N.A. URSU DESPINA URSU

Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare

III

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
URSU, N.A., URSU, DESPINA
Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare, III, Partea I
N.A. Ursu, Despina Ursu
Iaşi, Cronica, 2011
412 p.; 21 cm
ISBN: 978-973-743-129-5

811.135.1 (373.613)

N.A. URSU DESPINA URSU

Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare

III

Repertoriu de cuvinte şi forme
Supliment

Partea I
(literele A – M)

EDITURA CRONICA
Iaşi, 2011

Dedicăm acest volum
Domnului Academician Marius Sala,
la apropiata a 80-a aniversare,
omagiu respectuos pentru bogata, variata şi
preţioasa Domniei Sale activitate lingvistică.
La mulţi ani cu sănătate,
putere de muncă şi spor la lucru!

D.U.   N.A.U.

Decembrie 2011.

Cuvînt înainte

Prin anii 2004-2006, spre vîrsta de 80 de ani, cînd pregăteam pentru tipar şi publicam volumele I şi II ale acestei lucrări, terminată de redactat în anul 1983 şi rămasă în mape, traversam o stare precară a sănătăţii, care ne-a determinat, atît pe mine cît şi pe soţia mea, coautoarea lucrării, să o considerăm încheiată cu vol. II, *Repertoriu de cuvinte şi forme*, unde am prezentat o *selecţie* a materialului redactat, avertizînd însă pe cercetătorii interesaţi, în *Nota introductivă* a volumului, că am publicat doar „aproximativ două treimi din materialul adunat şi redactat". Restabilindu-mi-se între timp sănătatea şi putînd să mai lucrez, ne-am hotărît să publicăm şi restul materialului rămas în mape, care s-a dovedit a fi mai mult decît estimasem în nota introductivă a volumului respectiv.

Sîntem bucuroşi că am reuşit să publicăm integral această lucrare, utilă îndeosebi elaborării *Dicţionarului etimologic al limbii române*, noii ediţii a *Dicţionarului general al limbii române* şi istoriei limbii române literare.

Pentru a înlesni consultarea celor două părţi ale acestui *Supliment* la *Repertoriu*, reproducem din volumul precedent, în Partea I, *Nota introductivă*, cu două fraze modificate (la pag. 7 jos şi pag. 12, paragraful 8), *Lista siglată a scrierilor consultate* şi *Lista abrevierilor*, iar în Partea a II-a numai aceste două liste.

N.A.U.

Notă introductivă

1. Pentru a stabili în mod cît mai judicios căile de pătrundere, proveniența și diferitele modalități de adaptare fonetică și încadrare morfologică a împrumuturilor lexicale în perioada modernizării limbii române literare (1760-1860), am cercetat textele numeroase și variate menționate în *Lista siglată a scrierilor consultate*. Extragerea informației necesare din fiecare text s-a făcut de regulă prin lectura lui integrală sau, îndeosebi în cazul presei, prin sondaje mai mult sau mai puțin adînci. În lumina materialului documentar adunat, parțial înregistrat și comentat în studiul *Formarea terminologiei științifice românești*, apărut în anul 1962 (la care ne raportăm în repertoriu prin abrevierea *Form. term.șt.*), în partea întîi a acestei lucrări, publicată în anul 2004 (la care trimitem des în repertoriu prin abrevierea *Împrumut.I*), am discutat principalele probleme pe care le ridică pătrunderea și asimilarea neologismelor în această perioadă, înregistrînd în diferite liste o bună parte din lexicul neologic aflat în texte din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cînd începe modernizarea culturii românești și a limbii române literare.

În prezentul *repertoriu de cuvinte și forme* (puțin cam impropriu numit astfel) am înregistrat selectiv din întregul fișier al lucrării un număr mai mare de neologisme, cu diferitele lor variante, și calcurile lexicale sau perifrazele cu care au fost denumite atunci noțiunile respective. Acest repertoriu constituie deci o indispensabilă ilustrare suplimentară a problemelor discutate în partea întîi a lucrării și o bază documentară de referință pentru studiul altor aspecte ale împrumutului lexical în procesul modernizării limbii române literare care nu au fost comentate acolo. Considerăm deci că informația comunicată în *Form. term. șt.*, în *Împrumut. I*, în vol. II al lucrării, *Repertoriu de cuvinte și forme*, și în vol. III, *Supliment* la primul volum din repertoriu, oferă cercetătorilor interesați posibilitatea să se edifice pe deplin asupra problemelor respective în toată complexitatea lor.

2. În redactarea repertoriului am adoptat, pînă la un anumit punct, *criteriul onomasiologic*. Majoritatea articolelor oferă, în mod sintetic, o imagine edificatoare a relaţiilor dintre diferitele influenţe externe exercitate asupra limbii române şi tendinţele ei proprii de dezvoltare, între neologismele de diferite provenienţe care au denumit atunci noţiunea respectivă, între variantele vechi şi noi pe care le-au avut aceleaşi împrumuturi lexicale în procesul adaptării lor la sistemul fonetic şi morfologic al limbii române, pînă la stabilirea formei care a rămas în limba literară, între neologismele propriu-zise şi calcuri, şi altele. Fiecare articol reflectă astfel, în măsură mai mare sau mai mică, istoria lexicului neologic al limbii române literare din această perioadă.

Dat fiind caracterul de repertoriu de cuvinte şi forme al acestei părţi a lucrării, *structura lexicografică* a articolelor nu este prea rigidă, ca într-un dicţionar explicativ sau normativ, ci în oarecare măsură variabilă de la o categorie de cuvinte la alta, sau chiar de la un cuvînt la altul, în cadrul aceleiaşi categorii, în funcţie de bogăţia şi varietatea informaţiei care a trebuit să fie sistematizată şi interpretată din perspectiva istoriei limbii române literare.

3. Deoarece în majoritatea cazurilor neologismele uzuale din limba română modernă au avut încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea, uneori şi mai devreme, forma lor actuală, fie şi mai slab reprezentată, am ales această formă drept *cuvînt-titlu* al articolelor. Tot forma actuală a neologismelor a fost menţionată în titlul articolelor şi în cazurile, mai puţin numeroase, cînd aceasta nu apăruse încă în perioada cercetată ori nu a fost depistată de noi, dar variantele vechi sau calcurile neologismelor respective o presupun. Numai în cazurile mai rare în care unele neologisme folosite atunci, sporadic sau frecvent, au fost abandonate, am menţionat drept cuvînt-titlu forma lor unică sau varianta cea mai răspîndită aflată de noi în textele epocii.

Cuvintele-titlu, scrise cu majuscule, au forma lor obişnuită din dicţionare: substantivele la nominativ singular nearticulat, adjectivele la masculin, verbele la infinitiv. Cînd un substantiv are numai formă de plural, iar un adjectiv numai formă de femi-

nin, acestea sînt înregistrate drept cuvinte-titlu.

După cuvîntul-titlu este indicată, prin obişnuitele abrevieri (menţionate în *Lista abrevierilor*), *categoria gramaticală* a cuvîntului. Pentru că în această perioadă aceleaşi substantive sau verbe au putut avea variante de genuri sau conjugări diferite, nu am menţionat după categoria gramaticală şi genul sau conjugarea cărora aparţin. Pentru acelaşi motiv nu am indicat după categoria gramaticală nici pluralul substantivelor.

4. În general, cuvintele înregistrate în repertoriu *nu sînt definite*, pentru economie de spaţiu şi pentru că într-o asemenea lucrare nu este absolut necesară definirea lor. În locul definiţiei, atît neologismelor monosemantice cît şi sensurilor mai mari ale celor polisemantice (diferenţiate prin cifre arabe aldine) li s-au indicat uneori, prin abrevieri, în paranteză rotundă, domeniile cărora aparţin. Numai în cazurile în care nu am putut recurge la asemenea indicaţii sumare am definit cît mai succint cuvintele monosemantice mai puţin cunoscute şi unele sensuri mai mari ale cuvintelor polisemantice prin sinonime sau prin definiţii analitice. La fel am procedat şi în cazul unor neologisme care au avut atunci alte sensuri ori au fost cu totul abandonate. Atît definiţiile prin sinonime cît şi cele analitice sînt date în ghilimele, în cadrul parantezei rotunde iniţiale. Sensurile şi, mai ales, nuanţele semantice ale neologismelor înregistrate în repertoriu rezultă, în unele cazuri, şi din scurtele citate în care le-am reprodus sau din variatele lor glosări. Cînd un neologism a avut un sens sau mai multe sensuri figurate, în paranteza rotundă iniţială am menţionat şi acest lucru, prin abrevierea *fig*. Ordinea numerică a sensurilor unui cuvînt corespunde, în mod obişnuit, ordinii cronologice a atestării lor în limba română.

Aşadar, fără a fi neglijat, aspectul semantic al neologismelor înregistrate în repertoriu nu are dezvoltarea pe care o poate avea şi trebuie să o aibă într-un dicţionar. Semnalarea sensurilor sau a nuanţelor semantice ale unui neologism este în acest repertoriu mai mult orientativă. Detalierea lor ar fi necesitat o prea deasă repetiţie a diverselor variante, calcuri şi glosări ale neologismelor respective. Or, în structura lexicografică a repertoriului noi

am urmărit ca şi acestea să fie pe cît posibil grupate, pentru a fi mai bine evidenţiată evoluţia adaptării fonetice şi morfologice a neologismelor în limba română literară din această perioadă.

5. Tot pentru economie de spaţiu *nu am citat în contexte mai largi* cuvintele şi formele înregistrate în repertoriu. În mod obişnuit ele sînt citate fără contexte ori în contexte reduse la minimum necesar pentru a le evidenţia o nuanţă semantică sau o anumită formă gramaticală. În locul contextelor mai largi şi al definiţiilor am preferat să cităm prin sigle un număr mai mare de atestări, din care să se poată deduce *frecvenţa cuvintelor şi a formelor* respective, precum şi *distribuţia lor pe epoci şi regiuni*. În numeroase cazuri, după citarea prin sigle a primelor 10-15 atestări ale unor neologisme, variante ale lor sau calcuri, pentru economie de spaţiu am renunţat la citarea altor atestări de mai tîrziu, care devenea inutilă, făcînd însă menţiuni ca următoarele: „pe la [anul] cuvîntul [sau forma] era frecvent[ă]", „cuvîntul [sau forma] continuă să fie frecvent[ă] pînă la [anul]", şi altele similare, pentru ca cercetătorul care va consulta repertoriul să fie avizat, să nu creadă că prezenţa cuvintelor şi a formelor respective în acea perioadă se limitează la atestările citate sau că în fişierul nostru nu am avut atestări de mai tîrziu.

Cînd pentru denumirea unei noţiuni am găsit în textele consultate numai termenul folosit pînă astăzi, nu l-am mai repetat după cuvîntul-titlu, ci am citat doar atestările lui.

Neologismele propriu-zise, variantele lor, calcurile, termenii vechi sau populari şi perifrazele folosite pentru denumirea unei noţiuni sînt imprimate în repertoriu cu aldine, iar contextele în care apar şi glosările lor sînt imprimate cu caractere cursive. Tot cu aldine sînt imprimate şi formele de plural ale unor substantive neologice. Întregirile unor citate şi anumite indicaţii necesare sînt imprimate cu caractere drepte de rînd şi puse în paranteze drepte. Parantezele rotunde din citate şi glosări aparţin autorilor sau traducătorilor textelor consultate.

În general, forma gramaticală a neologismelor şi a calcurilor înregistrate în cuprinsul unui articol, cînd acestea nu sînt citate în contexte, a fost refăcută în corelaţie cu cea a cuvintelor-titlu,

iar cînd această corelare nu a fost posibilă, le-am citat cu forma aflată în textele consultate.

Accentul neologismelor înregistrate în repertoriu este indicat numai atunci cînd, fiind notat în textele consultate, se abate de la normele ortoepice ale limbii literare actuale sau constituie un indiciu etimologic.

În transcrierea cuvintelor şi formelor citate, atît din textele scrise cu chirilice cît şi din cele scrise cu caractere latine, am aplicat principiul interpretării fonetice a grafiei, străduindu-ne să stabilim cît mai exact pronunţarea lor. Cînd am avut însă îndoieli în privinţa interpretării unor grafii, mai ales dintre cele etimologice, le-am reprodus ca atare.

6. *Lista siglată a scrierilor consultate* a fost publicată şi la sfîrşitul părţii întîi a lucrării. Versiunea de la începutul acestui repertoriu este însă îmbogăţită cu siglele unor texte consultate între timp (AAS, AsO, AsV, FGS, IEI, MVS, NZ, RDS, SC) şi are importante corecturi şi precizări la titlurile şi prezentarea textelor cu următoarele sigle: ASS, BFI, BRI, CME, DU, FAT, GAB, IGR, IN, KUP, MILR, PBC, PP, PSG, RDN, ROB2, ROI, RNV, SHI.

După siglă urmează, despărţită prin virgulă, indicaţia foii (cu recto şi verso, la manuscrise şi la unele tipărituri care au paginate foile, nu ambele feţe ale lor) sau a paginii textului citat, în mod obişnuit cu cifre arabe, dar şi cu cifre romane, cînd dedicaţiile, prefeţele sau introducerile unor texte sînt paginate aparte cu aceste cifre. În cazurile în care dedicaţiile şi prefeţele sînt scurte şi nu au paginaţie, le-am citat prin abrevierile *ded.* sau *pf.*, urmate uneori de indicaţia cu cifre arabe a paginii numerotate de noi. Cînd un cuvînt este citat după foaia de titlu a textului, indicăm acest lucru prin abrevierea *f.t.* În cazurile în care semnalăm prezenţa unui cuvînt la mai multe pagini dintr-un text, cifrele paginilor respective sînt despărţite prin virgulă, iar după ultima pagină citată este pus un punct şi virgulă.

7. La sfîrşitul fiecărui articol din repertoriu indicăm în paranteze rotunde, cu < sau *cf.*, limba sau limbile din care au provenit ori au putut proveni neologismele şi variantele lor înregistrate.

Am avut în vedere, pe lîngă aspectul lor formal, influenţa lingvistică externă exercitată în epoca şi regiunea în care apar ele, formaţia culturală a autorului sau a traducătorului care le-a folosit, limba din care eventual au fost traduse textele consultate, normele fonetice şi morfologice potrivit cărora erau adaptate atunci în limba română literară împrumuturile din diverse limbi, şi alte informaţii care au putut contribui la determinarea cît mai aproape de adevăr a provenienţei lor. La articolele în care am îmbogăţit şi dezvoltat informaţia comunicată în *Form.term.şt.*, iar indicaţiile etimologice menţionate acolo nu trebuie modificate sau completate, nu le-am mai repetat în acest repertoriu.

Aşa cum a intuit în anul 1938 Gh. Adamescu şi a demonstrat în 1950 Al. Graur, majoritatea neologismelor de provenienţă latino-romanică pătrunse în limba română au etimologie multiplă. Acest adevăr este confirmat pe deplin de informaţia adunată în repertoriul de faţă. Limbile din care a provenit sau a putut proveni un neologism, cu variantele şi calcurile corespunzătoare, sînt menţionate în ordinea cronologică a exercitării influenţelor externe asupra limbii române în această perioadă, avînd prioritate limba care a exercitat o influenţă preponderentă într-o anumită epocă sau regiune şi pe care o considerăm sursa sigură a împrumutului respectiv. Indicaţiile etimologice sînt date numai pentru neologismele şi calcurile lexicale înregistrate în articol (inclusiv cele de pînă la anul 1800, menţionate în listele din partea întîi a lucrării, la care trimitem prin abrevierea *Împrumut.I*), nu şi pentru forma cuvîntului-titlu, în cazurile mai rare cînd aceasta nu a fost întîlnită în textele consultate de noi şi are sau poate avea o altă explicaţie etimologică.

8. În erata de la sfârşitul Părţii a II-a a acestui volum corectăm câteva erori strecurate în primul volum al *Repertoriului*, în *Lista siglată a scrierilor consultate* am operat unele mici corecturi în transcrierea titlurilor respective, la siglele BRD, NMSF, PAGR, PP şi TSVM, iar în *Lista abrevierilor* am adăugat abrevierea *glos*. = glosar, glosat.

Lista siglată a scrierilor consultate*

AA = Vasile Aaron, *Anul cel mănos*, Sibiu, 1820.
AAD = Edouard Anino, *Elemente de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1857.
AAM = Teodor Aaron, *Scurtă apendice la istoria lui Petru Maior*, Buda, 1828.
AAR = C.D. Aricescu, *Arpa română*, Bucureşti, 1852.
AAS = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Adelson şi Salvini. Poveste englezească*, traducere de Fotis Calafati, copie din anul 1806. BAR, ms. *558*.
ABCA = *ABC sau alfavit pentru folosul şi procopsala scoalelor celor normaleşti a neamului românesc*, tradus şi adaptat probabil de Gh. Şincai, text paralel român-german, Blaj, 1783.
ABCB = *ABC sau bucavna spre folosul scolelor neamului romanesc*, text paralel român-german, Sibiu, 1783.
AC = *Arcan sau învăţătură împrotiva călbeazii oilor*, [Sibiu], 1787. BRV IV, nr. 209.
ADL = V. Alecsandri, *Doine şi lăcrimioare*, Paris, 1853.
AEG = Gh. Asachi, *Elementurile gheometriei teoriticeşti*, copie

* Cifrele romane de după siglă indică partea sau volumul cărţii, manuscrisului sau periodicului respectiv, în cazul cînd acestea au mai multe volume sau părţi paginate aparte. La periodice, după siglă urmează, în cifre arabe, anul calendaristic, apoi – după virgulă – pagina, iar cînd paginaţia este făcută la fiecare număr, menţionăm după anul calendaristic numărul şi pagina respectivă. Cifrele arabe puse nemijlocit după unele sigle (mai des cifra 2) indică o altă ediţie sau traducere a aceluiaşi text.

Pentru o mai uşoară identificare a numeroaselor foi volante aflate în listă am indicat la fiecare şi numărul sub care este înregistrată şi/sau descrisă în BRV (*Bibliografia românească veche*), vol. II-IV. Sînt însă şi cîteva neînregistrate în BRV, pentru că au fost descoperite după publicarea ultimului volum al acestei lucrări. Ele se află în depozitele de carte veche românească ale Bibliotecii Academiei Române şi ale unor biblioteci din Cluj.

Bibliotecile şi arhivele în care se găsesc manuscrisele menţionate în listă sînt indicate prin următoarele sigle:

BAR = Biblioteca Academiei Române, Bucureşti;
BCU Cluj = Biblioteca Centrală Universitară din Cluj;
BCU Iaşi = Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi;
BFCAR = Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române;
BNB = Biblioteca Naţională a României, Bucureşti;
DIAN = Direcţia Iaşi a Arhivelor Naţionale.

după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. *2496*.

AF = C.D. Aricescu, *Florica*, Bucureşti, 1847.

AFH = V. Alecsandri, *Farmazonul din Hîrlău*, Iaşi, 1840.

AGI = G. Abbeatici, *Gramatică italiano-româno, intitulată instructorul italian*, Bucureşti, 1848.

Agr = *Agronomia, diurnal de agricultură şi economia rurală*, Bucureşti, 1859-1861.

AI = *Alegerile lui Ippocrat*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BCU Iaşi, ms. *VI-1*, foile adăugate la sfîrşit.

AIC = [Aşezămîntul lui Iosif al II-lea pentru cadastru], foaie volantă, [Viena sau Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 499.

AIM = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Istoria lui Machen. Povestire englezească*, tradusă de I[oan] C[antacuzino] în 1794. BAR, ms. *3099* (f. 1-49), copie din anul 1803.

AIR = Florian Aaron, *Idee repede de istoria principatului Ţării Româneşti*, trei volume, Bucureşti, 1835-1838.

AIS = V. Alecsandri, *C.C. Iorgu de la Sadagura*, Iaşi, 1844.

AMC = V. Alecsandri, *Modista şi cinovnicul*, Iaşi, 1841.

AMG = Florian Aaron, *Manual de geografia cea mică*, Bucureşti, 1839.

AMIM = Ioan Albineţ, *Manual de istoria principatului Moldaviei*, Iaşi, 1845.

AML = I.N. Auerbach, *Medicina legală*, Bucureşti, 1860.

AOD = *Adunare de ofisuri şi deslegări în ramul judecătoresc*, Iaşi, 1844.

AOS = Evghenie Vulgaris, *Atîrnare în loc de scrisoare asupra tarafului ochelliştilor pentru firea a toată lumea*, traducere cu numeroase note şi comentarii (p. 50-134) de Petru Stamatiadi, Iaşi, 1819.

AOV = *Anumirea ofiţiilor sau caselor de vamă cele neguţătoreşti din ţările Galiţia şi Lodomeria...*, foaie volantă, Liov, 1778.

AP = Petru Pavel Aaron, *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învăţătură a biserecii Răsăritului cătră cuvîntătoarea turmă*, Blaj, 1760.

APB = Gr. Alexandrescu, *Poezii*, Bucureşti, 1838.

APC = Armenopol, *Îndămînoasă adunare a pravililor ce să numeşte exavívlos*, traducere din greceşte de Toma Cara.

BAR, ms. *5282*, copie din anul 1804.

API = Gr. Alexandrescu, *Poezii. Ediţie completă*, Iaşi, 1842.

APM = Vasilie Aaron, *Patimile şi moartea a Domnului şi Mîntuitoriului nostru Is. Hs.*, Braşov, 1805.

APP = D'Arlencourt, *Pustnicul*, traducere de Pavel Pruncu, partea I şi a II-a, Iaşi, 1837.

APR = C. Aristia, *Prinţul român. Stanţe epice închinate românilor*, Bucureşti, 1843.

APS = C.D. Aricescu, *Procesul şi esilul meu la Snagov*, Bucureşti, 1859.

AR = *Albina românească, gazetă politico-literală*, Iaşi, 1829-1850.

AS = Alfieri, *Saul*, traducere de C. Aristia, Bucureşti, 1836.

AsA = Gh. Asachi, *Alghebra*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. *1789*.

AsAl = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea II. Algebra*, Iaşi, 1837.

AsAL = Gh. Asachi, *Adaos literar pentru DD. abonaţi la Monitorul oficial*, Iaşi, 1861, luna aprilie.

AsE = Gh. Asachi, *Espoziţia stărei învăţăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, pănă la anul 1843*, Iaşi, 1845.

AsFA = Gh. Asachi, *Fabule alese*, Iaşi, 1836.

AsF = Gh. Asachi, *Fabule*, ediţia a treia, Iaşi, 1844.

AsG = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea III. Geometria elementară*, Iaşi, 1838.

ASH = Vasilie Aaron, *Istoria lui Sofronim şi a Haritei cei frumoase...*, Sibiu, 1821.

ASI = Gr. Alexandrescu, *Suvenire şi impresii. Epistole şi fabule*, Bucureşti, 1847.

AsL = *Lexicon de conversaţie, prelucrat şi publicat de o soţietate literară, supt direcţia agăi Gh. Asachi*. Broşura I, Iaşi, 1842.

ASLI = V. Alecsandri, *Salba literară*, Iaşi, 1857.

AsLM = Gh. Asachi, *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri la anul 1423*, Iaşi, 1845.

AsM = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, Iaşi, 1836.

AsM2 = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, ediţia a doua, Iaşi, 1843.

AsMH = Gh. Asachi, *Mirtil şi Hloe*, Iaşi, 1850.

AsO = Gh. Asachi, *Cătră neamul Moldaviei* [...] *Odă*, Iaşi, 1822.

AsP = Gh. Asachi, *Poezii*, Iaşi, 1836.

AsPR = Gh. Asachi, *Petru Rareş*, dramă istorică, Iaşi, 1853.

AsR = Gh. Asachi, *Relaţie de starea învăţăturilor publice în Moldova pe anul şcolar 1839-1840*, Iaşi, 1841.

ASS = *Aritmeti*[*ca*] *sau ştiinţa socotelii*, text muntean din anul 1823. BAR, ms. *1187*, probabil copie după cursul lui Gh. Lazăr (vezi sigla LA).

AsT = Gh. Asachi, *Ţiganii, idil cu cîntece*, Iaşi, 1856.

AsV = Gh. Asachi, *Viersuri lirice. 1822*, text autograf. BAR, ms. *3059*.

ATB = [Apel adresat tinerilor bucovineni], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1813.

ATI = Dimitrie Asachi, *Topografia sau elemente de inginerie aplicate la hotărîrea moşiilor*, Iaşi, 1854.

AV = Alfieri, *Virginia*, traducere de C. Aristia, Bucureşti, 1836.

AVP = C. Aristia, *Vocabulariu pentru zicerile introduse sau reformate în tomul acesta*, anexat la Plutarh, *Parallela sau vieţele bărbaţilor illustrii*, tomul I, Bucureşti, 1857.

AZ = *Amorven şi Zalida, romanţ chinezesc*, traducere din limba franceză, după un autor încă neidentificat, făcută probabil de Alecu Beldiman în anul 1802. BNB, ms. inv. *11521*, copie din 1804.

BAE = Ioan Popovici Bărac, *Istoria prea frumosului Arghir şi a prea frumoasei Elena cea măiastră şi cu părul de aur*, ediţia a doua, Braşov, 1809.

BAR = Damaschin T. Bojîncă, *Anticile romanilor, acum întîia oară româneşte scrise*, Buda, vol. I, 1832, vol. II, 1833.

BBR = D. Bolintineanu, *Bătăliile românilor (fapte istorice)*, Bucureşti, 1859.

BBS = Iuliu Barasch, *Manual de botanică silvică*, Bucureşti, 1861.

BC = D. Bolintineanu, *Călătorii în Palestina şi Egipt*, Iaşi, 1856.

BCA = Ion Brezoianu, *Curs elementar de agricultură şi de economie rurală*, traducere din limba franceză, după F.V. Raspail, Bucureşti, 1850.

BCB = G.A. Baronzi, *Castelul brîncovenesc, Carnavalul Veneţiei* şi *Visul vieţei omeneşti*, traduceri, Bucureşti, 1852.

BCD = Ioan Bărbătescu, *Cursul dreptului civil român*, Bucureşti, 1849.

BCI = Iuliu Barasch, *Cursul de igienă populară*, Bucureşti, 1857.

BCP = D. Bolintineanu, *Cîntece şi plîngeri*, Iaşi,1852.

BD = Ioan Bobb, *Dicţionariu românesc, latinesc şi unguresc*, două volume, Cluj, 1822-1823.

BDC = Damaschin T. Bojîncă, *Diregătoriul bunei creştere...*, Buda, 1830.

BDJE = Byron, *Don Juan*, traducere din limba franceză de I. Eliade, Bucureşti, 1847.

BDL = I. Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemţesc*, patru volume. BAR, ms. *3728* (vol. I), ms. *3729* (vol. II), ms. *3730* (vol. III) şi ms. *3731* (vol. IV).

BDR = I. Budai-Deleanu, *Dascalul românesc pentru temeiurile gramaticii româneşti* (cca 1815-1820). BAR, ms. *2427* (f. 2-30).

BDT = I. Budai-Deleanu, *Ţiganiada*. BAR, ms. *2429*.

BDZ = *Dissertaţie a lui Ioan Burgher despre zăhar*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.

BE = *Întîia învăţătură a celor ce vor să înveţe carte cu slove sloveneşti, numindu-să bucovnă* [...], *acum mai întîi pentru trebuinţa pruncilor sîrbeşti dată*, traducere din sîrbeşte de D. Eustatievici Braşoveanul, pe la 1780. BAR, ms. *280*.

BEC = V. Boerescu, *Esplicarea condicei comerciale române*, Bucureşti, 1859.

BEM = Baumeister, *Legile firei, itica şi politica sau filosofia cea lucrătoare*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Sibiu, 1800.

BFI = Iancu Buznea, *Filosoful indian sau chipul de a trăi cineva fericit în soţietate*, traducere din limba franceză, Iaşi, 1834.

BFO = *Buletin, foaie oficială*, Iaşi, 1833-1859.

BG = Nicolau Bălăşescu, *Gramatică dacoromână*, Sibiu, 1848.

BGO = *Buletin, gazetă administrativă*, apoi *gazetă oficială*, Bucureşti, 1832-1859.

BGV = C. Beccaria, *Pentru greşele şi pedepsi politiceşte prăvite*,

traducere din neogreacă de V. Vîrnav, în anul 1824. BAR, ms. *185*.

BI = Ioan Bobb, [Înştiinţare despre ridicarea capitulumului în Blaj], foaie volantă, Blaj, [1808]. BRV II, nr. 733.

BIC = Dr. Budelco, [Învăţături pentru uscarea şi curăţirea cerealelor], foaie volantă, [Sibiu], 1788. BRV IV, nr. 213.

BIF = Iuliu Barasch, *Despre unele din institutele filantropice în Europa*, Bucureşti, 1853.

BIN = Iuliu Barasch, *Istoria naturală*, traducere din limba franceză, după G. Belèze, ediţia a doua, Bucureşti, 1856.

BIP = Ion Brezoianu, *Învăţătorul primar sau poveţe şi sfaturi pentru a pregăti pe învăţătorii primari*, Bucureşti, 1848.

BLM = Baumeister, *Loghica adecă partea cea cuvîntătoare a filosofiei*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Buda, 1799.

BM = Cezar Bolliac, *Meditaţii*, Bucureşti, 1835.

BMN = Iuliu Barasch, *Minunele naturei*, ediţia a doua, trei volume, Bucureşti, 1852.

BP = Cezar Bolliac, *Poezii nouă*, Bucureşti, 1847.

BPA = N. Bălcescu, *Puterea armată şi arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum*, Iaşi, 1844.

BPB = *Colecţie de poeziile d-lui Bolintineanu*, Bucureşti, 1847.

BPN = Pierre Blanchard, *Plutarh nou sau pe scurt scrierea vieţilor celor mai vestiţi bărbaţi şi muieri din cele mai vechi vremi până în vremurile noastre*, traducere de Nicola Nicolau, două volume, Buda, 1819.

BPR = *Bucoavnă pentru pruncii cei rumâneşti carii să află în Mare Prinţipatum Ardealului*, Sibiu, 1788.

BR = *Biblioteca românească*, Buda, 1821 (o parte), 1829-1830 (patru părţi) şi 1834 (nouă părţi).

BRA = Ion Brezoianu, *Rudiment agricol universal*, traducere din limba franceză, după Travanet, Bucureşti, 1850.

BRD = Damaschin T. Bojîncă, *Respundere desgurzătoare la cîrtirea cea în Halle* [...] *făcută*, Buda, 1828.

BRI = Ioan Barac, *Risipirea cea de pre urmă a Ierusalimului*, transpunere în versuri, prescurtată, dar şi cu unele interpolări, a operei lui Iosif Flavius, Bucureşti, 1821.

BS = Ioan Barac, [Scrieri în proză şi versuri din anii 1842-1845]. BAR, ms. *209*.

BTG = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii româneşti*, partea

a doua şi a treia, morfologia şi sintaxa. BAR, ms. *2426*.

BTGO = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii româneşti*, partea întîi, ortografia. BAR, ms. *2425*.

BV = *Bucvari sau începere de învăţătură celor ce vor să înveţe carte cu slove sloveneşti*, Viena, 1771.

BV2 = *Bucvari pentru pruncii ceii rumâneşti carii să află în Crăia Ungurească şi hotarele ei împreunate*, Viena, 1781.

BVM = Frăţilă Bene, *Scurtă învăţătură pentru vărsatul cel mîntuitor*, traducere de Petru Maior, Buda, 1817.

BZ = Nifon Bălăşescu, *Zisionari româno-francez*, volum. I, fascicul. I, Bucureşti, 1859.

BZI = *Cuvînt carele măria sa prealuminatul şi preaosfinţitul domn Ioan Bob, vlădica Făgăraşului* [...], *l-au avut în ziua instelaţiei...*, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 467.

C = *Concordia, jurnal politic şi literar*, Bucureşti, 1857.

CA = *Calendar pentru poporul românesc* (apoi *Calendar pentru români*), cu suplimentul intitulat *Almanah de învăţătură şi petrecere*, editat de M. Kogălniceanu pentru anii 1842-1846, iar de la 1847 înainte de Gh. Asachi.

CAB = [Circulară privitoare la anularea unor biruri], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1811. BRV IV, nr. 355.

CAS = *Curier de ambe sexe, jurnal literal*, Bucureşti, periodul I (1836-1838), II (1838-1840), III (1840-1842), IV (1842-1844) şi V (1844-1847).

CB = [Calendar apărut la Buda]. După siglă urmează anul apariţiei.

CBB = G.C. Croce, *Viaţa lui Bertoldo şi a lui Bertoldino*, traducere din limba germană de Ioan Molnar, Sibiu, 1799.

CBD = Stanciu Căpăţineanu, *Bibliotecă desfătătoare şi plină de învăţătură*, traducere din limba franceză, [Sibiu], 1830.

CBuc = [Calendar apărut la Bucureşti]. După siglă urmează anul apariţiei.

CBV = Gh. Cuciuran, [Memoriu pentru înfiinţarea spitalului de boli venerice], Iaşi, 1849. BAR, ms. *4488*.

CC = Zaharia Carcalechi, *Carte de mînă, împreună cu calendariul pre anul 1825*, Buda.

CCB = *Condica de comerciu cu anexele ei*, Bucureşti, 1840.

CCD = *Carte de doftorii de orice boală, bună şi încercată întru*

toate de C. Caribolu..., text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *4743.*

CCF = [Petru Maller Cîmpeanu], *Introducere în gnoziologhie seau metafizică*, curs predat la Academia Mihăileană din Iaşi în anii 1837-1838. BCU Iaşi, ms. *III-5*.

CCG = Timotei Cipariu, *Compendiu de gramatica limbii române*, Blaj, 1855.

CCI = *Partea întîi şi a doua a Condicii criminaliceşti*, Iaşi, 1826.

CCM = *Condica criminalicească a Moldaviei*, Iaşi, 1838.

CCP = *Condica criminală cu procedura ei*, Bucureşti, 1851.

CD = Gh. Cuciuran, *Descrierea celor mai însemnate spitaluri din Ghermania, Englitera şi Franţia*, Iaşi, 1842.

CDA = I.H. Campe, *Descoperirea Americii*, tomul I, Buda, 1816.

CDC = *Carte de doftorii foarte de mare folos cercate*, text de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *1171*.

CDCE = Cervantes, *Don Chishot de la Mancha*, traducere din limba franceză după Florian, de I[on Eliade] R[ădulescu], Bucureşti, 1840.

CDG = [Condică de documente cu conţinut politic şi militar din anii 1769-1775 aflate în arhiva mitropoliei din Iaşi], alcătuită probabil prin anii 1785-1786 de Grigoraş, logofătul mitropoliei. BAR, ms. *348*, copie din jurul anului 1800.

CDP = *Din cuvîntările lui Dion filosoful, ce s-au numit de greci Hrisóstom, adecă Gură-de-Aur, tîlmăcite de pe limba elinească de Ianache Papazoglu medelnicer*, Bucureşti, 1825.

CDR = Ioanne Germaniu Codru [Drăguşanu], *Rudimentele gramaticei române*, Bucureşti, 1848.

CDV = Zisu Conofau, *Descriere pentru boala vărsatului celui mare*..., Bucureşti, 1833.

CE = Corneille, *Eraclie*, traducere de I. Roset, Bucureşti, 1831.

CEF = T.E. Ciocanelli, *Estract de fisiognomonie, fisionomie şi patognomonică*, Bucureşti, 1855.

CEG = Gr. Cobîlcescu, *Eleminte de geologie pentru clasele gimnaziale*, prelucrată după Beudent, Iaşi, 1859.

CER = [Curs de economie rurală], text moldovenesc dintre anii 1835-1855, probabil o traducere din limba franceză. BAR, ms. *785* (f. 1-158).

CFZ = A. Charma, *Elemente de filosofie*, traducere de Ioan Zalomit, Bucureşti, 1854.

CG = *Geometria pentru studenţii claselor colegia din Academia Mihăileană*, copie după cursul ţinut la Iaşi de Al. Costinescu, pe la 1840. BAR, ms. *1814*.

CGB = *Curiosul, gazetă de literatură, industrie, agricultură şi noutăţi*, Bucureşti, 1836-1837.

CGF = T. Codrescu, *Mică gramatică franceză pentru învăţătura tinerimii moldo-române*, după Noël şi Chapsal, Iaşi, 1841.

CGR = P.M. Cîmpeanu, *Gramatică românească*, Iaşi, 1848.

CI = [Calendar apărut la Iaşi]. După siglă urmează anul apariţiei.

CIF = N. Chiriacopol, *Douăsprezece învăţături folositoare pentru femeile acele îngrecate*..., Iaşi, 1827.

CIM = [Circulară privitoare la impozitul pe "avere moştenitoare mişcătoare"], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 336.

CIN = J. Ch. Cihac, *Istoria naturală*, Iaşi, 1837.

CIRA = I. Kaidanov, *Istoria imperiii rosiene*, traducere din limba rusă [?] sau franceză de Gh. Asachi, Iaşi, vol. I (p. 1-228), 1832, II (p. 229-436 + I-XXIII), 1833.

CISG = Polizoi Contu, *Învăţături de multe ştiinţe*, traducere din neogreacă de Nicodim Greceanu, Sibiu, 1811.

CL = *Cartea legilor, pravililor de obşte pîrgăreşti*, trei volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuţi, 1812.

CLV = Condillac, *Loghica sau întăile tălmăcirile meşteşugului de a să socoti cineva bine*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. *425*.

CM = *Comodia ce s-au lepădat la Vistierie, care s-au urmat între cei mai jos arătaţi*..., alcătuită de Iordache Golescu în anul 1821. BAR, ms. *5531* (f. 23-29).

CMA = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1807.

CMB = [Circulare monetare], foaie volantă, [Cluj], 1810.

CMC = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 349.

CMD = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 351.

CME = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 348.

CMF = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj],1811. BRV IV, nr. 354.

CMG = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj] 1811. BRV IV, nr. 352.

CMH = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 364.

CMI = George Cretzianu, *Melodii intime*, Bucureşti, 1855.

CML = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 373.

CMM = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 353.

CMN = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 363.

CMO = [Circulară monetară privitoare la cursul bancnotelor de 20 de florinţi], foaie volantă, [Cluj], 1811.

CMP = [Circulară monetară privind cursul monedelor de şapte creiţari], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.

CMR = Stanciu Căpăţineanu, *Mitologhie pe limba rumânească*, [Sibiu], 1830.

CMS = [Circulară privind regimul de folosire şi cursul monedelor de şapte creiţari şi de 15 solzi], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.

CMV = Ioan Cuparencu, *Învăţătură practică a medicinei veterinare*, Iaşi, 1860.

CN = *Calendar nou pe anul de la Hristos 1841*,Iaşi.

CNB = *Cărticica năravurilor bune pentru tinerime*, traducere din limba germană, Sibiu, 1819.

CO = [Circulară privitoare la oieri], foaie volantă, Cluj, 1813. BRV IV, nr. 371.

COD = [Circulară privind prinderea unor ostaşi dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 227.

CP = *Carte de pravilă*, două volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuţi, 1807.

CPH = Gh. Cuciuran, *Povăţuiri pentru sătenii Moldovei la tîmplare de holeră*, Iaşi, 1848.

CPI = *Condica politicească a Moldovei*, Iaşi, 1833.

CPL = [Colecţie de proiecte de lege...], Bucureşti, 1832.

CPM = Demetrie Caian, *Predică despre statul milităresc şi despre semnele lui de învingere*, [Blaj], 1827.

CPN = I[oan] C[antacuzino], *Poézii nouă*, [Dubăsari sau Movilău, 1796].

CPO = *Condica penală ostăşească cu procedura ei...*, Bucureşti, 1852.

CPR = [Ioan Cantacuzino], *Plan sau formă dă oblăduire republicească aristodimocraticească*, text de prin anii 1784-1787. BAR, ms. *409*, f. 1-19, copie de Dimitrie Sturza, viitorul mare logofăt, căruia i s-a şi atribuit întîi această scriere.

CR = *Curierul rumânesc*, gazetă politică, administrativă, culturală şi literară, Bucureşti, 1829-1848.

CRac = Teodor Racoce, *Chrestomaticul românesc sau adunare a tot feliul de istorii, şi alte făptorii, scoase din autorii di pe osebite limbi*, Cernăuţi, 1820.

CRV = H.J. von Collin, *Regulu*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1834.

CS 1802 = *Calendari românesc vechi a lui Iulian pă anul de la Hs. 1802*, Sibiu.

CS 1820 = *Calendari pe anul de la Hristos 1820*, Sibiu.

CSM = D. Cantemir, *Scrisoarea Moldovei*, tradusă de Ioan Nemişescu după versiunea germană, în anul 1806. Mănăstirea Neamţ, 1825.

CSV = [Circulară privitoare la aplicarea sigiliilor la vamă], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 337.

CTD = *Carte trebuincioasă pentru dascalii şcoalelor de jos româneşti neunite în chesaro-crăieştile ţări de moştenire*, text în limbile română şi germană, două volume, traducere de I. Budai-Deleanu, revăzută de un bucovinean, probabil Vasile Balş, Viena, 1785.

CTM = [Circulară privitoare la taxa de moştenire], foaie volantă, text german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 335.

CTT = I.H. Campe, *Teofron sau iscusitul sfătuitori pentru neiscusita tinerime*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1833.

CV = *Calendari la anul de la naşterea lui Hristos 1794*, Viena, publicat de Paul Iorgovici.

CVC = [Circulară privitoare la vînzarea cărnii], foaie volantă, text german-român, Liov, 1791.

D = *Dîmboviţa, foaie politică şi literară*, Bucureşti, 1858-1860.

DAB = Fr. G. Ducray Duminil, *Alexii sau căsuţa din codru*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *1781*, copie din anul 1806.

DAE = *Ducere de mînă sau povăţuire cătră aritmetică sau socoteală*, traducere din limba germană făcută de D. Eustatievici Braşoveanul, Sibiu, 1789.

DAH = Al. Dumas, *Antoni*, traducere de Al. Hrisoverghi, cu o *precuvîntare* (p. 1- 4) de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

DAP = Andronache Donici, *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărţile împărăteştilor pravile...*, Iaşi, 1814.

DC = Joseph Delaporte, *A toată lume călătorie sau înştiinţare de lumea nouă şi cea veche*, traducere de Mihai Cantacuzino, după versiunea rusească a operei *Le Voyageur français*, în anul 1785. La BCU Iaşi, ms. *IV-18*, trei volume. Al patrulea volum al acestei traduceri, din anul 1788, la BAR, ms. *3771*.

DCB = Al. Dumas, *Contele de Monte Cristo*, traducere de G. Baronzi, opt volume, Bucureşti, 1857.

DCC = [Învăţături despre cultura cartofilor], foaie volantă, [Cluj], 1815. BRV IV, nr. 403.

DCI = *De lipsă cărtice pentru învăţători*, text paralel german-român, două volume, Viena, 1785.

DCN = N. Darvari, *Culegere de înţelepciune*, traducere din greceşte de Iancu Nicolae Moldovean, Bucureşti, 1827.

DCP = D. Darvari, *Mai nainte gătire spre cunoştinţa de Dumnezeu*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1818.

DDI = V. Drăghici, *Doctorul şi iconomul casnic*, Iaşi, 1858.

DE = C. Donescu, *Epistolar*, vol. I, Bucureşti, 1840.

DF = *Fisica sau ştiinţa firii*, traducere făcută de Meletie Drăghici pe la 1830-1840. BAR, ms. *3304* (partea I) şi ms. *3305* (partea a III-a).

DFI = Al. Donici, *Fabule*, două volume, Iaşi, 1842.

DFL = A. Delavigne, *Manual de filosofie*, traducere de A.T. Laurian, Bucureşti, 1846.

DGR = C. Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822.

DIB = Al. Dumas, *Iacobinii şi girondinii*, traducere de G. Baronzi, Bucureşti, 1855.

DILB = Al. Dumas, *Isaac Lakedem*, traducere de G. Baronzi, patru volume, Bucureşti, 1855-1856.

DIP = *Pentru descoperirea a mai multor împărăţii şi locuri, care s-au descoperit şi s-au aflat de portugali*, text anonim

din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, tradus probabil din limba franceză, după o sursă încă neidentificată. BAR, ms. *3533*.

DIR = Manolache Drăghici, *Iconomia rurală şi dumesnică sau învăţătură pentru lucrarea pămîntului*, Iaşi, 1834.

DL = *Dacia literară*, Iaşi, 1840.

DLC = C. Diaconovici-Loga, *Chemare la tipărirea cărţilor romaneşti şi versuri pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1821.

DLG = Ioan Damaschin, *Loghică*, traducere din greceşte de episcopul Grigorie, Bucureşti, 1826.

DMA = *Ducere de mînă către aritmetică*, text paralel german-român, Viena, 1777.

DMC = *Ducere de mînă către cinstă şi direptate*, text paralel german-român, Viena, 1777.

DMS = *Ducere de mînă către frumoasa scrisoare rumânească*, Viena, 1792.

DO = C. Diaconovici-Loga, *Ortografia sau dreapta scrisoare...*, Buda, 1818.

DOA = *Cei de obşte articuli pentru soţietăţile şi ţehurile de supt Crăimea Ungariei*, Buda, 1813.

DOB = [Decret cu diferite orînduieli bisericeşti. Înştiinţări dintre anii 1781-1787], foaie volantă, [Sibiu, 1787].

DRB = Manolache Drăghici, *Reţete cercate în număr de 500, din bucătăria cea mare a lui Robert, întîiul bucătar a Curţii Franţiei*, Iaşi, 1846.

DSM = *Datorinţele a subdaţilor adecă a suptpuşilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gr. Obradovici, Buda, 1805.

DSM2 = *Datorinţele suppuşilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.

DTN = V. Ducange şi M. Dinaux, *Triizeci ani sau viaţa unui jucător de cărţi*, traducere de C. Negruzzi, Iaşi, 1835.

DU = [Decretul pentru introducerea legii urbariale], traducere din limba latină, [Cluj], 1819.

DZ = *Diariu sau zioariu pe anul de la Hristos 1817*, Buda.

EAM = Şt. V. Episcopescu, *Apele metalice ale Rumâniei Mari* [...], *cu o dietetică şi macroviotică*, [Bucureşti], 1837.

EB = *Elisaveta sau cei surguniţi în Siberia*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *437*, text din anul 1815.

EBG = D. Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica rumânească*, 1757. BAR, ms. *583*.

ECG = *Haractirurile lui Epictit*, traducere din limba franceză a unei versiuni comentate a *Manualului* său, şi altele, făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului. DIAN, ms. *124*, copie din anul 1779.

ECS = *Culegere din scrierile lui I. Eliad*, ediţia a doua (cea cu 144 pag.), Bucureşti, 1836.

EDE = D. Eustatievici, *Desvoaltele şi tîlcuitele evanghelii*, Sibiu, 1789.

EG = [Florian Aaron], *Elementuri de gheografie pentru trebuinţa tinerilor începători*, [Bucureşti], 1834.

EGI = [V. Fabian-Bob], *Elementele gheografiei. Partea I*, Iaşi, 1834.

EGR = I. Eliad, *Gramatică românească*, [Sibiu], 1828.

EGRM = [I. Eliade Rădulescu], *Gramatică românească*, redacţie anterioară celei tipărite, copie din anul 1827. BAR, ms. *4796*.

EGT = *Elementuri despre gheometrie* (f. 1-69) şi *Elementuri despre trigonometria dreptiliniată* (f. 70-82), text din anii 1820-1830. BCU Iaşi, ms. *III-11*.

ELS = I. Eliad, *Lucrările Soţietăţii filarmonice de la 1 dechem. 1833 pînă la 1 aprl. 1835, publicate spre ştiinţa DD. soţi*, Bucureşti, 1835.

EOI = Şt. V. Episcopescu, *Oglinda înţelepciunii*, Bucureşti, 1843.

EP = I. Eliade, *Paralelism între dialectele român şi italian sau forma şi gramatica acestor două dialecte*, Bucureşti, partea întîi, 1840, partea a doua, 1841.

EPD = Şt. V. Episcopescu, *Practica doctorului de casă* [...], *c-o prescurtare de hirurgie, de materie medicală şi de veterinerie, pentru doctor şi norod*, Bucureşti, 1846.

ESI = D. Eustatievici, *Scurt izvod pentru lucruri de obşte şi de chilin în scrisori de multe chipuri*, traducere „de pe limba slovenească", Sibiu, 1792.

EV = I. Eliade, *Vocabular de vorbe streine în limba română*, Bucureşti, 1847.

FAE = L.B. Francoeur, *Aritmetica*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.

FAM = *Slujba frontului artileriii pedestre*, tradusă din ruseşte de I. Macovei, Bucureşti, 1852.

FAT = [Fragmente de algebră, aritmetică şi trigonometrie], text muntean din anul 1801, tradus probabil de Grigorie Rîmniceanu. BAR, ms. *1081*.

FBE = *Caiet de istorie naturală şi botanică, carea să paradoseşte de către D.D. Leon Filipescul* (f. 64r – 89r) şi *Caiet pentru economia rurală, carea să paradoseşte de către D.D. Leon Filipescul* (f. 96r – 152r), note luate de la curs de Ioan Cernătescu, în 1842. BAR, ms. *43*.

FBN = Moise Fulea, *Bucoavnă de normă*, Sibiu, 1815.

FC = Fontenelle, *Cuvîntări pentru mulţimea lumilor...*, traducere din neogreacă de Răducanu Greceanu, la începutul secolului al XIX-lea. BAR, ms. *1383*.

FD = *Foaia duminecii, spre înmulţirea cei de obşte folositoare cunoştinţe*, Braşov, 1837.

FDA = A. Fătu, *Descrierea şi întrebuinţarea apei simple şi a apelor minerale din Moldova*, Iaşi, 1851.

FDB = *Învăţătură pentru ferirea şi doftoria boalelor* [...] *vitelor celor cu coarne, precum şi a cailor, a oilor şi a porcilor*, traducere de Petru Maior după un text încă neidentificat, Buda, 1816.

FEA = Florian, *Elizer şi Neftali*, traducere de Gr. Alexandrescu, Bucureşti, 1832.

FGB = Florian, *Gemenii din Bergam*, traducere de I. Florescu, Bucureşti, 1836.

FGE = V. Fabian-Bob, *Gheografia elementară*, ediţia a doua, Iaşi, 1840.

FGF = G. Fontanin, *Curs elementar de geografia fizică şi matematică*, Bucureşti, 1855.

FGGN = V. Fabian şi D. Gusti, *Geografia nouă*, ediţia a treia, Iaşi, 1843.

FGP = M. Fournier, *Gramatecă franţuzească*, traducere de Gr. Pleşoianu, [Sibiu], 1830.

FGS = Florian, *Galateea*, traducere din neogreacă de C. Stamati, în anul 1808. BAR, ms. *3502* (f. 1-57).

FID = *Însemnare pentru cîte doftorii se află întru această cărticică*, text de pe la 1788. BAR, ms. *3750*.

FilDA = L.Filipescu, *Dascalul agronomiei sau mînoducătorul practic în toate ramurile economiei*, traducere din limba germană, după Schlipf, două volume, Iaşi, 1844.

FIT = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah, fiiul lui Odisefs*, traducere din neogreacă făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, pe la 1772. BAR, ms. *342* (vol. I) şi *262* (vol. II).

FJ = *Forma jurămîntului* [de credinţă pentru împăratul Iosif al II-lea], foaie volantă, [Blaj, 1780].

FL = *Foaie literară*, Braşov, ianuarie-iunie 1838.

FLG = *Fundamentalnice legi pentru graniţa militărească*, Buda, 1808.

FM = A. Factor, *Manualul meu. Carte de obşte folositoare pentru economii de casă şi de cîmp*, Bucureşti, 1837.

FMH = Florian, *Mirtil şi Hloe*, traducere anonimă, copie din anul l819. BAR, ms. *2364*.

FMIL = *Foaie pentru minte, inimă şi literatură*, Braşov, 1838-1865.

FMIM = A. Fătu, *Manual pentru învăţătura moaşelor*, Iaşi, 1852.

FMK = F.E. Fodéré, *Manual pentru îngrijitorii şi îngrijitoarele de bolnavi*, traducere de N.A. Kreţulescu, Bucureşti, 1842.

FNB = Florian, *Istoria lui Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, Iaşi, 1820.

FNC = Florian, *Numa Pompilius, al doilea crai al Romii*, traducere făcută de Ioan Cantacuzino în anul 1796. BAR, ms. *1550*, text autograf.

FNPB = Florian, *Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, copie din anul 1794. BNB, ms. rom. *I-22*.

FTM = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba italiană făcută de Petru Maior, Buda, 1818.

FTP = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba franceză de Gr. Pleşoianu, patru volume, [Sibiu], 1831.

FTU = Fénelon, *Întîmplările lui Telemahos, fiiului lui Ulises*, traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. *1576* (f. 3-93).

GAA = Gh. Asachi, *Aritmetica*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. Biblioteca Seminarului matematic al Universităţii din Iaşi, ms. *1916/1*.

GAB = S. Gessner, *Moartea lui Avel*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman, Buda, 1818.

GAP = [Manuil Glyzonios, Manual de aritmetică practică], traducere din greceşte făcută de Grigorie Rîmniceanu în anul 1793. BAR, ms. *1316*.

GAT = Dinicu Golescu, *Adunare de tractaturile ce s-au urmat între prea puternica împărăţie a Rusiei şi Nalta Poartă*, Buda, 1826.

GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumâneşti*. BAR, ms. *844* (vol. I), *845* (vol. II), *846* (vol. III), *847* (vol. IV), *848* (vol. V), *849* (vol. VI) şi *850* (vol. VII).

GCA = *Critil şi Andronius*, Iaşi, 1794, capitolele 1-9 din vol. I al *Criticonului* lui Baltasar Gracián, tradus din limba franceză, după versiunea lui Maunory, de arhimandritul Gherasim de la mitropolia Moldovei. Prin GCA I indicăm textul capitolelor 10-13 din vol. I, aflate în ms. *5654* de la BAR, copie de pe la 1830, iar prin GCA II indicăm textul volumului al II-lea, aflat la BAR, ms. *2740*, copie din anul 1827.

GCB = Guizot, *Istoria civilizaţiei în Europa*, traducere de G. Baronzi, cinci volume, Bucureşti, 1856-1859.

GCG = Iordache Golescu, *Băgări dă seamă asupra canoanelor gramaticeşti*, Bucureşti, 1840.

GCO = Gheorgache logofătul, *Condică ce are întru sîne obiceiuri vechi şi nouî a preaînălţaţilor domni*, alcătuită în anul 1762. BAR, ms. *19*, text autograf.

GEG = S. Gessner, *Erast*, traducere din neogreacă de Zoiţa Grigoriu, Iaşi, 1822.

GF = *Gramatica fizicii*, traducere din limba italiană făcută de Amfilohie Hotiniul, probabil între anii 1780-1790. BAR, ms. *1627*.

GG = I. Genilie, *Geografia istorică, astronomică, naturală şi civilă*, Bucureşti, 1835.

GGV = D. Gusti, *Geografia veche*, Iaşi, 1843.

GIA = *Istoria Americăi* [...], *acum întăi tălmăcită în diálectul moldovenesc prin ostineala smeritului Gherasim, arhimandrit mitropoliei Iaşului*, traducere din limba franceză după volumul al cincilea din sinteza lui Contant Dorville, *Histoire des différens peuples du monde,* şase volume, Paris, 1770-1771. BCU Iaşi, ms. *IV-17*, vol. I, copie din 1800, vol. II, copie din 1795.

GIC = Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriii mele*..., Buda, 1826.

GLC = Alexandru Gavra, *Lexicon de conversaţie istoricesc-religionariŭ*, Buda, 1847.
GM = *Gazeta de Moldavia*, Iaşi, 1850-1858.
GMNP = *Gheografia matematică, naturală şi politică*, note luate de la un curs, datate 6 ianuarie 1837. BAR, ms. *776* (f. 214r – 225v).
GMR = *Verbscribreguleta sau gramatica moldovromânească*, fragment dintr-o gramatică alcătuită în Moldova pe la 1840. BAR, ms. *528*.
GMSP = Gh. Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, 1816.
GN = [Patrick Gordon], *Gheografie noaUă care cearcă de obşte toată faţa a sferiii idroghiu*, traducere din neogreacă făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului, prin anii 1770-1780. DIAN, ms. *121*, copie datată aprilie 1780.
GPE = *Regulile sau gramatica poeziii*, traduceri din Boileau, Marmontel şi alţii făcute de I. Eliad, Bucureşti, 1831.
GPF = Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericeşti şi filosofeşti*..., traducere din neogreacă, Buda, 1826.
GPG = I. Genillie, *Prinţipuri de geografie*, Bucureşti, 1841.
GPG2 = I. Genilie, *Prinţipii de geografie*, ediţia a doua, Bucureşti, 1851.
GR = [Ioan Pop], *Grămatică rumânească*, Bucureşti, 1835.
GR12 = *Gramatica românească*, ediţia a douăsprezecea a gramaticii lui Ioan Pop (vezi GR), Bucureşti, 1853.
GRA = *Gramatica românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu şi predată în seminarul de la Socola începînd cu anul 1804. BAR, ms. *539*, text din anii 1809-1810.
GRA2 = *Gramatică românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu şi predată în seminarul de la Socola. Textul acesta reprezintă altă redacţie decît cea din ms. *539* (vezi GRA), de prin anii 1835-1840. BAR, ms. *3609*.
GRN = [George Bariţ], *Grămatică românească şi nemţească pentru tinerimea naţională*, Braşov, vol. I, 1838, vol. II, 1839.
GRR = D. Gusti, *Ritorică română pentru tinerime*, Iaşi, 1852.
GSP = *Gheografia sau scrierea pămîntului*, Buda, vol. I, 1814, vol. II, 1815.
GT = *Gazeta de Transilvania*, Braşov, 1838-1865.
GTN = *Gazeta Teatrului naţional*, Bucureşti, 1835-1836.

GTS = *Geografie a tuturor stăpânirilor*, datată martie 1834. BAR, ms. *2771*.

HAN = Victor Hugo, *Angelo, tiranul Padovei*, traducere de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

HB = [Hatişeriful sultanului Hamid], traducere atribuită lui Ianache Văcărescu, [Bucureşti], 1774. BRV IV, nr. 388.

HBN = Victor Hugo, *Balade*, traducere de C. Negruzzi, Iaşi, 1845.

HBV = I. Huboţi, *Oarecare învăţături pentru căutarea boalelor şi prăsirea vitelor domestice*, Bucureşti, 1842.

HDT = [Hrisovul lui Mihail Suţu privitor la daniile de ţigani domneşti], Iaşi, 1793. BRV II, nr. 564.

HEA = Amfilohie Hotiniul, *Elementi aritmetice arătate fireşti*, traducere din limba italiană, Iaşi, 1795.

HET = [Heliodor, *Etiopice*], traducere de pe la 1772 făcută de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iaşi. BAR, ms. *4837*, f. 1-122, copie din 1784 (vol. I), şi ms. *355*, copie din 1772 (vol. II).

HFP = Heineccius, *Filosofia cuvîntului şi a năravurilor, adică loghica şi itica elementare...*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1829.

HG = [Amfilohie Hotiniul], *Lecţione adică cuvîntare scoasă de la întâie parte a gramaticii...*, Iaşi, 1789.

HGL = Gh. Hill, *Începuturi de gramatica latină*, Bucureşti, 1842.

HGT = Amfilohie Hotiniul, *Gramatica teologhicească,* Iaşi, 1795.

HM = *Povăţuiri pentru holera morbus*, foaie volantă, [Iaşi, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1241.

HMN = Victor Hugo, *Maria Tudor*, traducere de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

HMS = Ch. W. Hufeland, *Macroviotică sau metodul de a lungi viaţa omenească*, traducere fragmentară de Daniil Scavinschi pe la 1830. BAR, ms. *409* (f. 96r – 101r).

HMV = Ch. W. Hufeland, *Macroviotica*, traducere de Pavel Vasici, Braşov, vol. I, 1844, vol. II, 1845.

HO = Nicolae Horga Popovici, *Oglindă arătată omului înţelept*, Buda, 1807.

HOG = Amfilohie Hotiniul, *De obşte gheografie*, traducere din limba italiană, Iaşi, 1795.

HP = Al. Hrisoverghi, *Poezii. Ediţie completă*, cu o introducere (p. I-XXXI) de M. Kogălniceanu, Iaşi, 1843.

HPA = G. Hepites, *Însemnări asupra pietrilor meteorice şi asupra puţurilor arteziane*, Brăila, 1835. BAR, ms. *2859*.

HPP = Fr. Haintl, *Învăţătură pentru prăsirea pomilor*, traducere din limba germană de Petru Maior, Buda, 1812.

HSV = [Hatişeriful sultanului Selim], tradus de Ianache Văcărescu, Bucureşti, 1791. BRV II, nr. 545.

IAG = [Înştiinţare privitoare la amnistia generală a soldaţilor dezertori], foaie volantă, [Sibiu], 1801. BRV IV, nr. 271.

IAO = [Înştiinţare privind păstrarea averii copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 228.

IBH = *Îndreptarea dregătoriilor de ţinerea sănătăţii de grije purtătoare şi a feţelor pe lîngă contumaţii slujitoare...*, foaie volantă, [Cluj], 1831. Colecţia catedrei de istoria medicinii a Universităţii de Medicină şi Farmacie din Cluj.

ICC = *Învăţătură despre cultura sau lucrarea cînepei*, Buda, 1828.

ICD = *Învăţătură către dascălii normaliceşti a şcoalelor neunite din Mare Prinţipatul Ardealului*, Sibiu, 1809.

ICG = I. Ionescu de la Brad, *Calendar pentru bunul gospodar*, Iaşi, 1845.

ICI = Radu Ionescu, *Cînturi intime*, Bucureşti, 1854.

ICO = [Înştiinţare privind căsătoria copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 232.

IDT = [Înştiinţare privind descoperirea unor tîlhari], foaie volantă, [Sibiu], 1789.

IE = *Învăţătură a însuşi stăpînitoarei măriri Ecaterinii 2 către orînduita epitropie preste alcătuirea arătării a unii noao legiuitoare condică*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1773.

IEI = *Istorie adunată a Ecaterinii a dooa* şi alte scrieri privitoare la istoria Rusiei, traduse din greceşte de ieromonahul Inochentie, egumenul mănăstirii Pîngăraţi, probabil împreună cu logofătul Ioniţă Chira, în anul 1788. BAR, ms. *3102*, copie din anul 1793.

IEP = [Instrucţiuni pentru evidenţa populaţiei], foaie volantă, Sibiu, 1785.

IF = [Înştiinţare privitoare la prădăciunile făcute de francezi], [Viena], 1799. BRV IV, nr. 262.

IFA = [Istoria lui Filerot şi a Antusei], traducere din greceşte de Gheorghe Peşacov. BAR, ms. *1374*, copie probabil din anul 1812.

IFM = I. Ionescu de la Brad, *Ferma-modelă şi Institutul de agricultură în Moldavia*, Iaşi, 1847.

IGE = Gheorghie Ioanid, *Gramatică de limba elinească*, Bucureşti, 1843.

IGR = Vasile Ianovici, *Gramateca limbei româneşti pentru a triea clasă a scoalelor poporene*, cu un *Adaus*, textul lui Arune Pumnul, *Binescriinţa limbei româneşti cu litere romane* (p. 212-231), Viena, 1851.

IID = [Instrucţiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1797.

IID2 = [Instrucţiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1798.

IIE = [Instrucţiuni privitoare la emigraţie], foaie volantă, Sibiu, 1787.

IIP = [Înştiinţare pentru importul pipelor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 219.

IIS = *Instrucţii* [privitoare la emigraţia din Bucovina], foaie volantă tradusă de I. Budai-Deleanu, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 211.

IL = *Icoana lumei, foaie pentru îndeletnicirea moldoromânilor,* Iaşi, 1840-1841.

ILC = [Înştiinţare pentru libertatea comerţului], foaie volantă, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 185.

ILT = *Învăţătură pentru lucrătorii de tabacă*, Buda, 1823.

IM = *Îndreptări moraliceşti tinerilor foarte folositoare*, Buda, 1813.

IMC = [Îndreptare despre modul ţinerii de contumacie], foaie volantă, text paralel maghiar-român, [Cluj], 1824. BRV IV, nr. 448.

IN = *Înştiinţare* [privind publicarea unei cărţi cu măsuri de pază contra incendiilor], [Cluj], 1806. BRV IV, nr. 313.

INB = *Isis sau natura, jurnal pentru răspîndirea ştiinţelor naturale şi esacte în toate clasele*, Bucureşti, 1856-1859.

IO = Paul Iorgovici, *Observaţii de limba rumânească*, Buda, 1799.

IOD = [Înştiinţare pentru urmărirea a doi ostaşi dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 220.

IPA = [Instrucţiuni privitoare la automutilaţi], foaie volantă, [Cluj], 1823. BRV IV, nr. 446.

IPC = [Învăţătură pentru chitanţe date în schimbul bunurilor rechiziţionate de armată], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 216.

IPI = [Înştiinţare privitoare la înmormîntări], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 215.

IPS = *Instrucţie pentru scoalele româneşti în Bănat*, Buda, 1809.

IPT = *Îndreptarea păcătoşilor,* traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1768.

IRB = *Istorie lui Raimond şi a Mărinei amorezaţi, şi a maică-sa Ameliei*, traducere din limba franceză făcută de Alecu Beldiman prin anii 1801-1802. BAR, ms. *445* (f. 3-48), copie din 1808.

IRF = *Întîmplările războiului franţozilor şi întoarcerea lor de la Moscva*, traducere din limba germană, Buda, 1814.

IRI = [Înştiinţare pentru reglementarea regimului iobagilor], foaie volantă, Blaj, [1784]. BRV IV, nr. 184.

IRU = [Întrebări şi răspunsuri privitoare la unirea bisericii ortodoxe cu biserica Romei], foaie volantă, Blaj, 1780. BRV II, nr. 431.

IRV = Ch. Rollin, *Frumuseţile a istoriei româneşti sau tabla întîmplărilor care au înveşnicit pe romani...*, traducere din limba franceză făcută de Vasile Vîrnav în anul 1823. BAR, ms. *175*.

ISB = [Înştiinţare pentru schimbarea bancnotelor de diferite valori, puse în circulaţie în anul 1806], foaie volantă, [Sibiu], 1812. BRV IV, nr. 365.

ISF = *Înştiinţare* [a Societăţii filozofice din Ardeal], Sibiu, 1795.

ISI = *Învăţătură despre sămănarea inului, pentru Bohemia, Moravia şi Silezia*, Liov, 1804.

IST = *Învăţătură päntru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, tradusă probabil din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Liov, [1793]. Singurul exemplar cunoscut se află la BCU Cluj.

ITI = *Începuturi temeinice ale istoriii de obşte*, traducere de Ioan Molnar, Sibiu, 1798.

IVA = I. Ionescu de la Brad, *Vitele albe din Englitera*, Iaşi, 1842.

IVB = [Îndemnuri pentru vindecarea bolilor], foaie volantă, [Sibiu], 1813.

JA = *Jurnal de agricultură*, Iaşi, 1857.

JDS = J. Jaclot, *Doppia scriptură sau ţinerea catastişelor*, traducere din limba franceză de D. Iarcu, Bucureşti, vol. I, 1844, vol. II, 1845.

JNA = *Jucăreia norocului sau istorisirea pentru prinţipul Menşcicov*, traducere din limba franceză de Lazăr Asachi, Iaşi, 1816.

KCL = A. von Kotzebue, *Cruciaţii*, traducere de C. Leca, Craiova, 1839.

KDP = [M. Kogălniceanu], *Dorinţile partidei naţionale în Moldova*, [Braşov], 1848.

KFL = W. Traug. Krug, *Manual de filosofie şi literatură filosofică*, traducere de A.T. Laurian, tomul I, Bucureşti, 1847.

KGO = A. von Kotzebue, *Grădinarul orb sau aloiul înflorit*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1836.

KIT = Pavel Kengyelacz, *Istoria universală sau a toată lumea*, partea I, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1824.

KMA = N.A. Kreţulescu, *Manual de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1843.

KMP = A. von Kotzebue, *Mizantropia şi pocăinţa*, traducere de I. Voinescu II, Bucureşti, 1837.

KOS = M. Kogălniceanu, *Ochire istorică asupra sclăviei*, studiu introductiv la H. Beecher-Stowe, *Coliba lui Moşu Toma,* traducere de T. Codrescu, Iaşi, 1853, p. IX şi urm.

KPA = A. von Kotzebue, *Pedagogul*, traducere de Gh. Asachi, Iaşi, 1839.

KPH = Mihail Kifalov, *Povaţă nouă împotriva holerii*, Bucureşti, 1847.

KSN = A. von Kotzebue, *Ştefu nerod sau ce ştii aceasta la ce e bună*, traducere de I. Niţescu, Bucureşti, 1835.

KUB = A. von Kotzebue, *Uniforma feldmareşalului Velington*, traducere de Samoil Botezat, Iaşi, 1835.

KUP = A. von Kotzebue, *Urîrea de oameni şi pocăinţa*, traducere din anul 1816 făcută de Iordache Golescu, după o versiune grecească, text autograf. BAR, ms. *2911*.

LA = Gh. Lazăr, *Aritmetică matematicească*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. *2787*.

LB = *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemţesc*..., Buda, 1825.

LC = *Legiuire a prea înălţatului* [...] *Ioan Gheorghie Caragea*, Bucureşti, 1818.

LG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa III*, ediţia a doua, Iaşi, 1857.

LI = Alexie Lazaru, *Înştiinţare* [pentru publicarea unei gazete], Buda, 1814, foaie volantă.

LIB = Gh. Lazăr, *Înştiinţare* [pentru deschiderea şcolii de la Sf. Sava], foaie volantă, Bucureşti, 1818. BRV III, nr. 1003.

LIT = A. de Lamartine, *Istoria lui Cezar*, traducere de P. Teulescu, Bucureşti, 1856.

LM = Gh. Lazarini, *Matematică, partea I. Aritmetica*, Iaşi, 1854.

LMA = D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iaşi, 1853.

LMB = V. Lucaci, *Manual de epidemicele boale ale dobitoacelor*, Bucureşti, 1855.

LME = A. de Lamartine, *Meditaţii poetice*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1830.

LMG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa IV*, Iaşi,1857.

LMS = A. de Lamartine, *Moartea lui Socrat*, traducere de Gh. Sion, Iaşi, 1847.

LO = *Lucrările Obşteştii Adunări din 1833*, Bucureşti, 1834.

LOA = *Ale Obicinuite Obşteştii Adunări lucrările din anul 1832*, Bucureşti, 1833.

LP = *Scurtă arătare despre luarea Parisului şi alte întîmplări*, Buda, 1814.

LPT = *Povăţuitorul tinerimii*, cu o dedicaţie a lui Zaharia Carcalechi către vornicul Gr. Băleanu, Buda, 1826. A fost publicat sub numele lui Gh. Lazăr, dar s-a dovedit că este o mistificare a lui Carcalechi, făcută în scopuri comerciale.

LS = A. Lăzărescu, *Sanuto*, dramă în cinci acte, Bucureşti, 1851.

LSM = [Legile saşilor din Ardeal], traducere de Samuil Micu, copiată de Simion Balomiri din Sas Sebeş în anul 1794. BFCAR, ms. *246*, fondul Blaj, nr. 255.

LT = Gh. Lazăr, *Trigonometria cea dreaptă*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. *2788*.

LVH = Lesage, *Viaţa domnului Heruvim de la Ronda*, traducere de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iaşi. BAR, ms. *46*, copie din anul 1793.

MA = Matei Millo, *Aritmetica*, 1795. BAR, ms. *4566*.

MAA = Francisc Mocnik, *Aritmetică*, traducere din limba germană de Samoil Andrievici, Viena, 1850.

MAB = [Metastasio], *Artaxerxu*, traducere din neogreacă făcută pe la 1780. BAR, ms. *445* (f. 49-90), copie din anul 1807.

MAE = Molière, *Amfitrion*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1835.

MAF = *Mineiul. Luna lui aprilie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MAFR = *Mineiul. Luna lui august*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MAI = Montesquieu, *Arsachie şi Ismenia. Istorie din partea Răsăritului*, traducere făcută de I[oan] C[antcuzino] în anul 1794. BAR, ms. *3099* (f. 50-87), copie din 1803.

MALP = Marmontel, *Aneta şi Luben*, traducere Gr. Pleşoianu, [Sibiu], 1829.

MAM = [Metastasio], *Ahileu la ostrovul Sirului*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. *1818*.

MAR = Carol Munde, *Descrierea cu de-a măruntul asupra aşezămîntului de cură cu apă rece...*, traducere din limba germană, Bucureşti, 1840.

MAS = Metastasio, *Ahilefs la Schiro*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, Sibiu, 1797.

MBE = Marmontel, *Bărbatul bun*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.

MBG = Molière, *Bădăranul boierit*, traducere de I. Voinescu, Bucureşti, 1835.

MBV = Moisi Bota, *Versuri îndemnătoare cătră deprinderea tinerimei româneşti întru învăţături*, Buda, 1829.

MC = [Metastasio], *Caton*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 59-86).

MCB = B.P. Mumuleanu, *Caracteruri*, Bucureşti, 1825.

MCF = L. Mitterpacher, *Învăţături despre cultura sau creşterea frăgarilor*, Buda, 1823.

MCI = [Măsuri împotriva incendiilor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 218.

MCL = *Mozaícul*, revistă culturală şi literară, Craiova, 1838-1839.
MCR = Simeon Marcovici, *Curs de retorică*, Bucureşti, 1834.
MCRV = S. Micu, *Carte de rugăciuni*, Viena, 1779.
MD = *Meşteşugul doftoriii*, traducere din neogreacă a manualului de practică medicală întocmit de medicul Ioan Adami de la Sibiu, datat 1760 şi rămas în manuscris, făcută de Ştefan Vasile Episcopescu între anii 1805-1817. BAR, ms. *933*, vol. I, s-a dovedit a fi autograful traducătorului; ms. *4841*, vol. II, intitulat *Meşteşugul doftoricesc*, este o copie nesemnată, care are pe marginea (cantul) din dreapta a foilor, opusă cotorului, următoarea semnătură, probabil de proprietate: „D. Topliceanul, 1817".
MDC = *Mineiul. Luna lui decembrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.
MDNU = Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbei română întră nepot şi unchi*, publicat ca adaos la *Orthographia romana sive latino-valachica*, Buda, 1819.
MDP = Molière, *Domnu Pursoniac*, traducere de Gr. Grădişteanul-fiul, Bucureşti, 1836.
MDWS = Ioan Molnar, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, 1788.
ME = Anton de Marki, *Einleitung zur deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuţi, 1810.
MEN = L. Aimé Martin, *Educaţia mumelor de familie*, traducere de I. D. Negulici, două volume, Bucureşti, 1844, 1846.
MES = Ioan Molnar, *Economia stupilor*, Viena, 1785.
MF = Eftimie Murgu, [Curs de filozofie predat în anii 1834-1836 la Academia Mihăileană din Iaşi]. BCU Iaşi, ms. *III-15, 16, 17*, trei volume cu paginaţie aparte.
MFC = *Mineiul. Luna lui fevruarie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.
MFE = Marmontel, *Femeia bună*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.
MFV = Muratori, *Filosofia moralicească*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. *189* (vol. I) şi ms. *183* (vol. II).
MG = Şt. Margela, *Gramatica rusască şi rumânească*, trei volume, Petersburg, 1827.
MGD = Molière, *Gheorghii Dandin sau bărbatul cel sinhisit*, traducere anonimă, copie din anul 1827. DIAN, ms. *219*, f. 1-42.

MGP = Nicolae Măcărescu, *Gramatică românească pentru şcoalele primare*, ediţia a treia, Iaşi, 1851.

MGR = Macarie ieromonahul din obştea lui Paisie, *Gramatică rumânească*, 1772. BAR, ms. *102*.

MI = Macarie ieromonahul, *Irmologhion sau catavasieri musicesc*, Viena, 1823.

MIA = *Manifestul înălţiei sale împăratului Austriei, craiul Ungariei şi al Poloniei*, Buda, 1813. BRV III, nr. 829.

MIB = Petru Maior, *Istoria besericei românilor*, Buda, 1813.

MIC = *Mineiul. Luna lui ianuarie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MID = *Magazin istoric pentru Dacia*, Bucureşti, vol. I (1845), vol. II (1846), vol. III (1846), vol. IV (1847) şi vol. V (1847).

MIF = *Mineiul. Luna lui iunie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MIFR = *Mineiul. Luna lui iulie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MII = [Evmathios Macremvolitis], *Întîmplările lui Izmini şi Izminia*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BCU Iaşi, ms. *II-69*, copie din anul 1789.

MILR = Samuil Micu, *Istoria, lucrurile şi întîmplările românilor pre scurt*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1806 şi 1807. Paginile I-IV şi 1-34 se află în calendarul din 1806, iar p. 35-72 în cel din 1807. Textul din 1807 nu este însă al lui Samuil Micu, care murise între timp, ci al lui Gh. Şincai, cum arată el pe p. 36-37.

MIM = *Milostiva inştrucţie pentru maghistratualiştii carii regulaţia urbarialicească o vor duce în săvîrşire (execuţie),* traducere din limba latină, [Cluj, 1819]. BRV III, nr. 1058, şi IV, nr. 430.

MIMT = Gavriil Grigorie Maer, [Instrucţii la moartea Mariei Tereza], Blaj, 1780, foaia volantă. BRV IV, nr. 170.

MIN = Simeon Mihali, *Compendiu de istoria naturală pentru începători*, ediţia a doua, Blaj, 1856.

MIR = Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812.

MIU = Cl. X. Millot, *Istorie universală adecă de obşte, tomul întîi,* traducere după versiunea germană şi după originalul francez de Ioan Molnar, Buda, 1800. La sfîrşit are o *Ta-*

belă gheograficească veche pentru a uşura înţelegerea ţărilor şi a cetăţilor care vin înainte în istoria aceasta, paginată cu cifre latine (I-XXII), care nu a fost elaborată de traducătorul român.

MMC = *Mineiul. Luna lui martie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MMF = *Mineiul. Luna lui mai*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MML = [Mic manual de legi, *Pravilniceasca condică*], text paralel în limbile neogreacă şi română, Bucureşti, 1780.

MMP = *Trei cuvinte din cele moraliceşti ale lui Marmontel, tîlmăcite adică de pre limba franţozească de Ianache Papazoglu*, text paralel românesc şi grecesc, Bucureşti, 1846.

MMT = [Metastasio], *Milostivirea lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 1-30).

MN = *Muzeu naţional, gazetă literală şi industrială*, Bucureşti, 1836-1838.

MNC = *Mineiul. Luna lui noiembrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1778.

MO = Gh. Mutso, *Scurtă ortografie a limbii daco-romană cu strămoşeştile latineşti litere*, text paralel român-german, [Pesta], 1829.

MOC = *Mineiul. Luna lui octombrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1776.

MP = [A. Marin], *Moş Pătru sau învăţătorul de sat. Convorbiri asupra geometriei*, Bucureşti, 1839.

MPB = C. Mihalic de Hodocin, *Proiect pentru băi publice şi o shoală de înotat*, Iaşi, 1843.

MPE = B.P. Mumuleanu, *Poezii*, cu o *prefaţă* (p. I-VII) de I. Eliad, Bucureşti, 1837.

MPG = Molière, *Preţioasele*, traducere de I.D. Ghica, Bucureşti, 1835.

MPI = *Manuductor pentru învăţătorii sholasticeşti*, traducere din limba germană de Ioan Mihuţ, Buda, 1818.

MPM = *Moş Pătru sau învăţătorul de sat. Convorbiri asupra mecanicei*, Bucureşti, 1842.

MR = [Petru Maior], *Răspunsul la cîrtirea carea s-au dat asupra persoanei lui Petru Maior*, Buda, 1814.

MRC = Montesquieu, *Mărirea romanilor sau băgare de samă asupra pricinilor înălţării şi căderii lor*, traducere de Stanciu Căpăţineanu, [Sibiu], 1830.

MRP = B.P. Mumuleanu, *Rost de poezii adecă stihuri*, Bucureşti, 1820.

MS = [Metastasio], *Siroiu*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 31-58).

MSB = [Metastasio, *Siroe*], traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. *181* (f. 44-83).

MSE = Samuil Micu şi Gh. Şincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Viena, 1780.

MSP = C. Mihalic de Hodocin, *Observaţii asupra stărei păduri-lor din valea Bistriţei de sus*, Iaşi, 1840.

MSR = Molière, *Sgîrcitul*, traducere de I. Ruset, Bucureşti, 1836.

MSS = Petru Moaler, *Simbolul plinelor de bucurie simţiri*..., Bu-da, 1829.

MT = Macarie ieromonahul, *Teoriticon sau privire cuprinzătoare a meşteşugului musichiei bisericeşti*...,Viena, 1823.

MTA = [Manifest al trupelor austriece către românii din Principa-te], foaie volantă, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 217.

MTB = [Metastasio], *Milosîrdia lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. *181* (f. 1-43).

MTBD = [Mestastasio, *Temistocle*], traducere fragmentară de Ion Budai-Deleanu. BAR, ms. *2427* (f. 32-41).

MTF = I. Morison, *Tractaţie despre izvorul sănătăţii şi pricina boalelor*, traducere de Cr. Flechtenmacher, Iaşi, 1829-1831. BAR, ms. *3687*.

MTM = S. Micu, *Teologhia moralicească*, traducere din limba la-tină, două volume, Blaj, 1796.

MTT = Ambrosius Marlianus, *Teatron politicon, privelişte politi-cească*, traducere din neogreacă făcută prin anii 1770-1775 de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iaşi. BAR, ms. *1569*, copie din anul 1787.

MV = Marmontel, *Velisarie*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1843.

MVS = Molière, *Vicleşugurile lui Scapen*, traducere anonimă din jurul anului 1830. BAR, ms. *423* (f. 1-62).

MVV = L. Mitterpacher, *Învăţătură despre agonisirea viţei de vie*

şi despre măiestria de a face vin, vinars şi oţet, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.

NAP = C. Negruzzi, *Aprodul Purice, anecdot istoric*, Iaşi, 1837.

NB = *Napoleon Bonaparte, ce au fost şi ce este*, Buda, 1815.

NC = C. Negruzzi, *Carantina, comedie-vodevil într-un act*, Iaşi, 1851.

NFI = *Mult de lipsă şi folositoare învăţături şi ştiinţe despre mai multe lucruri*, traducere din neogreacă făcută probabil de Nicola Nicolau, în 1832. BCU Cluj, ms. *1938/85*.

NID = Ioan Nemişescu, *Istoria politicească a Dachiei şi a neamului românilor*, traducere din anul 1808 după sinteza lui Ludwig Albrecht Gebhardi, *Allgemeine Weltgeschichte*. Partea I, *Istorie Valahiei*, ms. *IV-30* de la BCU Iaşi; partea a II-a, *Istoria Moldaviei*, BAR, ms. *4702*; partea a III-a, *Istorie Bulgariei*, BCU Iaşi, ms. *III-18*; aceste trei manuscrise reprezintă o copie făcută de o singură persoană, încă neidentificată, probabil în anul 1809.

NIS = I. Neuhold, *Învăţătură de a face sirup şi zăhar din mustul tuleilor de cucuruz*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1812.

NIU = [Manual de istorie universală, încă neidentificat], traducere din limba germană făcută probabil de Ioan Nemişescu, în primii ani ai secolului al XIX-lea. BCU Iaşi, ms. *IV-16*, copiat de trei persoane necunoscute în anii 1813-1814.

NMP = Iancu Nicola, *Manual de patriotizm*, traducere din neogreacă, Iaşi, 1829.

NMSF = Nyls Nylström, *Mijlociri noauă aflate păntru stîngerea focului*, traducere din limba germană, Liov, 1794.

NPC = Em. I. Nichifor, *Pravilă comerţială*, traducere din limba germană, Braşov, 1837.

NPT = C. Negruzzi, *Păcatele tinereţelor*, Iaşi, 1857.

NRC = Dimitrie Niculescu, *Reglement ostăşesc pentru frontul de cavalerie*, Bucureşti, 1856.

NV = I.D. Negulici, *Vocabular român de toate vorbele străbune repriimite pînă acum în limba română şi de toate cele ce sunt a se mai priimi d-acum înainte şi mai ales în ştiinţe*, Bucureşti, 1848.

NZ = C. Negruzzi, *Zăbăvile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823, la satul Şărăuţii, raiaoa Hotinu*. BAR, ms. *3558*, text autograf.

OAI = [Orînduială privitoare la ajutorarea invalizilor de război], foaie volantă, [Cluj], 1816. BRV IV, nr. 417.

OC = Oxenstiern, [*Cugetări*], traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. *2773* (vol. I), copie din anul 1779, şi ms. *96* (vol. II), copie din anul 1780.

OCE = Gr. Obradovici, *Carte de mînă pentru bine orînduita economie*..., traducere din limba sîrbă, Buda, 1807.

OCF = [Orînduiala căsătoriei soţiilor foştilor militari morţi sau dispăruţi în timpul războiului], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 288.

OF = *Alese fabule, acum întîi pre limba rumânească înturnate de Nicolae Oţălea*, Viena, 1784. Ediţie îngrijită şi prefaţă de Mircea Popa, Cluj-Napoca, 1985, cu textul original reprodus în facsimile. Trimitem la paginile textului original.

OFR = *Oştirea franţezilor în Rossia*, traducere din neogreacă, Bucureşti, 1826.

OGD = A. Oresco, *Trataţie asupra geometriei descriptive, tomul întîi*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1851.

OIC = [Ordonanţă împotriva ciumii], foaie volantă, Blaj, 1766. BRV IV, nr. 140.

OLG = *Omul de lume*..., traducere de V. Gherghel de Ciocotiş, Viena, 1819.

OMT = Dositei Obradovici, *Adunare de lucruri moraliceşti de folos şi spre veselie*, traducere din limba sîrbă de D. Ţichindeal, Buda,1808.

OP = Gr. Obradovici, *Scurtă de mînă povăţuire cătră modrul cel înainte scris de învăţătură pentru învăţătorii cei de sate şi oraşă (vernaculi)*, traducere din limba germană, 1810. BFCAR, ms. *180*, fondul Oradea.

OPA = Gr. Obradovici, *Povăţuire cătră învăţătura socoatei sau aritmetica*, traducere din limba germană, Buda, 1805.

OPB = [Orînduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina], traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, [Viena, 1786]. BRV II, nr. 504.

OPI = [Orînduiala paraclisurilor împărăteşti...,], foaie volantă, Iaşi, 1789. BRV IV, nr. 224.

ORC = *Obştească giudecătorească rînduială de criminal*, text paralel german-român, probabil traducere a translatorului Petru Aron, Liov, 1789.

OST = Dositei Obradovici, *Sfaturile a înţelejerii cei sănătoase*, traducere din limba sîrbă de D. Ţichindeal, Buda,1802.
OTB = [Orînduieli în treburile bisericeşti, dintre anii 1758-1784, adunate şi tipărite sub nr. 7889], foaie volantă, [Sibiu], 1785.
OTV = [Orînduială privitoare la trecerea vitelor peste graniţă], foaie volantă, [Cluj], 1818. BRV III, nr. 1025, şi IV, nr. 426.
OV = *Ortográfia sau scrisoare dreaptă pentru folosul şcoalelor neamiceşti*, Viena, 1784.
PA = *Povăţuire cătră aritmetică sau învăţătura numerilor*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.
PAB = I. Plusk, *Dezertaţie sau descrierea apelor minerale de la Borca*, traducere din limba franceză [?], Iaşi, 1834.
PAD = G.A. Polizu, *Prescurtare de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1859.
PAFR = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar franţezo-romanesc*, [Sibiu], 1829.
PAg = I. Penescu, *Prinţipuri de agricultură*, Bucureşti, 1845.
PAGR = Gr. Pleşoianu şi Gh. Librier, *Abeţedar greco-român*, Bucureşti, 1825.
PAI = [Ponturi pentru avaeturi], foaie volantă, Iaşi, 1815. BRV III, nr. 884.
PAIC = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar înlesnitor pentru învăţătura copiilor*, [Sibiu], 1828.
PAM = Vasilie Popp, *Apele minerale de la Arpătac, Bodoc şi Covasna şi despre întrebuinţarea acelorași în deschilinite patimi*, Sibiu, 1821.
PAMR = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar moral şi religios*, Sibiu, 1833.
PAR = G. Pop, *Elemente de aritmetică raţionată*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1850.
PAV = Dr. Pagliano, *Arta vindecării, pentru părinţi, sau doctorul de casă*, traducere din limba germană de S. Botez, Iaşi, 1861.
PB = *Pămînteanul*, gazetă politică şi literară, Bucureşti, 3 iulie – 25 septembrie 1839.
PBC = [Proclamaţia generalului Buccow pentru încetarea certurilor între românii ortodocşi şi cei uniţi cu biserica Romei], foaie volantă, Sibiu, 1761. BRV II, nr. 124.
PBM = Anton Pann, *Bazul teoretic şi practic al muzicii bisericeşti sau gramatica melodică*, Bucureşti, 1845.

PBV = Gh. A. Polizu, *Vocabular româno-german*, înavuţit şi cores de G. Bariţ, Braşov, 1857.

PC = Şt. V. Piscupescu, *Mijloace şi leacuri de ocrotirea ciumii*, Bucureşti, 1824.

PCA = *Ponturile contenirii armelor pentru adunarea marilor soli ai Rosiei, ai Ghermaniei, ai Prusiei, ai Porţii Otomaniceşti,* [...] *după războiul anilor 1769, 1770, 1772*, traducere din neogreacă sau din franceză de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 11r – 12v).

PCB = Gr. Pleşoianu, *Cele dintîi cunoştinţe pentru trebuinţa copiilor care încep a citi*, traducere şi prelucrare după P. Blanchard, [Sibiu], 1828.

PCC = Teodor Paladi, *Către toţi iubitorii de lumină compatrioţi*, foaie volantă, Bucureşti, 1824. BRV III, nr. 1212.

PCI = A. Pelimon, *Coliba indiană* şi *Poezii diverse*, Bucureşti, 1850.

PCP = Eufrosin Poteca, *Cuvinte panighirice şi moralnice*, Bucureşti, 1826.

PCU = A. Marin, *Prescurtare de cunoştinţe uzuale*, ediţia a doua, Bucureşti, 1842.

PD = E. Protopopescu şi V. Popescu, *Nou dicţionar portativ de toate zicerile radicale şi streine reintroduse şi introduse în limbă, cuprinzînd şi termeni şcienţifici şi literari*, Bucureşti, 1862.

PDC = Costache Petrovici, *Dreptul comercial*, Bucureşti, 1850.

PDG = *Partea a doua a gheografiei, pentru arătarea globului*, text din 1802. BAR, ms. *1152* (f. 48r – 51v).

PDJ = [Poruncă pentru depunerea jurămîntului de către locuitorii din Bucovina], foaie volantă, Blaj, [1777]. BRV IV, nr. 163.

PDP = Gh. Peşacov, *Dezmierdare poeticească*, 1828. BAR, ms. *1279* (f. 97-120).

PDT = Vasilie Popp, *Disertaţie despre tipografiile româneşti*, Sibiu, 1838.

PEA = P. Poenaru, *Elemente de algebră după Appeltauer*, Bucureşti, 1841.

PEG = G. Pop, *Elemente de geometrie teoretică şi practică*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1852.

PET = D. P[avel sau Paulid], *Elemente de trigonometrie dreptliniată şi sferică*, Bucureşti, 1850.

PF = *Pilde filosofeşti*, traducere din neogreacă, Sibiu, 1795.

PFBA = *Praxisul forumurilor bisericeşti*, alcătuit sau tradus de Vasile Aaron în 1805. BAR, ms. *862* (f. 615-701).

PFBM = *Praxisul furumului bisericesc*, alcătuit sau mai curînd tradus de Samuil Micu. BAR, ms. *414*.

PFHM = T.J. Pelouze şi Ed. Fremy, *Prescurtare de himie*, traducere de A. Marin, două volume, Bucureşti, 1852, 1854.

PFM = C. Pouillet, *Noţiuni generale de fizică şi de meteorologie, spre uzul junimei*, traducere de A. Marin, Bucureşti, 1857.

PGL = P. Poenaru, *Elemente de geometrie*, traducere din limba franceză, după A.M. Legendre, Bucureşti, 1837.

PGR = C. Platon, *Manual de gramatică română*, Iaşi, 1845.

PGRL = V. Paulini, *Gramatica româno-latină*, Iaşi, 1840, vol. I. *Partea etimologhică*, vol. II. *Partea sintactică*.

PH = *Pentru holeră*, foaie volantă, [Bucureşti, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1237 (?).

PI = [Proclamaţia generalului Petru Rumianţev către locuitorii Moldovei], foaie volantă, Iaşi, 1771. BRV IV, nr. 377.

PIA = Silvio Pellico, *Despre îndatoririle oamenilor*, traducere de Ermiona Asachi, Iaşi, 1843.

PIB = Abatele Prévost, *Istorie cavalieriului Grie şi a iubitii sale Manon Lesco*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *193*, text din anul 1815.

PIC = Al. Pelimon, *Impresiuni de călătorie în România*, Bucureşti, 1858.

PIF = Eufrosin Poteca, *Ideile faptelor mele pă anul 1828, pînă la aprilie 1829*. BAR, ms. *1564*, text autograf.

PIM = [Patent pentru impozitul pe moşteniri], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1810. BRV IV, nr. 339.

PIU = L. Domairon, *Prescurtarea istoriii universale*, traducere din neogreacă, după At. Staghiritul, Bucureşti, vol. I şi II, 1826, vol. III şi IV, 1827.

PLB = G.A. B[aronzi], *Potpuri literar*, Bucureşti, 1852.

PM = [Patent privitor la relaţiile dintre morari şi măcinători], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1814. BRV IV, nr. 388.

PMC = Dionisie Piru Tesaleanul, *Encolpiul doctorilor sau medicina practică*, traducere din neogreacă de D. Cornea, două volume, Iaşi, 1849.

PME = I. Penescu, *Manual de economia casnică*, Bucureşti, 1846.

PMG = V. Popescu-Scriban, *Mică geografie a Daciei, Moldaviei şi a Ţării Româneşti*, Iaşi, 1838.
PMH = [G. A. Polizu], *Mica hirurghie*, Bucureşti, 1844.
PMH2 = G.A. Polizu, [Tratat de mică chirurgie], Bucureşti, 1859.
PMV = *Meşteşugul lungimei de viaţă prin doftoreasca grije a trupului şi a sufletului*, traducere din limba latină făcută de Iosif Paşca în anul l815. BFCAR, ms. *79a*, fondul Oradea.
POC = Al. Pope, *Prenţipiile moralului sau cercarea de voroavă asupra omului*, traducere de Costache Conachi după o versiune franceză. BCU Iaşi, ms. *IV-26*, text autograf, probabil de prin anii 1820-1830.
POS = Şt. V. Episcopescu, *Oglinda sănătăţii şi a frumuseţii omeneşti*, Bucureşti, 1829.
PP = Ioan Prale, *Psaltirea prorocului şi împărat David, în verşuri alcătuită*, cu cunoscuta *prefaţă* (I-XII) a lui Vasilie Popp, Braşov, 1827.
PPA = G. Popp, *Prescurtare de aritmetică*, Bucureşti, 1833.
PPB = *Ponturile păcii, ce le-au trimis preaînălţatul feldmarşal cătră preasfinţitul mitropolit*, text paralel ruso-român, [Bucureşti], 1774. BRV IV, nr. 154.
PPC = Dr. Protici, *Elemente de patologie chirurgicală*, curs copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1859. BAR, ms. *1707.*
PPD = P. Poenaru, *Învăţături pentru prăsirea duzilor şi creşterea gîndacilor de mătasă*, Bucureşti, 1849.
PPS = [Patent pentru ţinerea sărbătorilor], foaie volantă, Blaj, 1787. BRV IV, nr 210.
PPT = *Păstrătorul prunciei şi tinereţii*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1835.
PR = [A treia poruncă răsculaţilor români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. l88.
PRA = K. Pihler, *Rut, poemă biblică*, traducere de Ermiona Asachi, Iaşi, 1839.
Prop = [Propăşirea]. *Foaie ştiinţifică şi literară*, Iaşi, 1844.
PRR = [A doua poruncă răsculaţilor români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 187.
PS = Al. Pelimon, *Suliotul. Grecia liberă. Poezii*, Bucureşti, 1847.
PSB = *Popolul suveran, gazetă politică şi literară*, Bucureşti, 1848.

PSC = Gh. Peşacov, [Scrisoare către Zaharia Carcalachi], 1828. BAR, ms. *1277* (f. 117-121).

PSE = *Povăţuitorul sănătăţii şi a economiei, foaie periodică pentru poporul românesc*, Iaşi, 1844-1845.

PSG = *Pentru ştiinţa stihiilor, unde să cuprindi şi alte ştiinţi*, traducere din limba franceză de arhidiaconul, apoi arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iaşi, pe la 1786-88. BAR, ms. *194*, copie din anul 1814, în care alcătuirea antologiei şi traducerea sînt atribuite mitropolitului Leon Gheuca.

PT = [Descrierea plantei „pită tătărască"], foaie volantă, [Sibiu], 1815. BRV IV, nr. 400.

PTB = [Patent de toleranţă], foaie volantă, Blaj, 1782. BRV IV, nr. 177.

PTC = Toma Popovici, *Tristă cuvîntare la îngroparea strălucitului şi înalt învăţatului domn Naum Petrovici*, Buda, 1824.

PTD = A. Puşkin, *Ţiganii*, traducere din limba rusă de Al. Donici, Bucureşti, 1837.

PTF = Abatele Perau, *Taina francmasonilor*, traducere făcută de Gherasim arhidiaconul, apoi arhimandritul mitropoliei din Iaşi, în anul 1787. BAR, ms. *451*.

PTP = Ioan Popp, *Tractat de puntuaţiune*, Bucureşti, 1858.

PTR = [Proclamaţia generalului Petru Rumianţev către locuitorii Ţării Româneşti], foaie volantă, Iaşi, 1770. BRV IV, nr. 372.

PV = *Pravilă de obşte asupra faptelor rele şi a pedepsirii lor*, traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1788.

PVV = Gh. Peşacov, [Versuri despre Tudor Vladimirescu], 1821. BAR, ms. *1276* (f. 1-8).

R = *Românul, ziari politic, comercial, literar*, Bucureşti, 1857-1860.

RA = I.D.F. Rumpf, *Arătarea stăpînirei şi a caracterului lui Alexandru I, împăratul a toată Rosia*, Buda, 1815.

RAF = [Rînduială pentru alcătuirea unui „înainte primitori funduş"], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 372.

RAM = *Regulămîntul Adunării ad-hoc a Moldovei*, Iaşi, 1857.

RB = *Romania*, ziar, Bucureşti, ianuarie-decembrie 1838.

RBM = *Reglement ostăşesc de slujba infanteriii. Cartea întîia. Pentru slujba frontului. Partea II. Eczersiţul de batalion*,

tradus din ruseşte de căpitanul A.D. Macedonski, Bucureşti, 1851.

RBT = *Biblioteca tinerilor începători sau culegere de întîiele cunoştinţe*, traducere din limba franceză de Dionisie Romano, Buzău, partea I, 1837, partea a II-a, 1838.

RBV = Racine, [*Britanicul*], traducere făcută de Iancu Văcărescu în anul 1827. BAR, ms. *251*.

RCI = [Rînduiala căsătoriilor...], foaie volantă, [Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 198.

RCM = C.A. Rosetti, *Ceasurile de mulţumire*, Bucureşti, 1843.

RD = [Regulamentul decoraţiilor], foaie volantă, [Sibiu], 1789. BRV IV, nr. 231.

RDN = [Rînduială despre neutralitate], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 287.

RDS = J.Fr. Regnard, *Comédie lui Democrit*, tradusă de Daniil Scavinschi în anii 1827-1828, text autograf, cu corecturi ale lui C. Conachi (f. 2r-2v) şi ale lui C. Negruzzi, în tot manuscrisul. Am folosit numai textul scris de traducător.

RF = *Regulament de finance*, Bucureşti, 1860.

RGF = *Scurtarea începăturilor grăitoarei franţozeşti*, traducere a lucrării lui Pierre Restaut, *Abrégé des principes de la grammaire françoise*, editată de mai multe ori în secolul al XVIII-lea. BAR, ms. *1595*, care are la sfîrşit, f. 80v, o însemnare autografă a mitropolitului Moldovei Leon Gheuca (†1789).

RHM = *Reţetă pentru boala ce să numeşte holera morbus*, foaie volantă, [Iaşi], 1831. BAR, pachetul IX, nr. 1238.

RI = [Rînduiala stabilirii impozitelor pe imobile], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV, IV, nr. 230.

RIA = W. Robertson, *Istoria Americii*, traducere din neogreacă de C. Suceveanu, Iaşi, 1818-1820, patru volume. BCU Iaşi, ms. *III-23*.

RIC = Ch. Rollin, *Istoria antică*, vol. I, traducere din neogreacă făcută de Constantin Cocorăscu în anul 1767. BAR, ms. *5846*, text autograf.

RIG = [Naum Rîmniceanu, Introducere în gramatica grecească şi românească], 1805. BAR, ms. *1492* (f. 2-46).

RIM = *Retorică, adică învăţătura şi întocmirea frumoaselor cuvîntări*, Buda, 1798, traducere mai veche, probabil de la începutul secolului al XVIII-lea, a retoricii greceşti a lui

Francisc Scufos (Veneţia, 1681). Ioan Molnar, căruia i s-a atribuit elaborarea acestei retorici, a editat doar traducerea mai veche.

RIP = Ioan Rus, *Icoana pămîntului sau carte de geografie*, trei volume, Blaj, 1842.

RIPB = Ch. A. Rückert, *Învăţătură sau povăţuire pentru facerea pînii cei de obşte*, traducere din neogreacă de Alecu Beldiman, Iaşi, 1818.

RIT = *Reglementul instituţiei telegrafice a Moldaviei*, Iaşi, 1858.

RJ = *Rînduială judecătorească de obşte*, text paralel german-român, traducere de translatorul Georg Oechsner, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1787.

RL = *România literară*, foaie periodică, Iaşi, 1855.

RM = [Reţete medicale], text de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *1320* (f. 20r, 22v şi 31-32).

RMB = J. Fr. Regnard, *Minegmii sau fraţii cei de gemine*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1803. BAR, ms. *3095*, copie din anul 1805.

RMS = B. Raspail, *Manualul sănătăţii sau medicina şi farmacia domestice*, traducere de I. B[rezoianu], Bucureşti, 1852.

RN = J.J. Rousseau, *Narchis sau îndrăgitul dă însuş dă sine*, traducere făcută de I[oan] C[antacuzino] în anul 1794. BAR, ms. *3099* (f. 88-123), copie din 1803.

RNA = Felice Romani, *Norma*, traducere de Gh. Asachi, Iaşi, 1838.

RNV = [Rînduiala cea nouă a vămilor], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 190.

RO = *Regulament ostăşesc pentru miliţia pămîntenească a prinţipatului Valahiii*, Bucureşti, 1832.

ROB = [Regulamentul organic al Ţării Româneşti], Bucureşti, 1832.

ROB2 = *Regulamentul organic întrupat cu legiuirile din 1831, 1832 şi 1833, şi adăugat la sfîrşit cu legiuirile de la anul 1834 pînă acum...*, Bucureşti, 1847.

ROI = [Regulamentul organic al Moldovei], tradus după redacţia în limba franceză de Gh. Asachi. 1831. BCU Iaşi, ms. *VI-61*.

ROI2 = *Regulamentul organic a principatului Moldovei*, Iaşi, 1837. Cifra romană arată capitolul.

ROM = *Reglement ostăşesc de slujba infanteriii*. Cartea I. *Pentru slujba frontului*. Partea II. *Eczersiţul de roată*, tradus din ruseşte de căpitanul A.D. Macedonski, Bucureşti, 1850.
RPL = [Rînduială în privinţa loteriei], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 374.
RPT = [Rînduială privitoare la pădurile din Transilvania], Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 229.
RPV = *Ţinerea regulilor pentru stăpînii dobitoacelor sau păstorii, cînd să scot vitele spre păşune afară la părţile dincolo de cordon*, foaie volantă, [Cluj], 1837.
RRI = [Rînduială pentru reglementarea iobăgiei], foaie volantă, [Sibiu], 1785. BRV IV, nr. 495.
RS = *Regulele scolasticeşti*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.
RS2 = *Regulele sholastice*, Buda, 1816.
RSB = J. Fr. Regnard, *Sapor*, tragedie tradusă de Alecu Beldiman. BAR, ms. *3106*, copie din anul 1801.
RSL = [Regulament silvic], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 366.
RSM = *Reglement a sholelor publice din Prinţipatul Moldovii*, Iaşi, 1835. BCU Iaşi, ms. *IV-60*.
RTB = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru ţăranii din Bucovina], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 500.
RV = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru vînătoare], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 505.
SAI = Al. Sihleanu, *Armonii intime*, Bucureşti, 1857.
SAP = M. Sonnet, *Întîile elemente de algebră*, traducere de D. P[avel sau Paulid], Bucureşti, 1852.
SAS = L. Steege, *Apele minerale de la Slănic, în Moldova*, Iaşi, 1854.
SAT = *Alcătuire înaurită a lui Samuil Ravvi jidovului...*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1771.
SBM = *Copii de pe poronca D. Deplin Împuternicitului Prezident Divanurilor către înaltul Comitet a stîrpirei boalei molipsitoare*, foaie volantă, [Iaşi, 1829-1830], BAR, pachetul IX, nr. 1239.

SC = Daniil Scavinschi, *Călătoria Dumisale hatmanului Constantin Paladi la feredeile Bórsăcului. 1828, avgust 30*, şi *Odă întru slava frumusăţîi a trei cuconiţă*. BAR, ms. *423* (f. 156-165), texte autografe.

SCC = Harriet Beecher-Stowe, *Coliba lui Moşu Toma*, traducere din limba franceză de T. Codrescu, două volume, Iaşi, 1853, prefaţată de studiul lui M. Kogălniceanu despre sclavie (vezi KOS).

SCM = Gh. Şincai, *Catehismul cel mare cu întrebări şi răspunsuri...*, Blaj, 1783.

SCMI = *Ceasurile de mulţumire ale lui Gheorghe Sion*, Iaşi, 1844.

SCS = *Scară a cuvintelor celor streine* [...], *care cuvinte au cerut neapărat trebuinţa limbii a să metahirisi în alcătuirea pravililor*, Iaşi, 1815.

SD = *Steaua Dunării, jurnal politic, literar şi comercial*, Iaşi, 1855-1860.

SEC = [Gh. Şincai], *Povăţuire cătră economia de cîmp*, traducere din limba maghiară sau din germană, cu interesante interpolări, Buda,1806.

SF = M. Strilbiţki, *Curioznică şi în scurt arătare celor ce iubesc a cerca vrednice învăţături din fiziognomie*, Iaşi, 1785.

SFM = I. Szabo, *Flora Prinţipatului Moldaviei*, manuscris autograf, trei volume, Iaşi, 1841-1842. Biblioteca Muzeului de istorie naturală al Universităţii din Iaşi, cota *III-503*.

SFT = *Sholasticescul fruct al tinerimei romane din libera crăiască cetate Pesta...*, 1824.

SG = *Scurtă rusască gramatică*, text paralel ruso-român, Chişinău, 1819.

SGM = Emeric Salai, *Gramatica ungurească,* tradusă de Petru Maller [Cîmpeanu], Buda, 1832.

SGR = Gh. Săulescu, *Gramatica românească*, Iaşi, partea I şi a II-a, 1833, partea a III-a, 1834.

SHI = Gh. Săulescu, *Hronologia şi istoria universală pe scurt*, Iaşi, 1837. Cartea are la început paginaţie cu cifre romane (I-XXXII), apoi paginaţia I (1-52) şi a II-a (1-248) cu cifre arabe.

SHR = Gh. Şincai, *Hronica românilor şi a mai multor neamuri,* extras din calendarele de la Buda pe anii 1808 şi 1809. Pînă la p. 40 se află în calendarul din 1808, iar restul, pînă la p. 80, în cel din 1809.

SIA = Gh. Şincai, *Îndreptare cătră aritmetică*, traducere din limba germană, Blaj, 1785.

SIC = Gh. Săulescu, *Întîiele cunoştinţe de litere şi idei pentru tinerimea şcoalelor începătoare*, Iaşi, 1832.

SIF = [Gh. Şincai], *Învăţătura firească spre surparea superştiţiei norodului*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *39*, fondul Oradea.

SIM = F. Salzmann şi Carol Han, *Icoana creşterii rele cu mijloace de a o face şi mai rea*, traducere de A. Mureşanu, Braşov, 1848.

SIN = [Gh. Şincai], *Istoria naturei sau a firei*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *40*, fondul Oradea.

SIS = A. Szöts şi J. Eckstein, *Învăţătură adevărată pre scurt a vindeca boala sfranţului*, Cluj, 1803.

SIT = George Sand, *Indiana*, traducere de P. Teulescu, Bucureşti, 1847.

SIU = [Manual de istorie universală predat prin anii 1815-1819 în seminarul de la Socola din Iaşi], traducere anonimă a primelor două volume ale lucrării lui J.B. Schütz, *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*, Viena, 1805. BAR, ms. *2791* (f. 5-327), copie din anul 1824.

SJ = [Sentinţele judecătoreşti nr. 700 şi 873, din februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.

SLP = *Oarecare secreturi ale lucrării pămîntului*, [Rîmnic], 1796.

SMA = I.F. Sobernheim, *Macroviotica*, traducere de I. Albineţ, Iaşi, 1838.

SMB = Eugene Sue, *Matilda sau memoriile unei femei june*, traducere de G. Baronzi, două volume, Bucureşti, 1853-1854.

SMM = I. Sporer, *Meşteşugul moşîrii, pentru învăţătura moaşelor*, Bucureşti, 1839.

SMR = *Spicuitorul moldo-român, jurnal ştiinţific, literar şi industrial*, Iaşi, 1841.

SO = D. Scavinschi, *Odă din partea opştiei întru slava nunţii luminării sale prinţesei Elenco Sturza*, [Iaşi], 1825.

SP = C. Stamati, *Povestea povestelor*, Iaşi, 1843.

SPB = *Din poeziile lui Gheorghe Sion*, Bucureşti, 1857.

SPBA = Bernardin de Saint-Pierre, *Bordeiul indienesc*, traducere de Leon Asachi, Iaşi, 1821.

SPG = I. Seliger, *Povăţuire pentru curăţenia gurii...*, Bucureşti, 1828.

SPP = Gh. Şincai, *Prima principia latinae grammatices...*, Blaj, 1783.

SPT = Leopold Simani, *Pruncii cei părăsiţi*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1830.

SPV = Bernardin de Saint-Pierre, *Pavel şi Virghinia*, traducere de Iancu Buznea, Iaşi, 1831.

SR = *Statutele şi reglementu al naţional-bancului austriacesc*, traducere din limba germană de Dimitrie Marin, Braşov, 1836.

SRI = P. Schelitti, *Reglement militar pentru slujba frontului de infanterie*, Iaşi, 1847.

SRM = P. Schelitti, *Reglement militar pentru oştirea Moldaviei. Slujba de garnizon*, Iaşi, 1845.

SS = I.D. Sebeni, *Sculamentul bărbaţilor şi femeilor*, Bucureşti, 1837.

SSB = Moise Suciu, *Semnul bucuriei şi a poftei inimii...*, Buda, 1829.

SSC = N. Suţu, *Notiţii statistice asupra Moldaviei*, traducere de Teodor Codrescu, Iaşi, 1852.

StDR = T. Stamati, *Disionăraş românesc de cuvinte tehnice şi altele greu de înţeles...*, Iaşi, 1851.

StFE = T. Stamati, *Fizica elementară*, Iaşi, 1849.

StIN = T. Stamati, *Manual de istorie naturală*, Iaşi, 1841.

SV = [Gh. Şincai], *Vocabulari ce ţine de istoria naturei*, alcătuit pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *125*, fondul Oradea.

SVC = I. Sibineanu, *Despre vestita cometa anului 1834 şi despre sistema soarelui*, Buda, 1833.

T = *Timpul, jurnal politico-comercial*, Bucureşti, 1854-1857.

TA = A. Teodorescul, *Aritmetică sau învăţătura socotelilor*, Iaşi, 1839.

TAA = Alcibiad Tavernier, *Amărunturi apărătoare şi highienice pentru mizerere sau holera morbus şi alte boli epidemice*, Bucureşti, 1831.

TAI = D. Ţichindeal, *Arătare despre starea acestor noauă întroduse sholasticeşti institututuri ale naţiei româneşti, sîrbeşti şi greceşti*, Buda, 1813.

TAO = Al. Teodori, *Scurtă arătare despre om şi despre întocmirile lui*, articol în calendarul intitulat *Carte de mînă pentru naţia românească,* Buda, 1825 (vezi CC).

TB = *Istoria lui Tarlo*, roman al unui autor încă neidentificat, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BAR, ms. *25*, copie din anul 1786.

TCA = Ioan Tomici, *Cultura albinelor*, Buda, 1823.

TCB = Ioan Tomici, *Cultura bombiţelor sau învăţătură despre ţinerea şi creşterea omidelor sau goangelor de mătasă*, Buda, 1823.

TCC = N. Turnescu, *Curs de clinică chirurgicală*, copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1859, BAR, ms. *1706*.

TCM = [M-me de Tencin], *Viaţa contelui de Comminj sau triumful virtuţii asupra patimii amorului*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1830.

TD = *Teologhie dogmatică*, trei volume, lucrare elaborată sau tradusă de Dimitrie Caian şi alţii, Blaj, 1804-1811.

TF = D. Ţichindeal, *Filosoficeşti şi politiceşti prin fabule moralnice învăţături*, Buda, 1814.

TG = S.B. Tîmpeanul, *Gheografia Ţării Rumâneşti*, Bucureşti, 1840.

TGA = *Tablo gheneralnic a materiilor de învăţătură care să paradosesc în Academia Mihăileană şi shoalile publice din Moldova*, Iaşi, 1835.

TGm = *Temeiurile gheometriei*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. *1189*.

TGm2 = *Temeiurile gheometriii*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. *3356*.

TGR = Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, 1797.

TID = *Trista întîmplare a cetăţii Dresda*..., Buda, 1814.

TIV = Dr. Tollhausen, *Instrucţie în scurt de prinţipurile ighieismului*, traducere din limba franceză de C. Veisa, Iaşi, 1836.

TL = Tragedia *Lentor*, al cărei autor nu este încă identificat, traducere din limba franceză de C. Conachi. BAR, ms. *4746*, copie din anul 1805.

TMO = N. Turnescu, *Curs elementar de medicină operatorie sau de operaţie*, copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1857. BAR, ms. *1705*.

TMS = Ioan Teodorovici, *Moralnice sentenţii sau folositoare pilde*, Buda, 1813.

TPE = Pierre d'Herbigny, *Privire politicească a Evropii toată din anu 1825*, tradusă din limba franceză şi adnotată de comisul Ionică Tăutu, la Constantinopol, prin anii 1825-1826. BAR, ms. *5887*, copie de Costache Conachi, fapt pentru care traducerea acestei scrieri şi adnotările respective i-au fost atribuite poetului moldovean.

TR = *Telegraful român*, gazetă de informaţie socială şi culturală, Sibiu, 1853-1860 (continuă).

TRT = Giovanni del Turco, *Rugăciune a neamului grecilor cătră toată creştineasca Evropa*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, probabil în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 2r – 7r).

TSI = Ioan Tomici, *Scurte învăţături pentru creşterea şi buna purtare a tinerimei romană*, Buda, 1827.

TSVM = Th. Thornton, *Starea de acum din oblăduirea gheograficească, orăşenească şi politicească a prinţipaturilor Valahiei şi a Moldaviei*..., Buda, 1826.

TTE = *Tretaj pentru tihnologia etimolog*[*hică*], fragment de gramatică, text moldovenesc din anul 1810. BAR, ms. *3051* (f. 1-6).

TVM = *Tractat despre vindecarea morburilor poporului de la ţeară*, manuscris autograf al episcopului Samuil Vulcan, de pe la 1820-1830. BFCAR, ms. *283*, fondul Oradea. Cifra de după virgulă indică numărul paragrafului respectiv, nu pagina, căci manuscrisul nu este paginat.

UB = *Urbariul* [pentru Banat], [Viena, 1781].

Univ = *Universul, noutăţi din toată natura, cultura, literatura*, Bucureşti, 1845-1848.

UT = *Urbariumul* [pentru Transilvania], traducere din limba latină, [Cluj, 1819].

VA = P. Vasici-Ungurean, *Antropologhia sau scurta cunoştinţă despre om*, Buda, 1830.

VAA = Voltaire, *Alzira sau americanii*, traducere de Gr. Alexandrescu, Bucureşti, 1835.

VABA = Dr. Vidmann, *Despre apa minerală de la Balta Albă*, Bucureşti, 1847.

VAC = G.Vineţchi, *Această cărticică* [...], *care cuprinde întru sine multe lucruri spre folosul a toată obştea*..., Bucureşti, 1806.

VAZ = Vincent Voiture, *Istoria lui Alţidalis şi a Zelidiei*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. *343*.

VCL = Anton Velini, [Curs de logică], predat la seminarul de la Socola din Iaşi prin anii 1844-1847. BAR, ms. *3043*.

VD = P. Vasici-Ungurean, *Dietetica*, Buda, 1831.

VDA = Carol Valştain, *Elemente de desen şi de arhitectură*, Bucureşti, 1836.

VEI = Vasile cel Mare, *Exaimeronul*, tradus şi comentat de ieromonahul şi dascălul Ilarion din obştea lui Paisie, la Dragomirna, prin anii 1774-1775. Ms. *198* din biblioteca mănăstirii Neamţ, copie din jurul anului 1800.

VFD = *Toată viaţa femeiască în cîteva ceasuri*, tradusă din ruseşte de A. Dio [= Donici], Iaşi, 1840.

VFE = Voltaire, *Fanatismul sau Mahomet proorocul*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1831.

VG = Gheorghie Vida, *Gramatică practică romano-franţozască*, Buda, 1833.

VH = C. Vîrnav, *Despre holera epidemiască*, Iaşi, 1848.

VHP = Voltaire, *Henriada*, traducere de V. Pogor, Bucureşti, 1838.

VIC = Voltaire, *Istoria craiului Şveziei Carol 12*, traducere făcută de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iaşi în anul 1792. BCU Iaşi, ms. *IV-5*, text autograf.

VIO = Ianache Văcărescu, *Istorie a preaputernicilor împăraţi otomani*, două volume. BAR, ms. *2905* şi *2906*.

VJ = *Vestirea* [judecătorească din 3 februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.

VL = [Curs de logică predat la seminarul de la Socola din Iaşi în anul 1842], atribuit lui Anton Velini. BAR, ms. *3493*.

VM = [Curs de metafizică predat de Anton Velini la seminarul de la Socola din Iaşi, prin anii 1844-1847]. BCU Iaşi, ms. *II-7*.

VMG = Neofit Vamva, *Elementuri de filosofie morală*, traducere din neogreacă de Dinicu Golescu, Bucureşti, 1827.

VMP = Anton Velini, *Manual de metodică şi pedagogie pentru profesorii şcoalelor primare*, Iaşi, 1860.

VN = P. Vasici-Ungurean, *Neputinţa şi a ei totală vindecare*, Braşov, 1846.

VO = *Vocea Oltului, jurnal politic şi literar*, Craiova, 1857.

VOB = Voltaire, *Tragodia lui Orest*, traducere de Alecu Beldiman, Buda, 1820.

VOG = Ianache Văcărescu, *Observaţii sau băgări dă seamă asupra regulelor şi orînduielelor gramaticii rumâneşti...*, Rîmnic, 1787.

VPA = Iancu Văcărescu, *Poezii alese*, Bucureşti, 1830.

VPB = *Vrednica de pomenire biruinţă sau piramida cea de tunuri înălţată în marea cetate Moscva*, Buda, 1815.

VPP = Villaume, *Pedagoghia şi metodica pentru învăţătorii shoalelor orăşeneşti şi săteşti*, traducere de Naum Petrovici, Buda, 1818.

VRM = *De ale casii voarbe rusăşti şi moldoveneşti, cu priincioasă complementuri*, Iaşi, 1789.

VSC = Voltaire, *Sadic sau ursitoarea*, traducere de Stanciu Căpăţineanu, [Sibiu], 1831.

VSI = Nicolae Văcărescu, [Scrisori către Iancu Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. *1651*.

VSJ = *Vestirea* [sentinţelor judecătoreşti nr. 1683, 1684, 1685, 1750 şi 1751, din martie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.

VSN = Iancu Văcărescu, [Scrisori către Nicolae Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. *1651*.

VTO = Voltaire, [*Oreste*], traducere de la începutul secolului al XIX-lea făcută probabil de C. Conachi. BAR, ms. *3696* (f. 43-88).

VTT = Voltaire, *Toaca împăraţilor* şi *Tălmăcire a facerii lui Ioan Plokof, sfetnicul lui Olstein la pricinile ceste de acum*, traduceri din neogreacă şi din franceză făcute de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, probabil în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 7v – 10v).

VVP = J.A. Valian [= Vaillant], *Vocabular purtăreţ rumânesc-franţozesc şi franţozesc-rumânesc*, Bucureşti, 1839.

WAM = M. Wertheimer, *Descrierea tutulor apelor minerale*, Bucureşti, 1853.

WCP = M. Wertheimer, *Curs de parabolanologie*, Bucureşti, 1857.

WGT = *Începuturile gheometriii a lui Volfii, a căria partea cea întăi arată începuturile a gheometriei ce să zice epípedos, adică măsurare de cîmp* (f. 2r – 151r) şi *Începuturile trigonometriii cei di pi cîmp* (f. 157r – 199v), traducere din neogreacă făcută probabil de dascălul Petru Stamatiadi de la academia domnească din Iaşi în primele două decenii ale secolului al XIX-lea. BAR, ms. *923*.

WMM = M. Wertheimer, *Manual de materia medicală*, Bucureşti, 1858.

WPM = I. Vahman [= Wachmann], *Principuri generale de muzică europeană modernă*, Bucureşti, 1846.

YNM = Young, *Culegere din cele mai frumoase nopţi...*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1835.

Z = *Zimbrul*, gazetă politică şi literară, Iaşi, 1850-1858.

ZEV = Fr. Ziegler, *Ermiona, mireasa lumei ceilalte*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1834.

ZFT = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, traducere din neo-greacă a primelor zece capitole din volumul I făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi prin anii 1774-1775. BAR, ms. *50*, copie din anul 1786.

ZFV = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, continuarea traducerii lui Toma Dimitriu (vezi ZFT) de către medelnicerul Constantin Vîrnav. Prin ZFV I indicăm traducerea ultimelor două capitole ale volumului I şi a notelor de la sfîrşit ale traducătorului grec la toate cele douăsprezece capitole ale acestui volum, aflată în ms. *1793* de la BAR, autograful lui C. Vîrnav, nedatat, iar prin ZFV II indicăm traducerea integrală a volumului al doilea al operei, făcută de C. Vîrnav şi aflată în ms. *433* de la BAR, copie din anul 1788.

Lista abrevierilor

adj.	=	adjectiv
Adm.	=	administraţie, administrativ
adv.	=	adverb
Alim.	=	alimentaţie, alimentar
an.	=	anul
Anat.	=	anatomie, anatomic
Antic. gr.	=	antichitatea greacă
Antic. rom.	=	antichitatea romană
apend.	=	apendice
Arhit.	=	arhitectură
art.	=	articol, articulat
Art. plast.	=	arte plastice
Astron.	=	astronomie, astronomic
Biol.	=	biologie, biologic
Bis.	=	biserică, bisericesc
Bot.	=	botanică, botanic
Cont.	=	contabilitate, contabil
Comerc.	=	comerţ, comercial
Cor.	=	coregrafie, coregrafic
Coresp.	=	corespondenţă
Cosm.	=	cosmografie
Culin.	=	artă culinară, culinar
ded.	=	dedicaţie
Did.	=	didactică, didactic
Diplom.	=	diplomaţie, diplomatic
Dram.	=	dramaturgie
Echit.	=	echitaţie
Ec. polit.	=	economie politică
engl.	=	limba engleză, englezesc
Etic.	=	etică, etic
ext.	=	prin extindere
f.	=	feminin
fam.	=	familiar
Fiz.	=	fizică, fizic
fig.	=	figurat
Filoz.	=	filozofie, filozofic

Fin.	=	finanţe, financiar
Fon.	=	fonetică, fonetic
fr.	=	limba franceză, francez
f.t.	=	foaia de titlu
germ.	=	limba germană, german
glos.	=	glosar, glosat
gr.	=	limba greacă, grecesc
Gram.	=	gramatică, gramatical
Hort.	=	horticultură, horticol
Ind.	=	industrie, industrial
interj.	=	interjecţie
intr.	=	introducere
Ist.	=	istorie, istoric
it.	=	limba italiană, italienesc
înv.	=	învechit
Jur.	=	ştiinţe juridice, juridic
lat.	=	limba latină literară, latinesc
Lingv.	=	lingvistică, lingvistic
Lit.	=	literatură, literar
loc.	=	locuţiune
Log.	=	logică, logic
m.	=	masculin
magh.	=	limba maghiară, maghiar
Mar.	=	maritim, marinăresc, marin
Mat.	=	matematică, matematic
med.	=	medieval
Med.	=	medicină, medical
Milit.	=	militărie, militar
Min.	=	minerit
Mit.	=	mitologie, mitologic
ms.	=	manuscris
Muz.	=	muzică, muzical
n.	=	neutru
Nav.	=	navigaţie
ngr.	=	limba neogreacă, neogrecesc
n. pr.	=	nume propriu
nr.	=	număr
num.	=	numeral
Ortogr.	=	ortografie, ortografic
pf.	=	prefaţă

pgf.	=	paragraf
Pict.	=	pictură
pl.	=	plural
Poet.	=	poetică, poetic
pol.	=	limba polonă, polonez
Polit.	=	politică, politic
pref.	=	prefix
prep.	=	prepoziţie
pron.	=	pronume
Punct.	=	punctuaţie
r	=	recto
Relig.	=	religie, religios
Ret.	=	retorică, retoric
rom.	=	limba română, românesc
rus.	=	limba rusă, rusesc
s.	=	substantiv
scr.	=	limba sîrbo-croată, sîrbo-croat
sg.	=	singular
slavon.	=	limba slavonă, slavonesc
Stil.	=	stilistică, stilistic
suf.	=	sufix
supl.	=	supliment
tc.	=	limba turcă, turcesc
Tehn.	=	tehnică, tehnic
Teol.	=	teologie, teologic
Text.	=	textile, textil
Tipogr.	=	tipografie, tipografic
ucr.	=	limba ucraineană, ucrainean
v	=	verso
v.	=	vezi
var.	=	variantă, variante
vb.	=	verb
Versif.	=	versificaţie
Vestim.	=	vestimentaţie, vestimentar

Repertoriu de cuvinte şi forme

A

ABANDON s. AsL, 6; NV, 1; LS, 27; PD, 2. (<fr. *abandon*).

ABANDONA vb. BDJE, 99; AF, 63, 175; SIT, 59, 67, 84; NV, 1; LS, 13, 38; ICI, 159; DIB, 5; T 1856, nr. 3, 3, nr. 4, 1; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **abandona** (*părăsi*) INB 1857, 43. (<fr. *abandonner*).

ABIL adj. **abil** DFL, 61, 210; NV, 3; LS, 19; C, 189; BEC, XXIII, XXXIX; PD, 4; **abile** sg. AVP, 1. (Cf. fr. *habile*, lat. *habilis*, it. *abile*).

ABILITATE s. DFL, 173; BG, XIV; NV, 3; VMP, 104; PD, 4; **abilitate** (*destoinicie*) BCD, 266; WCP, 6; **abilitate** (*iscusinţă*) VMP, 60. (Cf. fr. *habileté*, lat. *habilitas*).

ABIS s. **abis** BD I, 2; LME, 27; BM, 18; YNM, 47, 65; VAA, 38; EP, II, 156; AsL, 13; RCM, 16; APR, 16; HP, 77; FMIL 1844, 158; DFL, 88, 117; MEN II, 49; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **abim**, **abis** PD, 4. (Cf. fr. *abysse* şi *abîme*, lat. *abyssus*).

ABJECT adj. **abject** MEN II, 291, 292; NV, 2; R 1858, 22; PD, 4; **abiect** DILB III, 213. (Cf. fr. *abject*, lat. *abjectus*).

ABJECŢIE s. **abjecţie** MEN II, 51, 194, 268; NV, 3; PD, 5; **abiecţiune** BZ, 2. (Cf. fr. *abjection*, lat. *abjectio*).

ABJURA vb. **abjura** NV, 3; BMN II, 75; BZ, 2; PD, 5; **abgiura** CA 1850, 34; RL, 395; CA 1862, 78 (Cf. fr. *abjurer*, lat. *abiurare*).

ABJURARE s. BZ, 2.

ABJURAŢIE s. **abjuraţie** GC I, 126r; AsL, 12; MEN II, 22; PD, 5; **abjuraţie** (*lepădare*) AR 1838, 181; **abjuraţiune** BMN II, 76; BZ, 2. (Cf. fr. *abjuration*, lat. *abiuratio*).

ABLUŢIUNE s. (Relig.) **abluţie** AsL, 13; MEN II, 237; GLC, 6; NV, 3; PD, 6; **abluţiune** DILB IV, 194; BZ, 2. (Cf. fr. *ablution*, lat. *ablutio*).

ABNEGA vb. BZ, 2; PD, 6. (Cf. lat. *abnegare*).

ABNEGARE s. SMB II, 477; C, 12; R 1857, nr. 33, 2; D 1859, 127.

ABNEGAŢIE s. **abnegaţie** DL, 4; SIT, 238, 343; NV, 4; GM 1854, 90; CFZ, 75; D 1858, 1; PD, 6; **abnegaţie** (*lepădare de sine*)

CA 1856, 28; **abnegaţiune** LS, 116; BCI, 77; BZ, 2; D 1859, 123; D 1860, 86. (Cf. fr. *abnégation*, lat. *abnegatio*).

ABNORM adj. **abnorm** CIN, 458; SMA, 176; AsL, 13; FMIL 1847, 137; NV, 4; StDR, 1; PBV, 1; BZ, 3; AML, 177, 183; CA 1862, 26; PD, 6; **anorm** NV, 32; BMN III, 109; BIF, 21. (Cf. lat. *abnormis*, germ. *abnorm*).

ABNORMITATE s. SMA, 41, 219; NV, 4; PBV, 1; WMM, 53; PD, 6. (cf. lat. *abnormitas*, germ. *Abnormität*).

ABOLI vb. NV, 4; StDR, 1; AVP, 1; BZ, 3; PD, 7. (Cf. fr. *abolir*, germ. *abolieren*).

ABOLIRE s. RL, 97.

ABOLIŢIONIST adj., s. GT 1839, 78; SCC I, 48, 236; R 1857, nr. 24, 3. (Cf. fr. *abolitioniste*, germ. *Abolitionist*).

ABOLIŢIUNE s. **aboliţie** ROI2 III, 2; AsL, 14; NV, 4; KOS, XXI; SCC I, 48; Z 1856, nr. 1, 3; CA 1857, 59; PD, 7; **aboliţie**, **aboliciune** StDR, 1; **aboliţiune** LIT, 67, 73, 375; AVP, 1; BZ, 3. (Cf. fr. *abolition*, lat. *abolitio*, germ. *Abolition*).

ABORDA vb. **1**. (Mar.) GC I, 126r; BDJE, 135; PD, 8. **2.** („a discuta, a trata; a se apropia de”) RL, 77, 196; NPT, 316; PD, 8. (<fr. *aborder*).

ABORDAJ s. (Mar.) **abordagiu** LIT, 152. (<fr. *abordage*).

ABREVIA vb. PD, 9. (Cf. lat. *abbreviare*, it. *abbreviare*).

ABREVIAT adj. SGR I, 20.

ABREVIATOR s. AsL, 16; PD, 9. (Cf. fr. *abréviateur*, lat. *abbreviator*).

ABREVIAŢIE s. **abreviaţie** GC I, 125r; AsL, 16; WPM, 24; PD, 9; **abreviaţie** (*scurtarea unui cuvînt*) PGRL I, 16; **abreviaţii** *sau* **prescurtări** GG, 255; **prescurtări** HGL, 133; **abreviaţie**, **abreviaciune**, **preascurtare** StDR, 2; **abreviaţiune** RMS, 379. (Cf. fr. *abbréviation*, lat. *abbreviatio*).

ACATALECTIC adj. (Versif.) stih [...] **acatálecton** EBG, 119v; **acatalicticesc** MGR, 136v; **acatalect**; **acatalectic** NV, 12; *stihuri* [...] **acatálecta** EBG, 122r. (Cf. lat. *acatalectus* şi *acatalecticus*, gr. ἀκατάληκτος şi ἀκατάληκτον, fr. *acatalectique*).

ACCEDE vb. **accede** (*se apropie*) IO, 75; **accede** PD, supl. II. (Cf. lat. *accedere*, fr. *accéder*).

ACCELERA vb. **acelăra**, *adică pripi* FDB, 125; **acelera** DFL, 132, 181; NV, 8, PD, 13; **accelera** BZ, 6; CEG, 94; PD, supl. II.

(Cf. lat. *accelerare*, it. *accelerare*, fr. *accélérer*).

ACCELERARE s. BZ, 6.

ACCELERAT adj. **accelerat** (*iute, grabnic*) SCC, 99.

ACCELERATOR s. **acelerator** NV, 8; PD, 13. (Cf. fr. *accélérateur*, it. *acceleratore*).

ACCELERAŢIE s. **aceleraţie** NV, 8; PD, 13; **acceleraţie** PFM, 308; PD, supl. II; **acceleraţiune** BZ, 6. (Cf. fr. *accélération*, it. *accelerazione*).

ACCES s. **1.** (Med.) **acces** CV, 38; SMB I, 144, LIT, 305, 381; BZ, 7; **aces** BDJE, 102; NV, 9. **2**. („intrare, apropiere”) **acces** BZ, 7; PD, supl. II. (Cf. fr. *accés*, lat. *accesus*, it. *accesso*).

ACCESIBIL adj. **acesibil** DFL, 27, 47; NV, 9; LS, 38; GCB II, 185; BZ, 7; **accezibil** INB 1857, 50; **accesibil** PD, 33. (Cf. fr. *accessible*, lat. *accessibilis*, it. *accessibile*).

ACCESIUNE s. (Med., Jur.) **acesiune**, **acesie** NV, 9; **accesiune** BCD, 239, 253, 270, 409; **accesie** PD, 33. (Cf. fr. *accession*, lat. *accessio*, it. *accessione*).

ACCESORIU adj., s. *Vezi Form. term. şt.*, p. 140. Cf. şi **acsesoriu** DE, 311; **acsesorium** AOD, 158, 160, 272; **acesoriu** DFL, 50, 88, 109, 123, 126; SIT, 31; BCD, 151; NV, 9; **accesoriu** BRA, 357; FDA, 75; StDR, 9; SSC, 100; CEF, 207; AVP, 1; PBV, 11; BZ, 7; JA, 174; BEC, 6, 36, 279; PD, 33; **accesor** CGR, 227; BCD, 255, 270; **acesor** BCD, 76, 151; **asesoriu** AVP, 3.

ACLAMA vb. SGR III, 1; NV, 13; StDR, 7; LIT, 396; VO 1857, 13; BZ, 8; PD, 34. (Cf. fr. *acclamer*, lat. *acclamare*).

ACLAMARE s. **achiămare** DILB II, 205; **aclamare** LIT, 101, 385; AVP, 1; BZ, 8; D 1859, 127.

ACLAMAŢIE s. **aclamaţie** AR 1829, 150; AR 1830, 120; MRC, 112; SGR III, 1; GC I, 40v; AR 1844, 13, 15; NV, 13; PCI, 21; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **aclamaţie**, **achiemăciune** StDR, 7; **aclamaţiune** GRR, 237; DILB IV, 194; BZ, 8; AVP, 1. (Cf. fr. *acclamation*, lat. *acclamatio*).

ACOMODÁ vb. RS, 27; VD, 69, GG, 106; CD, 99; NV, 3; CGR, 92; SD 1855, 3; JA, 179; AVP, 1; PBV, 9; BZ, 8; VMP, 301; PD, 15. (cf. lat. *accomodare*, fr. (s’) *accommoder*).

ACOMODABIL adj. . NV, 14; StDR, 7; BZ, 8; PD, 35. (<fr. *accommodable*).

ACOMODAJ s. **acomodagiu** NV, 14. (<fr. *accommodage*).

ACOMODANT adj. NV, 14; SCC I, 98; PD, 35. (<fr. *accommodant*).

ACOMODARE s. LIT, 239, 248; PBV, 9.

ACOMODAT adj. SVC, 86; GCB II, 185; PD, 35.

ACOMODAŢIE s. AsL, 75; NV, 14; PD, 35. (Cf. fr. *accommodation*, germ. *Akkomodation*).

ACOSTA vb. RL, 122; PD, supl. II (<fr. *accoster*).

ACREDITA vb. **acreditălui** SR, 18; **acredita** AsL, 76; NV, 15; SMB II, 453; LIT, 39; PBV, 10; BZ, 9; PD, 37. (Cf. germ. *akkreditieren*, fr. *accréditer*).

ACREDITARE s. BZ, 9.

ACREDITAT adj., s. AR 1830, 156; SMB I, 166; GM 1854, 307; RL, 266; LIT, 76, 92; C, 131; PD, 37. (<fr. *accrédité*).

ACREDITAŢIE s. AsL, 76.

ACREDITIV s. AR 1830, 363, 371; StDR, 7. (Cf. fr. *accréditif,* germ. *Akkreditiv*).

ACTIVA vb. **1.** (Gram.) **activindu**-*i-se verbul* SGR II, 4. **2.** („a deveni activ; a intensifica, a înviora”) **activa** FDA, 29; PFHM I, XXXVIII; SAS, 20; RL, 271. (Cf. fr. *activer*, germ. *aktivieren*).

ACTIV s. (Fin.) **activul** *şi pasivul* (**lucrător** *şi pătimitor*) *negoţului* ROI2 IV, 6; **activ** JDS II, 439; RL, 418; BEC, 32, 265, 269. (<fr. *actif*).

ACŢIONA vb. (Jur.) BZ, 13. (<fr. *actionner*).

ACŢIONAR s. **1.** (Comerc., Ind., Fin.) **acţionar** GC I, 43r; SR, 29, 30, 32; RB, 334, nr. 87, 346; CCB, 11; BP, XVI; NV, 17; RL, 88, 418; Z 1856, nr. 8, 3; R 1858, 93; BZ, 13; BEC, 59, 72; PD, 39; **acţioner** CR 1834, 13; MN 1836, 6; SR, 5, 6, 9, 18; RB, 230; CD, 53; **acsioner** MN 1836, 66; **acsionar** VVP, 4; **acţionist** PDC, 50; BZ, 13. **2.** (Jur., „reclamant”) **acţionar** BCD, 165. (Cf. fr. *actionnaire*, lat. *actionarius*, germ. *Aktionär*).

ACŢIUNE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 141. Cf. şi **1.** („influenţă, efect”) **lucrare** GN, 81v, DC I, 17v; AR 1832, 256; CIRA, 87, 114; DFL, 22; CER, 107r, SAS, 20; **facere** GF, 37v, 75r; **faptă** AOS, 122; **acţie** KDP, 52; BCD, 53; CFZ, 7, 47, 48, 80, 135; RL, 77, 387; BIN, 13; C, 149; CA 1862, 47; **acţiune** INB 1857, 4; INB 1859, 47; AML, 49, 126. **2.** („faptă, activitate, operaţie”) **lucrare** PV, 2; VIO I, 56r, 96r; VIO II, 12r; VIO II, 12r; CSM, 238; TPE, 15r, 15v; AR 1829, 30; INB 1859, 58; **acciune** CV, 33;

acţie DOA, 50; MN 1856, 15; DL, 88; MEN II, 138; KDP, 95; SCC II, 111; R 1857, nr. 3, 2; CA 1862, 80; **acţiune** C, 12; GCB II, 185; INB 1859, 58; BEC, LI; **acţie, acţiune** PD, 39. **3**. (Jur.) **acţie** AJC, 7; PFBM, 12r, 32v, 37r; PFBA, 626r, 660v; RSL, 3; MIM, 30; BD I, 9; BAR II, 87; BCD, 480; **acţiune** BCD, 162, 308, 396; RL, 395; **acţiune** (*jalbă*) BEC, 90. **4.** (Gram.) **lucrarea** [verbului] VOG, 105; **faptă** TGR, 103; **făptuire** SGR II, 117; **lucrare** (*actio*), CGR, 89; **acţie** *sau* **lucrare** CGR, 84. **5.** (Dram., Lit., Ret.) **faptă** TL, 3r; FTP I, 14; **lucrare** MVS, 2v; **acţie** *sau* **lucrare** MCR, 218; **acţie** (*diregere*) GM 1852, 70; **acţie** MCR, 219; **acsie** *sau* **lucrare** MN 1836, 72; **acţiune** DFL, 178; **acţiune** (*lucrare*) GRR, 200; **6.** (Comerc., Ind., Fin.) **acţie** GC I, 43r; MN 1836, 39; SR, 5, 9; AR 1837, 358; RB, nr. 10, 3, nr. 21, 2, nr. 36, 141; CCB, 9; JDS II, 433; SIT, 294; NV, 17; PDC, 47; CA 1851, 89; SSC, 6; RL, 418; R 1857, nr. 27, 4; **acţie** (*subscriere*) AR 1834, 69; **acţie** (*bilet*) AR 1837, 69; **acsie** MN 1836, 39; CCB, 81; **acsion**, **acsioane** VVP, 4; **acţie**, **acciune** StDR, 9; **acţiune** C, 4; BZ, 13; BEC, 58, 60; **acţie**, **acţiune** PD, 39. Cf. lat *actio*, fr. *action*, germ. *Action* şi *Aktie*, *Akzie*, rus. акция).

ACUT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 141. Cf. şi (Ortogr.) **ascuţită** *înălţare* EBG, 15v; **înălţarea** cea **ascuţită** EBG, 16v, 18v; [accent] **înalt** SL, 6; **ascuţit** BTGO, 43v; CGF, 8; CGR, 231; CCG, 85; **acuta** s. art. SGR I, 15. (Bot.) [frunze] **acute** SFM I, 5. (Geom.) [unghi] **acut** FGF, 59.

ACUZABIL adj. NV, 16; CFZ, 143; BZ, 9; PD, 38. (<fr. *accusable*).

ACUZATIVAL adj. (Gram) [prepoziţii] **acuzativale** SGR II, IX, 59.

ACUZĂ s. („acuzaţie”) CA 1862, 72. (Cf. it. *accusa*).

ADERA vb. LJT, 178; GCB II, 186; PD, 16. (<fr. *adhérer*).

ADERENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 142. Cf. şi **aderinţă** DFL, 86.

ADEZIUNE s. **adhesia** (*tragerea*) IL 1841, 30; **adesiune** GCB II, 186; C, 59, 153; **adesie** PD, 16. (Cf. fr. *adhésion*, lat. *adhaesio*)

ADMISIBIL adj. **admisibil** DFL, 40, 51, 88, 104; NV, 19; BZ, 18; PD, 19; **admisibil** (*primit*) CEF, 207; **admisibile** sg. AVP, 1. (Cf. fr. *admissible*, it. *ammissibile*)

ADMITE vb. IO, 52; DFL, 4, 13, 75, 99; NV, 19; Z 1856, nr.

13, 3; GCB II, 186; AVP, 1; BEC, XLIX, 38, 66, 104, 142; BZ, 19; CA 1861, 51; PD, 19. (Cf. fr. *admettre*, lat. *admittere*).

ADULTER s., adj. **adulterie** AsL, 53; SIT, 70; BMN III, 108; PD, 22; **adultariu** MEN II, 286; LIT, 360; **adultarii** LIT, 337; **adulteriu** BDJE, 26; DIB, 626; AVP, 1; **adulter** LMS, 24; NV, 21; BCB, 21; LIT, 328; DILB III, 213, 392; BZ, 20; PD, 23. (Cf. fr. *adultère*, lat. *adulter* şi *adulterium*).

ADVERSITATE s. IO, 44; DFL, 66; NV, 21; AVP, 1; BZ, 22; CA 1861, 10; PD, 23. (Cf. fr. *adversité*, lat. *adversitas*).

AERIAN adj. Vezi *Form. term. şt*., p. 142. Cf. şi **aereu** MVV, 72; **aeriu** BDL I, 203r; **aerian** GC I, 24r; AR 1837, 12; VVP, 3; BP, 22, 132; BDJE, 130; SCC I, 218; RL, 24; BZ, 22; PD, 24; **aeric** FBE, 71v, DFL, 160; BZ, 22; PD, 24. (Cf. lat. *aëreus* şi *aerius*, it. *aereo*, fr. *aérien* şi, mai vechi, *aérique*).

AFILIA vb. **afilui** DOA, 30; **afilia** BZ, 24 (Cf. lat. *affiliare*, germ. *affilieren*, fr. *affilier*).

AFILIAT adj. DOA, 43. (Cf. lat. *affiliatus*).

AFILIAŢIE s. **afiliaţie** DOA, 28; **afiliaţiune** BZ, 24. (Cf. lat. *affiliatio*, fr. *affiliation*).

AFIŞ s. **afiş** GC I, 119r; AR 1831, 58, 186; CPL, 15; BFO 1833, 34; GTN 1835, 15, 16; AR 1837, 141; RB, 344, 352; VVP, 14; CCB, 120; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **afişă** BZ, 24. (<fr. *affiche*).

AFIŞA vb. **1.** („a expune un afiş”) GC I, 119r; CCB, 208; CCP, 95; SCC I, 178; DIB, 223; Z 1856, nr. 10, 4; LIT, 370; VO 1837, 11; RAM, 4, 9, 16; PD, 27. **2.** („a manifesta o anumită atitudine”) RL, 174; SMB II, 451; DCB IV, 61. (<fr. *(s')afficher*).

AFIŞARE s. GC I, 119r; BZ, 25; CA 1862, 92.

AGITA vb. **1.** („a tulbura, a nelinişti; a enerva”) DFL, 70. **2.** („a discuta în public o anumită chestiune”) RL, 420; GCB II, 186; D 1859, an. II, 53; BEC, XIX, 39; PD, 29. **3.** („a clătina repede”) GCB II, 186; INB 1859, 50; BZ, 27; PD, 29. (<fr. *agiter*).

AGITAT adj. *o viaţă* **agitată** DFL, 91; *o căutătură* **agitată** DCB V, 126. (Cf. fr. *agité*).

AGITATOR s. (Polit.) **agitator** (*tulburător de linişte*) AR 1837, 257, cf. şi 74; **agitator** StDR, 29; GM 1852, 68; BZ, 27; PD, 29. (<fr. *agitateur*).

AGITAŢIE s. **1.** („nelinişte sufletească”) **aghitaţione** CV, 27;

aghitaţionă CV, 29; **agitaţie** BDJE, 43; CA 1855, 151; CA 1856, 13, 58; **agitaţiune** LS, 54; BZ, 27. **2.** (Polit.) **aghitaţie** (*mişcare*) AR 1839, 179; **agitaţie, agităciune** StDR, 29; **agitaţie** SCC I, 195; GM 1854, 79; D 1859, an. II, 23. **3.** („clătinare repede”) **agitaţinne** DILB I, 189; GCB II, 186; **agitaţie** PD, 29. (Cf. fr. *agitation*, lat. *agitatio*).

AGRAFĂ s. **agrafă** AR 1829, 98, 188; AF, 39, 45; CA 1851, 43; CA 1859, 13; **agraf** CR 1830, 235; GC I, 33r; PBV, 4; PD, 30. (<fr. *agrafe*).

AGRAR adj. **agrar** IRV, 80r; PD, supl. II; **agrariu** RL, 281, 373; LIT, 6, 108; BZ, 28; *lege* [...] **agrarie** BCD, 414; **agrarie** StDR, 4. (Cf. fr. *agraire*, lat. *agrarius*, germ. *agrarisch*).

AGRICULTURĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **lucrarea pămîntului** FTU, 80r; MIU, 154; VPP, 336; FNB II, 160; LPT, 75; AMIM, 41; **agricultura** (**lucrarea pămîntului**) FTM, 117, AR 1829, 47; CR 1830, 394; MFE, 45; ROI2 IV, 3; **agricultura** *sau plugăria* IRV, 216r; **agricultura** (*plugăria*) MFV I, 109r; CR 1829, 69; **agricultura** *sau* **lucrarea ţarinilor** AR 1830, 11; **agricultură** (**pămîntolucrare**) AR 1831, 116; **agricultură** SPBA, 81; AR 1830, 139; GC I, 33r; FTP I, 37; LOA, 72, 86; SGR II, 160; RSM, 14v; pe la 1835 cuvîntul era frecvent.

AGRONOM s., adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **1.** s. **agronom** CR 1829, 273; GC I, 33r; VVP, 2; AR 1844, 10; R 1857, nr. 9, 4; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31. **2.** adj. („agronomic”) **shoală agronoamă** BFO 1833, 106; *ştiinţa* **agronoamă** CIN, 5; *soţietăţi* **agronome** RB, 386; *măsuri* **agronome** BEC, XV.

AGRONOMIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **agronomic** VVP, 2; AR 1844, 10; SSC, 82; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31; **agronomicesc** PBV, 4.

AGAT s. **agată** GF, 215v; AR 1837, 192; VVP, 2; **agat** DC III, 240v; GSP II, 162; CIN, 355; RB, nr. 18, 4; BIN, 36; PBV, 3; BZ, 26; CEG, 28; **agate** pl. PFHM I, 177; BIN, 44; **ahaţii** *sau pietrele scumpe cele de mai mic preţ* SIN, 29. (Cf. fr. *agate*, it. *agata*, germ. *Achat*, lat *achates*).

AGNOMEN s. **semnul numirii** EBG, 27v; **anume** (*agnomen*) BAR II, 205; **agnume** BZ, 28. (<lat. *agnomen*).

AGRICOL adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **1.** adj. („privitor la agricultură”) **agricol** CR 1830, 68; SHI I, 30; VVP,

2; SMR I, 23; FMIL 1847, 52; BIP, 68; SSC, X; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **agricul** JA, 1, 4. **2.** s. („agricultor") **agricol** NV, 24; GCB II, 187; BZ, 28.

AGRICULTOR s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **lucrător de pămînt** FTU, 80r; MTT, 223v, 227r; DC IV, 95v; APC, 378v; VPP, 241; CIRA, 155; CA 1851, 99; JA, 5; **lucrătorii pămîntului** FNB I, 3; **agricultor** GC I, 33r; MEN II, 133; IFM, 8; JA, 86; BEC, X; BZ, 28; PD, 30; **lucrători cîmpeneşti** PDC, IV.

AGRONOMICEŞTE adv. PBV, 4.

AGRONOMIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 143. Cf. şi **agronomie** (*economie rurală*) FBE, 97r; **agronomie** *sau plugărie* SIM, 106; **agronomie** RSM, 14v; RB, 386; VVP, 2; FMIL 1847, 193; LMA, 1; CA 1855, 48; JA, 86; PBV, 4; BZ, 29; PD, 31.

ALABASTRU s. **alavastru** MTT, 219r; GN, 297v, 300r; ZFV II, 108v; GF, 212v; HOG, 123; **alabastru** SIN, 33; DO, 50; BDL I, 210r; LB, 11; LPT, 52; FEA, 32; VVP, 4; MCL 1839, 351; StIN, 6; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **alăbastru** RIP I, 119. (Cf. ngr. ἀλάβαστρον, lat. *alabastrum*, germ. *Alabaster*).

ALAMBIC s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 144. Cf. şi **lambic** OC I, 70v; DC III, 99v; **alembic** BZ, 33; **alambic** PD, 40.

ALBUM S. **albom** CR 1830, 48; RB, 351; RL, 367; **album** AR 1835, 5; RB, nr. 33, 3; VVP, 5; HP, 42; AR 1844, 10; MEN I, 50; BP, 59; NV, 25; PCI, 106; StDR, 9; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *album*, lat. *album*).

ALCAIC adj. (Versif.) **alcaicesc** EBG, 121v; MGR, 137r; **alhaicesc** PP, III; **alcaic** SGR III, 22, 32; FMIL 1844, 369; BZ, 32. (Cf. ngr. ἀλκαϊκός, lat. *alchaicus*, fr. *alcaique*).

ALCHIMIC adj. **alhimicesc** MD II, 244r; **alşimic** GC I, 54r; PBV, 15; **alhimic** VVP, 6; PD, 42. (Cf. ngr. ἀλχημικός, fr. *alchimique*, lat. *alchimicus*).

ALCHIMIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 144. Cf. şi **alhimie** BDL I, 219r; GC I, 54r; VVP, 6; DILB I, 190; BZ, 32; PD, 42; **alşimie** GC I, 54r; PBV, 15.

ALCHIMIST s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 144. Cf. şi **alhimist** BDL I, 219r; GC I, 54r; HAN, 18; MCL 1839, 501; VVP, 6; BZ, 32; PD, 42; **alchimist** DFL, 191; **alşimist** PBV, 15.

ALCMANIC adj. (Versif.) **alcmanicesc** EBG, 120r, 121v; MGR, 136v; **alcmaniu** SGR III, 22. (Cf. ngr. ἀλκμανικός, lat.

alcmanicus şi *alcmanius*).

ALCOV s. **alcov** HAN, 11; VVP, 5; SIT, 71; NV, 25; StDR, 10; SMB I, 79; DILB I, 190; PBV, 14; PD, 41; **alcovă** RNA, 27. (<fr. *alcôve*).

ALEGA vb. (Jur.) **alegălui** PFBM, 6r, 51r; BD I, 33. (<lat. *allegare*).

ALEGAŢIE s. (Jur.) **alegaţie** PFBM, 26v; PFBA, 626r, 663r, 664r; GC I, 43v; AsAl, 115; PD, 41; **alegaţiune** BZ, 35. (Cf. lat. *allegatio*, fr. *allégation*).

ALITERAŢIE s. **aliteraţie** GC I, 49r; FMIL 1844, 349; **alite-raţiune** BZ, 36. (<fr. *allitération*).

ALOCAT adj. (Fin.) *fond* **alocat** NRC, IX; *credite* **alocate** RF, 5.

ALOCAŢIE s. (Fin.) RF, 34; PD, supl. III. (<fr. *allocation*).

ALOCUŢIUNE s. **alocuţie** AR 1838, 368; NV, 26; TR 1855, 107; PD, 44; **advorbire, alocuţiune** BZ, 22, 36. (Cf. fr. *allocu-tion*, lat. *allocutio*).

ALODIAL adj., s. **alodialul** *crăiesc* RI, 15; **alodialiceştile** *pă-mînturi* MIM, 30; **alodial** MIB, 216; GC I, 49r; FMIL 1840, 349; StDR, 11; BZ, 36. (Cf. lat. *allodialis*, germ. *allodial*, fr. *allodial*).

ALODIATURĂ s. **alodiatură**, *adică agonisită domnească* AIC, 25. (< lat. *allodiatura*).

ALODIU s. FMIL 1840, 354; StDR, 11; BZ, 36; PD, 45. (<lat. *allodium*).

ALOE s. (Bot.) **aloi** GN, 297v; KGO, f.t.; BCA, 426; RMS, 88; **aloi**, *sabor* PBV, 14, 399; **aloe** HOG, 148, 216; GSP II, 129; LB, 15; StDR, 11; PD, 45; **aloe** (*odagaci*) CR 1830, 131; **aloe** (*sabur*) PMC II, 5; AML, 114; **aloe** *ori sabur* BZ, 38; **alóes** CS 1802, 28; **aloés** SPBA, 30. (Cf. ngr. ἀλόη, lat. *aloe* şi *aloes*, fr. *aloès*).

ALPIN adj. *plante* **alpine** BCA, 412. (<fr. *alpin*).

ALTERNANŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 145. Cf. şi BZ, 39.

ALTERNAŢIE s. **alternaţie** SGR III, 43; **alternaţiune** BZ, 39. (<lat. *alternatio*).

ALTEŢĂ s. **altese** *imperiale* (*madamă*) NB, 4; **alteţă** CR 1830, 135; NV, 27; RL, 35; PD, 46. (Cf. fr. *altesse*, it. *altezza*).

ALURĂ s. **aliur** FAM, 5, 27; NRC, 10, 15; **aliur** (*mers*) FAM, 109; **alură** CEG, 11. (<fr. *allure*).

AMANET s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. şi **zălog** MML, 30r, 30v; LSM, 75; BEM, 327; LC, 30; **amanet** AZ, 98r; APC, 41v, 85v, 122v; DAB, 51r; IRB, 46r, NID I, 62r, 73v; DAP, 91; PAI, 18; BDL I, 220r; BPN I, 158; BPN II, 339; SG, 105; CSM, 2; MCB, 107; GIC, 119; HFP, 171; AR 1829, 116, 123; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **amanet** *sau* **zălog** DAP, 49; **amanet** (**zălog**) BR 1829 I, 27; BAR I, 54; TR 1854, 10; **zălog** (**amanet**) FTP II, 131, 146; NPC, 70; **amănet** PIM, 2; **emanet** GC I, 144v, 255v; FTP II, 115; D 1860, 88. (Cf. ngr. ἀμανάτι, tc. *emanet*).

AMANETA vb. **zălogi** BEM, 369; ESI, 17; **zălogi** LC, 32; **amanetarisi**, **amaneta** GC I, 56v; **amanetarisi** CPI, 75; AsFA, IX; AR 1837, 80; BFO 1838, 95; BFO 1843, 21; **amaneta** RL, 42. (Cf. ngr. ἀμανατεύω).

AMANETAR s. **amanetar** MALP, 18; MFE, 14; CPI, 76; ROI2 VIII, 34; BFO 1843, 46, 267; **emanetar** BGO 1840, 31.

AMANETARE s. **zălogire** DAP, 49; **zălojire** LC, 32; **amanetarisire** AR 1832, 97, CPI, 74; ROI2 III, 130; BFO 1843, 21.

AMANETAT adj., s. **amanetarisit** BFO 1833, 73; CPI, 40, 75; **emanetarisit** BGO 1840, 20, 27, 67; **amanetat** SCC I, 175; **emanetat** D 1860, 88; *solii şi* **amanetaţii** *străini* BAR II, 163.

AMANETAŢIE s. BFO 1838, 115; BFO 1843, 84; AMIM, 74.

AMBARCADER s. **îmbarcader** GM 1852, 57; **îmbarcaderă** SCC II, 292; **ambarcader** RL, 231. (<fr. *embarcadère*).

AMBARCAMENT s. („ambarcare”) JA, 77. (<fr. *embarquement*).

AMBARCAŢIE s. (Mar.) **ambarcaţie** AR 1837, 307; CA 1859, 77; **imbarcaţie** NV, 202; PD, 296; **îmbarcaţie** PD, 330. (Cf. fr. *embarcation*, it. *imbarcazione*).

AMBI, -E num. colectiv, pron. **îmbe** OPB 71; RI, 189, 227; DAP, 6; FDB, 86; SPBA, 2; AR 1830, 59, 80, 368; CPI, 179; VG, 208; RNA, 23; StDR, 168; SSC, 78; KOS, XXVII; SD 1855, 1; **îmbi** PIA, IX; SCC I, 145; **ambe** TAI, 10; VPP, 350; BR 1829 II, 13; GC I, 63r; VG, 250; EP II, 46; APR, 11; MID I, 3, 197; BCD, 355; TR 1854, 1; NPT, 288, 359; D 1860, 85; **ambi** DGR, 80; BAR I, 142; SIM, 108; CA 1851, 45; ICI, 90; DIB, 529; DILB I, 190; **ambi**, **ambe** StDR, 12; BZ, 42; **amb**, **ambi**, **ambe** PBV, 16. (Cf. lat. *ambo*, *ambae*, it. *ambe*, *ambi*, *ambo*).

AMBIGUU adj. **ambig** GC I, 63r; SHI II, 109; LIT, 78; **ambig**

sau echivoc FMIL 1847, 23; CA 1847, 11; **ambiguu** CDR, 20; BZ, 42; PD, 47. (Cf. lat. *ambiguus*, fr. *ambigu*).

AMBIGUITATE s. **ambiguitate** GC I, 63r; PGRL II, 30; DFL, 102; CDR, 14; NV, 27; TR 1854, 61; CFZ, 115; BZ, 42; PD, 47; **ambiguitate** (*nedumerire, neînţelegere*) PGRL II, 22. (Cf. fr. *ambiguité*, lat. *ambiguitas*).

AMBRĂ s. **amber** DC II, 16r, 211v; DC III, 211v; **amberă** DC IV, 288v; **ambră** GCA, 9; SPBA, 82; AR 1830, 319; AR 1839, 174; GGV, 137; NV, 28; BMN I, 108; DILB I, 190; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **ambru** [în notă: *chihlibar*] DCB II, 265. (Cf. fr. *ambre*, germ. *Amber*).

AMBROZIE s. **1.** (Mit., „hrană a zeilor; fig.") **amvrosie** MAS, 49; TF, 391; PP, IV; BM, 30; **amvrosie** PDP, 104r, 108v; **ambrosie** GCA II, 6r; BZ, 44; **ambrozie** FTP IV, 7; VVP, 6; BDJE, 52; AF, 17; NV, 28; StDR, 12; CMI, 75; DILB IV, 194; pe la 1855 forma era frecventă. **2.** (Bot.) **amvruázie** FNC, 42r; **ambrosíe** SPV, 116; **ambrozie** NV, 28. (Cf. ngr. ἀμβροσία, fr. *ambroisie* şi *ambrosie*, lat. *ambrosia*).

AMBULANT adj. **ambulant** (*umblător*) AR 1837, 186; **ambulant** BDJE, 6; PBV, 17; BZ, 44; PD, 48; **ambulant** (*cutrierător*) SCC II, 109. (<fr. *ambulant*).

AMBULANŢĂ s. **ambulanţă** GC I, 63r; BZ, 44; PD, 48; **ambiulanţă** RL, 154. (<fr. *ambulance*).

AMBULATORIU adj. **ambulător** CA 1853, 93. (Cf. fr. *ambulatoire*, lat. *ambulatorius*).

AMELIORA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 145. Cf. şi **ameliora** SHI II, 195; DFL, 131; BDJE, 175; BZ, 44; PD, 48; **meliora** NV, 257. (Cf. fr. *améliorer*, lat. *meliorare*).

AMELIORANT adj. BZ, 44. (<fr. *améliorant*).

AMELIORARE s. BCD, 254; C, 40; D 1858, 3, 7; BZ, 44.

AMELIORAT adj. EV, XVIII.

AMELIORAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 145. Cf. şi **melioraţie** UB, 5; NV, 257; **amelioraţie**, CFZ, 176, VO 1857, 12; PD, 48; **amelioraţie** (*îmbunătăţire*) WCP, 13; **ameliorăciune** BCD, 257; **amelioraţiune** BZ, 44. (Cf. fr. *amélioration*, lat. *amelioratio* şi *melioratio*).

AMENDA vb. **1.** („a aplica o amendă") **globi** LSM, 10; CCI, 26; PD, 48; **ştrăfui** BFO 1843, 48; **ştrefui** PD, 48; **strefui** RIT,

25; **amenda** PD, 48. **2.** („a modifica; a îmbunătăţi”) **amenda** BCA, 23; PD, 48. (<fr. *amender*).

AMENDABIL adj. GC I, 58r; BZ, 44; PD, 48. (<fr. *amendable*).

AMENDAMENT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 145. Cf. şi **1.** (Jur.) **amandementuri** (*schimbări îndreptătoare*) AR 1831, 33; **amandement** ROB, 12; **amandament** GC I, 56v; CPL, 13, 25; ELS, 14; RB, 282, 308; StDR, 12; CA 1852, 107; C, 6; RAM, 3, 6; PD, 46; **amendament** R 1857, nr. 19, 1; BZ, 45; D 1860, 284; PD, 48. **2.** (Agric.) **amăndămente** (*îmbunătăţiri*) SSC, 82; **amăndămînte** SCC, 84.

AMENDARE s. („modificare, completare”) **amenduire** (*întocmire*) AR 1831, 189.

AMENITATE s. („blîndeţe; politeţe”) PIA, 166; NV, 28; KOS, XVI; RL, 82; AVP, 2; BZ, 45; PD, 48. (<fr. *aménité*).

AMFIBRAH s. (Versif.) **amfivraheu** EBG, 117r; **amfivrahis** SGR III, 17; **amfibrah** BZ, 46. (Cf. gr. ἀμφιβραχύς, lat. *amphibrachus* şi *amphibrachys*, fr. *amphibraque*).

AMFIMACRU s. (Versif.) **amfimacr** EBG, 117r; **amfimacron** SGR III, 17; **amfimacru** NV, 28; BZ, 46. (Cf. gr. ἀμφίμακρυς, lat. *amphimacrus*, fr. *amphimacre*).

AMFORĂ s. BAR I, 146; BAR II, 203; AR 1834, 101; INB 1859, 80; BZ, 47; PD, 49. (Cf. lat. *amphora*, fr. *amphore*).

AMIABIL adj. **amiabl** GC I, 58v. (<fr. *amiable*).

AMIANTĂ s. (Mineral.) **amiant** DC I, 9v; CR 1829, GC I, 58v; StIN, 7; StDR, 24; BZ, 47; PD, 49; **amiantă** DILB I, 190. (Cf. ngr. ἀμίαντον şi ἀμίαντος, fr. *amiante*).

AMNISTIA vb. **amnestia** BZ, 51; **amnistia** PD, 50. (<fr. *amnistier*).

AMNISTIAT adj. **amnistuit** AR 1837, 200.

AMONIAC s. (Chim.) POS, 281; GC I, 58v; DIR, 106; EPD, 227; JA, 107; BZ, 50; AML, 128; PD, 50. (Cf. fr. *ammoniac*, germ. *Ammoniak*).

AMORTISMENT s. (Fin.) SAP, 231; C, 135; BEC, 123; PD, supl. III. (<fr. *amortissement*).

AMORTIZA vb. **amortizui** CL III, 30. (<germ. *amortisieren*).

AMOVIBIL adj. GC I, 58v; BZ, 52v; PD, 51 (<fr. *amovible*).

AMOVIBILITATE s. GC I, 58v; BZ, 52. (<fr. *amovibilité*).

AMPLIFICA vb. DFL, 53, 93; NV, 29; PFM, 5; BZ, 53; PD, 51. (Cf. fr. *amplifier*, lat. *amplificare*).

AMPLIFICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **amplificaţie** GC I, 63r; MEN I, 143; NV, 29; PD, 51; **amplificaţiune** BZ, 53.

AMPLU adj. **ample** (*largi*) FDB, 65; **amplu** BZ, 53; PD, 51. (Cf. lat. *amplus*, fr. *ample*).

AMPUTA vb. PBV, 18; BZ, 53; PD, 52. (<fr. *amputer*).

AMPUTARE s. PBV, 18.

AMPUTAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **amputaţie** (*tăiere*) AR 1832, 224; **amputaţie** GM 1854, 78; PBV, 18; PD, 52.

AMULETĂ s. **amulet** GC I, 60r; GLC, 8; CA 1851, 44; BP, 104; **amuletă** (*iconiţă*) AR 1834, 86; **amuletă** HMV I, 15; VH, 66; StDR, 13; CA 1854, 79; PBV, 18; BZ, 53; PD, 52. (Cf. fr. *amulette*, lat. *amuletum*, germ. *Amulett*).

ANACOLUT s. (Gram.) **anacóluton** VOG, 131; **anacolut** BZ, 55; PD, 52. (Cf. gr. ἀνακόλουθον, fr. *anacoluthe*).

ANALECTE s. pl. **analecte** MIR, 40, 310; BDL, 226r; BZ, 56; PD, 53; **analectă**, **-e** GC I, 64r; PBV, 19. (Cf. lat. *analecta*, fr. *analectes*).

ANALIST s. („cel care scrie anale”) **analista** MIR, 114, 115; **analist** BRD, 56, 58. (Cf. lat. *annalista*, it. *annalista*, fr. *annaliste*, germ. *Annalist*).

ANALITIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **analiticesc** BLM, 155; MFV II, 151v; GC I, 63v; *metodul* **analiticesc** (*dezvă-litor*) CLV, 4v; **analitic** HFP, 67, 71, 144; GC I, 64r; MF I, 65r; MF II, 2r, 8v; CCF, 23; VVP, 7; VCL, 72r, 73v; IGE, 415; DFL, 55, 80; PGR, 91; FMIL 1847, 165, 176; PET, 53; pe la 1850 cu-vîntul era frecvent.

ANALITICEŞTE adv. BLM, 154; MF II, 88r; PGR, 93; CFZ, 43.

ANALIZA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **analisi** GIA II, 101v; BDL I, 226v; MPI, 222; CLV, 23v, 131r; MFV, 44r; EGRM, 27v, 37r; EGR, 97; HFP, 182; CR 1829, 314; FGP, 149; GPE, 13, 39; GC I, 63v; TAA, 10, 16, 19, 27; LOA, 82; MCR, 25; EOI, 296; BCD, 79; PTP, 2; **analizi** CLV, 148r; **analisa** EP I, 60; HMV I, 204; MID I, 175; CDR, 79; SCC I, 275; WAM, 115; LIT, 50; BZ, 56; D 1860, 286; PD, 53; **analiza** GC I, 64r; FL, 48;

VVP, 7; IVA, 3; FMIL 1847, 37. (Cf. ngr. ἀναλύω, fr. *analyser*, lat. *analysare*, germ. *analysieren*).

ANALIZABIL adj. CLV, 131v. (<fr. *analysable*).

ANALIZARE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **analisire** CLV, 42r; RSM, 10r; PBM XXV; **analizare** CCF, 56; FMIL 1847, 181.

ANALIZAT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **analisit** MCR, 24; PBM, XXIV, 50; BCD, 37.

ANALIZATOR s. **analisitor,** *dezlegător, tălmăcitor* CLV, 131v.

ANALIZĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 146. Cf. şi **analisis** BLM, 36; CLV, 131r; AR 1830, 240; PAB, 11; AR 1837, 318; **análisis** CLV, 23r; **analis** BLM, 35, 36; BDL I, 226v; CLV, 14r, 20r; EGR, XXXII, 8; HFP, 67, 182; FGP, 130; CR 1830, 136; AR 1830, 210; GC I, 63v; LOA, 82, 96; SGR II, 1, 106; RSM, 10r, 21v; TGA, 2; HPA, 25r, 39; MN 1836, 70; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **anális** HFP, 182; RSM, 10r; **analiz** MFV I, 36v; CR 1830, 325; MF I, 128; CCF, 3; CGR, 127; MPG, 3, 70; **analizis** AR 1835, 64; MF I, 128r; **analise** sg. DFL, 15, 71, 79, 192, 198; CDR, III; WAM, 91; **analisă** FMIL 1847, 65, 133, 219; CGR, XIV; BIP, 192; PLB, 25; GR, 12, 5; CFZ, 9, 32, 43, 84; Z 1856, nr. 22, 3; PTP, 1; BZ, 56; RF, 4; **analiză** PBV, 19; INB 1859, 34, 99; **analizie** AML, 120, 121, 129. (Cf. şi germ. *Analyse*).

ANALOG s. („cotă-parte, contribuţie proporţională, corespondent”). Vezi *Împrumut.* I, p. 40. Cf. şi **analog** MML, 46r; AR 1830, 126; CR 1830, 23; RO, 51, 53; CPI, 142; LOA, 33; RB, 283; **análologon** APC, 130v, 148v, 157r; LC, 73; **analogon** CPI, 24, 105, 143; CCB, 155; ROB2, 614; BCD, 560; **analog** SIV, 29v; ROI2 III, 2; SHI I, 6; SHI II, 46. (Cf. ngr. ἀνάλογον, germ. *Analogon*).

ANALOG adj. („asemănător; proporţional”). Vezi *Form. term. şt.,* p. 166. Cf. şi **análog** HFP, 79, 315; **analog** BDL I, 226v; BD I, 43; CR 1830, 23; GC I, 63v; AR 1837, p. 368 bis; VVP, 7; CCB, 83; DFL, 57; PBM, 13, 49; CA 1847, 44; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

ANALOGHISI vb. („a repartiza proporţional; a fi proporţionat”) DAP, 125, 131; CR 1829, 72; AR 1829, 31; AR 1830, 220;

HMS, 96v; CPL, 31; LOA, 13; LO, 15, 18; ROI2 III, 44; EOI, 51; RL, 154. (< ngr. ἀναλογῶ).

ANALOGHISIT adj. („repartizat proporţional; proporţionat”) RO, 51; CPI, 24, 115; ROI2 III, 13, IX, 2.

ANALOGIC adj. **analoghicesc** VPP, 135; TIV, 53; **analoghic** AR 1830, 198; PAB, 6; AsM, 91, 203; MSP, 4; **analogic**, **analogicesc** GC I, 63v; **analogic** VVP, 7; FMIL 1847, 125, 133; PBV, 19; CA 1858, 23; BZ, 57. (Cf. fr. *analogique*, lat. *analogicus*, ngr. ἀναλογικός).

ANALOGIE s. („asemănare; proporţie”). Vezi *Form. term. şt.,* p. 146, şi *Împrumut*. I, p. 40. Cf. şi **analoghie** VEI, 16r; IEI, 26; AZ, 83v; APC, 46v, 108v; MIB, 310; BDL I, 226v; LIB, 2; AOS, 67; MFV I, 27v; CLV, 131r; AR 1829, 38; SPV, 127; CIRA, 63; LOA, 31; LO, 8, 12, 14, 15; MF I, 194r; SHI II, 41; forma este folosită pînă după 1850; *potrivire* (**analoghie**) FC, 12r, 31v; **analoghie** (*potrivire*) FC, 31v; **analoghie, analogie** GC I, 63v; StDR, 14; **analogie** AS, pf.; MN 1836, 2; DAH, 84; FL, 62; VVP, 7; CCB, 83, 85, 92, 96; KMA, 27; PMH, 95; PBM, 112; DFL, 45, 89; FMIL 1844, 242; FMIL 1847, 25; BCD, 276; pe la 1850 forma era frecventă.

ANAPEST s. (Versif.) EBG, 117r; GC I, 64r; SGR III, 16, 33; BZ, 57; PD, 54. (Cf. fr. *anapeste*, lat. *anapaestus*, gr. ἀνάπαιστος).

ANAPESTIC adj.; s. [vers] **anapesticesc** EBG, 118r, 121r; **anapestic** SGR III, 22, 33. (Cf. fr. *anapestique*, lat. *anapaesticus*, gr. ἀναπαιστικός).

ANASTROFĂ s. (Gram.) **anast**[r]**ofí** VOG, 130; **anastrofă** PD, 54. (Cf. gr. ἀναστροφή, fr. *anastrophe*).

ANATEMATIZA vb. **anatematisi** IPT, 154; DC III, 217r; DC IV, 54r, 138v; BDL I, 227r; **anatimatisi** RIM, 267; **anatematiza** PBV, 19; BZ, 58; PD, 54. (Cf. fr. *anathematiser*, lat. *anathematizare*, gr. ἀναθεματίζω).

ANATOMIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi **anatimicesc** MFV I, 132r; PBV, 20; **anatomic** AR 1830, 357; MCL 1838, 90, 103; VVP, 7; IL 1840, 5; BDJE, 120; PMC I, IX; PBV, 20; INB 1859, 42; BZ, 58; AML, 151, 174.

ANATOMIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi **1.** („disecţia corpurilor; autopsie”) **anatomie** DC IV, 91v; BDL I, 227r; MCB,

163; CLV, 131v; AR 1829, 179; TIV, 167; KGO, 16; SMA, 52; VVP, 7; FMK, 9; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **anatomia** *sau deşirarea trupurilor* MIU, 66. **2.** („ştiinţa care studiază structura fiinţelor; structura unui organ sau a unei fiinţe”) **anatomie** GCA, 20, 94; CLV, 146v; PCP, 33; HFP, intr. 12, 47; CR 1829, 58; CIRA, 246; MCL 1838, 90; EP I, 40; FBE, 68v; CA 1847, 52; PMC I, IX; LS, 56; PBV, 20; BZ, 58; PD, 54. (Cf. ngr. ἀνατομή şi ἀνατομία, lat. *anatomia*, it. *anatomia*, fr. *anatomie*, germ. *Anatomie*).

ANATOMIST s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi **anatom** MCB, 159; MFV I, 27r; HFP, 91; AR 1837, 168; RB, 380; FMIL 1840, 269; PBV, 20; **anatomist** VVP, 7; MEN I, 187, 188; DIB, 185; BZ, 58; PD, 55. (Cf. ngr. ἀνατόμος, germ. *Anatom*, fr. *anatomiste*).

ANATOMIZÁ vb. **anatomisi** OC I, 47r; VVP, 7; **anatomi** FL, 48; **anatomiza** PMC I, VII; BZ, 58. (Cf. fr. *anatomiser*).

ANCORÁ vb. (Mar.) CR 1829, 30; GG, 46; RB, 330, 385; VVP, 8; GPG2, 70; BZ, 59. (Cf. lat. *ancorare*, it. *ancorare*).

ANCORAJ s. **ancraj** LOA, 14; CCB, 184 (<fr. *ancrage*).

ANCORARE s. VVP, 8; BZ, 59.

ANCORĂ s. (Mar.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **anghiră** CDA, 152; BDL I, 227v; FTM, 196; LB, 22; **anghiră** OC I, 18r; DC IV, 3v, 152r, 302v; GIA I, 74r; RDN, 8; AR 1829, 163, 219; AR 1830, 22, 213; GC I, 68r; SPV, XIX; FD I, 52; ROI2 VI, 16; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **anghira** (*pisica*) CDA, 55; **anghiră** SPBA, 65; NMP, 15; SPV, 103; **ángheră** GN, 45r; **angheră** AR 1837, 270, 311; **ancheră** AR 1837, 111; **anchiră** RB, nr. 1, 1; StDR, 15; **ancora** (*fierul*) CR 1829, 281; **ancora** (*racul*) CR 1829, 321; **ancora** (*racul de fier*) CR 1830, 421; **ancoră** VMG, 369; CR 1829, 213; AR 1829, 15; FTP IV, 146; BAR II, 176; ECS, 139; RB, nr. 27, 4; CCB, 181; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **ancoră** *vezi ánghiră* GC I, 71r; **anghiră** *vezi ancoră* PBV, 20. (Cf. gr. ἄγκυρα, germ. *Anker*, lat. *ancora*, it. *ancora*).

ANEXA vb. **anexa** GC I, 67r; RL, 277; Z 1856, nr. 18, 1; RF, 31; PD, 58; **anesa, anecta** BZ, 66. (Cf. fr. *annexer*).

ANEXARE s. **anexare** (*lipire*) Z 1856, nr. 18, 1; **anexare** D 1860, 191; CA 1861, 111.

ANEXAT adj. **anexat** SAS, 2; JA, 177; D 1858, 3; RF, 30; AsAL, 6; **anesat** BBS, 31.

ANEXĂ s. **anex** GC I, 67r; RO, 9; ROB, 26, 99; CPL, 2; VVP, 8; CCB, 103, 105, 147; BGO 1844, 48; ROB2, 558, 567, 589, 599; PBV, 20; PD, 58; **anes** BZ, 66; **anexă** ROI2 III, 8, 40; CIN, 464; BFO 1838, 37; AOD, 117; RL, 268; Z 1856, nr. 47, 1; **anexe** (*adaosuri*) GM 1854, 351. (<fr. *annexe*).

ANIMADVERSIUNE s. **animadversie** MR, 4; MDNU, 82; FL, 61; PD, 57; **animadversiune** BZ, 64, (Cf. lat. *animadversio*, fr. *animadversion*).

ANIMAL s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi **animal** MIU, 97, 99; CB 1814, 76; TF, 64, 360; VPP, 163, 221; DO, 50; LPT, 51; PDP, 105v; MBV, 28; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **animală** VPP, 102, SGR I, 9; GLC, 90; AVP, 2; PBV, 20; **animariu** (*vieţuitoare*) CDR, 94.

ANIMAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi MPI, 217; TAA, 11; GC I, 67r; LOA, 88; pe la 1835 cuvîntul era frecvent.

ANIMALIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 147. Cf. şi FBE, 104r, 104v. (Cf. şi germ. *animalisch*).

ANIMALITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi GC I, 67r; MEN I, 172, 242; DFL, 145; CFZ, 19, 89; BZ, 65; PD, 57.

ANIMALIZA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi GC I, 67r; BZ, 65; PD, 57. (Cf. fr. *animaliser*, germ. *animalisieren*).

ANIMALIZAŢIE s. **animalizaţie** GC I, 67r; PD, 57; **animalizaţiune** BZ, 65. (<fr. *animalisation*).

ANIMAT adj., s. **însufleţit** SG, 25; DLG, 51; *fiinţe organice sau* **animate** DFL, 81; **animat** BP, VII; DFL, 97; ICI, 14; BEC, 104; **inimaţi** *de pasiune* PIC, 66. (Cf. fr. *animé*, ngr. ἔμψυχος).

ANORMAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi **anormal** BZ, 69; BEC, 141, 207; PD, 60; **nenormal** AML, 89; **abnormal** PD, 6. Cf. şi ABNORM.

ANOST adj. **anost** OC I, 30v; **ánosto** OC I, 44v; **anost** DC III, 75v; DC IV, 230v; RN, 107r; EGR, XXVII; CEF, 38. (<ngr. ἄνοστος).

ANOTIMP s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi **vremi ale anului** VEI, 48r, 99r; PSG, 81r; MDWS, 359; CS 1820, 34; RB, 279; **vremile anului** DC IV, 98v; POS, 70, 72; **tipuri ale anului** CB 1808, 5; FBN, 26; DZ, 107; CB 1818, 1; AA, f.t.; POS, 56;

timpurile anului CI 1821, 1; SPV, 71; **anu-timp** AR 1837, 391; **anutimp** FMIL 1847, 179; PBV, 21; **ano-timp** CA 1848, 5; GM 1854, 339; JA, 182; **anotimp** SHI, XIII; CN, f.t.; FMIL 1847, 123; GRR, 215; SCC II, 279; Z 1856, nr. 2, 3; BZ, 67; PAV, 7; PD, 59. (Cf. şi germ. *Jahreszeit*).

ANTAGONISM s. **antagoniza** [**m**] SMA, 174; **antagonism** EOI, XVIII, 142; EPD, XLII, 104; MEN I, 157; NV, 32; StDR, 16; SSC, IX; SD 1855, 3; RL, 270; C, 4; PBV, 20, BZ, 69; PD, 60. (Cf. fr. *antagonisme*, lat. *antagonismus*, germ. *Antagonismus*).

ANTAGONIST s., adj. MFV II, 44v; SGR II, 149; SHI II, 212; AR 1839, 161; HMV I, 165; FMIL 1847, 157; NV, 32; CA 1851, 37; StDR, 16; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *antagoniste*, lat. *antagonista*, germ. *Antagonist*).

ANTECEDENT s., adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi **1.** („faptă, întîmplare anterioară") **anteţidens** PFBM, 51r; **antecedent** GC I, 71r; NV, 32; CFZ, 36, 99; RL, 174; PD, 61; **antecedinte** sg. DFL, 26; BCD, 523; SMB I, 19; **anticedent** GRR, 15. **2.** (Gram.) **antecedint**, **antecedent**, **antecedend**, EGRM, 6r, 6v; **antecedent** EGR, 26; FGP, 43; GR, 23; GRN I, 79, 85; EP II, 47; PGR, 28, 83; StDR, 16. **3.** (Log.) **anteţedent** VL, 15r; **antecedent** FMIL 1844, 285. (Cf. şi lat. *antecedens*).

ANTECEDENŢĂ s. **antecedinţă** DFL, 9, 176; BZ, 70. (<fr. *antécédence*).

ANTECESOR s. **anteţésor** VIC, 12r, 42v, 47r, 146v, 162r; GIA I, 53v; GIA II, 35r, 41v; MIU, 407; KIT, 237, 331; **anteţăsor** LVH, 39v; **antecesor** GC I, 71r; SHI I, 37; GLC, XVII; CA 1857, 9; BZ, 71; CA 1860, 1; PD, 61; **anticesor** AMIM, VI. (Cf. lat. *antecessor*, germ. *Antezessor*, it. *antecessore*).

ANTEPENULTIM adj. [accentul] **cel înaintea celui de lîngă cel de pe urmă** EBG, 17r; **prepenultima** [silabă] SGR III, 6; [silaba] **antepenultimă** GC VI, 145r; GRN I, 40; EP II, 4; IGE, 310; NV, 33; PD, 62; **antepenultim** GC I, 71r, 280v; BZ, 72; **andipenultim** PBM, VII, 210; **antipenultim** PBM, XL. (<lat. *antepaenultimus*).

ANTERIOR adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 148. Cf. şi SHI II, 83, 110; CGF, 53, 85; DFL, 43, 128; CFZ, 23, 172; GCB II, 187; RL, 375; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *anterior*).

ANTERIORITATE s. NV, 33; CFZ, 129; BZ, 73; PD, 62. (<fr. *antériorité*).

ANTIDOT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 148. Cf. şi **andidotón** OC I, 26r; **andifarmaco** SC IV, 255r, 261r; **antidot** BDL I, 228v; FTM, 206; MFV I, 15r, 86r; TAA, 34; FMIL 1840, 312; FMIL 1847, 147; BDJE, 52; PBV, 20; BZ, 76; AML, 138; **antifarmac** CR 1829, 249; GC I, 71r; PBV, 21; BZ, 76. (Cf. ngr. ἀντίδοτον şi ἀντιφάρμακον, lat. *antidotum* şi *antipharmacum*, germ. *Antidot*, fr. *antipharmaque* şi *contrepoison*).

ANTIPOD s. (Geogr.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 149. Cf. şi **antípodes** VEI, 44r; MTT, 265r; **antipodes** RIM, 67, 158; BD I, 45; **antipode** sg. GSP II, 65; **antipod** VEI, 44r; BDL I, 229r; GC I, 71r; VVP, 8; PBV, 21; BZ, 79; PD, 68; **antipus** VEI, 44r; **cei din împotriva picioarelor noastre** FC, 23r; (fig.) **andípodi** pl. DC III, 47r; **antipodés** HFP, 121; **antipod** *al rezonului* MPG, 22.

ANTONOMAZĂ s. (Ret.) **antonomásie** RIM, 179; **antonomas** VVP, 8; PBV, 21; **antonomasie** NV, 41; BZ, 81; **antonomază** PD, 69. (Cf. gr. ἀντονομασία, lat. *antonomasia*, it. *antonomasia*, fr. *antonomase*).

ANTROPOLOGIC adj. **antropologhic** MPI, 103; **antropologhicesc** MF I, 79v; **antropologic** RIP I, 2; DFL, 157, 194; TR 1855, 84; BZ, 83. (Cf. fr. *anthropologique*, germ. *anthropologisch*).

ANTROPOLOGIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 149. Cf. şi **antropologhie** MPI, 21; MF I, 79r; CFZ, 12; **antropológhie** MPI, 218; **antropologie** GC I, 71r; RB, 255; EOI, XXIV; BIP, 229; BZ, 83; PD, 69.

ANUAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 149. Cf. şi **preste an** NID I, 68r; NID II, 103r; **anual** VPB, 10; CR 1829, 24; GC I, 63v; SHI I, XV; SHI II, 108, 208; VVP, 8; FMIL 1840, 404; CD, 8; pe la 1840 forma era folosită frecvent; **anual** CR 1829, 112; BAR II, 219; **anal** GC I, 63v; BAR II, 27; BZ, 66; **anariu** BZ, 66. (Cf. şi lat. *annalis* şi *annarius*).

ANUAR s. **anuar** MN 1836, 11; PBV, 21; PD, 59; **anuariu** VVP, 8; BZ, 67. (<fr. *annuaire*).

ANULAR adj. **anularic** DZ, 107; **anular** CC, 34; **anulariu** BZ, 67. (Cf. lat. *anularius* şi *anularis*, fr. *annulaire*).

ANXIETATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 149. Cf. şi GC I, 71v; NV, 30; CA 1855, 147; INB 1857, 2; D 1858, 6; BZ, 83; CA

1860, 120; AML, 164; PD, 58.

APARENT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **părut** BLM, 141, 158; TD II, 169; HFP, intr. 7, 258; AR 1830, 73; CIRA, 145, 342; BFI, 12; MF I, 51r; MF III, 125v, 126r; FL, 11; SMR I, 2; CGF, 49; **cu părere** *sau* **părut** BLM, 162 **aparut** SIT, 249; **la părere** CA 1855, 57; **în vedere** PET, 94; **părelnic** POC, 1r, 16v; **aparinte** sg. DFL, 22, 67, 150; DCB V, 169; BZ, 90; **aparint** SMB I, 73, 150; GCB II, 188; BEC, 266; **aparent** CFZ, 118, 177; T 1856, nr. 1, 4; PD, 75.

APARENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **aparinţă** DFL, 153; BDJE, 11; SIT, 158; LS, 127; SCC I, 60, 133, 175; ICI, 32; CFZ, 17; DILB II, 206; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **aparenţă** FMIL 1847, 143; SIT, 91, 138, 230; CA 1854, 135; CFZ, 101, 131, 172; CA 1855, 150, 152, 154; LIT, 239; R 1857, nr. 2, 1; PBV, 21; R 1858, 207; CA 1861, 81; **aparenţă, aparinţă** PD, 76; **aparenţie** SCC I, 6; GM 1854, 307. (Cf. şi lat. *apparentia*).

APARIŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **apariţiune** DFL, 183bis; DILB I, 190; AVP, 2; INB 1859, 21; **apariţie** PLB, 25; PD, 76; **apariţie** (*înfăţişare*) CA 1854, 7; **apariţione** BZ, 90.

APATIC adj. DL, 361; SIT, 132, 297; NV, 41; BZ, 85; PD, 70. (<fr. *apathique*).

APATIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi GC I, 71v; AR 1834, 144; PDT, pf. 13; VVP, 8; FMIL 1844, 400; MEN I, 136, 160; DFL, 26; FMIL 1847, 84, 132, 182; SIT, 312; BG, XVI; NV, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

APEDUCT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **apeaduse** (*cişmele*) IRV, 28r; **apedusuri** IRV, 176r; *drumuri* **apă-ducătoare** AR 1837, 37; *puntea de piatră* **apă-aducătoare** AR 1837, 199; **apăduc** GC I, 80r; CA 1853, 78; GM 1854, 340; CEG, 35; **apeduct** MID I, 20; TR 1854, 2; **acueduc**, **acheduc** NV, 17; **apaduceri** StFE, 43; **acueduct** PAD, 178; **apăduct** BCD, 280, 281; **apaduc** DILB III, 214; GCB II, 187; **apaduct, apaduc** BZ, 84; **apeduc** PD, 70.

APERCEPŢIE s. (Filoz.) **apercepciune** DFL, 32; **aperţepciune** DFL, 34; **apercepţie** NV, 42; CFZ, 40; PD, 71; **apercepţiune** BZ, 85. (<fr. *aperception*).

APETITIV adj. KFL, 60; CFZ, 70; BZ, 91. (<fr. *appétitif*).

APLICA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **1.** („a pune în practică; a întrebuinţa; a pune o ştiinţă în serviciul alteia; a raporta la, a potrivi”) **aplicălui** AIC, 85; CMB, 3; MR, 14; MIM, 22; **aplicui** ROI2 VIII, 3; **aplicarisi** BFO 1833, 198; CPI, 2, 58; ROI2 III, 78, 101; BFO 1840, 23, 109; AOD, 28; **apleca** IO, 10; TD II, 72; EGRM, 44v; CR 1829, 80, 99; CR 1830, 99; MN 1836, 72; VDA, 9; FMIL 1847, 18, 49, 82, 117; BDC, 7, 30; GRR, 218; CA 1854, 83; **aplecarisi** BFO 1843, 185; AOD, 49; **aplica** BPN II, 231; HFP, 65, 166, 167; AR 1831, 201; AR 1832, 117; SGM, 16; LOA, 72, 81, 84, 97; RSM, 34r; MN 1836, 60; AsM, 13; AR 1837, 295; pe la 1835 forma era frecventă. **2.** („a pune un lucru peste altul, făcîndu-l să se lipească; a ataşa”) **aplicui** AEG, 28v; **apleca** CD, 11; **aplica** NV, 45; MGP, 36, 82; RMS, 131; DILB I, 190; GCB II, 188; R 1857, nr. 23, 4; PD, 78. **3.** („a se dedica, a se consacra; a se îndeletnici”) **aplica** IO, 58; PIA, 28; BDJE, 17; NV, 45; StDR, 19; CFZ, 10, 111; DILB I, 190; GCB II, 188; PD, 78.

APLICABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **aplicabile** sg. IO, 58; **aplicabil** SMR II, 31; FMIL 1844, 35; MEN II, 298; BIP, 49; CPO, 101; PD, 78. (Cf. şi lat. *applicabilis*, it. *applicabile*).

APLICARE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **1.** („punere în practică, întrebuinţare”) **aplecare** TD II, 72; MF I, 26r; CDR, 79; **aplicare** SGR II, 147; BPA, 71; MEN I, 131; DFL, 5, 6, 15; VN, 20; CA 1847, 3; BIP, 18; PMC II, 8; BCD, 90; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **aplicarisire** AOD, 126. **2.** („aptitudine, talent, înclinaţie”) **aplecare** BIP, 18; **aplicare, aplecare** AML, 162.

APLICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 150. Cf. şi **1.** („aptitudine, talent, înclinaţie”) **aplecăciune** IO, 58, 82; MPI, 14; BR 1821, 44; **aplicaţie** IO, 58; OMT, 35. **2.** („punere în practică, întrebuinţare”) **aplicaţie** MR, 9; BD I, 50; CR 1829, 212; CR 1830, 91, 201; AR 1830, 182; LOA, 72, 78, 81, 118; BFO 1833, 185; CPI, pf. 2, 2, anexă 2; RSM, 11r, 30r; AR 1835, 31; TGA, 3; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **aplicăciune** DFL, 24, 37, 70; StFE, 126; BCD, 398; **aplecăciune** BCD, 7, 373, 374, 553; IGR, 186, 202; **aplicaţione** BZ, 91; **aplicaţiune** PTP, 92.

APLOMB s. („verticalitate a unei linii; fig.”) **aplumb** NV, 42; GCB II, 188; **aplomb** DCB IV, 38; **aplomb, aplumb** PD, 11. (<fr. *aplomb*).

APOCOPĂ s. (Gram.) **apocopi** EBG, 106r; **apocopă** GC I, 75v; BZ, 87; PD, 72. (Cf. ngr. ἀποκοπή, fr. *apocope*, lat. *apocopa*).

APOCRIF adj. **apocrif** BDL I, 231r; BD I, 50; GC I, 75v; SCC I, 106; AVP, 2; BZ, 87; PD, 72; **apocrifă** (*neadevărată*) AR 1832, 86; **apocrif, apocrific** GLC, 51. (Cf. lat. *apocryphus*, fr. *apocryphe*, germ. *apokryph* şi *apokryphisch*).

APODICTIC adj. MF II, 54r; MF III, 124v, 125r; VL, 16r, 51r, 63r, 83r; DFL, 175; StDR, 19; CFZ, 52, 53; BZ, 87. (Cf. germ. *apodiktisch*, fr. *apodictique*).

APODOZĂ s. (Gram., Ret.) **pe urmă punere** EBG, 22r; **apódosis** DO, 33; *parte subsecventă*, **apódosis** CGR, 150; **apodos** GRN II, 113; BG, 207; **apodoză** BZ, 87. (Cf. gr. ἀπόδοσις, lat. *apodosis*, fr. *apodose*).

APOFTEGMĂ s. **apoftegmă** BDL I, 232r; AVP, 2; PD, 72; **apoftegmile** (*zicerile*) MFV I, 141v; **apoftegme** *sau sentenţe* HFP, 20; **apóftegmă** GC I, 75r. (Cf. gr. ἀπόφθεγμα, fr. *apophtegme*).

APOLOGETIC adj. **apologhiticesc** HFP, 119; **apologetic** GC I, 75r; BZ, 87. (Cf. gr. ἀπολογητικός, fr. *apologétique*).

APORETIC adj. [filozofi] *scheptici, carii* [...] *şi* **aporetici** *să numesc* HFP, 43; **aporetic** BZ, 88. (Cf. ngr. ἀπορητικῶς, fr. *aporétique*).

APORIE s. („îndoială, nesiguranţă") **aporie** DC II, 103v; DC IV, 92v; RIM, 115; BZ, 88; PD, 73; *nedomirire* (**aporie**) FC, 14r; **apórie** RIM, 267. (Cf. gr. ἀπορία, fr. *aporie*).

APORISI vb. („a se îndoi; a ezita") DC IV, 135v. (<gr. ἀπορῶ).

APORTA vb. **apurta** CV, 38; **aporta** RB, nr. 27, 4; BZ, 92; INB 1859, 172. (<fr. *apporter*).

APOSTROFA vb. **1.** (Punct.) **apostrofi** MCRV, apend.; MIR, 313; VG, 23; **apostrofa** VVP, 9; EP II, 43; CGR, 174; RIT, 11. **2.** („a admonesta") **apostrofa** FMIL 1847, 234; AF, 167; NV, 43; SCC I, 135; LIT, 68; C, 178; PBV, 22; BZ, 89. **3.** (Ret.) **apostrofa** BZ, 89; PD, 74. (Cf. lat. *apostrophare*, fr. *apostropher*, germ. *apostrophieren*).

APOSTROFĂ s. **1.** (Ret., Gram.) **apostrófi**, *adecă întoarcere* RIM, 222; **apostrofă** GC I, 75r; MCR, 185; NV, 43; PTP, 50, 85; **apostrof** GRR, 101, 118; *în vorbire substantivul să ia în trei fe-*

luri, adică în subjet, în **apostrof** *şi în complinire* EGRM, 28v; [substantivul] *este în* **apostrofă** *cînd va fi persoana sau lucru către care îndreptăm cuvîntul* EGR, 74, cf. şi 162. **2.** („admonestare”) **apostrofă** BDJE, 102; NV, 43; SCC II, 196; SMB I, 165; DIB, 284, 476; PBV, 22; BZ, 89. (Cf. gr. ἀποστροφή, fr. *apostrophe*, lat. *apostropha*).

APOTEOZA vb. NV, 44; BZ, 89; PD, 75. (<fr. *apothéoser*).

APOTEOZARE s. **apoteosirea** *sau îndumnezeirea* IRV, 10v.

APOTEOZĂ s. **apoteosis**, **apoteoză**, GC I, 75r; **apoteoză** CMR, 117; RB, nr. 16, 1; MEN II, 284; NV, 43; BZ, 89; PD, 75; **apoteoz** RL, 432; LIT, 403; CA 1860, 105. (Cf. ngr. ἀποθέωσις, fr. *apothéose*, lat. *apotheosis*).

APRIORI adv. **a priori** HFP, 68; PET, 8, 41; BZ, 95; *maiînainte* (**a priori**) C, 161; **apriori** PD, 80. (Cf. lat. *a priori*, fr. *à priori*, germ. *a priori*).

APROFUNDA vb. **aprofunda** MPM, IV; DFL, 6; NV, 45; GRR, 246; SCC II, 378; ICI, 132; GCB II, 188; CEF, 171; C, 3; BZ, 93; PD, 79; **aprofonda** LS, 63, 127; BCI, 135. (<fr. *approfondir*).

APROPO adv., s. **a propo** IO, 60; NZ, 67v; MGD, 25r; GC I, 84r; **apropo** MFE, 10; MPG, 26; MBG, 15; FGB, 12; KMP, 106, 139; AFN, 12; FMIL 1840, 380; FMIL 1847, 183; SIT, 47; NC, 6; RL, 51, 88; ASLI, 152; PD, 80; **apropos** StDR, 20; RL, 191; APS, 24; **a propos**, BZ, 95; **apropozit** SIT, 38; **apropozito** T 1856, nr. 3, 2; SMB I, 11, 71, 133; BC, 85; GCB II, 188. (Cf. fr. *à propos*, it. *a proposito*).

APROPRIA vb. **apropria** PV, 79, 84; GC V, 270r; DFL, 58; NV, 46; BCD, 273; R 1858, 207; BZ, 93; PD, 80; **propria** BD II, 255; **asăui, alsăui** BZ, 38, 124. (Cf. lat. *appropriare*, fr. *approprier*).

APROVIZIONA vb. **proviziona** SIC, 50; GG, 24; AIR III, 118; RB, 307; AMIM, 118; PMC II, 32; TR 1854, 103; R 1857, nr. 1, 3; PD, 530; **proviziuna** WAM, 74; TR 1854, 3; **proviza, proviziona, aproviziona** GC II, 35r, cf. şi I, 83v, V, 261v; **aproviziona** BGO 1844, 163; NV, 46; SSC, 103; SCC II, 1; CA 1854, 74; CA 1855, 119; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 13, 4; LIT, 119; BZ, 93; PD, 80; **amerinda** VVP, 6; **aprovianta** CA 1856, 86; CA 1858, 85. (<fr. *approvisionner*; cf. şi *provision*).

APROVIZIONARE s. **aprovizionare** (*îndestulare*) AR 1832, 138; **aprovizionare** MN 1836, 6; BGO 1840, 182; BPA, 22, 23; BIP, 77; GM 1852, 40; SSC, 103; Z 1856, nr. 5, 4; LIT, 31; JA, 124; BZ, 93; RIT, 19; D 1859, an. II, 3; **amerindare** VVP, 6; **provizionare** AMIM, 237; **aproviantare** CA 1851, 54; CA 1861, 116; **profiantare** TR 1854, 103.

APROXIMA vb. **aproxima** GC I, 84r; NV, 46; BZ, 94; **aprosima** NV, 46; BZ, 93. (Cf. fr. *approximer*, lat. *approximare*, it. *approssimare*).

APT adj. DFL, 11, 27; BG, VII; NV, 46; BZ, 96; PD, 81. (Cf. fr. *apte*, lat. *aptus*).

ARABESC, -Ă s., adj. **1.** (Pict., Arhit.) **arabesc** AR 1830, 25; CR 1830, 385; LMS, 29; CA 1853, 74; BZ, 97; PD, 81; **arabesc**, **arabic** NV, 47; **arabescă** PBV, 25; **arabescuri** VDA, 13; SHI II, 122; FGGN, 113; SCC I, 244; BC, 89; PD, 81; **arabicuri** NV, 47; **arabesce** CA 1851, 117; StDR, 20; CA 1857, 67; NPT, 325; **arabesche** PBV, 25. **2.** („arab, privitor la arabi") **arabesc** SIU, 19r; MCL 1838, 146; VVP, 9; PD, 81. (Cf. fr. *arabesque*, it. *arabesco*, germ. *Arabeske*).

ARABIC adj. **aravicesc** SAT, XI, 127; VIC, 135v, 174r; SEC, 224; MVV, 77; CB 1816, 48; BPN II, 320; SIU, 51v, 57r, 66r; NZ, 58r; DGR, 66; PDT, 87; **arabicesc** MIU, 64; PA, 7; CME, 6; CMG, 2; CML, 5; MVV, 77; CB 1814, 164; GSP II, 21; BVM, 45; BR 1829 I, 29; GC I, 61v; MF I, 42v, 43r; AR 1837, 6; FMIL 1840, 197; GLC, 7, 81; **aravic** AR 1829, 141; **arabic** SIC, 87; RSM, 9r; AIR I, 184; AR 1837, 182, 210; SHI II, 93, 95; RB, nr. 28, 1, 210; VVP, 9; StIN, 86; FMIL 1844, 160; NV, 47; BG, 53; SCC I, 244; BZ, 97; PD, 81. (Cf. gr. ἀραβικός, lat. *arabicus*, germ. *arabisch*, fr. *arabique*).

ARANJA vb. **aranjui** AsM, 132; **aranja** FAM, 11; SCC II, 175; AML, 18; **arangea** BZ, 112; PD, 89; **aranjea** PBV, 25. (<fr. *(s') arranger*).

ARANJARE s. **arangeare** BZ, 112; INB 1859, 43; **aranjeare** PBV, 25.

ARBITRA vb. BZ, 99, PD, 82. (<fr. *arbitrer*).

ARBITRAJ s. (Fin., Jur.) **arbitraj** FAE, 105; **arbitragiu** NV, 47; RL, 4; Z 1856, nr. 7, 4; VO 1857, 14; BZ, 98; BEC, 93; PD, 81. (<fr. *arbitrage*).

ARBITRAL adj. („hotărît de arbitri”) GC I, 101r; CPI, 230; NV, 47; BZ, 99; PD, 82. (Cf. fr. *arbitral*, lat. *arbitralis*).

ARBITRAR adj., adv., s. Vezi *Form. term. șt.,* p. 152. Cf. și **1.** („întîmplător; discreționar”) **arbitrariu** IO, 21; LOA, 81; MF III, 49r; SHI II, 207; MID I, 82; FMIL 1847, 127; SIT, 254; CDR, III; CA 1850, 65; RMS, 6; TR 1854, 5; LIT, 269; C, 18; R 1857, nr. 4, 1; GCB II, 188; BEC, 2, 26, 81; BZ, 99; D 1860, 86;285, 389; **arbitrar** GC I, 101r; DL, 6; DFL, 6; MID I, 119; SIT, 273; CGR, 6; KDP, 45; BCD, 13, 249; CCP, 31; RBM, 100; SSC, 33, 109; KOS, XXIV; CA 1853, 73; RL, 255, 297; Z 1856, nr. 3, 3; LIT, 6; NPT, 289; PBV, 25; PD, 82; **arbitrar** (*sama-volnic*) CIRA, 315. **2.** („care se hotărăște prin arbitri”) **arbitrar** Z 1856, nr. 7, 4; BEC, 94. (Cf. și lat. *arbitrarius*).

ARBITRARIETATE s. **arbitraritate** SHI II, 45, 105; SSC, X, 81, 115; **arbitrarietate** RL, 382.

ARBITRAȚIE s. **arbitrație** GC I, 101r; **arbitrațione** BZ, 99. (<fr. *arbitration*).

ARBITRU s., adj. **1.** (Jur.) DAP, 14; CLV, 131v; TPE, 21v; SIC, 80; CPI, 143, 230, anexă 2; AOD, 168, 297, 323; FMIL 1847, 76; NV, 47; BCD, 599; StDR, 20; TR 1854, 2; DILB I, 190; BEC, 93, 441; BZ, 99; PD, 82. **2.** („stăpîn; orînduitor”) DTN, 29; NV, 47; LS, 146; BC, 13; LIT, 30, 102, 302, 315, 330; AVP, 2; R 1857, nr. 1, 3; NPT, 291; BZ, 99; PD, 82. (Cf. fr. *arbitre*, lat. *arbiter*).

ARBITRU s. **1.** („voință proprie, bun plac”) **arbitru** CLV, 131v; NV, 47; BZ, 99; *liberul* **arbitru** RMS, 19; CA 1858, 45; **arbitriu** DFL, 165; PBV, 25; BZ, 99; *liberul* **arbitriu** CFZ, 40, 67. **2.** (jur.) **arbitrium** CPI, 230, anexă 2. (Cf. fr. *arbitre*, lat. *arbitrium*).

ARCADĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 152. Cf. și (Arhit.) SPBA, 40, 82; CR 1830, 167; GC I, 92v; HAN, 7; AR 1837, 192, 380; RB, nr. 2, 1: PCI, 43; NV, 48; StDR, 22; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

ARCAN s., adj. **1.** (Chim., Med.) **arcan** *sau învățătură împotriva călbezii oilor* AC, 1., cf. și 2; **arcan** FDB, 67; HMV II, 255; NV, 48; PD, 87; *leacuri* **arcane** (*ascunse*) HMV II, 28; **arcane** (remezii secrete) INB 1859, 165. **2.** („secret”) **arcanum** MIU, 417; **arcan** NV, 48; StDR, 22; BZ, 100; PD, 87; **arcan** (*lucru tainic*) MCL 1839, 503; **arcane** (*secreturi*) SMR I, 10; (Cf. lat. *ar-*

canum, fr. *arcane*, germ. *Arkanum*).

ARENDA vb. **arîndui** CL II, 319, 334; **arînda** BDL I, 247r; **arendui** ME, 355; GC I, 84v; BGO 1840, 8, 141, 404; ROB2, 593, 607; SIT, 194; BCD, 142; PBV, 26; **orîndălui** DAP, 65; SCS, 11; ROI2 III, 71; **orînda** ROI2 III, 71; **împosesui** BFO 1843, 278; Prop, 121; LMA, 3; **arenda** BCD, 339; PBV, 26; BZ, 105; D 1860, 85.

ARENDARE s. *năimeala sau* **orîndăluirea** DAP, 57; **orîndăluire,** *darea cu orîndă* SCS, 11; **orîndăluire** CPI, anexă 7; ROI 2 III, 71, 95; **împosesiere** BFO 1838, 72; **împosesuire** BFO 1843, 2; JA, 34; **împosesuire** (**arîndare**) JA, 33; **arenduire** RB, 153; BGO 1840, 34; BGO 1844, 32; Prop, 121; ROB2, 593, 605, 607, 664, 665; **arendăluire** IFM, 29; **arendare** BZ, 105, 113.

ARENDAŞ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. şi **aréndator** AIC, 17; **arendator** AIC, 25; BR 1821, 92; NPC, 14, 114; GT 1838, 7; PDT, 76; FMIL 1847, 95; SIM, 121; BCD, 339; SSC, 81; SCC II, 380; TR 1854, 96; BZ, 105; **arîndátor, arîndator, arîndător** OPB, 67; **arîndator** CMI, 1; CL II, 319, 325; **neiemitor** *sau* **arendátor** PA, 82; **arendátor** FDB, 33; BR 1821, 100; SPT, 53; **orîndar** LVH, 78v; **orîndator** APC, 226v; DAP, 57; **orîndátor** SCS, 11; CCI, 25; **arîndaş** OPB, 67; FLG, 19; LB, 29; **arendaş** RA, 59; LC, 23; BPN II, 193; TSVM, 6, 82; CR 1829, 19; FTP I, 88; ROB, 97; AIR II, 109; RB, nr. 29, 4, nr. 30, 4; BGO 1840, 51; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **posesor** CPI, 187; ROI2 III, 27; JVA, 23; **împosesuitor** BFO 1843, 276; **arendar** (**posesor**) ICG, 66; **arendar** Prop, 121; IFM, 5; FMIL 1847, 97; JA, 68; **arîndar** JA, 33; **arendator, arendar, orîndar** StDR, 21; **năimitor** DAP, 63; **arînduitor** FMIL 1844, 124. (Cf. lat. *arendator*, germ. *Arendator*, magh. *árendás*, fr. *possesseur*).

ARENDĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. şi **arîndă** AIC, 16, 25; TD II, 177; CL II, 317; FLG, 10; RA, 59, 60; BDL I, 247r; UT, 11, 24, 25; MIM, 13, 46; LA, 58v; LB, 29; **neiemuri** (**arînzi**) PA, 81; **orîndă** DAP, 59; SCS, 11; SIU, 41v; AR 1830, 208; **arendă** LC, 22; TSI, 23; TSVM, 82; LOA, 43; AIR I, 107; AR 1837, 140; RB, nr. 34, 4, 399; BGO 1840, 8, 25; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **posesie** (**orîndatorie**) CPI, 185; **posesie** *sau* **orîndatorie** CPI, 186; **posesie** BFO 1838, 10; IVA, 23; **năiem** (**arendă**) NPC, 14. (Cf. lat. *arenda* şi *arendatoria*, magh. *árenda*,

germ. *Arende*, rus. аренда, fr. *possession*).

AREOPAG s. (Antic. gr.) **ariopag** GN, 232v; GCA II, 23r; RIM, 96, 285; CB 1806, XXXVII; PIU I, 223; **ariopagos** AVP, 3; **areopagus** MIU, XX; **areopag** RIM, 96; MIU, 197; SIU, 95v; BPN I, 40, 104; BD I, 59; VMG, 263; RDS, 50v; GC I, 84v; RB, nr. 7, 1; StDR, 21; CA 1854, XXVIII; RL, 303; BZ, 105; PD, 83; **areopagiu** MEN II, 218; NV, 48; SD 1855, 1. (Cf. gr. ἄρειος πάγος, lat. *areopagus*, germ. *Areopag*, fr. *aréopage*).

AREST s. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. şi **areşte** PFBM, 28v; **areşti** sg. IIE, 13; CP II, 11, 12, 126; **areşt** CP II, 9, 27; CL I, 22; **arişte** UB, 10; LVH, 62r; CMS, 3; RPL, 15; RSL, 2; UT, 28; **aristă** DOA, 16; **ariştă** LB, 31; **arăst** CP II, 11; **arest** CP II, 11; CL II, 405; CB 1815, 39; FTM, 66, 79; BDL I, 237v; BD I, 60; CR 1831, 4; GC II, 197r; CIRA, 108; BFO 1833, 2; BAR II, 119; RSM, 35r; AIR I, 138; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *arrestum*, germ. *Arrest*, rus. арест, magh. *aristom*, it. *arresto*, fr. *arrêt*).

ARESTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 128. Cf. şi **areştui** CP II, 119, 187; **areştiui** CP II, 120; **arestui** BDL I, 237v; GC I, 86r; SIC, 47; CIRA, 108; KUB, 39; AR 1837, 11; ROI2 VIII, 12; MCL 1838, 135; BFO 1838, 97; VVP, 10; MCL 1839, 481; AFH, 35; PIA, V; CA 1851, 60; StDR, 21; PCI, 47; CCP, 88; CPO, 17; PBV, 26; **areştelui** CP II, 120; **arestelui** IRV, 31r; **aresta** CV, 37; VAA, 61; HAN, 81; BGO 1840, 131; CR 1842, 340; MID I, 191, 192; DFL, 158; NV, 400; LS, 119; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *arrestare*, it. *arrestàre*, germ. *arretieren*, fr. *arrêter*).

ARESTARE s. **areştiuire** CP II, 187; **arestuire** BDL I, 237v; GC I, 86r; CIRA, 131; BFO 1833, 2; ROI2 III, 128, VIII, 22; AR 1837, 13, 36; RB, 231; forma este folosită pînă la 1860; **arestuire, arestare** StDR, 21; **arestare** BD I, 60; SCC I, 299; RL, 43; PBV, 26; BZ, 113; BEC, 289.

ARESTAT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 129. Cf. şi **arestant** RA, 18; BDL I, 237v; LB, 29; CR 1830, 294, 435; AR 1830, 83; LOA, 7, 26, 40, 63, 64; BFO 1833, 68; MCR, 37; ROI2 III, 128; RB, 310; MCL 1838, 93, 136; VVP, 10; MCL 1839, 486, 635; BGO 1840, 2, 182; CCB, 12; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **areştant** ROI2 III, 128; **arestuit** AR 1830, 371; KUB, 41; AR 1837, 13; MEN I, 60; CA 1855, 52; **arestat** VAA, 5; MEN I, 59; EV, X. (Cf. germ. *Arrestant* şi *Arrestat*, magh. *arrés-*

tans, rus. арестант).

ARESTAŢIE s. **arestaţie** AR 1833, 3; AR 1837, 249, 273; PBV, 26; PD, 89; **arestanţie** AR 1837, 265; **arestaţiune** LS, 110; **arestaţione** BZ, 113. (Cf. lat. *arrestatio*, fr. *arrestation*).

ARGONAUT s. **1.** (Mit.) **argonafti** pl. OC II, 56r; DC I, 130r, 167r; DC II, 103r; DIP, 21v; **argonavti** DC II, 94r; FNC, 96r; SHI I, 8; SHI II, 28; **argonafte** NIU, 116v; FTP I, 134; **argonafţi** PIU I, 226; **argonaute** FTU, 23r; SIU, 80r, 81v; CMR, 90, 93; **argonauţi** OF, 7; MIU, XVIII, 201; CMR, 93; GLC, 37; StDR, 20; PD, 83; **argonot** GC I, 92r; **argonaut** BZ, 107. **2.** (Zool.) **argonauta** pl. CIN, 220; **argonauţi** BMN I, 57; BIN, 443; INB 1859, 82; **argonaute** BIN, 448. (Cf. gr. ἀργοναύτης, lat. *argonauta*, fr. *argonaute*).

ARHIDUCE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **arhipovăţuitor** FJ, 1; IAG, 1; **arhi-povăţuitor** IIE, 1; RPT, 1; CMS, 1; **arhiepovăţuitor** CMP, 1; **arhiduc** MDWS, 392; CV, 15; MIU, V; BDL I, 244v; AR 1829, 245; AR 1830, 370; CR 1830, 163; MN 1836, 96; **arhiducă** MDWS, 392; PDT, ded.; CR 1829, 34; BR 1829 I, 45; AR 1830, 55; CR 1830, 413; CIRA, 397; AIR II, 10, 275; AR 1837, 5; RB, nr. 3, 1, nr. 18, 3, nr. 33, 2, 285; FL, 3, 77; GT 1838, 6; VVP, 11; CN, 23; CA 1853, XLIII; PBV, 29; **arhi-ducă** AIR I, 215; **arhidux** FLG, 6; CC, 39; GIC, 91; PIU III, 99, 120; SR16; **arhiduce** WAM, 85; PD, 84; **arhi-duce** BZ, 101. (Cf. gr. ἀρχιδούξ, lat. *archidux*, fr. *archiduc*, it. *arciduca*).

ARHIDUCESĂ s. **arhiducesă**, **arhiduceasă** BDL I, 244v; **arhiduceasă** VVP, 11; **arhiducesă** AIR II, 188; RB, nr. 3, 1, 285; FL, 91; Z 1856, nr. 17, 3; **arhi-ducesă** BZ, 101; **arhidúchisă** OFR, 11; **arhiduchesă** GIC, 46; CR 1831, 55; AR 1837, 5. (Cf. fr. *archiduchesse*, it. *arciduchessa*, gr. ἀρχιδούκισσα).

ARHISTRATEG s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **arhistrátig** ZFV II, 97v; JNA, 96; FNB II, 191; NZ, 54v; **arhistratig** NID I, 27r, 92r; MIR, 25, 110; MIB, 19; CSM, 14, 100, 188; TSVM, 16; OFR, 45; CIRA, 422; GC I, 98v; MCL 1839, 219; CA 1854, XXXVI. (<gr. ἀρχιστράτηγος).

ARHITECT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **arhitecton** FIT II, 120v; DAB, 121r; MFV I, 94r; MCB, 143; GIC, 15; GAT, 39; MPE, 12, 28; SHI I, 6; BGO 1840, 76, 179; BGO 1844, 5; D 1859, 215; **arhitectón** APC, 138v; **arhitecton, arşitecton, arhi-**

tect, arşitect GC I, 98v, 99r; **arşitecton** FTP II, 187; **arhitector** BD I, 58; FTP IV, 111; ROB, 84; CIRA, 197; BFO 1833, 218; LO, 4; BGO 1840, 103; BMN I, 63; PBV, 29; INB 1859, 57; **arhitect** PSG, 43v; CP II, 103; IRF, 26; SIU, 27r, 68r; BDL I, 245v; MFV I, 35r; IRV, 125; MG I, 44; VMG, 8; HPP, pf. 12; CR 1829, 100, 148, 232; AR 1829, 35; CR 1830, 39, 427; AR 1830, 83, 96; VA, 282; MRC, 232; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **arşitect** R 1858, 2; PTP, 39; **arhi-tect** BZ, 102. (Cf. gr. ἀρχιτέκτων, lat. *architectus* şi *architector*, germ. *Architekt*, fr. *architecte*).

ARHITECTONIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **arhitectonicesc** BD I, 58; MFV, 16r; GIC, 15, 42; ROI2 III, 119; **arhitectonesc**, **arhitectonicesc** GC I, 101r; **arhitectonic** GC I, 98v; RSM, 42r; MN 1836, 41; VDA, 6; SHI II, 6; CIN, 379; FL, 19; VVP, 11; StIN, 6; CD, VI, 101; FMIL 1847, 193; KFL, 102; CGR, 131; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **arhitectoresc** PBV, 29; **arhi-tectonic** BZ, 102. (Cf. gr. ἀρχιτεκτονικός, lat. *architectonicus*, fr. *architectonique*, germ. *architektonisch*).

ARHITECTURĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 41. Cf. şi **arhitectonică** WGT, 60v; BDL I, 245r; **architectónie** SPBA, 12; MII, 25; GIA I, 94r; DAB, 19r; BD I, 58; GC I, 101r; VVP, 11; PBV, 29; **arşitectonie** GC VIII, 4v; **arhitectură** BDL, 245v; AEG, 20v; SIU, 14r, 28v; LIB, 4; SPBA, 92; TGm2, 31r; EGT, 40r; IRV, 205v; BGV, 81v; PCP, 31; GIC, 28; PIU II, 55; CR 1830, 254; AR 1830, 25; GC I, 101r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **arhitectură** BZ, 102; **arhitetură** FTM, 118, 225; **arşitectură** PCB, 9, 98, 147; GC I, 101r; FTP I, 90, 182; GTN 1836, 72 bis; NV, 95; **architectură** RMS, 29. (Cf. gr. ἀρχιτεκτονική, lat. *architectura*, germ. *Architektur*, fr. *architecture*, it. *architettura*).

ARHONDOLOGIE s. **arhondologhie** CR 1821, 3; ROB, 1, 25; GC I, 101r; **arhontologhie** BGO 1844, 180; **arhontologie** CA 1857, 15; PBV, 29. (<gr. ἀρχοντολογία).

ARISTOFANIC adj. (Versif.) [vers] **aristofanicesc** *sau anapesticesc* EBG, 118r, 121r; **aristofanic** SGR III, 30. (Cf. lat. *aristophanicus*, germ. *aristophanisch*).

ARMATOR s. (Mar.) **armator** GC I, 92v; AR 1837, 20; SSC, 113; SCC II, 380; DCB I, 5; **armător** VVP, 10; CCB, 116; PDC, 43; BZ, 110. (Cf. fr. *armateur*, it. *armatore*).

ARMURĂ s. (Milit.) VSC, 93, 94, 95; GC I, 95r; VVP, 10;

ASI, 6, 14; LS, 55; BCP, 49; AVP, 2; PBV, 27; BZ, 112; PD, 88. (<fr. *armure*).

ARSENAL s. (Mar., Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 42. Cf. şi **arsenal** BDL I, 242v; AR 1829, 102; CR 1829, 200; AR 1830, 82, 106, 170; CR 1830, 326; GC I, 98r; CIRA, 242; MN 1836, 6, 36; AR 1837, 61, 291; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **arsenal** (**armărie**) AR 1830, 428; AR 1834, 88; **armărie** (**arsenal**) CIRA, 247; **armărie** GC I, 95r; RIP I, 78; StDR, 22; **arsenal** (**tophana**) AR 1835, 147; **tarsana** GIC, 141; **arsana** CR 1829, 36; GC I, 98r. (Cf. ngr. ἀρσηνάλης, fr. *arsenal*, germ. *Arsenal*, rus. арсенал, ngr. τερσανᾶς şi ἀρσενᾶς, tc. *tersane*).

ARTILERIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 42. Cf. şi **artilerie** SPBA, 58, 82; BD I, 66; CC, 48; CR 1829, 10; AR 1829, 14, 18; CR 1830, 47; GC I, 98r; SPV, X; CIRA, 261; GG, 142; FGE, 50; AR 1837, 4; NAP, 21; RB, nr. 9, 1; FL, 60; VVP, 11; RIP I, 78; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **artelerie** TID, 6; NB, 21; BDL I, 243r; CR 1830, 385; **arteleríe** IRF, 42, 55; NB, 6, 21; CR 1829, 93, 189; **artilăríe** IRF, 44, 69; **artileríe** CR 1829, 255. (Cf. fr. *artillerie*, germ. *Artillerie*, rus. артиллерия).

ARTILERIST s. **artilerist** FLG, 42; CR 1830, 163; GC I, 97v; AR 1837, 254; CN, 22; HMV I, 117; FMIL 1844, 310; SRM, 209; CA 1848, 66; StDR, 23; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **artilier** GC I, 97v; **artiler** CIRA, 242; AR 1837, 46; VVP, 11; CA 1853, 58; **artilar** LMG, 16. (Cf. germ. *Artillerist*, rus. артиллерист, fr. *artilleur*).

ASIATIC adj., s. **asieticesc** HOG, 60; **asiaticesc** MIU, 101, 146, 411; OMT, 26; SPBA, 22; PIU I, 263; BRD, 118; HFP, 10; MRC, 92; VSC, III; CIRA, 210; VVP, 12; PBV, 31; **asiatec** BDL I, 248v; **asiatic** PIU IV, 253; AR 1829, 108; CR 1829, 173, 185; AR 1830, 45, 159; CR 1830, 130; CIRA, II; AIR I, IX, 28, 122; GTN 1836, 84; MN 1836, 3; pe la 1835 forma era frecventă; **aziatic** CIRA, 257; AR 1837, 312bis; **aziesc** VH, 4. (Cf. lat. *asiaticus*, fr. *asiatique*, germ. *asiatisch*).

ASISTA vb. **1.** („a fi de faţă la un eveniment”) **asista** CD, 10; AsE, 10; SRM, 22, 32, 198; BDJE, 149; NV, 51; CA 1848, 45, 57; LS, 104; GM 1852, 49; SCC I, 60; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *a* **asiste** DFL, 33. **2.** („a sta lîngă cineva spre a-l ajuta”) **asista** DILB I, 190; CA 1856, 31; GCB II, 189; BZ, 124; PD, 97.

(Cf. fr. *assister*, lat. *assistere*).

ASOCIA vb. („a (se) întovărăşi, a (se) uni”) **asoţia** BDL I, 252r; MEN I, 80; DFL, 40; IFM, 7; SSC, 71; Z 1856, nr. 14, 2; DILB II, 206; C, 15; **asocia** NV, 51; BMN II, 121; SD 1855, 2; T 1856, nr. 1, 3, nr. 5, 1; LIT, 220; BZ, 124; **asocia**, **asoţia** PBV, 32; PD, 98. (Cf. fr. *associer*, lat. *associare*).

ASOCIAT adj., s. **soţ** CL II, 355, 358; **tovarăş** DAP, 86; CPI, 200; CCP, 109; **tovaroş** LC, 38; CCB, 7; PDC, 33, 44; **împărechet** TPE, 32v, 33r; **asoţiat** CR 1829, 210; AR 1829, 191; BMN II, 73; SCC II, 42; RL, 419; DIB, 151, 164; DILB II, 206; LIT, 60; BEC, 40; **asociat** SCC I, 9, 92; RL, 269; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 32; BZ, 124; **asociat**, **asoţiat** PD, 98; **asociant** LM, 276. (Cf. lat. *associatus*, fr. *associé*, germ. *Associe*).

ASOCIAŢIE s. **însoţire** MTM II, 88; TD II, 218; **împărechere** TPE, 11r, 33r; **tovărăşie** DAP, 85; CPI, 197; CCB, 15; PDC, 36, 44, 47; CCP, 109; **tovăroşie** LC, 37; CCB, 6, 84; PDC, 33; TR 1854, 103; TR 1855, 18; **asoţiaţie** (**tovărăşie**) AR 1834, 144; **asoţiaţie** AR 1830, 184; NPC, 138; FD I, 82, 120; EOI, XVII, 211; FMIL 1844, 313; PSE, 253; MID I, 14; IFM, 7; CA 1848, 34; BIP, f.t., 69; BRA, 289; StDR, 24; CFZ, 45, 64, 120, 157; **asociaţie** CA 1844, 41; NV, 51; GM 1852, 60; SSC, 100; RL, 270, 271, 329; CA 1855, 48; R 1857, nr. 29, 2; PBV, 32; D 1859, an. II, 6; CA 1862, 49, 62; **asociaţie**, **asoţiaţie** PD, 98; **asoţăciune** DFL, 35, 51, 54; **asociare**, **asociaţione** BZ, 124; **asociaţiune** BMN I, 79; BEC, XXI, LIII, 17, 43, 79; **asoţiaţiune** TR 1855, 18; VO 1857, 1; **asoţiare** GCB II, 189; **sociaţiune** INB 1859, 68. (Cf. fr. *association*, lat. *associatio*, germ. *Assoziation*).

ASPIRA vb. Vezi *Form. term. şt*, p. 154. Cf. şi **1.** (Fon.) **aspira** SGR I, 204; EP II, 91; IGE, 6; StDR, 25; GCB II, 189; BZ, 121; PD, 95. **2.** („a tinde spre ceva”) **aspira** MCL 1838, 36; MEN I, 277; DFL, 2, 113, 140; EV, XLVI; IFM, 5; FMIL 1847, 84, 88; AF, 114; SIT, 12, 295; CGR, 131; CA 1850, 56; LS, 27; StDR, 25; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **adspira** StDR, 6. (Cf. fr. *aspirer*, it. *aspirare*, lat. *aspirare* şi *adspirare*).

ASPIRANT adj., s. Vezi *Form. term. şt*, p. 154. Cf. şi **aspirant** GC I, 109r; FMIL, 83; BIP, 27, 28; StDR, 25; LIT, 114; NPT, 72; BZ, 120; PD, 95; **adspirant** AsL, 53; BZ, 20.

ASPIRAŢIE s. Vezi *Form. term. şt*, p. 154. Cf. şi (Fon.; „dorin-

ţă, năzuinţă”) **aspiraţie** BDR, 16v; SGR I, 14, 16; EP I, 22; HGL, 2; SCC II, 207; RL, 67, 228; CA 1855, 25; D 1859, 119; CA 1861, 62, 64; PD, 95; **aspirăciune** DFL, 134; **adspiraţie, aspiraţie, aspirăciune** StDR, 6; **aspiraţione** BZ, 120. (Cf. şi lat. *aspiratio* şi *adspiratio*).

ASTROLOG s. Vezi *Form. term. şt*, p. 154. Cf. şi **astrolog** OC I, 105r; OC II, 55v; RIC, 175r; VEI, 51r; DC I, 71v; MDWS, 395; BDL I, 253v; AOS, 76; BD I, 82; GPF, 157; HFP, 21; GC I, 113r; AR 1835, 48; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **astrólog** HO, 38, 137.

ASTROLOGIC adj. Vezi *Form. term. şt*, p. 155. Cf. şi **astrologhicesc** OC I, 92r; MIU, 94; BDL I, 253v; HFP, 10; **astrologic** GC I, 113r; BZ, 126; **astrologic, astrologicesc** PBV, 32.

ASTROLOGIE s. Vezi *Form. term. şt*, p. 155. Cf. şi **astrologhie** OC I, 48r, 113v; OC II, 9v; ZFV II, 91r; DC II, 71r, 219r; DC IV, 59v; MIU, XII, 94, 179; HO, 39; NID II, 110v; BDL I, 253v; PIU IV, 192; MRC, 212; **astrológhie** OC I, 48v; OC II, 55r; MTT, 228r; GN, 182r; DC II, 71v; **astrologie** GC I, 113r; VVP, 12; CA 1854, 79; PBV, 32; BZ, 126.

ATAC s. Vezi *Form. term. şt*, p. 155. Cf. şi **1.** (Milit.) **atac** MIU, 209; IRF, 64; CR 1829, 318; AR 1829, 236, 246; SPV, IX; CIRA, 118, 123; SGR II, 14; GG, 50; AR 1837, 42; SHI II, 169, 184; FMIL 1840, 23; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **atac** (*izbire*) CR 1830, 59; **atac** (*năvălire*) IL 1840, 46. **2.** („act de violenţă comis împotriva cuiva; insultă; provocare”) **atac** MFV I, 14r; CLV, 131v; MGD, 27v; AIR I, XXI; MN 1836, 98; RB, 246; MCL 1839, 500, 602; AR 1844, 19; AOD, 216; SIT, 212; KDP, 103.

ATACA vb. Vezi *Form. term. şt*, p. 155. Cf. şi (Milit.; „a comite o agresiune sau violenţă asupra cuiva”) **ateca** CV, 38; **atacarisi** (*lovi*) IRV, 9v, 29v, 69v, 138r; **atacarisi** BGV, 18r, 39v; MFV II, 76r; MGD, 14r; AR 1829, 57; CR 1830, 306; GC I, 111v; CR 1831, 55; SPV, XV; AR 1834, 291; AR 1837, 25, 127; RB, 238, 246, 262; AOD, 152; **ataca** AR 1829, 5; AR 1835, 12; MN 1836, 14; AR 1837, 7, 181; MCL 1838, 100; KCL, 122; PIA, 23; AsL, 52; AR 1844, 20; FMIL 1844, 307; SCMI, 40; MID I, 192, 267; pe la 1845 forma era frecventă; **atăca** AR 1830, 225; **atacui** AR 1837, 101, 177.

ATELIER s. Vezi *Form. term. şt*, p. 155. Cf. şi **atelie** AsR, 7;

FMIL 1847, 193; SSC, 75, 99, 106; KOS, XVIII, XX, XXI; SCC II, 357; GM 1854, 86; CA 1856, 11; LIT, 52; VMP, 180; R 1857, nr. 9, 1; **atelier** MEN I, 74; MEN II, 156; NV, 52; DILB I, 190; LIT, 9; **atelie**, **atelier** PD 101. (Cf. şi germ. *Atelier*).

ATENTAT s. **atentat** CV, 38; AR 1837, 13, 33; RB, nr. 6, 2; FMIL 1844, 257; NV, 53; StDR, 25; PLB, 25; RMS, 231; GM 1852, 57; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **atantat** AR 1837, 67; SIT, 273. (<fr. *attentat*).

ATLET s. **atletele** *sau aducătorii de biruinţe* MIU, 220; **atletă** m. BD I, 86; **atlet** (*luptător*) BPN I, 34; IRV, 182v; AR 1837, 391; **atlet** GC I, 115v; GPE, 30; AR 1837, 397; VVP, 13; DL, 83; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; *luptaci* (**atlet**) CA 1854, XXXIII. (Cf. lat. *athleta*, germ. *Athlet*, fr. *athlète*).

ATLETIC adj. **atleticesc** BD I, 86; **atletic** GC I, 115v; MN 1836, 77; AR 1837, 393; VVP, 13; DILB II, 206; PBV, 34; INB 1859, 93. (Cf. lat. *athleticus*, fr. *athlétique*).

ATRACTIV adj. Vezi *Form. term. şt*, p. 156. Cf. şi **atractiv** GC VI, 296r; SHI, XXVIII; HPA, 13v; FMIL 1840, 270; MEN II, 79; DFL, 28; NV, 53; StFE, 7; PFM, 12; PD, 103; **atractiv** (**trăgător**) SVC, 6.

ATRACŢIE s. Vezi *Form. term. şt*, p. 156. Cf. şi **1.** (Astron., Fiz.) **tragere** AOS, 118, 119; MF III, 106r, 107v; **atragere** GC VI, 296r; CA 1854, 38; CEG, 94; **atracţîe** POC, 2r, nota; **atracţie** GC VI, 296r; GPE, 13; SIT, 71; PBV, 34; PD, 103; **atracsie** (*tragere la sineş*) HPA, 37v; **atracţiune** DFL, 208; INB 1859, 20, 28; **atracţione** KFL, 46. **2.** („înclinaţie puternică spre cineva sau ceva”) **atracţie** SMR I, 6; ASI, pf. 1; CA 1862, 46, 48; **atragere** SIM, 169; PTP, 103; **atracţiuni** (*lipiciuri*) CEF, 76; **atracţiune** LIT, 12, 302.

ATRAGE vb. Vezi *Form. term. şt*, p. 156. Cf. şi **atrage** DC IV, 44r; *au fost* **attraş** *oameni prin strigarea sa* CV, 36; **attrage** LIT, 7, 19, 181; **atrage** DFL, 200; GM 1852, 45; CA 1853, 79; SCC I, 50; CMI, 6; Z 1856, nr. 7, 3; CA 1860, 106; **trage** SPBA, 23; ROI2 III, 83; CA 1852, XXII; RL, 110; BEC, 141.

AUGMENTA vb. PD, 104. (Cf. fr. *augmenter*, lat. *augmentare*).

AUGMENTAT adj. (Gram.) *perfectul* **augmentat** DGR, 84.

AUGMENTATIV adj., s. (Gram.) *cuvinte* **înmăritoare** ME,

292; [nume] **acrescute** (*augmentativa*), **acrescătoare, crescute** BTG, 26v; **măritor** BDL I, 191v; MG II, 31; [nume] **crescute** DGR, 60; *finale* **măritoare** *sau* **adăugătoare** *numelor* SGR I, 190; [conjuncţii] **înmăritoare, adăogătoare** VG, 444; [nume] **crescătoare** GRA2, 15r; [nume] **acrescitive** EP II, 63; *substantive* [...] **adăogătoare** AGI, 22. (Cf. lat. *augmentativus*, fr. *augmentatif*, it. *accrescitivo*).

AUGMENTAŢIE s. **creştere** TGR, 63; **crescămînt** DGR, 60; BG, 46; **augmentăciune** CDR, 2; **augmentaţie** PD, 105. (Cf. lat. *augmentatio*, fr. *augmentation*).

AUGUR[1] s. („persoană despre care se credea că poate prevesti viitorul") **augur** BPN I, 87; IRV, 4r; BAR I, 54, 118, 160, 161; VVP, 14; RL, 422; DILB I, 191; **augur** BPN II, 292. (Cf. lat. *augur*, germ. *Augur*, fr. *augure*).

AUGUR[2] s. („prevestire; semn") *de rău* **ogur** LVH, 32r; **ogur** (*semn*) AR 1832, 56; **ogur** CIRA, 152; AsP, X, 164; AsFA, C, AR 1837, 82, 389 bis; AMIM, 119; RMS, 224; AsPR, 46; CA 1854, 103; LIT, 9; AsT, 38; **ogor** CA 1852, 26; CA 1861, 138; **augură, augur, ugur** GC I, 24v, 279v; **augur** VVP, 14; BDJE, 131; DCB I, 48; PBV, 35; **augură, augur** NV, 53; PD, 105; **augur, ogur** StDR, 26, 185; **augurie** AVP, 3. (Cf. fr. *augure*, lat. *augurium*, it. *augurio*).

AUGURA vb. **augura** VVP, 14; NV, 54; RMS, 10; CA 1854, 99; PBV, 35; PD, 105; **ogura** CA 1856, 93. (Cf. fr. *augurer*, lat. *augurare*).

AUGURAL adj. BAR I, 161; PD, 105. (Cf. lat. *auguralis*, fr. *augural*).

AUGUST adj. **avgust** IE, ded.; PPB, 1r; BI, 14; AR 1829, 194; AR 1830, 381; CIRA, 387; AR 1833, 2; BFO 1833, 203; AR 1837, 44, 359; NPC, XX; PBV, 3; **avgusticesc** IRV, 149r; **avgustic** AR 1830, 381; **august** CDG, 66v; BD I, 89; BRD, 84; CR 1829, 97, 180; CR 1830, 329, 350, 377, 404; CR 1831, 42; YNM, 49, 126, 139; AR 1837, 32, 123, 386 bis; FL, 17; SCMI, 8, 32; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *augustus*, fr. *auguste*).

AURĂ s. („adiere, boare") MVV, 44; SCC II, 82; ICI, 69; SAI, 22, 100. (Cf. lat. *aura*, fr. *aura*).

AUREOLĂ s. **aureolă** GC I, 27v; FMIL 1844, 288; BDJE, 25; BP, 64; AF, 139, 166; NV, 54; StDR, 27; SCC II, 182; PD, 105;

aoreolă FMIL 1847, 57; **oreolă** FMIL 1844, 316; AML, 50. (Cf. fr. *auréole*, germ. *Aureole*).

AURORĂ Vezi *Form. term. şt*, p. 156. Cf. şi **avroră** FNC, 23v; CPN, 41; **auroră** SPBA, 83; PCP, 3; CR 1830, 85; LME, 54, FEA, 60; GC I, 27v; SIC, 20; SGR I, II; YNM, 108; ECS, 73; AsP, 55; MPE, 45; VVP, 14; PRA, 42; API, 84; RIP I, 30; pe la 1840 forma era frecventă; **auroră**, **ziori** DILB III, 214; **ororă** *sau* **ziora** CMR, 39; **orora** *sau* **ziorile** RBT I, 20.

AUSPICIU s. **1.** („prevestire, augusr”). **auspiciu** GC I, 27v; NV, 54; PD, 106; **auspiţii** (*auspicia, preziceri*) BAR II, 12; **auspicie** pl. DCB V, 198. **2.** („protecţie”) **auspiţie** sg. CR 1830, 150; AR 1830, 186, 228; SHI II, 191; **auspiţii** AR 1829, 156; CIN, ded.; AR 1837, 191, 328; AR 1844, 13; AsE, 3; KDP, 68; TR 1854, 2; **auspiţuri** SPB, 292; **auspiţe** MID I, 78; DFL, 30; **auspiciu**, **asuspiţiu** NV, 54, 401; **auspiciu** PD, 106; **auspiciuri** FMIL 1847, 288. (Cf. fr. *auspice*, lat. *auspicium*).

AUSTER adj. MIU, 170; NV, 54; CA 1849, 12; CA 1852, 43; AVP, 3; PD, 106. (Cf. fr. *austère*, lat. *austerus*).

AUSTERITATE s. NV, 54; CA 1852, XXIV; SMB II, 403; CA 1855, 56; AVP, 3; PD, 106. (Cf. fr. *austérité*, lat. *austeritas*).

AUSTRIAC s., adj. **austrian** GN, 214r; VIO I, 76v; VVP, 14; SSC, 38, 52; Z 1856, nr. 2, 2; **austriac** VIO II, 8r; BRD, 104; BR 1829 II, 30; BDC, 71; FL, 68; RB, nr. 10, 4, 371; KOS, XXVII; Z 1856, nr. 8, 2; PBV, 36; **austriacesc** MTT, 138r; VIO II, 38r; RDN, 3; NID I, 11v; TPE, 22v; PIU III, 233; BRD, 46; BR 1829 II, 31; CR 1831, 22; ROB, 116; SR, f.t.; RBT I, 52; PDC, 59; Z 1856, nr. 8, 2; R 1857, nr. 41, 3; PBV, 36; **austricesc** IEI, 28v; NIU, 276r, 278r, 285r, 292r; CSM, 285; TSVM, 74; MBV, 44; BAR I, 50; **austriecesc** NIU, 289r; MIA, 10; IRF, 64; GIC, 11; GAT, 77; BRD, 74; AR 1830, 145; CR 1831, 13; BFO 1833, 73; AR 1837, 1; SR, 5, 8, 9; RB, nr. 1, 4; BFO 1838, 1, 89; **austriicesc** CP II, 9; ATB, 1, 2; **austrialicesc** SR, 51; **austrienesc** AR 1837, 338, 357. (Cf. lat. *austriacus*, it. *austriaco*, fr. *austrichien*).

AUTOCRAT s., adj. **singur stăpînitor** PI, 1; PPB, 1v; CDG, 119r; MTT, 236v, 252r; GN, 42v, 60v; DC II, 116r; OPI, 13v; RA, 16; **de sine singur stăpînitor** IEI, 38v; **însuşi stăpînitor** HOG, 35; CDP, 90; **sinoblăduitor** FNC, 27r, 51v; **însodomnitor** SHI II, 157; **avtocrator** GN, 89v; DC IV, 90r; RIM, 133, 134; MFV II,

163v; **aftocrator** GAT, 7, 19, 64, 65; GIC, 38; PIU II, 41, 44, 67; **autocrator** PAGR, 93; CR 1830, 298; CR 1831, 1; AR 1832, 109; KDP, 11, 100; NV, 55; CA 1854, XX; RL, 238; **autocrator**, **însuş domnitor** CIRA, IV; **autocrat** BDL I, 260r; AR 1829, 181, 209; CR 1830, 374; AR 1830, 15; GC I, 27v; VVP, 14; MEN II, 164; BP, XVII; NV, 54; RL, 67; PBV, 36; **autocrator**, **autocrat** PD, 107. (Cf. gr. ἀυτοκράτωρ, lat. *autocrator*, fr. *autocrate*, germ. *Autokrat*).

AUTOCRATIC adj. **aftocratoricesc** IE, ded.; CDG, 22v, 25r, 28v, 49v, 64v; GAT, 15; **avtocratoricesc** MTT, 259r; **avtocratic** CIRA, 319; **autocratic** (**însuşi domnitor**) CIRA, 15; **însuş-domnitor** CIRA, 320; **autocratic** CIRA, 323; RIP I, 22; PD, 107; **autocratic**, **autocraticesc** PBV, 36. (Cf. gr. αὐτοκρατορικός, fr. *autocratique*, germ. *autokratisch*).

AUTOCRAŢIE s. **avtocratórie** TRT, 5v; **aftocratorie** TRT, 5v; GCA II, 11v; PIU II, 83; **avtocrátie** RA 10, 60; **avtocratie** RA, 15, 16; **autocraţie** BDL I, 260r; VVP, 14; BP, XVII; Z 1856, nr. 8, 1; **autocraţie**, **autocratorie** PBV, 36. (Cf. gr. αὐτοκρατορία, germ. *Autocratie*, fr. *autocratie*).

AUTODAFE s. **autodafe** DC IV, 141r; **auto-da-fe** SPBA, 12, 82; RL, 56; **autodafe** AR 1829, 130, 237; StDR, 27; PD, 107; **autodafă** GC I, 27v; **auto da feie** (*foc*) FMIL 1840, 194; **autodafeile** pl. MEN II, 189. (<fr. *autodafé*).

AUTOGRAF s. adj. **autograf** DOA, 47; BDL I, 260r; CR 1830, 46, 198; AR 1830, 118; GC I, 27v; AR 1832, 319; AR 1834, 125; AR 1837, 134; NV, 54; StDR, 27; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **avtograf** GC I, 31r. (Cf. gr. αὐτόγραφος, fr. *autographe*, germ. *Autograph*).

AUTOGRAFIC adj. AR 1832, 94; AR 1835, 67; NV, 55; CA 1853, 48 (<fr. *autographique*).

AUTOHTON s., adj. KOS, XIII; RL, 72; AVP, 3; PD, 107. (<fr. *autochtone*).

AUTONOM adj. **avtonom** GC I, 31r; **autonom** GC I, 27v; DFL, 58; KDP, 60; PD, 108. (<fr. *autonome*).

AUTONOMIE s. **avtonomie** MIC, pf.; **autonomie** GC I, 27v; CGR, 163; KDP, 9, 17; CA 1852, 44; CA 1855, 98; SD 1855, 1; RL, 66; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. gr. αὐτονομία, fr. *autonomie*).

AUTORIZA vb. **autorisi** BDL I, 259v; **autoriza** GC I, 27v; RSM, 22r; BPA, 71; DFL, 30; IFM, 19; SIT, 56, 278; BCD, 175, 273; CA 1850, 24; RMS, 229; SCC II, 383; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *autotiser*, germ. *autorisieren*).

AUTORIZARE s. **autorisire** BDL I, 259v; **autorizare** StDR, 27; Z 1856, nr. 26, 2; PBV, 36; D 1860, 282.

AUTORIZAŢIE s. **autorizaţie** RSM, 23r;35v; BFI, f.t. v.; KUB, f.t.; AR 1837, 328; BFO 1843, 23; IFM, 18; NV, 55; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **autorizaţiune** RF, 6. (<fr. *autorisation*).

AVANPOST s. (Milit.) **avanpost** CR 1829, 254; AR 1829, 100; GC I, 27v; ROB, 130; KSN, 43; KGO, 15; VVP, 2; CPO, 58; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 7, 3; PBV, 2; **avan-post** CR 1830, 151; CPO, 53; CA 1858, 24; **forpost** GC V, 126r; FMIL 1844, 308; PBV, 517; **prepost** FMIL 1844, 307. (Cf. fr. *avant-poste*, germ. *Vorposten*).

AVOCATURĂ s. **advocatură** RJ, 381, 397; BZ, 22; **advocaţie** BD I, 20; BZ, 22; **avocaţie** GC I, 31r; PBV, 3; **avocatlîc** MDP, 87; **procătărie**, **procătărit** LB, 552; (Cf. lat. *advocatura*, *advocatio* şi *avocatio*, germ. *Advokatura* ; vezi şi AVOCAT, în *Împrumut. II*, p. 121).

AXIOMĂ s. Vezi *Form. term. şt*, p. 157. Cf. şi *o* **axioma** *filosofască* ECG, 68; **axiomă** BLM, 13, 86, 149; BEM, 40; VSN, 2r; BGV, 39r; MFV I, 40r, 92r; CLV, 13r, 131v; VMG, 55, 103; HFP, 55, 96, 133; CBD, 3; GC I, 136v; CR 1831, 46; FTP I, 187; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **axíomă** SCS, 1; PCC, 6; GC I, 136v; **axioamă** VMG, 95; **axiom** CG, 5r; EPD, XII; RL, 348; **asiomă** DFL, 79; LG, 11, 71; **asiomă, axiomă** PD, 97.

AZUR, -Ă s., adj. **azur** PTF, 116r; GC I, 35v; FTP I, 118; FTP IV, 169, 179; AR 1832, 271; AsP, 153; AsL, 89; BFO 1843, 180; BDJE, 130; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; *tăria cea* **azură** AsF, 95; *coloarea* **azură** *a atmosferei* BMN II, 196; **azura** *undei* BC, 29. (Cf. fr. *azur*, it. *azzurro*).

AZURA vb. DCB V, 237. (<fr. *azurer*).

AZURAT adj. **azurat** NV, 56; ICI, 14, 46; *vinişoare* **azuree**, AF, 35. (Cf. fr. *azuré, -e*).

AZURIU adj. AR 1835, 154; AR 1837, 217; AsF, 134; ICI, 34; RL, 247; SAI, 114.

B

BABORD s. (Mar.) CR 1829, 113; GC VII, 176v; PD, 112. (<fr. *bâbord*).

BACANAL, -Ă s., adj. **bacanale** OC I, 22r; CR 1830, 348; FTP I, 233; CMI, 192; PD, 113; **bahanalii** BPN II, 181; **bacanală**, **bacanalie** NV, 56; **bahanale** StDR, 33; *cînticele* **bacanale** SSC, 178. (Cf. fr. *bacchanale*, lat. *bacchanalia* şi *bacchanalis*).

BACANALIZA vb. **bahanalisi** TAA, 14. (<fr. *bacchanaliser*).

BAGHETĂ s. **baghetă** *magică* SMB II, 528; **bachetă** PFM, 373. (Cf. fr. *baguette*, it. *bacchetta*).

BAHEU s., adj. (Versif.) **vakheu** EBG, 117r; GC II, 4r; **bakhiu** SGR III, 17. (Cf. gr. βακχεῖος, lat. *bacchius*).

BAHIC adj. **vakhicesc** OC I, 72r; PTF, 24v; MRP, 60; HFP, 230, 248; GC II, 4r; **vakşic**, **vakhicos** GC II, 4r; **bahic** GPE, 46; **başic** VVP, 17. (Cf. gr. βακχικός, fr. *bachique*).

BALADĂ s. (Lit., Muz.) IL 1840, 52; FMIL 1844, 369; ASI, pf.2; HP, 11; AF, 160; BPB, 17, 55; NV, 57; StDR, 30; AAR, 101; GR, 102; ADL, 235; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *ballade*, germ. *Ballade*).

BALADIN, -Ă s. HAN, 63; FMIL 1840, 261; DILB I, 191; PD, 113. (<fr. *baladin*, *-ine*).

BALANSIER s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **balanţier** IVA, 85; PD, 113.

BALANŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **1.** (Fiz.) **balanţă** GC VII, 159r; DE I, 16; PFM, 44; **balanţă**, **palanţă** StDR, 30; **balanţă** (**cumpănă**) BMN II, 6; **balancie** PFM, 360; (fig.) [înţelepciunea] *este* **balansul** *tuturor vertuţilor* BFI, 8; **balanţă** SMR II, 12; RL, 390; PTP, 102; **balansă** AsR, 9. **2.** (Comerc., Fin.) **balanţ** ROB, 55; **balanţă** MFE, 16; SSC, V, 109; **balanţuri** LOA, 80; **balanţie** BEC, VII. **3.** (Polit.) **balanţă** LIT, 32, 209. **4.** (Astron.) **balanţă** NV, 57. (Cf. fr. *balance*, ngr. *μπαλάντσα* şi *παλάντσα*, lat. *balancia*).

BALĂ[1] s. **1.** („balon”) **bal**, **baluri** GCA, 88. **2.** („proiectil, alică; bilă (pentru vot); punct în notarea la un examen, la un concurs” **baluri** CPR, 6v; **bală** GC VII, 160r; CR 1830, 202; ROB, 10, 16; VVP, 16. (< fr. *balle*[1]).

BALĂ[2] s. („pachet mare”) BGO 1840, 86; BFO 1843, 229;

BGO 1844, 343; JDS II, 435; PDC, 90; PD, 115. (< fr. *balle*[2]).

BALENĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **1.** (Zool.) **balenă**, **falenă** GC VII, 4r, 160r; **balenă** GG, 125; BCD, 259; MIN, 48; PBV, 41; PD, 114. (Cf. şi ngr. φάλαινα, lat. *ballaena*, *ballena*).

BALERINĂ s. AR 1837, 347, 380. (Cf. fr. *ballerine*, it. *ballerina*).

BALETIST s. BP, XIX.

BALISTĂ s. (Milit.) BAR II, 144; GC VII, 159v; DILB I, 191; PD, 114. (Cf. fr. *baliste*, lat. *ballista*).

BALON s. (sens obişnuit; „aerostat"). Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **valon** AOS, 19; **balon** GC VII, 159v; **balon** *aerostatic* AR 1830, 209; AR 1837, 21.

BALOT s. („pachet mai mare") **baloturi**, **balote** BGO 1840, 227; **baloturi** BGO 1844, 134; SCC I, 189; **balote** BGO 1844, 220; PCI, 9, 64; **baloto**, **balotă** JDS II, 435; **balot** PD, 115. (Cf. fr. *ballot*, germ. *Ballot*, it. *ballotto* şi *ballotta*).

BALSAM s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **1.** („substanţă plăcut mirositoare preparată în farmacii") **válsam** IPT, 57; **valsam** MIU, 25; LB, 744; **bálsam** GN, 307r; DC II, 206r; GC VII, 160r; **balsam** GN, 108r, 143r, 180v, 306r; DC III, 36r; DC IV, 288v; DAB, 103r; SIU, 37v; CRac, 105; TCM, 50; FTP III, 136; TAA, 13, 16; VVP, 16; PBV, 41; PD, 116; **balzam** HO, 129; FMIL 1844, 293; FMIL 1847, 151. **2.** (fig. „alinare, consolare") **balsam** PDP, 99r; BM, 23; YNM, 25, 108; LMS, 23; SIT, 55; AAR, 51, 84; SAI, 100, 107; **balzam** GLC, 21. (Cf. şi gr. μπάλσαμο, germ. *Balsam*).

BALSAMIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 157. Cf. şi **balsamíc** GC VII, 160v; **balsamic** PBV, 41; PD, 115.

BAMBUS s. (Bot.) **bambu** DC IV, 241v, 244r; CR 1829, 121; **bambú** SPV, 2; **bambús** GC VII, 165v; **bambus** StDR, 31; INB 1859, 29, 39; **bamb** IL 1840, 83; BIN, 164; **bambii** *tremurători* SCC I, 215; **bambus**, **bambu** PD, 116. (Cf. germ. *Bambus*, fr. *bambou*, it. *bambù*).

BANAL adj. SMR I, 97; DILB I, 191; DCB IV, 63. (< fr. *banal*).

BANALITATE s. SMB II, 479; DIB, 203. (<fr. *banalité*).

BANCHETĂ s. („bancă mică") AR 1837, 380; PD, 117.

(<fr. *banquette*).

BANCNOTĂ s. **bancoţétel** PV, 25; CP I, 71; **bangoţắtulă** DAB, 147r; **bancoţídulă** CMA, 1; **bancoţidulă** CME, 2; CMM, 1; **bancoţădulă** CIM, 5; PIM, 9; CAB, 2, 6; **băncuteţídule** CMD, 1; CMO, 1, 2; **banco-ţidulă** TAI, 10; **bancoţedulă**, **bancoţetlă** BDL I, 269v; **bancoţédulă**, **bancotă** GC VII, 167r; **bancoţedulă** JDS II, 434; **băncută** CMS, 1; **bancută** CMC 1, 2; CME, 2; CMF, 1; CMM, 1; ISB, 1, 2; CB 1813, 92, 93; **bancută**, **băncută** LB, 43; **banconotă** AR 1837, 93, 358; CA 1851, 89; **bancnotă** SR, 6, 8, 12, 13, 33; FD I, 82; RB, 141, 341; MCL 1838, 147; MCL 1839, 359, 374; FMIL 1840, 392; MAA, 52; SCC I, 42, 170, 193; GM 1854, 308; TR 1854, 20; DIB, 228; VO 1857, 3; R 1857, nr. 28, 1; **bancnot** VVP, 16; **bangnotă** HMV I, 117; **banc-notă** BGO 1844, 98; **bancunotă** StDR, 31; (Cf. germ. *Banknote* şi *Bankozettel*, it. *banconota* şi *bancocedola*, fr. *bank-note*).

BANCRUTA vb. **bancrota**, **bancrumpe** StDR, 31; **bancrota** PBV, 42. (Cf. germ. *bankrottieren*).

BANCRUTAR s. **bancherutier**, **bancrutar** GC VII, 167r; **bancutier** VVP, 16; **bancrutar** CCB, 16, 76, 105; BGO 1844, 190; CCP, 107, 108; SMB I, 15, 189; DCB V, 96; BEC, 16, 109, 403, 411. (Cf. fr. *banqueroutier*, it. *bancarottière*).

BANDĂ[1] s. **1.** („ceată, grup, trupă”) LB, 45; CR 1831, 30; AR 1832, 265; AR 1834, 74; AR 1837, 74, 253; AIR III, 82; KCL, 15; CA 1844, 49; AR 1844, 14; SRM, 174, 208; BDJE, 44; CA 1848, 50; CA 1850, 78; StDR, 31; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *bande*, germ. *Bande* şi *Band*).

BANDĂ[2] **1.** („marginea biliardului”) **bandă**, **bănzi** GC VII, 166v. **2.** („fîşie îngustă de hîrtie, stofă, piele etc.”) **bandă** FMK, 78, 165; SCC II, 190; DIB, 333; PFM, 278; **bendă** AF, 35, 60, 169. (Cf. fr. *bande*).

BANDELETĂ s. FMK, 484; RMS, 169, 272; LIT, 352; PD, 117. (<fr. *bandelette*).

BARCAROLĂ (Muz.) GC VII, 167v; BPB, 3; RB, 207; VVP, 17; StDR, 32; ADL, 147, 149; RL, 37; SAI, 21; PD, 119. (Cf. fr. *barcarolle*, it. *barcarola*).

BARCAROL s. („cîntăreţ de barcarole”) *mergi la Lidio*, **barcarole** CMI, 130; *nu mai cîntă* **barcarolul** / *A lui Tasso armonii* CMI, 191. (Cf. it. *barcaiolo* şi *barcaiuolo*).

BARETĂ s. („şapcă fără cozoroc; tocă, fes, bonetă”) **barată** GC VII, 167r; **baretă** GTN 1836, 53; BPA, 24; PD, 120; **baret** StDR, 32. (Cf. fr. *barette*, it. *barretta*).

BARITÓN s., adj. **1.** (Fon.) *cuvîntul* **varítonon** *sau* **varitonesc**, *adică greu apăsat* EBG, 17v; GRA, 14r; **variton** GC II, 11v; **bariton** PD, 119, supl. 4. **2.** (Muz.) **variton** GC VI, 255v; **bariton** GC VII, 255v; **bariton** VVP, 16; PBM, 15; WPM, 2; PBV, 42; PD, 119, supl. IV. (Cf. ngr. βαρύτονος, fr. *baryton*, it. *baritono*).

BAROMETRIC adj. (Fiz.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi **varometríc** GC II, 11v; **barometric** AR 1830, 43; LOA, 85. (Cf. gr. βαρομετρικός).

BAROMETRU s. (Fiz.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi **varómetru** PCP, 33; HFP, 47; **greómesor** AR 1830, 94; **barometrum** HO, 79; **barometru** (**greómesor**) AR 1829, 7; **greomesor** AR 1833, 48; **varometr**, **barometr** GC II, 11v; **barometru** CLV, 132r; CR 1830, 346; FAE, 127; RB, nr. 6, 4; VVP, 17; FMIL 1840, 270; RIP I, 49; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. şi germ. *Barometer*).

BARONEASĂ s. **baronese** sg. MDWS, 393; **baroneasă** DAB, 45v, 93r, 153r; MSR, 112; KMP, 99; VVP, 17; CA 1856, 42; PBV, 42; **baroniţă**, **baronisă** LB, 48. (Cf. germ. *Baronesse*, lat. *baronissa*, it. *baronessa*).

BARONET s. AR 1837, 389; RB, 398; VVP, 17. (<fr. *baronnet*).

BAS s. (Muz.) **1.** („instrumentul”) **basă** CR 1829, 224; **bas** PD, 122. **2.** („registrul cel mai de jos al vocii bărbăteşti”) **bas** SMR I, 101; WPM, 2, 11; PBV, 42; PD, 122. (Cf. fr. *basse*, it. *basso*, germ. *Bass*).

BASIST s. StDR, 33. (Cf. fr. *bassiste*, germ. *Bassist*).

BASTARD s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi **batard** GIA II, 60v; **bastart** MIU, 379; **bastard** PIU IV, 36; GC VII, 171v; SPV, 101; VVP, 17; FMIL 1840, 26, 341; CDCE, 46; BDJE, 24; BCD, 95; StDR, 33; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; (fig.) *sintiment* **bastard** DAH, 41; *frîngeri* **bastarde** PEA, 81; *descriere* **bastardă** GRR, 247; *product* **bastard** CFZ, 58, 131; *situaţie* **bastardă** Z 1856, nr. 3, 3. (Cf. şi ngr. μπάσταρδος).

BASTONA vb. CA 1854, LII; PBV, 42. (Cf. fr. *bâtonner*, it. *bastonare*).

BASTONADĂ s. StDR, 33; PD, 123. (Cf. fr. *bastonnade*).

BAZA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi **răzăma** AR 1829, 66, 68; MF I, 195r; VL, 31v, 51r, 66r, 68v; VCL, 21v, 30r, 46r, 75v, 78r; **baza** (*întemeia*) BMN I, 20; **baza** SIT, 97; PFHM I, IV; CA 1854, 33; SMB II, 382; TR 1854, 2; CFZ, 5; Z 1856, nr. 3, 2; VO 1857, 1; VMP, 333.

BAZĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi („fundament; principiu") **temei** OV, 9; HFP, 104; CR 1830, 2; **temelie** M FIII, 36r; **vasis** VOG, 143; AOS, 64; CLV, 132r; HFP, 2; AR 1830, 145; **basis** VOG, 11; SPBA, pf. 4; PCC, 8; AR 1837, 36; VL, 4r; **baz** (**temei**) PPT, 5; **baz** BM, 10; AIR I, 114; AsL, 51; BPA, 13, 14; PBM, ft., 15; SIT, 258; NRC, 95, 161; **bază** DFL, 9, 104; KDP, 98; CGR, X; BCD, 61; CA 1851, 5; SSC, 87; GRR, 247; SCC II, 178; CA 1854, 10; CFZ, 92; RL, 273; pe la 1850 forma era frecventă; **baze** (**temeiuri**) PGR, 126; PMC II, 197.

BAZILICĂ s. BAR II, 40; VVP, 16; DILB I, 191; AVP, 3; PBV, 40; CA 1860, 104; PD, supl. IV. (Cf. fr. *basilique*, lat. *basilica*).

BAZIN s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 158. Cf. şi („rezervor de apă") **basin** SPBA, 26, 83; IL 1840, 95; RIP I, 225; BP, 105; PCI, 14; LS, 43; DILB I, 191; BC, 91; INB 1859, 142; **basin**, **giosin**, **havuz** StDR, 33; **basen** MN 1836, 46; CA 1852, 95; CA 1853, 78; SCC I, 244; RL, 434; **basen** (**havuz**) AR 1830, 404; AR 1838, 36; SMR I, 41; CA 1853, 78; **basen** (**avuz**) AR 1839, 163; **bazin** PBV, 40. (Cf. şi germ. *Bassin*).

BĂLSĂMA vb. **bălsămi** RIC, 85r; **bălsămui** DC II, 10r; DC IV, 44v; *trupuri de oameni* **balsamuite** HOG, 138; **balsamuirea** *trupurilor* SIU, 43v, cf. şi 39v, 47r.

BEATITUDINE s. **beatitudine** FMIL 1844, 61; SCC II, 301; PD, 125; **beatitudă**, **beatitudine** NV, 59. (Cf. lat. *beatitudo*, fr. *béatitude*).

BECAR s. (Muz.) WPM, 6; PD, 125. (<fr. *bécarre*).

BEDUIN s. DC III, 42r, 43r, 55v; AR 1829, 196; GC VII, 185v; AR 1837, 182; RB, 247; RIP III, 50; NV, 59; PD, 125. (<fr. *bédouin*).

BELADONĂ s. (Bot.) **beladonă** SV, 2; HBV, 96; RMS, 50; **beladonă** (*mătrăgună*) RMS, 373; **beladona** [în notă] *mădrăgună* DCB IV, 130. (Cf. lat. *belladona*, germ. *Belladonna*, fr. *belladone*).

BELETRISTIC adj. FMIL 1844, 46, 283. (Cf. germ. *belletristisch*).

BELVEDERE s. **belvedere** GC VII, 181v; AR 1839, 131; PD, 126; **belveder** VVP, 17; NV, 59. (<fr. *belvédère*).

BEMOL s. (Muz.) VVP, 17; WPM, 6; PFM, 391; PD, 126. (<fr. *bémol*).

BENEFICIA vb. PD, 128. (<fr. *bénéficier*).

BENEFICIANT s. **beneficient** GTN 1836, 106; GM 1854, 89; **beneficiant** GM 1852, 49. (Cf. germ. *Benefiziant*, it. *beneficente*).

BENEFICIAT s. („beneficiar") **benefiţiat** DOB, 5; **benefiţat** AR 1837, 43 bis; **benefiţiată** GM 1852, 36; **beneficiat** StDR, 33. (Cf. germ. *Benefiziat*, it. *beneficiato*).

BENEVOL adj. ICI, 28; PD, 128. (<fr. *bénévole*).

BERBANTERIE s. **berbantarie** NZ, 36r, 70v; **birbantărie** KPA, 64; **birbantarie** NPT, 78. (Cf. it. *birbanteria*).

BERBANTLÎC s. EAM, 55; PBV, 44.

BERGAMÓTĂ s. **pergamotă**, **bergamotă** GC V, 51r; GC VII, 181v; **bergamotă** VVP, 17; **bergamută** BCA, 337. (Cf. ngr. περγαμότο, fr. *bergamote*, germ. *Bergamotte*, it. *bergamotta*).

BESTIAL adj. PBV, 45; PD, 128. (Cf. fr. *bestial*, lat. *bestialis*).

BESTIALITATE s. SMB I, 179; PBV, 45; PD, 128. (Cf. fr. *bestialité*, lat. *bestialitas*).

BEZEA s. **1.** („sărut") **baci** *însemnează* **beze** *sau sărutătură* CR 1830, 152; **baci** (**bezele**) CR 1830, 188. **2.** (Culin.) **bezăli**, **bezele** DRB, 275. (Cf. fr. *baiser*, it. *bacio*).

BEZOARD s. („piatră scumpă"; Med.) **bezoar** DC III, 240v, 241v; DC IV, 288v; GCA II, 45v; MD II, 196r; PD, 129; **bezoard** SPBA, 20. (Cf. germ. *Bezoar*, fr. *bézoard*).

BEZOARDIC adj. *amestecătura* (*mistura*) **bezoardică** PMC I, 19; *mistură* **bezoardică** PMC II, 104.

BIBLIC adj. **biblicesc** CB 1808, 37; VPP, 302; LB, 55; *istoria* **vivlicească** LIB, 4; **biblíc** GC VII, 191r; **biblic** RSM, 9v, 41r; AR 1837, 242 bis; PRA, f.t.; SCC I, 105, 186; PBV, 45; **biblic**, **biblicesc** StDR, 34. (Cf. fr. *biblique*, lat. *biblicus*, germ. *biblisch*, it. *biblico*).

BIBLIOFIL s. **bibliófil** GC VII, 191v; **bibliofil** PDT, 91; VVP, 18; RL, 120; PD, supl. IV. (Cf. ngr. βιβλιόφιλος, fr. *bibliophile*).

BIBLIOGRAF s. GC VII, 191v; VVP, 18; StDR, 34; PBV, 45; PD, 129. (<fr. *bibliographe*).

BIBLIOGRAFIC adj. **bibliografíc** GC VII, 191v; **bibliografic** VVP, 18; FMIL 1844, 374; MID I, 144; RL, 398; PD, 129. (<fr. *bibliographique*).

BIBLIOGRAFIE s. GC VII, 191v; FMIL 1840, 61, 302; StDR, 34; RL, 128; Z 1856, nr. 1, 4; R 1857, nr. 37, 4; PD, 129. (<fr. *bibliographie*).

BIBLIOMAN s. GC VII, 191v; VVP, 18; PD, 129. (<fr. *bibliomane*).

BIBLIOMANIE s. GC VII, 191v; PD, 129. (<fr. *bibliomanie*).

BICOLOR adj. *steguleţe cu prapore* **bicolore** *de mătasă* BPA, 28. (<fr. *bicolore*).

BIENAL adj. **bienal** HMV I, 57; MIN, 130; **bisanual** FBE, 70v; BIN, 107; Agr I, 13; PD, 132. (Cf. fr. *biennal* şi *bisannuel*, lat. *biennalis*, germ. *biennal*).

BIFTEC s. (Culin.) **bifdic** AR 1835, 73; **bif-stec** BDJE, 98; **bifstec** RL, 374; **biftec** BDJE, 154; CA 1848, 45; ASLI, 327; PD, 130. (<fr. *biftek* şi *beef steak*, din engl.).

BIGAM s. BD I, 114; GC VII, 187r. (Cf. lat. *bigamus*, fr. *bigame*).

BIGOT s., adj. GC VII, 187r; KMP, 16; PIA, 121; StDR, 35; CA 1853, 48; PBV, 45; PD, 130. (<fr. *bigot*).

BIGOTISM s. **bigotism** GC VII, 187r; NV, 59; StDR, 35; PD, 130; **bigotizm** GM 1854, 241. (<fr. *bigotisme*).

BIGOTERIE s. **bigoterie** GC VII, 187r; SMA, 35, 220; FL, 30; NV, 59; StDR, 34; PBV, 45; PD, 130; **bigoţie** CRF, 125. (<fr. *bigoterie*).

BILATERAL adj. **bilatural** CPI, 147, 156, 158, anexă 2; **bilateral** BCD, 24, 327. (<fr. *bilatéral*).

BILĂ[1] s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **bilă** (*venin*) PMC II, 192; CA 1854, 42; **bil** PD, 131.

BILĂ[2] s. („sferă mică, confecţionată din diferite materiale, cu diverse întrebuinţări”) **bilie** BDL I, 276v; **bilă** GC VII, 188r; RO, 51; VVP, 18; PMH, 67; CA 1848, 49; BCD, 16; StDR, 35; PEG, 159; BMN I, 51; RL, 8; CA 1856, 50; RAM, 2; PFM, 419; PD, supl. IV. (Cf. fr. *bille*, it. *bilia* şi *biglia*).

BILIOS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **bilioz** GC VII,

187v; **bilios** TAA, 20; JA, 26; *colica holerică* (**biloasă** *sau a fierei*) PMC I, 94.

BIMAN adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **ambemînatic** GC I, 63r; **biman** PD, 131.

BIMEMBRU adj. *perioduri de doo mădulare sau* **bímembre** DO, 39; *period* […] **doicilen** MG III, 141; *horiamb* […] **bimembru** *aristofanic* SGR III, 30; *frasuri* **bimembre** (*de două mădulări*) BG, 208. (Cf. lat. *bimembris*).

BINOCLU s. **binoclu** (*lornetă*) SCC I, 248; **binoclu** VO 1857, 2; DCB II, 75, 76, 77; PD, 131. (<fr. *binocle*).

BIOLOG s. **violog** GC III, 41r. (Cf. ngr. βιολόγος).

BIOLOGIC adj. **viologíc**, **viologicesc** GC II, 41r. (Cf. ngr. βιολογικός, fr. *biologique*).

BIOLOGIE s. **viologie**, **viologhie** GC II, 41r. (Cf. ngr. βιολογία, fr. *biologie*).

BIPED adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **bipes** CIN, 140; **biped** DFL, 83; MEN II, 110; PD, 132. (Cf. şi lat. *bipes*).

BIROCRAT s. *o clasă de* **biurocraţi** KDP, 75. (<fr. *bureaucrate*).

BIROCRATIC adj. **biurocratic** RL, 384. (<fr. *bureaucratique*).

BIRT s. MDP, 6.

BIRTAŞ s. MDP, 21.

BIS adv. NV, 60; StDR, 36; CA 1851, 71; PBV, 47; CA 1862, 124; PD, 132. (Cf. lat. *bis*, fr. *bis*).

BISECT adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **visectos** RIC, 88v; **visect** CV, 1; MA, 24r; GIA I, 119r; APC, 400r; CB 1808, f.t.; BDL II, 326r; CS 1820, 6; CR 1829, 90; SHI, XXV; MCL 1838, 15, 121; VVP, 26; PBV, 69; **vísect**, **bísect** GC II, 54v; *anul intercalariu* (**visect**) BAR II, 180; **bisect** FBN, 26; PCB, 119; RBT I, 17; VFD, 43; PD, 132; **bisextil** PD, supl. IV.

BITUM s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 159. Cf. şi **bitum**, *ce este un soi de smoală* DC II, 42r; *smoală de* **bitumină** DC II, 44v; **bitúmen** DC II, 198r; **bitum** VVP, 19; PD, 133; **bituminele** *sau păcura* FMIL 1840, 123; **bitumină** PBV, 47. (Cf. şi germ. *Bitumen*).

BITUMINIFER adj. CEG, 20, 22, 37. (<fr. *bituminifère*).

BIVUAC s. (Milit.) **bivuac** AR 1829, 99; KSN, 43; StDR, 34; GM 1854, 307; DIB, 190; C, 173; PD, supl. V; **bivac** (*tăbărîre fără acoperiş*) AR 1830, 428; **bivac** (*tăbere*) AR 1831, 75; **bivac**

(*tabără*) CA 1853, 81; **bivac**, **bivuac**, *streaja oştilor* GC VII, 187v; **bivoac** FMIL 1844, 308; CA 1862, 36. (Cf. fr. *bivouac*, rus. бивуак, germ. *Biwak*).

BIVUACA vb. **bivoca** TR 1855, 3. (Cf. fr. *bivouaquer*).

BIZANTIN adj., s. **bizantinesc** BDT, 36r; **bizantinean** BDL I, 73r; **vizantin** MIR, 74; MIB, 1; BAR I, 19; CIRA, IV, X; **bizandin** SHI, XXIX bis; SHI I, 11; SHI II, 107, 161; **bizantin** SHI II, 148; FMIL 1847, 19, 26; LG, 80; BEC, XLIV; CA 1861, 80; **bizandinic** SHI II, 91, 160; **bizantinic** StDR, 35. (Cf. fr. *byzantin*, lat. *byzantinus*, germ. *byzantinisch*, it. *bizantino*).

BIZAR adj. **bizar** (*ciudat*) AR 1834, 385; BIN, 167; **bizar** GTN 1836, 48; CA 1847, 49; FMIL 1847, 145; BDJE, 11; AF, 138, 140; BPB, 90; SIT, 26, 29, 49, 69, 289; CA 1848, 46; StDR, 35; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **bisar** SMB I, 117; BMN II, 56. (<fr. *bizarre*).

BIZARERIE s. **bizarerie** KMP, 86; GM 1854, 79; NPT, 228; PD, supl. V; **bizarierie** CA 1856, 56. (<fr. *bizarrerie*).

BLAM. s. **blamă** PD, 133. (<fr. *blâme*).

BLAMA vb. INB 1857, 3; JA, 108; AVP, 3; D 1859, 154; PD, 133. (<fr. *blâmer*).

BLAMABIL adj. CFZ, 134; CEF, 9; AVP, 3; PD, 133. (<fr. *blâmable*).

BLANCHETĂ[1] s. („formular imprimat, chitanţă, document semnat în alb”) **blancheturi** JNA, 43; AR 1830, 173; CR 1830, 402; ROI2 III, 9; StDR, 36; **blanchete** CA 1860, 125; **blanchet** CCP, 111, 112; HMN, 32, 33, 100. (Cf. germ. *Blankett*).

BLANCHETĂ[2] s. (Culin.) **blanchete** *de rărunchi* DRB, 90; **blanchetură** *de curcan* DRB, 160. (<fr. *blanquette*).

BLASFEM s. **blasfem** PCI, 155, 165; LC, 60; R 1857, nr. 15, 5; PIC, 25; CA 1859, 12; **blasfemă** LIT, 31; **blasfeme** pl. AF, 100, 155; ICI, 72. (Cf. fr. *blasphème*, it. *blasfema*).

BLASFEMA vb. MEN II, 48, 181; PCI, 133, 134, 154; SMB I, 67; ICI, 32; APS, 18; PD, 134. (<fr. *blasphemer*).

BLASFEMARE s. PD, 134, 38.

BLASFEMAT adj. PCI, 161; ICI, 51; CA 1855, 38.

BLASFEMATOR adj., s. **blasfimitor** CA 1852, XVIII; **blasfemator** PD, 134. (<fr. *blasphémateur*).

BLASFEMIE s. AVP, 3. (Cf. lat. *blasphemia*, it. *blasfemia*).

BLAZAT adj. BCI, 187.

BLAZONA vb. JA, 144 (<fr. *blasonner*).

BLOC s. **1.** („bucată mare şi grea dintr-o materie solidă”) **bloc** BMN II, 125; DILB I, 191; PD, 134; **bloc** *de granit* LMG, 30; **bloce** BMN II, 125; **blocuri** BIN, 42, 46; PFM, 1; **bloci** BIN, 27, 64; CA 1858, 102; **bloace** CA 1860, 103. **2.** („cantitate, număr mare de lucruri, fiinţe, probleme considerate ca alcătuind o masă unică”) *le tratează în* **bloc** C, 20; *să arate în* **bloc** BEC, 32. (Cf. fr. *bloc*, germ. *Block*).

BLONDIN, -Ă adj., s. SMA, 36; FMIL 1844, 5; BP, 193; AF, 35; BCP, 93; AAR, 11; SCC II, 55. (<fr. *blondin*).

BOL s. **1.** („pămînt argilos”) **bol** *sau lut pecetos* SV, 3; SIN, 31; **bol** (*bolus*) StIN, 6. **2.** („boţ, cocoloş”) **bol** (*golomoţ*) PMC I, 16; **bol** AVP, 3; **bol** *alimentar* PD, 135. (Cf. lat. *bolus*, fr. *bol*).

BOLETĂ s. (Comerc.) **bolletă** *are Bancul să dea la mînă* [deponentului] SR, 46; **boletă** *de păşune* RPV, 1, 4; **boleturi**, **bolete** RPV, 2; **boleta** JDS II, 435; **boletă** PDC, 102; PBV, 49. (Cf. germ. *Bollette*, it. *bolletta*).

BOMBAT adj. *frunte* […] **bombată** (*umflată*) CEF, 51. (Cf. fr. *bomber*).

BOMBOANĂ s. **bonbon**, **bonboane** GC VII, 202v; **bonboane** PD, 135. (<fr. *bonbon*).

BOMBONIERĂ s. **bonbonieră** SMB I, 142. (<fr. *bonbonnière*).

BONAŢĂ s. („calm, linişte a mării”) GC VII, 219r; GG, 109; BDJE, 120, 152. (Cf. fr. *bonace*, it. *bonaccia*).

BONĂ s. **bone** pl. SPT, 12; **bone** (*dadace*) CA 1862, 63. (Cf. fr. *bonne*, germ. *Bonne*).

BONIFICA vb. **bonificălui** MIM, 50; **bonifica** PD, 135. (Cf. lat. *bonificare*, fr. *bonifier*).

BONIFICAŢIE s. PD, 135. (<fr. *bonification*).

BONZ s. („preot sau călugăr budist”) DIP, 10v, 18r; AZ, 6r, 13v, 179r. (<fr. *bonze*).

BORDEL s. **bordel** GC VII, 204r; PBV, 50; AML, 42; PD, 136; **bordel**, **bordei** StDR, 37. (<fr. *bordel*).

BOREAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 160. Cf. şi *zioara* **de miazănoapte** SIF, 122, cf. 121; *aurora* **boreale** (*zorile de* **miazănoapte**) AR 1837, 390; **boreal** GC VII, 202r; AR 1837, 76; FGE,

15; FMIL 1844, 286, 288; MID I, 23; StFE, 180; BMN III, 119; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *pol* **merinopţial** *sau* **boreal** LMG, 191. (Cf. şi it. *boreale*).

BORNA vb. („a limita, a mărgini”) PD, supl. V. (<fr. *borner*).

BORNAT adj. BIF, 6; ICI, 79. (<fr. *borné*).

BOSCHET s. DL, 360; ASLI, 315. (<fr. *bosquet*).

BOSTON s. („joc de cărţi”) GC VII, 204r; KPA, 62; StDR, 37; PD, supl. V. (<fr. *boston*).

BRAHMAN s. **braman** OC I, 27v; **vramin** DIP, 18r; **vrahmeni** MTT, 225v; **bramin** DC III, 112v, 206v; DC IV, 7v, 8v, 97r, 112r; MIU, 178; GSP I, 182; SPBA, 18, 28; AR 1829, 16; VSC, 60; **bramin**, **bracman** SPBA, 83; **bramini** (*preoţi indieni*) AR 1838, 436; **brahmini** AR 1829, 130; **brahmini** (*preoţi*) CA 1858, 84; **vrahman** DIP, 14v, 18r, 18v; HOG, 38; **vrahmanii**, *supt nume de* **vramíneni**, *încă şi acum se află în India* HFP, 12; **brami** *sau* **brahmani** MIU, 177; **brahman** MIU, XVI; AOS, 81; BRN I, 36; **brahman**, **bramin**, **vrahman** GC VII, 246v; **brămani** RIP I, 71; **vrahmani** (*popi din India*) BC, 113; **bram**, **bramin**, **brahman** DILB III, 215; **brahman**, **bramin** PD, 137. (Cf. ngr. βραχμὰν, lat. *brachmanus*, fr. *brahmane*, *bramine* şi *brame*, germ. *Brahmane* şi *Brahmine*, it. *bramano* şi *bramino*).

BRAHMANIC adj. **bramicesc** CR 1829, 174; **brahmanic** GC VII, 246v; **brahmanic**, **braminic** PD, 137. (Cf. fr. *brahmanique*, germ. *brahminisch*, it. *bramanico*).

BRAHMANISM s. **brahmanism** GC VII, 246v; **braminism** GG, 146; **brahmanism**, **braminism** PD, 137. (Cf. fr. *brahmanisme*, it. *bramanisme*).

BRAVO s. („tîlhar; asasin plătit”) **bravo** AR 1844, 12; CA 1854, 81, 82, 98; **brav** CA 1854, 81, 83. (Cf. it. *bravo*, fr. *bravo*, germ. *Bravo*).

BRELAN s. [la jocuri de cărţi] GC II, 30v; GC VII, 248v. (<fr. *brelan*).

BRELOC s. SCC I, 2. (<fr. *breloque*).

BREVET s. CA 1847, 12; SCC I, 159; SMB II, 381; D 1860, 101; PD, supl. V. (<fr. *brevet*).

BREVETA vb. R 1857, nr. 23, 4. (<fr. *breveter*).

BREVIAR s. **1.** („expunere sumară a unor principii, probleme, întîmplări etc.”) **breviariu** MIR, 33; BAR I, 99. **2.** (Bis.) **brevia-**

riu AVP, 3. (Cf. lat. *breviarium*, fr. *bréviaire*).

BRIGANTINĂ s. (Mar.) **brigantină** BDL I, 290r; GC VII, 250r; DCB I, 8; DCB II, 105; **brigantin** (*vas mic*) AR 1830, 337; **bregantino** BGO 1840, 87. (Cf. germ. *Brigantine*, fr. *brigantine*, it. *brigantino*).

BRILA vb. GC VII, 250r; BM, 61; INB 1859, 3; CA 1861, 4. (<fr. *briller*).

BRILIANTA vb. **1.** („a străluci") **brilenta** TIV, 32, 168; **brilanta** CA 1856, 31. **2.** („a şlefui diamantul") **brilianta** PD, 138. (Cf. fr. *brillanter*, it. *brillantare*).

BRIŞCĂ s. („trăsură") **brişca** GC VII, 249v; VVP, 21; **bricică** RB, 264; CA 1848, 58; CA 1859, 37; **bricite** pl. CA 1848, 50; RL, 388. (Cf. pol. *bryczka*, rus. бричка).

BRITANIC adj. **britanicesc** RA, 72; MTF, 2v; CR 1838, 63 bis; AR 1830, 87, 100, 135; CR 1831, 35; BFO 1833, 174; RB, 198; CD, V; **bretanicesc** PIU I, 208; BGO 1844, 186; **britanic** CR 1829, 58; CR 1831, 38; RB, nr. 22, 2, 227, 291; FMIL 1840, 23, 138; PCI, 64; SSC, 84; SCC II, 293; **britanic**, **britanicesc** VVP, 21; **bretanic** GG, 154; **briticesc** FD I, 73. (Cf. fr. *britanique*, germ. *britisch*).

BRODA vb. LIT, 20; PD, 138. (<fr. *broder*).

BRODERIE s. SCC II, 255. (<fr. *broderie*).

BRONZ s. **1.** („aliaj de cupru cu diferite metale") *această de* **bronţă** *metalie* RA, 93; **bronz** SPBA, 26, 83; VVP, 21; MCL 1839, 513; DIB, 124; (fig.) CA 1850, 21; **2.** („obiect din bronz") **bronzuri** ASLI, 149. (Cf. germ. *Bronze*, fr. *bronze*).

BRONZAT adj. SCC II, 210.

BROŞA vb. **1.** („a trece, la ţesătura unei stofe, fire care formează desene în relief") **broşa** SCC I, 248. **2.** („a lega împreună colile unei cărţi") **broşui** (*lega*) AR 1837, 202. (<fr. *brocher*).

BROŞĂ s. [bijuterie] AR 1834, 104. (<fr. *broche*).

BRULOT s. (Mar.) **bruloturi** CR 1830, 326; **brulote** (*vase mici încărcate cu materii aprinzătoare, spre a da foc vaselor duşmăneşti*) AR 1832, 337; **briulote** (*vase incendiare*) GM 1854, 387. (<fr. *brûlot*).

BRUSC adj. NV, 62; LS, 97; PFM, 444; VO 1857, 12. (<fr. *brusque*).

BRUSCHEŢE s. **bruscherie** NV, 62; **bruschesie** LS, 12. (Cf.

fr. *brusquerie*, it. *bruschezza*).

BRUT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 160. Cf. şi *metaluri* **brute** (*nelucrate*) AR 1830, 358; *fier* **brut** (*nelucrat*) SMR I, 106; **brut** (*nelucrat*) SSC, 110, 134; **brut** AR 1832, 152; MID I, 198; FMIL 1847, 238; PFHM I, 42; RL, 332; Z 1856, nr. 8, 2; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; (fig.) PLB, 25; INB 1859, 157. (Cf. şi lat. *brutus*).

BUCENTAUR s. **vuchéntavr** GC II, 70v; **buchéntavr** GC VII, 210r; **bucentaur** GC VII, 228r; ADL, 242; PD, supl. VI. (Cf. ngr. βουκένταυρος, fr. *bucentaure*).

BUCLAT adj. *păr blond* **buclat** DIB, 273. (<fr. *bouclé*).

BUFET s. **1.** („dulap în care se păstrează vesela, tacîmurile etc.") GC VII, 225v; PBV, 57; PD, 139. **2.** („loc unde se vînd prăjituri, mîncăruri reci etc., într-un teatru, la un bal etc.") ELS, 45; RB, 147, 148; DL, 87; StDR, 39; NPT, 263; INB 1859, 32; PD, 139. (<fr. *buffet*).

BUFONA vb. NV, 61; PD, 139. (<fr. *bouffonner*).

BUFONADĂ s. PIC, 167. (Cf. it. *buffonata*).

BUFONIC adj. SMR I, 102.

BULIN, -Ă s. **1.** („bucată mică de cocă sau de hîrtir cu care se lipesc plicuri, scrisori etc.") **bulinuri** CR 1829, 298; **bulin**, **bulină**, **bolin**, **bolină** GC VII, 197v, 214r; **bulin** VVP, 22; PBV, 55. **2.** (Med., „învelişul unor medicamente sau otrăvuri") **buline** pl. CR 1830, 325; AR 1829, 244. (Cf. ngr. βουλλίνι, it. *bollino*).

BULION s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 160. Cf. şi (Culin.) **bulion** AR 1829, 129; GC VII, 213v; DRB, 1; BDJE, 142; WCP, 271; **bulionuri** MSR, 63; **buleon** DRB, 22, 40, 41; **buion**, **buioane** FMK, 85. (Cf. şi rus. бульон).

BUN s. („avere") **bun** PV, 83; **bunuri** DOB, 6; C, 4; **bunumuri** DOB, 6, 8; IIS, 2; BI, 1; TD III, 136; **bunum** RI, 33; MIB, 208; UT, 22; NPC, XX; **bunum** (*avere*) NPC, 107. (Cf. lat. *bunum*).

BURGMAISTRU s. („căpetenie; primar") **burghermaistor** DMC, 90; TAI, 33; **burghermaister** ESI, 118, 120; **burgmaister** GC VII, 221v; **burgmaistru** AR 1834, 164; AsL, 32; CEF, 30; PD, supl. VI; **burgmeistru** HMN, 11; **burgmestru** AR 1837, 21. (<germ. *Bürgermeister*).

BURSĂ s. Vezi *Împrumut. II*, p. 139. Cf. şi („stipendiu pentru studii") **bursă** APS, 27.

BURSIER s. („stipendiat pentru studii”) FMIL 1847, 58; PD, 141. (<fr. *boursier*).

BUTELIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 160. Cf. şi **butelie** CS 1802, 28, 29; FMIL 1840, 264; **butilie** BDJE, 51; DIB, 192, 505; **butelie**, **butilie** PD, 141.

BUTIR s. **puter** (*unt*) IRF, 100; **butir** *sau unt dulce* BRD, 113; BAR I, 83; **buter** (*unt proaspăt*) HMV II, 35, 263. (<germ. *Bütter*).

C

CABALĂ s. **1.** („intrigă, uneltire, complot”) MIU, 262, 338, 434; TF, 300; BDL II, 476r; LB, 77; GPE, VII; AIR II, 107; AR 1837, 370; DL, 97; EOI, 264, 285; CA 1850, 57; StDR, 120; LIT, 36, 236; T 1856, nr. 1, 1; D 1858, 6; PBV, 154; PD, 336. **2.** („magie”) LB, 77. **3.** („doctrină mistică ebraică”) BDL II, 476r; VVP, 54; GLC, 57; NV, 68; PD, 336. (Cf. germ. *Kabale* şi *Kabbala*, fr. *cabale*).

CABALIST s. **1.** („ştiutor de cele tainice”) **cabalistă** m. LB, 77. **2.** („intrigant”) **cabalistă** m., LB, 77; **cabalist** GC III, 62r; VVP, 53; PBV, 154. (Cf. lat. *cabalista*, germ. *Kabalist* şi *Kabbalist*, fr. *cabaliste*).

CABALISTIC adj. („referitor la cabală; obscur, confuz”) LB, 77; RL, 303. (Cf. germ. *kabbalistisch*, fr. *cabalistique*).

CABINET s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 161. Atestările menţionate în *Împrumut. I*, p. 44-45, sînt reluate aici pe sensuri. **1.** („cameră mai mică, retrasă, într-un apartament; cameră de lucru, birou, bibliotecă”) **cabinet** TB, 105v, 149r, 239r; DC III, 3r; VIC, 82v, 218r; LVH, 9r, 17v, 27r; GCA, 102; IRB, 37v; BDT, 112r; CG, 110; CRac, 25, 26; NZ, 15v, 27r; LB, 77; CSM, 132, 135, 138; TPE, 24r; AR 1829, 256; BR 1829 I, 38; CBD, 70; CR 1830, 349; AR 1830, 368; GPE, 3; MRC, 133; MFE, 45; BAR II, 62; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **cabinet** *de citire* MN 1836, 87; SCC II, 128; R 1857, nr. 24, 4; NPT, 362; **cabinet** *de lectură* MCL 1838, 146; AR 1839, 422; PBV, 154; **cabenet** DAB, 132r; IRV, 41v; **gabinet** VIO II, 16r, 19v; TCM, 16; AR 1837, 336; IL 1840, 36; **gabinet**, **cabinet** GC II, 125r; GC III, 62v; StDR, 47, 120. **2.**

(„guvern, consiliu de miniştri”) **gambinet** GN, 45v, 46r, 58r, 202v, 272v; **cabinet** VIC, 27r; MIA, 13, 15; RA, 14, 72; NZ, 40r; MCB, 92; TSVM, 93; TPE, 22v; CR 1829, 77; AR 1829, 67; CR 1830, 83; CIRA, 354; AR 1834, 343; BM, 73; AIR I, 147; GG, 140; RB, nr. 8, 3, nr. 17, 3; **gabinet** VIO I, 96r; MIA, 7, 12; KUP, 17r; CR 1829, 39, 117; AR 1837, 36; StDR, 47, 120; **cabenet** TPE, 28r, 29r, 30r; CIRA, 288. **3.** („muzeu; laborator”) **cabinet** VIC, 230r; AAS, 11v; BDL II, 476r; RA, 27; GSP II, 158; LB, 77; HPA, 12r; AR 1837, 23, 39; **cabinet** *firesc* GIC, 45, 187; **cabinetul** *frumoaselor măiestrii* AR 1840, 188; **cabinetul** *istoriei naturale* AR 1830, 357; **cabinet** *de fizică* RSM, 20v; **gambinet** GN, 164v; **gabinet** TSM, 77; AR 1837, 39, 233. (Cf. şi germ. *Kabinett*, lat. *cabinet* şi *cabinetum*).

CALCULA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 161. Cf. şi **calculălui** AIC, 85, 94; **calculi** BD I, 150; **calcula** AR 1829, 131; GC III, 21r; AR 1837, 210; SHI, XXVIII bis; SHI II, 27; FGE, 8; FGGN, 8; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

CALCULARE s. DFL, 116; GLC, VII, 39; BCD, 103; SSC, 5; VMP, 196.

CALCULAŢIE s. s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 161. Cf. şi AIC, 87, 91, 95; BD I, 150; SIC, 60; SGR II, 5; SHI, XXV, XXVIII bis; RBT I, 9; NPC, XIII, MCL 1838, 175; FL, 22; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi germ. *Kalkulation*).

CALITATE s. s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 161-162. Cf. şi **1.** („însuşire, caracteristică pozitivă”) **bunătate** EBG, 109r; **felime** MGR, 114v; **cumătăţime** BE, 70r; **cvalitaşul** *sau* **feliul** AIC, 26; **cvalitaş** DOA, 7, 23; **feliu** (**calitetul**) MIM, 3, 10; **cvalita** VOG, 53; CA 1856, 71; **feliurime** MIU, 272; SCS, 10; LC, 19; SG, 5, 10, 78; MG II, 45; VA, 200; **felurime** GCG, 24; **ceime** SPBA, 6; VG, 289; AR 1837, 286 bis; **ceime**, **cvalitate** SPBA, 105; **caritime** SGR I, 10, 30, 67, 94, 100, 154, 173; **caretime** *sau* **cvalitate** SGR I, 223; **cvalitate** DGR, 150; SGR II, VIII, 51; CN, 46; **cualitate** CLV, 23v; EGRM, 8v, 39r; PCB, 130; EGR, 37; CR 1829, 142; FGP, 30, 36; GPE, 8; ROB, 2, 4; MCR, 33; GR, 13; KMP, 122; RB, nr. 3, 6; GRN I, 11; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **cualitatea** *au* **felurimea** EGRM, 4r; **cualitatea** *sau* **felurimea** EGR, 22; GRN I, 51, 59; CGR, 27; **calitate**, **cualitate** GC III, 18v; **cualitate** (**proprietate**) BG, 125; **cualitate** (**însuşire**)

BG, 125; **cualitate** (**feli**) BG, 128; **calitate** MFV II, 95v; CLV, 142v, 150r; CR 1829, 276; AR 1829, 72; MRC, 29; FGP, 27; GPE, 5; FTP IV, 148; FEA, 30Ş RO, 52; ROB, 175; LOA, 2, 78, 81, 94; RSM, 20v; MPG, 29; MAE, 27; pe la 1835 forma era frecventă; **calitate** (**însuşime**) PGR, 67; **cualitate**, **calitate** WAM, 47; PD, 384; **calita** SPV, 99; BFO 1843, 22, 23, 374; SSC, 132; **calitale** *sau* **însuşiri** CIRA, 109; **cualita** CPI, 138, 168, 216, anexă 5. **2.** (Filoz.) **feliurime** AOS, 55; DLG, 303; PCP, 28; HFP, 114; CCF, 24, 26; **feliurime** *seau* **cvalitate** CCF, 29; **feliurime** (**cvalitate**) VM, 91; **cvalitate** (**feliurime**) VCL, 26v; **cvalitate** MF I, 142r, 218r; VL, 12r, 13r, 19r; **felitate** HFP, 301; **calita** AOS, 106, 107; **calitate** CLV, 149v, 150r; DFL, 16, 49; KFL, III, 137; **cualitate** CFZ, 21, 49, 102. **3.** („situaţie, condiţie, funcţie, titlu") **calitate** CMR, 55; CR 1830, 40, 343; AR 1830, 25 bis, 212; LOA, 85, 91; MID I, 328; CA 1853, 93; GM 1854, 217; Z 1856, nr. 2, 2; LIT, 77, 355; BEC, V, 1; **însuşime** CIRA, 4; CA 1850, 14; **cvalitate** (**cumătate**) BAR II, 24; **cualitate** ROB, 45; D 1858, 10; **calita** BFO 1843, 77. **4.** („nobleţe; distincţie") *oamenii de* **calita**, *adică cei bogaţi* CBD, 15; *persoane de* **calita** CBD, 88; *om de* **calitate** MFE, 2; *femeie de* **calitate** SIT, 32. (Cf. şi germ. *Qualität*, ngr. ἐπίσημος).

CALITATIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 162. Cf. şi **cvalitativ** VL, 13r; **calitativ** KFL, 164; CGR, 65; MGP, 23; **cualitativ** PBV, 196.

CALM s., adj. *un* **calm** *profund* ICI, 135; **calm** PD, 338. (<fr. *calme*).

CALMA vb. *pentru a* **calma** *şi îndulci alarmele noastre* CV, 28, cf. şi 36. (<fr. *calmer*).

CALMANT adj. *băutură* **calmantă** (*alinătoare*) PMC II, 127. (<fr. *calmant*).

CANDID adj. **candid** (*nevinovat*) SMR II, 17; **candid** NV, 71; LS, 31; StDR, 123; BCP, 15; SMB I, 136; RL, 343; AVP, 4; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *candide*).

CANDOARE s. MEN II, 144; BP, 182; AF, 33, 162, 164; SIT, 70, 154, 315, 353; NV, 71; LS, 82; SSC II, 377; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *candeur*).

CANIBAL s. **canívali**, *carii mănîncă carne de om* GN, 197v; **canibal** GIA I, 35v; SPBA, 82; GC III, 26r; GT 1838, 20; MEN

II, 90; NPT, 264. (Cf. ngr. καννίβαλος, fr. *cannibale*).

CANONADĂ s. (Milit.) AR 1829, 92; GC III, 27r; AR 1831, 110; RB, nr. 32, 4; NV, 71; TR 1854, 60; Z 1856, nr. 16, 4; PD, 339. (<fr. *cannonade*).

CANONIC s., adj. („după reguli, regulat"; Bis.) **canonic** OC II, 35v; MDWS, 3, 91; MR 10; BD I, 157; FEA, 18; SHI II, 117; VVP, 54; FMIL 1840, 47; MID I, 65; FMIL 1847, 103; BCD, 81, 509; PBV, 158; **canonic** (*arhimandrit*) AR 1834, 195; **canoníc** PFBM, 7r; BI, 10, 12, 14, 26; MIR, 204, 338; MIB, 201; GSP I, 46; LB, 93; **canoníc**, **canonicesc** GC III, 26r; **canonicesc** MTT, 126r; LSM, 42; MTM I, 254; PFBM, 34v; TD II, 107; BI, 24, 27, 116, 314; TD III, 392; MR, 34; ROI2 IX, 8; VVP, 54; ROB2, 609; GLC, 3; PBV, 158. (Cf. ngr. κανονικός, lat. *canonicus*, fr. *canonique*).

CANONICAT s. (Bis.) **canonicat** DOB, 8; DE I, 313; **canonicie** LB, 93. (Cf. lat. *canonicatus*).

CANONICEŞTE adv. TD III, 403; CLV, 135v; VVP, 54; PBV, 158.

CANONISIRE s. GIA I, 95v; AR 1830, 383; PBV, 158.

CANONIST s. *multe scriu* **canoniştile** *despre instrumentumuri şi atestaturi* PFBM, 20v; **canonişte** TD III, 403. (Cf. lat. *canonista*).

CANONIZA vb. („a stabili prin reguli; Bis.) **canonisi** GIA I, 97r; MRP, 4; CR 1829, 60; **canonizi**, **canoniza** MIB, 193; **canoniza** SHI II, 206; AsL, 39. (Cf. ngr. κανονίζω, lat. *canonizare*, germ. *kanonisieren*, fr. *canoniser*).

CANONIZAŢIE s. MIB, 90, 199. (Cf. germ. *Kanonisation*).

CANTINĂ s. (Alim.) DIB, 191, 323. (<fr. *cantine*).

CANTINIERĂ s. DIB, 191; Z 1856, nr. 43, 4; GM 1857, 37. (<fr. *cantinière*).

CANTITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 162. Cf. şi **1.** (Fon., Versif.) **cîtăţime** MGR, 134; **cîtime** SGR III, 1; **cuantitate** HGL, 135, 137; PD, 384. **2.** (Gram.) **cîtăţime** MGR, 114v; *pronume dă* **cîtăţime** *sau* **cvantita** VOG, 56; **cîtăţime** (**cvantitate**) BTG, 83v; **cîtăţime** EGRM, 20r, 39r; EGR, 70; GR, 78; GCG, 23, 112; IGE, 39; BG, 127; AGI, 38, 39, 114; **cîtime** GRA, 93r; SGR I, 155; GR 12, 89; *adverbiile* **cantiteţii** DGR, 149; **cuantitate** GRN I, 177. **3.** (Filoz.) **cîteţime** RIM, 14; **cîtăţime** BLM, 5; DLG, 56, 120, 122,

125, 126; HFP, 74, 102, 114; MF I, 112r, 142r; MF II, 69r; **cîtime** CCF, 24, 26; **cîtime** (**cvantitate**) VCL, 27v; **cvantitate** (**cîtime**) VCL, 31r; **cvantitate** VL, 28. **4.** („număr, măsură; sumă") **cîtăţime** BE, 45r; BDL II, 559v; AOS, 55; SG, 5, 15, 78; OFR, 113; PCP, 28; MG I, 178; MG II, 45; DCN, 24; PCB, 65; CR 1829, 28; FGP, 37; GC III, 238v; TAA, 10; ROB, 98; LOA, 68; LO, 4; PPT, 15; MN 1836, 73, 94; forma este folosită frecvent pînă la 1860; *preţu* (**cîtăţimea**) *lucrului* CP I, 102; **cîtăţimea** *sau măsura* NIS, 12; **cîteţime** AR 1830, 226; **cîtţime** TD II, 195, 218; RSL, 2, 5; UT, 1, 3, 7; MIM, 31, 41, 46; **cîtime** SCS, 5; POC, 5; CCI, 31; AR 1830, 236; GC III, 239v; SGM, 141; CIRA, 27; SGR I, 56; CPI, 103; BFO 1833, 109; AR 1837, 38; forma este folosită frecvent pînă la 1860; **cîtiime** BD I, 179; **cîtîme** VA, 200; **cantitate** (**cîtăciune**) MFV I, 33v; **cantitate** VPP, 273; DO, 30; MCL 1838, 175; DFL, 16, 189; KFL, 135; FMIL 1847, 7; CDR, 25; LIT, 144; **cvantitas**, **cătime** BD II, 271; **cuantitate** HPA, 13r; TR 1854, 44; PBV, 196; BEC, 384; PD, 384. (Cf. şi ngr. ποσότης).

CANTITATIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 162. Cf. şi **cvantitativ** VL, 12r; **cantitativ** KFL, 163; CGR, 65, 74; CCG, 39.

CANTON s. (Adm.) **canton** DC IV, 12r, 12v; NIU, 235r, 288r; BD I, 159; GIC, 201; AR 1830, 161; GC III, 26v; FTP I, 246; FTP IV, 192; AR 1834, 128; AR 1837, 287; APP I, 68; RIP I, 227; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **canton** (*ţinut*) GSP I, 15; CR 1831, 34; AR 1834, 194; IL 1840, 45; **canton** (*judeţ*) CR 1829, 274. (Cf. germ. *Kanton*, fr. *canton*).

CANTONAL adj. **cantonal** GC III, 26v; **cantonal**, **cantonariu** StDR, 123. (<fr. *cantonal*).

CAPABILITATE s. **capabilitate** (*vrednicie*) OP, 16v; **capabilitate** (*destoinicie*) FMIL 1844, 66.

CAPACITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 163. Cf. şi **1.** („destoinicie; competenţă; valoare") **capaţitet** IO, 48; *cuprindere* (**capaţitet**) MIM, 11, 14; **capaţitaş** FLG, 26; **capaţitate** (*spornicie*) MPI, 62, cf. şi 218; **capaţitate** ROB, 652; **capacitate** IO, 48; GC III, 37r; EP I, 60; FMIL 1844, 65, 285, 355; MID I, 197; DFL, 22, 198; FMIL 1847, 238; BG, XIV; BIP, 27; BCD, 6, 223, 338; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **capacitate** (*vrednicie*) CEF, 32; **capacitate** (*destoinicie*) R 1857, nr. 1, 2. **2.** („conţinut, volum") **capacitate** RBT I, 53; BGO 1844, 115; JA, 47; PD, 340. (Cf. şi germ.

Kapazität, magh. *capacitas*).

CAPELAN s. (Bis.) **capelan** MCI, 12; MDWS, 391; PFBA, 650r; BD I, 161; LB, 94; AR 1829, 85; BR 1829 II, 61; GC III, 37r; BAR I, 226; CTT, 263, 265; MCL 1839, 455; MID I, 57; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **căplan** BI, 35, 36, 38; TD III, 357; MIB, 252; **caplan** PFBM, 8r; FMIL 1840, 48; **caplan** (*duhovnic*) AR 1837, 41; **caplan** (*efemerion*) AR 1837, 56; **şapelan** SCC II, 45. (Cf. lat. *capellanus*, germ. *Kapellan* şi *Kaplan*, magh. *káplán*, it. *capellano*, fr. *chapelain* şi fam. *capelan*).

CAPELĂ s. (Bis.) **capelă** IPI, 1, 2; GIA I, 93r, 94v; GIA II, 4v; TD III, 224; LP, 3; BPN II, 322; CPM, 8; NPC, f.t.; FD I, 22; PDT, 63; CDCE, 236; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **capelă** *sau* **căpălnă** LB, 94; **capelă** (*paraclis*) CR 1830, 222; AR 1835, 203. (Cf. germ. *Kapelle*, it. *cappella*, magh. *kápolna*).

CAPIŞON s. (Vestim.) **capişon** MCL 1839, 382; **capucon** PFM, 499; **capuşon** SIT, 63; DIB, 10, 23; PD, 341. (<fr. *capuchon*).

CAPITAL s. (Fin., Comerc.). Vezi *Form. term. şt.*, p. 163. Cf. şi **capete** pl. MML, 32r, 32v; DOB, 5; VIC, 201r; APC, 212v; DAP, 22; LC, 29, 32; MSR, 47; **cap** TD II, 219, 220; **capital** TB, 162v; OTB, 13; DOB, 5; RJ, 303; MDWS, 438; IAO, 1; ESI, 17; FLG, 18; BI, 8, 36, 37; TD II, 226; PIM, 2, 4, 5, 9; CL I, 95; CL II, 88, 352; TAI, 60; CB 1813, 93; MIB, 246; TF, 452; MR, 23; DAP, 70; IRF, 15; RA, 53, 97; JNA, 111; LC, 29, 40; GIC, 25; CR 1829, 209; AR 1829, 116, 136, 184; BR 1829 I, 40, 47; SPT, 150; CR 1830, 389; AR 1830, 164; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **capetal** DAP, 51, 87; **căpital** CR 1829, 21; SIM, 77; RL, 260.

CAPITALIST s. **capitalista** m. BD I, 160; **capitalist** AR 1829, 119; CR 1830, 346; AR 1830, 103, 197; GC III, 32v; FTP I, 136; MN 1836, 63; RB, nr. 24, 3, 261, 384; VVP, 55; MCL 1839, 394, 851; SMR I, 41; IVA, 30; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *capitalista*, fr. *capitaliste*, germ. *Kapitalist*).

CAPITUL s. (Bis.) **capitulum** DOB, 6, 8; PFBM, 4r; BI, f.t., 9, 18; MIB, 201, 233; TAI, 37; MR, 26; GSP I, 46; **capitul** MIR, 135, 338; MIB, pf., 264; BD I, 160; GLC, 27. (<lat. *capitulum*).

CAPORAL s. (Milit.) **caprar** IPC, 7; VIC, 144v; **caplar** *sau* *strajameşter* RD, 5; **căpral**, **căprar** ME, 285; **căprar** LB, 95;

RO, 11, 16; CPL, 28; FMIL 1840, 242; **căpral** VVP, 67; **corporal** IPC, 7; AR 1829, 174; AR 1830, 224; StDR, 152; **corporal** *sau* **căprar** IRF, 71; **caporal** AR 1829, 7; BFO 1833, 76; AR 1834, 66; KPA, 16; BIP, 79; RL, 100; **caporar** AR 1829, 7; **caporar**, **căprar** GC III, 37r. (Cf. lat. *caporalis* şi *corporalis*, germ. *Korporal*, magh. *káplár*, fr. *caporal*).

CARABINĂ s. **carabină** VIC, 114r; LVH, 20v, 77v; GC III, 44r; RB, 222; VVP, 55; BFO 1843, 180; SRM, 18, 25; StDR, 125; BCB, 14; SCC I, 135; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *săneaţă* (**carabină**) IL 1840, 104; **carabin** BDL II, 482r; BD I, 165; LB, 98. (Cf. fr. *carabine*, germ. *Karabiner*).

CARABINIER s. (Milit.) **carabiner** CR 1829, 140; AR 1834, 76; RB, 231; SRM, 8, 25; SRI, 3, 5, 9; RBM, 154; NRC, 9; **carabinier** CR 1829, 140; AR 1829, 90; CR 1830, 204; AR 1830, 372; GC III, 43v; VVP, 55; ROM, 12, 174; StDR, 125. (Cf. rus. карабинер, fr. *carabinier*).

CARACTER s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 163, şi *Împrumut. I*, p. 45. Cf. şi **haractir** EBG, 44v; TB, 19v; MAB, 72r; AZ, 7v, 39v; DAB, 2r, 21r, 34v; FGS, 38r; NID II, 112r; CISG, 99; MIR, 247; MIB, 8; VSN, 20r; SCS, 10; JNA, 124; KUP, 34r; LC, 86; AOS, 54, 65; SPBA, ff., 104; MRP, 47; NZ, 7v, 10v, 32r; GEG, 10; MT, 1, 3; IRV, 2r, 91r; KIT, 25, 26; BGV, 41r; MFV II, 28v; CDP, 27; TPE, 6r, 16v, 22v, 29r; forma continuă să fie frecventă pînă după anul 1840; **haráctir** HG, 1; BDL IV, 1112r; **haracter** MIU, 35, 69, 77; TD I, 272, 273; DAB, 24r; TMS, 63, 64; VSN, 9r; GSP I, 182; GSP II, 185; CB 1818, 43; SIU, 7v, 41v, 47v, 48v, 61r; BPN I, 3; CRac, 10, 190; MRP, 27; SPBA, 21; IRV, 25r; CLV, 147v; MFV I, 23v, 33v; CC, 92; GAT, 12; PIU I, 141, 180; TSVM, 7, 42, 56; DCN, 16, 108; CR 1829, 1, 77, 126, 218; forma era frecventă pînă pe la 1840; **harácter** MIU, 77, 242, 360; TD III, 23, 35; BPN I, 64, 113; BPN II, 176; NFI, 202; **caractir** PV, 79, 126; RA, 11; CB 1816, 57; BDL II, 482r; NZ, 73r; MCB, 81, 130, 142; HFP, 224; SPV, 25; MF II, 98; MF III, 60v; SHI II, 62; RBT I, 7; VHP, ded. 1; StDR, 125; **caracter** CV, 31; IO, XVI; MIU, XIII, XXI; GSP II, 164, 170; FTM, 153; MPI, 68; BPN II, 300; CRac, 75; BR 1821, 44; DGR, 171; MCB, 22, 81, 89, 166; PIU I, 1; VMG, 291; EGR, 67; PCB, 99; BRD, 61; BR 1829 II, 22, 47; MBV, 12; PAFR, 43; MRC, 99; FGP, 16; GC III, 43v; CR

1831, 27; pe la 1830 forma era frecventă; **carácter** CL I, 7; TMS, 86; TF, 174, 302; IRF, 93; MPI, 12, 65; BPN I, 99; **caracter** VOG, 113; **carácter** FTM, 79; **haracterum** MPE, IV; **caracteră** IGE, 213, 214; **carapter** R 1857, nr. 1, 3. (Cf. şi ngr. χαρακτῆρας), germ. *Charácter*, it. *caràttere*).

CARACTERISTIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 163. Cf. şi **caracteristicesc** MPI, 52; **haractericesc** SIU, 32r; CLV, 148r; **haractiricesc** HFP, 198; **haractiristic** HFP, 235; **haracteristic** SIU, 37r; BFO 1833, 200; HMV I, 103; **haracterisitor** SMA, 15; **caracteristic** GC III, 43v; SGR I, 142; MCR, 161; AIR I, 26; HPA, 24v; RB, nr. 24, 1; VVP, 55; HMV I, 84; AR 1844, 13; FMIL 1844, 26; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *characteristicus*).

CARACTERISTICĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 163. Cf. şi **1.** (Mat.) **haracteristic** CLV, 148r; **caracteristică** LM, 303. **2.** („particularitate, însuşire tipică”) **haracteristic** CLV, 33r; **haractiristică** SGR I, 214; **haracteristică** SGR I, VIII; ELS, 5; ECS, 9; SHI II, 105; CDCE, 137; HMV I, 86; EV, XLIII; **caracteristică** MF II, 43r; GT 1848, 4; FMIL 1844, 365; SIT, 102; CGR, 8; AAR, 4; RL, 357; SIT, 102; CEG, 80; **caractiristică** StDR, 125.

CARACTERIZA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 163. Cf. şi **haractiri** OC II, 41v; **haractirisi** PTF, 66r; KUP, 15r; BDL IV, 1113r; PCP, 45; DCN, 122; AR 1829, 120; HFP, 158; CR 1830, 330, 399; GTN 1835, 6; BFO 1838, 157; **haracterisi** DCN, 99; CLV, 148r; VMG, 226; FD I, 105; **haracteriza** BM, 9; GTN 1836, 49 bis; **haractiriza** GTN 1836, 72 bis; SHI II, 195; **haractirizi** SHI II, 172; **haracterizi** FD I, 37; **haracterisa** FMIL 1844, 67; HMV I, 71; **haracterui** FD I, 35; **caractirisi** MCB, 28, 167; CR 1829, 202; SHI II, 62; **caracterisi** AR 1829, 88; AR 1830, 117; CBD, 90; BGO 1840, 290; **caracterisa** MPI, 218; AIR I, XI; AIR III, 65; KMP, 33; MID I, 198; VM, 150; MEN II, 207; FMIL 1847, 60; LS, 44; RL, 25, 133, 372; CA 1856, 22Ş C, 117; GCB II, 192; NPT, 218; INB 1859, 12; PD, 341; **caracteriza** GC III, 43v; RB, nr. 20, 1; FMIL 1840, 97, 125, 251; SMR I, 34; BFO 1843, 113; AMIM, 46; DFL, 26, 31, 135; CA 1847, 21; FMIL 1847, 41; SSC, I; GRR, 207; pe la 1850 forma era frecventă; **caracterizi** SHI II, 34; **caractirizi** SHI II, 152; IVA, 15; **caractera** GG, III, 129; FMIL 1844, 266; DFL, 93, 197; PBM, 159; CA

1847, 26; SIT, 2; FMIL 1847, 65; CA 1850, 15; CA 1855, 129; ASLI, 148; CA 1858, 22; **caracteria** Z 1856, nr. 4, 1. (Cf. şi germ. *charakterisieren*).

CARACTERIZARE s. **haracterisire** MFV II, 187r; **haractirisire** CR 1829, 296; **caracterizare** GC III, 43v; PBV, 160; **caracterisire** FL, 46.

CARACTERIZAŢIE s. GC III, 43v. (<fr. *caractérisation*).

CARDINAL s. (Bis.) **cardinal** AP, 98; OC I, 56v, 71r; MTT, 213r, 241r; DIP, 31r; MDWS, 391; CPN, 35; VIC, 35v, 41v, 47v; LVH, 41v; NIU, 292r; NID I, 63r, 63v; NID II, 156r; OMT, 100; MIB, 51; TF, 9; TPE, 26v; BDL II, 482v; pe la 1820 cuvîntul era frecvent; **cardinaliş** DOB, 5; **gardinar** DC IV, 15v; **gardinal** GCA, 64; MFV I, 80v, 137v; **cardinar** LMG, 94. (Cf. lat. *cardinalis*, fr. *cardinal*, ngr. καρδινάλης).

CARDINAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 164. Cf. şi **1.** (Gram.) [numeral, număr] **numit** EBG, 28r, 32v; **temeinic** TGR, 96; **temelnic** GRA, 62v; **de temelie** *sau* **de căpetenie** ME, 39; **temeinic** (**cardinal**) DGR, 64; **de cîtăţime** SG, 15; MG II, 119; **de rădăcină** SGM, 40; **de căpetenie**, **începător** VG, 196; **rădăcinal** IGR, 37; **cardinal** (**rădăcinal**) MGP, 26; **cardinal** EGRM, 7v; EGR, 31; FGP, 36; SCR I, 157; GR, 30; CGF, 34; HGL, 32; CDR, 29; BG, 174; AGI, 31; **temeinic** *sau* **cardinal** SGR I, 68; **cardinal** *sau* **temeinic** GRN I, 65; **cardinal** *sau* **temelnic** PGRL I, 83; **cardinale** *sau* **de căpetenie** PGR, 19; **cardinal** *sau* **de rădăcină** CGR, 27, 74; **fundamental** *sau* **cardinal** BG, 52; **originar** *sau* **cardinal** CCG, 34. **2.** („principal, fundamental, esenţial") *punct* **cardinal** FGE, 13; FGGN, 14; CA 1861, XI; *punturi* **cardinale** (**de căpetenie**) RBT I, 36; **cardinal** FMIL 1847, 1847, 122; CA 1853, XVIII; LMG, 201; NPT, 360. (Cf. şi germ. *kardinal*).

CARTIER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 46. Cf. şi **1.** („locuinţă provizorie, gazdă; cantonament") **cvartir** LVH, 70; DSM, 39; DSM2, 43; TAI, 33; IRF, 12, 39; TID, 7, 13; GSP II, 78; MIM, 49; BPN II, 207; SPBA, 90; CR 1829, 295; CR 1830, 60 bis; BAR II, 45; GG, 35; ROI2 III, 7; RB, 153; MCL 1838, 21; FMIL, 191, 251; **cvartir** (**pastoi**) BFO 1833, 36; **cvartire** *ostăşeşti sau* **pastoiuri** BFO 1833, 191; **cfartir** CR 1830, 261, 389; BFO 1833, 191; **cvartiră** AR 1829, 37; AR 1830, 171; AR 1837, 94; SCC II, 230; CA 1854, 117; Z 1856, nr. 19, 2; **cfartir**, **cvartir**, **cuartir**,

gvartir GC III, 118v, 155r, 239r, 271r; **cvartiriu** StDR, 129; **cuartir** D 1859, 128; BEC, XLVII; **cuartieră**, **cuartiere** LIT, 132, 146. **2.** (Milit.) *general* **cvartirmaistăr** VIC, 96v; *cel de căpetenie* **cvartir** RA, 77; **hauptcvartirul** *oştilor* RA, 84; *glavnă* **cvartir** CR 1829, 9; *gheneral* **cvartir** AR 1829, 26, 60; **cvartirul** *general* CR 1830, 153; **cvartiriul** *de căpetenie* (*praetorium*) BAR II, 162; **cvartirul** *de căpetenie* RB, nr. 33, 4; **cvartir maistru** *cel mare al armatei* BPA, 22; **cfartirul** *general* CR 1829, 38, 119, 131; **cuartirul** *şefului* RBM, 12; **cuartirul** *de căpetenie* TR 1854, 1, 3; **cuartierul** *general* LIT, 260; **cartierul** *general* C, 68. **3.** („parte a unui oraş; mahala") **cvartir** SPBA, 90; AR 1837, 365; MCL 1839, 372; PBV, 164; **cvartiruri** (*mahalale*) CR 1830, 266; **cartier** CR 1829, 21; BDJE, 61; PCI, 43; **cuartir** PLB, 28; BCI, 183; **cuartier** SMB I, 6; RL, 138; LIT, 11; PD, 384. (Cf. germ. *Quartier*, rus. квартира şi постой, fr. *quartier*, lat. *quartirium*).

CARTON s. BDL II, 483v; LB, 102; GC III, 49r; AR 1837, 244; IL 1840, 99; NV, 74; StDR, 126; SCC I, 240; RL, 390; PBV, 161; INB 1859, 75; PD, 343. (Cf. germ. *Karton*, fr. *carton*).

CARTUŞ s. **1.** („pachet mic") **cartuz** VRM, 43. **2.** („încărcătură de puşcă, de tun") *o zdrobitură de* **cartace** IRF, 57; *ghiulele şi* **cartuce** CR 1829, 28; **cartuş**, **cartac**, **patron** GC III, 50r; **cartuşă** (**patron**) SRI, 186; **cartuz** FAM, 14, 15, 102; **cartece** pl. FAM, 18, 19; **cartuş** StDR, 126; PBV, 161. (Cf. fr. *cartouche*, germ. *Kartusche*, *Kartätsche* şi *Patron*, it. *cartoccio*).

CAST adj. **cast** AR 1844, 106; BDJE, 24, 173; AF, 21r; SIT, 153; NV, 74; StDR, 127; LS, 116; CA 1852, 43; AAR, 26; RMS, 228; BCB, 75; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **cast** (*curat*) AF, 177; CA 1854, XXV. (Cf. lat. *castus*, it. *casto*, fr. *chaste*).

CASTĂ s. **castă** SPBA, 43, 51, 90; AR 1830, 48; SHI II, 7, 25; FMIL 1844, 313; DFL, 193; BP, XVII; PCI, 30, 31; StDR, 127; SCC II, 36; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **castie** (*tagmă*) AR 1834, 288; **castă** (*tagmă*) GGV, 92. (<fr. *caste*).

CASTITATE s. NV, 74; RMS, 100; CA 1852, 25; CA 1855, 2; CEF, 41; DIB, 177; DILB II, 207; LIT, 58, 362; CA 1858, 94; PD, 344. (Cf. lat. *castitas*, it. *castità*, fr. *chasteté*).

CATASTROFĂ s. **catastrofă** BDL II, 485v; AR 1829, 28, 92, 118; CR 1829, 321; AR 1830, 229; CR 1830, 157; AR 1832, 135; AR 1834, 38; AIR I, 43, 146; SHI I, 18; pe la 1835 cuvîntul era

frecvent; **catastrofe** (*mari întîmplări*) AR 1830, 514; **catastrof** GC III, 59r. (Cf. fr. *catastrophe*, lat. *catastropha*, germ. *Katastrophe*).

CATIHETIC adj. (Did.) [forma] *învăţăturii cei* **catehisticeşti** EDE, 176; *forma învăţăturei cea* **cateheticească** *sau socratică* MPI, 183, cf. şi 184; *diálog* **catehisicesc** MPI, 186; *metodă* **catehetică** BIP, 155; PBV, 163. (Cf. lat. *catecheticus*, germ. *katechetisch*, ngr. κατηχητικός).

CATIHETICĂ s. **catehetica**, *adică învăţătura credinţei* TAI, 11; **catehetica** *sau socratica* MPI, 184; **catehetică** RL, 315; PBV, 163. (Cf. lat. *catechetica*, germ. *Katechetik*).

CAUCIUC s. *gummi elasticum sau* **cauciuc** CA 1851, 81; **cauciuc** SCC I, 240; **cauciuc** […] *sau gumielastic* INB 1859, 37; **cautciuc** RMS, 230; **cautşuc** PFHM I, 27; PFM, 57; PD, 346; *gumielastic sau* **cautşuc** BBS, 14. (Cf. fr. *caoutchouc*, germ. *Kautschuk*).

CAUTELĂ s. *păzire* (**cautelă**) OAI, 4; **cautelele**, *adică luările aminte* FDB, 13, cf. şi **cautelă**, 38, 125; **cáutelă** MIM, 13. (Cf. lat. *cautela*, magh. *kautela*, it. *cautela*).

CAZARMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 46. Cf. şi **casarmă** CB 1816, 61; MIM, 49; LB, 103; CR 1829, 204; CR 1831, 27; AR 1837, 1, 140; BGO 1840, 183; RIP I, 165; BGO 1844, 122; FMIL 1844, 265; MEN I, 240; forma era frecventă pînă la 1860; **casarmă**, **casarnă** BDL II, 484r; **casarnie** CR 1829, 10; FGGN, 114; RL, 287; SRM, 9, 77; **casernă** GIC, 190; CR 1831, 30; FD I, 22; **cazernă** AR 1829, 159; SPV, XII; ROB, 130; SRM, 83, 149; **casernie** FD I, 55; **cazarmă** GIC, 27; CR 1829, 56, 178, 204; AR 1829, 155; GC III, 10r; CR 1831, 27; FTP II, 189; BFO 1833, 46; GG, 134; pe la 1835 forma era frecventă; **cazarmă**, **cazernă** StDR, 121; **cazarmie** CR 1829, 19, 212, 213; CR 1830, 167; FTP I, 142; GG, 224; MN 1836, 6, 11; BFO 1843, 269; FGGN, 114; SRM, 19, 186, 222; RL, 257, 310, 316; forma era frecventă pînă la 1860; **cazarnă** AR 1829, 107; ROB, 117, 196. (Cf. lat. *casarma*, rus. казарма, fr. *caserne*, germ. *Kaserne*).

CEDA vb. **ţedui** CPI, 232, anexă 13; **sidarisi** BFO 1843, 431; **cede** BP, 184; NV, 62; C, 6; AVP, 6; PD, 142; **ceda** SIT, 120, 179; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 4, 3, 4; LIT, 225, 264, 310; CA 1858, 116; BEC, 61; **ceda** (*răşlui*) CA 1861, 55. (Cf. fr. *céder*, lat. *cedere*, it. *cedere*).

CEDENT s. **ţeduitoriul** (*dătătoriul ţesiei*) CPI, 232, cf. şi anexă 13; **ţedenş** SR, 30, 46; **ţedent** SR, 38; **ţesant** StDR, 298; **cesant** *sau* **cedent** StDR, 30. (Cf. lat. *cedens*, germ. *Cedent*, fr. *cessant*).

CELEBRA vb. **ţelebra** CV, 30, 34; **celebra** MEN II, 319; BDJE, 1; BP, VII, IX, XIX, 132; AF, 13; SIT, 46; NV, 62; PCI, 51; CA 1852, 46; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **ţelebra**, **celebra** StDR, 297, 299. (Cf. lat. *celebrare*, fr. *célébrer*).

CELEBRARE s. GRR, 255; CA 1853, 53; AVP, 6; CA 1858, 97; D 1860, 99; PD, 143.

CELEBRAŢIE s. NV, 62; StDR, 299; CA 1857, 83; PBV, 539; PD, 143. (<fr. *célebration*).

CELEBRITATE s. ELS, 37; DFL, 189; SIT, ded. 3; NV, 62; RMS, 54; SAS, 14; GM 1854, 3, 190; RL, 397; LIT, 21; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *célébrité*, lat. *celebritas*).

CELEBRU adj. **celebru** CRac, 184; MEN I, 14; BDJE, 3, 4; LMS, 42; BG, XV; NV, 62; GPG2, 55; GM 1854, 3; CFZ, 167; CA 1855, 23; RL, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **celebru** (*vestit*) CEF, 199; **ţelebru**, **celebru** StDR, 297, 299. (Cf. fr. *célèbre*, lat. *celeber*).

CELIBAT s. **celibat** SHI I, 12; FL, 42; FMIL 1840, 104; MEN I, 121; MEN II, 33, 138; HMV II, 16; FMIL 1847, 90; BCI, 32; **celibat** (*holteie*) PIA, 102; **celibat** *sau holteie* CBV, 11v; **celibat** (*necăsătorie*) CA 1861, 66; **celibat** şi **celibaţie** NV, 62; PD, 143; **ţelibat**, **celibat** StDR, 297, 299. (Cf. lat. *caelibatus*, fr. *célibat*, it. *celibato*).

CELIBATAR s., adj. **celibatar** GC VII, 114r; NV, 63; BCI, 32; PD, 143; **celibater** KMP, 98. (<fr. *célibataire*).

CENTRA vb. **centrui** VVP, 162; **închentra** SHI II, 171; PRA, 43. (<fr. *centrer*).

CENTRAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 166. Cf. şi **ţăntral** PIM, 6; ** țentral** BFO 1833, 162; MF II, 81r; SR, 28, 33; **centros** BD I, 186; **chentricesc** CLV, 136v; **chendral** AR 1830, 161, 175; **chentral** AR 1830, 106; BFO 1833, 21, 68; AR 1837, 28, 311; ROI2 III, 67, 87; BFO 1838, 113; AsE, 13; AOD, 123; VH, 77; StDR, 129; **cendral** (*din mijloc*) CR 1829, 132, 136; **mijlocal** GPG, III; **central** GC VII, 114v; CR 1830, 19, 91, 391; CR 1831, 36; CPL, 71 bis; LOA, 67, 118; KMP, 121; SMA, 31; GT 1838, 16; MCL 1839, 261, 516; VVP, 162; pe la 1840 forma era

frecventă. (Cf. şi ngr. κεντρῷς, κεντρικός).

CENTRALIZA vb. **centraliza** GC VII, 114v, 115r; SSC, 100, 156; C, 18; PBV, 539; CA 1861, 142; **centralisa** NV, 63; RL, 271; GCB II, 190; D 1858, 3; D 1860, 282; PD, 146. (<fr. *centraliser*).

CENTRALIZARE s. **centralizare** PBV, 539; **centralisare** C, 1; R 1857, nr. 2, 2; BEC, XLI.

CENTRALIZAT adj. GC VII, 115r; CD, VII.

CENTRALIZATOR adj., s. **centralizător** GC VII, 115r. (<fr. *centralisateur*).

CENTRALIZAŢIE s. **centralisaţie** NV, 63; PD, 146; **centralizaţie** SSC, 98; PBV, 539. (<fr. *centralisation*).

CENTRU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 166. Cf. şi **chentron** RIC, 284v; VEI, 16r; GN, 308v; PTF, 115r; AOS, 112; **chendron** MTT, 13v, 252v; MDC, pf.; GN, 7v, 286v; VIC, 6v, 19v, 77v, 118r, 162v; ZFV I, 16v; GCA, 28; AOS, 115; **chentru** VEI, 15r, 20r, 29r; GCA I, 2v; AOS, 79; SPBA, 21; CLV, 136r, 149r; HFP, 60, 61, 86, 326; AR 1829, 103; AR 1830, 1, 18, 88, 112; GC III, 72r; SPV, 49; NFI, 302; CIRA, 27, 394; BFI, 44; SHI, XXVIII; AR 1837, 94, 183, 256; ROI2 III, 116; PMG, 49; SMR I, 4; **chendru** MTT, 161v; DIP, 6r; GCA, 95; HOG, 111; GCA II, 16r, 30v, 55r; BDL II, 487v; AOS, 41, 122; IRV, 87v; BGV, 13v; NMP, 16; AR 1829, 73; AR 1830, 158; **ţentrum** MIU, 95; IRF, 74, 78; TSVM, 38; **țentru** GSP I, 17; BDL IV, 1123r; StDR, 297; **centru** BDL IV, 1132v; BD I, 186; EGR, XXIX; CR 1829, 41, 59, 177, 272; BR 1829 II, 35; CR 1830, 27; TAA, 8; GC VII, 114v; BAR II, 168; LOA, 78; YNM, 11; MN 1836, 49, 93; AIR II, 269; FL, 42; RB, nr. 12, 4; FMIL 1840, 99, 270; pe la 1840 forma era frecventă; **cendru** PCB, 12; MRC, 15; CMR, 8; GC VII, 123v; FTP I, 132; FTP IV, 101, 198; BM, 60; BCA, 397, 417; **centrum** FMIL 1844, 153.

CEREMONIAL s., adj. **ţerimonial** MIB, 78; AR 1829, 182; **ţeremonial** AR 1829, 117, 123; GC VII, 384r; AR 1834, 309; RB, 213; VVP, 160; AOD, 296: StDR, 298; C, 14; CA 1860, 99; **cerimonial** CA 1855, 69; **ceremonial** SRM, 24; SRI, 233; RAM, 13; Z 1856, nr. 23, 3; D 1860, 99; CA 1861, 127; PD, 148. (Cf. lat. *caeremonialis* şi *caerimonialis*, it. *cerimoniale*, fr. *cérémonial*).

CEREMONIE s. (Bis.; „solemnitate, fast”; „forme de politeţe”). Vezi *Împrumut. I*, p. 46-47. Cf. şi **ţeremónie** TAI, 11; DOA, 8; MIB, 72; TF, 41; VPB, 9; CB 1815, 40; GSP I, 117; CDA, 43; JNA, 45; CRac, 7; SPBA, 34, 98; IRV, 34v; CSM, 131; CR 1829, 5; AR 1829, 17, 65; CR 1830, 378; **ţeremonie** OST, 48, 86; TD I, 46, 470; PFBA, 689v; OMT, 9; VPP, 302; BDL IV, 1123v; CRac, 7; SPBA, 34; IRV, 25r, 52v; CC, 109; CSM, 14; CLV, 137r; TSVM, 55; BRD, 79; AR 1829, 63; BR 1829 II, 20; FTP III, 113; CIRA, 300; BAR I, 112; AIR I, 182; DTN, 23; KUB, 15; GG, 114; forma continuă să fie folosită frecvent pînă spre anul 1860; **ţărămónie** IRB, 28r; DAB, 144v; NID I, 59r; **ţărămonie** DAB, 67v; FGS, 41v, 46r; NIU, 79r, 109r, 188r; SIU, 34v; **ţăremónie** AZ, 83r; AR 1829, 15, 33; **ţărimónie** ROB, 77; **ţărmonie** CM, 24v; **ţerămonie** MDP, 39; **ţermónie** CR 1829, 3, 157; CR 1830, 343; ROB, 12; **ţermonie** MCB, 153; CR 1830, 9, 360; MBE, 21; FEA, 29, 61; ROB, 193; MAE, 86; MBG, 8; VAA, 29; ECS, 141; GTN 1836, 74; CDCE, 18; DE I, 35; CA 1852, 24; **ţiremonie** AZ, 2r, 14r, 80r; **ţirămonie** NIU, 160r; NID I, 62r; **ţerimónie** AZ, 139r; MIB, 23; SIU, 36r, 39r, 53v; BPN II, 276; FNB I, 5; FNB II, 165; **ţerimonie** SIU, 28r; LB, 111; GIC, 139; BR 1829 I, 4; AR 1830, 16; CR 1831, 23; SIC, 69; BAR I, 192, 206; MSR, 86; MDP, 37; SHI II, 8; FL, 85; AFH, 20; VFD, 114; FMIL 1840, 47; forma continuă să fie folosită pînă spre 1860; **ţerîmonie** CR 1830, 376; **ţirimónie** AZ, 6r; NID II, 408; VSN, 324r; DCN, 139; MVS, 38v, 44v; **ţirimónie**, **teremónie** GC VII, 383v; **ţirimonie** IFA, 133r; MSR, 78; SCC I, 252; **ţîrîmónie** RON, 193; **ţirmónie** DCP, 11; EAM, 65; **ţirmonie** MCB, 87; MRC, 112, 118; CMR, 5; VSC, 23, 55; FTP I, 27; LOA, 83; MEN II, 260, 291; NV, 403; **ţîrmonie** MCB, 8; ZEV, 96; PBV, 537; **ceremónie** FTM, 31; **ceremonie** BD I, 121; CPM, 4; NAP, 20; AFH, 34; DL, 28, 56; FMIL 1844, 73; BPA, 27; MID I, 14, 119; SRM, 20, 25; DFL, 151; AF, 182; CA 1851, 44; BCB, 72; BMN I, 17; pe la 1850 forma era frecventă; **cerimonie** FMIL 1847, 238; CA 1851, 35; TR 1854, 14; Z 1856, nr. 22, 1; NPT, 48; PBV, 540. (Cf. gr. τσιριμόνια, lat. *caerimonia* şi *caeremonia*, germ. *Zeremonie*, fr. *cérémonie*, it. *cerimonia*, rus.церемония).

CEREMONIOS adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 47. Cf. şi **ţărimonios** ME, 637; SIU, 54r; **ţerimonios** SIU, 53v; EOI, 177; **ţirmo-**

nios MCB, 135; **ţeremonios** SPBA, 103; AR 1829, 205; CIRA, 111; VVP, 160; StDR, 298; DIB, 246; **ţîrmonios** PBV, 537; **ceremonios** DCB IV, 46. (Cf. gr. τσιριμονιόζος, lat. *caeremoniosus* şi *caerimoniosus*, fr. *cérémonieux*).

CESIONAR s. **ţesionariul** (*primitoriul ţesiei*) CPI, 232; **ţesionar** SR, 46; **cesionar** PD, 149. (Cf. lat. *cessionarius*, fr. *cessionnaire*).

CESIUNE s. (Jur.) **ţesie** TD II, 183; CPI, 282, anexă 13; SR, 31, 48; SHI II, 50, 149; StDR, 298; CA 1853, 56; **cesie** AMIM, XXVIII; CA 1854, 115; Z 1856, nr. 9, 4, nr. 13, 3; PD, 149; **cesie**, **cesiune** StDR, 301; **cesiune** BEC, 178, 357, 359. (Cf. lat. *cessio*, fr. *cession*).

CHEI s. (Mar.) **chei** RL, 21, 434; DIB, 213, 297; D 1858, 12; PD, 347; **cheu** DIB, 428, 429. (<fr. *quai*).

CHITANŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 47. Cf. şi **cvitanţie** IPC, 1, 4, 6, 12; RI, 21; PFBA, 655r, v; CP I, 334; ME, 197; CL II, 294; TAI, 16, 38; LB, 570; SR, 31, 32, 38; **cviitanţie** CL I, 95; **cvitanţie** DOB, 6; CL III, 10; LB, 570; AR 1829, 143, 147; CPI, 41, 234; BFO 1833, 51, 84; ROI2, VIII, 12; CGF, 139; CD, 17; StDR, 129; forma era frecventă pînă după 1850; **cvită** MPI, 28, 90; FMIL 1844, 277; **cvitanţă** CR 1829, 317; VVP, 56; CDCE, 222; Prop., 122; PBV, 164; **cfitanţie** NID I, 89v, 90r; ROB, 40; BFO 1833, 125; CCB, 61; BFO 1834, 100; CPO, 41; **cfitanţă** CR 1830, 262; ROB, 40; LOA, 31; BGO 1840, 78; CCB, 97; BGO 1844, 59; CCP, 111; **cfitanţie**, **cfitanţă**, **cuitanţă**, **chitanţă** GC III, 270v; **cuitanţă** BCD, 593, 597; PBV, 197; D 1858, 5; PD, 385; **chitanţă** RF, 9, 30, 34, 37. (Cf. lat. *quietantia*, rus. квитанция, it. *quietanza*, fr. *quittance*).

CIRC s. **circ** (*împrejurare*) *unde se făcea lupta* FTM, 149; **circ** BAR II, 22; AR 1834, 293; CRV, 6; AR 1837, 263; VVP, 163; MV, 269; ASI, 18; NV, 66; SMB I, 15; forma era folosită frecvent pînă la 1860; **circus** RCM, 131; **ţirc** (ὑπποδρόμιον) IRV, 28r; **ţirc** (*cirque*) IRV, 106r; **ţirc** AR 1829, 227; BAR II, 189; PBV, 525; **ţirc** (*circus*) BAR II, 188; **ţircus** (*circus*) BAR II, 37; **ţarc** (*circus*) BAR I, 14, cf. şi 115; **ţearc** SIC, 44; SHI, 57, 151. (Cf. lat. *circus* şi *circulus*, it. *circo*, fr. *cirque*, germ. *Zirkus*).

CIRCULA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 168-169. Cf. şi **ţircula** AR 1829, 95, 181; RCM, 18; AR 1844, 7; CA 1848, 33; SCC II,

346; **ţircolarisi** SR, 6; **ţircularisi** SR, 33; **circula** PCB, 60; CR 1829, 247; LME, 82; CR 1830, 225; GC VII, 133r; DTN, 7; GTN 1836, 56; RB, 384; VVP, 163; HP, XVII; FMIL 1844, 116; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **cercula** SCC I, 111; JA, 122.

CIRCULAR, -Ă s., adj. (Adm.) **împrejuralnică** MTT, 83v; **ţirculareş** OTB, 5; **ţircularîş** DOB, 4; CME, 1; **ţircular** CMA, 1; CMB, 1; PIM, 7; CMC, 1; CMD, 1; CMM, 1; CMO, 1; CMG, 2; CMH, 1; CML, 1; LB, 124; RB, nr. 11, 2; BFO 1843, 373; CPH, 50; **ţirculară** AR 1832, 16; BFO 1833, 219; AR 1834, 66; LO, 10; AR 1837, 165; SHI II, 125; AsL, 9; BFO 1843, 61; **ţircularnică** BFO 1833, 50; AOD VII, 2, 61, 136; **ţircularnic** AOD, 202; **ţărculară** BFO 1833, 214; **ţirculară**, **ţircularnică**, **cerculară** StDR, 298; **cicular** CR 1830, 246; DFL, 99; AML, 174; **circulară** CR 1830, 34, 111; DE I, IV; BGO 1840, 83; BGO 1844, 79; JDS II, 442; BIP, 46, 66; NV, 66; pe la 1850 forma era frecventă; **cerculare** sg. TR 1854, 1; **circulare** sg. RL, 267; **cerculară** Z 1856, nr. 5, 4, nr. 15, 2; CA 1857, 83. (Cf. lat. *circularis*, germ. *Zircular*, fr. *circulaire*).

CIVIL adj., s. **1.** („cetăţenesc, public, social, politic; în opoziţie cu militar şi religios") *sobor bisericesc şi* **politicesc** GCO, 31v; **politicesc** MOC, pf.; DIP, 9r; DC III, 33r; DC IV, 45v, 85v; MTA, 1; IIE, 17; PTF, 30r, 47v; FNPB I, f.t.; GIA I, 53r; GIA II, 3r, 22v; MIU, III; PFBM, 28r; TD II, 95; TD III, 341; NID II, 13r; LC, 51; SPBA, pf.; PCP, 11; MCB, 44; HFP, 354; CR 1829, 271; CR 1830, 331; CCM, 43; CCB, 127; AOD, 33, 76; [dregătorie] **politicească** RJ, 399; ORC, pf., 138, 156; CP I, 169, 314; ROI2 III, 10; CCP, 41; *cinuri* **politiceşti** AZ, 76v; LC, 1; OFR, 18; *cărţi* **politiceşti** (*adecă lumeşti*) BE, 2v; *cărţi* **politiceşti** BTG, 24r; *tipografie* **politicească** HG, f.t.; *un autor fie bisericesc, fie* **politicesc** FTP I, 101; *starea* **politicească** *a unui om* CPI, 2; *război* **orăşenesc** MIU, 319, 428; NIU, 150v, 167v, 207r; NB, 39; *soţietatea* **orăşenească** PFBA, 617r; *arhitectura* **cetăţenească** PTF, 168r; *diregătorii* **cetăţeneşti** DLC, 3; *război* **cetăţenesc** IRV, 123v; AR 1829, 198; **cetăţenesc** BAR I, 236; MN 1836, 3; VVP, 163; FMIL 1840, 34; *războaie din lăuntru* (**cetăţăneşti**) BDT, 194v; **cetăţănesc** GIA I, 96r; AZ, 88r; TF, 327; SIU, 69r, 78v; EGT, 40r; AR 1830, 116; AR 1837, 42; SHI II, 32, 210; *război* **cetăţan** (*ce să zice între dînşii*) FTU, 16; *războaie* **cetăţene** IRV,

129v; AMIM, 54; **ţivileasca** *dregătorie* ORC, 188; **ţivilesc** CP III, 41; **ţivilicesc** PFBA, 615r, 617r; *arhitectură* **ţivilişească** TGm2, 32r; *ori fie oştean, ori* **ţivil** ORC, 394; *au slujit de oştean şi au trecut apoi la slujbă de* **ţivil** *sau* **cetăţască** CP I, 27; **ţivil** DSM, 9; IRV, 80r; CR 1829, 197; AR 1829, 111; RO, 20; AR 1834, 60; MF I, 131v; MF III, 161v; AR 1837, 375; SHI, XXII; ROI2 III, 84; BFO 1838, 98; CD, 67; GRR, 173; CA 1855, 15; PBV, 533; *dregătorii* **ţivile** *sau* **politiceşti** AR 1829, 248; *starea* **ţivilă** ROI2 IV, 12; SSC, 65; *cununie* **ţivilă** AR 1837, 196; *lista* **ţivilă** *a domnului* ROI2 III, 8; *răzmiriţă* **civilă** (*din lontru*) FTM, 53; *treaptă* **civilă** (*adecă în slujbă* **orăşănească**) SPBA, 105; **civil** MRC, 108, 147; CR 1830, 94; BAR I, 15, 57, 204; BAR II, 37, 184; RO, 47; ROB, 24; LOA, 84; AIR I, 21, 71; AR 1835, 77, 126; MN 1836, 6, 10, 71; pe la 1835 forma era frecventă; *război* **civil** (*adecă între însuşi cetăţenii*) SPBA, 105; *război* **civil** (**cetăţenesc**) AR 1835, 67; *război* **civil** (*între compatrioţi*) AR 1837, 10; *lucruri* **civile** *sau* **cetăţeneşti** BR 1829 I, 34; *crăiasca listă* **civilă** CR 1830, 283; *lista* **civilă** *a domnului* ROB, 24; *acturile statului* **civil** ROB, 99; *starea* **civilă** RO, 51; *geografie* **civilă** GG, 65; *anul* **civil** CA 1847, 10; CA 1856, V; *război* **civilicesc** MRC, 78; *război* **sivil** MCL 1839, 499. **2.** (Jur.) *drepturi* **orăşeneşti** IIS, 12; *faptele rele* **politiceşti** *şi pedepsele* **politiceşti** PV, 99, 111; *pravila cea* **politicească** MIC, pf.; MTT, 12r, 227r; DC II, 158v; RJ, 291; APC, 35v; CSM, 34; *lege* **politicească** GN, 288v; MTM I, 31; MTM II, 111; BEM, 369; MIU, 5; CP I, 4; CMB, 2; PCC, 1; PCP, 38; HFP, 33; DCP, 2; BR 1829 I, 4; AOD, 76; *contract* **politicesc** TD III, 422; *învinovăţire* **politicească** LC, 89; *judecată* **politicească** DC IV, 169r; PFBM, 4r; *pedeapsă* **politicească** MTM II, 49; CCI, 81; *drit* **politicesc** CPI, 1; *moarte* [...] **politicească** CPI, 87; *pricini* **politiceşti** GN, 86v; MML, 13v; GIA, 131v; APC, 34r, 65r; *drept* **politicesc** HFP, intr. 7; ROB, 197; *tribunal* **politicesc** CR 1831, 43; LO, 21; BGO 1840, 72; CCB, 71; *legi* **cetăţeneşti** CV, 32; *drepturi* **cetăţăneşti** CP I, 29; *pravile* **cetăţăneşti** SIU, 78v; *giudecătorie de* **ţivil** ORC, 384; *giudecăţi de* **ţivil** ORC, 242; *giudecătorie* **politicească** *sau* **ţivilecească** ORC, 392; *giudecătoriile cele* **ţivileşti** ORC, 428; *legi* **ţivile** BRD, 75; *legiuriri* **ţivile** CPI, pf. 1; AR 1834, 123; *condică* **ţivilă** *sau* **politicească** CPI, f.t.; *dri-turi şi îndatoriri* **ţivile** CPI, anexă 7; *drept* **ţivil** RSM, 10v; *diva-*

nul **ţivil** BGO 1844, 65; [judecătorie] **ţivilă** ROB2, 580, 595; *moarte* **civilă** *sau* **politicească** CR 1831, 29; *condica* **civilă** (**cetăţană**) AR 1832, 129; *condica* **civilă** FEA; FMIL 1847, 76; *secţia* **civilă** [a divanului] ROB, 68; CPL, 76 bis; *drepturi* **civile** ROB, 195; MID I, 121; *proţesuri* **civile** BAR II, 38; *pravila* **civilă** BFO 1833, 110; *dreptul* **civil** LOA, 72; BCD, 5; *tribunalul* **civil**; *reclamaţii* **civile**; *pricini* **civile** CCB, 2, 108, 219; *judecător* **civil** *sau* **orăşănesc** FMIL 1840, 53; forma este frecventă pînă la 1860; *divanul* **sivil** BGO 1840, 149; BGO 1844, 310; ROB2, 594, 624; *secsia* **civilă** ROB2, 554. **3.** („manierat, politicos; civilizat") **civil** [...] *însemnează şi* **politicos** SPBA, 105; **civil**, *adică cilibiu, dă cinste*, GC VII, 124r; **civil** FMIL 1840, 327; CGR, 70, 147. (Cf. lat. *civilis*, germ. *Zivil*, fr. *civil*, ngr. πολιτικός).

CLARINET s. (Muz.) **clarinetă** BDL II, 495r; PBV, 169; PFM, 413; ASLI, 129; **clărinetă** VVP, 58; **clanaret** CMR, 63; BCI, 154; INB 1859, 130. (Cf. germ. *Klarinette*, fr. *clarinette*).

CLARINETIST s. R 1858, 149. (<fr. *clarinettiste*).

CLAUZĂ s. **clausulă** DOA, 8; BDL II, 495r; **clauzulă** (*închiere*) MIA, 7; **clauzulă** (*condiţie*) AR 1832, 147; **clauzulă** AR 1834, 104; CA 1853, 53; CA 1861, 107; **clauză** CR 1829, 237; AR 1829, 150; BCD, 350, 411; Z 1856, nr. 3, 1; VO 1857, 4; **clauze** (*adăogiri*) AR 1829, 211; **clauze** (*condiţii*) CA 1851, 34; **clauză**, **clauzolă** GC III, 239r; **clausă** NV, 76; BEC, 50, 55, 74, 184; PD, 348; **clausă**, **clauză** StDR, 130. (Cf. lat. *clausa* şi *clausula*, fr. *clause*, it. *clausola*).

CLAVECIN s. (Muz.) **clafsent**, **clavsent** DAB, 43v, 44v, 63v, 73v, 128v, 158v, 161r, 164r; **clavesin** CLV, 146r; BC, 25; **clavsen** GC III, 258v; VFD, 9; **clavecin** PD, 348. (<fr. *clavecin*).

CLAVIATURĂ s. (Muz.) MCL 1838, 56; PBV, 168; (<germ. *Klaviatur*).

CLAVIR s. (Muz.) MDWS, 424; PAGR, 79; GIC, 207; CR 1830, 196; GC III, 283v; ELS, 25, 42; MBG, 14; KMP, 46; AR 1837, 203; RB, nr. 11, 4, nr. 24, 4; VVP, 57; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<germ. *Klavier*).

CLAVIRIST s. PBV, 169.

CLUB s. **1.** („local în care se întîlnesc membrii unui cerc pentru a discuta, a citi etc.") **clup** MCB, 152, 147; GIC, 128; MSR, 64; MPE, 7; KMP, 26; RB, 147, 230, 367; **clup**, **club** GC III,

249r; **club** AR 1837, 85; RL, 440; NPT, 42; **2.** („asociaţie politică sau filantropică") **club** AR 1830, 511; AR 1837, 160; NV, 77; StDR, 130; DIB, 146; C, 135; PD, 349; **club** (*complot*) AR 1837, 63. (Cf. fr. *club*, germ. *Klub*, pronunţat de austrieci *clup*).

CLUBIST s. AR 1837, 318 bis. (<fr. *clubiste*).

COCHET, -Ă adj., s.f. **cochet** GC III, 103v; MFE, 35; MSR, 115; ECS, 119; KMP, 91; HMN, 61; AsP, 81; AR 1837, 217; VHP, 228; FL, 49; MCL 1839, 527; VFD, 78, 100; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **cochet**, **cocuet** PBV, 174. (<fr. *coquet*, *-ette*).

COCHETA vb. **cocheta**, **cocueta** PBV, 174. (<fr. *coqueter*).

COCHETĂRIE s. **cochetărie** GC III, 103v; GPE, 26; MRC, 125; FL, 43; VVP, 59; VFD, 40, 101; API, 20; VL, 52v; FMIL 1844, 212; pe la 1840 forma era frecventă; **cocheterie** GTN 1836, 35; HMN, 16; FL, 51; KPA, 53; SMB I, 140; SMB II, 484; NPT, 70. (<fr. *coquetterie*).

CODICIL s. (Jur.) **codéchel** APC, 77r, 308r; **codichél** APC, 308v; DAP, 128; **codichélon**, **codichélos** APC, 308r; **codichil** CPI, 89, 93, 113, anexă 4; **codiţil** CL II, 158, 165; SCS, 3; *însemnare* (**codiciliu**) BCD, 574; **codicil** CA 1851, 26; CA 1855, 66; PBV, 173. (Cf. ngr. κωδίκελλος, lat. *codicillus*, germ. *Kodizill*, fr. *codicille*).

COERENT adj. **coherent**, **coherinte** PD, 350. (<fr. *cohérent*).

COERENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 171. Cf. şi **coerenţă** VL, 54v; PD, 350.

COEXISTA vb. **coesista** NV, 78; GCB II, 193; **coexista** PD, 349. (<fr. *coexister*).

COEXISTENŢĂ s. **coexistenţă** GC III, 100r; **coesistinţă** DFL, 48, 64; NV, 78. (<fr. *coexistence*).

COFETAR s. **cofetar** TSVM, 51; GC III, 148v; AR 1829, 244; CR 1830, 316; VSC, 84; RB, 224; JA, 10; PBV, 191; ASLI, 150; **confectar** FD I, 28; **confetar** AMC, 2.

COFETĂRIE s. **confetărie** AMC, 2; **cofetărie** FMIL 1844, 230; PBV, 191.

COFETURI s. pl. **confeturi** (*care să cheamă şi* **confeţioane**) GCO, 14v; **confeturi** GCO, 16r, 16v; AR 1829, 20; AR 1830, 33; CIRA, 226; AsP, 118; AsFA, V; SIM, 25, 86; SCC II, 128; **confete** NPT, 288; **cofeturi** GIA I, 133r, 143r; MG I, 175; GG, XII, MSR, 101; RB, nr. 3, 4, 204; VFD, 41; DRB, 219, 300, 301; VH,

68; CA 1858, 136; **cofetă**, **cofeturi**, **condite** GC III, 148v, cf. şi 129v; **confect** LB, 136; **confeţie** (*dulceaţă*) PMC II, 102; **confetură**, **cofetură** PBV, 184, 191. (Cf. ngr. κο(ν)φετα, it. *confetto*, *confezione* şi *condito*, germ. *Konfect*).

COINCIDE vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 171. Cf. şi **coencida** AsG, 34, 40, 245; **coincide** DFL, 18; INB 1859, 115; PD, 350; **coincida** C, 6, 10. (Cf. şi lat. *coincidere*).

COINCIDENT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 171. Cf. şi **asemenitele** *peristasuri* ORC, 216; **coincident** PD, 350. (Cf. şi germ. *zusammentreffen*).

COINCIDENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 171. Cf. şi *dovada faptii prin* **asemenirea** *peristasurilor* ORC, 214; **coincidenţă** GC III, 100r; CFZ, 71; INB 1859, 158; PD, 350; **coincidinţă** SMB I, 241; GCB II, 193; **coincidinţie** TR 1854, 91; **coîntîmplare** DCB V, 251. (Cf. şi germ. *Zusammentreffen*).

COINTERESA vb. LIT, 41. (<fr. *coïntéresser*).

COJUDECĂTOR s. *a tabulei septemviralei* **conjudecătoriŭ** CV, 21; *juraţii* **cojudecători** BAR II, 38; *asesorii sau* **cojudecătorii** BAR II, 94; **dimpreună judecători** LOA, 62. (Cf. lat. *coniudex*).

COLABORANT s. AR 1829, 64; AsL, 80.

COLABORAŢIE s. NV, 78; StDR, 131; RL, 199; PD, 350; (<fr. *collaboration*).

COLECTA vb. NV, 78. (<fr. *collecter*).

COLECTANT s. **colectanşi** (**colectori** *sau culegători*) *loteriii*, RPL, 1; **colectanş** RPL, 2, 3; **colectant** StDR, 131; SSC, pf. 2; Z 1856, nr. 22, 1.

COLECTĂ s. **collecta**, BD I, 219; **colectă** (*strîngere de bani*) AR 1834, 130. **colectă** AR 1837, 273; StDR, 131; SCC I, 48; TR 1855, 16; Z 1856, nr. 18, 4; C, 2; PBV, 175; *o frumoasă* **colectă** *de monete* INB 1859, 134. (Cf. lat. *collecta*, fr. *collecte*, germ. *Kollecte*).

COLECTIVITATE s. RL, 273, 357. (<fr. *collectivité*).

COLECTOR s. **colector** RPL, 3; FMIL 1840, 303; NV, 78; PBV, 175; **colectorul** *loteriei* CA 1862, 11. (Cf. lat. *collector*, germ. *Kollekteur*, fr. *collecteur*). Vezi şi COLECTANT.

COLECTURĂ s. („agenţie de vînzare a biletelor de loterie”) **colecturi** *sau culegături, sau bancaoă* RPL, 12. (<germ. *Kollectur*).

COLEG s. **colegă** s.m. SHR, 63; GSP I, 208; SGR I, III; CRV, 40; AsL, 71; StDR, 131; GRR, III; PBV, 175; **coleg** (*tovarăş*) AR 1830, 161; AR 1835, 10; **coleg** AR 1837, 328; MCL 1839, 662; CD, VII; FMIL 1844, 340; MEN I, 22, 116; MID I, 195; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. lat. *collega*, germ. *Kollege*, fr. *collègue*).

COLEGIÁN s. **colegien** GC III, 110r; **colegian** RL, 50; PD, 350. (<fr. *collégien*).

COLIER s. *lanţuri de gît* (**colie**) CR 1830, 373; **colietul** *de mărgean*; **coliet** *de diamanturi* SCC II, 69, 100; **colietul** *de aur* RL, 393. (Cf. ngr. κολιέ, fr. *collier*).

COLONADĂ s. (Arhit.) GC III, 113r; CRV, 3; GTN 1836, 72 bis; VDA, 16; AR 1837, 192, 223, 272 bis; AAP I, 9; AAP II, 198; VVP, 59; IL 1840, 86; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *collonade*, germ. *Kollonade*).

COLONEL s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 47 şi 88. Cf. şi **colonel** OC I, 24v, 99r; TB, 6r, 179r; CV, 21; TID, 9; BDL II, 503r; CR 1829, 4; AR 1829, 21, 38, 69, 257; BR 1829 I, 48; CR 1830, 325; AR 1830, 27, 106, 200, 204, 369; CR 1831, 5, 25; SPV, 219; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **colonel** (*polcovnic*) AR 1831, 172; CIRA, 269; **colunel** CMP, 1. (Cf. fr. *colonel*, it. *colonnèllo*).

COLORA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 172. Cf. şi **colora** (*înfăţi*) FTM, 58; **colora** GC III, 113r; SGR III, 1; FMIL 1844, 228; DFL, 45; BP, 111; AF, 63; LMS, 14, 26, 40; ASI, 11; CA 1848, 21; PCI, 169; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **colora** (*văpsi*) BFO 1843, 141; **colori** GPG2, 101; **culora** DCB II, 37; DCB III, 38. (Cf. şi lat. *colorare*).

COLORANT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 172. Cf. şi [plante] **de văpsit** SIN, 18; **coloritor** CLV, 136v; **colorător** HMV I, 166.

COLORAŢIE s. („colorare; colorit”) **coloràciune** FMIL 1847, 7; **coloraţie** PFHM I, 22; **coloraţiune** PFM, 463. (Cf. fr. *coloration*, lat. *coloratio*).

COLORIST s. **colorist** NV, 80; **coloritor** PBV, 176. (<fr. *coloriste*).

COLORIT s. (Art. plast.; fig.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 172. Cf. şi FMIL 1840, 125; PBV, 176; D 1860, 361.

COLORAT adj., adv. **încolorit** SIF, 103; **cu color** CIN, 343;

colorat DFL, 45; BP, 111; StFE, 74; PCI, 169; CEG, 32; CA 1851, 118; GM 1852, 34; PFHM I, XVII; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **culorat** DCB II, 137; DCB III, 38. (Cf. lat. *coloratus*, fr. *coloré*).

COMANDAMENT s. **comandamînt** Z 1856, nr. 13, 3, nr. 16, 4; **comandament** PD, 353. (<fr. *commandement*).

COMANDATOR adj., s. („comandant"). Vezi *Împrumut. II*, p. 169. Cf. şi **comendator** BD I, 221; **comănduitor** AR 1829, 155; CR 1831, 3; **comenduitor** CIRA, 130, 172; AR 1837, 57; **comanduitor** BFO 1833, 76; SRM, 180, 181, 182; FAM, 129; **comandator** MID I, 69, 80.

COMANDITAR s. (Comerc.) GC III, 115r; CCB, 7; PDC, 47; BEC, 67. (<fr. *commanditaire*).

COMANDITĂ s. (Comerc.) [tovărăşie în] **comandită** AR 1830, 222; GC III, 115r; CCB, 6, 7. (<fr. *commandite*).

COMBAT s. **1.** („duel") *duel sau* **combat** PV, 48; **combatul** *sau război de doi* CP I, 46. **2.** („luptă") **combat** (*bătălie mică*) C, 130. (<fr. *combat*).

COMBATANT s. **1.** („duelist") **combătători** *sau duelitori* PV, 56. **2.** („luptător") **împreună luptător** MTT, 100r; **combătător** BBR, 85; **combatant** PD, 352. (Cf. germ. *Kombattant*, fr. *combattant*).

COMBATE vb. **1.** („a lupta împotriva unor sentimente, idei, atitudini") CV, 27, 35; FMIL 1844, 114, 328; MEN II, 21; MID I, 79; DFL, 3; MIL 1847, 201; BP, 6; SIT, 228, 336; BIP, 6, 9; SIM, XV; LC, 62; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („a(se) lupta") *să* **lupta împreună** *cu războaie* NID I, 28v; GC III, 127r; AS, 34; BPB, 101; CA 1850, 35, 39; CA 1851, 37; BCP, 135, 136; SSC, 48; SCC I, 296; LIT, 127, 220; PBV, 177; BBR, 21, 76; CA 1859, 28; PD, 352. **3.** („a lua măsuri de stîrpire a unei boli") PFHM, I, 18; RMS, 116. (Cf. lat. *combatuere*, fr. *combattre*).

COMBATERE s. SCC II, 152; GM 1854, 2; D 1860, 86.

COMBINA vb. Vezi *Form. term. şt. I*, p. 172. Cf. şi **însoţi** SIN, 35; **combina** MPI, 119, 143, 196; AR 1830, 96; GC III, 118v; BAR I, 45; AIR II, 195; PIA, 129; IGE, 337; FMIL 1844, 45; MEN I I, 176; DFL; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *combinare*).

COMBINARE s. Vezi *Form. term. şt. I*, p. 172. Cf. şi TMS,

10; BRD, 103; EGR, 148; CR 1829, 182; GC III, 118v; MFE, 41; AIR I, 113; AIR II, 6; RB, 311; MCL 1839, 503.

COMBINAT adj. Vezi *Form. term. şt. I*, p. 172. Cf. şi **îngiugat** TPE, 13r; **combinat** CR 1830, 138; BPA, 49; DFL, 23; BIP, 11; CA 1852, 26; KOS, XXVIII; SCC II, 40; TR 1854, 4.

COMBINAŢIE s. Vezi *Form. term. şt. I*, p. 172. Cf. şi **combinaţie** MIA, 16; AR 1829, 97; GPE, 9; GC III, 118v; LOA, 80; MN 1836, 43; MF I, 116v, 128v; MCL 1839, 641; spre anul 1840 forma era frecventă; **combinăciune** DFL, 49, 89; **combinaţiune** BMN II, 128; INB 1857, 41; BEC, XLII.

COMBINĂTOR adj. GC III, 118v; FMIL 1847, 239; BP, 63. (<fr. *combinateur*).

COMEMBRU s. **mădular împreună** CTD II, 80; **împreună membrum** (*adecă* **împreună încheietură**) ESI, 38; **comembrum** *sau mădular* MIU, 226, 244, 256, 385; **denpreună soţ** CP II, 27; **împreună soţ** HPP, f.t.; **împreună mădular** CSM, 23, 26; **comembru** GMSP, 25. (<lat. *comembrum*).

COMEMORA vb. **comemora** BG, XXII; BCD, 7, 244, 247; **comemura** BCD, 204. (Cf. fr. *commémorer*, lat. *commemorare*).

COMEMORABIL adj. PD, 353. (Cf. fr. *commémorable*, lat. *commemorabilis*).

COMEMORATIV adj. NV, 81; INB 1859, 31; PD, 353. (<fr. *commémoratif*).

COMEMORAŢIE s. **comemoraţie** NV, 81; PD, 353; **comemorăciune** BCD, 594. (Cf. fr. *commémoration*, lat. *commemoratio*).

COMENDA vb. („a recomanda; a îngriji”) **comînda** DCI II, 322; BEM, 224; BLM, 131; TD I, 99; FDB, 89; CTT, 158; RIP I, 196; **comănda** FDB, 11, 46, 49, 89; SFT, 5; LB, 134; **comendălui** MDWS, 400, 402; SIS, 20; PFBA, 652v; IN, 1; **comendelui** CS 1802, 29; BD I, 169; **comenda** MIU, 421; DO, 91; KIT, pf.; BAR I, 77; NPC, 85; AVP, 4. (<lat. *commendare*).

COMENDAŢIE s. („recomandare”) BI, 10, 19, 20. (<lat. *commendatio*).

COMISAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 48. Cf. şi **comisar** PCA, 11r; IEI, 78v; CV, 18; IO, 53; DAB, 53v; NID I, 66v, 67v; MIA, 22; MIB, 324; DOA, 4, 6; BDL II, 504v; MIM, 1; BR 1821, 162; LB, 135; GAT, 77; CR 1829, 53, 94, 210, 236, 273, 310; AR

1829, 39, 120; CR 1830, 21, 42, 327, 355; AR 1830, 100; GC III, 116r, 116v; pe la 1830 forma era frecventă; **comisareş** PFBA, 654r; **comisarăş** FLG, 59; RSL, 1; MIM, 31, 39, 40, 56; **comisariş** FLG, 53; RPL, 6; **comiser** CP I, 327; BD I, 221; SR, 12; **comisarie** KUP, 1v; **comisariuş** MIM, 20. (Cf. lat. *commissarius*, fr. *commissaire*, germ. *Kommissar* şi *Kommissär*, magh. *komisszárius*).

COMISARIAT s. **comisiriat** CR 1829, 307, 309; CR 1830, 355; **comisariat** CR 1829, 310; AR 1829, 143, 147, 215; CR 1830, 193, 253; RO, 17; SR, 34; PD, 354. (Cf. fr. *commissariat*, germ. *Kommissariat*).

COMISION s. (Comerc.) **comision** MCB, 142; MGD, 13r; CR 1830, 204; GC III, 118r; FTP IV, 136; ROB, 176; LOA, 106; AR 1834, 88; RSM, 32r, 32v; SR, 32, 44; NPC, 11; AR 1837, 209, 389 bis; ROI1 VIII, 19; RB, 392; KPA, 10; CCB, 25, 46, 100, 212; DE I, 7; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **comisioană** KGO, 17; StDR, 134. (Cf. fr. *commission*, germ. *Kommission*).

COMISIONA vb. GM 1854, 118; CA 1862, 72. (<fr. *commissionner*).

COMISIONAR s. **comisioner** DZ, f.t.; BR 1829 I, 54; BR 1829 II, 56; GC III, 118r; ROI2 VIII, 19; NPC, 3; MCL 1838, 50; StDR, 134; SCC I, 243; SCC II, 203, 204; GM 1854, 113; RL, 424; CA 1859, 63; **comisionar** AR 1829, 208; AR 1830, 124, 191, 208; GC III, 118r; CR 1831, 44; ROB, 176; AR 1837, 410; NPC, XIII, 86; CCB, 23, 24, 100, 142; JDS II, 437; MEN II, 168; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. germ. *Kommissionär*, fr. *commissionnaire*).

COMITAT s. (Adm.) **comitaturi** *sau* **contei** GN, 153r, 256v; **comitat** GN, 73r, 255r; UB, 14; IIS, 3, 19; CV, 19; IO, 95; DSM, 9; TAI, 17; FDB, 20; VPP, 346; MIM, 43, 47; BD I, 221; CC, 44; PIU II, 185, 229, 234; BRD, 24, 84; AR 1829, 46; MSS, f.t.; MBV, 3; BAR I, 223; CTT, 262; GG, 133; SHI II, 100, 188; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **comitat** (*varmeghie*) DSM2, 10; DOA, 44; MIM, 43; **comitat** (*judeţ*) BR 1829 I, 28; RB, 270, 310; **comitet** PIU II, 227, 228; FEA, 3; **contat** GC III, 123v; VVP, 60. (Cf. germ. *Komitat*, it. *comitato*, fr. *comtat*, înv. şi *comté*).

COMITE vb. IO, 52; BDJE, 44; SIT, 72, 120, 270; SIM, XVI; LS, 16; SMB I, 116; TR 1854, 124; T 1856, nr. 1, 3; LIT, 80, 253;

C, 4; BCI, 115, 120, 189; SAJ, 96; INB 1859, 123; BEC, 213. (Cf. lat. *committere*, fr. *commettre*, it. *commettere*).

COMITET s. (Adm.) **comitet** CR 1829, 18, 92, 294; AR 1829, 41, 145; SBM, 1; CR 1830, 174, 328; GC III, 118r; ROB, 57, 95, 118; RO, 46; LOA, 90; BFO 1833, 93; CPI, 251, anexă 4; RSM, 16r, 22r, 36r; GTN 1835, 1; MN 1836, 9, 43, 76; ECS, 20; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **comitat** CR 1829, 21; GC III, 118r. (Cf. fr. *comité*, rus. комитет, it. *comitato*).

COMPACT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 172. Cf. şi **compact** (*îndesat*) HPA, 38r; **compact** MEN I, 9.

COMPACTA vb. BP, 40.

COMPANIST s. **companist** DC IV, 14r, 24v; JNA, 46; AR 1829, 70, 191; CR 1830, 3, 32; AR 1830, 96, 202, 422; SPT, 8; GC III, 120r; FMIL 1844, 37; StDR, 135; **companiaş** CB 1816, 61.

COMPAS s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 173. Cf. şi **1.** (Geom.) *o crăcană a* **perghélului** VEI, 14v; **compas** PTF, 41v, 46v, 94v; POC, 14r, 30r. **2.** (Mar.) **compas** GIA I, 3r; *facerea* **compasului** *sau a pusulii* NIU, 255v; **compasul** *seau busula* SHI II, 247; **cum-pas** NIU, 56r. (Cf. şi ngr. περγέλι şi κομπᾶσο).

COMPATIBIL adj. PEG, 14; BIF, 5; LIT, 344; JA, 8, 26; D 1860, 89; PD, 356. (<fr. *compatible*).

COMPATIBILITATE s. RF, 33; PD, 356. (<fr. *compatibilité*).

COMPĂTIMI vb. NMP, 20; CR 1830, 73; CBD, 66; GC III, 120v; FTP I, 71; FTP IV, 87; VAA, 34; APB, 20; FMIL 1840, 10; MV, 73; FMIL 1844, 364; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *compatir*, it. *compatire*).

COMPĂTIMIRE s. **compătimire** EGRM, 32v; VMG, 218; DCN, 116, 139; EGR, 85; HFP, 214; NMP, 14; PH, 4; GC III, 120r; FTP I, 78, 211; FTP III, 50, 83; FTP IV, 15, 21, 120; BFI, 39; BM, 27; AIR I, 74; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **compăti-mire** *sau* **împreună-pătimire** MMP, 228, cf. şi 314.

COMPĂTIMITOR adj. VMG, 218; PAFR, 44; GC V, 34r; TCM, 36; FTP III, 158; FTP IV, 22; SPV, 146; YNM, 25, 138; AIR II, 94; KMP, 6, 157; pe la 1835 cuvîntul era frecvent.

COMPENDIU s. **compendiu** MIR, 30; MIB, 15; FTM, 154; BRD, 49; FMIL 1840, 100; FMIL 1844, 243, 326; CCG, f.t.; PD, 356; **compendie** SGR I, 16; GGV, 6; StDR, 135. (Cf. lat. *com-pendium*, germ. *Kompendium*, fr. *compendium*).

COMPLETIV adj. (Gram.) Vezi *Împrumut. II*, p. 176. Cf. şi [conjuncţii] **completitoare** EGR, 71, 118.

COMPLEZENT adj. **complezant** GC III, 118v, 122r; MFE, 8; CA 1859, 56; **complesan** GRN II, 9; **complesant** AAR, 79; WCP, 9; PD, 357; **complesante** sg. TR 1854, 143. (<fr. *complaisant*).

COMPLEZENŢĂ s. **complecenţă** CV, 37; **complăcenţie** SFT, 5; **complezenţă** GC III, 118v; SCC II, 91; **conplezenţă** CA 1859, 57; **complesenţă** LIT, 27, 55; PD, 357; **complăcere** BIP, 55. (<fr. *complaisance*).

COMPLICA vb. **complica** IO, 59; GC III, 119r; HP, XXVII; MV, 167; DFL, 32; NV, 84; StDR, 136; GRR, 11; RMS, 184; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *compliquer*).

COMPLICAT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 173. Cf. şi MIU, 68; GC III, 119r; CR 1830, 400; GPE, 20; LOA, 85; MN 1836, 58; SMA, 49; SMR I, 105; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

COMPLICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 193. Cf. şi GC III, 119r; AR 1834, 36; pe la 1835 cuvîntul era frecvent.

COMPLINI vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 173. Cf. şi (sens comun; Gram.) CV, 29; EGRM, 25v, 33v; EGR, 89; FGP, 129, 142; GRN II, 67; VVP, 64; IGE, 342, 402; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

COMPLINIRE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 173. Cf. şi *unghiul* **împlinirii** LT, 7r, 33v; **complinire** CR 1829, 152; GC III, 118v, 119r; GC V, 214r; RB, 219; MEN II, 171; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

COMPLINIT adj. *propoziţiile cele* **complinite** EGRM, 26r; **complinit** KFL, VIII.

COMPLINITOR adj. *acuzativul* **complinitori** SGR II, 52; [propoziţii] *incidentale sau* **complinitoare** SGR II, 134.

COMPORTA vb. *cu cei de alte relighie bine să se* **compoarte** DSM, 19; *legi multe, după care porunci cetăţenilor să se* **compoarte** BAR II, 76; *judeţul nu* **compoartă** *niciodată compărăciune* DFL, 43; **compoartă** PFHM I, 179; PFM, 368; INB 1859, 12. (Cf. lat. *comportare*, fr. *comporter*).

COMPORTABIL adj. StDR, 137.

COMPORTARE s. *lăsînd-o pre ea maistăreaţă de* **comportarea** *sa* CV, 34; *băgare de seamă în* **comportarea** *lor* FMIL 1840, 334.

COMPOT s. (Culin.) **compot**, **compost** GC III, 118v; **compotă** (*dulceaţă de masă*) MN 1836, 68; **compotă** VVP, 60; **compot** DRB, 19, 254, 255, 278; FDA, 125; StDR, 137; PBV, 179; **compost** MSR, 83. (Cf. fr. *compote*, it. *composto* şi *composta*).

COMPOTIERĂ s. DRB, 278, 279, 280, 282, 295. (Cf. fr. *compotier*).

COMUNAL adj. **comunal** GC III, 118r; GPG, 17; MEN I, 9; ROB2, 656, 657; FMIL 1847, 82; BIP, 7, 24, 37; BG, XX; KDP, 33; NV, 82; BCD, 65, 243; PIC, 37; D 1858, 6; PD, 355; *adunările* **comunale** (*opştiilor*) AR 1832, 129. (Cf. fr. *communal*, lat. *communalis*).

COMUNISM s. LIT, 339; R 1857, nr. 35, 2; APS, 69; D 1860, 101. (<fr. *communisme*).

COMUNIST adj., s. CA 1850, 75; C, 149; APS, 51. (<fr. *communiste*).

COMUNISTIC adj. FMIL 1847, 71, 92; APS, 13. (Cf. germ. *kommunistisch*).

CONCENTRA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 174. Cf. şi *carele se* **conţéntă** *în...* MIU, 151; **conţentra** AR 1832, 285; **concentra** (*împreuna*) CR 1829, 29, 51; **concentra** GC III, 126v; GC VII, 114v; TAA, 8; FEA, 17; SVC, 89; AIR I, 128, 153; GG, 91; GTN 1836, 35; FL, 61; VVP, 60; FMIL 1840, 34; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

CONCENTRARE s. **conţentrime** VA, 159; **concentrare** TAA, 11; GG, 112; VVP, 60; FMIL 1840, 196; CA 1851, 92; Z 1856, nr. 4, 2; T 1856, nr. 2, 4; C, 1; PBV, 185.

CONCENTRAT adj. **conţentrat** VA, 159; **concentrat** CR 1829, 167; TAA, 5; SMR I, 100; AsL, 59; FMK, 169; CD, 49; SIT, 21; pe la 1845 cuvîntul era frecvent.

CONCENTRAŢIE s. **conţentraţie** MIA, 14; **concentraţie** GC III, 125v; VVP, 60; HMV I, 206; NV, 85; PFHM, 78; PBV, 185; PD, 358; **concentraţie**, **concentrare** StDR, 151; **concentrăciune** DFL, 26; **concentraţiune** Z 1856, nr. 5, 4; **concentrăţiune** PFM, 439. (Cf. germ. *Konzentration*, fr. *concentration*).

CONCENTRIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 174. Cf. şi **concentríc** GC VII, 115r; **concentric** VVP, 60; FGP, 70; BIN, 96; PBV, 185.

CONCETĂŢEAN s. **împreună cetăţean** HET, 9v; MTT, 203r;

IE, 2; PV, 55; IRV, 18v; **dimpreună cetăţean** MTT, 196v; **dimpreună orăşean** NIU, 153r; **concetăţean** BRD, 24, 92; AR 1829, 151, 183; HFP, 127; NMP, 12; BR 1829 II, 5, 21; CR 1830, 19, 43, 173; AR 1830, 81, 114, 145; MRC, 127; GC III, 126r, cf. şi VII, 124r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. συμπολίτης, lat. *concivis*, fr. *concitoyen*, it. *concittadino*).

CONCORDIE s. **concordie** (*unire*) AR 1830, 301; **concordie** LS, 90; StDR, 142; RMS, 62; CA 1853, 1; AsPR, 7; CA 1854, 76; GM 1854, 5; C, 1; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **concordă** NV, 86. (Cf. lat. *concordia*, it. *concòrdia*, fr. *concorde*).

CONCURA vb. **alerga împreună** MTT, 165v; **concura** VPP, 285; GC III, 122r; RIP I, 194; KMA, 59; DFL, 77; MEN II, 154; BP, IV; BIP, 30; NV, 86; RMS, 78; pe la 1850 forma era frecventă; **concurge** GG, 138; DFL, 89; StDR, 142; PBV, 181; CA 1862, 59. (Cf. lat. *concurrere*, fr. *concourir*).

CONCURENT adj., s. **concurent** GC III, 121v, 122r; RSM, 28r; FMIL 1844, 197; MEN I, 271; CA 1848, 61; BIP, 26; NV, 87; BCD, 250; StDR, 142; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **concurent** (*rîvnitor*) AR 1839, 46; SMR II, 3; **concurant** FMIL 1844, 223; **concurint** JA, 49. (Cf. fr. *concurrent*, lat. *concurrens*).

CONCURENŢĂ s. **concorenţă** *sau* **concurenţă** GC III, 122r; **concurenţă** RB, 371, 400; Prop, 116; NV, 87; PDC, XVII; LIT, 239; JA, 77, 110; C, 4; INB 1857, 30; BCJ, 171; pe la 1855 forma era frecventă; **concurenţie** (*întrecire*) SMR II, 26; **concurenţie** BFO 1843, 109; PSE, 73; KDP, 38; StDR, 142; **concurinţă** HMV II, 66; IFM, 30; NV, 87; SSC, 8, 94; KOS, XIX, XX; SCC I, 181; DIB, 191; RL, 34, 44, 261; Z 1856, nr. 13, 3; JA, 49; ASLI, 146; BEC, L, 142; D 1860, 346. (Cf. fr. *concurrence*, it. *concorrenza*, germ. *Konkurrenz*).

CONCURS s. (Adm., Comerc.) **alergare împreună** MTT, 152v; RIM, 133; **concurs** RJ, 65, 75; CL II, 64, 71, 292, 368; POC, 30v; GC III, 122r; AR 1832, 352; LOA, 87, 99, 116; CPI, 78, 174, anexă 5; RSM, 14v, 26r, 29r; GG, 230; MN 1836, 69; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **concurs** (**împreună alergare**) MFV II, 118v; **cucurs**, **alergare împreună** DLG, 300; **concurgere** PGRL II, 22; PBV, 181; **concurs**, **concurgere** StDR, 142. (Cf. ngr. συνέργεια, lat. *concursus*, fr. *concours*).

CONDOLEANŢĂ s. **condorere** DGR, 11; PTC, 4; **condolen-**

ţie AR 1835, 71; **condoleanţă** NV, 87; GRR, 237, 253; PD, supl. X. (Cf. germ. *Kondolenz*, fr. *condoléance*).

CONDUCĂTOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 174. Cf. şi **conductor** IO, 46; BD I, 223; RB, nr. 4, 4, nr. 34, 3; FMIL 1844, 230; DFL, 9; MEN II, 148; ROB2, 649, 651; PMC I, 178; PCI, 10; GRR, 268; FAM, 7, 8, 27, 107; cuvăntul este frecvent pînă la 1860, cu diferite sensuri; **conductor** (*adică îngrijitor*) GIC, 118; **conductor** (*povăţuitor*) GGV, 76, cf. şi PBM, XII; **conductor** (*călăuz*) IL 1840, 10; **conductore** sg. m. CEF, 28; **conducător** (*povăţuitor*) CR 1830, 26; **conducător** BP, XVI, XX; PCI, 74; FAM, 9; CA 1859, 10. (Cf. lat. *conductor*, fr. *conducteur*, it. *conduttore*, germ. *Konductor*).

CONDUCE vb. IIS, 17; CV, 33, 35; IO, 46; BD I, 223; SMR I, 106; MEN II, 41, 257; DFL, 6, 88; FMIL 1847, 78; SIT, 52, 105, 298; BP, VII, XV; SRI, 276; SIM, XIV; BIP, 51; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *conducere*, fr. *conduire*).

CONFESIUNE s. **1.** (Relig.) **confesie** TID, 6; FMIL 1840, 353; FMIL 1844, 146, 359 bis; MEN II, 291; FMIL 1847, 52; PMC I, XII; Z 1856, nr. 40, 1; **confesiune** TR 1854, 31, 125. **2.** („mărturisire, spovedanie") **confesie** BDJE, 20; BCB, 93; CA 1861, 6; **confesie**, **confesiune** NV, 88; **confesiune** CMI, 163; DIB, 568. (Cf. germ. *Konfession*, fr. *confession*).

CONFESOR s. („duhovnic") BDJE, 20; NV, 88; DCB IV, 130; PD, supl. XI. (<fr. *confesseur*).

CONFIA vb. **confia** SIT, 323; R 1857, nr. 41, 4; BCI, 172; D 1860, 291; **confide** AF, 152; C, 4; AVP, 5; **confida** NV, 88; **confia**, **confida** PD, supl. XI. (Cf. lat. *confidere*, it. *confidare*, fr. *confier*).

CONFIDENT s., adj. **confident** RNA, 1; CN, 13; PIA, VI; AF, 51, 85; SIT, 73; BIP, 23; NV, 88; StDR, 149; LS, 8, 74; CA 1852, 43; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **confidant** BP, 101. (Cf. fr. *confident*, lat. *confidens*, it. *confidente*).

CONFIDENŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. şi **confidinţă** DE I, 6; MID I, 205; DFL, 88, 105; BIP, 45, 67; BRA, 14; RMS, 198; SCC I, 65; SMB I, 68, 148, 184; DILB I, 193; DCB V, 228; **confidenţă**, **confidinţă** NV, 88; **confidenţă** MMP, 288, 368, 369; BDJE, 27; SIT, 230, 293; AF, 11; BCD, 148; StDR, 149; LS, 11; RMS, 13; CA 1855, 106; pe la 1850 forma era frecventă; **confi-**

denţie CA 1854, 84. (Cf. fr. *confidence*, lat. *confidentia*).

CONFIDENŢIAL adj. NV, 88; SSC I, V, 198; CA 1855, 103; LIT, 64, 389; PD, supl. XII. (<fr. *confidentiel*).

CONFIENŢĂ s. **confienţie** CV, 31; **confiinţă** SPV, 45; SIT, 11, 76; SCC I, 55, 144; SCC II, 377; BIF, 20; Z 1856, nr. 14, 3, nr. 50, 4; D 1859, an. II, 14; BEC, 20; VMP, 288; **comfienţă** KMP, 88, 89, 114, 117; RB, 391; FMIL 1840, 304; SIT, 129; PCI, 30; LS, 97, 101; pe la 1850 forma era frecventă. (<fr. *confiance*).

CONFIRMA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. şi **confirma** MID I, 36; FMIL 1847, 92; BDJE, 83; NV, 89; StDR, 149; SRR, 67; CPO, 92; SSC, 49; PFHM I, XXVIII, 40; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *confirmer*, lat. *confirmare*).

CONFIRMAŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. şi **confirmaţie** GC III, 126r; MCR 82, 98; SHI2, 229; NV, 89; CPO, 108; PFHM I, 104; CA 1861, 71; PD, supl. XII **confirmaţie**, **confirmăciune** StDR, 149; **confirmaţiune** GRR 30, 64. (Cf. fr. *confirmation*, lat. *confirmatio*).

CONFUZIA vb. **confuzia** CBD, 31; SPV, 43, 136; FTP IV, 50, 83; BFI, 5, 6, 11, 17; GG, X, XIII; MBG, 449; BDJE, 59; SIT, 71, 351; BIF, 13; VO 1857, 5; BCI, 38; D 1859, 308; CA 1862, 107; **confuza** SCC II, 259; RL, 80; CA 1858, 131; **confuziona** D 1858, 3.

CONGREGAŢIE s. (Bis., Adm.) **congregaţie** OTB, 10; DOB, 4; UB, 26; MIM, 44; GC III, 121v; AR 1831, 48; RB, 232; GT 1838, 6; FMK, 21; pe la 1840 forma era frecventă; **congregăciune** StDR, 140; **congregaţiune** T 1856, nr. 3, 3; BCI, 64; GCB II, 195. (Cf. lat. *congregatio*, germ. *Kongregation*, fr. *congrégation*).

CONGRUENŢĂ s. **congruenţie** CCF, 29; StDR, 140; **congruenţă** CG, 5v; VL, 55v, 65v; **congruinţă** BG, XVIII. (Cf. lat. *congruentia*, germ. *Kongruenz*, fr. *congruence*).

CONJECTURAL adj. **coniectural** DFL, 36; GCB II, 196; **conjectural** PD, 362. (<fr. *conjectural*).

CONJECTURĂ s. **coniectură** MIA, 9; DFL, 99; GCB II, 196; **congectură** GC III, 126v; AVP, 5; **conjectură** BDJE, 133; BP, VI; NV, 91; LS, 12; D 1859, 212; PD, 362. (Cf. lat. *conjectura*, germ. *Konjektur*, it. *congettura*, fr. *conjecture*).

CONJECTURA vb. NV, 91; PD, 362. (<fr. *conjecturer*).

CONJUNCTURĂ s. **coniunctură** AIR I, 71; TR 1854, 61;

conjonctură PD, 362. (Cf. germ. *Konjunktur*, fr. *conjoncture*).

CONSACRAŢIE s. **conzecraţie** TD III, 211; **consecraţie** BAR I, 188; NV, 92; **consecrăciune** DFL, 16. (Cf. lat. *consecratio*, germ. *Konsekration*, fr. *consécration*).

CONSANGVIN adj., s. **cusîngin** SHI II, 59; CA 1852, XXXI; CA 1853, XVII; **consîngean** FMIL 1840, 79; BCD, 543; DIB, 612; DCB IV, 74, 131; DCB VI, 81; **consîngen** DILB II, 207; **consînge** NV, 402; BCD, 106, 558; BCB, 93; PBV, 182; **consangvin**, **consîngin** StDR, 143. (<fr. *consanguin*).

CONSANGVINITATE s. **consîngenitate** BCD, 544, 545, 546; GCB II, 196. (<fr. *consanguinité*).

CONSCRIPŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49, **conscripţie** FLG, 57; MIB, 354; MR, 17; RA, 77; MIM, 1, 7; CSM, 51; AR 1829, 170; BR 1829 I, 9; CR 1830, 112, 210; GC VI, 138r; RO, 50; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **conşcripţie** MIM, 7, 8, 15, 44; **conscripsie** *obştească* (*catagrafie*) BGV, 55v; *numărare* (**conscripţie**) *şi ţenzură de popor* BR 1829 II, 12; **conscripţie** (*înscriere la oaste*) AR 1834, 156; **conscripţie** (*luare la oaste*) AR 1837, 68; **conscripţiune** BCI, 134; INB 1859, 153. (Cf. lat. *conscriptio*, germ. *Konskription*, fr. *conscription*).

CONSEMNA vb. **consemna** BDJE, 61; PBV, 181; **consigna** RIT, 21, 27. (<fr. *consigner*).

CONSEMNARE s. **consignăluire** SR, 45; **consignare** RIT, 19.

CONSERVA vb. SGR I, 150; AR 1837, 23; DFL, 51; EV, XXXVIII; BDJE, 89; BP, XI, XVI; SIT, 117; NV, 93; PMC I, 180; PCI, 161, 163; StDR, 143; SSC, 105; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *conserver*).

CONSERVATIV adj. („conservator”) AR 1837, 357; RB, nr. 6, 2; CA 1847, 47; FMIL 1847, 100; NV, 93; CBV, 8r; StDR, 143; BMN III, 173; RL, 346; C, 23; PBV, 181. (<germ. *konservativ*).

CONSERVATOR[1] adj., s. **conservator** AR 1834, 410; AR 1835, 68; SHI II, 117 bis; AR 1837, 357; DFL, 137; AF, 74; BP, VII; NV, 93; BCD, 116; StDR, 143; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *partida* **conservatoră** AR 1837, 264; *o măsură* **conservatoră** BEC, 435; *o lucrare* **conservatrice** DFL, 137; *influinţa* **conservatrice** DFL, 139; *misiune* **conservatrice** D 1860, 101. (Cf. fr. *conservateur*, germ. *Konservator*).

CONSERVATOR[2] s. (Muz., Arte) **conservatoriu** GTN 1836, 106; AR 1837, 55; KPA, f.t.; RIP I, 159; BIP, 67; PBV, 181; D 1860, 395, 417; **conservator** RB, 226; LMG, 37; AsAL, 5. (Cf. fr. *conservatoire*, germ. *Konservatorium*).

CONSIDERA vb. VPP, 81; FBE, 67r; FMIL 1844, 313; MID I, 63; DFL, 8, 16, 62; KFL, VIII; BP, XX; SIT, 273; NV, 93; BCD, 120, 212; PCI, 36; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *considerare*, fr. *considérer*).

CONSIDERABIL adj. MEN II, 127; DFL, 68, 104, 211; KFL, IV; NV, 93; PCI, 6; BRA, 149; StDR, 143; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *considérable*).

CONSIDERARE s. DFL, 4; BCD, 120; DILB I, 193; LIT, 91.

CONSIDERAŢIE s. **consideraţie** PAM, 2, 3; AR 1829, 55, 157; GC III, 122v; BFO 1833, 218; MBG, 18; MCL 1839, 221; FMIL 1840, 196; MPM, I; FBE, 88r; KMA, 1; pe la 1840 forma era frecventă; **consideraciune** MID I, 74; DFL, 33, 40, 123; BCD, 6, 340, 370, 516; StDR, 143; JA, 124; LMG, 200; INB 1859, 143; **consideraţiune** TR 1854, 3, 4; Z 1856, nr. 15, 4; LIT, 313; BCI, 46; WMM, 47; BEC, XXXIX; D 1860, 85, 87. (Cf. fr. *considération*, lat. *consideratio*).

CONSIDERENT s. **considerant** RAM, 9. (<fr. *considérant*).

CONSIGNAŢIE s. **conzignaţie** RSL, 4; OAI, 2, 3; MIM, 52; SR, 48; **consignaţie** CTT, 189; SR, 39, 42, 45, 53; RIT, 27; **consignaţiune** Agr II, 211. (Cf. germ. *Konsignation*, fr, *consignation*).

CONSIMŢĂMÎNT s. **consentiment** CV, 30; KFL, V; BCD, 194, 310, 314, 377, 399; CA 1853, XXI; PAD, 234; CA 1861, 84; **consimţimînt** DFL, 115; Z 1856, nr. 23, 4; C, 6; BEC, XLV, 28, 84; PD, 365; D 1860, 397; **consimtiment** NV, 94; BCD, 221, 230, 342, 387; LIT, 115, 252, 355; DCB V, 85; **consimţiment** BEC, 28, 44, 48. (<fr. *consentement*).

CONSIMŢI vb. GC III, 121v; GC VI, 38v; MCL 1839, 301; AR 1844, 16; BCD, 310, 314; ICI, 55; DIB, 142; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *consentir*).

CONSIMŢIRE s. EOI, 151; AR 1844, 7; HMV I, 16; StDR, 143; DIB, 293.

CONSIMŢUAL adj. *contract* **consimţual** BEC, 81, 176. (<fr. *consensuel*).

CONSISTENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 175. Cf. şi **consistenţă** GC III, 121r; PD, 365; **consistanţie** AVP, 5; **consistănţă** HPA, 12v; **consistinţă** HMV I, 68; GCB II, 197; **consistenţă** SCC I, 166; CFZ, 98; VO 1857, 15; C, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **consistenţie** CA 1861, 59.

CONSISTORIAL adj. **conzistorialicesc** PFBA, 626r; **consistorialnic** HO, 34, 133; SPT, f.t.; CTT, 262, 266, 268; BAR I, 225; **consistorial** LB, 136; GC III, 120v; FMIL 1844, 148; CA 1857, 65. (Cf. lat. *consistorialis*, fr. *consistorial*).

CONSISTORIU s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. şi **conzistorium** OCF, 3; PFBA, 620r, 622r; HO, 34; ICD, f.t. MIB, 231; **consistorium** PFBA, 622r; MIB, 230; TMS, f.t.; RA, 106; VPP, 342r; SFT, 1; TSI, f.t.; CTT, 264; FMIL 1844, 148; **conzistoriu** PFBA, 645r; MIR, 339; MIB, 134, 182, 255, 257; LB, 136; GLC, 114; **consistoriu** PFBA, 622r; MIR, 339; TAI, 14, 41; BD I, 223; TCB, 1; KIT, f.t.; AR 1831, 48; ROB2, 666; StDR, 144; pe la 1850 forma era frecventă; **consistor** RB, 333; ROB2, 605; **conzistorie** sg. PSC, 120v; **consistorie** sg. GC III, 120v; BAR I, 235; ROI2 III, 42; FMIL 1844, 153; AML, 40. (Cf. lat. *consistorium*, germ. *Konsistorium*, fr. *consistoire*).

CONSOLIDA vb. NV, 95; LS, 1; RL, 330; SD 1855, 1; Z 1856, nr. 8, 2, 3; LIT, 303, 347; SPB, 231; AVP, 5; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *consolider*).

CONSOLIDARE s. BMN II, 19; TR 1854, 132; RL, 338; C, 4, 7, 149; BCI, 32; INB 1859, 10, 32.

CONSOLIDAŢIE s. NV, 95; PD, 366. (<fr. *consolidation*).

CONSONANT adj. (Muz.) WPM, 48; NV, 95. (<fr. *consonant*).

CONSONANŢĂ s. (Muz., „armonie”) **consonanţă** GC VII, 67r; DFL, 43, 104, 133; NV, 98; **consonanţie** AR 1834, 224; **consonanţă** WPM, 47; NV, 95; PBV, 182; **cusunare** StFE, 59. (Cf. fr. *consonance*, germ. *Konsonanz*).

CONSPECT s. **conspect** OAI, 3; MPI, 10, 99, 219; SHI, 6; StDR, 144; TR 1855, 24; **conşpect** GLC, XXII. (<germ. *Konspekt*).

CONSPIRA vb. GC III, 122v; KMP, 152; RCM, 94; BP, 42; NV, 96; StDR, 144; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *conspirer*).

CONSPIRATOR s. NV, 96; GRR, 90; SMB I, 10; DIB, 286; RL, 170; LIT, 72, 280, 289; PD, 366. (<fr. *conspirateur*).

CONSPIRAŢIE s. **conspiraţie** (*împreună giurare*) IRV, 45v, 121v; **conspiraţie** GC III, 122v; GPE, 31; AR 1834, 180; AR 1837, 354; SMR I, 21; NV, 96; pe la 1850 forma era frecventă; **conspirăţiune** TR 1854, 91; **conspiraţiune** DIB, 528; DILB I, 193; LIT, 44. (Cf. fr. *conspiration*, lat. *conspiratio*).

CONSTANT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 175. Cf. şi **constante** sg. IO, 68; **constant** GC III, 122v; DFL, 132; BCD, 11, 551; SMB I, 147; CFZ, 75, 174; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

CONSTANŢĂ S. Vezi *Form. term. şt.*, p. 175. Cf. şi **constanţie** IO, 68; CCF, 78; CFZ, 174; AVP, 5; **constanţă** GC III, 122v; AF, 87, 88, 135; AAR, 94; T 1856, nr. 2, 4; LIT, 377; INB 1857, 35, 36; pe la 1855 forma era frecventă.

CONSTATA vb. DFL, 4; MEN II, 168, 175; NV, 96; PFHM I, XXIV; SSC, 66, 71, 129; SCC II, 377; TR 1854, 12; CFZ, 17, 73; RL, 144; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *constater*).

CONSTATARE s. JA, 184; WCP, 258; RIT, 25, 28.

CONSTATAŢIE s. **constătăciune** DFL, 22, 90, 104. (<fr. *constatation*).

CONSTITUI vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi *se* **constituia** *el singur prizonier* CV, 31; *fieştecare clas să* **constătuieşte** *de un număr de copii* PCC, 2; **constitui** TPE, 15v, 30v; AR 1830, 162; GC III, 122v; SGR I, 162; MEN II, 269; DFL, 19; EPD, X; BCD, 10, 243; PFHM I, 241; **constitua** GC III, 122v; FMIL 1844, 367; BPA, 30; MEN II, 172, 219; KDP, 84; PCI, 11; BRA, 22; SCC, 6; pe la 1850 ambele forme erau frecvente. (Cf. lat. *constituere*, germ. *konstituieren*, fr. *constituer*).

CONSTITUŢIONAR adj., s. **constituţionar** CR 1830, 246; AR 1830, 368, 369; NV, 97; **constituţioner** AR 1830, 364; **constituciunar** StDR, 145.

CONSTRÎNGE vb. *vreau ei a* **constrînge** *inima mia* CV, 28; **constrînge** MID I, 16; CDR, 24; BCD, 308, 399; PMC I, 210, LC, 128; RMS, 195; AsPR, 6; CA 1854, 91, 110; CA 1855, 98, 122; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *constringere*, it. *costringere*, fr. *contraindre*).

CONSTRUCTOR s. (Tehn., Arhit.) FMIL 1847, 52, 191; NV, 97; JA, 110. (Cf. lat. *constructor*, fr. *constructeur*).

CONSTRUCŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi **1.** (Gram., Stil., Muz., Ret., Log.) **construcţie** ABCA, 67, 69; BTG, 3r, 29r, 38r, 95r, 97r; BDL I, 135r; MPI, 222; VPP, 181; EGR, 124; SGR I, 156; SGR II, 1, 2; AS, pf.; MN 1836, 70; GRN I, 11; GRN II, 51; PGRL II, 1, 4; EP I, 3; EP II, 42; HGL, 125; PBM, 7; pe la 1840 forma era frecventă; **construcţiul** *sau sindaxis* VOG, 13; **conştrucţie** TGR, 176; GRA2, 116r; **construcsie** EGRM, 27v, 41r; SGR II, 1; **construţione** *adică sindaxis* VOG, 95; **construţione** *sau alcătuirea* VOG, 104; *pentru* **constructioane** *sau alcătuiri* GRA, 96r; **construcciune** IO, 5; BG, IV, XVIII, 115, 196, 202; CDR, 13; **construcţiune** BG, 196; GRR, 142; **împreunare** *sau* **împreună punirea** *cuvintilor* MG III, 57; **clădirea** *sintactică* FMIL 1844, 365, 371. **2.** (Arhit., Tehn., Anat.; fig.) **construcţie** AR 1830, 197; GC III, 122v; LOA, 85; MN 1836, 11, 41, 49; MP, 82; BGO 1840, 18, 307; FBE, 129v; PMH, 105; pe la 1840 forma era frecventă; **construcţiune** DFL, 5; RMS, 107; DILB I, 194; GCB II, 197; LIT, 20; C, 13, 21; INB 1857, 42; PTP, 17; PIC, 27, 71, 121; INB 1859, 28, 61. (Cf. şi germ. *Konstruktion*, it. *costruzione*).

CONSTRUI vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi **1.** (Gram., Stil., Muz., Ret., Log.) **construi** SGR I, 154; SGR II, 47; DFL, 184, 184 bis; **construa** CGR, 130; CFZ, 114. **2.** (Arhit., Tehn.) **construi** FBE, 126v; BDJE, 144; DCB I, 5; DCB IV, 63; GCB II, 197; VO 1857, 16; LG, 27; PBV, 182; PIC, 15, 47; CA 1859, 89; PD, 367; **construa** CA 1861, 82.

CONSTRUIRE s. (Tehn.) RL, 272; RIT, 15; PBV, 182.

CONSULT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi **consult** MCB, 158; CR 1829, 257; GC III, 123v; MDP, 36, 54; RB, 147; AsF, 88, 104; VO 1857, 9; PBV, 182; PD, 368.

CONSULTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi **consultarisi** AOD, 100; **consulta** GC III, 122v; AIR I, XIX; KMP, 56; DFL, 6, 179; MEN II, 17, 184; SIT, 125, 208, 294; BG, 198; BIP, 73, 74; BCD, 7; PCI, 5, 10, 19; BRA, 17; pe la 1850 forma era frecventă.

CONSULTANT adj., s. FMK, 13; DILB IV, 197; PBV, 182. (<fr. *consultant*).

CONSULTARE s. GC III, 122v; HMV II, 82; BCD, 181; TR 1854, 4; Z 1856, nr. 5, 1; PBV, 182; AML, 7.

CONSULTATIV adj. **consultativ** CR 1830, 289; GC III, 122v; RSM, 16r; AR 1837, 221; MCL 1839, 643; BGO 1840, 148; CCB, 221; NV, 78; LMG, 29; C, 6; **sfătuitor** RO, 52; **consultator** BCD, 181; *epitrop* **consultători** BCD, 175, 199. (Cf. fr. *consultatif*).

CONSULTAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi **consultaţie** CR 1830, 309; GC III, 122v; CPI, 198, anexă 5; AR 1837, 286; AOD, 6, 334; BDJE, 77; D 1860, 288; AML, 59; PD, 368; **consultaţie**, **consultăciune** StDR, 145; **consultaţiune** GRR, 229.

CONSUMA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 176. Cf. şi **consuma** GC III, 122v; RB, 399; CD, 27; FMIL 1844, 54; HMV I, 71; HMV II, 87; FMIL 1847, 144; BDJE, 79; AF, 145, 157; SIT, 54, 84, 206; BP, 140; pe la 1845 forma era frecventă; **conzuma** EPD, 95; **consoma** GC VI, 63v; MN 1836, 49; SIT, 157, 235, 254; RL, 398.

CONSUMARE s. **consumare** GRR, 169; RL, 257; Z 1856, nr. 29, 3; PBV, 182; **consomare** Z 1856, nr. 7, 2; C, 15.

CONSUMATOR s. **consumator** SMR I, 108; SIT, 293; SSC, 78; RMS, 3; RL, 260; JA, 47; BEC, VIII, X, XI, XX; PD, 368; **consomator** Prop, 305; PSE, 155; NV, 95; SSC, IX; RMS, 48. (<fr. *consommateur*).

CONSUMAŢIE s. **consumaţie** AR 1830, 40; ROB, 51, 98; EAM, 103; IL 1840, 28; AR 1841, 300; MPM, 56; EPD, XVI; PDC, V; PFHM I, IV, 29, 95; SSC, 5, 78, 98, 130, 164; pe la 1850 forma era frecventă; **consomaţie** MN 1836, 50; Prop, 307; NV, 95; BCA, 27, 172, 638; SSC, XI; KOS, XXI; RL, 97; Z 1856, nr. 25, 1; JA, 93, 128; BEC, VIII; **consomaţie**, **consomăciune** StDR, 144; **consumaţiune** INB 1859, 109. (<fr. *consommation*).

CONŞTIINŢĂ s. **sinídisis** (*judecata sau socoteala minţii*) *este povăţuitoare isprăvilor noastre* OC I, 27r; **sinídisis** OC I, 6r, 25v, 84v, 91; OC II, 2v, 52r; GCA, 62; **cunoştinţă** MTB, 40r; BEM, 122; APM, 221, 259, 273, 274; AAS, 18v; NID II, 118r; BD I, 259; LB, 155; CSM, 328; AR 1829, 128; FTP III, 164; FL, 34, 35; SIT, 157; **ştiinţă** KUP, 47r; BIF, 27, 38; *presată de remorzurile* **conscienţiei** *mele* CV, 33;**conscienţia** *e judecătoare a faptelor noastre* IO, 89; **consţientie** MPI, 146; **conştiinţă** EGRM, 25v; DCN, 2, 62, 139; EGR, 133; CR 1829, 26; BR 1829 II, 13; HFP, 68, 205; CR 1830, 43, 263; VA, 168; GC VII, 415r; CR 1831, 14, 39; FTP III, 163; VD, 79; pe la 1830 forma era frecventă; **consci-**

inţă MF III, 92v, 93r, 109v; BDC, 2, 48, 142, 217, 225; **conscienţie** KFL, 44. (Cf. gr. συνείδησις, lat. *conscientia*, fr. *conscience*).

CONŞTIINCIOS adj. **conştienţios** MPI, 55; **conştiinţos** MEN II, 19; **conştiinţos** DFL, 196; BIP, 81, 267; NV, 92; RMS, 179, 288; **conştiincios** SIT, 154; **conşciinţios** PD, 364. (Cf. fr. *consciencieux*).

CONT s. (Comerc., Cont.) **conto** ESI, 19; LB, 137; StDR, 146; **cont** NPC, 17, 19; FMIL 1844, 352; BDJE, 68; PDC, 99; RL, 284; SMB I, 68; PBV, 182; BEC, XVI, 32, 63; PD, 372; **contă** CD, 109; SSC, pf. 2; CA 1853, 92; KOS, XVIII; GM 1854, 3; RL, 83; CA 1856, 83; Z 1856, nr. 2, 3; RAM, 13; RIT, 9, 25; CA 1861, 152; CA 1862, 109; **compt** PD, 358. (Cf. germ. *Konto*, it. *conto*, fr. *compte*).

CONTA vb. **contarisi** IFM, 31; **conta** IFM, 9; C, 4; PBV, 182; PD, 368. (<fr. *compter*).

CONTABIL s. **contabil** FMIL 1847, 52, 191; DCB I, 8; PBV, 182; RF, 29, 39; **comptabil** RF, 16, 28, 37; PD, 358. (Cf. fr. *comptable*, it. *contabile*).

CONTABILITATE s. **contabilitate** GC III, 123v; ROB, 54, 100; LOA, 80, 89; RSM, 20r; VVP, 60; IVA, 2; ICG, 245; FMIL 1847, 51, 197; IFM, 10; BIP, 68; NV, 85; pe la 185 forma era frecventă; **contabilita** ROI2, 2, 28, IV, 5; **comtabilitate**, **contabilitate** StDR, 138; **comtabilitate** Agr I, 75; **comptabilitate** RF, 36; PD, 358. (Cf. fr. *comptabilité*, it. *contabilità*).

CONTE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 49. Cf. şi **comes** IEI, 17v, 20v; GAT, 9; **comis** BDZ, 28; GAT, 8, 19; **comit** BDL II, 504v; KIT, 72; BAR II, 153; **conte** DAB, 46r; CB 1813, 82; KUP, 41v; CR 1829, 101, 181, 192, 213; AR 1829, 10, 37; CR 1830, 11; AR 1830, 25 bis; GC III, 124r; YNM, 3; MN 1836, 66; AIR II, 48; pe la 1835 forma era frecventă; **cont** MCB, 141; PIU II, 198, 227; PIU III, 101; CR 1829, 7, 23; **comt** CR 1829, 4; **comte** BC, 19; **comite** MID I, 79; DFL, 195; StDR, 134; DILB I, 193; T 1856, nr. 1, 2; Z 1856, nr. 5, 4, nr. 7, 3; GCB II, 193; PBV, 177; D 1860, 87. (Cf. ngr. κόντες, fr. *comte*, it. *conte*, lat. *comes*).

CONTEMPLA vb. **contîmpla** SCMI, 47; BDJE, 135; BP, 25, 26, 56; SIT, 255; AF, 38, 95, 97, 113, 146, 200; LMS, 40; CA 1848, 28; AAR, 87; SCC II, 117, 281; SMB I, 202; CA 1854, 42; T 1856, nr. 1, 4; DCB IV, 95; PIC, 116, 126; **contempla** MEN II,

61, 66, 179; SIT, 66, 69, 120, 153, 168; NV, 98; SMB I, 41; ICI, 30, 161; CFZ, 183; DILB II, 207; LIT, 46, 260; AVP, 5; GCB II, 198; SPB, 149; PD, 368. (Cf. fr. *contempler*, lat. *contemplari*).

CONTEMPLATIV adj. AsL, 11; DFL, 148; NV, 98; SSC, 111; SCC I, 282; PD, 368. (Cf. fr. *contemplatif*, lat. *contemplativus*).

CONTEMPLAŢIE s. **contemplaţie** (σκέψις) MFV II, 93r; **contemplaţie** MEN I, 96, 212, 250; MEN II, 220; NV, 98; StDR, 146; BIF, 1; PD, 368; **contemplăciune** StDR, 146. (Cf. fr. *contemplation*, lat. *contemplatio*).

CONTEMPORAN adj., s. **contimporan** EGR, XVII; CR 1830, 21; GC III, 125r; GTN 1836, 51; HMN, pf.; MCL 1839, 514, 633; EP I, 43; FMIL 1840, 140; FMIL 1844, 63, 282, 316; MID I, 251; HFL, X; FMIL 1847, 143, 195; NV, 99; PCI, 83; forma era frecventă pînă la 1860; **contimporan**, **sintimporan**, *adică* **convecuitor** GC VI, 243r; **convremelnic** GC III, 109r; **convecuitor** VVP, 60; **contimpurean** AR 1830, 52; AR 1832, 116; MF II, 99v; FMIL 1844, 184; BPA, 44; CA 1851, 29; **contimpuraniu** SIC, 33; SGR II, 132; SHI II, 9, 23, 121; PGRL II, 74; **contimpuran** CR 1830, 434; AR 1834, 35; MF II, 106r; AsP, 156; AR 1837, 219; SHI II, 115 bis, 240; IL 1840, 2, 46; FMIL 1847, 3, 109, 156; LMS, 44; forma era frecventă pînă la 1860; **contemporáneu** HFP, 135; **contamporeni** SPV, 138, 147; **contemporan** SPV, 150; FTP I, 48; BP, IV. (Cf. fr. *contemporain*, it. *contemporàneo*, lat. *contemporaneus*).

CONTEMPORANEITATE s. **contemporanitate** GG, X; **contimporaneitate** PD, 369. (<fr. *contemporanéité*).

CONTESĂ s. **condesă** VAZ, 2r, 2v; KUP, 22v, 30r; **conteasă** VAZ, 2r, 2v; TB, 136r, 199v; GC III, 124r; SPV, 120; MPG, 43; **contesă** GN, 107r; CB 1813, 82, 83; KUP, 1v, 22v, 24v, 25r; PIU III, 87; PIU IV, 61; CR 1829, 28, 143; AR 1829, 97; CR 1830, 110; KMP, 2, 31; HMN, 76; AR 1837, 4; RB, nr. 3, 3, nr. 33, 4, 356; pe la 1840 forma era frecventă; **conteză** MDWS, 393; **comtesă** MMP, 50; T 1856, nr. 1, 1; **comitesă** BDL II, 504v; BC, 35. (Cf. ngr. κοντέσσα, fr. *comtesse*, germ. *Comtess*(*e*), it. *contessa*).

CONTESTA vb. **contestelui** PFBM, 16v; **contesta** DFL, 3, 39; BDJE, 82; NV, 99; KDP, 81, 84; BCD, 219; StDR, 146; CPO, 99; SMB I, 221; CFZ, 4; DIB, 464; RL, 143, 178; CEF, 8, 138; SD 1855, 1; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *contestari*, fr.

contester).

CONTESTAŢIE s. **contestaţie** PFBM, 14r, 16v; BD I, 224; FMK, 101; SIT, 143; NV, 98; StDR, 146; RL, 250, 384; RAM, 8; pe la 1855 forma era frecventă; **contestăciune** DFL, 49, 63, 186; StDR, 146; **contestaţiune** BEC, XLV. (Cf. lat. *contestatio*, fr. *contestation*).

CONTINGENT adj., s. (Filoz., Milit.; sens general) **continghente** sg. IO, 71; **continghent** AR 1832, 280; AR 1835, 11; AIR I, 39; SHI II, 206, 231; BCI, 130; **contingente** sg. BCD, 67; **contingent** StDR, 146; GM 1854, 400; TR 1854, 4; CFZ, 2, 23; RL, 100, 110; Z 1856, nr. 4, 4, nr. 9, 3, nr. 39, 4; LIT, 177; C, 14; PD, 369; **contingint** DFL, 15, 68. (Cf. lat. *contingens*, germ. *Kontingent*, fr. *contingent*).

CONTRABANDĂ s. (Comerc.) **contraband** UB, 21, 22; RNV, 2, 5, 8, 10, 11; CMB, 2; AsF, 87; CA 1861, 119; **contrabanţă** CMB, 4; **contrabanţie** CMS, 5; **contrabont** BD I, 226; **contrabando** BGV, 52v; **contrabandă** CMB, 2; UT, 30; GC III, 126r; SMR I, 41; BDJE, 143; NV, 100; StDR, 146; SMB I, 304; RL, 389; DIB, 169; Z 1856, nr. 3, 4; VO 1857, 5; NPT, 34; PBV, 183; CA 1858, 27; BEC, 47; PD, 370; **contrăbandă** CR 1830, 353; AR 1830, 27; RL, 48; **contrebandă** AR 1834, 137, 231; AR 1837, 20, 88; **contrabandă** StDR, 128; **contraband** GC III, 126r; **controbont** CR 1830, 286; AR 1830, 220; AR 1832, 108; AR 1837, 118; MCL 1838, 91; BFO 1843, 309; JDS II, 437; PBV, 184; **controbant** CPL, 71 bis; LO, 18, 19; ROI2 VI, 12; ROB2, 641; **controband** NPC, XV; **contrabant** BFO 1833, 109; AR 1837, 107; ROI2 III, 51; **contrabantă** BFO 1833, 51, 110. (Cf. it. *contrabbando*, ngr. κοντραμπάντο, germ. *Konterbande*, fr. *contrebande*).

CONTRABANDIST s. **controbant** VPP, 290; **contrăbant** AR 1830, 27; **contrabandier** BFO 1833, 123; NV, 100; SSC, 178; CA 1854, 54; DIB, 231; DCB II, 76, 100, 241; **contrebandier** AR 1834, 137; **contra-bandist** AR 1844, 16; **contraband** AsAL, 12; (Cf. it. *contrabbandiere*, fr. *contrebandier*).

CONTRACTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 177. Cf. şi („a încheia un contract, o învoială”) *lucrul ce să* **contráctă** (*tocmeşte*) HFP, 88, cf. şi 176; **contracta** MFE, 16; MCL 1839, 575; MEN II, 201; NV, 99; BCD, 20, 268, 310, 319; LS, 29; pe la 1850 cu-

vîntul era frecvent; **contrăctui** AR 1830, 368; **contrăctălui** BFO 1843, 150.

CONTRACTANT adj., s. **contractor** HFP, 88; **contractător** CR 1829, 286, 288, 289; Z 1856, nr. 25, 3; **contrăctuitor** AR 1829, 207, 210; AR 1830, 72, 100; AR 1834, 104; **contractuitor** CPI, 147, 149, 189, anexă 5; ROI2 VIII, 36; CA 1853, 64; RL, 12, 266; Z 1856, nr. 4, 3; **contractant** AR 1829, 40; BGO 1840, 306; AMIM, 50; BSD, 24, 51, 419, 463; Z 1856, nr. 2, 2; T 1856, nr. 1, 2; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 183; D 1860, nr. 1, 2; R 1857, nr. 4, 1; PBV, 183; D 1860, 85; **contractier** CPI, 73; BFO 1833, 125; AR 1837, 118; BFO 1843, 290, 378; StDR, 147; SSC, 171, 172. (Cf. lat. *contractor*, fr. *contractant*, it. *contrattore*).

CONTRACTUAL adj. **contractualicesc** MIM, 55; **contractual** GC III, 126r. (Cf. germ. *kontraktlich*, fr. *contractuel*).

CONTRADANS s. (Cor.) **contredanţ** OC I, 29r; CA 1848, 57; RL, 412; Z 1856, nr. 27, 3; **controdanţ** GC VII, 271r; DAH, 87; FMIL 1847, 94; SIT, 42; StDR, 148; PBV, 184; **contradanţ** MCL 1839, 300; AMC, 12; StDR, 148; RL, 364; INB 1857, 50; DCB III, 40; PD, 370; **contrădanţă** VVP, 60; **contradanţă** SMB I, 163; **contrădanţ** RL, 90; **cotrodans** VFD, 57, 73; **controdans** VFD, 77, 78; **contradans** AMC, 33. (Cf. fr. *contredanse*, it. *contraddanza*).

CONTRAMARŞ s. (Milit.) **contramarş** GC III, 126v; AR 1837, 284; SRM, 75; **contra marş** GC IV, 24v; **contra-marş** SRM, 169; ROM, 205; **contremarşă** AR 1837, 377. (<fr. *contremarche*).

CONTRASEMNA vb. **contrasigna** CD, 43; RIT, 20; **contrasemna** BIP, 62; PBV, 183; RF, 17. (<fr. *contresigner*).

CONTRASEMNARE s. FMIL 1844, 41.

CONTRAST s. MIU, 314; CR 1830, 315; AR 1830, 377; GC III, 125v; GPE, 26, 43; FTP I, 29; AR 1835, 70; GTN 1836, 67; DL, 99; FMIL 1840, 200; IL 1841, 15; SMR II, 11; DE I, 26; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Kontrast*, fr. *contraste*).

CONTRASTA vb. BC VI, 171v; BDJE, 130; NV, 160; SCC II, 118, 239; LIT, 93; PBV, 184; BBR, 44; CA 1862, 43; PD, 372. (<fr. *contraster*).

CONTRAVENŢIE s. RIT, 29; BEC, 16, 70. (<fr. *contravention*).

CONTROL s. **controlă** CBV, 1v; FMIL 1840, 199, 200; CD, 43, 100; CFZ, 130; PBV, 184; CA 1858, 82; **control** CR 1829, 310; AR 1829, 256; GC III, 128r; ROB, 56, 91; CPL, 69, 75 bis; BFO 1833, 47; LOA, 7, 90; GG, 140; ROI2 III, 29; SMR I, 95; CD, 14; DFL, 104; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. germ. *Kontrolle*, fr. *contrôle*).

CONTROLA vb. **controli** RSM, 36r; **controla** RSM, 31v; CD, 7; RCM, 21; FMIL 1844, 198; AsE, 13; DFL, 10; MEN II, 216; KDP, 33; NV, 102; StDR, 148; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *kontrollieren*, fr. *contrôler*).

CONTROLARE s. **controlerie** AIC, 31; RPL, 3; **controlorie** GC III, 128r; **controlărie** MSR, 85; **controlare** GM 1854, 286; PBV, 184; RF, 3.

CONTROLOR s. **controlor** GIA II, 26r; LB, 137; GC III, 126v, 128v; BFO 1833, 182; SR, 38; ROI2 III, 29, 61; RB, nr. 34, 2; CD, 16; AOD, 231; MID I, 192; pe la 1840 forma era frecventă; **controler** GAT, 78; BFO 1833, 48; VVP, 60. (Cf. fr. *contrôleur*, germ. *Kontrolleur*).

CONTROLICESC adj. („de control, privitor la control, la controlori") **controloricesc** RPL, 3; GC III, 128r; **controlaricesc** CR 1829, 311; CR 1830, 379; ROB2, 628, 647; **controlericesc** CR 1830, 313; **controlicesc** BFO 1833, 153; RIT, 18, 27.

CONTROVERSĂ s. **controversie** BEM, 384; PFBM, 2r; HFP, 150; AVP, 5; *împotrivă întoarcere* (**controversie**), **controversie** (*întoarcere*) HFP, 98; **controversă** GC III, 126r; FMIL 1847, 238; StDR, 147; RL, 396; LMG, 88; BEC, XIX, 79, 248, 371; D 1860, 375; PD, 372. (Cf. lat. *controversia*, fr. *controverse*).

CONTUMACIE s. (Adm., Jur.) **contumáţie** OIC, 1, 2, 4; PV, 115; FLG, 56; FDB, 29; IMC, 1, 3; CCI, 57; IBH, 2; RPV, 2, 5; **contumaţie** ROI2 VI, 20; GT 1838, 12; StDR, 148; *s-au rînduit lăzărăt* (**contumáţie**) PV, 114; *neascultare* (**contumaţia**) PFBM, 9v; *prin* **contumaţie** (*în lipsă*) AR 1834, 151; *se giudeca în* **contumacia** RL, 384; **contumăciune** StDR, 148. (Cf. lat. *contumacia*, germ. *Kontumaz*, fr. *contumace*).

CONTUR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 177. Cf. şi **contur** GC III, 124v; BDJE, 64; SIT, 200; CFZ, 8, 9, 43; PBV, 184; PD, 372; **conturn** SCC I, 160; SCC II, 238; AVP, 5.

CONVENABIL adj. **convenabil** NV, 102; BMN III, 95; PEG,

169; BIF, 5, 7; SMB I, 250; Z 1856, nr. 50, 4; T 1856, nr. 4, 2; BIN, 470; PFM, 374; BCI, 17; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **convenabile** sg. AVP, 5; BBS, 31. (<fr. *convenable*).

CONVENI vb. **convenelui** BD I, 226; **conveni** MEN II, 289; SIT, 292; DIB, 503; PBV, 179; CA 1861, 151; PD, 373. (Cf. fr. *convenir*, lat. *convenire*).

CONVENIENŢĂ s. **convenienţie** IO, 42; SGR II, 8, 14, 41; **convenienţă**, **conveniinţă** NV, 102; **convenienţă** StDR, 139; PD, 373; **conveninţă** SMB I, 145; LIT, 14; VO 1857, 13. (Cf. lat. *convenientia*, it. *convenienza*, fr. *convenance*).

CONVERSIUNE s. **conversie** BD I, 226; FAE, 127; AsG, 19; RB, nr. 19, 1, 281; FMIL 1840, 356; SIT, 194, CA 1853, XXV; SCC II, 60; PD, 373; **conversie**, **conversiune**, **convîrtire** StDR, 139; **converzie** VL, 21v, 22r; **conversiune** GRR, 168; **întoarcere** VCL, 36r. (Cf. lat. *conversio*, fr. *conversion*).

CONVERTI vb. **convîrti** CV, 38; CA 1853, XXX; **converti** IO, 44; MEN II, 22; DFL, 189; NV, 103; CA 1854, XXVIII; AVP, 5; GCB II, 198; PD, 374; **convertelui** BD I, 226. (Cf. lat. *convertere*, fr. *convertir*).

CONVICŢIUNE s. („convingere”) **convicţie** KMP, 145; FMIL 1844, 206; MID I, 2; MEN II, 22; CGR, XIII; KDP, 16, 51; NV, 103; StDR, 139; SCC I, 265; SCC II, 282; CFZ, 76, 94, 137; RL, 145, 173, 219, 395; pe la 1855 forma era frecventă; **convincsie** SIT, 26; **convincţie** SIT, 101, 125, 144, 311; BRA, III; R 1857, nr. 8, 4; APS, 88; **convincţiune** DFL, 88; BMN II, 76; RMS, 9; BIF, 5; T 1856, nr. 1, 1; LIT, 29, 79, 318, 392; AVP, 5; INB 1859, 11, 172; D 1860, 87, 281; **convicţione** KFL, VI, 50, 77, 79. (Cf. fr. *conviction*, lat. *convictio*).

CONVOCA vb. **chema împreună** TF, 94; **conchema** BAR I, 58; BAR II, 2; CA 1851, 43; GM 1854, 252; Z 1856, nr. 38, 2; CA 1857, 83, 86; **convoca** ELS, 15, 21; SHI I, XXII; SHI II, 41, 125, 197; AsL, 51; CA 1847, 12; BDJE, 56; NV, 104; StDR, 140; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *convocare*, fr. *convoquer*).

CONVOCARE s. LIT, 309, 387; C, 1, 3, 7, 21, 149; RAM, 15; AVP, 5.

CONVOCAŢIE s. **convocaţie** OAI, 1; GC III, 121r; AR 1831, 71; BFO 1833, 36, 173; CPI, pf. 1; AR 1837, 90; ROI2 II, 3, III,

107, VIII, 6; AOD, 21; **convocaţie**, **convocăciune** StDR, 140. (Cf. lat. *convocatio*, fr. *convocation*).

COOPERA vb. **cooperarisi** ROI2 III, 146; **coopera** AsM, 58; NV, 104; StDR, 151; RL, 53; R 1857, nr. 27, 4; PIC, 114; PD, 374. (<fr. *coopérer*).

COOPERATOR s. VPP, 346; NV, 104; PD, 374. (Cf. lat. *cooperator*, fr. *cooperateur*).

COOPERAȚIE s. **cooperaţie** KDP, 54; NV, 104; BIP, 245; PD, 374; **cooperaţie**, **cooperăciune**, *conlucrare* StDR, 151. (<fr. *coopération*).

COORDINAŢIE s. **coordinaţie** GC III, 100r; VL, 9r, 23v; CGR, 152; SSC, IV; PD, 374; **coordinaţione** KFL, 147. (Cf. fr. *coordination*, germ. *Koordination*, lat. *coordinatio*).

COORDONA vb. **coordina** MF I, 115v; VL, 9r; VCL, 1v; DFL, 55, 80, 156, 206; CGR, 152; BCD, 342; RL, 259; JA, 147; GCB II, 198; **coordona** NV, 104; C, 54. (Cf. germ. *koordinieren*, fr. *coordonner*).

COPERTĂ s. **cupertă** TB, 53r; **copertă** CDG, 24r, 27v; IL 1840, 104; StDR, 151; CA 1853, 129; GM 1854, 176; CA 1856, 41; PBV, 185; BEC, 146; **cuvertă** StDR, 155. (Cf. it. *coperta*, germ. *Kuvert*, fr. *couverture*).

COPIOS adj. BD I, 227; DFL, 109; BDJE, 176; WAM, 129; JA, 54; LG, 66; INB 1859, 130; PD, 375. (Cf. lat. *copiosus*, fr. *copieux*).

COPULATIV adj. (Gram.) [conjuncţii] **împreunătoare** EBG, 69r; MGR, 115r; GRA, 107v; SG, 82; MG II, 307; VG, 441; **ale împreunării** BTG, 93v; **copulative** (**împreunătoare**) TGR, 170; **copulative** (*sau* **împreunătoare**) GRA, 94v; **legătoare** *sau* **copulative** DGR, 154; **copulative** *sau* **legătoare** SGR I, 156; GRN I, 187; **împreună-legătoare** *sau* **conjugătoare** SGM, 148; **a unirii** GRA2, 83v; **legătoare** PGRL I, 200; PGR, 68; CGR, 124; **legătoare** *sau* **împreunătoare** (*copulativae*) BG, 131; **conjugătoare** PCB, 137; **conlegătoare** EP II, 140; **înjugătoare** AGI, 133; **copulative** SGR II, 12; HGL, 84; CDR, 92; PD, 375. (Cf. lat. *copulativus*, germ. *kopulativ*, fr. *copulatif*).

COR s. (Muz.) **hor** CTD II, 238; TSI, 76; GTN 1836, 43; AsP, 47; KGO, 28; AR 1837, 308, 399; APP I, 13; RNA, 6; KPA, 3; FMIL 1840, 73; PBM, XII, XXXI; GLC, XXVI; NV, 37; CA

1851, 64; StDR, 296; forma continuă să apară în texte moldovenești pînă la 1860; **horă** MAS, 2, 56; MS, 58v; IRV, 210r; LB, 264; **hore** pl. GIA II, 111v; BPN I, 93; IRV, 210r; **horuri** GPE, 48; GTN 1836, 47; AR 1837, 149, 164; CA 1852, 78; GM 1852, 6; SPB, 137; CA 1860, 107; **horiu** BDT, 22r, 22v; **cor** KCL, 93, 123; MEN I, 73; WPM, 2; NV, 104; CA 1852, 102; AAR, 183; CMI, 16, 66, 72, 173; Z 1856, nr. 3, 4; SPB, 151, 212; PBV, 186; PD, 378. (Cf. lat. *chorus*, germ. *Chor*, gr. χορεία și χορος), it. *coro*, fr. *choeur*).

CORDIAL adj. **1.** („de inimă, privitor la inimă”) GC III, 145r; BDJE, 139; PMC II, 4, 99. **2.** („afectuos”) NV, 105; RMS, 39; SSC, VII; SCC I, 211; SMB I, 267; SMB II, 409; LIT, 111; T 1856, nr. 4, 1; R 1857, nr. 12, 2; NPT, 60; PBV, 187; CA 1859, 39, 42; DCB II, 101; PD, 375. (<fr. *cordial*).

CORDIALITATE s. AR 1837, 328; NV, 105; SMB I, 258; LIT, 13, 373; R 1857, nr. 5, 3, nr. 15, 3; PBV, 187; DCB I, 40; CA 1859, 38; D 1859, 132; PD, 375. (<fr. *cordialité*).

CORDON s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **1.** (Anat.) **firele** *sau* **baerile** *buricului* TAO, 78; **funioara** *buricului* AML, 30; **2.** („pază sanitară și militară la graniță; linie de demarcație; panglică la o decorație; cingătoare”) **cordon** OIC, 2, 3; HDT, 6; IIS, 8; PV, 114; CP I, 63; CP II, 81; FLG, 38, 43; ME, 245; IMC, 1; CR 1829, 260, 292; AR 1829, 177; CR 1830, 147, 266; GC III, 91v, 145r; CR 1831, 6, 37; FTP II, 79; ROB, 115; BFO 1833, 109; CIRA, 3; LO, 12; GG, 141; AR 1835, 19; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **cordun** PV, 116.

COREGENT s. **conreghent** *sau contrampărat* SHI II, 84, cf. și 85, 86; **coreghent** SHI II, 159; **coregent** SHI II, 54; FMIL 1844, 211. (<fr. *corégent*).

CORELARE s. VL, 71v.

CORELATIV adj. **corelativ** GD III, 139v; DFL, 13, 96, 150; NV, 105; PFM, 19; PD, 376; **corelatif** BCD, 60. (<fr. *corrélatif*).

CORELAȚIE s. **corelație** GC III, 139v; NV, 105; SSC, 45; PD, 376; **conrelație** SSC, 42; **corelăciune** DFL, 76, 81. (<fr. *corrélation*).

CORESPONDENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 178. Cf. și **1.** („corespunzător”) DOA, 46; LOA, 97; GG, XIII; AsAl, 54; AsG, 63; RIT, 27; SIT, 167; INB 1859, 3; PD, 376. **2.** („calitate a mem-

brilor unei societăţi”) **corespondent** AR 1834, 66; ELS, 16; AR 1837, 321; BGO 1840, 342; **corespundent** MEN II, 229.

CORESPUNDE vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi **conrăspunde** NMP, 16; GC III, 122r; GC V, 345v; LOA, 75; ROB2, 644; BCD, 567; CPO, 116; PIC, 122r; **conrespunde** VL, 8r, 72r, 72v, 83r; CD, 53; ROB2, 578; BCD, 58; SSC, 53, 165; AML, 83; **corăspunde** CR 1829, 11; GC III, 141r; GC V, 345v; LOA, 69; AIR I, XIX, 49; GTN 1836, 70; FMIL 1844, 360 bis; FMIL 1847, 78; ROB2, 586; SIT, 132, 196; BG, 203; PDC, 39; ROM, 113; AAR, 9; VO 1857, 6; PD, 376; **corespunde** AR 1837, 290; EP I, 54; EP II, 40; CD, 5; FMIL 1844, 107, 369; HMV I, 51; SRM, 203; DFL, 49; SIT, 293; LS, 27; StDR, 152; SAP, 102; pe la 1850 forma era frecventă; **curespunde** FMIL 1844, 78; FMIL 1847, 44; **răspunde** RIP I, 198.

CORESPUNZĂTOR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi **corăspunzător** CR 1830, 355; GC III, 139v; CR 1831, 57; BM, 47; EP I, 8; SCMI, 8; ROB2, 586; **conrăspunzător** CCB, 123; CD, 56; EPD, XXIX; ROB2, 580, 584, 586, 587; ROM, 156; RBM, 145, 158, 176, 193, 194; FAM, 20; CPO, 40; SSC, III; **conrespunzător** VL, 5r, 19r; VCL, 34v; **corespunzător** CD, 88; AR 1844, 12; FMIL 1844, 384; MEN I, X; DFL, 124; IGR, 57; CFZ, 20, 80; RL, 316; NRC, IV; RIT, 27; BEC, 413; VMP, 119; **răspunzător** AR 1831, 468; **respunzător** GRN I, 151; **coresponduitor** AsL, 37; **curespunzător** IGR, 216; **corespunzătiv** IGR, 174.

CORIDOR s. (Arhit.) GC III, 139v; HAN, 16; AR 1838, 305; IL 1840, 86; CD, 5, 30; SRM, 143; SIT, 64; VH, 80; BIP, 74; NV, 106; StDR, 152; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *coridor*).

CORIFEU s. PRR, 1; PR, 1; BD I, 229; IRV, 210; AR 1829, 203; GC III, 139v; SHI II, 115; CA 1847, 15; FMIL 1847, 30, 184; NV, 107; StDR, 152; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *coryphaeus*, germ. *Koryphäe*, fr. *coryphée*).

CORIJA vb. **corigălui** BD I, 229; **coriga** MOM, 57; **corege** MEN I, 32; DR, 24; NV, 105; StDR, 151; CA 1857, 77; PBV, 187; PD, 376; **corigea** BIP, 57; GRR, 258; INB 1859, 15; **corijea** BCI, 116; **corija** BCD, 215; CA 1852, 22. (Cf. lat. *corrigere*, fr. *coriger*).

CORNIŞĂ s. (Arhit.) **cornicia** (*brîul de sus*) AR 1830, 383; **cornîş** GC III, 143r, 143v; VDA, 13; GTN 1836, 73 bis; **cornişe**

pl. PIC, 74; **cornice** (*brîu*) CA 1847, 49; **cornică** NV, 105. (Cf. fr. *corniche*, it. *cornice*).

CORPOLENT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi **trupos** VVP, 145; **corpolent** CA 1848, 69; **corpulent** PD, 377.

CORPOLENŢĂ s. **polisarcie** (**trupişarea** *sau* **corpolenţia**) PNC I, 134; **corpulinţă** DILB I, 194; **corpulenţă** PD, 377. (Cf. ngr. πολυσαρκία, fr. *corpulence*).

CORPORAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi **corporal** DFL, 29, 74; BCD, 245, 484; CA 1854, XXXIII; CFZ, 20, 26, 47, 80; Z 1856, nr. 23, 3; INB 1857, 50; PBV, 188; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **corporel** NV, 105; **corpural** BEC, XXII.

CORPORALITATE s. FMIL 1844, 22. (Cf. fr. *corporalité*).

CORPORAŢIE s. **corporaţie** GC III, 143v; ROB2, 197; BFO 1833, 24; LOA, 4, 31; SR, 13; SHI II, 134, 175; AR 1837, 50; ROI2 III, 100; RB, nr. 8, 2, nr. 28, 1, 313, 398; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **corporaţie** (*breaslă*) AR 1832, 220; ROI2 III, 19, 22; **corporaţiune** LIT, 9, 52; BEC, LIII, XLVII. (Cf. fr. *corporation*, germ. *Korporation*).

CORSAJ s. (Vestim.) **corsaj** GC III, 143v; **corsagiu** AF, 34, 45, 60; SIT, 65, 262; NV, 107; BCB, 23; PD, 378. (<fr. *corsage*).

CORSAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 50. Cf. şi **tîlhar de mare** DC IV, 78v; HOG, 140; SIU, 80r; **cursar** GN, 273v; VAZ, 25v; IEI, 79r, 79v; BDL II, 532v; BPN II, 229, 248; CRac, 62; SPBA, 89; ASH, 17; LB, 158; MFV I, 87v; VMG, 302; PIU II, 195; AR 1830, 229; forma apare sporadic pînă spre 1860; **corsar** RDN, 8; CR 1829, 7; AR 1829, 119; CR 1830, 32; GC III, 143v; AR 1838, 116; VVP, 61; DE I, 313; CCB, 148; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. κουρσάρος, it. *corsaro*, germ. *Korsar*, fr. *corsaire*).

CORSET s. **corsăt** CIF, 63; **corsete** pl. AR 1829, 28; MCL 1839, 396; FMIL 1844, 192; SIM, 173; **corset** GC III, 144r; SPV, 100; MN 1836, 54; SMA, 158; CDCE, 240; VFD, 40, 105; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **corţet** VVP, 61; **corsetă** SIM, 174. (Cf. fr. *corset*, it. *corsetto*, germ. *Korsett*).

CORUPE vb. **corumpe** BD I, 230; SHI II, 64; DL, 17; RCM, 273; MEN II, 288; FMIL 1847, 47; CA 1848, 3; NV, 106; StDR, 153; RMS, 3; GRR, 225; Z 1856, nr. 19, 1; LIT, 21, 46, 342; VO 1857, 5; NPT, 115; BEC, XXV; PD, 378; **curumpe** FMIL 1847,

134; LMS, 10; **corupe** SCC II, 17; **corupe** GC V, 330r; SHI II, 54; FMIL 1844, 211; MID I, 41, 57; PCI, 34; CA 1852, 48; KOS, XXXI; RL, 382; T 1856, nr. 1, 1; PBV, 188. (Cf. lat. *corrumpere*, fr. *corrompre*, germ. *korrumpieren*).

CORUPERE s. **corumpere** BD I, 230; CA 1848, 64; CA 1851, 29; StDR, 153; SCC II, 75; Z 1856, nr. 40, 3; LIT, 38, 308; **corupere** LIT, 77; R 1857, nr. 3, 3, nr. 32, 1; PBV, 188.

CORUPT adj. **corupt** FDB, 94; SMR II, 21; GGV, 70; FMIL 1844, 345; MID I, 190, 205; FMIL 1847, 285; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **corumpt** AF, 164; AAR, 45; StDR, 153; CA 1855, 35; LIT, 93. (Cf. lat. *corruptus*, germ. *korrupt*, fr. *corrompu*).

CORUPTIBIL adj. HMV I, 178; NV, 106; SMB II, 557; PD, 378. (Cf. fr. *corruptible*, lat. *corruptibilis*).

CORUPŢIE s. **stricare** (*corruption*) MRC, 94; **corupţie** ECS, 20; KMP, 125; AR 1838, 409; CDCE, 77; SMR II, 21; DE I, 313; FMIL 1844, 30; PBM, 134; MEN I, 25; MEN II, 45, 75, 222; BP, XIX, 40; KDP, 24, 74; NV, 106; CA 1853, 88; pe la 1850 forma era frecventă; **corumpţie** AF, 56, 197; StDR, 153; APS, 19; **corupciune** IO, 79; **curumpciune** StDR, 153; **corupţiune** BMN III, 174; TR 1854, 13; C, 5, 18, 21; INB 1859, 15; D 1859, an. II, 6; BEC XXX; **corumpţiune** GCB II, 198; **conrupţiune** D 1859, 127. (Cf. fr. *corruption*, lat. *corruptio*).

COSMETIC adj., s. *mijloc de înfrumuseţare* (*cosmeticum*) **cozmetic** SMA, 209; AR 1839, 71; CA 1854, 83; **cosmetic** CA 1848, 86; NV, 107; PMC II, 33, 109, 125; WAM, 53; CA 1855, 75; PBV, 189; AML, 174; PD, 378. (Cf. lat. *cosmeticum*, fr. *cosmétique*, germ. *kosmetisch*).

COSMIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 178. Cf. şi CCF, 72, 80, 86.

COSMOPOLIT adj., s. **cosmopolit** BDL II, 511v; GC III, 145; GTN 1835, 3; BM, 11; ELS, 5; ECS, 9, 26; AV, pf.; VVP, 61; DL, 29; IL 1840, 61; FMIL 1840, 141; APR, 75; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **cosmopoliticesc** HMS, 99r; **cozmopolitic** VH, 93; **cosmopolitic** BMN II, 67. (Cf. fr. *cosmopolite*, germ. *Kosmopolit* şi *kosmopolitisch*).

COSMOPOLITISM s. GC III, 145r; CA 1848, 68; NV, 107; RL, 260; PD, 378. (<fr. *cosmopolitisme*).

COSMOS s. *lumea să numeşte de filósofi* **cosmos**, *adică împo-*

dobire VEI, 16v; *lume* (**cosmos**) HFP, 18. (<gr. κόσμος).

COSTA vb. **coştului** GSP I, 213; **costălui** NPC, 130; **costului** NPC, 133; **costisi** CR 1829, 144; AR 1829, 65, 130; PAFR, 36; CR 1830, 428; AR 1830, 89, 166; GC III, 145r; FTP I, 6, 92; FTP III, 6, 31, 105; CIRA, 70; MBG, 61; VAA, 16; AIR I, 10, 118, 139; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **costa** BPA, 73; ASI, pf. 2; BDJE, 48, 78; SIT, 282; BRA, 3; MAA, 50; IGR, f.t.; RL, 70; BC, 91; LIT, 21; CA 1857, 88; PBV, 189; PIC, 98; **custa** KOS, XI; StDR, 157; VMP, 211, 256. (Cf. germ. *kosten*, ngr. κοστίζω, it. *costare*, fr. *coûter*).

COSTISITOR adj. **costisitor** MN 1836, 58; RB, 323; BPA, 79; SIT, 34, 233; BIP, 10; SCC II, 264; LMA, 38; GM 1854, 348; CA 1856, 20; BC, 97; RL, 386; PBV, 189; INB 1859, 46; RF, 8; **costător** BCA, 505; RL, 271; **costicos** RMS, 44, 105; **costisicos** RMS, 103; **costitor** RMS, 163.

COTERIE s. **cotérii**, *care va să zică compánii* PTF, 30v; **coterí** *de doi bani* PTF, 89r; **coterie** BDJE, 84; StDR, 153; SD 1855, 3; RL, 251; D 1860, 97; PD, 379. (Cf. fr. *coterie*, germ. *Koterie*).

COTIDIAN adj. **cotidian** BDJE, 86; R 1858, 34; **cuotidien** BMN II, 43; **cuotidian** RSM, 269; SMB I, 17. (<fr. *quotidien*).

COTILION s. (Cor.) **cotilion** GC III, 147v; VFD, 61, 67, 69; StDR, 153; **cotilĭon** FMIL 1840, 136. (Cf. fr. *cotillon*, germ. *Kotillon*).

COTIZA vb. *se* **cotizează** *între ei, fac colecte de bani* SCC I, 48. (<fr. *cotiser*).

COTIZARE s. *plătesc o* **cotizare** *anuală* R 1858, 15.

COTIZAŢIE s. *cîte 30 lei daţi prin* **cotizaţie** (*cisluire*) SSC, 54. (<fr. *cotisation*).

CREDIBIL adj. *dovezi* **credincioasă** RPV, 4; **credibile** sg. AVP, 5; **crezibil** INB 1857, 50; **credibil** INB 1859, 64. (Cf. lat. *credibilis*)

CREDIBILITATE s. DFL, 105; INB 1857, 50. (<fr. *crédibilité*).

CREDITIV, -Ă adj., s. (Diplom.) *cartea* **creditivă** (*de încredinţare*) AR 1830, 431; **creditive** *documenturi* AR 1830, 96; *scriesori* **creditive** AR 1830, 123; *au înfăţoşat a sale* **creditive** AR 1834, 151; **creditive** BFO 1843, 73; StDR, 154; CA 1854, 110. (Cf. germ. *Kreditiv* şi *Kreditbrief*).

CREDUL adj. **credul** GC III, 257v; MEN II, 301; BDJE, 41,

169; NV, 109; PCI, 38; SCC II, 314; RL, 380, 401; BC, 19; AVP, 5; APS, 53; PD, 380; **crezător** SIT, 159. (<fr. *crédule*).

CREDULITATE s. **lesne crezămînt** NIU, 33v; **credire ce cu lesnire** NIU, 273v; **credulitate** GC III, 257v; VFE, 36; DFL, 106, 112; KFL, 90; BP, XV; BRA, 238; LIT, 68, 256; NPT, 256; CA 1861, 15; PD, 380. (Cf. germ. *Kredulität*, fr. *crédulité*).

CREION s. *ţerusa* (**pláivas**) MPI, 193; **cărîndaş** MG I, 37; **creion** CR 1830, 152; GC III, 254; VVP, 62; BFO 1843, 374; SIT, 109; BRA, 10; StDR, 154; PEG, 171; SCC I, 51; **creionuri** (*plumburi*) StIN, 15; **craion** (*condei de plumb*) AsG, 5; BMN I, 26; **craion** PIC, 51; PD, 379. (Cf. rus. карандаш , fr. *crayon*, scr. *plaivaz*).

CREMĂ s. (Culin.; fig.) **cremă** GC III, 255v; DRB, 210, 214, 216, 218, 220, 250; **cremă** *sau slifcă* DRB, 251; *slifcă sau spumă de lapte* DRB, 210, 214; *era adunată* ***crema*** *cucoanilor* CA 1861, 128. (<fr. *crème*).

CREOL s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 179. Cf. şi GIA I, 141v; GIA II, 81r; SPV, 20, 68; AF, 44, 166; SIT, 14, 15, 27, 30; SCC II, 350; PD, 380.

CRIMĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 130. Cf. şi *pravilele de* **criminal** *sînt foarte straşnice* DC I, 101r; **crimine** *sau* **criminaluri**, *adică faptele de* **criminal** CP I, 9; **criminalu**, *adică fapta cea rea* CP I, 12; **criminal** CP I, 3, 163, 237, 303; DAP, 8; PAI, 13; JNA, 104; CCI, 2, 6; BAR II, 11; GC III, 264r; CPI, 153; CIRA, 202; AsF, 112; **crimină** BDL II, 517r; PM, 6; LIT, 63, 70, 256; **crimen** BAR II, 101; AR 1832, 2, 114; AR 1834, 206; SHI II, 56; SMA, 24; GGV, 67; FMIL 1844, 265; CA 1850, 24; CA 1851, 7, 50; StDR, 154; GM 1852, 56; GRR, 28, 229; CA 1853, 12; CA 1854, 90, 94, 118; RL, 260, 317; CA 1856, 67; Z 1856, nr. 13, 3; **crimin** SHI II, 28; GRR, 127; SMB I, 125; **crimă** GC III, 264r; DAH, 48; HAN, 52; FMIL 1840, 320; API, 191; RCM, 170; SCMI, 63; HMV II, 133; FMIL 1844, 116, 159; MID I, 273; FMIL 1847, 16, 32; BDJE, 33; BP, 112, 159; SIM, XI; NV, 109; CCP, 60, 68; LS, 16; StDR, 154; pe la 1850 forma era frecventă; **crim** AR 1834, 390; CD, 56; SCMI, 10; FMIL 1847, 93; LMS, 24; AsPR, 22, 37; CA 1854, 17, 92; CA 1858, 79; **crime** sg. DFL, 66, DILB I, 194. (Cf. lat. *crimen*, gr. κρίμα, fr. *crime*, it. *crimine*).

CRIMINAL adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 130. Cf. şi **1.** adj. **cri-**

minălesc PV, 77; **criminalicesc** PFBA, 619v, 620r, 622r, 632v; RSL, 318; DAP, 132, 172; SCS, 10; IRV, 52r; BGV, 18v, 23r; CCI, 1, 2, 10, 12; TSVM, 67; AR 1829, 122; CR 1830, 91; AR 1830, 19; GC III, 264r; ROB, 153, 165; CPL, 5; CIRA, 338; BFO 1833, 2, 70, 190; LOA, 15, 16, 19, 27; CPI, 17, 57; RSM, 41v; LO, 3; forma continuă să fie frecventă pînă spre anul 1860; **criminalnic** CP I, 369; DOA, 50; RA, 19, 24, 97; BAR II, 36; CIRA, 376; DTN, 56; *un fiscal* **criminal** [„care se ocupă de crime"] GIA II, 6r; **criminal** GSP I, 172; BDL II, 517r; CR 1829, 23, 28, 296; CR 1830, 211; BAR II, 38, 61, 92; CR 1831, 1; VFE, 6; ROB, 68; CPL, 76 bis; MBE, 11; SIC, 62; BFO 1833, 110; CIRA, 205; LOA, 16, 17, 18, 24, 72; RSM, 10v; TGA, 2; MN 1836, 72; AsP, XIX; pe la 1835 forma era frecventă; **criminel** BGO 1840, 220; **crăminale** sg. RJ, 143; **cremenale** sg. LC, 89, 98. **2.** s. **criminalist** BAR II, 103, 107; BFO 1833, 71; SHI II, 39; BFO 1838, 116; GGV, 116; AsL, 12; AOD, 24; FMIL 1847, 93; CA 1853, 10; RL, 231; CA 1856, 61; CA 1860, 74; **criminalnic** DTN, 27; **criminal** ROB, 195; MAE, 65; GTN 1836, 77; FMIL 1840, 264; RCM, 142; MEN I, 117; DFL, 127; CDR, 20; BP, 122; LMS, 19; KOS, X; CMI, 34, 166; CA 1850, 47; CA 1851, 62; CA 1853, 11; SCC II, 361; RL, 70; CA 1857, 115; **criminel** FMIL 1844, 315; **crimafăcător** FMIL 1844, 143. (Cf. lat. *criminalis*, *criminel*, germ. *kriminell*, it. *criminale*).

CRIMINALIST s. (Jur.) GC III, 262v; NV, 109; StDR, 154; PBV, 193; PD, 381. (Cf. fr. *criminaliste*, germ. *Kriminalist*).

CRISTALIZAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 180. Cf. și *toate sările să pot feri de* **cristalizație**, *dacă*... NMSF, 25. (<germ. *Kristalisation*).

CRITICISM s. (Filoz.) MF I, 58r; MF II, 22r; KFL, 100. (Cf. germ. *Kritizismus*, fr. *criticisme*).

CRIVAT s. **crevat** FGS, 24r, 42v; NZ, 25r; VFD, 26; BFO 1843, 160, 373; VH, 56; RL, 41, 80; SPB, 2; **crivat** CIF, 55; CIRA, 245; RSM, 33v; IL 1840, 19; VFD, 107; CPH, 6; FDA, 164; CA 1851, 81; CA 1852, 95; CA 1855, 64. (<ngr. κρεββάτι).

CRIZĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 180. Cf. și **1.** (Med.) **giudecata** *boalei acestii cumplite poate să va isprăvi cu vreun somn liniștit* GAB, 106; **crisis** BD I, 241; **criză** *șî* **crisis** GC III, 262v; **criză** (**crisis**) CA 1851, 102; **crisă** SCC II, 183; **2.** (Comerc., Fin.,

Polit. ş.a.) **crisis** MIA, 13; CR 1829, 180; CR 1830, 135, 187; CR 1831, 18; **crizis** AR 1839, 150; MCL 1859, 843; **criză** (*hotărîtoare întîmplare*) AR 1831, 251; **criză** AIR I, 60, 75; RB, 281, 378; CA 1844, 50; FMIL 1844, 67, 283; SIT, 67; PS, 17; KDP, 78; SSC, 6, 72, 98; pe la 1850 forma era frecventă; **crisă** SIT, 272, 311; AAR, 8; TR 1854, 1; SD 1855, 3; LIT, 243; **crise** sg. DIB, 198; DILB I, 194; GCB II, 199.

CROMATIC adj. (Muz.) **hromaticesc** MT, 12; **hromatic** GTN 1836, 36; PBM, 80, 86; **cromatic** WPM, 5, 26, 28; PD, 382. (Cf. ngr. χρωματικός, fr. *chromatique*).

CRUCIADĂ s. **cruceată** VTT, 8v; **stavroforie** PIU II, 196, 234; TPE, 35r; GC VI, 175r; **cruciată** AIR I, 37; GG, 18; SHI I, 5, 13, 14; SHI II, 96, 123, 146, 196; NV, 111; **cruceadă** CR 1829, 273; **croasadă**, **cruciadă** GC III, 265r, 267r; **cruciadă** AR 1829, 156, 160; AR 1837, 348; AsLM, 3; StDR, 155; CA 1853, 55; KOS, XXVI; CA 1855, 44; BCI, 103; CA 1858, 87; BEC, XLIV; PD, 383. (Cf. gr. σταυροφορία, it. *crociata*, fr. *croisade*).

CRUCIAT s., adj. **cruţi** *sau* **croasadeni** MIU, 125; **crijăci** NID I, 23v; NID II, 55v, 70v; **crujăci** NID II, 51r, 52v; **crujici** NIU, 32v, 52r, 201v, 222v, 223v, 224r, 241r, 246v, 258r; **crijaci** CRac, 176; **stavrofori** NID II, 31r, 38v, 154v; PIU I, 117; PIU II, 175; PIU III, 157; MRC, 236; *purtători de cruci* (**stavrofori**) MRC, 235; **cruciat** AR 1829, 156; GC III, 267r; AIR I, 37; MN 1836, 72; SHI I, 14; SHI II, 108; KCL, 2, 45, 89; FMIL 1840, 249; MEN II, 164; BC, 18; PBV, 194; BBR, 123; **crucead** FEA, 11; **crucer** CIRA, 76; CA 1852, 15; **crucer** *sau* **crucişer** SHI II, 125; **crucier** AR 1837, 348; GRR, 123; CA 1858, 88; **crucifer** PD, 383. (Cf. gr. σταυροφόρος, it. *crociato*, fr. *croisé*).

CUACHER s. (Relig.) **cuacher** GN, 254v; GCB II, 199; DCB V, 153; **cvecher** BR 1821, 162; **cacher** CR 1829, 249; **cvacher** AR 1829, 175; EGI, 53; FGE, 48; FGGN, 50; SCC I, 201, 202, 286; SCC II, 377; **cuacăr** MN 1836, 31; **cuecher** RIP I, 193. (Cf. fr. *quaker* şi *quacre*, germ. *Quäker*).

CUCERI vb. **cuceri** CIRA, 32; CA 1859, 10; **concuista** DILB I, 193; LIT, 2, 80, 111, 129, 153; AVP, 4; **concvista** CA 1857, 9; CA 1860, 101; **conchis**, *cutropit*, *cuprins* DILB I, 193; *ar fi* **conchis** *ţara cu sabia* D 1859, 155; **concuera** PD, 363. (Cf. fr. *conquérir*, it. *conquistare*).

CUCERIRE s. **cucerire** FGE, 48; CA 1861, 25, 51; *războiul de* **cuprinderi** (*la guerre de conquettes*) BPA, 49; **conquistă** GC III, 121r; MEN I, 289; MEN II, 160, 172, 206; NV, 92; KOS, XXVI, XXVII, XXIX; DILB I, 193; LIT, 3, 21, 99, 111; GCB II, 196; AVP, 4; BEC, XXXIV, XXXV; D 1860, 396; PD, 363; **conchetă** MEN I, 57; SIT, 32, 111, 116, 148; NV, 92; RL, 48; ASLI, 310; PBV, 181; **conchistă** BIP, 68; LIT, 166; R 1857, nr. 1, 3, nr. 7, 3; BEC, XXVII; **concvistă** CA 1855, 98, 119; CA 1861, 52; **concvistă** (*supunere prin arme*) CA 1855, 43; **concviste** (**cuceriri**) CA 1858, 84. (Cf. fr. *conquête*, it. *conquista*).

CUCERITOR s. **conceretor** (*izbînditor*) CV, 30; **concherant** GC III, 121r; AIR I, 20, 49, 65, 179, 182; HMN, pf.; DE I, 313; BPA, 49; FMIL 1847, 160; SIT, 45, 415; NV, 92; BCD, 249; WAM, 83; DILB I, 193; LIT, 5, 98, 160; C, 5; R 1857, nr. 1, 4; GCB II, 196; BEC, XL; **concuerant** NV, 92; PD, 363; **conchistant** BDJE, 174; **concvistator** CA 1855, 101; CA 1857, 3, 87; CA 1861, 25; **concuistator** AVP, 4; **cuceritor** SHI I, 7; KOS, XII; DCB IV, 68; CA 1861, 22. (Cf. fr. *conquérant*, it. *conquistatore*).

CUIRASĂ s. (Milit.) **coraţă** FTM, 24, 280; **cuirasă** GC III, 155r; BPA, 59; PD, 385; **curaţă** FTP IV, 187; **chiuras** CA 1859, 71. (Cf. fr. *cuirasse*, it. *corazza*, germ. *Kürass*).

CUIRASIER s. (Milit.) **curaţier** PBC, 1; **cherasir** VIC, 36v, 39r; **chirasir** NID I, 76r; **chirazir** IRF, 66, 68; CC, 41; *purtător de za* (**cuirasier**) CR 1829, 233; **cuirasier** GC III, 155r; **chiurasir** AR 1829, 34; CIRA, 321; AR 1834, 317; AR 1837, 119, 218 bis; **chiurasier** AR 1837, 313; Z 1856, nr. 13, 4; **curasir** AR 1830, 204; FGE, 50. (Cf. it. *corazziere*, germ. *Kürassier*, fr. *cuirassier*).

CULMINA vb. SHI, 9; SIT, 204; StDR, 155; PBV, 198; (<fr. *culminer*).

CULMINANT adj. NV, 111; BIF, 15; BCI, 16; PD, 385. (<fr. *culminant*).

CULMINAŢIE s. **culminaţie** AR 1832, 133; SHI, IX; AsL, 58; NV, 111; PMC I, 213; StDR, 155; PBV, 198; **culminăciune** StDR, 155; **culminaţiune** BMN II, 38; BCI, 27. (<fr. *culmination*).

CULTIVA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 181. Cf. şi **cultiverisi** OPB, 39; **cultivirui** TF, 297; **cultivarisi** SIU, 76v; PCC, 1; MFV I, 55r, 109r; PAGR, 57; **cultivi** DO, 35, 67; BR 1821, 171 bis; CR

1829, 161; AR 1829, 182, 258; BR 1829 I, 43; NMP, 9; AR 1830, 45; BDC, 5, 8; VA, 205; VD, 17; SIC, 36, 70; BAR I, 24; CIRA, 12; SGR I, 203; SGR II, 76, 103; forma continuă să fie folosită pînă spre anul 1860; **cultiva** (*lumina*) VPP, 1; **cultiva** LPT, 79; BRD, 24, 107, 116; AAM, 10; AR 1830, 376; GC III, 186v; GPE, 24; FTP I, 103; ELS, 42; DTN, pf. 2; MN 1836, 17; HMN, III; GT 1838, 3; MCL 1838, 39; MCL 1839, 357, 558; GRN II, 78; FMIL 1840, 99; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. şi germ. *kultivieren*).

CULTIVARE s. Vezi *Form. term. şt. I*, p. 181. Cf. şi **cultivire** NID I, 2r; DO, 73; MPI, pf.; BR 1821, ded., 167; PTC, 4; MCB, 58, 168; LPT, 81; AR 1829, 48, 56; BR 1829 II, 44; MBV, 14, 42; AAM, 9, 72; MSS, 11; CR 1830, 4; AR 1830, 62, 115; VA, 208; CMR, 3; BDC, XII, 213; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1850; **cultivarisire** SIU, 11v, 26v, 46r, 51r, 78r; **cultivare** FMIL 1840, 16, 98, 203; EP I, 6; BG, XVII; SIM, 129, 215; BCD, 293; PBV, 198.

CULTIVATOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 181. Cf. şi **cultivarisitor** SIU, 21r; **cultivitor** MSS, 11; SIC, 75; SHI I, 11; AsG, I; VL, 48r; GC III, 162v; **cultivator** EGR, XXXIII; MN 1836, 18, 42; CER, 9r; FMIL 1844, 369, 410; MEN I, 137; SIT, 23; CA 1848, 30; PCI, 41; CA 1856, 16; JA, 86; AVP, 6; PBV, 198; PD, 385.

CULTIVAŢIE s. SIU, 17r, 27r, 28v, 51r, 75v, 77r, 79r; EAM, 20; NV, 112; PD, 385. (Cf. germ. *Kultivation*).

CUPID adj. BDJE, 145; NV, 112; DILB I, 194; CA 1858, 118; CA 1861, 61; PD, 386. (Cf. fr. *cupide*, lat. *cupidus*).

CUPIDITATE s. **cupiditate** CV, 36; DFL, 195; NV, 112; SMB I, 230; DILB I, 194; AVP, 6; DCB IV, 131; PD, 386; **cupidie** OMT, 77. (Cf. fr. *cupidité*, lat. *cupiditas*).

CUPLET s. (Muz.) HAN, 54; HMN, 24; StDR, 156; RL, 414; ASLI, 348; NPT, 218. (<fr. *couplet*).

CUPOLĂ s. (Arhit.) **cupolă** GC III, 174v; AR 1835, 150; AR 1837, 192, 272 bis; IL 1840, 69; AMIM, XXIV, NV, 10, 402; GM 1854, 78; CA 1855, 47; PD, 386; **cupulă** RIP I, 207. (Cf. fr. *coupole*, it. *cupola*).

CURENT adj., adv. **curgător** DC IV, 167r; DOB, 9; IDT, 1; RI, 16; IAG, 1; PFBA, 645v; ISB, 1; CMO, 1; CMC, 1; CMF, 1;

AR 1829, 34, 52, 80; CR 1830, 46; cuvîntul este folosit frecvent pînă spre 1860; *anul* **curgînd** CA 1855, 134; **corent** ESI, 107; AOD, 85; NRC, VII; C, 3, 112; D 1858, 11; INB 1859, 4, 140; APS, 61; D 1860, 91, 374; RF, 15, 32; **curent** CIRA, 27; CPI, pf. 3; SGR III, 34; AsL, 54; BFO 1843, 129, 187; CD, 5; WPM, 45; IFM, 13; StDR, 156; CA 1852, 55; pe la 1850 cuvîntul era folosit frecvent. (Cf. germ. *kurant*, fr. *courant*, it. *corrente*).

CURTOAZIE s. CDCE, 16, 126. (<fr. *curtoisie*).

D

DACAPO adv. (Muz.) **d-a capo** GC VII, 267v; KMP, 131; **dacapo** (*de la capăt*) AR 1838; **dacapo** NV, 113; StDR, 43; PBV, 92. (Cf. fr. *da capo*, it. *daccapo* şi *da capo*).

DAGHEREOTIP s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 182. Cf. şi **dagherotip** AF, 196. (Cf. şi germ. *Daguerreotyp).*

DAGHEREOTIPA vb. **dagherotipa** BP, VIII.

DAGHEREOTIPIC adj. **dagherotipic** BMN III, 17. (Cf. germ. *daguerreotypisch*).

DAGHEREOTIPIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 182. Cf. şi **dagherotipie** AR 1839, 63; SCC I, 250; **dagherotipie** *sau fototipie* StFE, 84; **dagherotipie** *sau fotografie* BMN III, 17. (Cf. şi germ. *Daguerreotypie*).

DAGHEREOTIPIST s. **dagherotipist** GM 1854, 79.

DALĂ s. BCB, 75; SMB I, 47; DILB I, 195. (<fr. *dalle*).

DAMNA vb. PD, 156. (<fr. *damner*).

DAMNABIL adj. PD, 156 (<fr. *damnable*).

DAMNAT adj. BP, 107; DILB I, 195. (Cf. lat. *damnatus*).

DAMNAŢIUNE s. **damnaţie** BDJE, 170; PD, 157; **damnaţiune** DIB, 574; DILB I, 195. (Cf. fr. *damnation*, lat. *damnatio*).

DANDI s. **dandi** (*elegant*) AR 1844, 55; **dandi** SIT, 39; NV, 113; StDR, 53; SCC I, 248. (<fr. *dandy*).

DANEZ s., adj. **danimarchez** GN, 37r, 42r, 270v; DC IV, 10v, 26r; DIP, 18v; **danemarchez** VIC, 4r, 14r; SPBA, 2; RB, nr. 10, 4; *corăbii* [...] **danemarchezăşti** VIC, 219r; **danez** GN, 49v, 54v, 172v, 178r, 190r, 270r; HOG, 41; VVP, 34; **denii** pl. CIN, 68; *consul* **danicesc** AR 1830, 177; *seminţia* **danică** SHI II, 109. (Cf.

germ. *Däne și dänisch*).

DANS s. Vezi *Împrumut. I*, p. 52. Cf. și **danț** SF, 44; BDL II, 375; MRP, 61; LB, 163; OFR, 49; PCB, 115; TSVM, 47; CBD, 22; CMR, 63; CR 1830, 172; FTP IV, 117; GC VII, 270r; MBE, 39; MBE, 14; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **danț** (*gioc*) IRV, 207r, 208v; *jocul* (**danțul**) LOA, 113; **danță** AR 1837, 261, 337; AVP, 6. (Cf. fr. *danse*, it. *danza*).

DANSA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 52. Cf. și **dănțui** FTP III, 5; AR 1837, 62; PCI, 14; CA 1851, 75; SCC II, 59, 272; Z 1856, nr. 27, 3; PBV, 121; CA 1859, 40, 45; **danțui** AR 1837, 337; **danța** SMB I, 168; DCB III, 38; PCI, 66; PD, 157. (Cf. fr. *danser*, it. *danzare*).

DANSANT adj. **danțant** SMB II, 392. (Cf. fr. *dansant*).

DANSATOR s. **giucătoare** DC II, 201r; LVH, 35r; **jucătoare** DC IV, 22v, 213v, 214r; **dănțuitor** APC, 73v; AR 1837, 110, 119; RL, 439; CEF, 168; CA 1859, 45; **danțuitor** AR 1837, 337; **dănțaș** ASLI, 301, 302; **danțator** PD, 157. (Cf. fr. *danseur*, it. *danzatore*).

DANUBIAN adj. CA 1851, V; C, 5; ASLI, 303; APS, 6. (Cf. fr. *danubien*, it. *danubiano*).

DARN adv. **în darn** LMS, 26, 34; SIT, 3, 4, 50; BCP, 5, 88; SAI, 113; **în darno** CA 1861, 120. (Cf. it. *indarno*).

DASIE s. (Ortogr.) **dasia**, *suflare groasă* EBG, 15v; **dasie** BPR, 21; RIG, 23r, 25r; DGR, 12; NPT, 3; **dasia** *sau micșurătoa-rea* DO, 22; DGR, 25; LPT, 35. (<ngr. δασεῖα).

DAUNĂ s. **damne**, *adecă pagube* FDB, 111; **daune** (*pagube*) BG, XXX; **daună** StDR, 54; CA 1855, 142; RL, 383; CA 1856, 2. (<lat. *damnum*).

DEBARCADER s. **debarcaderă** SCC I, 101, 193; **debarcade-re** pl. CA 1856, 41. (<fr. *débarcadère*).

DEBARCAMENT s **debarcament, desbărcămînt** StDR, 54, 62; **debărcăminte** SCC I, 242; **debarcamente** T 1856, nr. 1, 3. (<fr. *débarquement*).

DEBIL adj. Vezi *Form. term. șt.,* p. 182. Cf. și **debilar** AR 1830, 96; SIC, 39, 80, 81; SGR I, 4; SHI I, 20; **debil** SHI II, 162; BP, 183; LS, 61, 140; GRR, 19; BMN II, 89; SMB I, 197; DIB, 224, 369; pe la 1855 forma era frecventă; **debil** (*slab*) NV, 403; BMN II, 89; **debile** (*slab*) AVP, 6. (Cf. și lat. *debilaris*).

DEBILITA vb. **debila** SHI I, 11; SHI II, 145, 160, 189; **debilita** NV, 114; PD, 158. (Cf. fr. *débiliter*, lat. *debilitare*).

DEBILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 182. Cf. şi MID I, 82; SMB I, 72; GCB II, 199; PD, 158.

DEBIT s. (Fin., Comerc.) **debet** NPC, 18; **debit** JDS I, 17; PDC, 37; BEC, 33; **debito** JDS II, 435. (Cf. lat. *debitum*, it. *debito*, germ. *Debet).*

DEBITA[1] vb. („a credita") **debitălui** NPC, 10, 13; **debitărui** NPC, 10. (Cf. germ. *debitieren*, fr. *débiter*).

DEBITA[2] vb. („a spune; a expune") MPG, 11; KMP, 89; FMIL 1847, 49; LIT, 348. (<fr. *débiter*).

DEBITOR s. **datornic** MTT, 117v; DC II, 223v; APC, 46v, 202r; NZ, 67v; BGV, 53v; SR, 51; ROB2, 592; **detoraş** LSM, 22, 34, 75; MTM II, 91, 93; **datoraş** MTM II, 70; TD II, 197, 198; TD III, 273; **dătoraş** TD II, 182; **dator** ROB2, 570; **debitor** GC VII, 283r; SR, 53, 54; NPC, 13; JDS II, 436; NV, 114; PDC, 99; BEC, XVI, 185, 357; **debitor** (**datornic**) NPC, 17; LM, 268. (Cf. lat. *debitor*, it. *debitore*, germ. *Debitor*).

DEBLOCA vb. („a despresupra") **debloca** (*slobozi*) AR 1835, 62; **desbloca** PD, 182. (<fr. *débloquer*).

DEBORDA vb. („a se revărsa") CA 1862, 80; (fig.) SIT, 101; LS, 138; CA 1861, 19; CA 1862, 62. (<fr. *déborder*).

DEBUŞEU s (Comerc.) **debuşé** RL, 230. (<fr. *débouché*).

DEBUT s. NV, 114; LS, 101; GCB II, 199. (<fr. *début*).

DEBUTA vb. GTN 1835, 20; ELS, 4; GTN 1836, 43; ECS, 8; SIT, 13; NV, 114; SCC II, 219. (<fr. *débuter*).

DECADĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 182. Cf. şi GC VII, 273v; SHI, XII; DIB, 245; AVP, 6; AsAL, 28; PD, 165. (Cf. şi gr. δεκάδα, germ. *Dekade*).

DECALOG s. **decálog** GC VII, 273v; **decalog** BD I, 295; NV, 114; PBV, 94; PD, 166; **decalog** (*zece porunci)* CA 1859, 100. (Cf. gr. δεκάλογος, lat. *decalogus*, fr. *décalogue*, germ. *Dekalog*).

DECAN s. **1.** (Bis.) **decan** DOB, 1, 4; MIMT, 1; MIB, 332, 343, 344; HAN, 77; AsL, 6; StDR, 56; **decan** (*arhimandrit*) AR 1837, 128. **2.** (Antic. rom., Milit.) **decan** BAR II, 139. **3.** („persoana cea mai vîrstnică într-un anumit corp constituit") **decan** BDJE, 182; NV, 115; RL, 52; PD, 116. **4.** („titlul conducătorului unei facultăţi universitare") **decan** RB, 373; StDR, 56; PBV, 94.

(Cf. lat. *decanus*, it. *decano*, germ. *Decan*, fr. *doyen*).

DECANAT s. **1.** (Bis.) **decanat** MIB, 343. **2.** (Antic. rom.; Milit.) **decanat** NID I, 38v; NID II, 35r; BAR II, 139. (Cf. lat. *decanatus*, germ. *Dekanat*).

DECAPITA vb. **decapita** MEN I, 41, 42; LS, 148; RL, 357, 398; AVP, 6; PD, 166; **decapita, descapita** NV, 115, 126. (Cf. fr. *décapiter*, lat. *decapitare*).

DECAPITAŢIE s. **decaptăiere** BAR II, 104; **decapitaţie, descapitaţie** NV, 115, 126; **decapitaţie** PD, 166. (Cf. fr. *décapitation*, lat. *decapitatio*).

DECASILAB adj., s. (Versif.) *stihul cel* **decasilavon** EBG, 122r, cf. şi 118r; **decasílav** GC VII, 273v; **decasilab** NV, 115; PD, 167. (Cf. gr. δεκασύλλαβος, fr. *decasyllabe*).

DECEDA vb. **decede** PD, 158. (Cf. lat. *decedere*, fr. *décéder*).

DECENAL adj. **zecenal** (*de zece ani*) CR 1829, 24; **zecenal, decenal** GC II, 236v; GC VII, 279v; **decenal** DILB I, 195; PD, 158. (Cf. fr. *décennal*, lat. *decennalis*).

DECEMVIR s. (Antic. rom.) **deţemvir** MILR, 17; IRV, 80r; **decemviri** (*zecebărbaţi*) BR 1829 II, 4; **decemvir** MRC, 15; GC VII, 279v; BAR I, 49; BAR II, 34; SHI II, 45; RL, 395; PD, 158; **decarh** GC VII, 273v. (Cf. lat. *decemvir*, fr. *décemvir*, gr. δεκάρχης).

DECEMVIRAL adj. GC VII, 279v; MN 1836, 35; AV, 18, 40, 64; RL, 395; PD, 158. (Cf. fr. *décemviral*, lat. *decemviralis*).

DECEMVIRAT s. **deţimviratul**, *adică ocîrmuirea a zece* OC I, 102r; **deţemvirie** BRN II, 289; **decemvirat** BR 1829 II, 5; GC VII, 279v; SHI II, 45; DILB I, 195; PD, 158; **decarhie** GC VII, 273v. (Cf. lat. *decemviratus*, fr. *décemvirat*, gr. δεκαρχία).

DECENIU s. **zecĭanie** FMIL 1844, 157; **deceniele** *trecute* MID I, 82; **decenie** sg. RL, 53. (Cf. lat. *decennium*, fr. *décennie*).

DECENT adj. AVP, 6. (Cf. fr. *décent*, lat. *decens*).

DECENŢĂ s. **deţenţie** CIRA, 252; **decenţă, decinţă** NV, 114. (Cf. fr. *décence*, lat. *decentia*).

DECEPŢIE s. **decepciune** DFL, 150; **decepţie** SIT, 84, 273; NV, 114; NPT, 60; PD, 158; **decepţiune** LIT, 366. (Cf. fr. *déception*, lat. *deceptio*).

DECERNA vb. **decerne** DFL, 63; **decerna** CA 1860, 103. (Cf. fr. *décerner*, lat. *decernere*).

DECIMA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 182. Cf. şi **zăcima** AR 1837, 181; **zecima** LS, 52; **decima** KOS, XX; RL, 84; PD, 159. (Cf. şi lat. *decimare*).

DECIMĂ s. („dijmă") *despre* **déţime** *sau, unde sînt obicinuite, nónele domneşti* UT, 17; **déţima** *sau nona urbarialicească* UT, 18; **déţima** MIM, 5. (<lat. *decima*).

DECLARATIV adj. NV, 115; PD, 168. (Cf. fr. *déclaratif,* lat. *declarativus*).

DECLARATOR adj. *rescript* **dechiarători** FMIL 1844, 147; **declarator** NV, 115; PD, 168. (Cf. lat. *declaratorius*, fr. *déclaratoire*).

DECLIN s. NV, 116; AVP, 6. (<fr. *déclin*).

DECOCT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **dicoht** GCA II, 20r; **decoht** PDP, 99v; **decoct** CB 1814, 182; BD I, 297; MG I, 194; AR 1831, 456; GC VII, 273v; RB, nr. 21, 4; FMIL 1840, 375; FMIL 1844, 339; pe la 1845 forma era frecventă; **decoct** (*decoctum*) SS, 24; **dicoct** NPT, 260; **decopt** FMIL 1844, 340; **decoct, decopt** StDR, 56; **decot** PPT, 14; **decocţie, decoct**, PD, 169. (Cf. şi it. *decotto*).

DECOLORA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **decolora** GC III, 113r; PD, 169; **desculora** SMB I, 8; **discolora** CA 1862, 85.

DECOLORAT adj. **descolorat** SCC II, 22; DIB, 279, 532; **decolorat** SCC II, 264; CMI, 166; BCI, 79; PD, 169.

DECOMPOZIŢIE s. *limba română rabdă şi composiţii, şi* **decomposiţii** PP, VI; **descomposiţie** NV, 127; **descomposiţiune** D 1859, an. II, 12. (Cf. fr. *décomposition*).

DECONCERTA vb. *deconcerta* SMB I, 54; PD, 169; **desconcerta** SMB II, 361. (<fr. *déconcerter*).

DECORAT adj. **1.** („împodobit, ornat") SIC, 60; AR 1837, 391; MCL 1839, 644; StDR, 56; BMN III, 190; CA 1857, 27; ASLI, 142; PD, 170. **2.** („distins cu un titlu, cu o decoraţie") MID, 80; FMIL 1847, 160; StDR, 56; SCC II, 396; D 1858, 5; PD, 170. (Cf. fr. *décoré*).

DECORATOR s. NV, 116; PD, 170. (<fr. *décorateur*).

DECREPITUDINE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **decrepitudine** MEN II, 121; **decrepitate** BCI, 87.

DECRETARE s. **decretuire** SGR II, 143; SHI II, 33, 131; **de-**

cretare FMIL 1847, 64; PBV, 95.

DECUPAJ s. **decupagiu** CA 1862, 55. (<fr. *découpage*).

DECURGE vb. **1.** („a izvorî; a rezulta, a deriva”) **decură** MVV, 8; **curge** BFO 1843, 116; **decurge** NIS, 13; TR 1854, 1; CA 1858, 87; CA 1860, 3; CA 1861, 53. **2.** („a se desfăşura, a se petrece”) **decură** FDB, 63, 64, 93; **decurge** GLC, VII; SIM, XV, 209; StDR, 57. (Cf. lat. *decurrere*, fr. *découler*).

DECURIE s. (Antic. rom.) BAR II, 136; DILB I, 195; PD, 172. (Cf. lat. *decuria*, fr. *décurie*).

DECURION s. (Antic. rom.) SHR, 48; BAR II, 135, 136; MV, 183; DILB I, 196; PD, 172. (Cf. lat. *decurio*, fr. *décurion*).

DECURS s. **1.** („trecere, durată, interval; desfăşurare”) **decurs** BAR I, 41; FMIL 1844, 20; MID I, 16; VN, 7, 30; FMIL 1847, 13, 78; SIM, X; StDR, 57; C, 4; **decurgere** BAR II, 152; BG, V; CGR, VIII. **2.** (Milit.) **decurgere** (*decursio*) BAR II, 165. (Cf. lat. *decursus* şi *decursio*, fr. *décours*).

DEDICAT adj. („oferit, consacrat”) OMT, 85; BR 1821, 31, 195; SHI, XXXI, AF, 15; APS, 5, 6. (<lat. *dedicatus*).

DEDICATOR adj., s. *epistola* **dedicătoare** (*închinare*) AR 1839, 222; **dedicator** NV, 117. (Cf. fr. *dédicatoire*, lat. *dedicatorius*).

DEDUCE vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **1.** („a duce”) MVV, 18; FDB, 39; MBV, 9; BAR II, 28. **2.** („a deriva; a rezulta; a proveni”) DO, 39; MPI, 66; DGR, 33; BR 1829 II, 27; VA, 278; MF I, 20r, 160r; CCF, 19, 87, 94; SHI, XII; SMA, 112; FL, 11; VL, 5v, 35r; FMIL 1844, 12; VM, 92; AMIM, 41; DFL, 100, 172; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. **3.** („a conchide”) BRD, 22, 106; FMIL 1847, 78; SAS, 2; CA 1861, 78; PD, 160. (Cf. lat. *deducere*, fr. *deduire*).

DEDUCERE s. DO, 37; MSS, 8; MF II, 102v, 118r; CCF, 87; SHI II, 193; FL, 62; VL, 32r; VCL, 50r, 69v; EP I, 13; FMIL 1844, 327; CGR, 148; BG, 5, 109; RL, 260.

DEDUCŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **deducţie** MEN I, 287, 288; EV, IV; WAM, 104; CFZ, 97, 102; PD, 160; **deducţiune** DFL, 5, 45, 79, 91.

DEFĂIMA vb. **defăima** OC I, 70v; OC II, 16v, 40r; FTU, 80r; MSB, 60v; TB, 8r; LVH, 8r; GIA I, 25v; RIM, 119; BEM, 426; MIU, 404; CP I, 96; OMT, 3; IM, 24; MPI, 43; DCP, 79; LC, 95,

41; CRac, 45; SPBA, 102; BD I, 301; MCB, 138; LB, 169; VMG, 360; NMP, 9, 20; CR 1830, 30; pe la 1830 forma era frecventă; **difăima** FIT, 32r; NZ, 38v; **dăfăima** GC VII, 4v, 350v; **dăsfăima** VOG, 10; VIO I, 35v; VIO II, 31r, 39r; **desfăim, desfăma** PSC, 117v, 118r; **catigorisi** TB, 23r; GC III, 58v; **categorisi** DCN, 71. (Cf. lat. *diffamare*, fr. *diffamer*, it. *diffamare*, gr. κατηγορῶ).

DEFĂIMAŢIE s. **difamaţie** NV, 135; Z 1856, nr. 19, 2; BEC, 274. (Cf. fr. *diffamation*).

DEFĂIMĂTOR adj., s. **defăimător** CP I, 51; SPBA, 43; BD I, 301; MCB, 137; LB, 169; VVP, 39; DFL, 140; SCC I, 225; **difamator** NV, 135; Z 1856, nr. 19, 2. (Cf. lat. *diffamator*, fr. *diffamateur*, it. *diffamatore*).

DEFICIT s. **defiţit** ROB2, 647; Z 1856, nr. 7, 2; **deficit** Z 1856, nr. 7, 2, nr. 15, 4; BEC, 120; PD, 162; **defiţit, deficit** StDR, 65. (Cf. fr. *déficit*, germ. *Defizit*).

DEFILA vb. **defila** AR 1834, 323; AR 1837, 90, 306, 332; RBM, 104; GM 1854, 1; DIB, 7; NRC, 114; D 1859, 122; **defilui** AR 1837, 209. (<fr. *défiler*).

DEFILARE s. **defiluirea** (*trecerea*) *trupelor* AR 1834, 323.

DEFILEU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **defile** ROM, 114; RBM, 140, 147; **defile** (*strîmtoare*) ROM, 112; RBM, 139; **defile** *sau poartă* CA 1851, 27; **defileu** RBM, 140.

DEFORMA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **desforma** BD I, 331; BDJE, 134; SIT, 339; SIM, 179; NV, 128; **deforma** GC VII, 42r; PBV, 108.

DEGENERA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **degenera** GC VII, 283r; DL, 21; BPA, 85; API, 17; BDJE, 24; AF, 56; KDP, 26; StDR, 66; CA 1853, 5; pe la 1850 forma era frecventă; **dejenera** GTN 1836, 47.

DEGENERAT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi EGR, XXVII; MID I, 31; MEN II, 230; FMIL 1847, 132; KDP, 26; BG, XXIX; CMI, 11; RL, 237; DILB I, 196; LIT, 30; NPT, 154; PD, 164.

DEGENERAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi **degheneraţie** AR 1830, 203; **degeneraţie** CR 1830, 109, 336; FMIL 1844, 66; PBV, 109; AML, 63; PD, 164; **degeneraţiune** AML, 74.

DEGENERESCENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 183. Cf. şi

degenereşcenţă PPC, 106r.

DEGHIZA vb. **deghiza** MBG, 76; CA 1853, 103; **deghisa** SIT, 100; DIB, 233; **deguigea** CEF, 17; **dighiza** SCC II, 287. (<fr. *déguiser*).

DEGHIZAMENT s. **dighizămînt** SCC II, 291. (<fr. *déguisement*).

DEGHIZARE s. **deghizare** SCC II, 290; **deghisare** LIT, 106.

DEGHIZAT adj. **deghisat** LS, 18, 48, 66; **deghizat** SCC I, 162; **deguizat** BC, 33.

DEGUSTA vb. SCC I, 92. (<fr. *déguster*).

DEISM s. **zeism** GC II, 248v; VVP, 48; PBV, 136; **deism** GC VII, 274; GG, 144; NV, 120; PD, 165. (<fr. *déisme*).

DEIST adj., s. **zeist** GC II, 234r, 248v; VVP, 48; PBV, 136; **deist** GC VII, 274r; NV, 120; PD, supl. VI; **deist, zeist** StDR, 55. (<fr. *déiste*).

DEJUCA vb. **dejuca** NV, 120; **desjuca** VO 1857, 5. (<fr. *déjouer*).

DEJUDECA vb. **dejudeca** EGRM, 26v; EGR, 10; GPE, 2; FAE, 1; FMIL 1840, 98; **dijudeca** FMIL 1844, 203; **degiudeca** VMP, 116. (Cf. fr. *déjuger*, lat. *dijudicare*).

DEJUDECARE s. **prejudecare** *sau* **diiudicaţie** OMT, 47, 83; **dejudecare** FTP I, 157. (Cf. lat. *dijudicatio*).

DEJUDECĂTOR adj. DCN, 138.

DEJURSTVĂ s. (Milit.) **dejurstvă** BFO 1833, 178; AR 1834, 254; BGO 1840, 38, 65; BGO 1844, 94, 193; AOD, 3, 340; SRM, 220; ROB2, 627; StDR, 45; **dejursvă** RB, 345; **dejurstfă** SRM, V; **dijurstvă** BFO 1843, 12; **dijurstvă, dejurstvă, dezină** StDR, 68. (<rus. дежурство).

DELĂ s. (Jur., Adm.) CR 1830, 313; GC VII, 275v; LOA, 45; BFO 1833, 62, 99; LO, 10; ROI2 IV, 8, 9, 10; VVP, 35; BFO, 1843, 290, 377; AOD, II, 23; StDR, 58; CPO, 34; RL, 310; PBV, 96: (<rus. дело).

DELĂSA vb. NV, 120; BCD, 250, 251; ICI, 28, 157; PD, 172. (Cf. fr. *délaisser*).

DELEGA vb. FMIL 1844, 27; NV, 120; RIT, 22. (Cf. fr. *déléguer,* lat. *delegare*).

DELEGAT s. **delegat** BDT, 187r; OCF, 3; AR 1838, 127; RIP I, 278; NV, 121; StDR, 57; CA 1851, IV, 33; pe la 1850 cuvîntul

era frecvent; **delegat** (*trimis*) AR 1830, 458. (Cf. lat. *delegatus*, germ. *Delegat,* fr. *délégué*).

DELEGAŢIE s. **vechilemé** LOA, 46; **delegaţie** NV, 121; PDC, 28; RAM, 3; RF, 38; PD, supl. VII; **delegaţie, delegătură** StDR, 57; **delegăciune** LMG, 94. (Cf. fr. *délégation*, lat. *delegatio*).

DELFIC adj. **delficesc** ZFV I, 3r; ZFV II, 91r; MIU, XVII, SIU, 93v; BPN I, 9; BR 1829 II, 53; GLC, 60; **delfic** BLM, 134; BAR I, 119. (Cf. lat. *delphicus*, germ. *delphisch*).

DELFIN s. **1.** (Zool.) **délfin** FTU, 38v; **delfin** MTT, 16v, 36v, 115v; MII, 147; SIN, 60; TF, 157; GSP II, 138; BDL II, 378v; FTM, 112; BD I, 310; CDP, 84, 105; FTP I, 176; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. **2.** („titlul primului născut al regelui Franţei”) **delfin** VVP, 25. (Cf. lat. *delphinus*, ngr. δέλφινας şi δελφίνι, germ. *Delphin*, it. *delfino*).

DELIBERANT adj. GC VII, 277r; NV, 121; LIT, 9. (<fr. *délibérant*).

DELIBERATIV adj. GC VII, 277r; ELS, 20; NV, 121; GRR, 3, 4; PD, 173. (<fr. *délibératif*).

DELIBERATOR adj. **deliberatoriu** BD I, 310; *corpos* **deliberători** SCC II, 367; **deliberator** PD, 173. (Cf. lat. *deliberator*).

DELICATESĂ s. **delicates** GSP I, 157. (Cf. germ. *Delikatesse*, fr. *délicatesse*).

DELIMITA vb. **delimita** (*hotărî*) AR 1844, 391; **delimita** DFL, 6; PD, 174. (<fr. *délimiter*).

DELIMITARE s. **mărginire** CCF, 26; **delimitarea** (*hotarnica*) *esactă a frontierilor* Z 1856, nr. 14, 4; **delimitare** T 1856, nr. 1, 2; C, 15, 146.

DELIMITAŢIE s. **delimitaţie** CFZ, 89; **delimitaţiune** JA, 29. (<fr. *délimitation*).

DELINCVENT s. **delincuent** BCI, 115, 190. (Cf. lat. *delinquens*, germ. *Delinquent*).

DELINEA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **delinia** MPI, 90; **delinea** BD I, 310; BRD, 95; FMIL 1844, 288; FMIL 1847, 56.

DELINEAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **delineaţie** ME, 196; BD I, 310; BR 1829 I, 38; PD, 174; **deleneaţie** BDL II,

378v; **deliniaţie** SIU, 11v, 48v, 49r, 68v; MPI, 30, 49, 209, 218.

DELIR s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **deliria** *senţirilor mele* CV, 35; **delirion** IRV, 145v; *fermic* (**delir**) GPE, 44; **delir** GC VII, 277r; BM, 22, 29; ECS, 138; GTN 1836, 42; KMP, 144; VVP, 35; MCL 1839, 640; CDCE, 243; DL, 40; FMIL 1840, 320; pe la 1840 forma era frecventă; **deliriu** ICI, 112; CA 1862, 83.

DELIRANT adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **deliros** BP, 137; SIT, 177; SPB, 151; **delirante** sg. ICI, 137. (Cf. şi it. *delirante*).

DEMAGOGISM s. **dimagoghism** GC VII, 289r; **demagogism** PD, 175. (Cf. fr. *démagogisme*).

DEMARCA vb. („a separa, a delimita”) SPB, 136. (<fr. *démarquer*).

DEMARCARE s. SCC II, 36; Z 1856, nr. 10, 2; GCB II, 200.

DEMARCAT adj. SRM, 47, 182.

DEMARCAŢIE s. („separare, delimitare”) **demarcaţie** MIA, 8; AR 1830, 99; NV, 122; CPO, 15; PD, 175; **demărcaţie** AR 1830, 113; **demarcaţie, demarcare** StDR, 58; **demarcaţiune** D 1859, 172. (Cf. fr. *démarcation,* germ. *Demarkation*).

DEMASCA vb. **dăzmăsca** GC IV, 27v; **dismăscui** DTN, 62; **demasca** FMIL 1840, 311, NV, 122; RL, 414; PBV, 96; APS, 13, 49; PD, 175; **deslarva** FL, 47. (Cf. fr. *démasquer* şi lat. *larva* „mască”).

DEMASCAT adj., s. MCL 1838, 32; R 1857, nr. 7, 3.

DEMATERIALIZA vb. **desmaterialisa** MEN I, 94, 101. (<fr. *dématerialiser*).

DEMENT adj., s. **demant** BDT, 196v. (<fr. *dément*).

DEMENŢĂ s. **demenţă, deminţă** NV, 122. (Cf. fr. *démence*, lat. *dementia*).

DEMERIT s. *despre merit şi* **demerit** DFL, 121, cf. şi 65; CFZ, 147, cf. şi 71; *merit ori* **demerit** (*vrednicie ori nevrednicie*) SIM, 217. (Cf. fr. *démérite*, lat. *demeritum*).

DEMERITA vb. **desmerita** NV, 128; *a meritat sau a* **demeritat** CFZ, 149. (<fr. *démériter*).

DEMERS s. **demarşă** SCC I, 236; Z 1856, nr. 2, 1. (<fr. *démarche*).

DEMITE vb. IO, 52; LIT, 241. (Cf. lat. *demittere*, fr. *démettre*).

DEMÎNDA vb. **demînda** CV, 30, 36; MVV, 24; BDC, VI, 70;

FMIL 1847, 67; GLC, 1, 36; BG, II; StDR, 59; CA 1857, 80; **demînda** (*porunci*) CB 1813, 90; TAI, 20; LPT, 46; GRN I, 93; **demînda** (*poronci*) FDB, 29; CGR, 104; **dămănda** BDC, 31; **dămînda** BDC, 127; **demănda, demînda** PD, 175. (Cf. lat. *demandare*, fr. *démander*).

DEMÎNDARE s. **demîndare** (*poruncă*) KIT, 363; BR 1829 II, 8; **demîndare** BRD, 87; BAR I, 44, 119; SIM, 173.

DEMÎNDĂ s. („poruncă") MBV, 14.

DEMÎNDĂCIUNE s. **demîndăciune** DO, 28; MPI, 137; KIT, 112; **demîndăciune** (*poruncă*) SPT, 27; **demîndare, demîndăciune** StDR, 58; **demăndăciune** BDC, 6; **dămăndăciune** BDC, 96. (Cf. lat. *demandatio*).

DEMÎNDĂTOR adj. *cu ton aspru şi* **demîndători** BR 1829 I, 24.

DEMOCRATIZA vb. **dimocratiza** GC VII, 287v; **democratisa** NV, 123; LIT, 330. (Cf. ngr. δημοκρατίζω, fr. *démocratiser*).

DEMONIAC adj. NV, 123; SCC II, 278; DILB III, 216. (<fr. *démoniaque*).

DEMONIC adj. **ghemonicesc** ZFV I, 15r; **demonicesc** MCL 1839, 454; **demonic** CA 1854, XXVII. (Cf. ngr. δαιμονικός, it. *demonico*).

DEMONSTRA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi *teorema este spunerea teoretică care să poate* **arăta** BLM, 87; *să* **dovedească** *aceste adevăruri* MF III, 48r; **demonstra** GC VII, 277r; MF II, 49v; FGE, 5; SIT, 146, 155; BMN II, 78; LIT, 376; CFZ, 16, 53; pe la 1850 forma era frecventă; **demonstra** (**dovedi**) LM, 105; **demonstra** (**arăta**) FGGN, 5; CA 1861, 66; **demustra** MID I, 32; DFL, 28, 47, 56; FMIL 1847, 119, 133; SIM, 180; SCC I, 4; **demunstra** RL, 329; AML, 79.

DEMONSTRABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi *spunere* **arătătornică**, *adecă carea să poate* **arăta** BLM, 86; *propoziţia teoretică* **dovedelnică** MF II, 51r, cf. şi MF III, 47v; **demonstrabil** GC VII, 277r; PD, 176. (Cf. şi lat. *demonstrabilis*, fr. *démontrable*).

DEMONSTRARE s. **demustrare** KFL, 37; VCL, 68v, 70v, 71v; CFZ, 110, 167; PBV, 96.

DEMONSTRAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **1.** (Filoz., „dovadă, argument, justificare") **adeverire** RIM, 140;

arătare BLM, 149; AOS, 85; HFP, 96; MF II, 51v; **dovedire** DLG, 174; MF II, 118r-118v; *priceperea* **dovedirei** *seau a* **demonstrăţei** MF II, 49v; **demonstraţie** BEM, 143; LOA, 81; MF I, 77v; MF II, 50r, 50v; MF III, 127r; VCL, 62r; MEN II, 16; CFZ, 52, 70, 138; PBV, 96; PD, 176; **demustrăciune** DFL, 17, 34, 81, 100; **demonstraţiune** GRR, 259. **2.** („atitudine, manifestare; manifestaţie"; Milit.) **demonstraţie** (*mişcare amăgitoare*) AR 1831, 78; **demonstraţie** AR 1834, 36; AR 1837, 299; RB, nr. 10, 3; SIT, 211, 260; CA 1851, 25, 33; CA 1853, 42; GM 1854, 2; RL, 292; **demonstrăţii** FL, 9; **demonstrăţiune** TR 1854, 11; **demustrăţiune** TR 1854, 55; **demonstraţiune** Z 1856, 20, 1. (Cf. şi germ. *Demonstration*).

DEMORALIZA vb. **demoraliza** GC IV, 88r; FMIL 1840, 14; FMIL 1844, 198, 383; BPA, 31; SIM, 38; NV, 123; PPD, III; RL, 240; BC, I; NPT, 319; PBV, 96; AsAL, 14; PD, 176; **demoraliza, desmorăli, desnărăvi** StDR, 59; **desmoralisa** RMS, 62. (Cf. fr. *démoraliser*, germ. *demoralisieren*).

DEMORALIZARE s. CA 1852, 49; CA 1855, 3; PBV, 96; CA 1858, 118.

DEMORALIZAT adj. **demoralizat** GG, IX; SHI II, 98; FMIL 1844, 24; SIM, 54; RL, 106; CA 1858, 70; **demoralisat** EPD, XXIX.

DEMORALIZATOR adj., s. **demoralisator** NV, 124; PD, 176; *pedepse* **demoralizătoare** RL, 408; *măsură* **demoralizătoare** BPA, 71; **demoralizator** PBV, 97; (<fr. *démoralisateur*).

DEMORALIZAŢIE s. **demoralizaţie** AR 1829, 140; CR 1830, 48, 65; SIC, 45; AR 1834, 403; MN 1836, 71; SHI I, 11, 20, 31; SHI II, 54, 226; FMIL 1840, 66; MPM, III; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **demoralizaţie, demoralizăciune** StDR, 59; **demoralisaţie** DL, 88; MEN I, 135; NV, 124; LIT, 62; PD, 176. (Cf. fr. *démoralisation*, germ. *Demoralisation*).

DENATURA vb. **dăznatura** GC IV, 174v; **desnatura** EP I, 49, DFL, 113; MEN II, 114, 205; RMS, 294; CFZ, 18; GCB II, 200; C, 20; PTP, 76; D 1860, 417; **denatura, desnatura** NV, 124, 128; **denatura** CFZ, 27; R 1857, nr. 1, 4; RIT, 9. (<fr. *dénaturer*).

DENATURALIZA vb. **dăznaturaliza** GC VII, 341r; **denaturalisa**, **denatura** PD, 176. (<fr. *dénaturaliser*).

DENATURAT adj. **desnaturat** BP, 212; LS, 96; **denaturat,**

desnaturat NV, 124, 128. (Cf. fr. *dénaturé*).

DENEGA vb. FMIL 1844, 27; DFL, 6; BDJE, 85; RL, 219; PD, 177. (Cf. lat. *denegare*, it. *denegare*).

DENEGAŢIE s. NV, 124; StDR, 59; PD, 177. (<fr. *dénégation*).

DENIGRA vb. **denegra** SCMI, 110; **denigra** NV, 124. (<fr. *dénigrer*).

DENOMINA vb. MBV, 30, 32; BAR II, 66. (<lat. *denominare*).

DENOMINATIV adj. (Gram.) [nume, verb] **zicători** *sau* **numitori** EBG, 29r; **numitor** EBG, 41r; **denominativ** BG, 137; NV, 124; PD, 177. (Cf. lat. *denominativus*, fr. *dénominatif*).

DENOMINAŢIE s. **denominaţie** MIB, 208; NV, 124; PFHM I, 127; CFZ, 16, 34; PD, 177; **denominăciune** BCD, 504; **denominaţione** KFL, 25; **denuminaţiune** RMS, 319. (Cf. lat. *denominatio*, fr. *dénomination*).

DENOTA vb. GRN I, 182; PD, 177. (Cf. fr. *dénoter*, lat. *denotare*).

DENOTAŢIE s. PD, 177. (<fr. *dénotation*).

DENS adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184. Cf. şi **îndesat** SIN, 29; **des** NV, 128; FAM, 140; **îndeşit** FAM, 240; **dens** PD, 177.

DENSITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 184-185. Cf. şi **desime** GF, 138r; AOS, 126; VVP, 3; CEG, 3; **densitate** JA, 184; CEG, 3; PD, 177.

DENTIST s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi **dantist** GC VII, 269v, 289v; C, 100; VO 1857, 12; PBV, 92; D 1860, 288; **dentist** PD, 178.

DENUDAT adj. **denudata**, *adecă despoiata piele* FDB, 99. (<lat. *denudatus*).

DENUDAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi [văi] *de erosiune sau de* **denudăciune** CEG, 64.

DENUMI vb. **1.** („a desemna”) BAR II, 26; FMIL 1847, 46. **2.** („a da un nume”) NV, 124; RL, 370; PD, 177. (Cf. lat. *denominare*, fr. *dénommer*).

DENUMIRE s. **denumire** DFL, 22, 81, 182; StDR, 59; BEC, 58; **numiciunile** *ori* **numităţile** *acestor obiepte* FMIL 1847, 128. (Cf. şi lat. *nominatio*).

DENUNŢĂTOR s. **denunţiator** NV, 125; **denunţător** PD, 178.

(Cf. lat. *denuntiator*, fr. *dénunciateur*).

DENUNŢIANT s. („denunţător") AR 1837, 323; StDR, 59. (<germ. *Denunziant*).

DEPLASA vb. **deplaţa** PFHM I, 3, 24. (<fr. *déplacer*).

DEPLIN adj., s. *au dobîndit o* **săvîrşită** *biruinţă* GIA I, 66v; **deplin** AR 1829, 212, 213; FTP I, 54; CIRA, 113; AR 1834, 88; SIM, XIV, SCC I, VI, 42, 91; SD 1855, 2; Z 1856, nr. 6. 3; **deplinul** *miliţiii să hotăraşte a fi...* RO, 50.

DEPLINĂTATE s. **deplinătate** CR 1830, 200; MGP, 84; SCC I, 223; RL, 155; Z 1856, nr. 3, 3; CA 1858, 22; **deplinitate** GLC, X; **deplinime** MF II, 3v, 4v, 44v, 68v; MF III, 165r.

DEPLORA vb. **deplăra** CV, 38; **deplora** DFL, 127; NV, 125; CA 1859, 62. (Cf. fr. *déplorer*, lat. *deplorare*).

DEPLORABIL adj. **deplorabil** DFL, 150; NV, 125; LS, 147; StDR, 60; SCC I, 133; WCP, 52; CA 1859, 59; PD, 178; **deplorabile** sg. AVP, 6. (Cf. fr. *déplorable*, lat. *deplorabilis*).

DEPLORAŢIE s. **deploraţie** NV, 125; **deploraţie, deplînsoare** StDR, 60. (Cf. lat. *deploratio*).

DEPOPULA vb. **depopora** BR 1829 II, 10, 37; **dăzpopola** GC V, 111r; **dispopula** GG, 32; **despopula** AIR II, 108, 217; MN 1836, 72; PCI, 57; PD, 188; **despopora** VVP, 38; FMIL 1844, 208; **dispopora** CA 1852, 11; **depopula** INB 1859, 54. (Cf. lat. *depopulari*, it. *dispopolare*, fr. *dépeupler*).

DEPOPULARE s. **despoporare** VVP, 38; BPA, 21; **dispoporare** BPA, 41; **despopulare** GCB II, 201; PD, 188.

DEPOPULARIZA vb. **depopulariza** NV, 125; **despopulariza** LIT, 76; PD, 188. (<fr. *dépopulariser*).

DEPOPULARIZAŢIE s. NV, 125. (<fr. *dépopularisation*).

DEPORTA vb. **dăporta** GC V, 122v; **depurta** FMIL 1847, 72; **deporta** KDP, 77; CA 1853, XXVI; PD, 179. (Cf. fr. *déporter*, lat. *deportare*).

DEPORTARE s. **depurtare** (*deportatio*) BAR II, 105; **depurtare** StDR, 60.

DEPORTAŢIE s. **deportaţie** (*desţărare*) AR 1837, 159; **deportaţie** (*disţărare*) AR 1837, 163; **deportaţie** StDR, 60; PD, 179; **deportaţiune** BEC, XLVIII. (Cf. fr. *déportation*, lat. *deportatio*).

DEPOZIT s. **1.** („obiect depus spre păstrare") **depozit** RJ, 297;

SCS, 2; **depozitum** DAP, 57; SR, 47, 48; **depozitón** APC, 288v; **depoziton** LC, 61; GC V, 147v; FTP I, 182; FTP IV, 33; ROI2 VIII, 40; BFO 1838, 180; CCB, 212; BFO 1843, 255; BCD, 357, 493; **depozit** APC, 230v, 392v, 394v; DAP, 32, 56; LC, 61; SPBA, 85; BGV, 14r; CR 1830, 67; GC V, 147v; FTP IV, 34; VFE, 39; ROB, 179; CPL, 76; LOA, 23; CPI, 130; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **depozit** (*amanet*) AR 1831, 67; **depo** HMV I, 134. **2.** („loc de păstrare a unor obiecte, magazie") **depo** IRF, 55; AR 1837, 368; **depozit** SPBA, 85; AR 1830, 84; ROB2, 617, 618; FDA, 165; JA, 55; CA 1855, 81; VO 1857, 12; LMG, 18; **depost, deposturi** TIV, 160; **depoduri** TR 1854, 3. **3.** („sediment, depunere") **depozit** TIV, 19, 168; CA 1848, 84; PFHM I, XXXIX, 84; RMS, 136; CA 1858, 22; CEG, 18, 56; CA 1862, 12. (Cf. lat. *depositum*, ngr. ντεπόζιτο(ν), germ. *Depositum* şi *Depot*, fr. *dépôt*, it. *deposto*).

DEPOZITA vb. **depozi** SCS, 2; **depoza** SPBA, 79, 85; **depozita** AR 1830, 198; StDR, 60; CA 1859, 21; **depozitarisi** CPI, 165; AR 1834, 126; ROI2 VIII, 38; BFO 1843, 51, 461; AOD, 116; **depozitălui** NPC, 88. (Cf. lat. *depositare*, it. *depositare*, fr. *déposer*).

DEPOZITAR s. **1.** („cel care păstrează bunuri depuse în depozit") **depozitar** APC, 396r; SCS, 2; AR 1829, 155; FTP II, 43, 139; CPI, 164, anexă 3; YNM, 130; ROI2 IX, 7; CCB, 22; SIT, 60, 279; NV, 125; BCD, 356; StDR, 60; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („magazie, depozit") **depozitar** (*magazie*) CR 1829, 149; **depozitar** SMA, 179. (Cf. fr. *dépositaire*, lat. *depositarius*).

DEPOZITARE s. **depozire** LC, 91; BCD, 588; **depozitarisire** CPI, 237, anexă 3; ROI2 VIII, 38; AOD, 116, 187, 248, 298.

DEPOZITOR s. **1.** („loc în care se păstrează diverse obiecte; depozit") **depozitorium** RNV, 3; IPC, 8; **depozitoriu** DOA, 21; **depozitor** SGR I, VIII; StDR, 60; **depozitorie** sg. GGV, 158. **2.** („cel care dă în păstrare") **depozitor** SCS, 2; TVSM, 6; CCB, 22; BCD, 356; StDR, 60; PD, 179. (Cf. lat. *depositorium*, germ. *Depositorium*).

DEPOZIŢIE s. (Jur.; fig.) **depoziţie** PFBM, 15r; PFBA, 623r, 624r; BDJE, 77; CFZ, 144. (Cf. lat. *depositio*, fr. *déposition*).

DEPRAVA vb. **deprava** MEN II, 137; NV, 125; PBV, 97; PD, 179; **deprăva** SCC I, 199. (<fr. *dépraver*).

DEPRAVAT adj., s. FDB, 82; AF, 169, 200; NV, 125; LS, 70; StDR, 61; AAR, 45; SSC, 138; RL, 249; CEF, 148; PD, 179. (Cf. lat. *depravatus*, fr. *dépravé*).

DEPRAVAŢIE s. **depravaţie** SHI I, 31; MEN I, 32; MEN II, 162; NV, 125; CA 1852, 74; PBV, 98; PD, 179; **deprăvăciune** DFL, 114, 119; **depravaţie, deprăvăciune** StDR, 61; **depravaţinne** RMS, 14; SMB II, 337. (Cf. fr. *dépravation*, lat. *depravatio*).

DEPRECIA vb. **depreţia** DFL, 88; **despreţia** DFL, 199. (<fr. *déprécier*).

DEPRECIAT adj. **despreţiat** FMIL 1847, 178. (<fr. *déprécié*).

DEPRESIUNE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi **depresie, depresiune** StDR, 61; **depresiune** BIF, 14. (Cf. fr. *dépression*, lat. *depressio*).

DEPRIMA vb. PF, 179. (<fr. *déprimer*).

DEPRIMAT adj. [fire] **deprimată** EPD, 447; *fruntea* **deprimată** (*mică*) BIN, 239. (<fr. *déprimé*).

DEPUNĂTOR s. **depuitor** CPI, 164, anexă 3; RIP I, 66.

DEPUTA vb. („a delega") AsP, 134; CA 1851, 31; CA 1853, 42; CA 1856, 92; CA 1861, 41. (<fr. *députer*).

DEPUTARISIRE s. („delegaţie") IRV, 73r.

DEPUTAT s. („plată în natură, tain") **deputat** IPS, 14; TAI, 28; BAR II, 62. (Cf. germ. *Deputat*, lat. *deputatum*).

DERANJA vb. **deranja** GC III, 277r; CFZ, 155; PD, 180; **derangea** BIF, 21; INB 1857, 50. (<fr. *déranger*).

DERANJAMENT s. **deranjman** GC III, 277v; **derangement** BIF, 16; **deranjament**, PD, 180. (<fr. *dérangement*).

DERIVA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi *de la care* **derază** *fericirea* SHI, ded. VI; **derează** SHI II, 243; **deriva** VMP, 114.

DERIVATIV adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi *purcezătoare seau* **derivative** MF II, 10v; **derivativ** MF III, 77v, 92v.

DEROGA vb. IO, 64; BCD, 148, 552; PD, 180. (Cf. lat. *derogare*, fr. *déroger*).

DEROGARE s. BEC, 73.

DEROGAŢIE s. IO, 64; BEC, 99; PD, 181. (Cf. lat. *derogatio*, fr. *dérogation*).

DESCOMPUNE vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi **dezal-**

cătui CLV, 148r; **decompune** GC V, 147v, 273v; DFL, 20, 80; CA 1848, 79; **discompune** SGR I, 7; **descompune** AR 1844, 18; DFL, 84; BP, 30; DIB, 337; CFZ, 9, 34, 43; R 1857, nr. 1, 4; pe la 1850 forma era frecventă; **descomposa** SIT, 82.

DESCOMPUNERE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 185. Cf. şi **descompunere** CA 1848, 72, 79; PBV, 95; **dezalcătuire** JA, 164; **discompunere** CEG, 14.

DESCONSIDERA vb. **deconsidera** KDP, 73; NV, 116; PD, 170; **desconsidera** NV, 127; D 1860, 99. (Cf. fr. *déconsidérer*).

DESCONSIDERAŢIE s. **deconsiderăciune** DFL, 122; **deconsideraţie** PD, 170; **desconsideraţie** NV, 127. (<fr. *déconsidération*).

DESCRIPTIV adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 186. Cf. şi **descriptiv** GPE, 39, 41; GGR I, 131; SGR II, 79; RSM, 11r; TGA, 3; BP, XV; PD, 186; **descriitor** VVP, 37.

DESEN s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 186. Cf. şi **dizeniu** VIO I, 29r; VIO II, 36v, 37r; **desen** *sau planisire* MIU, 322; **desen** *seau* **însemnătură** AR 1829, 137; **desen** (**însemnătură**) CR 1830, 54; **desen** *sau zugrăvitură* AR 1830, 375; **desen** (*izvod*) CR 1830, 385; AR 1830, 24; **desen** (*zugrăvie*) AR 1831, 216; **desen** GC VII, 297v; BFO 1833, 110; RSM, 8v, 40r; TGA, 1; AR 1837, 40, 246, 317; RB, nr. 1, 4, 289; pe la 1835 cuvîntul era frecvent;¸**deseniu** BIP, 49, 59; SCC I, 244; RL, 315; DIB, 191; Z 1856, nr. 50, 4; PIC, 73; DCB I, 34; VMP, 337; **desin** RL, 110, 129.

DESENA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 186. Cf. şi **desina** BM, 61; MN 1836, 46; GGC, 15; API, 73; AsLM, 8; AF, 60, 196; forma apare relativ frecvent pînă la 1860; **desemna** DFL, 29; BDJE, 133; BP, VIII, XII; AF, 43, 50, 180; BIP, 182; BMN III, 20; RL, 413; DILB I, 196; CA 1857, 80; BCI, 125; **desena** PBV, 101; PD, 189.

DESENATOR s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 186. Cf. şi **desinător** GC VII, 280r; **desinator** AR 1837, 233; ROB2, 649; **desenator** ROB2, 649, 653, 654; PBV, 101; PD, 189.

DESFIGURA vb. **desfigura** GC VII, 29v; FTP III, 116; MN 1836, 31; GTN 1836, 92; AR 1837, 143; BDJE, 18; PCI, 171, 185; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **defigura** GC VII, 279v; KMP, 97. (Cf. fr. *défigurer*).

DESFIGURAT adj. **disfigurat** CIRA, 429; CA 1851, 44; SCC I, 53; **defigurat** GTN 1836, 46; SMR II, 7; PME, 20; **desfigurat** RMS, 51; CEF, 187; NPT, 173; CA 1861, 10.

DESPOT s. **despoţ** pl. PTF, 55v; **despót** BDT, 208v; MIU, XV, 79, 148; BDL II, 392v; CDP, 41, 132; CSM, 232; PIU II, 235; **déspot** SPBA, 85; **despot** TPE, 22v; BM, 38; YNM, 21; AIR I, 100; HAN, 15, 102; VVP, 38; API, 6; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *despote*, gr. δεσπότης, germ. *Despot*, it. *dèspota*).

DESPOTIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 53. Cf. şi **despoticesc** BDL II, 392v; POC, 37v; TPE, 19v, 21r, 27r; FTP I, 37; MCL 1839, 468; PBV, 105; **despotic** BEM, 356; TPE, 30v; EGI, 54; GG, 132; VAA, 53; SHI II, 13, 22, 129; AIR II, 105; RB, 271, 367; VVP, 38; RIP I, 63; pe la 1840 forma era frecventă; **despotec** BDL II, 392v; **despotesc** SPBA, 5. (Cf. gr. δεσποτικός, fr. *despotique*, germ. *despotisch*, it. *despotico*).

DESPOTISM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 53. Cf. şi **despotismós** MIC, pf.; **despotizm** JNA, 16; PIU, 171; PIU III, 183; PIU IV, 146; AR 1830, 158; AR 1834, 128; **despotism** PIU II, 45; TSVM, 3; DCN, 58; PAIC, 15; BR 1829 I, 16; BR 1829 II, 5; CR 1829, 129; MALP, 16; AR 1830, 45, 104; MRC, 92; PGE, 30; FTP I, 33; AIR I, XVI, 123; AIR II, 132; pe la 1835 forma era frecventă; **despotism** şi **despotie** GC VII, 279v; **despotie** MIC, pf.; BPN I, 21; SPBA, 4; CIRA, 214, 434; RL, 346; **despoţie** BDT, 199v; BDL II, 392v; SHI I, 13, 17, 32; SHI II, 50, 146; PBV, 105. (Cf. gr. δεσποτισμός şi δεσποτεία, fr. *despotisme* şi *despotie*, germ. *Despotismus* şi *Despotie*).

DESPOTIZA vb. **despotisa** BDT, 197r; PD, 189; **despotisi** BDL II, 392v. (Cf. germ. *despotisieren*).

DESTINDE vb. **destinde** BDJE, 14; AF, 95; ROM, 147; RBM, 117, 119, 149; CMI, 41, 74, 188; DIB, 623; PBV, 106; CA 1861, 29. (Cf. fr. *détendre*, it. *distendere*).

DESUETUDINE s. **desuetudă, desuetudine** NV, 132; **desuetudine** CDR, 79. (Cf. fr. *désuétude*, lat. *desuetudo*).

DETALIAT adj. **detailat** T 1856, nr. 4, 1; CA 1861, 19.

DETALIU s. **detail** AR 1834, 202, 249; CA 1850, 44; StDR, 64; CA 1862, 63; PD, 191; **detaile** AR 1832, 14; AR 1844, 20; GM 1854, 305; **detailuri** AR 1834, 312; GM 1852, 57; ATI, 20; Z 1856, nr. 26, 4; RIT, 13; loc. adv. **în detail** AsAl, 39; IFM, 14;

SCC, pf. 1; ATI, 20; CA 1855, 153; **detaiuri** TR 1854, 11; **detalii** VO 1857, 8. (Cf. fr. *détail*, it. *dettaglio*).

DETAŞA vb. (Milit.) RBM, 186. (<fr. *détacher*).

DETAŞAMENT s. (Milit.) **detajament** IPC, 5, 8, 9, 12; **detaşament** IRF, 37; AR 1829, 94; AR 1834, 234; CPO, 50; StDR, 64; GM 1854, 2; CA 1862, 35; **detaşement** AR 1829, 90, 94, 132; CR 1831, 30; AR 1837, 286; **detaşemînt** BAR II, 137; **distacament** CR 1829, 27, 28, 29. (Cf. fr. *détachement*, germ. *Detachement*, it. *distaccamento*).

DETESTA vb. DFL, 66; NV, 132; SMB I, 164; SMB II, 488; PD, 192. (Cf. fr. *détester*, lat. *detestari*).

DETESTABIL adj. **detestabile** sg. SMB II, 558; AVP, 7; **detestabil** EV, 45; NV, 132; StDR, 65; PD, 192. (Cf. fr. *détestable*, lat. *detestabilis*).

DETESTAŢIE s. **detestaţie** NV, 133; PD, 192; **detestaţie, detestăciune** StDR, 65. (Cf. fr. *détestation*, lat. *detestatio*).

DETRONA vb. **detronarisi** IRV, 46v, 110v; **detronisi** SPV, X; **detroni** SHI I, 43; **destrona** CR 1829, 315; MPE, 76; MEN I, 242; MEN II, 29; NV, 135; StDR, 64; RMS, 113; CA 1855, 99; **distrona** AsF, 81; StDR, 73; CA 1856, 93; **detrona** GC VII, 279v; SHI II, 162; LMS, 43; StDR, 65; CA 1852, XIX; SCC I, 314; BC, 14; LIT, 96; PBV, 107; **detrona** şi **destrona** PD, 192. (<fr. *détrôner*).

DETRONARE s. **distronare** CIRA, 164; RL, 155; **destronare** StDR, 64; **detronare** AMIM, 54; FMIL 1847, 87; StDR, 65; PBV, 108; PD, 192; **distronaţie** StDR, 73.

DETRONAT adj., s. **detronit** CIRA, 9; **detronat** FMIL 1847, 74; CA 1850, 65; **destronat** MEN II, 187; FMIL 1847, 56; **distronat** StDR, 73.

DEŢINE vb. *atunci boii şi caii să se* **deţină**, *adecă să se oprească acasă* FDB, 66. (Cf. lat. *detinere*).

DEVASTA vb. *iubita noastră patrie* [...] *se* **devastă**, *adecă se pustieşte* FDB, 23; **devasta** INB 1857, 6, 14, 19; INB 1859, 31; CEG, 41; PD, 192. (Cf. lat. *devastare*, fr. *dévaster*).

DEVASTARE s. DILB I, 196; AVP, 7; **devastare, devastaţie** PD, 192.

DEVASTATOR adj., s. AVP, 7; PD, 192. (Cf. fr. *dévastateur*, lat. *devastator*).

DEVASTAȚIE s. **devastație** CA 1853, XVII; **devastație, devăstăciune** StDR, 45; **devastațiune** INB 1857, 15; Agr II, 229; INB 1859, 140. (Cf. fr. *dévastation*, lat. *devastatio*).

DEVIA vb. *nu a* **deviat** *din drumul adevărului* T 1856, nr. 1, 1; **devia** PD, 193. (<fr. *dévier*).

DEVIZ s. (Constr.) **deviz** (*tahmin*) RSM, 11r; TGA, 3; **deviz** BGO 1840, 240; CA 1856, 70; R 1858, 164; RIT, 15. (<fr. *devis*).

DEVIZĂ s. **deviză** CR 1829, 193; AR 1829, 111; GC VII, 274r; MN 1836, 87; AR 1837, 217; DAH, 8; CDCE, 135; SMR I, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **diviză** CR 1829, 194; CD, 4; BDJE, 81; BMN I, 104; Z 1856, nr. 5, 2; CA 1859, 73; **diviză** (*semn*) CR 1830, 191; CDCE, 9; **diviză** (*înscris*) AR 1834, 156. (Cf. fr. *devise*, germ. *Devise*, it. *divisa*).

DEVORA vb. *a* **devora**, *adecă a mînca* FDB, 108; **devora** BDJE, 63; DIB, 617; CA 1861, 46. (Cf. lat. *devorare*, fr. *dévorer*).

DEVORATOR adj. *lava* **devoratoare** BDJE, 168. (<fr. *dévorateur*).

DEXTERITATE s. **desteritate** DFL, 98; FMIL 1847, 48; VMP, 248, 252; **dexteritate** PD, 194. (Cf. fr. *dextérité*, lat. *dexteritas*).

DEZABUZA vb. **dezabuza** SIT, 81; **desabusa** SMB I, 68; PD, 181. (<fr. *désabuser*).

DEZACORD s. **desacord** NV, 126; PD, 181; **dezacord** CFZ, 50. (<fr. *désaccord*).

DEZACORDA vb. **dăzacorda** GC I, 40r; GC VII, 339r; **desacorda** NV, 126; PD, 181. (<fr. *désaccorder*).

DEZAMĂGI vb. **desamăgi** CR 1831, 1; FTP II, 121; FTP III, 22; GTN 1836, 39; LS, 26; **disamăgi** GRR, 280.

DEZAMĂGIRE s. BIP, 38.

DEZAMĂGIT adj., s. **dezamăgit** PSG, 7v; **dizamăgit** PSG, 9r.

DEZAPROBA vb. **dezaproba** GC V, 277r; GC VII, 274r; **desaproba** NV, 126; CA 1852, 65; CA 1855, 152; VO 1857, 12; PD, 181. (Cf. fr. *désapprouver*).

DEZAPROBATOR adj. **desaprobator** PD, 181. (< fr. *désapprobateur*).

DEZAPROBAȚIE s. NV, 126; RAM, 16; PD, 181. (<fr. *désapprobation*).

DEZARMA vb. **dezarma** PSG, 16v; VIC, 55r; FNPB II, 147v;

AR 1833, 18; AR 1834, 298; KUB, 42; AR 1837, 266; Z 1856, nr. 1, 3; **dăzarma** FNC, 36v, 45r; **dezbrăca de arme** NID II, 47r, 123v, 144r; **desarma** CV, 93; BR 1821, 54; GIC, 116; CA 1830, 130; CR 1831, 27; AS, 57; AIR II, 314; forma era frecventă pînă la 1860; **disarma** AR 1829, 54; AR 1830, 369; AMIM, XXVIII; StDR, 70. (Cf. fr. *désarmer*, it. *disarmare*).

DEZARMARE s. **desarmare** CR 1831, 1; VVP, 36; CCB, 115; FMIL 1847, 71, 73; PBV, 99; **dezarmare** AR 1837, 366; **disarmare** StDR, 70.

DEZARMAT adj., s. **destrarmat** [?] MIR, 292; FTM, 193; **desarmat** VPA, 17; AS, 63; RB, 199; FMIL 1840, 35; LIT, 313; CA 1861, 38; **dezarmat** CFZ, 158.

DEZASTRU s. **desastru** SMB I, 188; PD, 181; **disastrii** (*nenorociri*) AVP, 7. (Cf. fr. *désastre*, it. *disastro*).

DEZASTRUOS adj. *o întîmplare* **dizastrică** SIC, 53, şi [în aceeaşi frază] **dezastrică** GRR, 181; **dezastros** CA 1862, 63; PD, 182. (Cf. fr. *désastreux*, it. *disastroso*).

DEZAVANTAJ s. **desavantagiu** NV, 126; CFZ, 149; BEC, XIX, 283; PD, 182; **desavantaj** SSC, 136. (<fr. *désavantage*).

DEZAVANTAJOS adj. **desavantagios** BEC, 20; PD, 182. (<fr. *désavantageux*).

DEZBATERE s. **sfătuire** CP I, 266; ROI2 II, 3; **desbatere** AR 1829, 113, 176; CR 1830, 18, 429; AR 1830, 102, 200; CR 1831, 41; LOA, 105; AIR II, 306; GT 1838, 5; FL, 62; RB, nr. 3, 2, nr. 17, 3, 278; VVP, 36; FMIL 1840, 22; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **dezbatere** ROI2 II, 6, III, 20; BGO 1840, 50; CD, VIII; DFL, 178; BCD, 86; Z 1856, nr. 2, 4; RAM, 3; **dizbatere** AR 1834, 88; AR 1837, 50; **disbatere** PSE, 231; StDR, 70; GRR, 229; SCC I, 259; CA 1856, 1; **debataţie** AsP, II; AsFA, II; AR 1837, 61, 70, 127; AsL, 67; CD, 7, 42; AOD, 304; FMIL 1847, 147; KDP, 95; CA 1850, 36; StDR, 54; RL, 395; **debatarisire** AR 1837, 36. (Cf. fr. *débattre*).

DEZGUST s. *displăcere* (**dizgust**) CLV, 48v; **dezgust** MFV II, 56v; **desgust** DIB, 415; CEF, 58; PBV, 100; PD, 184. (Cf. fr. *dégoût*, it. *disgusto*).

DEZGUSTA vb. **dezgustarisi** IRV, 26v; **desgusta** VVP, 37; SCMI, 50; LIT, 411; PBV, 100. (Cf. fr. *dégoûter*, it. *disgustare*).

DEZGUSTARE s. **dezgustare** MFV II, 168v; **desgustare**

PBV, 100; **disgustaţie** NPC, XII.

DEZINTERESA vb. **dăzinteresa** GC I, 184v; **desinteresa** MEN I, 94; LIT, 315; PD, 185. (<fr. *désintéresser*).

DEZINTERESARE s. **disinteressaţie** MIU, XXV; **ne interesire** MIU, 329; **disinteresire** MIU, 349; **desinteresare** MEN II, 318; SCC I, 146; PD, 185; **dezinteresateţă** CA 1858, 10. (Cf. şi it. *disinteressatezza*).

DEZINTERESAT adj. **dezinteresat** AR 1837, 374; DFL, 174; CA 1858, 10; CA 1860, 7; **desinteresat** MEN I, 115; RL, 268; PD, 185. (Cf. şi fr. *desintéressé*).

DEZINVOLTURĂ s. **desînvoltură** RL, 339; **disinvoltură** NPT, 41. (<fr. *désinvolture*).

DEZMEMBRA vb. **dismembra** MIU, 453; **dăsmădula** YNM, 133; **desmădulări** VVP; **desface** VL, 41v; **desmădula** BDJE, 134; **demembra** NV, 122; **desmembra** BCD, 279; CFZ, 44; CA 1861, 19, 38; PD, 186. (Cf. fr. *démembrer*, it. *dismembrare*).

DEZMEMBRARE s. **desmălulire** MIU, 103; **desmădulare** CR 1829, 280; Z 1856, nr. 8, 1; **disfacere** VL, 41v; **desfacerea** *sau* **desmădularea** VL, 60v; **desmembrare** BCD, 279; C, 7; PD, 186.

DEZMEMBRAT adj. **desmădulat** FMIL 1840, 378; **desmembrat** BBR, 95; CA 1861, 38.

DEZMINŢI vb. **dezminţi** DFL, 99; Z 1856, nr. 1, 8; **desminţi** C, 14, 21. (Cf. fr. *démentir*).

DEZNAŢIONALIZA vb. **desnaţionaliza** FMIL 1847, 35. (Cf. fr. *dénationaliser*).

DEZOLA vb. SIT, 236; NV, 129; BCB, 29; SMB I, 59; ICI, 111; RL, 359; DILB I, 196; GCB II, 200; CEG, 52; PD, 186. (<fr. *désoler*).

DEZOLANT adj. **dezolant** NV, 129; SMB I, 66; SMB II, 476; **dezolator** NV, 129; PD, 187. (Cf. fr. *désolant*).

DEZOLARE s. ICI, 166; DILB III, 216.

DEZOLAT adj. BDJE, 66; SIT, 33, 134; LS, 120; C, 149; INB 1859, 90; PD, 187.

DEZOLAŢIE s. NV, 129; SCC I, 7; RL, 384; **dezolaţie, dezolare** PD, 187; **dezolaţiune** INB 1857, 2; PIC, 8. (<fr. *désolation*).

DEZORDINE s. **disordine** DFL, 134, 142, 150; **desordin** BDJE, 111; EV, XII; NV, 129; RL, 259; DIB, 184; BBR, 59; CA 1862, 61; **desordină** LS, 37; **desordiu** SIT, 65; **desordii** pl. CA

1862, 44; **desordine** RMS, 77; **desordine** RMS, 77; LIT, 198, 237, 266; GCB II, 200; SPB, 138; VMP, 317; PD supl. VII. (Cf. fr. *désordre*, it. *disordine*).

DEZORGANIZA vb. **dăzorganiza** GC I, 242v; GC VII, 339r; **dizorganiza** AR 1837, 94; CA 1856, 6; **dezorganiza** BPA, 20; **desorganisa** NV, 129; RMS, 112; LIT, 170; PD, 187; **desorganiza** PBV, 104. (Cf. fr. *désorganiser*, it. *disorganizzare*).

DEZORGANIZAT adj. **desorganizat** HBV, 10; **dezorganizat** SCC I, 262; Z 1856, nr. 8, 1; **desorganisat** PD, 187.

DEZORGANIZATOR adj., s. **desorganisitor** AR 1832, 206; **desorganisator** NV, 129; PD, 187; **dezorganizător** CFZ, 151. (Cf. fr. *désorganisateur*).

DEZORGANIZAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 187. Cf. şi **disorganizaţie** SMR II, 19; **desorganizaţie** SIT, 50; CFZ, 151; NPT, 30; PBV, 104; **desorganisaţie** NV, 129; PD, 187.

DEZVOLTA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 187. Cf. şi **desvălui** IO, 82; **dizvăli** CIRA, 209; VCL, 1r; AsE, 7; **disvăli** AsF, 74; SSC, 79; VMP, 19; **dezvăli** MF I, 79r; MF II, 77r; MF III, 75r; CCF, 43; **desvăli** SCC II, 384; JA, 36; VMP, 59; **dăzvolta** GC I, 327v; **desvolta** GPE, 10; MFE, 42; LOA, 69bis; MCR, 107; AIR I, X, 54, 115; GTN 1835, 19; MN 1836, 15, 37, 54; FL, 11; pe la 1835 forma era frecventă; **dezvolti** LOA, 80; AIR I, 208; **dezvolta** RB, 362, 372; **disvolta** CA 1850, 27; CA 1851, 44; StDR, 71; FDA, 68; CA 1862, 92; **dizvolta** CA 1858, 9; CA 1859, 91.

DEZVOLTARE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 187. Cf. şi **dezvălire** VEI, 11v; CCF, 36; FBE, 67r; BDC, 8; Z 1856, nr. 1, 3; **desvălire** MPI, 95; CR 1830, 101; CA 1855, 17; RL, 258; VMP, 46; CA 1862, 48; **dizvălire** VL, 2v; VCL, 69v; CA 1851, 94; RIT, 29; **disvălire** SMR I, 6; SCC II, 98; SSC, 1, 83; JA, 4, 5; **dezvoltuire** RI, 20; **dăzvoltare** GC I, 327v; **dăsvoltare** GLC, XV; **desvoltare** CR 1829, 149, 313; ROB, 100; MCR, 102; ELS, 43; FL, 12; VVP, 36; PEA, 330; **dezvoltare** MN 1836, 1, 52; RB, 346; BCD, 7; CFZ, 62; NRC, 48; CA 1859, X; RF, 3; **dizvoltare** CA 1853, 25; **disvoltare** RIT, 29; **dezvoltire** LOA, 82, 83; **desvoltire** RB, 209.

DIABOLIC adj. **diavolesc** VVP, 39; **diabolicesc** SIT, 303; **diabolic** SIT, 346; AAR, 46; SMB I, 99. (Cf. fr. *diabolique*, lat. *diabolicus*).

DIATRIBĂ s. **diátribă** SPBA, 85; **diatribă** SPBA, 79; BD I, 349; PCI, 65; NV, 134; RL, 134; RL, 195, 414; **diatrivă** StDR, 67; PD, 195. (Cf. lat. *diatriba*, fr. *diatribe*, gr. διατριβή).

DICTA vb. **dicta** DCI II, 216; **dictelui** OP, 40r, 40v; BD I, 347; **dictălui** MIA, 11; MPI, 179; UT, 27; **dictirui** IRF, 12; **dictui** CR 1829, 202; AR 1830, 89; SHI I, 19, 48; SHI II, 30; **dicta** AR 1830, 375; GC VII, 289r; AIR I, 6; AIR II, 185; VVP, 39; HP, XXVIII; FMIL 1844, 33, 36, 203; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *dictare*, germ. *diktieren*, fr. *dicter*).

DICTANDO adj., s. *elievii au scris* **dictando** BFO 1833, 214; *a scrie* **dictando** LOA, 71 bis, 75; *scriere* **dictando** LOA, 124; MN 1836, 69; RL, 314; *a scrie din auz* (**dictando**) RSM, 9r; *scriere din* **dictando** RSM, 40r; AR 1837, 318; *scriere după* **dictando** RSM, 40v; TGA, 1; *eserciţii în* **dictando** FMIL 1847, 112; **dictandă**, *scriere după rostul cuiva* StDR, 68. (<germ. *diktando*).

DICTARE s. **dictaţie** MPI, 44; **dicteluire** BD I, 347; **dictee** VVP, 40; **dictat** CA 1854, XXXI; **dictare** LIT, 224; PBV, 110. (Cf. lat. *dictatio*, fr. *dictée*, germ. *Diktat*).

DIECEZĂ s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. şi **dieţeziş** OCF, 3; BI, 6, 9, 12, 39, 40; TD III, 312, 314, 315; **dieţezis** MR, 9; **dieţez** MR, 11, 12; BAR II, 72; SHI II, 115 bis; **diecezis** BD I, 350; **dieţezie** FMIL 1840, 48; **dieţeză** FMIL 1840, 348; FMIL 1844, 145; **dioţez** AR 1837, 383 bis; **diocez** NV, 137; GCB II, 201; **dioceză, dioţeză** StDR, 69; **diocezie** PD, 198. (Cf. lat. *dioecesis*, germ. *Diözese*, fr. *diocèse*).

DIECEZAN adj., s. (Bis.) **dieţezan** MDWS, 391; OCF, 3; FMIL 1844, 147; HMV I, 97; **dieţezalnic** TAI, 16, 39; **diecezan** BD I, 350; RIP I, 150; **diocezan** CA 1851, XIII. (Cf. germ. *diözesan*, fr. *diocésain*).

DIETĂ s. (Adm., Jur.) Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. şi **dietă** HO, 28; GSP I, 50; SIU, 43v; BPN II, 351; UT, 4; BD I, 349; GPF, 99; CR 1829, 150, 256; BR 1829 I, 44; CR 1830, 76, 389; AR 1830, 143; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *statul ţării* (**dieta**) RSL, 1. (Cf. lat. *dieta*, fr. *diète*).

DIEZ s. (Muz.) PBM, 76, 140; WPM, 5, 31, 42; PFM, 391. (<fr. *dièse*).

DIFERENŢĂ s. („sens comun; Mat., Filoz.") Vezi *Form. term. şt.,* p. 188. Cf. şi **osibire** BLM, 43; DLG, 20, 36, 58, 74; **osăbire**

DLG, 22, 23; **diferire** PCC, 7; EGRM, 35v; GG, 1, 95, 137; CA 1861, 57; **difirire** SGR I, 37; **deosăbire** (**deferenţie**) VL, 56v; **diferenţie** ASS, 1v; GG, 125; MF III, 28v; AR 1837, 395; SHI, XXVIII bis; NPC, 128; VCL, 62v, 63v, 67v; SAS, 8; SSC, 62, 133; ATI, 29; CA 1855, 144; CCG, 13; **diferenţie** *seau* **deosebire** MF II, 10v; **diferenţie** (**deosăbire**) AsG, 32; **diferenţă** (**deschilinire**) FDB, 113; **deschilinire** (*differentia*) BAR I, 65; **diferenţă** GC VII, 295r; TGm2, 32v; VCL, 67r; CDR, II; BG, 202; BCD, 322, 379; PFHM I, 58; Z 1856, nr. 2, 1; PBV, 112; PD, 195; **diferinţă** *sau* **deosebire** BDZ, 26; **diferinţă** FMIL 1844, 33; HMV I, 55; DFL, 4, 82; MEN II, 10; BDJE, 68; AF, 122, 136; SIT, 153; BG, V, 193; CGR, XIV; BCD, 136, 143, 187, 237; PCI, 10; LS, 11; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **diferinţă** (**deschilinire**) GLC, 56. (Cf. şi germ. *Differenz*, it. *differenza*).

DIFERI vb. **deschilini** HPP, 7, 8, 14; **diferi** (**deschilini**) HPP, 15; **diferi** SGR I, 11, 112; FBE, 133v; BCD, 570; SPB, 114; BEC, 66; VMP, 30, 90; **difera** GLC, 44; CA 1852, 15; RL, 329, 384; INB 1859, 4; CA 1861, 67, 89; **difere** PD, 195. (Cf. lat. *differe*, germ. *differieren*, fr. *différer*).

DIFERIT adj. **diferit** *sau* **deschilinit** BDZ, 26; **diferit**, *adecă* **deosebit** MVV, 6; **diferit** EGRM, 28r, 42r; PCC, 10; MCB, 119, 165; PAGR, 53; PDP, 118v; FGP, 105; SGR III, 21; GG, 3, 52, 98; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **deferit** MCB, 31; EGRM, 27v, 31r; SGR I, 156; CA 1858, 9; GPG2, 48; **diferent** NV, 135; PFM, 410; R 1857, nr. 15, 4; PBV, 112; CA 1861, 17; PD, 195; **diferinte** sg. DFL, 149; CDR, 50; BCD, 248; **diferinte** pl. BCD, 475; **diferint** LS, 128. (Cf. lat. *differens*, it. *differente*, fr. *different*).

DIGRESIUNE s. **digresie** GC VII, 286r; NV, 136; LS, 45; StDR, 67; SCC I, 78, 137; PD, 196; **digresiune** MID I, 78; StDR, 67; SMB II, 345; D 1860, 374; **degresie** MCR, 136; StDR, 54; **degresiune** BCD, 249; StDR, 54. (Cf. fr. *digression*, lat. *digressio*).

DILETANT s. AR 1834, 139; GTN 1836, 106; MN 1836, 52; AR 1837, 43 bis; GT 1838, 1; AR 1839, 292; StDR, 68; AsMH, 2. (<fr. *dilettante*).

DILIGENT adj. **diligint** KFL, V; **diliginte** (*silitor*) CEF, 43; **diligent** PD, 198. (Cf. fr. *diligent*, lat. *diligens*).

DILIGENȚĂ[1] s. **dirigință** (*sîrguință*) FDB, 108; **dilighență** MF II, 44r; **diligință** MID I, 56, 58; DFL, 162; NV, 137; VMP, 339; **diligență** DFL, 116; GLC, 39; NV, 137; StDR, 68; LG, IV. (Cf. lat. *diligentia,* fr. *diligence*).

DILIGENȚĂ[2] s. („trăsură de poștă") **diligeanț** CB 1814, 147; **dilijan** GC VII, 250v, 275v, 287v; **dilijanță** GC VII, 250v, 275v, 287v; **dilijanț** FD I, 68; **dilijans** CA 1847, 72; **dilijansă** CA 1848, 42; RL, 361; **dilijență** GC VII, 287v; **diligențiile** (*carete de poștă*) AR 1832, 50; **diligență** CR 1829, 142; CR 1830, 431; MN 1836, 22; AR 1837, 288; RB, nr. 34, 3, 224; CCB, 27; SIT, 237, 296; NV, 137; pe la 1850 forma era frecventă; **diligință** NV, 137; **diligeanță** SCC I, 41; **delijan** GC VII, 275v; StDR, 57; **delijanță** VVP, 35; IL 1841, 99; **delijans** StDR; pl. **delijanse, delejanse** CA 1860, 125; **deligență** LIT, 272; **delijență** PBV, 95; D 1860, 125. (Cf. fr. *diligence*, germ. *Diligence*, it. *diligenza*).

DIMINUA vb. **diminui** DFL, 47; WAM, 107; **diminua** PD, 198. (Cf. fr. *diminuer*, lat. *diminuere*).

DIMINUARE s. **diminuciune** CDR, 2; **diminuire** AVP, 7; **diminuare** PD, 198. (Cf. și fr. *diminution*, lat. *deminutio*).

DINASTIC adj. **dinastic** GC VII, 289v; SHI II, 173; LIT, 301; C, 32; PBV, 111; **dinasticesc** PBV, 111. (Cf. fr. *dynastique*, germ. *dynastisch*).

DINASTIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. și **dinastie** MILR, 18; BD I, 372; CR 1829, 214, 226; AR 1829, 131, 204, 222; AR 1830, 104, 210, 361, 373, 504; GC VII, 289v; AR 1837, 43, 171; SHI I, 33; SHI II, 17, 94, 162; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **dinástie** SIU, 40v. (Cf. lat. *dynastia*, fr. *dynastie*, germ. *Dynastie*).

DIORAMĂ s. AR 1837, 223; NV, 137; GM 1854, 4; PBV, 112; PD, supl. VIII. (<fr. *diorama*).

DIPLOMAT s., adj. **1.** (Diplom.) **diplomatic** BPN I, 4; GPF, 235; GC VII, 289v; FD I, 10; NPC, VIII; DFI II, 63; **diplomat** CR 1830, 3; AIR I, 154; AR 1837, 53, 266; MPE, 6; RB, 257; VVP, 40; APR, 13; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. **2.** („dibaci; șiret, fățarnic") **diplomaticos** MCB, 87; **diplomat** CA 1852, 107; SPB, 11. (Cf. ngr. διπλωμάτις și διπλωματικός, fr. *diplomate*, germ. *Diplomat*).

DIPLOMATIC adj. **diplomaticesc** MIA, 18; TPE, 17r; AR 1834, 65; MCR, 21; FL, 103; FMIL 1840, 259; **diplomatic** PIU

IV, 37; CR 1829, 170, 179, 231; AR 1829, 46, 51, 97; CR 1830, 50, 79, 88, 128, 404; AR 1830, 60, 380; CR 1831, 35; CIRA, 94, 202; AR 1834, 41, 164; AIR I, 172; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *diplomatisch*, fr. *diplomatique*).

DIRECT adj. Vezi *Forma term. şt*, p. 189. Cf. şi **1.** (Gram.) [caz, complement] **drept** EBG, 29r; BTG, 4v, 17v; EGRM, 29v; EGR, 87; FGP, 134; CGR, 83; PTP, 6; **derept** BTG, 4r; CDR, 95; **dirept** BTG, 5v; **dărăpt** SGR II, 26; **direct** PGRL II, 25; PGR, 109, 113. **2.** (sens general) *contribuţii* (*dăjdii*) **drepte** CR 1829, 24; *biruri* [...] *pe* **d-a dreptul** CR 1830, 310; **direct** AR 1830, 506; GC VII, 289v; RB, 392; IVA, 15; CD, 88; SRM, 3; BCD, 356; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; *bir* **direct** (**de-a dreptul**) ROI2 III, 1; **dirept** DFL, 63, 69, 105; R 1857, nr. 35, 3. (Cf. şi germ. *direkt*).

DISCERNE vb. SGR I, 2; DFL, 60, 146; RL, 265. (Cf. fr. *discerner*, lat. *discernere*).

DISCERNITATE s. („discernămînt") FMIL 1847, 100.

DISCIPOL s. **disţipul** OMT, 7, 82; SPBA, 23, 30; VA, XI; **disţipol** SPBA, 33, 86; **disciplu** MEN I, 27; DFL, 81, 175; CA 1854, XXXVII, XXXIX; DILB II, 228; **disţiplu** CA 1853, XXX; **discipul** BMN III, 166; SCC II, 131; CFZ, 65, 80, 163, 177; BC, 80; **discepol** MEN II, 220, 236; LMS, 43; NV, 138; LIT, 29, 38; **discipol** AF, 50; PCI, 17; BC, 48; LIT, 372; AVP, 7. (Cf. lat. *discipulus*, fr. *disciple*, it. *discepolo*).

DISCONTINUA vb. DFL, 52; C, 4. (<fr. *discontinuer*).

DISCONTINUITATE s. DFL, 52. (<fr. *discontinuité*).

DISCORDA vb. *o puteri ce să* **discordează** TPE, 17v; **discorda** NV, 138; **discorda** şi **descorda** PBV, 112. (Cf. fr. *discorder*, lat. *discordare*).

DISCORDANT adj. **discordant** NV, 138; RL, 119; CEG, 10; **descordant** BCB, 7. (Cf. fr. *discordant*, germ. *diskordant*).

DISCORDANŢĂ s. MEN I, 180; DFL, 181; PD, 200. (Cf. fr. *discordance*, germ. *Diskordanz*).

DISCORDARE s. **discordare** StDR, 71; TR 1854, 4; **discordaţie** CEG, 78.

DISCORDAT adj. **descordat** PBM, 158; GRR, 152; **discordat** CA 1862, 124.

DISCORDIE s. **discordie** GC III, 92r; GC VII, 295r; SIC, 63; AR 1834, 184; DFL, 145; KDP, 97; BCD, 470; NV, 138; CA

1850, 66; PCI, 64; LS, 22, 52; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **descordie** SHI II, 180; **discordă** KDP, 6; NV, 138; **discord** PBV, 112; D 1858, 16. (Cf. lat. *discordia*, it. *discordia*, fr. *discorde*).

DISCREDIT s. NV, 138; StDR, 72. (Cf. fr. *discrédit*, germ. *Diskredit*).

DISCREDITA vb. **dăscredita** GC III, 257v; **descredita** DFL, 168; NV, 127; LS, 110; PD, 186; **descredeta** VO 1857, 10; **discredita** NV, 138; D 1859 an. II, 59; BEC, 132; PD, 200. (<fr. *discréditer*).

DISCREDITARE s. **descreditate** VO 1857, 10; **descreditare** PD, 186.

DISCREDITAT adj. NV, 138.

DISCULPA vb. **desvinui** FMIL 1847, 3; **desculpa** SIT, 19, 242, 243; DIB, 620; LIT, 77, 90; **disculpa** NV, 139; LIT, 409; AsAL, 5; PD, 200. (<fr. *disculper*).

DISIDENT adj., s. **disident** CIRA, 345; FMIL 1847, 46, 52; StDR, 71; DILB II, 228; PD, 202; **disidinte** sg. DFL, 155; **desident** StDR, 62. (Cf. fr. *dissident*, lat. *dissidens*).

DISIDENŢĂ s. PD, 202. (<fr. *dissidence*).

DISIMULA vb. NV, 142; SCC II, 17; SMB II, 418; PD, 203. (Cf. fr. *dissimuler*, lat. *dissimulare*).

DISIMULARE s. SMB I, 87, 111.

DISIMULANT adj. NV, 142; PFM, 269; PD, 203. (Cf. fr. *dissimulé*).

DISIMULATOR adj., s. NV, 142; PD, 203. (Cf. fr. *dissimulateur*).

DISIMULAŢIE s. **disimulaţie** NV, 142; **disimulaţie**, **disimulăciune**, **disasămănare** StDR, 71; **disimulaţiune** (**prefăcătorie**) CEF, 17, 167; **disimulare**, **disimulaţie** PD, 203. (Cf. fr. *dissimulation*, lat. *dissimulatio*).

DISLOCA vb. **dizloca** GC III, 329r; AsG, 193; **disloca** NV, 139; INB 1859, 63, 64; PD, 201; **desloca** GCB II, 200. (Cf. fr. *disloquer*, lat. *dislocare*).

DISLOCARE s. **dislocare** StDR, 71; JA, 27; **deslocare** CA 1854, 38.

DISLOCAŢIE s. **dizlocaţie** GC III, 329r; GC VII, 286v; RO, 39; **dislocaţie** RO, 15; RB, nr. 13, 2; NV, 140; StDR, 71; PD, 201; **dislocaţiune** WAM, 78; TR 1854, 63. (Cf. fr. *dislocation*,

germ. *Dislokation*).

DISONA vb. GC VI, 67r; GC VII, 293r; NV, 142. (<fr. *dissoner*).

DISONANT adj. GC VI, 67r; SGR I, 11; WPM, 48; NV, 142; SCC I, 91; CEF, 167. (Cf. fr. *dissonant*, germ. *dissonant*).

DISONANŢĂ s. **disonanţă** GC VI, 67r; WPM, 47; NV, 142; GRR, 116; TR 1854, 3; D 1858, 16; PD, supl. VIII; **disunanţă** DFL, 43; TR 1854, 101 bis; **disunare** StFE, 59. (Cf. fr. *dissonance*, lat. *dissonatia*, germ. *Dissonanz*).

DISPARIŢIE s. **dispariţie** GC VII, 295r; NV, 140; PD, 201; **dispariţiune** INB 1857, 7. (<fr. *disparition*).

DISPĂREA vb. DFL, 54; SIT, 84; NV, 140; RL, 271; CMI, 114; C, 4; DILB I, 196; CA 1861, 22, 96; PD, 201. (Cf. fr. *disparaître*).

DISPONIBIL adj. NV, 140; BIP, 75; StDR, 72; SS, 102; RL, 44; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 36, 2; JA, 49; R 1857, nr. 27, 4; R 1858, 8; BEC, XVIII, LIII; PD, 202. (Cf. fr. *disponible*, lat. *disponibilis*).

DISPONIBILITATE s. NV, 140; PD, 201. (<fr. *disponibilité*).

DISPREŢ s. **catafrónisis** DC I, 111v; **catafronion** DC IV, 267r; **catafroniseală** DC II, 13r, 229r; DC IV, 95r, 111r; PBV, 163; **dispreţ** KMP, 77; AFH, 49; SCMI, 30; PIA, 113; FMIL 1844, 383; DFL, 169; BDJE, 64; BP, XVIII; AF, 199; SIM, 16, 17, 222; KDP, 102; LS, 13; **despreţ** MID I, 190; DFL, 63, 147; FMIL 1847, 183; SIT, 32; BG, V; GRR, 266; SCC I, 32; SCC II, 164; CFZ, 149; ambele forme sunt frecvente pînă la 1860. (Cf. ngr. καταφρόνησις şi καταφρόνιο(ν), it. *disprezzo*).

DISPREŢUI vb. **catafronisi** DC II, 218v; DC III, 231r; DC IV, 51r, 54v, 127r; PTF, 160r; NZ, 33v; GC III, 58v; PBV, 163; **despreţa** SPBA, 86; **despreţui** VMG, 278; EGR, XIV; CR 1830, 190; VFE, 27; MBE, 15; HAN, 100; FL, 50; API, 61; MID I, 190; SIT, 33; BP, V; AF, 208; PCI, 58; GRR, 52, 28; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **dăspreţui** GC V, 236v; **dispreţui** StDR, 72; CA 1853, 4; CFZ, 153. (Cf. ngr. καταφρονῶ, fr. *déprécier*, it. *deprezzare* şi *disprezzare*, lat. *depretiare*).

DISPREŢUIRE s. **despreţuire** SPBA, 72, 85; CIRA, VI; AIR I, VI; KMP, 116; FMIL 1844, 66; SCC I, V; PBV, 105; **dispreţuire** CFZ, 142; CA 1858, 78; **catafronisire** PBV, 163.

DISPROPORŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 190. Cf. şi **dispro-porţie** GC V, 270r; GC VII, 295; SSC, 77, 92; NPT, 16; AML, 100; PD, 202; **disproporţie**, **desproporciune** StDR, 75; **disproporţiune** DFL, 134, 145, 150; BCD, 552; INB 1859, 135. (Cf. şi germ. *Disproportion*).

DISPROPORŢIONAL adj. StDR, 73. (<germ. *disproportional*).

DISPROPORŢIONAT adj. **dăsproporţionat** GC VII, 349r; **disproporţionat** SMR II, 19; R 1857, nr. 14, 1; PD, 202; **despro-porţionat** SIT, 38. (<fr. *disproportionné*).

DISTINCT adj., adv. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **des-timpt** MDNU, 56, 83; **destint** MDNU, 70; CCG, 19; **distinct** SGR III, 13; DFL, 5, 34, 109; KFL, 4; BCD, 342, 480; PCI, 21; GRR, 22; BMN III, 208; KOS, X; CFZ, 1, 15; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **destinct** VO 1857, 10. (Cf. şi lat. *distinctus*).

DISTINCTIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **distinc-tiv** DFL, 49, 82; NV, 143; KOS, XV; GCB II, 202; JA, 179; BCI, 53; BEC, 54; PD, 204; **destinctiv** CDR, 3; **destintiv** CCG, 73. (Cf. şi germ. *distinktiv*).

DISTINCŢIE s. **distincţie** GC VII, 293; MF III, 47v, 48r; AR 1837, 347; AR 1844, 10; FMIL 1847, 238; BDJE, 111; SRI, 22; BIP, 30, 41, 268; NV, 143; StDR, 73; pe la 1850 forma era frecventă; **distincţie** (*deosăbire cinstitoare*) AR 1834, 110; **dis-tincţii** (*semne de cinstire*) AR 1834, 392; **distinţie** CA 1853, XXV; **distincţione** MF III, 125r, 163v; **diştimciune** (*osăbire*) GLC, 38; **destincciune** CDR II, 13, 36; **distincţiune** DFL, 73, 83, 120; BCD, 68, 74; C, 21; INB 1857, 29; GCB II, 202; INB 1859, 124; BEC, 12, 94, 101; **destincţiune** DILB II, 228; CCG, 87; INB 1859, 172; **distinţiune** LS, 107; **destinţiune** CCG, 87. (Cf. fr. *dis-tinction*, lat. *distinctio*, germ. *Distinktion*).

DISTINGE vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **destinge** SGR I, 135; CDR, 13, 33; SIM, 173; BCD, 66; LS, 23; PLB, 26; ICI, 133; CCG, 9; GCB II, 201; **distinge** FMIL 1844, 401; MID I, 41, 42; DFL, 10, 15, 24, 35, 80, 82; BDJE, 38, 134; BP, XIV, 186; BCD, 29, 663, 119, 252; pe la 1850 forma era frecventă; **dis-tinga** Z 1856, nr. 15, 2; CEG, 13; **destinga** CA 1862, 4. (Cf. şi lat. *distinguere*, germ. *distinguieren*).

DISTINS adj. **distins** FMIL 1847, 30; D 1860, 87; **destins** Z 1856, nr. 3, 4; LMG, 37; **distingat** Z 1856, nr. 8, 3.

DISTRICT s. (Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 130. Cf. şi **deştrict** PDJ, 1, 4; **ţirculuş** CML, 2; OTV, 2; **ţirculuş** *sau* **diştrictuş** OAI, 4; **diştrictuş** MIM, 20; **diştrict** PFBA, 639r; GSP I, 175; DU, 2; MIM, 4, 20, 31; **district** PFBA, 642v, 643r; DSM2, 10; BI, 1; MIB, 208; DOA, 35; TAI, 18; GSP I, 41; RA, 26, 51; GMSP, 26; VPP, ded., 346, 351; MPI, 73; BD I, 309; SFT, 1; TSI, f.t.; BRD, 81; AR 1829, 211; VA, 275; BAR II, 72; AR 1837, 288; GT 1838, 2; PDT, 11; fireşte, cuvîntul a fost frecvent pînă pe la 1840 în Transilvania, Banat şi Bucovina. (Cf. lat. *districtus* şi *circulus*, germ. *Distrikt*, fr. *district*).

DISTRICTUAL adj. **diştrictualnic** IPS, 10; **districtualnic** TAI, 8; DGR, 209; **districtualnicesc** MPI, 3; **districtual** SFT, 1; GT 1838, 17; FMIL 1847, 45; BG, XXI; LMG, 64; **districtuale** sg. TR 1854, 71.

DISTRUCTIV adj. **distructiv** MN 1836, 14; NV, 132; PMC II, 10, 56; PFHM I, 24; BIN, 84; INB 1859, 140; PD, 190. (Cf. fr. *destructif*, it. *distruttivo*).

DISTRUCŢIE s. („distrugere") **destrucţie** MEN II, 210, 241; NV, 132; PFHM I, 21, 38; PD, 191; **destrucţiune** DILB III, 216; INB 1859, 148; **distrucţiune** LIT, 171. (Cf. fr. *destruction*, it. *distruzione*).

DISTRUGE vb. **afanisi** VIC, 9r, 234r, 239v; LVH, 35r; GIA I, 113v; **destrui** NV, 132; **destrue** PFHM I, 18; **destruge** NV, 131; R 1857, nr. 1, 4; PD, 190. (Cf. gr. ἀφανίζω, it. *distruggere* şi, mai vechi, *distruere*).

DISTRUGERE s. **destrugere** (*prăpădire*) AVP, 6.

DITIRAMB s. (Poet.) **ditiramb** GC VII, 293r; MN 1836, 4; **ditirambă** PD, supl. VIII. (Cf. fr. *dithyrambe*, lat. *dithyrambus*).

DITIRAMBIC adj. **ditirambíc** GC VII, 293r. (<fr. *dithyrambique*).

DIURN, -Ă s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **diurn** DOA, 24; FMIL 1844, 219; **diurnum** UT, 25; **diurnă** FMIL 1844, 277; StDR, 74; D 1860, 291; **diurnă**, **zială** PD, 204; **ziurnă** MAA, 94. (Cf. şi lat. *diurnum*, germ. *Diurnum*).

DIURNIST s. BR 1829 II, 61; BAR I, 237. (<germ. *Diurnist*).

DIVERGENT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **divergent** GC VII, 286r; RMS, 361; PD, 205; **divergint** DFL, 3. (Cf. şi lat. *divergens*).

DIVERGENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **divergenţă** GC VII, 286r; PD, 205; **diverginţă** C, 80. (Cf. şi lat. *divergentia*).

DIVERS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi PV, 81; ITI, 23; FDB, 19, 55; GC VII, 285r; GRN II, 15, 83; DFL, 1; KFL, VII; EV, IX; BP, XI, XIII; BG, 57; CDR, f.t., 15; KDP, 14; BCD, 7, 40, 228; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *diversus*).

DIVERSIFICA vb. **diversifia** GC VII, 285r; PD, 205; **diversifica** NV, 144. (Cf. fr. *diversifier*, lat. *diversificare*).

DIVERSIFICABIL adj. NV, 144.

DIVERSITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi *pronume dă* **diversitá** *sau dă dăosibire* VOG, 53; **diversitate** GC VII, 285r; DFL, 22, 40, 164; WPM, 8, 27; TR 1854, 31; CFZ, 5, 28, 66, 114; SD 1855, 3; DILB II, 228; RL, 53; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *diversitas*, it. *diversità*).

DIVERSIUNE s. **întorsură** (*diversion*) IRV, 96v; **diversie** AR 1829, 27; GC VII, 285r; AIR I, 213; AIR II, 252; AR 1837, 189; MID I, 189; AMIM, 236; CA 1851, 60; StDR, 67; Z 1856, nr. 1, 4, nr. 2, 2; PD, 205; **diversiune** StDR, 67; SMB I, 107; TR 1854, 107; Z 1856, nr. 4, 2; LIT, 288. (Cf. fr. *diversion*, lat. *diversio*).

DIVIN adj. SGR I, IX; FMIL 1844, 355; MID I, 42; DFL, 3, 123; MEN II, 36; FMIL 1847, 179; BDJE, 32; ASI, pf., 2, 3; LMS, 12, 20; AF, 4, 39, 121; CGR, VI; NV, 145; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *divin*, lat. *divinus*).

DIVINAŢIE s. („prezicere”) **divinaţie** GC VII, 285; **divinaţie**, **divinăciune** StDR, 67; **divinaţiune** DILB III, 216; **divinaţie** (*ghicire*) NV, 34, 100; **divinaţie** NV, 133, 199; **divinare**, **devinaţiune** DILB IV, 198. (Cf. fr. *divination*, lat. *divinatio*).

DIVINITATE s. AR 1829, 130; SHI I, 41; DFL, 48, 76, 137; BDJE, 88; BP, XVII, 52; AF, 11; LMS, 43; NV, 145; PCI, 77; GRR, 225, 242; CFZ, 14, 165, 182; ICI, 80; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *divinité*, lat. *divinitas*).

DIVINIZA vb. **îndumnezei** DC I, 67r; **divinisa** NV, 145; RL, 270; PD, 205. (<fr. *diviniser*).

DIVIZIE s. (Milit.) **divizie** DSM, 2, 10; ATB, 2; IRF, 50, 68, 77; CR 1829, 19, 93, 164; AR 1829, 5, 74; CR 1830, 62 bis; AR 1830, 130; GC VII, 286r; SGR II, 14; AR 1837, 12, 177, 256; FL, 68, 92; RB, nr. 31, 3; pe la 1835 forma era frecventă; **devizie** AR

1839, 30; *ghenerarii de un* **divizion** FLG, 5; **divizion-***general* IRF, 55; **devizionă** AR 1837, 150; **divizionă** AR 1837, 244 bis, 249; **divizioane** sg. AR 1837, 249; **diviziune** TR 1854, 4; Z 1856, nr. 13, 4. (Cf. germ. *Division*, fr. *division*, rus. дивизия).

DIVIZION s. (Milit.) IPC, 1, 6, 7, 9; OFR, 27; BAR II, 142; BGO 1844, 208; SRM, 24, 28, 29, 198; ROM, 14, 28; RBM, 21, 22; FAM, 90, 100, 145, 239. (Cf. germ. *Division*, fr. *division*, rus. дивизион).

DIVORŢ s. **divorţie** SHI II, 39, 195; AR 1843, 193; **divorţiu** AVP, 7; PD, 205; **divorţ** BEC, 274. (Cf. lat. *divortium*, fr. *divorce*).

DIVULGA vb. BEC, 37, 105; PD, 206. (<fr. *divulguer*, lat. *divulgare*).

DIZGRAŢIA vb. **dizgraţia** GC II, 184r; GC VII, 286v; **disgraţia** NV, 139; PD, 200. (Cf. fr. *disgracier*).

DIZGRAŢIAT adj., s. **dizgraţiat** VIO II, 35v; **disgraţiat** BDJE, 51; **disgraciat** LS, 12; **desgraţiat** CA 1855, 156. (Cf. fr. *disgracié*, it. *disgraziato*).

DIZGRAŢIE s. **dizgraţie** GC II, 184r; Z 1856, nr. 2, 3; **disgraţie** SGR II, 53; AsL, 8; JDS II, 436; BDJE, 41, 80; SIT, 318; StDR, 71; CA 1852, 59; PD, 200; **desgraţie** CDCE, 108. (Cf. fr. *disgrâce*, it. *disgrazia*).

DISGRAŢIOS adj. GC II, 184r; NV, 139; CEF, 36; CA 1856, 50; PD, 200. (Cf. fr. *disgracieux*, it. *disgrazioso*).

DIZOLVA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **desface** CR 1830, 52; FL, 82; CA 1848, 82, 90; **disolva** GC VII, 293r; CA 1851, 82; **dissolva** PD, 203; **dezolva** INB 1859, 38.

DIZOLVANT adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **deslegător** VVP, 37; **topitor** SAS, 18; **disolvant** CA 1862, 18.

DIZOLVARE s. **desfacere** AR 1829, 243; AR 1830, 136; **disolvaţie**, *vezi* **disoluţie** GC VII, 293; **disoluţie** AR 1835, 14; **solvire** StIN, 64; **disolvare** şi **desolvare** D 1860, 86. (Cf. şi fr. *dissolution*).

DOCIL adj. **ducil** NV, 148; **docil** PD, 206. (Cf. fr. *docile*, lat. *docilis*).

DOCILITATE s. **ducilitate** NV, 148; **docilitate** GCB II, 202; AVP, 7. (Cf. fr. *docilité*, lat. *docilitas*).

DOCT adj. EP I, 44; MID I, 71; MEN II, 28; NV, 145; RMS, 19, 183; R 1857, nr. 39, 2; AVP, 7; PBV, 114. (Cf. fr. *docte*, lat. *doctus*).

DOCTOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi **1.** („medic”) **doftor** HET, 76v; TB, 88r; BIC, 1; MDWS, 314; MTM I, 281; RA, 54; PMV, 53; FDB, 119; VPP, 321; SPBA, 86; LB, 193; CSM, 7; SPF, 42, 76; PIU I, 260; GCA II, 63r; GC VII, 313v; forma era frecventă pînă la 1860; **dohtor** ISF, 8; OFR, 36; GPF, 125; GC VII, 313v; ROB, 85, 120; LOA, 25; forma apare sporadic şi mai tîrziu; **doctór** ESI, 120; **doctor** MIU, VI, 66, 359, 429; PFBA, 666r; CB 1807, XLIV; MIB, 113; TF, 55; RA, 54; SPBA, 15, 86; PAM, 9, 14; PCC, 11; TSVM, 9; GIC, 223; DCN, 67; EGR, XXI, XXX; SC, 158r; BRD, 96, 101; BR 1829 I, 35; BR 1829 II, 11; MSS, 6; PAFR, 54; HM, 10; GPE, IV; GC VII, 302r, 313v; SPT, 119; pe la 1830 forma era frecventă. **2.** („învăţat, cu doctorat în diverse ştiinţe”) **doctor** PP, X, XI; OST, XIII; SHR, f.t.; TAI, 13; GSP I, 145; RA, 27; GMSP, 14; VPP, 366; SPBA, 86; CR 1829, 312; CR 1830, 337; MEN I, 26, 71; CA 1854, XXXVIII; BEC, III.

DOCTORAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 191. Cf. şi SMB I, 21; R 1857, nr. 2, 2; PD, 206.

DOCTORESC adj. **doftoricesc** GF, 234r; HMV, 51; SIM, 163; PBV, 116; **dohtoricesc** ITI, 10; **doftoresc** SIS, 1; BDL II, 407v; DLG, 31; ROI2 III, 81, 84; MCL 1839, 359; **doctoresc** VA, X; HMS, 96v; TAA, 14; CDV, 12; RB, 317; MCL 1838, 62; VVP, 41; VH, 36; PBV, 114; **doctoricesc** ROB 2, 616; BFO 1843, 148.

DOCTRINĂ s. **doctrină** (*învăţătură*) CNB, 2; CLV, 143r; **doctrină** CLV, 141r; GC VII, 314v; TIV I, 169; SHI I, 16; SHI II, 93; VVP, 41; API, 19; CA 1844, 39; MEN I, VII, 19, 242; DFL, 134; GLC, 83; SIT, 98, 145; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *doctrina*, fr. *doctrine*).

DOGE s. *însurarea* **dozii** *de la Veneţia* OC I, 118r; **doagea** *de la Veneţia* HOG, 114, 115; *cel mai mare* **doj** GIC, 138; *jeţul* **dojii** GIC, 139; **dogi** sg. PIU IV, 62; **dog** GC VII, 300v; **doge** CR 1830, 416; HAN, 16; SHI II, 162; NV, 145; StDR, 76; LS, 20, 128; ADL, 242; CA 1854, 82; CMI, 129; PD, 206. (Cf. it. *doge*, fr. *doge*).

DOGMATIC adj. (Filoz., Teol.) Vezi *Împrumut I*, p. 137. Cf. **dogmaticesc** OMT, 40, 75; HFP, 198; **dogmatic** AP, f.t.; TD I, f.t.; DLC, 4; BD I, 356; HFP, 2; GC VII, 302r; CR 1831, 44; MF I, 50v, 52r; MF III, 97r; SHI, 121; VVP, 40; FMIL 1840, 357; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **dogmatec** BDL II, 403r. (Cf. lat.

dogmaticus, ngr. δογματικός, germ. *dogmatisch*, fr. *dogmatique*).

DOGMATICĂ s. TD III, 443; LB, 193; SHI I, 12; SHI II, 9; PBV, 113. (Cf. lat. *dogmatica*, germ. *Dogmatik*, fr. *dogmatique*).

DOGMATISM s. HFP, 69; MF I, 59r, 59v; M FIII, 114r; VCL, 70r; DFL, 86, 88; MEN II, 16; KFL, 97; NV, 146; CFZ, 96. (Cf. fr. *dogmatisme*, lat. *dogmatismus*, germ. *Dogmatismus*).

DOGMATIZA vb. **dogmatisi** MTT, 38v; VEI, 184r; GN, 126v; VIC, 148r; BDL II, 403v; MFV I, 90r; PCP, 30; HFP, pf. 14; SHI, XXVIII; **dogmatiza** GC VII, 302r; NV, 145; PD, 206; **dogmateza** CA 1852, XVII; CA 1853, XXXII. (Cf. ngr. δογματίζω, fr. *dogmatiser*).

DOGMĂ s. (Relig.) Vezi *Împrumut I*, p. 137. Cf. şi CDG, 119v; HB, 2v; SCM, pf.; BZI, 2; BLM, 183; TD I, 88; BDL II, 403v; LIB, 4; AOS, 5, 34; SPBA, 43; BD I, 356; LB, 193; AR 1829, 2; GC VII, 302r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. δόγμα, lat. *dogma*, germ. *Dogma*, fr. *dogme*).

DOLIU s. **dolio** (*cernitură*) AR 1834, 104; **deŭl** AR 1837, 227, 228; **doliu** (*întristare*) AR 1834, 112; **doliu** AR 1835, 75; GGV, 112; AR 1844, 15; LMS, 29, 35; NV, 146; PCI, 157; StDR, 74; BCB, 29; pe la 1850 forma era frecventă; **doliŭ** AR 1840, 396; BP, 167, 206; BDJE, 149; CA 1851, 12; CA 1852, 37; GM 1854, 320; SPB, 280; PD, 207. (Cf. lat. *dolium*, fr. *deuil*, it. *doglia*).

DOM s. (Arhit.) **doma** APC, 147v, 148v; **domata** pl. APC, 147v, 176r; **dom** (*boltă*) AR 1837, 392; **dom** StDR, 75; PFHM I, 169; AVP, 7; **domul** (*biserica*) *invalizilor* CA 1855, 51; **dome** pl. PCI, 13, 14; PIC, 5. (Cf. ngr. δόμος, fr. *dôme*, it. *duomo*, germ. *Dom*).

DOMENIU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 192. Cf. şi **dominium** AIC, 31; ESI, 119; PFBA, 627v; BI, 1, 2; MIB, 199; DU, 2; UT, 12; MIM, 3, 15, 47; **dominiu** MIB, 233, 259; TAI, 17; DOA, 9; BAR I, 233; DFL, 105, 111; NV, 146; BCD, 246, 356; StDR, 75; SSC, III; CFZ, 38, 131; RL, 33, 52, 293; C 1857, 25; PBV, 115; GCB II, 202; **dominie** sg. AsL, 20; pl. **dominii** CAB, 7; CIRA, 123; CIM, 3, 4; SHI II, 239; BCD, 413; SSC, 84; SCC I, 12; KOS, XXV, XXVII; CA 1859, 93; CA 1861, 53; CA 1862, 71; **dominii** (*moşii*) AR 1832, 319; AR 1834, 231; IL 1840, 58; **dominiuri** TF, 429; NB, 17; **domen**, **domin** GC VII, 303v; **domen** ROB, 53; LOA, 14; RB, 217, 396; FMK, 6; BGO 1844, 70, 83;

FMIL 1844, 314, 316; MEN II, 319; BP, XII; BMN I, 49; BIF, 3; WAM, 83; CFZ, 2; Z 1856, nr. 50, 4; BIN, 223; INB 1857, 2, 4; BCI, 20; PBV, 114; INB 1859, 10; BEC, VII; **domenuri** LOA, 14, 59, 87; RB, nr. 34, 2, 274, 396; BP, 22; SIT, 292; BCD, 460; RL, 332; LIT, 11; JA, 90; **domene** AR 1837, 216; RB, nr. 21, 1, nr. 34, 4; NPT, 248; **domenĭ** BP, 24; **domeniuri** MN 1836, 42; **domeniu** SCC I, 82; BCD, 248, 253, 304. (Cf. şi germ. *Dominium* şi *Domäne*).

DOMICILIAR adj. NV, 146; PD, 208. (<fr. *domiciliaire*).

DOMICILIAT adj. RL, 257; BEC, 314, 388. (<fr. *domicilié*).

DOMICILIU s. **domiţiliu** KDP, 25; **domiciliu** NV, 146; StDR, 75; BIF, 7; SMB I, 15, 24; AVP, 7; APS, 81; BEC, 161; D 1860, 285; PD, 208; **domicil** KOS, XXVIII. (Cf. fr. *domicile*, lat. *domicilium*).

DOMINA vb. MID I, 252; PAg, 5; DFL, 1; FMIL 1847, 51; BDJE, 80; SIT, 195; NV, 146; PCI, 13; CFZ, 58, 63, 128, 160; ICI, 43; RL, 54, 112; DILB I, 197; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *dominer*, lat. *dominari*, it. *dominare*).

DOMINANT adj. **domnitor** PV, 137; BDL I, 19r; CR 1829, 151; GPE, 55; MFE, 2; CIN, 352; AMG, 26; VVP, 41; FGE, 47; FMIL 1847, 41; RL, 399; **dominant** BIP, 250; NV, 146; SMB I, 182; SCC II, 344; INB 1857, 16; PD, 208. (Cf. fr. *dominant*, lat. *dominans*).

DOMINAŢIE s. **predomnire** AMIM, 20; **dominaţie** MN 1836, 35; MEN II, 318; SIT, 104; NV, 146; CFZ, 109; PD, 208; **dominaţiune** VO 1857, 8; BCI, 12. (Cf. fr. *domination*, lat. *dominatio*).

DOMINICAN s. (Relig.) **dominican** SAT, X; MTT, 224r; DOB, 4; LVH, 32r; DIP, 42v; NIU, 227r; CR 1830, 46; GC VII, 305r; DFL, 186; PD, 208; **duminican** VTT, 7v; DC II, 93r; **dominecan** DC IV, 137v, 142v; **domenican** DIP, 31r; AOS, 114. (Cf. fr. *dominicain*, it. *domenicano*, germ. *Dominikaner*).

DOMINO s. (Vestim.) **dómino** GC VII, 305r; **domino** VVP, 41; **dominó** AsF, 87; **domino**, **domin** NV, 147; StDR, 75; PD, 208; **domine** pl. RL, 440. (Cf. fr. *domino*, it. *dòmino*, germ. *Domino*).

DONA vb. **donatisi** DIP, 22r. (Cf. fr. *donner*, lat. *donare*).

DONATAR s. DSM2, 19; BD I, 359; FMIL 1844, 219. (Cf.

lat. *donatarius*, germ. *Donatar*, fr. *donataire*).

DONATOR s. PD, 209. (Cf. fr. *donateur*, lat. *donator*).

DONAŢIE s. **dunaţie** OTB, 13; **donaţie** DOB, 8; BD I, 169, 359; FMIL 1844, 217, 219; StDR, 75; PD, 209; **donaţiune** DILB I, 197; TR 1855, 71; D 1858, 14; BEC, 275. (Cf. lat. *donatio*, germ. *Donation*, fr. *donation*).

DOTA vb. DFL, 132; BDJE, 25, 176; AF, 120; NV, 147; StDR, 76; AAR, 112; BMN II, 232; BC, IV; C, 4; VO 1857, 5, 12; INB 1857, 44; SPB, 147; PIC, 10; D 1860, 350; PD, 209. (Cf. fr. *doter*, lat. *dotare*).

DOTAL adj. NV, 147; BEC, 27, 28; PD, 209. (Cf. fr. *dotal*, lat. *dotalis*).

DOTAT adj. FMIL 1844, 148; SIM, 137; LMG, 31; INB 1857, 5; AVP, 7; PIC, 131; PD, 209.

DOTAŢIE s. **dotaţione** (*înzăstrare*) AR 1837, 146; **dotaţie** CD, 61; FMIL 1844, 146; NV, 147; StDR, 76; Z 1856, nr. 40, 3; PD, 210; **dotaţie** (*zestre*) GM 1852, 47; **dotăciune** StDR, 76; **dotaţiune** C, 19; BCI, 109; D 1859, 378. (Cf. fr. *dotation*, lat. *dotatio*).

DOTĂ s. NV, 147; SMB II, 532; DILB IV, 198; DCB II, 175; DCB IV, 94; BEC, 23, 28; PD, 210. (<fr. *dote*).

DRAPEL s. BDJE, 1; PLB, 26; D 1859, an. II, 59; D 1860, 99. (Cf. it. *drappello*, fr. *drapeau*).

DRAPERIE s. **1.** („fabrică de postav”) GC VII, 361v. **2.** („perdea”) BFO 1833, 69; AR 1834, 221; AR 1837, 387 bis, 401, 402; HMN, 126; RB, nr. 2, 1; BP, 106; StDR, 76; SCC II, 132, 153; CA 1854, 131; CA 1855, 44; CMI, 101; CA 1856, 59; BIN, 75. (<fr. *draperie*).

DRASTIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 192. Cf. şi **drastíc** GC VII, 361v; **drastic** CA 1862, 28.

DUAL adj. (Gram.) *numere* **duale** VOG, 59; *numărul* **duale** MIR, 318; **îndoit** IGE, 12, 16, 19, 350. (Cf. fr. *duel*, lat. *dualis*, it. *duale*).

DUALISM s. (Relig.) **dualism** GC VII, 319v; DFL, 137, 182; NV, 148; PD, 211; **dualism**, **doism** StDR, 76. (Cf. fr. *dualisme*, germ. *Dualismus*).

DUALITATE s. EOI, 162; EPD, XXIII; DFL, 43; NV, 148; SCC, 1; DILB IV, 198; PD, 211. (Cf. fr. *dualité*, lat. *dualitas*).

DUBLA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 192. Cf. şi **duplicălui** PFBA, 633v, 664r; BD I, 369; NV, 148; PBV, 119; PD, 213; **duplica** SGM, 55; SGR I, 196; SGR II, 25; PGRL I, 162; CGR, 10, 240; **dubleca** OCE, 168; **înduplica** BG, 149.

DUBLARE s. **înduplecare** MIM, 35; **înduplicare** BG, 218; **duplicare** SGR II, 23, 25, 137; **duplecare** CCG, 40; **duplicaţie** PGRL I, 94; **îndoire** RBM, 42. (Cf. lat. *duplicatio*).

DUBLU adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 192. Cf. şi **înduplecat** MGR, 121r; *vocale* **duplece** *sau* **îndoite** BTGO, 40r; [vocale] **duplice** SGR, 38; **duplicat** SGM, 58; **duplecat** RIP I, 161; CCG, 38; **îndoit** RIG, 5r; EP II, 151; HGL, 35; BIN, 139; **duplit** (**îndoit**) GLC, 40; **duplu** BD I, 369; SGR I, 3; SGR III, 18; PGRL I, 10; CD, 41; BFO 1843, 222; FMIL 1844, 141; DFL, 70, 163; FMIL 1847, 7; CGR, 9, 240; BG, 56; BCD, 591; CA 1853, XXV; CA 1861, 125; **dublu**, **îndoit** CLV, 134r; **dublu** AR 1844, 5; PBM, 118; WPM, 45; BMN III, 185; CA 1862, 48; PD, 212.

DUCAL adj. GN, 129v; CR 1830, 25; GC VII, 319v; HAN, 78; StDR, 77; LS, 48, 66; CMI, 194. (Cf. fr. *ducal*, it. *ducale*, lat. *ducalis*).

DUCAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 54. Cf. şi SIN, 3; NID I, 29r; NID II, 110r; NID III, 11r, 21v; CAB, 5; ISB, 2; MIB, 31; NB, 11; GSP I, 19; BD I, 368; CDP, 196; GIC, 156, 233; OFR, 10; PIU II, 235; PIU III, 13, 53, 54, 80; CR 1829, 126; HFP, intr. 6; GC VII, 319v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. δουκᾶτον, it. *ducato*).

DUCE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 55. Cf. şi **povăţuitor** CMP, 1; CMS, 1; **ducă** DAB, 120v; ME, 262; MIR, 95, 119; GSP I, 35; BD I, 368; KIT, 253; OFR, 10; TPE, 17r; GPF, 371; PIU II, 135; PIU III, 127; CR 1829, 24, 94, 212; AR 1829, 6, 54; BR 1829 II, 16; MSS, 12; CR 1830, 404; GC VII, 320r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **ducă** (**povăţuitor**) KIT, 7; CTT, 133; **povăţuitor** *sau* **ducă** *de oaste* CTT, 204; **dux** IEI, 36v; DSM2, 8; NID I, 41v; NID II, 14v; NID III, 21r; NB, 33; RA, 3; BRI, 140; KIT, 25; PIU II, 212; PIU III, 76, 79; SR, 5; **duc**, *adică ducător sau povaţă* BDT, 21r; **duc** NID I, 29v, 87v; NID II, 30v, 52r, 89v, 111v; MGD, 9v; AR 1829, 102, 134; AR 1830, 88, 222, 227, 370; BAR II, 149, 151; SHI II, 57, 89, 110; AMIM, 23; **ducă** *sau* **duce** RIP I, 73; **duce** BG, 171; GRR, 270; CMI, 87. (Cf. ngr. δοῦκας,

it. *duca* şi *duce*, lat. *dux*, fr. *duc*).

DUCESĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 55. Cf. şi **ducească** BDL II, 415v; **ducesă** CR 1829, 181; MPG, 26; MBG, 66; RB, nr. 3, 2, nr. 33, 3; MEN I, 74; DRB, 236; LS, 27; RBM, 12; **duchesă** AR 1829, 30; CR 1831, 59; AR 1837, 33, 189; AR 1838, 47; CN, 33; MMP, 84, 86; CA 1850, 36; CA 1854, 118, 120. (Cf. ngr. δούκισσα şi δουκέσσα, it. *duchessa*, fr. *duchesse*).

DUET s. (Muz.) **duet** GC VII, 319v; PBM, 72; StDR, 77; NPT, 69; PBV, 118; **duo** GC VII, 319v; VVP, 42; RNA, 15; KPA, 35; NV, 148; CA 1857, 35; INB 1857, 13; PBV, 119; PD, 212. (Cf. it. *duetto*, fr. *duo*).

DUPLICAT s. **duplicatum** RPL, 10; RPV, 5; **duplicat** RPL, 10; PBV, 120; SR, 38, 53; RPV, 5; StDR, 77; **duplicată** GC VII, 327r; VVP, 42. (Cf. lat. *duplicatum*, germ. *Duplikat*).

DUPLICĂ s. (Jur.) **duplica** RJ, 5, 27; PFBA, 661v; SIU, 43r; **duplică** StDR, 77. (Cf. lat. *duplica*, germ. *Duplik*).

DURA vb. („a ţine”) *această pasivitate nu* **durează** *destul* DFL, 26; *pînă atunci va* **dura** (*ţinea*) GLC, 33; **dura** NV, 149; *nu putea să* **dure** DIB, 234; *trebuie să ţie* (**durer**) RL, 371. (Cf. fr. *durer*, lat. *durare*).

DURABIL adj. **vecuitor** HPP, 8; **durabil** FMIL 1844, 36; KFL, 79; NV, 149; StDR, 77; Z 1856, nr. 2, 4; LIT, 14, 18; **durabil**, [glosat] **dăinuitor** DIB, 546; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *durabilis*, fr. *durable*).

DURATĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 193. Cf. şi **vremea** EBG, 115v; **ţinerea** *vieţei* HMV I, 170; *timpul e* **durăciunea** *lui Dumnezeu* DFL, 37; **durarea** (*trăgănarea*) *timpului* MAA, 167; **durată** DFL, 60, 126; NV, 149; FGF, 75; GCB II, 203; RF, 4; PD, 213.

DUZINĂ s. **duzină** DIP, 39r; MVS, 50r; GC VII, 335v; MSR, 26; ROI2 III, 103; RB, nr. 5, 4, nr. 7, 4, nr. 9, 3, 367; MCL 1839, 367, 478; CDCE, 227; EP II, 57; API, 21; BFO 1843, 22, 130; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **duţenă** GC VII, 335v; VVP, 42; **duţin** FMIL 1840, 326. (Cf. fr. *douzaine*, it. *dozzina*, germ. *Dutzend*).

E

EBEN s. („abanos”) CDP, 66; BDJE, 140; WAM, 43; DILB I, 197; DCB I, 6; DCB II, 255; BBR, 162. (<fr. *ébène*).

EBENACEE s. pl. (Bot.) BIN, 178. (<fr. *ébénacées*).

EBENIN adj. BP, 168; AF, 44. (<fr. *ébénin*).

EBENIST s. **ebenist** (*care lucrează abanosul*) MP, 2. (<fr. *ébéniste*).

EBOŞĂ s. (Art. plast.) **eboşuri** LIT, 109. (<fr. *ébanche*).

EBRAIC adj. **evreic** SCC II, 314. (Cf. fr. *hébraïque*).

EBULIŢIE s. **ebuliţiune** (*aprindere, fierbere*) RMS, 256, cf. şi 116; **ebuliţiune** CEG, 94. (<fr. *ébullition*).

ECARTE s. (Joc de cărţi) RL, 391. (<fr. *écarté*).

ECHIDIFERENŢĂ s. (Mat.) **echidiferenţă** GC I, 138v; FAE, 87, 88; **ecuidiferinţă** PAR, 131; SAP, 175. (<fr. *équidifférence*).

ECHIDIFERENŢIAL adj. **ecuidiferinţial** SAP, 177.

ECHIDISTANT adj. **echidistant, ecuidistant** GC I, 138v. (<fr. *équidistant*).

ECHILATERAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 193. Cf. şi *triangul* **ecvicrur** MVV, 18, 44; **echilater, ecuilater** GC I, 138v; *triunghi* **ecvilaturatic** VL, 10r. (Cf. şi lat. *aequicrurius*, it. *equilatero*).

ECHILIBRA vb. **ecuilibra** PFM, 52; BEC, VII, XI. (<fr. *équilibrer*).

ECHILIBRIST s. **ecvilibrist** StFE, 29; **ecvilibrist**, **ecuilibrist** StDR, 80. (<fr. *équilibriste*).

ECHINOCŢIU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 193. Cf. şi **isimerie** VEI, 46r, 46v, 50r.

ECHIVALENT adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 194. Cf. şi **ecvivalent** UT, 21; SGR I, 150; SGR II, 70; **ecuivalent, echivalent** GC I, 138v; **ecuivalinte** sg. BCD, 326.

ECHIVALENŢĂ s. **echivalenţă** DFL, 84; **echivalinţă** NV, 149. (<fr. *équivalence*).

ECLATANT adj. MID I, 257; BMN I, 15, 33; BMN II, 76; TR 1854, 249; Z 1856, nr. 13, 3, nr. 22, 1; BIN, 131, 408; PFM, 473; D 1859, 163. (<fr. *éclatant*).

ECLECTIC adj., s. **ecclectic** HFP, pf. 4, 13, cf. şi 31; **eclectic** HFP, 3, 15, 27, 41; GC I, 138v; MF I, 36r, 39r, 39v, 78r; AsL, 25;

DFL, 182; SIT, 37, 259; NV, 150; StDR, 81; RL, 119; PD, 217. (Cf. ngr. ἐκκλεκτικός, fr. *éclectique*).

ECLECTICISM s. **eclecticism** MF I, 59r; KFL, 101; **ecclecticism** PD, 217. (Cf. fr. *éclecticisme*, germ. *Eklektizismus*).

ECLECTISM s. GC I, 138v; MF I, 59r, 61r; DFL, 27, 89, 156, 170, 181; NV, 150; StDR, 81. (<fr. *éclectisme*).

ECLEZIARH s. (Bis.) **eclisiarh** ZFV I, 130v; GCA, 108; DAB, 206v; CPL, 82; FMIL 1847, 87; **eclesiarh** LB, 203. (Cf. ngr. ἐκκλησιάρχης, lat. *ecclesiarcha*).

ECLEZIASTIC **1.** adj. („bisericesc”) **ecliziastic** CR 1830, 91; SHI I, 3, 118; MEN II, 258; FMIL 1847, 53; BCD, 81; GRR, 242, 243; **ecclesiastic** BD I, 383; **ecleziastic** AR 1837, 260; IL 1840, 18; FMIL 1840, 61; CN, 33 MID I, 37; DFL, 137, 170; MEN II, 294; CA 1847, 15; FMIL 1847, 30, 43; pe la 1845 forma era frecventă. **2.** s. („cleric; demnitar bisericesc”) **ecliziastic** SHI I, 12; **ecclesiastic** BD I, 383; BIP, 69; **ecleziastic** SCC II, 387; INB 1859, 20. (Cf. fr. *ecclésiastique*, lat. *ecclesiasticus*, germ. *Ekklesiast* şi *ekklesiastisch*).

ECLEZIE s. (Bis.) **eclejie** LB, 203; **eclezie** SHI II, 68; LG, 114; PD, 217. (Cf. lat. *ecclesia*, magh. *eklezsia*).

ECLIPSA vb. (Astron.; fig.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 194. Cf. şi **ecclipsi** BD I, 384; **eclipsi** BDL II, 419v; HFP, 21; LME, 63; VFE, 29; DTN, 48; AIR II, 167; Univ 1845, 25; SIT, 15; BP, 43, 97; LMS, 21; AAR, 91; **eclipsa** MN 1836, 10; AF, 40; NPT, 361; PD, 217.

ECLIPSARE s. **ecclipsire** BD I, 384; **eclipsire** HFP, 126; LME, 49; RCM, 215.

ECLIPSĂ s. (Astron.; fig.). Vezi *Form. term. şt.*, p. 194. Cf. şi **éclipsis** DC IV, 53r, 91v; VIO I, 35v; GCA, 17; **eclipsis** GCA, 11; CB 1806, V; AR 1832, 12; AML, 163; *un* **eclipsis** *sau o* **eclipsis** MIU, 373; **eclipsis** *sau* **întunecare** MIU, 359; **lipsă** (**eclipsă)** FC, 18r; **lipsire** (**eclipsis**) FC, 40r; *o* **eclipsis** (**întunecare**) MFV I, 73r; **întunecare** MIU, 63; DZ, 107; BR 1821, 152; **întunericime** CS 1802, 28; CB 1818, 4; CS 1820, 35; AR 1830, 34; AR 1833, 15; AR 1837, 120; RB, nr. 5, 4; **întunerecătură** CV, 2; **eclipsă** BDL II, 419v; 419v; GSP II, 71; GC I, 138v; RBT I, 27; **întuneric** *sau* **eclipsă** LMG, 197; **eclips** VPP, 320; BR 1821, 152; CR 1830, 230; GC I, 138v; PBV, 124; **eclips** *sau* **întunecime** AR 1830, 34.

ECONOMIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 194. Cf. şi **1.** („privitor la economie”) **iconomicesc** BE, 61r; MIB, 232; BDL II, 460r; MFV II, 63v; DLG, 192; GIC, 58; HFP, 243; GC I, 178v; RO, 16; **economicesc** RPT, 13; ESI, 119; ITI, 21; OPA, 1; FLG, 26; UT, 14; MPI, 75; BD II, 129; LOA, 7; ROB 2, 5, 561; **iconomíc** BDL II, 459v; GC I, 178v; **iconomic** HFP, intr. 14, 197, 254; AR 1830, 198; CIRA, 132; RSM, 11r, 42r; ROB2, 549; SSC, I; PBV, 145; **iconomicos** AR 1837, 109; D 1860, 100; **economic** LOA, 75; AR 1837, 388; SHI I, 37; RB, 399; VVP, 44; pe la 1840 forma era frecventă. **2.** („fraudulos”) *vînzare* **iconomicoasă** DAP, 40; **iconomicosul** *faliment* CCI, 65, 87; *tocmală* **iconomicoasă** şi *făţarnică* CPI, 156; *zapise* **iconomicoase** CCB, 212, cf. şi 129; *acturi* **iconomicoase** CCP, 47.

ECONOMICEŞTE adv. **iconomiceşte** BDL II, 460r.

ECONOMIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 194. Cf. şi **1.** (Econ., Ec. polit.) **iconomie** IE, 100, 216; HB, 11r; OC I, 11v; OPB, 68; RV, 7; TB, 108r, 268v; GIA II, 6r; VIC, 113r; GCA, 20; AZ, 8v; MIB, 321; DCP, 46; LIB, 4; BDL II, 459v; MCB, 94, 127; OFR, 112; GIC, 33; GPF, 186; GAT, 5; DLG, 13; forma a fost folosită frecvent pînă pe la 1850; **iconomie** sau *găzdăşag* UB, 14; **iconomia** *pămîntului* CPR, 2r, 5r; **iconomia** *cîmpului* CTD II, 294; BR 1821, 187; RSM, 11r; TGA, 3; AR 1837, 364; MCL 1839, 249; CA 1858, 20; **iconomie** (*gospodărie*) CPJ, 50; **iconomia** *casei* MCB, 29; GAT, 6; VMG, 266; CPI, 40; **iconomia** *politicească* VSC, VI; AR 1830, 46; **iconomia** *politică* HFP, 23; AR 1829, 51; AR 1830, 375; LOA, 84; **iconomia** *rurală* LOA, 86; RSM, 14v; **iconomia** *casnică* LOA, 79; CPI, 18; **iconomia** *oraşului* BFO 1833, 36; **iconomia** *pădurilor*, **iconomia** *industrială* LOA, 73; **iconomia** *naţională* MSP, 1; **iconomia** *soţială* PDC, X; **economia** *cîmpului* (*gospodăria*) CTD II, 108; **economia** *cîmpului* RI, 8; VPP, 336; PP, X; **economia** (*gazdaşagul*) *cîmpului* RI, 3; **economia** *de la cîmp* BLM, 87; **economia** *pădurilor* RPT, 30; LOA, 121; **economie**, *adecă gazdaşag* RD, 9; *gospodărie* (*economie*) CL II, 321; **economie** (*cultura pămîntului*) BDC, 71; **economie** RI, 3, 25; **economie** ECG, 47r; ABCB, 46; DCI II, 258; MCI, 11, 12; ISF, 2; MIU, 62; FLG, 10, 18; MIB, 321; RA, 19; FDB, 107; FTM, 74; UT, 9, 30; MIM, 8, 23; MPI, 69 BD II, 129; BPN II, 193; EGRM, 25v; TSVM, XV; EGR, 133; CR 1829, 63; pe la

1830 forma era frecventă; **economie** *politicească* CR 1830, 91; **economie** *politică* LOA, 72, 126; **economia** *casei* BDC, 167; LOA, 112; **economie** *casnică* MEN I, 83; **economie** *industrială* MN 1836, 1; **economie** *naţională* FMIL 1840, 200. **2.** („chibzuială, cumpătare”) **iconomie** FNPB II, 147r; DAB, 51v; FGS, 4r, 53v; FNB II, 172; SPBA, pf.; BFI, 9, 24; AR 1837, 60; RB, 396; BGO 1840, 184; PDC, IX; **economie** CR 1829, 35; CR 1830, 44; SPV, XII, XIII; MFE, 3; LOA, 65, 114, 115. **3.** („aranjament, înţelegere; fraudă”) *vînzare prin* **iconomie** APC, 185v, 186r; **iconomie** LC, 84. **4.** („organizare, structură”) **iconomie** *animală* SMA, 111; **economie** *animală* CA 1854, 42; **economie** *trupească* JA, 27. (Cf. şi germ. *Ökonomie*; **economia** *cîmpului*, **economie** *de cîmp*, după germ. *Landwirtschaft*).

ECOU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 194. Cf. şi **răsunare** DC I, 163r; **răsunări** (ἠχώ) CLV, 44v; **íha** BDT, 79r; **ihó** DAB, 44v, 45r, 123r, PCP, 4; AsP, 87; **iho** FGS, 1r, 10r; ASV, 12r; MCB, 80; AR 1833, 1; **iho** (*sunet*) CIRA, 185; **echo** BD I, 383; VPA, 22; BM, 60, 64; SCC II, 271; *răspundere* (**eho**) CB 1818, 51, 60; **eho** RDS, 16v; CR 1829, 250; CR 1830, 85, 200; LME, 67; VA, 188; FEA, 34, 69; VAA, 45; ELS, 37; MPE, 49; FD I, 121; APB, 10; API, 85, 153; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1855; *o* **eho** BP, 172; AF, 86; **eho** (*răsunet*) IL 1840, 48; *un* **eho** DL, 34; AR 1844, 7; CA 1855, 110; NPT, 125; **ehó** GC I, 153v; SPV, 2; **ehuri** CB 1818, 64; **ehul** GLC, XXVI; RL, 52; ASLI, 135; **écu** (*răsunet*) FTM, 25; **ecuri** FTP I, 86, 106; SCC II, 93; **eco** FTM, 218; **ecó**, **ecooa** art. GC I, 138v; **ecó** APR, glos. II; *răsunetul au* **eco** RBT I, 33; *o* **eco** KMP, 37; *un* **eco** PS, 18; CA 1853, 92; **eco** HP, 76; PS, 11 BPB, 15, 21; PCI, 82, 129; StDR, 81; BMN II, 41; forma era frecventă pînă la 1860; **ecolide** SIT, 287; **ecou** SIT, 323; BCI, 141. (Cf. şi it. *ecco*).

ECUMENIC adj. (Bis.) **icumenicesc** DC II, 29v, 62r; **icumenic** GC I, 139r; **icomenic** FMIL 1844, 167; **icumenicos** EOI, 258, **ecumenic** BD II, 129; GC I, 139r; SHI, XXIX bis; SHI II, 70, 119; CA 1852, XVIII; LG, 68; PD, supl. IX; **ecumenic** (*universal*) CA 1854, XXI. (Cf. gr. οἰκουμενικός, fr. *oecuménique*).

EDILAT s. BAR II, 27. (<lat. *aedilatus*).

EDILITATE s. BPN II, 214; GGV, 35. (Cf. lat. *aedilitas*, fr. *édilité*).

EDITURĂ s. TR 1854, 4.

EFEMER, -Ă adj., s. Vezi *Form term. şt.,* p. 195. Cf. şi **1.** adj. **efímer** GC I, 154v; **efemer** LME, 40; BM, 38; MV, 175; MEN I, II, 263; FMIL 1847, 58, 98; AF, 155; SIT, 31, 344; PCI, 82; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **efemer** (*trecător*) AR 1840, 409; **efemer** (*de o zi*) HMV I, 69; *trecător degrabă* (**efimer**) PCM I, 68. **2.** (Med., Zool.) **ephemera** pl. BD I, 385; **efemeră** CIN, 194; StIN, 125, MEN I, 226. (Cf. lat. *ephemeris*, gr. ἐφήμερις, fr. *éphémère*).

EFEMERIDĂ s. **1.** („publicaţie, gazetă") **ephemeris** BD I, 385; **efimeridă** HFP, 154; GC I, 153v, 156v; **efemeridele** *şi jurnalurile* PCC, 11. **2.** („lucruri trecătoare") **efemeride** FMIL, 379. **3.** (Astron.) **efemeride** NV, 152; PD, 215. **4.** (Zool.) **efemeride** RL, 66. (Cf. lat. *ephemeris*, gr. ἐφημερίδα, fr. *éphéméride*).

EFERVESCENT adj. PD, 215. (<fr. *effervescent*).

EFERVESCENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 195. Cf. şi RL, 54; PD, 215.

EFICACE adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 195. Cf. şi **eficace** DFL, 123; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 5, 3; AVP, 8; D 1858, 14; INB 1859, 70; BEC, XVIII; RF, 5; PD, 216; **eficaciu** RL, 384; Z 1856, nr. 6, 3; **eficacie** PFM, 488.

EFICACITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 195. Cf. şi DFL, 18; LS, 57; Z 1856, nr. 9, 12; T 1856, nr. 1, 2; R 1857, nr. 3, 2; C, 4, 6; RF, 10; CA 1862, 19; PD, 216.

EFICIENT adj. CFZ, 25, 66; PD, 215. (<fr. *efficient*).

EFLORESCENT adj. PFHM I, 231; CEG, 21. (<*efflorescent*).

EFLORESCENŢĂ s. PD, 216. (<*efflorescence*).

EFOR s. (Antic. gr., Adm.) **efor** RIC, 157v; SIU, 12v; LIB, 1, 2; PCP, 44; PIU II, 20; BR 1829 I, 54; HFP, ded., 363; CR 1829, 2; AR 1830, 102; GC I, 154v; ROB, 193; RSM, 26r; CDP, 50; PD, 216; **efóre** pl. MIU, 226, 422. (Cf. gr. ἔφορος, germ. *Ephor*).

EFORIE s. (Adm.) PIU I, f.t.; DCN, f.t.; CR 1829, 194; CR 1830, 335; GC I, 154v; LOA, 89; MN 1836, 43; ROI2 III, 51, 96; FL, 48; ROB2, 606; BFO 1843, 48; BFO 1844, 83; D 1859, 290. (<gr. ἐφορεία).

EGALITAR adj. D 1860, 93. (<fr. *egalitaire*).

EGALIZA vb. *oamenii să* **deopotrivăsc** *intrînd în Curte regală* TPE, 26v; **egalisa** NV, 153; PD, 216; **egaliza** PBV, 123. (<fr. *égaliser*).

EGALIZARE adj. PBV, 123.

EGIDĂ s. (Mit. gr.; fig.) **eghidă** (*pavăză*) AR 1831, 200; **eghidă** (*umbrire*) AR 1832, 29; **eghidă**, **egidă** StDR, 78, 97; **egidă** FTM, 24; GC I, 153v; FTP I, 41, 236; FTP III, 97, 116; VVP, 45; DILB IV, 198; RL, 261; pe la 1855 forma era frecventă; **egidă** (*scutire*) AR 1834, 125. (Cf. gr. ἀιγίς, -ίδος, lat. *aegis*, -*idis*, fr. *égide*).

EGLOGĂ s. (Lit.) **ecloghí** EBG, 124r; **eclogă** BDL II, 419v; StDR, 81; **eclogă**, **eclogi** GC I, 138v; **ecloguri** GPE, 54; CDCE, 40; **ecloge** pl. FL, 13; **egloghe** pl. DL, 99; **eglog** BDJE, 18; **eglogă** DILB IV, 198. (Cf. gr. ἐκλογή, lat. *ecloga*, fr. *églogue*).

ELEATIC adj., s. (Filoz.) **eleatícii** AOS, 69; **eleaticesc** HFP, 15; **eleatic** HFP, 37; DFL, 159. (Cf. lat. *eleaticus,* fr. *éléatique*).

ELEFANT s. (Zool.) **fil** IPT, 3; OC I, 67v; OC II, 5v; HET II, 58r; MTT, 182v, 207v; DC I, 73v; DC III, 174v; DC IV, 4r, 22v, 56v, 72v; HOG, 44; DIP, 16v; *dinţi de* **fil** GN, 180v, 190v; **elifant** GN, 106r, 292v, 296v; **elefante** *au* **fil** GF, 287v; **elefanţi** (*au* **fili**) HOG, 136; **elefant** GCA, 9, 62; GCA II, 22v; RIM, 114; SIN, 48; GSP I, 123; BDLII, 421r; VPP, 93; FTM, 42; SPBA, 86; PAGR, 17; LB, 204; PAIC, 46; PCB, 41; BR 1829 I, 8; VA, 286; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **elefanţi** *sau* **fildişi** GSP II, 4; **elefant** *ori* **fildişi** GSP II, 133; **elefant** (**fildişi**) AR 1830, 357; **elefant** (**fildiş**) FL, 35; IL 1840, 12; **elefant** *sau* **fildiş** GG, 124; **elefant** (**fildeş**) CDP, 66; CLV, 31v; AR 1834, 331; **elefant** *sau* **fildeş** GC I, 140v; **elefanturi** MIU, 108; **elefanţi** SPBA, 62; AR 1829, 175; EGI, 48; GG, 166; FGGN, 139; CEG, 114; **elefante** pl. INB 1859, 6; **elefandi** IRV, 99r; **elefanzi** MRC, 44; **elefand** CMR, 113. (Cf. lat. *elephantus*, fr. *éléphant*, it. *elefante*, germ. *Elefant*, ngr. φίλι, tc. *fil* şi *fildişi*).

ELEÍMON adj. („milostiv”) CA 1853, XXXVI. (<ngr. ἐλεή-μων).

ELEIMOSINĂ s. **elemósină** *sau milostenie* SCM, 172; **elemo-sină** (*milostenie*) CB 1815, 52; AR 1837, 36; **elemosină** BD I, 385; CA 1859, 38; VMP, 298; **eleimosină** (*miluire*) AR 1831, 215; **eleimosină** (*milostenie*) PIA, 10; NV, 258, 403; **eleimosină** AF, 105; PD, 232; **elimozină** CIRA, 222; CA 1854, 120; **eleimozină** (*milostenie*) ASL, 8; **elemozină** (*milă*) FMIL 1844, 180; **elemozi-nă** CA 1853, 15; AsPR, 11; **leimosină** SMB II, 483; DILB I, 203; GCB II, 216. (Cf. lat. *elemosina*, it. *elemosina*, gr. ἐλεημοσύνη).

ELEMENT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 196-197. Cf. şi **1.** („fiecare dintre cele patru aspecte fundamentale ale materiei: focul, apa, aerul şi pămîntul; fenomen, forţă naturală") **stíhie** HET II, 54v; MTT, 225r, FNPB II, 106r; AsO, 4; **stihie** VEI, 11r; AOS, 57; SIF, 28, 69; **element** OC I, 68v; GCA, 2, 9, 23; FNC, 134v; MAS, 89; MIU, 104; VSN, 3r; VPP, 254; BD I, 384; NZ, 33r; PAGR, 10; PCP, 6; PDP, 118r; PCB, 26; VPA, 49; LME, 40; SPV, 131; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **element**, **stihie** SPBA, 86; **elementuri** (**stihii**) IRV, 103r; KIT, 23; MFV I, 44r; CMR, 7. **2.** („parte componentă a unui întreg") **element** MIA, 18; SIU, 31r; DAP, pf. 15; BDR, 13r; EGR, 1; CR 1829, 249; HFP, 203; ROB, 195; MN 1836, 14, 47; AR 1837, 50; RB, nr. 12, 4; **element, stihie** SMA, 222; **elemînt** FMIL 1847, 19, 36, 118, 130; **eleminte** FMIL 1844, 27. **3.** („noţiune de bază, principiu, fundament al unei ştiinţe, arte etc.) **stihiile** *gramaticii* EBG, 10r, 59r; **începuturi** EGT, 12r; PCB, 126; MN 1836, 70; **începeri** CLV, 148v; **element** MIR, 144; CLV, 134r; PCP, 29; PIU I, 3; VMG, f.t., 262; HFP, pf. 7, 70, 187; GC I, 143r; GPE, 18; SGR I, IV; **elemente** *sau* **începuturi** AR 1832, 236. **4.** („mediu de viaţă") **element** TF, 456; AIR I, 105; KCL, 9; API, 61; SIT, 13; NPT, 57; PD, 233.

ELEMENTAR adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 117. Cf. şi **1.** („care aparţine unui element; de bază, esenţial, primar, fundamental") **începător** CLV, 21v; MN 1836, 37; **elementar** MPI, 86, 90; PCC, 8; HFP, pf. 1, 363; CR 1830, 39, 91, 110, 336; AR 1830, 188, 358; VA, 233; CMR, 47; BDC, 71; GC I, 142v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **elementar** sau **începător** AR 1829, 124, 197; **elementar** (**începător**) AR 1829, 233; **elementaricesc** CLV, 1r, 134r; **elementariu** BD I, 384; DFL, 160; *doctrină* **elementarie** KFL, 24; *sunete* **elementarie** CCG, 78; *scoalele* **elementarie** VMP, 180. **2.** („care ţine de natură şi de fenomenele ei") **elementar** INB 1857, 4; INB 1859, 7; CA 1860, 103.

ELEMOZINER adj., s. **elemoziniri** (*carii cer milostenii pentru alţii*) AR 1834, 100. (Cf. fr. *élémosinaire*, it. *elemosiniere*).

ELEN s. **elin** DIP, 9v, 17v; GSP II, 5; LB, 204; DCN, 86; VVP, 44; RIP I, 83; PIA, 24; FMIL 1847, 77. (Cf. gr. ἕλληνες, lat. *hellenes*, fr. *Hellènes*).

ELENESC adj. **elinesc** IE, 124; MAM, 25r; BEM, 307; BDL I, 16r; BDL II, 421v; LB, 204; DLG, pf. 5; HFP, 5; CIRA, 82, VVP,

44; **elenesc** PBV, 126.

ELENEŞTE adv. **elineşte** BDL II, 421v; **eleneşte** PBV, 126.

ELENI vb. **eleni** HFP, 7.

ELENIC adj. FMIL 1847, 82, 133; BG, 3. (Cf. fr. *hellenique*, germ. *hellenisch*).

ELENISM s. **elinism** *sau greţism* EBG, 106v, 107r; **elinism** GC I, 144v, 145r; **elenism** PD, 234. (Cf. ngr. ἑλληνισμός, fr. *hellénisme*).

ELENIST s. **heleniste** BD I, 485; **elinist** GC I, 144v; **elenist** PBV, 126. (Cf. lat. *hellenista*, fr. *hélleniste*).

ELEVAT adj. BIF, 17. (<fr. *élevé*).

ELIBERAŢIE s. („eliberare") CA 1856, 69. (Cf. lat. *eliberatio*, fr. *libération*).

ELIGIBIL adj. PD, 234. (<fr. *éligible*).

ELIGIBILITATE s. KDP, 37; PD, 233. (<fr. *éligibilité*).

ELIZEU s., adj. (Mit.; ext.) *cîmpii* **elisieşti** MII, 8, 102; FNPB I, 235; FNPB II, 117v; FTP I, 166, 168, 238; FTP IV, 3; *cîmpurile* **eliseeşti** MIU, 219; BPN I, 10; *cîmpiile* **eliseeşti** CMR, 6, 110; **elizeştile** *cîmpii* ZEV, 44; *cîmpurile* **eliseilor** FNC, 9v, 141r; *nal-tele* **eleseiuri** FNC, 38r; *cîmpii* **elisăului** BDL II, 421v; **elizău**, **elizeu, ilizău** GC I, 144r, 180r; *cîmpiile* **elisei** FTP IV, 5; *cîmpuri-le* **elizee** (*rai*) CDCE, 93; **elizeu** LMS, 25; PD, 234; **elizeiu**, **elizei** NV, 157, 403; **eliziu** StDR, 85. (Cf. fr. *élysée*, *champs élysées*, *élyséen*, gr. ἠλύσιον, ἠλύσια πεδία, ἠλύσιος, lat. *elysium*, *elysii campi*).

ELUCUBRAŢIE s. **lucubraţii** (*privigheri pentru a produce ceva*) HMV II, 158; **elucubraţie** SCC I, 9; RL, 186; **elucubraţin-ne** D 1860, 94: (Cf. fr. *élucubration*, lat. *lucubratio*, germ. *Luku-bration*).

ELUDA vb. **eluda** RL, 408; **elude** PD, 235. (Cf. fr. *éluder*, lat. *eludere*).

ELVETIC adj. **elveticesc** NB, 9; CDP, 197; **elvetic** VVP, 44; AsL, 1; GRR, 178; C, 15. (Cf. fr. *helvétique*, germ. *helvetisch*).

EMAIL s. AR 1834, 104; HMV II, 195. (Cf. fr. *émail*, germ. *Email*).

EMAILICESC adj. *luceală* **emailicească** HPA, 12v.

EMANA vb. NV, 158; RL, 394; T 1856, nr. 4, 1; GCB II, 203; PD, 235. (Cf. fr. *émaner*, lat. *emanare*).

EMANARE s. **emînare** StDR, 86.

EMANAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 197. Cf. şi **emanaţie** MEN II, 70; PD, 235; **emanăciune** DFL, 147; **emanaţiune** DFL, 14, 40.

EMANCIPATOR s. SCC II, 47. (<fr. *émancipateur).*

EMASCULAŢIE s. PD, 235. (<fr. *émasculation*).

EMATURAŢIE s. MVV, 64. (Cf. lat. *ematuratio*).

EMBARGO s. (Mar.) *punerea* **embargului** (*arestuirea*) *vasălor* AR 1831, 243; **embargo** PD, 235. (Cf. fr. *embargo*, germ. *Embargo*).

EMBATIC s. (Jur.) **embatichiu** GC I, 143v; BGO 1840, 12, 16, 32; **empatic** CR 1829, 293; **embatic** CR 1830, 112; BFO 1833, 73, 144; ROI2 III, 39; BFO 1843, 157; AOD, 125; BCD, 416; PBV, 126; **embatică** VVP, 44. (<ngr. ἐμβατίκιον).

EMBATICAR s. (Jur.) **embaticher** GC I, 145v; **embaticar** BCD, 417.

EMBRIOLOGIE s. GC I, 144r. (<fr. *embryologie*).

EMBRIONAR adj. **embrionar** (*zemislit*) CA 1861, 82. (<fr. *embryonnaire*).

EMBRIONAT adj. CA 1862, 61. (<fr. *embryonné*).

EMERIT adj. RL, 164. (<fr. *émérite*).

EMETRU adj. (Versif.) *vers* **emetru** SGR III, 41. (<ἔμμετρος).

EMFITEOZĂ s. (Jur.) **émfitevsis** MTM, 87; **emfiteuzis** CL II, 316; **emfítevsis** DAP, 25, 64; **emfitevsă** BDL II, 422v; **emfitevsis** GC I, 144v; BFO 1838, 78; **emfitevsis** *sau bezmen* CPI, 185; **emfiteoză** PD, 236; (Cf. lat. *emphyteusis*, ngr. ἐμφύτευσις, fr. *emphytéose*).

EMFITEUTIC adj. (Jur.) *arîndă* **emfiteutică** CL II, 133; *moşii* **emfiteuticeşti** CL III, 46; **emfitevtic** BDL II, 422v. (Cf. lat. *emphyteuticus*, ngr. ἐμφυτευτικός).

EMFITEUTICAR adj. *să plătească canonul* **emfiteuticar** BCD, 415. (Cf. lat. *emphyteuticarius*, fr. *emphytéotique*).

EMIGRATOR adj. *paseri* **emigratoare** BMN I, 74.

EMIR s. **imir** DC I, 64v; **emir** DC III, 49v; PIU II, 217; AR 1829, 37; GC I, 144r; AR 1837, 95; SHI II, 142; HBN, 116; NV, 159; StDR, 86; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. ἐμίρης, fr. *émir*).

EMISIV adj. NV, 159; PFM, 212. (<fr. *émissif*).

EMOŢIONA vb. NV, 159. (<fr. *émotionner*).

EMOŢIONAT adj. **emovit** CV, 29. (Cf. lat. *emovere*).

EMPIEMĂ s. (Med.) *împunoierea sau* **empiema** PMC I, 50; **empiemă** (*grămădire de puroi*) RMS, 223, cf. şi 258. (<fr. *empyème*).

EMPIREU s. adj. (Mitol.) CA 1844, 39, FMIL 1844, 328; DILB II, 229; *în cîmpuri* **empiree** BP, 5. (<fr. *empyrée*).

EMPIREUMATIC adj. *uleu* **empirevmatic** TAA, 29; *aloi* **empirevmatic** SMA, 141; *miros* **empireumatic** şi *eterat* PFHM I, 189. (<fr. *empyreumatique*).

ENARMONIC adj. (Muz.) PBM, 80, 87; WPM, 7, 26. (Cf. fr. *enharmonique*, ngr. ἐναρμονικός, lat. *enharmonicus*).

ENCEFAL s. (Anat.) **enghefal** MTT, 70r; **enchefal** MFV I, 25r; CLV, 50v, 134r; **encefal** CFZ, 47; PD, 237. (Cf. ngr. ἐγκέφαλος, fr. *encéphale*).

ENCEFALITĂ s. (Med.) **cefalitis** (*inflamaţia creierului*) WMM, 165. (Cf. fr. *encéphalite*), ngr. ἐγκεφαλῖτις).

ENCEFALOID adj. (Anat.) PPC, 63r. (<fr. *encéphaloïde*).

ENCEFALOCEL s. (Med.) **encefalocel** (*hernia cerebrului*) TMO, 241; **encefalocel** PPC, 200r. (<fr. *encéphalocèle*).

ENCICLOPEDIST s. GC I, 149r; NV, 160. (<fr. *encyclopédiste*).

ENCLITIC, -Ă adj., s. (Gram.) *încheietură* [„articol”] **pe urmă puitoare** EBG, 39r; **enclitică** PD, 237. (Cf. lat. *encliticus* şi *enclitica*, fr. *enclitique*).

ENCOMIAST s. („panegirist”) **encomiast** BD I, 385; **engomiast** GC I, 149r. (Cf. ngr. ἐγκωμιαστής, fr. *encomiaste*).

ENDECASILAB s. (Versif.) **endecasilavon** EBG, 120r, 120v; **endecasilab** NV, 160. (Cf. ngr. ἑνδεκασύλλαβον, fr. *hendécasyllabe*).

ENDEMIC adj. (Med.) Vezi *Form term. şt.,* p. 198. Cf. şi **endemic** TAA, 7; FMIL 1844, 376.

ENDEMIE s. (Med.) TAA, 7, 13, 15. (<fr. *endémie*).

ENDERMIC adj. (Med.) *veniare* **endermică** (*a pielei*) RMS, 182. (<fr. *endermique*).

ENERGHISI vb. („a lucra, a efectua”) DC II, 36r; DC IV, 178r; IEI, 16v, 30r, 31v, 35r, 50r; BGV, 13v, 31r. (<ngr. ἐνεργῶ).

ENERGHISEALĂ s. („acţiune”) DC IV, 286v.

ENERGHISITOR adj., s. („activ, viguros”) VIC, 92v; LVH, 14v.

ENERGIOS adj. („energic”) FMIL 1844, 260; TR 1854, 19.

ENERVA vb. **1.** („a moleşi, a slăbi puterea nervilor”) DFL, 67. **2.** („a se irita, a se înfuria”) GLC, XXVII. (Cf. fr. *énerver*, lat. *enervare*, germ. *enervieren*).

ENERVARE s. **enervarea** *părţilor genitale* VN, 3; **enervarea** *sau slăbiciunea trupului* CA 1851, 91.

ENERVAT adj. **enervat** (*stors*) HMV II, 138; **enervat** (*fără vlagă*) JA, 102. (Cf. lat. *enervatus*, fr. *énervé*).

ENGLEZ s. Vezi *Împrumut. I.,* p. 55-56. Cf. şi **englez** FC, 13v; NIU, 271r, 291r; AAS, 4v, 67v; GSP II, 35; SPBA, 48; CDP, 192; TPE, 37r; MCB, 67; DCN, 103; HFP, 224; FTP I, 6; pe la 1830 forma era frecventă; **inglez** RIC, 63r; BDT, 108v; BTGO, 18r, 30r; SPBA, 31, 88, 90; SCC I, 238; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 9, 4; **anglez** BE, 74r; MDWS, 388, 432; ATB, 2; IRF, 3; HFP, 53; SHI II, 207; BPA, 45; DFL, 76, 190; Z 1856, nr. 2, 2; INB 1857, 30, 38; AML, 101; **angluş** ILC, 2; **anglu** FMIL 1847, 3; BCA, 65; C, 6, 19, 20, 21; BEC, 66; BZ, 63. (Cf. ngr. ἐγγλέζος şi ἄγγλος, it. *inglese*, fr. *anglais*, lat. *anglus*).

ENGLEZESC adj. **anglienesc** BE, 72v; **englizăsc** GN, 215r; **englizesc** GN, 253v; TB, 61v; MDWS, 434; VIC, 174v; SPBA, 89; CGR, 206; SSC, 129; **englezesc** DC IV, 10r, 301r; VIO II, 8r; VIC, 23v; MCB, 143; TSVM, I; BR 1829 I, 50; VVP, 44; EPD, 430; PBV, 127; **englezăsc** PTF, 32r; RIP I, 92; **anglicesc** CB 1814, 145; GSP II, 153; DO, pf.; BR 1821, 162; PCC, 12; BRD, 103; **angliteresc** BR 1821, 8; **anglizesc** SPT, 75; **inglizesc** SSC, 78.

ENGLEZEŞTE adv. VVP, 44; PBV, 127.

ENGOLPION s. **1.** („colier”) **engolpion** MTT, 154r; GC I, 149r; **engolpiu** PF, 3; BDL II, 422v; **engolf** FGS, 24r, 24v; **encolpium** BD I, 385. **2.** („manual”) **encolpiul** *doctorilor sau medicina practică* PMC I, f.t., I. (Cf. ngr. ἐγκόλπιον, lat. *encolpium*).

ENIGMATICEŞTE adv. BGV, 5r.

ENORIAŞ s., adj. DLG, 244, 245; ROB 2, 561; C, 44; *corispondenţia* **enoriaşă** ROB 2, 561.

ENORIE s. (Bis.) **enórie** IPT, 32; CDG, 38r; **ienórie** OTB, 8, 10; **enorie** DC II, 132r; DC IV, 144r; CR 1830, 418; ROB, 45; BIP, 29. (<gr. ἐνορία).

ENTERIC adj. *sucul* **enteric** (*succus entericus*) *sau sucul maţelor* VA, 63. (Cf. lat. *entericus*).

ENTERITĂ s. (Med.). Vezi *Form. term. şt.,* p. 198. Cf. şi **enterit** TAA, 6.

ENTIMEMATIC adj. (Log.) VL, 40v; VCL, 58v; DFL, 135. (Cf. lat. *enthymematicus*, fr. *enthymématique*).

ENTIMEMĂ s. (Log.) **entimimă** RIM, 145; GC I, 149r; **entímimă** DLG, 252; HFP, 108; **entimemă** BLM, 111; BD I, 385; MF I, 184r, 184v; VL, 45v; VCL, 58v; DFL, 94; NV, 161; GRR, 40; CFZ, 104; PD, 238. (Cf. ngr. ἐνθύμημα, lat. *enthymema*, fr. *enthymème*).

ENTITATE s. **entitate** DFL, 48, 190; GLC, IX, XVIII; RMS, 16; CFZ, 58; **entitate** RMS, 74. (Cf. lat. *entitas*, fr. *entité*).

ENTOMOGRAFIE s. (Zool.) GF, 250v.

ENTOMOLOGIC adj. GC I, 149r. (<fr. *entomologique*).

ENTOMOLOGIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 198. Cf. şi **entomologie** GC I, 149r.

ENTOMOLOGIST s. GC I, 149r. (<fr. *entomologiste*).

ENTORSĂ s. (Med.) *o contusie articulară*, *un* **enthors**, *o luxaţie*... TCC, 5v. (<fr. *entorse*).

ENTUZIASMATOR adj. *tablou măreţ şi* **intuziasmător** D 1859, 132.

ENUNCIAT s. („enunţ”) PFHM I, 229; PFM, 72. (Cf. lat. *enuntiatum* şi *enunciatum*, it. *enunciato*).

ENUREZIS s. (Med.) **enuresis** EPD, 402; **enurezis** (*neputinţa de a ţine udul*) AML, 57, 86. (Cf. fr. *ènurèse*).

EPACTĂ s. (Astron.) **epactile** *lunii* VEI, 57v; **epactă** CV, 1; CS 1802, 2; CI 1821, 5; DLG, pf. 15; GC I, 147r; PD, 238; **epactă**, **epahtă** BDL II, 423r. (Cf. gr. ἐπακτή, lat. *epacta*, fr. *épacte,* germ. *Epakte*).

EPANGHELMĂ s. („profesiune, ocupaţie; stare socială”) **epanghelmă** ZFV II, 114r; RIA I, 34v; AR 1829, 156; CIRA, 186; RSM, 11v; KPA, 46; AsR, 5; BFO 1843, 143; PIA, 87; AOD, 20; CA 1852, 38; CA 1858, 94; **epághelmă** (*adecă treaptă*) CISG, 74. (<ngr. ἐπάγγελμα).

EPARH s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. şi **iparh** SHI I, 11; **eparh** APC, 247v, 291r; BDL II, 423r; OFR, 54; PIU I, 165, 284; PIU IV, 77, 93; PBV, 127. (Cf. gr. ἔπαρχος, germ. *Eparch*).

EPARHIAL adj. **eparhialnic** TMS, f.t.; VPP, 343; TSI, f.t.; ROI2 III, 42; **eparhial** BG, XXI; LG, 27.

EPARHIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. şi **eparhie** APC, 182r; CISG, 155; BDL I, 13v; TSVM, 14; GAT, 17; GC I, 146v; FTP I, 2; AIR I, 166; ROI2 III, 41; VVP, 44; de pe la 1840 cuvîntul se folosea numai cu sensul bisericesc; **epárhie** BI, 37; ME, 196; CISG, 134; MIB, 323; BDL I, 21r, 30r, 96r; BDL II, 423v; CDP, 181, 199; PIU I, 12, 94, 148; OFR, 26; ROB, 1, 193; EAM, 1; **epárhie** *sau dieţes* MR, 34. (Cf. gr. ἐπαρχία, germ. *Eparchie*).

EPARHIOT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. şi **eparhiot** MMF, pf.; *episcop* **eparhiot** ROI2 II, 1, IV, 4, VIII, 6; CN, 36; CA 1844, 23. (<ngr. ἐπαρχιώτης).

EPENTEZĂ s. (Fon.) *adăogirea* (**epenteză)** RL, 166. (<fr. *épenthèse*).

EPICEN adj. (Gram.) *gen* **epicen**, *adecă de comun (genus epicoenum*) BG, 19, cf. şi 46; *genul comun sau* **epicen** CGR, 37. (Cf. lat. *epicoenus*, fr. *épicène*).

EPICHEREMATIC adj. **epichirematic** DFL, 175. Cf. fr. *épichérématique*).

EPICHEREMĂ s. (Log., Ret.) **epihírimă** VOG, 9; HFP, 5, 26, 136, 141; GC I, 149v; **epiheremă** BLM, 120; MF I, 192r; VL, 46v; VCL, 59v, 60r; PD, 238; **apucătură** DLG, 258; **epichiremă** (ἐπιχείρημα, **adoperăciune**) DFL, 94; **epihiremă** GRR, 41; CFZ, 105. (Cf. ngr. ἐπιχείρημα lat. *epicherema* şi *epichirema*, fr. *épichérème*).

EPICRATIE s. („stat, organizare statală”) IEI, 4r, 4v, 21v, 31r, 59v; GIA II, 3v; DAP, pf. 11; PIU II, 10, 230; PIU III, 21. (<ngr. ἐπικπάτεια).

EPICURIAN adj., s. **epicureu** EBG, 99r; MF I, 210r; HMV II, 292; DFL, 113, 169; AF, 8; CFZ, 112; **epicur** OC I, 114r; POC, 117r; HFP, 72, 285; **epícur** HGT, 44; **epicuricesc** VEI, 13r; MFV I, 115v; MFV II, 74r; **epicuriesc** HFP, 46; **epicurian** GC I, 147r; GTN 1836, 91; MEN I, 249; NV, 162; SCC II, 8; LIT, 19; PD, 239; **epicurien** KMP, 42; **epicurist** LIT, 16. (Cf. lat. *Epicurus*, *epicurius* şi *epicureus*, gr. Ἐπίκουρος şi ἐπικούρειος, it. *epicurie* şi *epicureo*, germ. *Epikureer*, *epikureisch* şi *epikurisch*, fr. *épicurien*).

EPICURISM s. **epicureismus** MPI, 119; **epicurism** VA, 225;

NV, 162; **epicureism** DFL, 173; FMIL 1847, 92. (Cf. germ. *Epikurismus* şi *Epikureismus*, fr. *épicureisme* şi *épicuréisme*).

EPIFONEM s. (Ret.). **epifonima** RIM, 236; **epifónemă** GC I, 149v; **epifonemă** PD, 239. (Cf. ngr. ἐπιφώνημα, fr. *épiphonème*).

EPIGRAF s. („inscripţie"; Lit.) **scrisoare deasupra** IPT, 29; MTT, 7v, 8v, 16v, 18v, 30r, 56r, 57v; GN, 219v, 232r, 233r, 252v; **epigrafí** GN, 247v; **epigráfia,** *adecă scrierea deasupra* APC, 67r; **epigrafă** BDL II, 423v; GC I, 149r; MPE, 103; CA 1853, XXXVIII; PBV, 127; **epigraf** AR 1837, 273 bis; VVP, 44; DL, 99; MEN I, 248; NV, 162; PD, 239; **epigrafe** pl. GC I, 147v; API, VIII. (Cf. gr. ἐπιγραφή, fr. *épigraphe*).

EPIGRAMATIC adj. („cu caracter de epigramă") GC I, 147r; NV, 162. (<fr. *épigrammatique*).

EPIGRAMATIST s. („autor de epigrame") GC I, 147r; NV, 162. (<fr. *épigrammatiste*).

EPISTASIE s. („grijă, supraveghere; intendenţă") MFV I, 116; PIU I, 166, 238; PIU IV, 48; AR 1829, 64; CR 1830, 385; PH, 1; CPL, 82. (<ngr. ἐπιστασία).

EPISTAT s. (Adm.) **epistatis** PTF, 103v; **epistat** CPR, 18r; HDT, 27, 29; APC, 182v; BDL II, 424v; SIU, 95v; CCI, 5, 70; PIU I, 76; PIU II, 115; BR 1829 I, 54; CR 1829, 178, 271; SBM, 2; CR 1830, 33; GC I, 149v; CBD 8; VSC, 76; cuvîntul continuă să fie frecvent pînă după 1850; **epistată** CMR, 12. (<ngr. ἐπιστάτης).

EPISTIMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. Cf. şi **epistimă** GAP, 4v, 168v; GCA II, 54r; BFO 1833, 45; **epistime** sg. FC, 2r, 2v; DAP, pf. 15; **epistimile** (*învăţăturile*) GCA II, 53v; **epistimi** sg. DAP, 1; MI, IX; **epistime** pl. PIU I, 135, 222; PIU II, 146; **epistimie** BDL II, 42v. (<ngr. ἐπιστήμη).

EPISTIMON s. („învăţat, savant") GAP, 4r. (<ngr. ἐπιστήμων).

EPISTIMONICESC adj. („ştiinţific") MTT, 172r; MFV I, 11r, 114r; PAFR, 3. (<ngr. ἐπιστημονικός).

EPISTOLOGRAF s. GC I, 149v; NV, 153; StDR, 88. (<fr. *épistolographe*).

EPISTOLOGRAFIC adj. GC I, 149v. (<fr. *épistolographique*).

EPISTOLOGRAFIE s. GSP I, 46; DLC, 4; BDC, VIII; GC I, 149v; FMIL 1847, 197; NV, 163. (Cf. ngr. ἐπιστολογραφία, fr.

épistolographie).

EPITIDIOTITĂ s. („aptitudine, capacitate") RIC, 19r; DC IV, 92v. (<ngr. ἐπιτηδειότης).

EPITIDIU adj., s. („capabil; abil, viclean") **epitidii** pl. RIC, 161v, 166v, 167v, 173v; FTU, 10v; *meşteri harnici* şi **epitidii** PTF, 72v; *o* **epitidie** *care slujăşte şi întunecă razile lor* PTF, 151r; **epitidios** PTF, 31v, 46r. (<ngr. ἐπιτήδειος).

EPITOMĂ s. („prescurtare, rezumat") **epitomă** MFV II, 170r; **epítomă** HFP, pf. 13; **epitomi** *de iconomia politică* AsR, 9; **epitom** PD, 240. (Cf. ngr. ἐπιτομή şi ἐπίτομος, fr. *épitomé*).

EPITROP s. Vezi *Împrumut.* I, p. 131. Cf. şi **epítrop** GN, 196r; ORC, 288, 384; APC, 46r, 120v, 184v; CISG, 77; CL I, 19, 76; DAP, 32, 90; CDA, 76; BPN I, 18; LC, 2, 57; PIU, 275; **epitróp** HSV, 13v; BPN I, 18; LC, 60; LB, 205; POS, 30; ROB, 194; CPI, 37; CTT, 267; CCB, 2; BDJE, 15; PBV, 128; **epitrop** APC, 72r, 92r; DAB, 92r; CP II, 92; CISG, 76; BDL II, 424v; AR 1829, 126; FTP IV, 79; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. ἐπίτροπος, lat. *epitropus*).

EPITROPESC adj. **epitropesc** CL I, 97; **epitropicesc** CPI, 15, 27; BFO 1833, 199; PBV, 128. (Cf. ngr. ἐπιτροπικός).

EPITROPI vb. („a exercita funcţia de epitrop") **epitropi** SCS, 3; **epitropevsi** MFV I, 116v; **epitropisi** BFO 1843, 183. (Cf. ngr. ἐπιτροπεύω).

EPITROPIE s. („tutelă, îngrijire; funcţie de epitrop; consiliu de epitropi"). Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. şi **epitropie** APC, 11r, 254r; CP II, 92; DAP, 88; SCS, 3; BDL II, 424v; LC, 57; CDP, 52; ROB, 194; MFE, 2, LO, 22; CPI, 12, 33; CIRA, 3; RSM, 15r; AsP, 14; ROI2 III, 67; SHI, ded. V; CCB, 2; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **epitropicon** CR 1831, 4. (Cf. ngr. ἐπιτροπή, ἐπιτροπεία şi ἐπιτροπικόν, lat. *epitropia*).

EPITROPIT s. („cel aflat sub epitropie") **epitropit** SCS, 3; BCD, 109, 110; **epitropisit** CPI, 15, 42.

EPOLET s. (Vestim.) **epolite** pl. CR 1829, 300; **epolet**, pl. **epolete**, **epoleturi** GC I, 149v; **epoleturi** AR 1829, 190; CR 1831, 50; RO 21; AR 1837, 402; BFO 1838, 98; RB, 341; BFO 1843, 418; SMR, 209; PBV, 128; **epoletă** VFD, 24; *cu spalete de sub-locotenent*, [în notă:] **epoletă** DCB II, 162; **epolete** pl. SRI, 305; FAM, 11; BC, 25; VO 1857, 11; NPT, 59; CA 1860, 95;

epolet VVP, 45; StDR, 88; PBV, 128. (Cf. fr. *épaulette*, rus. епол‌ет).

EPODĂ s. (Lit., Muz.) **epode** sg. IRV, 210v; **epodă** GC I, 149v, 271v. (Cf. ngr. ἐπωδή, fr. *épode*).

EPODIC adj. GC I, 271v.

ERANT adj. („rătăcitor”) **errantele** *scîntei* BP, 4. (<fr. *errant*).

ERARIU s. *vistierie publică* (sau **erariu**) PV, 36; **erar** PV, 36; **erariu** CSV, 1; *vistierie* (**erarium**) IIS, 11; **erarium** (*vistierul țării*) BAR I, 60; **erariumul** *sau casa publică* BAR I, 124; **erarium** (*vistierie*) BAR II, 45; **erarium** CME, 4; CL II, 211; RPL, 4, 11; OAI, 1; BRD, 92; **erario**, *casa obştească*, **erariu** JDS II, 436. (Cf. lat. *aerarium*, germ. *Ärar*, it. *erario*).

ERAT adj. („greşit”). (<lat. *erratus*).

ERATIC adj. **1.** („înşelător, fals”) DFL, 18, 28; BCD, 7. **2.** („mişcător, rătăcitor”); *bloc* [de piatră] **eratic** BMN II, 125; INB 1859, 141; *lumini* **eratice** [...], *fantome* **eratice** BMN II, 214. (Cf. fr. *erratique*, lat. *erraticus*).

ERĂTĂCI vb. („a înşela, a dezorienta”) DFL, 193. (Cf. fr. *errer*, lat. *errare*).

ERECŢIE s. **1.** („instituire, fundare”) **erecciunea** *sau* **redicăciunea** *universitatei* [...], **erecciunea** *tipografiei* CV, 2. **2.** (Fiziol.) **erecţie** PAD, 126; AML, 60; PD, 241; **erecţiune** AML, 32. (Cf. fr. *érection*, lat. *erectio*).

ERECŢIONAL adj. („privitor la instituire, la fundare”) *bula* **erecţională** *a episcopiei* MIB, 89.

ERED s. *clironom seau* **ered** *împărăţiei* SHI II, 37; **erezi** (*clironomi*) MAA, 51. (Cf. lat. *heres* şi *heredus*).

EREDIE s. („moştenire”) *căzu ca o* **eredie** *în partea lui* SIT II, 101.

EREDITA vb. PD, 241. (Cf. lat. *hereditare*).

EREDITAR adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 199. Cf. şi **ereditariu** SGR II, 138; SHI II, 112, 199; MID I, 332; FMIL 1847, 69; DILB I, 197; LIT, 2; AVP, 8; D 1860, 282; **ereditar** SHI I, 14; SHI II, 170; GPG, 51; SMB I, 259; SIT, 145; CA 1855, 143; T 1856, nr. 2, 3; CA 1857, 27; R 1857, nr. 8, 3; GCB II, 204; TCC, 233v; PD, 241; **eriditariu** MID I, 51; LIT, 331, 332, 405; **ereditar** VO 1857, 13; **erezitariu** FMIL 1847, 69; **erezitar** (*clironom*) MAA, 168; **ierezitar** (*moştenitor*) CGR, 229; **erediter** CA 1850,

60; **hereditar** JA, 9; *monarhie* **moştenitoare** RIP I, 73; **moştenit** (**ereditar**) AML, 103.

EREDITAT adj. *boală* **erediдată** (*de moştenire*) INB 1859, 155.

EREDITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 199. Cf. şi **ereditate** SHI II, 107, 118; BCD, 537; Z 1856, nr. 38, 2; R 1857, nr. 9, 3; SPB, 294; GCB II, 204; AVP, 8; BCI, 125; D 1859, 379; PD, 241; **ereditate** (*moştenire*) C, 87; **hereditate** AMIM, VII; CA 1854, XLVIII; **erezitate** MAA, 168; PBV, 128.

EREM s., adj. **ermă** *sau pustie* MIR, 14; **ermă** (*pustie*) HPP, 127; *îmblînd* **ermii** *sau pustii* FDB, 107; **erem** (*pustă*) GLC, 44, **eremurile** *Africei* GLC, 110; **erem** StDR, 89; CA 1852, XXV; **erem** (*deşert*) CA 1852, XXVIII; **erem**, **erm** PBV, 128. (Cf. lat. *eremus* şi *ermus*, it. *ermo*, fr. *ermes* „terrains vagues").

EREMIT s., adj. **erimit** GSP II, 19; GC I, 152r; **eremit** GSP II, 19; GPE, 26; AR 1835, 141; SHI I, 13; HMV I, 85; CA 1854, 43; PBV, 128; PD, 241; **eremită** BD I, 387; **ermit** AR 1840, 282; HBN, 18, 60, 94; NV, 164; LS, 22; ICI, 28, 161; GCB II, 204. (Cf. lat. *eremita*, germ. *Eremit*, gr. ἐρημίτης, fr. *ermite*).

ERETOCRISIE s. (Jur., „arbitraj") APC, 68r; DAP, 14; LC, 50; GC I, 152r; BGO 1844, 242; BCD, 588. (<ngr. αἱρετοκρισία).

ERETOCRIT s. (Jur., „arbitru") *doi* **eretecrite** [sic! Greşeală de tipar, în loc de *eretocrite*] DAP, 15; **eretocrit** DCN, 139 ; GC I, 152r. (<ngr. αἱρετοκριτὴς).

EREZI vb. („a moşteni") SIM, 137; MAA, 51.

EREZIARH s. („iniţiator sau şef al unei erezii") **eresiarh** HFP, 32; PIA, 24; **eresiarc** PD, 241. (Cf. gr. αἱρεσιάρχης, fr. *héré-siarque*).

EREZIE s. **erezie** DFL, 137; **eresie**, *eres* NV, 164; DILB II, 229; GCB II, 204; PD, 241; **erezie** (*shizmă*) GRR, 129. (Cf. fr. *heresie*, lat. *haeresis*).

ERINIE s. (Mit. gr.) **eriníe** *a iadului* GCA, 91; *o* **erínie** *din iad* GCA I, 27r. (Cf. gr. ἐριννύς, fr. *érinnye* şi *érinnys*).

ERITA vb. („a moşteni") RL, 329, 408. (<fr. *hériter*).

ERITAJ s. („ moştenire") **eritagiu** SIT, 76; T 1857, nr. 5, 1; AVP, 8; PD, 241. (<fr. *héritage*).

ERITEM s. (Med.) TCC, 85r. (<fr. *érythème*).

ERMINIE s. **ermínie**, *adecă tîlcuire* RIM, 259, cf. şi 167; **er-**

minie (*tîlcuire*) HFP, 157; **erminie** HFP, 15, 253; GC I, 154r. (Cf. ngr. ἑρμηνεία şi ἑρμήνευμα, ἑρμήνευσις).

ERMITAJ s. **ermitaj** DC I, 186v; GC I, 152r, 156v; SPV, XIX; KMP, 58; **ermitaşuri** DC II, 175r; **ermitagiu** NV, 164; BCB, 7; NPT, 346; **eremitaj** PBV, 128; **eremitagiu** AsAl, 17; CA 1862, 89. (Cf. fr. *ermitage*, germ. *Eremitage*, it. *eremitaggio*).

ERONAT adj. **eronat** R 1857, nr. 15, 4; INB 1857, 43; *puterea imaginativă* **eronea** (*greşită*) AML, 99. (Cf. fr. *erroné*, it. *erròneo*).

EROTA s. *dragoste* (*adecă* **erota**) FTU, 62r, 62v; *iboste* (*adică* **erota**) FTU, 85r, cf. şi 56v; **erota** MAM, 16v; MII, 64, 70, **erotas** ZFV I, 58r, 60r. (<ngr. ἔρωτας).

EROTOMANIE s. GC I, 152r; NV, 164. (<fr. *érotomanie*).

ERUPŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 199. Cf. şi **răsuflarea** *Vezuvului* GSP II, 166; **erupţie** GC I, 152r; GPG, 57, FMIL 1844, 234; CFZ, 173; CA 1856, 44, 46; PBV, 128; CA 1862, 23; PD, 242; **erupţie** (**răsuflare**) CA 1862, 18; **irupţii** (*izbucniri*) AR 1844, 218; **erupciune** DFL, 141; **erupţiune** INB 1857, 5, 7, 23.

ESCADRĂ s. (Mar.) **escadră** VIC; 23r, BDL II, 425v; AR 1829, 18, 173; AR 1830, 36, 110; EGI, 55; AR 1837, 320, 337; RB, 355; FGE, 50; AsL, 80; pe la 1840 forma era frecventă; **escadră** (*flotă*) AR 1831, 127; AR 1834, 35; **eşcadră** RDN, 8; **scadră, escadră** GC VI, 110r; **scadră** (*armadă*) CR 1829, 4; **scadră** (*polc de ostaşi de mare*) CR 1829, 51; **scadră** (*stol*) CR 1829, 96; **scadră** *sau flotilă* GG, 143; **scadră** CR 1829, 131; CR 1830, 361, 378; GG, 25; AS, 15; RB, nr. 3, 1; VVP, 129; R 1858, 152. (Cf. fr. *escadre*, germ. *Eskader*, it. *squadra*).

ESCADRILĂ s. (Mar.) **escadrilă** (*mică floată*) AR 1834, 299, cf. şi 56; **escadril** AR 1834, 299. (<fr. *escadrille*).

ESCADRON s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 57. Cf. şi **scadron** AZ, 179v, 180r; CR 1829, 82; CR 1830, 152, 325, 396; AR 1830, 129; LME, 67; AS, 51; AV, 72; PMG, 40; VVP, 129; BPA, 71; SMR, 4, 11, 23; RL, 6, 105, 130; **escadron**, **escadron** GC VI, 110r; PBV, 410; **escadron** NB, 40; RA, 66; IRF, 29, 65; FNB I, 74; FNB II, 188; SPBA, 57, 60, 87; AR 1829, 25, 102, 110; AR 1830, 34; LME, 70; FTP III, 108; RO, 6; BFO 1833, 210; GG, 142; KSN, 43; pe la 1835 forma era frecventă; **escádron** BDL II, 425r; **escadrum** CA 1859, 47; **escuadron** TR 1854, 1; **excadron** BGO 1840, 39; **squadron** BD II, 393; **şvadron** StDR, 303. (Cf.

fr. *escadron*, germ. *Eskadron* şi *Schwadron*, rus. ескадрон, it. *squadrone*).

ESCALADA vb. **escalada** BDJE, 16; **escalada** (*sui pe scară*) CA 1861, 67. (<fr. *escalader*).

ESCALADĂ s. **escaladă**, **scalată** GC I, 154v, cf. şi GC VI, 110r. (Cf. fr. *escalade*, it. *scalata*).

ESCARĂ s. (Med.) **escara** *lăpţie* (*rohii în cap*) PMC I, 61; **escară** RMS, 106; PD, 243; **escare** (*zgăibuliţe*) RMS, 113. (<fr. *escarre*).

ESCARMUŞĂ s. („luptă mică, provocare") **scarmuţie** GC VI, 110r; **escarmuşă** LIT, 119. (Cf. fr. *escarmouche*, it. *scaramuccia*).

ESCARPĂ s. („fortificaţie") **scarpă** AR 1829, 57; NV, 355; PBV, 411; PD, 576; *o rîpă* [...] *slujeşte prin stîncoasele maluri ca* **escarpă** (*ţării*) AR 1837, 3. (Cf. fr. *escarpe*, it. *scarpe*).

ESCARPAT adj. („abrupt") *treptele* **scărpoase** (*escarpés*) R 1857, nr. 4, 3. (Cf. fr. *escarpé*).

ESCHIMOS s. *un* **eschimo** şi pl. **eschimoşi** FD I, 41, 42. (Cf. fr. *Esquimaux*, germ. *Eskimo*).

ESCHIVA vb. **eschiva** (*ocoli*) T 1856, nr. 3, 3. (<fr. *esquiver*).

ESCROCHERIE s. **escrochérdie**, **eshrochérdie** GC I, 155r, 156r; **escrocherie** (*înşelăciune*) AR 1834, 376; CA 1856, 42. (Cf. ngr. ἀισχροκέρδεια, fr. *escroquerie*).

ESENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 199. Cf. şi **esenţie** GIA I, 113r, IO, 70; OMT, pf.; CB 1814, 164; BD I, 389; PDP, 99v; AR 1830, 434; RB, 232; CCF, 33; VL, 30r, 75r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **esenţie**, *afire* AVP, 8; **esenţă**, **esenţie** GC I, 153v; **esenţă** AFH, 13; API, 127; VL, 55v, 76r, RCM, 87; HMV I, 22; DFL, 9, 12, 57; FMIL 1847, 224; AF, 196; LMS, 24; SIT, 69; BCD, 308; pe la 1850 forma era frecventă; **esinţă** GCB II, 205; DCB IV, 68 **esenţă, esinţă** PD, 243. (Cf. şi germ. *Essenz*).

ESENŢIAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 200. Cf. şi **fiinţesc** BLM, 63; LB, 218; DLG, 19, 20; **înfiinţat** IRV, 210r; **înfiinţător** TAA, 13; **fiinţelnic** HFP, 87, 202, 272; CPI, anexă 11; MF I, 7v, 22r, 51r; **fiinţial** MFE, 33; **esenţial** IO, 70; MPI, pf.; AR 1830, 106; GC I, 153v; CCF, 56; GRN II, 63; VL, 6r, 6v, 53r; FBE, 76v, 98r; FMIL 1844, 26, 192, 257, 367; DFL, 15, 78, 123; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **esenţial** (*de căpetenie*) BG, VI; **esenţial**

(*adevărat*) CEF, 69; **esenţial** FMIL 1847, 57; Z 1856, nr. 35, 2; JA, 3, 117, 172; VMP, 181.

ESENŢIALMENTE adv. *de cea firească nu să osibeşte* **fiinţeşte** BLM, 22; **esenţialmente** D 1859, 172. (Cf. lat. *essentialiter*, fr. *essentiellement*).

ESOPIC adj. **esopicesc** CBB, pf. 2; VMG, 13.

ESPLANADĂ s. **esplanadă** RB, 227; CA 1852, 95; DCB I, 6; **splanadă** NV, 369; PD, 588. (<fr. *esplanade*).

ESTIMATOR s. („evaluator") **stimător** PBV, 438. (<fr. *estimator*).

ESTIV adj. („estival") **estiv** (*văratic*) SVC, 37. (<lat. *aestivus*).

EŞALON s. (Milit.) **eşelone** pl. RBM, 188. (Cf. fr. *échelon*, rus. эшалон).

EŞALONAT adj. (Milit.) **eşalonat** RBM, 74. (<fr. *échelonné*).

EŞAPAMENT s. (Mec.) *urloi de* **scapement** PFM, 421. (Cf. fr. *échappement*, it. *scappamento*).

EŞEC[1] s. („înfrîngere, insucces") RL, 404; DIB, 5. (<fr. *échec*).

EŞEC[2] s. („şah, jocul") **eşec** GC I, 154r; MCL 1838, 175; NV, 171; StDR, 97; SCC II, 110, 221; PBV, 129; R 1858, 185; *a ţine în* **eşec** DIB, 17. (<fr. *échecs*).

EŞICHIER s. („masă de şah") **eşichier** SCC II, 110; **eşichie** RL, 434. (<fr. *échiquier*).

ETAJERĂ s. RL, 113. (<fr. *étagère*).

ETALA vb. („a expune mărfuri spre vînzare") PD, 244. (<fr. *étaler*).

ETALAJ s. **1.** („expunere cu ostentaţie") **etalagiu** RL, 247. **2.** („expunere de mărfuri spre vînzare") **etalagiu** PD, 244. (<fr. *etalage*).

ETALON s. PFM, 127. (<fr. *étalon*).

ETCETERA adv. **ecetera** AsPR, 12; **etţetera**, **eţetera** PBV, 129; **etcetera**, **eţetera** PD, 244. (<lat. *et caetera*).

ETER s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 200. Cf. şi **etir** VEI, 19r, 22v; AOS, 60; **éteră** GF, 102r; **eteră** VEI, 15r; GF, 133r; BDL II, 426r; **eter** VEI, 17r, 17v; GC I, 156r; SIC, 26; ECS, 97; SHI I, 23; APR, glos. II; RCM, 10; BP, 77; BPB, 12; AF, 39; CA 1848, 79; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi gr. αἰθηρ, it. *etere* şi *etera*).

ETERAT adj. („eteric") NV, 172; PFHN I, 189; 34. (<fr. *éthéré*).

ETERIE s. („asociaţie, mişcare revoluţionară”) **eterie** PIU III, 198; PIU IV, 216; AR 1829, 237; AR 1830, 371; AR 1837, 60, 75, 220; CA 1840, 2; ICI, 28; TR 1854, 64; PBV, 129; **etirie** AR 1829, 198. (Cf. ngr. ἑταυρεύα şi ἑταιρία).

ETERIST s. AR 1837, 60; HP, XIII; CA 1848, 67; RL, 161.

ETERODOX adj., s. (Bis.) GC I, 155v; FMIL 1847, 80; D 1860, 97; PD, 244. (<fr. *hétérodoxe*).

ETERODOXIE s. (Bis.) GC I, 155v. (<fr. *hétérodoxie*).

ETEROGEN adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 200. Cf. şi *părticele* **eteroghénee** HFP, 88; *materii* **eterogenii** (*de deosebită natură*) TAA, 3; **eterogen** GC I, 153v; GTN 1836, 108; HMN, ded.; VVP, 45; FMIL 1844, 61; EV, XXIX; CGR, 35; CDR, 92; BG, 218; pe la 1850 forma era frecventă; **heterogen** MF II, 86v; CCF, 59; **etero-ghen** EPD, XLIII; **eteroghenic** SGR I, 36; *genul* **amestecat** CGR, 42. (Cf. şi ngr. ἑτερογενής, it. *eterogeneo,* germ. *heterogen*).

ETEROGENEITATE s. **heterogheneitate** CCF, 29; **eteroge-neitate** FMIL 1847, 234; CGR, X; NV, 172; StDR, 96. (Cf. lat. *heterogeneitas*, fr. *hétérogénéité*).

ETNOGRAF s. GC I, 153v; PBV, 129. (<fr. *ethnographe*).

ETNOLOGIC adj. INB 1859, 42. (<fr. *ethnologique*).

ETONANT adj. („uimitor”) BMN II, 202. (<fr. *étonnant*).

ETOPEE s. (Ret.) GRR, 101, 104; PD, 245. (<fr. *éthopée*).

EU s. (Filoz.) **însuş** POS, 95; **sineş** POS, 43, 94, 154; 160; EAM, 13; EOI, VII, 93; EPD, XX; RMS, 47; **eu** CRV, 72, 101; EOI, 204, 229; DFL, 10, 19, 35, 67; KFL, 51; CFZ, 73. (Cf. germ. *das Ich*, fr. *le moi*).

EUHARISTIC adj. **evharisticesc** TD III, 211; **evharistic** TD III, 213. (Cf. lat. *eucharisticus*, gr. εὐχαριστικός).

EUHARISTIE s. **efharistíe** IPT, 66, 109; **evharistíe** IPT, 143; MTM II, 314; TD III, 4; **evharístie** LB, 207; **evharistie** VVP, 43; **eharistie**, **euharistie** PBV, 129; **eucaristie** NV, 173; **eucaristie**, **euharistie** PD, 246. (Cf. gr. εὐχαριστία, lat. *eucharistia*, fr. *eucharistie*, it. *eucaristia*).

EUMENIDE s. pl. (Mit.) FNPB II, 170r; NV, 173; AVP, 8; PD, 246. (<fr. *euménides*).

EUNUC s. **evnuh** DC I, 57v, 72v; DC II, 14r, 20v; DC III, 139v; AZ, 83v, 88r, 106v; **eunuc** BD I, 394; NV, 173; CEF, 136; PD, 246; **eunuc**, **evnuc**, GC I, 136v; **eunuh** PBV, 129. (Cf. ngr.

εὐνοῦχος, rus. евнух, lat. *eunuchus*, fr. *eunuque*).

EUROPEAN adj., s. **evropeu** GN, m 142r, 144v, 157r; DC I, 21v; DC II, 11v, 49v; DC III, 220r; DC IV, 3r, 4r, 96r, 230v, VIO I, 32v, 51r, 67v; VIO II, 9v; GIA I, 3r, 7v, 43r, 132r; GIA II, 38r, 100r; VIC, 171v; DIP, 4v, 13v, 27r; MRP, pf.; SPBA, 3, 35, 57, 105; MI, IX, XI; GIC, 4; AR 1829, 54; AR 1830, 165; GC I, 136v; sporadic forma este folosită pînă spre 1860; **evropieni**, **-ene** GN, 77v; DC III, 61v; HOG, 41; AZ, 50v, 52v; CC, 105; AR 1830, 170; SGR I, 27; TGA, 2; SHI II, 122, 123; ROI2 III, 20; **evropian** ROB, 122; SGR II, XII; PMG, 5; IL 1840, 6; **evropiean** SCC I, 162; CA 1859, 29; **evropean** GIA I, 66v; HOG, 49; VIC, 18v; GCA, 4; FC, 22v; GSP II, 33; DCP, pf.; CRac, 9; PCP, 20; TSVM, IV, XIII, 60; GC I, 136v; FD I, 43; AR 1844, 10; PBV, 123; CA 1858, 25; **europeu** PCB, 140; CR 1829, 117; GC I, 136v; VAA, 37; RB, 212, 240; VCL, 39v; KOS, XII; CA 1855, 12, 75; INB 1857, 28; CA 1860, 100; **europen** BDL II, 425v; **european** GC I, 136v; MALP, 4, 33; FTP IV, 105; RB, nr. 10, 4; FL, 63; VVP, 45; FMIL 1840, 197; MID I, 2, 196; PMB, XV; BCB, 19; Z 1856, nr. 17, 3; PBV, 129; RAM, 3; Z 1858, nr. 18, 1; BEC, XL; **europeen** KDP, 85; Z 1856, nr. 3, 2; **europian** SCC I, 167; KOS, XXII; C, 5, 14, 19; RAM, 11. (Cf. ngr. εὐρωπαῖος, fr. *européen* şi *Européen*, lat. *europaeus*, it. *europeo*).

EUROPENISM s. **evropeizmos** AR 1835, 100.

EUROPENIZA vb. **europeniza** (*a face europei*) AR 1838, 199. (<fr. *européaniser*).

EVENTUAL adj., adv. **eventuale** sg. TR 1854, 199; **eventuel** RL, 381, 398; **eventual** Z 1856, nr. 7, 3, nr. 8, 4; C, 3; PD, 246, supl. IX. (<fr. *éventuel*).

EVENTUALITATE s. TR 1854, 1, 146; GM 1854, 326; Z 1856, nr. 6, 2, nr. 8, 4; R 1857, nr. 1, 3; D 1860, 398. (<fr. *éventualité*).

EXALA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 201. Cf. şi **esala** AF, 45, 133; LMS, 26, 32; AAR, 53, 60; BCP, 17, 40, 72; ICI, 20, 48; PIC, 6; PD, 219; **ezala** BCP, 82.

EXALATOR adj., s. *vazele pielii cele* **exhalatoare** *(exhalirende*, *ce scot afară*) SMA, 189, **esalatoriu** NV, 165. (Cf. germ. *exhalieren*).

EXAMINARE s. **examenare** SFT, f.t.; StDR, 82; **examinare**

MCL 1839, 640; CFZ, 110; **esaminare** StDR, 90; GRR, 95; CFZ, 172; Z 1856, nr. 18, 3; NRC, IV, X; BEC, 97; AML, 106, 126; **ezaminare** CA 1856, 18.

EXAMINATOR adj., s. **eczaminator** LOA, 98; RSM, 24r; PBV, 123; **examinator** MCL 1838, 78; PD, 220; **esaminator** BIP, 18, 26; NV, 166; StDR, 90; **ezăminătoare** RL, 383. (Cf. fr. *examinateur*, lat. *examinator*).

EXAMINAŢIE s. („examinare”) **examinaţie** BD I, 395; **esaminaţie** NV, 166. (Cf. lat. *examinatio*).

EXARH s. **exarh** VOG, 1; ME, 256; SIU, 14v; BD I, 395; AR 1829, 151; GC I, 153v; FMIL 1847, 87; CA 1851, 21; StDR, 82; CA 1852, XIX; PBV, 124; PD, 220; **eczarh** VVP, 43. (Cf. ngr. ἔξαρχος, lat. *exarchus*).

EXARHAT s. SHI II, 179, 180; PBV, 124; PD, 220. (Cf. fr. *exarchat*).

EXARHIE s. **exarhie** BD I, 395; **eczarhie** VVP, 43.

EXASPERA vb. **esaspera** SMB I, 66, 142; DCB IV, 136; PIC, 62. (<fr. *exaspérer*).

EXCURSIE s. **excursie** SHI II, 188; IFM, 14; StDR, 83; CA 1859, 123; CA 1862, 34; PD, 223; **excursie** FMIL 1840, 358; LIT, 203; JA, 46; **escursiune** DFL, 111; PFM, 25; **excursie**, **excursiune**, **escursoare** StDR, 92; **escurţiune** WAM, 84. (Cf. fr. *excursion*, lat. *excursio*, germ. *Exkursion*).

EXECUTA vb. Vezi *Împrumut I.*, p. 131. Cf. şi **împlini** GF, 126r; CP I, 279; DAP, 13; MN 1836, 11; SRM, 40, 42, 55, 176; ROM, 41; **săvîrşi** NRC, 126, 212; **execvelui** BD I, 395; **sucuţii** BD II 322; **executa** (**împlini**) AR 1832, 2; **executa** IL 1840, 207; AsLM, 8; WPM, 1, 11, 14, 18; SRI, 205, 231; IFM, 8; BIP, 75; BCD, 21; ROM, 177, 207; CA 1851, 41; StDR, 82; pe la 1850 forma era frecventă; **eczecutarisi** ROI2 III, 50; BFO 1843, 207; AOD, 122; **eczecuta** SRI, 303; ROM, 177; StDR, 80; RBM, 91; NPT, 363; RIT, 15; PBV, 123; **esecuta** MEN I, 73; BDJE, 178; SIT, 73; CGR, 203; BIP, 20; StDR, 91; RBM, 19, 2; CA 1852, 96; GRR, 246; FAM, 29, 114, 219; CA 1854, 58, 82; CFZ, 67; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **ezecuta** CA 1855, 140; Z 1856, nr. 1, 3; VO 1857, 15. (Cf. fr. *exécuter*, germ. *executieren* şi *exequieren*).

EXECUTIV adj., s. (Adm., Jur.) **împlinitor** TPE, 11r; AR 1829,

80, 230; AR 1830, 173; ROI 2 III, 62, IX, 15; SRI, 29, 30; KDP, 23; RL, 132; **săvîrşitor** CR 1829, 63, 152, 316; AR 1830, 30, 165, 323; ROB, 8; CPL, 26; NRC, 125; **executiv** (**împlinitor**) AR 1830, 538; AR 1831, 134; **executiv** MPI, 52; RB, 335; FMIL 1840, 404; RIP I, 71, 199; BCD, 22; StDR, 82; PD, 221; **eczecutiv** SHI, 47; AOD, 27, 70, 228; StDR, 80; **esecutiv** FMIL 1847, 69; NV, 138; BCD, 79; CA 1852, 53; SCC I, 251; CFZ, 162; RAM, 15; LMG, 16; BEC, 99; RF, 4; **esecutiv**, **esecuţiu**, StDR, 91; **esecutiv** (**săvîrşitor**) C, 13. (Cf. fr. *executif*, germ. *exekutiv*).

EXECUTOR adj., s. **ezecutor** PFBM, 27v, 35r; SCC I, 176; CA 1855, 65; **împlinitor** DAP, 210; **împlinitor** (**executor**) CL II, 210; **executor** DAP, 182; MIM, 13, 14, 16, 19, 22; BD I, 395; BR 1829 I, 35; CIRA, 308; BCD, 20; StDR, 82; PD, 221; **execvăluitor** MIM, 2, 3; **execvens** MIM, 32, 36, 52; **sucuţiu** BD II, 324; **eczecutor** AR 1830, 178; GC I, 140r; CPL, 77; AV, 12; SHI II, 33; BGO 1840, 238; BFO 1843, 137; StDR, 80; PBV, 123; **esecutor** FMIL 1847, 114; BP, 212; StDR, 91. (Cf. lat. *executor*, fr. *exécuteur*, germ. *Exekutor*).

EXECUŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. şi **execuţie** PFBA, 623v; CP I, 339; CL III, 20; RPL, 16; PM, 10; UT, 25; MIM 17, 22, 28, 43, 44; LB, 207; CR 1829, 204; AR 1829, 53, 125; GC I, 142r; BAR II, 39; pe la 1830 forma era frecventă; **giucuţie**, **giuguţie** PFBA, 694r; **sucuţie** BD II, 324; **săvîrşire** (**execuţie**) MIM, 1; **execuţie** (**împlinire**) BAR I, 56; **execuţie** GC I, 140r; SR, 53; HAN, 108; RB, 232; VVP, 43; AOD, 122; CA 1850, 61; CA 1852, 68; PBV, 123; **esecuţie** SIT, 314; 320; BIP, 18; BCD, 53; **esecuţie**, **esecuciune** StDR, 91; **ezecuţie** CA 1855, 23; **esecutiune** DFL, 129; DIB, 621; VO 1857, 1; D 1860, 417; **execuţiune** BCI, 175. (Cf. lat. *executio*, fr. *exécution*, germ. *Exekution*).

EXEMPLAR s. **exemplar** DOB, 6; ISF, 4; IN, 4; CP II, 35; CB 1807, XLIII; CB 1808, 38; CL II, 346; CB 1816, 93; MIM, 5, 9, 19, 44; IMC, 4; AR 1829, 254; CR 1830, 334; AR 1830, 42, 183; CR 1831, 52; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **exemplar** (*trup*) AR 1831, 208; **exămplari** CP II, 34; **eczemplar** GC I, 140r; LOA, 42, 47; LO, 17; RSM, 11v, 37v; MN 1836, 51; AR 1837, 170; ROI2 VIII, 29; VVP, 43; StDR, 80; PBV, 123; D 1859, 216; **eczemplari** (*bucată*) AOD, 22; **eczamplar** GC I, 140r; LOA, 115, 116; MPG, 26; BGO 1840, 52; CCB, 63; BCD, 186; **esem-**

plar FMIL 1847, 16; BDJE, 181; BIP, 46; PCI, 5; StDR, 91; RL, 184; CA 1856, 34; Z 1856, nr. 22, 3; R 1857, nr. 3, 4; C, 16; RAM, 14; RIT, 7; BEC, 222; CA 1862, 76; **essemplar** LG III; D 1858, 32; D 1860, 416. (Cf. lat. *exemplar* şi *exemplarium*, germ. *Exemplar*, fr. *exemplaire*).

EXEMPLAR adj. **esemplarnic** BAR I, VIII; **exemplar** CA 1851, 47; CA 1853, XVIII; **esemplar** CA 1852, 46; CA 1853, 40, 46; *de o manieră* **essemplară** LS, 105. (Cf. lat. *exemplaris*, germ. *exemplarisch*, fr. *exemplaire*).

EXERCITA vb. **eczercita** DCN, 94; AR 1844, 15; **exercita** HFP, 145, 187; BCD, 62; CA 1851, IV; CA 1852, 10; CA 1859, 70; **exercita** DFL, 31, 38, 155; BDJE, 28; GLC, 102; BIP, 23; BCD, 29, 63, 566; GRR, 258; CA 1854, XVIII, 11, 13; DILB I, 198; SMB II, 362; GCB II, 205; forma era frecventă pînă la 1860; **essercita** LS, 19; D 1858, 14; **ezercita** CA 1854, 42; CA 1856, 24; **izercita** SHI I, 36; **isercita** CA 1854, 42. (Cf. lat. *exercitare*, it. *esercitare*).

EXERSA vb. **ghimnasi** GIA I, 107v; FGI, 16v; HFP, 266; GC II, 133; AR 1838, 96; **ghimnasi** (*deprinde*) BPN I, 168; **exerţelui** OMT, f.t. v.; **exerselui** CLV, 44r; 134r; **exerţirui** OMT, 75; **exerţi** BAR I, 34; FTP IV, 156; **exersi** FTP III; **exerzi** FTP III, 58; FTP IV, 133, 172; **eczerţa** DCN, 94, 138; **exerciţia** GC I, 139r; **eczerţelui** FD I, 5; **exersa** GTN 1835, 8; ELS, 3; GTN 1836, 23; ECS, 7; RCM, 167; ROM, 238; RBM, 31; SAP, 78; RL, 105, 131; R 1857, nr. 1, 3; JA, 181; D 1858, 1, 7, 11; CA 1861, 129; PD 222; **eccerţa** KDP, 45; **exerţa** KDP, 81; **eczersa** GC I, 139r; PBM, 212; PME, VI; SRI, 290, 305; CA 1852, 66; PBV, 123; **eczersi** SRI, 303; **esersa** SIT, 62, 99; GRR, 152; FAM, 114; BMN I, 59; SSC, XI; 49, 81, 104, 115; SCC II, 382; NRC, III, 193; C, 4; BCI, 23; INB 1857, 16; JA, 91; PTP, 101; INB 1859, 4; D 1860, 85; RF, 4, 23, 29; AML, 10, 33, 164; **eserţa** BCP, 4; **ezersa** SAS, 20; RL, 258; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 4, 4, nr. 6, 3, nr. 15, 2; **exerţia** KOS, XIII; RL, 53; **excersia** RL, 53, 72; **eserţia** SCC I, 42; *se* **exercează** GG, 151; IFM, 15; *danţul ce eu* **eczercez** MBG, 20; *se* **esercează** BPA, 81; *să* **eserceze** SIT, 268; **esercează** CA 1855, 60. (Cf. ngr. γυμνάζω, germ. *exerzieren*, fr. *exercer*).

EXIGENT adj. D 1859, 123; CA 1861, 34. (Cf. fr. *exigeant*, lat. *exigens*).

EXIGENŢĂ s. **esiginţă** DFL, 117, 126; GCB II, 205; **esigenţie** SCC I, 233, 239, 272; Z 1856, nr. 14, 3; **exigenţă** PD, 222. (Cf. fr. *exigence*, lat. *exigentia*).

EXISTA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 202. Cf. şi **existălui** MFV II, 52v; **existelui** MFV II, 122v; CLV, 134v; **exista** GC I, 142r; MF II, 78v; CGF, 15; FMIL 1844, 223; BPA, 79; WPM, 46; BCD, 20; ROM, 214; FDA, 181; CA 1852, 40; VO 1857, 13; PBV, 124; PD, 222; **eczistarisi** RDS, 32r; VL, 19r, 72v; **eczisti** SGR I, 214; SHI I, 51; SHI II, 37, 87; VL, 73r; **egzisti** VCL, 6r; **eczista** GGV, 116; CA 1850, 56, 104; CA 1851, 93; SrDR, 80; CA 1852, 59; PBV, 124; **existi** SMA, 5; VCL, 75v; **esiste** DFL, 46, 80, 119; **exista** FMIL 1844, 147; HMV I, 206; MEN II, 69; FMIL 1847, 50; BDJE, 33; LMS, 42; BPB, 117; AF, 174; GLC, 108; CGR, 18; BIP, 70; BCD, 65, 315, 323; PCI, 34; forma este frecventă pînă la 1860; **essista** LS, 9, 19; SPB, 293; **ezista** GM 1854, 3; Z 1856, nr. 3, 3; **ezisti** SHI I, 14; CER, 45r; **esisti** GLC, 34; **fiinţa** VM, 5, 93, 94, 98; CA 1855, 19; **fiinţi** StDR, 289; SCC II, 27; SSC, VII, 38, 92, 105.

EXISTENT adj. **fiinţesc** BLM, 67; **fiinţător** MPI, 140; **fiitor** LB, 218; DGL, 114; VM, 16, 108; **estitiv** *sau* **fiinţiv** SGR I, 101; **fiinţiv** VCL, 11v; **fiinţiv** (**ecsistitor**) VCL, 77r; **aflător** CIN, 431; **estitor** (**eczistitor**) VL, 8r; **esistător** VMP, 126; **esistinte** sg. DFL, 44; **esistent** RL, 372; VMP, 126; **esistint** BCI, 75. (Cf. germ. *existent*, fr. *existent*).

EXISTENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt*., p. 202. Cf. şi **fiinţă** PSG, 40r; FNC, 134v; MIU, 38, 397; BD I, 419; CLV, 36v; DLG, 15, 16; MF I, 86r; MF III, 47r, 47v, 48r; VM, 100; **estenţie** CV, 28, 33; **estime** (**fiinţă**) FC, 33v, 48v; **estime** SIU, 16r, 26r, 42v; SPBA, 92; DLG, 69, 85, 87; PCB, 4; VMG, 4, 181, 311; HFP, intr. 2, 49, 56; BDC, 17, 95; SGR I, 29, 31; VG, 37; MF I, 8v, 9v; forma este folosită pînă spre anul 1860; **estime** *sau* **fiinţă** EGR I, 93; **estire** TD I, 93, 96, 104; TD III, 1; CCF, 52; **fiinţă**, **estere** BD I, 419; **estere** MSS, 13; SGM, 69, 165; **existere** SIC, 24; SMR I, 118; **estinţă** MF III, 84r, 95r, 96r; PBV, 129; **fiinţire** CGF, 135; VM, 94, 097; SSC, 4; **fiinţare** SMR I, 9; SSC, 1; **fiinţime** VM, 26, 81, 88; **existenţie** BDL I, 111v; CLV, 134v; MFV I, 36v; MFV II, 112v; BRD, 3; BDC, 20; GG, 231; SHI II, 164; PMG, 20; SMA, 4; SMR I, 21; CA 1853, 78; JA, 130; **existenţia** (ὕπαρξις)

MFV I, 36v, 37v; **fiinţa** *sau* **existenţia** TAO, 57; **existenţie** *seau* **fiinţă** AR 1829, 190; **existenţie** (**fiinţă**) AR 1829, 205; **existenţă** GC I, 141v, 142r; MF III, 41v; GTN 1836, 51; MCL 1838, 79; MCL 1839, 771; SMR I, 119; RCM, 115; CA 1851; 29; CA 1852, 1; CA 1854, 136; PD, 222; **existinţa** (**fiinţa**) CR 1829, 58; **existinţă** MF III, 93v; FMIL 1840, 193, 235, 401; HP, XXVI; FMIL 1844, 201; KDP, 51; KOS, XVII; RL, 82; **eczistenţă** MN 1836, 41 87, 88; RB, 396; FMIL 1844, 266; PME, IX, PBV, 124; **eczistenţie** CCF, 41, 69; **eczistinţă** KDP, 115; KMI, 200; **existenţă** FMIL 1844, 259; FMIL 1847, 88; ASI, pf. 3; BP XIII; AF, 4; SIT, 258; BCD, 61, 250; CA 1853, 41; CFZ, 20, 24, 27; Z 1856, nr. 18, 4; LIT, 57; INB 1857, 3; forma era frecventă pînă la 1860; **esistenţa** (**fiinţa**) MCP, 35; **essistenţă** C, 1; **ezistenţă** Z 1856, nr. 1, 2; **esistinţă** FMIL 1844, 107, 349; DFL, 10, 11, 56; FMIL 1847, 67; BDJE, 79; SIT, 236, 259; AF, 3; CGR, VIII, 81; BIP, 45; BCD, 508; forma era frecventă pînă la 1860; **essistinţă** BBS, 8; **ezistinţă** RL, 228; VO 1857, 15; **esistenţie** PGR, 31, 75; AMIM, II; **ezistenţie** AMIM, XXXI; SCC II, 251. (Cf. şi gr. ὕπαρξις).

EXORCISM s. **exorcism** BD I, 395; PD, 224; **exorchism** GC I, 142r, 158r; **essorcism** NV, 403. (Cf. lat. *exorcism*, ngr. ἐξορκισμός, fr. *exorcisme*).

EXORCIZA vb. **exorchisi** MMF, pf.; **exorciselui** BD I, 395; **exorcisa** PD, 224. (Cf. ngr. ἐξορκίζω, lat. *exorcisare*, fr. *exorciser*).

EXORCIST s. **exorcista** BD I, 396; **exorcitator** PMC II, 196. (Cf. lat. *exorcista*, fr. *exorciste*).

EXORDIU s. (Ret.) **exordiu** GC I, 141v, 158r; PD, 224; **exord** MCR, 47, 81, 84; PBV, 124; **eczord** MCR, 83; VVP, 44; **ezordia** *sau* **proimion** GRR, 52; **esordia** GRR, 54, 55. (Cf. lat. *exordium*, fr. *exorde* it. *esordio*, ngr. προοίμιον).

EXPERT adj., s. *fiind* **ispert** (*ispitit*) *întru oştire* FTM, 153; **expert** CPI, anexă 2; CA 1858, 77; PD, 225; *numind şi* **esperi** (*cunoscători preţurilor mărfii*) ROI 2 IV, 6; *cunoscători de acest feli de lucru* (**experi**) ROI2 VIII, 12; **espert** BG, XXI; NV, 168; BCD, 8, 317; StDR, 93; CA 1852, 83; SCC II, 105; BEC, 168. (Cf. fr. *expert*, it. *esperto*, lat. *expertus*).

EXPIA vb. **expia** CV, 30; AsP, XX; AsFA, XX; AVP, 8; CA 1861, 41; PD, 225; **espia** NV, 169; BCB, 45; SMB I, 74; CA 1854,

96; DILB I, 198; Z 1856, nr. 8, 2; GCB II, 205. (Cf. fr. *expier*, lat. *expiare*, it. *espiare*).

EXPIATOR adj. **espiatoriu** NV, 169; **espiator** CFZ, 148; **expiator** PD, 225. (Cf. fr. *espiatoire,* lat. *espiatorius*).

EXPIAŢIE s. **espiaţie** MEN II, 188; NV, 169; CFZ, 148; RL, 230; **espiaţie**, **espiaciune**, **spiare** StDR, 93; **espiaţiune** LIT, 158; **expiaţie** StDR, 83; CA 1855, 102; PD, 225. (Cf. fr. *expiation*, lat. *expiatio*).

EXPLICIT adj. [propoziţii] **explicite** *au curate* EGRM, 27v; EGR, 139; **esplicit** NV, 169; C, 10; BEC, 424; D 1860, 375. (fr. *explicite*, lat. *explicitus*).

EXPLOATA vb. **esploata** BP, XVIII; BCD, 520; SCC II, 231, 312; CA 1855, 96; RL, 55; LIT, 91; D 1858, 6; PIC, 122; BEC, XXXIV; D 1860, 92; **esploeta** BCA, 49; RMS, 84; **expluata** KDP, 43, 95; **espluata** RL, 83; **exploata** CA 1852, 41; PBV, 125; CEG, 82; **sploata** R 1857, nr. 2, 2**; exploata** şi **explota** PD, 226. (<fr. *exploiter*).

EXPLOATABIL adj. PD, 226. (<fr. *esploitable*).

EXPLOATARE s. **esploatare** SIT, 109, 204; BCD, 414; RL, 15; CA 1856, 19; LIT, 1, 7; CA 1857, 56; C 13; JA, 25, 83; PBV, 125; CA 1859, 122; BEC, 47, 57; RF, 22; **exploatare** CA 1856, 60.

EXPLOATAT adj., s. **esploatat** Prop, 108; BCD, 268; SSC, 105; CA 1858, 99. (<fr. *exploité*).

EXPLOATAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 203. Cf. şi **exploataţie** LOA, 86, 87, 88; BGO 1844, 61; StDR, 83; PBV, 125; **exploataţie** şi **explotaţie** PD, 226; **esploataţie** MEN I, 150; MID I, 20; SIT, 25, 90, 109; SSC, VII, XII, 38, 95; SCC II, 372; CA 1856, 19; JA, 34; BEC, 54, 87; **esploataţie**, **esploatăciune** StDR, 94; **espluataţie** KOS, XX, XXI; RL, 45, 97.

EXPLORA vb. **esplora** DFL, 35, 89; NV, 169; DCB III, 76; CA 1857, 18; **explora** PD, 226. (Cf. fr. *explorer*, lat. *explorare*).

EXPLORATOR s. **esplorator** NV, 169; **explorator** PD, 226. (Cf. fr. *explorateur*, lat. *explorator*).

EXPLORAŢIE s. **esplorăciune** DFL 36; **exploraţie** PD, 226. (Cf. fr. *exploration*, lat. *exploratio*).

EXPOZITIV adj. (Gram.) [propoziţii] **expozitive** (*de spunere*) EGRM, 28r; EGR, 140; *propoziţiunea* [...] **espozitivă** PTP, 17.

EXPRES adj., s. **expres** AR 1829, 122; GRN II, 56; VL, 78r;

BCD, 45; PD, 227; **expre**, *într-adins* PD, 227; **espres** FMIL 1844, 110; DFL, 44, 109; CDR, 76; BCD, 99, 105, 310; KOS, XVIII; RL, 83; BEC, 28, 49, 100. (Cf. fr. *exprès*, lat. *expressus*).

EXPRESIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 203. Cf. şi (Lingv., Fiziogn., Poet., Pict. etc.) *atît de urîtă* **expresione** VSN, 381; *într-un* **expresion** [„cuvînt"] VSN, 381v; *mai bone vădiri* (**expresii**) *să aleagă* MPI, 188; **expresie** GPE, 48; SPV, pf. 3; MCR, 24; AR 1837, 27, 369; RB, 279; VVP, 44; ROB2, 599; HP, XXX; WPM, 23; CA 1848, 51; StDR, CCP, 97; CA 1852, 50; RL, 102, 388; PBV, 125; **expressie** PD, 227; **espresie** GC I, 156r; MCR, 75; GTN 1835, 20; MAE, 55; GTN 1836, 36, 51; MN 1836, 38; FL, 13; MCL 1838, 56, 60; MCL 1839, 372, 446, 656; FMIL 1840, 139, 200; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **espresie, espresiune** StDR, 94; **espressie** BDJE, 25; NV, 170; LS, 35; **espresiune** DFL, 49; BG, XVIII, 94; BCD, 73, 521; MGP, 79; GRR, 2, 143, 217; GCB II, 205; LIT, pf., 23, 49; INB 1859, 1, 24; BEC, 6; VMP, 272; D 1860, 87, 282; **espressiune** CEF, 59, 173; DILB I, 198; C, 1, 6; **spresie** R 1857, nr. 2, 2, nr. 3, 3; **spressie** R 1857, nr. 3, 1; **spresiune** R 1857, nr. 6, 1.

EXPRESIV adj. **espresiv** SGR II, 25; MCR, 223; DFL, 29 BDJE, 158; AF, 143; NV, 170; CA 1852, 79; BCB, 12; BMN I, 21; SCC I, 192; SCC II, 154; SMB II, 313; RL, 49, 112, 123; BCI, 128; JA, 35; **espressiv** CEF, 177; DILB I, 198; **expresiv** HP, XXIX; PD, 227. (Cf. fr. *expressif*, it. *espressivo*).

EXPRIMABIL adj., **esprimabil** CGR, 189; NV, 170; **exprimabil** PD, 227. (<fr. *exprimable*).

EXPRIMARE s. **exprimare** VCL, 76r; PBV, 125; **esprimare** CGR, 4, 12; NRC, 194; **esprimaţie**, **esprimăciune**, **esprimare**, **sprimare** StDR, 94; **exprimaţie** StDR, 83.

EXPROPRIA vb. **espropria** GC I, 155v; NV, 170; LIT, 7; **expropia** GC I, 142r, 158r; PD, 227. (<fr. *exproprier*).

EXPROPRIAŢIE s. **espropriaţie** MN 1836, 23; NV, 170; RL, 45; D 1859, 126; **expropriaţie** D 1859, an. II, 61; PD, 228. (<fr. *expropriation*).

EXPUNE vb. **exponere** IO, 60; **exponălui** IMC, 2, 3; **expoza** AR 1835; 123; AR 1837, 260; PME, 31; **espoza** GTN 1836, 34; **esposa** PFHM I, 183; **expune** GC I, 143r, 158r; MPG, 17; KMP, 114; RB, nr. 1, 4, 232; FMIL 1840, 300; AR 1844, 12, 15; BGO 1844,

327; PMH, 114; KDP, 78; CA 1850, 50, 65; pe la 1850 forma era frecventă; **espune** şi **expune** GC I, 154r; GC V, 147v; **espune** GTN 1836, 52; DL, 86; BGO 1840, 306; BPA, 52; MID I, 42, 256; DFL, 93, 168; CA 1847, 40; KFL, VI, IX; FMIL 1847, 95; BP, XI, 176; SIT, 16, 48, 274; NV, 188; BIP, 21; CGR, 81; BCD, 8; StDR, 95; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *exponere*, fr. *exposer*).

EXTAZ s. **éxtasis** VIO I, 31v; **extasis** EPD, 296; **extaz** FMK, 133; RL, 331, 423; CMI, 27, 72; CA 1860, 117; CA 1862, 85; **extază** PBV, 125; **extasă** CEF, 218; **extas** PD, 228; **estaz** VN, 14; ASI, 12, 65; AF, 13, 177; SIT, 66; LMS, 11; PMC I, 48; PCI, 119; CA 1854, 1; ICI, 148; CMI, 164, 165, 198; CA 1857, 61; **estaze** sg. DFL, 182; **estază** AAR, 83; **estas** BDJE, 154; BP, 114, 135; NV, 170; SIM, 140; PMC I, 143; RL, 229; PIC, 9. (Cf. ngr. ἔκστασις, germ. *Ekstase*, fr. *extase*, it. *estasi*).

EXTAZIA vb. **extazia** RB, 224; PD, 56; RL, 49; CA 1861, 1; **extasia** APR, 65; PD, 228; **estasia** VN, 170; SMB I, 107; LIT, 380; D 1858, 4; **estazia** AF, 38; PCI, 127; CMI, 166. (Cf. fr. *(s')extasier*, *it. estasiare*).

EXTAZIAT adj. **extasiat** APR**,** glos. II; PD, 228; **estasiat** NV, 170.

EXTENSIUNE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 203. Cf. şi **extenzie** MF I, 119v, 143r; VCL, 26r; **extensie** VCL, 13r, 13v, 17r; PD, 228; **estensie** BDJE, 177; CGR, IX; CFZ, 21, 58; AML, 69; **estenzie** SSC, 78, 82; **estensiune** DFL, 16, 37; CFZ, 86.

EXTENUAT adj. **estenuat** BDJE, 137. (<fr. *exténué*).

EXTERIOR adj., s. **din afară** MML, 7r; *cît de cultivat este* **dinafarul** *meu* FMIL 1844, 301; **exterior** şi **esterior** GC I, 142r, 155v, 158r; **exterior** (**din afară**) AsG, 94; **exterior** RBM, 78; D 1858, 11; CA 1861, 43; CA 1862, 47; PD, 228; **esterior** DFL, 151; SIT, 318; BIP, 56, 73, 84; NV, 17, 44, 170; LS, 54; SCC I, 247; SCC II, 157; DILB I, 198; forma era frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *exterior*, fr. *extérieur*).

EXTERIORITATE s. **esterioritate** CFZ, 46. (<fr. *extériorité*).

EXTERMINA vb. **estermina** FMIL 1844, 160; MEN, 205; LIT, 171, 173, 190; GCB II, 205; BEC, XLIX, **extermina** AVP, 8; PD, 229; **stermina** PBV, 437. (Cf. lat. *exterminare*, fr. *exterminer*).

EXTERMINARE s. **esterminare** BMN III, 201; CFZ, 174; DILB II, 229.

EXTERMINATOR adj., s. **esterminator** MEN II, 109; **exterminator** PD, 229. (Cf. fr. *exterminateur*, lat. *exterminator*).

EXTERMINAŢIE s. PD, 229. (Cf. fr. *extermination,* lat. *exterminatio*).

EXTERN adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 203. Cf. şi **dinafară** SIU, 50v; AR 1829, 247; **pedinafară** IRV, 142v; **din afară** RB, nr. 17, 3; PDC, XIII; **extern** (**din afară**) HFP, 83; **extern** şi **estern** GC I, 143r, 158r; **extern** HFP, 113; RSM, 32r; AR 1837, 319; RB, nr. 7, 4, nr. 31, 4; VVP, 44; VL, 78v, 80v; SMR I, 42; GPG, 53; FMIL 1844, 231; PBM, 156; pe la 145 forma era frecventă; **extern** GC I, 155v; FMIL 1844, 402; MEN I, 135, 136, 150; PBM, XXIV, XXVIII; DFL, 4; BP, XI; CGR, 5; CDR, 34; forma era frecventă pînă la 1860; *chiemarea* **externă** (**din afară**) BG, IX; **estern**, **stern, dinafară** StDR, 95.

EXTINDE vb. **lăţi** SIU, 12v, 32v, 45v, 51v; **întinde** FAE, 112; **estinde** DFL, 37; BCD, 13; TR 1854, 1. (Cf. lat. *extendere*).

EXTINDERE s. **lăţire** VL, 84v; **estindere** BCD, 63, 404; TR 1854, 3; GCB II, 205.

EXTINS adj. **lat** MF I, 40; VL, 54v; VM, 26; **lăţit** RIP I, 220; **estins** DFL, 16; BCD, 237; TR 1854, 116. (Cf. lat. *extensus*).

EXTRAS s. („rezumat sau copie fragmentară după documente, cărţi sau publicaţii") **extractus** AIC, 25; **extract** RJ, 21, 23, 125; IPC, 12; MIU, 133; PFBM, 50v; CP I, 265; CP II, 166; TD III, 72; MIB, 351; RPL, 8; OAI, 3; VPP, 59, 123, 305; MIM, 4; BRD, 92; BR 1829 I, 26; CR 1829, 24, 64; AR 1829, 5, 19, 23; CR 1830, 5, 8, 357; AR 1830, 33, 41, 180; GC I, 142v, 143r, 149r, 158r; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **estract** MILR, 37; GC I, 154r; CCB, 70, 82, 116; FMIL 1844, 3, 11, 159, 339; KFL, V; FMIL 1847, 37; NV, 171; BIP, 13; BCD, 6, 132; PCI, 6; forma era frecventă pînă la 1860; **estract, estras, stras** StDR, 95; **estrat** SD 1855, 2; **estras** CA 1856, 26; **esstras** D 1860, 417. (Cf. lat. *extractus*, germ. *Extrakt*, fr. *extrait*).

FABRICATOR s. („fabricant”) BD I, 396; SHI II, 245; GLC, XXXIII; PD, 247. (Cf. lat. *fabricator*, fr. *fabricateur*).

FABRU s. **fabrii** *sau* **bărdaşii** SIN, 10; **fabru** AVP, 9. (<lat. *faber*).

FABULATOR s. („fabulist”) BD I, 396; SIC, 40; GGV, 130; NV, 173; PD, 248. (Cf. lat. *fabulator*, fr. *fabulateur*).

FABULOZITATE s. BDJE, 82; NV, 173; PD, 248. (<fr. *fabulosité*).

FACENDĂ s. („afacere, interes”) BDJE, 6; LS, 14. (<it. *faccènda*).

FACEŢIE s. („glumă; bufonerie”) **facetie, faceţie** NV, 173; **facezie** D 1858, 6. (Cf. fr. *facétie*, it. *facezia*).

FACEŢIOS adj. („glumeţ; bufon”) **facetios**, **faceţios** NV, 174; **faceţios** PD, 248. (<fr. *facétieux*).

FACHIR s. GN, 295r; DC III, 97r, 116r; DIP, 18r; SPBA, 30; MEN I, 290; NV, 174; PCI, 18; GM 1854, 2; PD, 249. (Cf. ngr. φακίρης, fr. *faquir* şi *fakir*).

FACSIMIL s. **facsimil**, **facsimilat** NV, 174; PD, 249; **fac-simile** StDR, 285. (Cf. fr. *fac-similé*, lat. *fac simile*).

FACT s. („fapt, întîmplare; act, acţiune”) **factum** RI, 5, 383; StDR, 285; PFHM I, I, 108, 166; PFM, V, 229, 318; **fact** APC, 39r; SCS, 1, 10; KFL, 41; KDP, 53; KOS, XI, XIII; SCC II, 65, 348, 374; CFZ, 3, 17, 23; GM 1854, 3; RL, 70, 199; cuvîntul era frecvent pînă la 1860. (Cf. lat. *factum*, germ. *Faktum*).

FACTIC adj. („faptic”) StDR, 285. (<germ. *faktisch*).

FACTICE adj. **factiţiu**, **factiţ** NV, 174; [lucruri] *artificiale sau* **factiţe** BCD, 240; **factice** WAM, 104; BCI, 91. (Cf. fr. *factice*, lat. *facticius* şi *factitius*).

FACTORIE s. (Comerc.) DC IV, 16v; FD I, 59; AsL, 19; PD, 249. (Cf. fr. *factorie*, germ. *Faktorei*, rus. фактория).

FACTOTUM s. AR 1837, 239; StDR, 285; ASLI, 128; PD, 250. (Cf. lat. *factotum*, fr. *factotum*, germ. *Faktotum*).

FACŢIONAR s. (Milit., „santinelă”) NV, 174; DIB, 272; DILB I, 198; PD, 250. (<fr. *factionnaire*).

FAD adj. NV, 174; StDR, 284. (<fr. *fade*).

FADOARE s. NV, 175; PD, 249. (<fr. *fadeur*).

FAETON s. **1.** („trăsură”) **faeton** GC VII, 1v; StDR, 284; SCC II, 337; CA 1857, 138; VO 1857, 5; **faeton** (*butcă uşoară*) AR 1837, 187. **2.** (Zool.) **faeton** SPV, 174. (<fr. *phaéton*).

FAIANŢĂ s. **faians** MSP, 5; IVA, 84; PSE, 191; **faianţă** RIP I, 283; BIN, 64; **faienţă** StDR, 285; RMS, 61; PD, 249, supl. IX. (Cf. fr. *faïence*, germ. *Fayence*, it. *faènza*).

FAIER s., interj. **1.** („ceartă; dojană”) GC VII, 1v; **2.** („Foc!”, comandă în artilerie) GC VII, 1v. (<germ. *Feuer*).

FAIERVERCHER s. („tehnician de artilerie”) **feiervercher** SRM, 23; **faier-vercher** FAM, 7, 121. (Cf. germ. *Feuerwerker*, rus. феиерверкер).

FAIMĂ s. **famă** OC I, 80v; PSC, 118r; SSB, 4; GC VII, 4v; AV, 59; MCL 1839, 373; RCM, 50, 120; SCMI, 51; AMIM, 28; DFL, 185; PS, 37; AF, 185; **faimă** (**famă**) SPBA, 102; **faima** *sau* **fama** BD I, 409; **faimă** (*slavă*) AR 1837, 369 bis, 383; AR 1839, 35; IL 1840, 85; **faimă** SMR I, 1; LS, 50; CA 1851, 12; StDR, 285; TR 1854, 3; **famă, faimă** NV, 175; PBV, 503; PD, 251. (Cf. lat. *fama*, germ. *Fama*, fr. *fâme*, it. *fàma*).

FAIMOS adj. **famoz** VIO I, 54r; PSC, 117v, 118r; **famos** CV, 26; BD I, 410; GC VII, 4v; MID I, 37, 45; DFL, 37, 158, 164; CA 1852, XVII, XXVII, GRR, 91, 151; CA 1853, XVIII, XXI; CFZ, 111; VO 1857, 14; LG, 28, 76; INB 1859, 30; **fămos** GLC, 12, 29; **faimos** SPBA, 64; AR 1837, 321; MID I, 187; DRB, VII; CA 1847, 45; PS, 56; AF, 48, 115, 149; LMS, 42, 44; NV, 175; CA 1850, 27; PCI, 5, 13; pe la 1850 forma era frecventă; **faimos** *sau* **faimat**, *slăvit* SPBA, 102; **faimos** (*slăvit*) IL 1840, 27; **faimoz** RL, 98. (Cf. fr. *fameux*, lat. *famosus*, it. *famoso*).

FAIN adj. *postavuri* **faine** UB, 30; *hîrtie* **faină** MDWS, 410; **fain** SIN, 10; BR 1829 I, 52; GC VII, 1v; SR, 26. (<germ. *fein*).

FALANGA vb. („a bate la falanga[2]”) AAR, 69.

FALANGĂ[1] s. (Antic. gr., „formaţie militară de luptă”) **falanx** BR 1829 II, 26; **falangă** GC VII, 3r; BPA, 54; **falancă** BAR II, 109; **falancea** (*phalanx*) BAR II, 166; **falanxă** R 1857, nr. 28, 2. (Cf. gr. φάλαγξ, lat. *phalanx*, fr. *phalange*).

FALANGĂ[2] s. („instrument de pedeapsă, pentru bătaie la tălpi; vargă, nuia”) **falangă** DC II, 77v, 78r; GC VII, 3r; VVP, 151; SIM, 214; AAR, 69; APS, 85; RL, 162; AsAL, 7; **fălangă** DC III, 50v, 56v; BDT, 121r. (<gr. φάλαγγας).

FALANSTER s. RB, nr. 30, 2; NV, 175; PD, 251. (<fr. *phalanstère*).

FALANSTERIAN s. NV, 175. (<fr. *phalanstérien*).

FALBALA s. **farbara** GC VII, 7r; PBV, 503. (Cf. ngr. φαλμπαλᾶς şi φαρμπαλᾶς, fr. *falbala*).

FALCE s. **falcea** (*croissant*), [în notă] *unealtă de fer în forma secerei* BCA, 275; **falce** (*coasă*) CA 1857, 91. (Cf. lat. *falx*, *-cis*, it. *falce*).

FALCHIDION s. (Jur.) **falchidion** APC, 320r, 327v; DAP, 130, 144. (<ngr. φαλκίδιον).

FALCON s. (Zool.) **falcon** CIN, 75, 76, 77; StIN, 92; FMIL 1847, 160; **falcon** (*coroi*) IL 1840, 97; **falcon** (*vultur*) IL 1841, 69; **falconii** *sau ulii* MIN, 53. (<lat. *falco*, *-onis*).

FALENĂ s. (Zool., „un fluture de noapte") **falenă**, **farfală** GC VII, 4r, 4v. (Cf. fr. *phalène*, ngr. φαρφάλα).

FALIMENTAR adj., s. **falimentar** (*mofluz*) BGV, 54v, 55r. (Cf. it. *fallimentare).*

FALIRISI vb. („a da faliment") AR 1837, 308. (<ngr. φαλλίρω).

FALSA vb. („a falsifica") DFL, 6; KDP, 81. (Cf. lat. *falsare*, it. *falsare*).

FAMILIST s. **familiaş** BPN II, 277; GC VII, 6r; **familist** CIF, 153; CPL, 58, 63; **familist** (*gospodar*) CR 1830, 409; AR 1830, 38.

FAN s. („loc consacrat, templu") **fanul** *sufletului, adecă trupul* AP, 61. (<lat. *fanum*).

FANAL s. („far"; fig.) BGO 1840, 307; AF, 87; PCI, 74, 75. (<fr. *fanal*).

FANARIOTISM s. AIR I, XVI, XVIII; FMIL 1844, 266. (<*fanariot* + suf. *-ism*).

FANATIZA vb. MEN I, 261; NV, 175; PBV, 503; PD, 252. (<fr. *fanatiser*).

FANATIZARE s. PBV, 503.

FANFARONA vb. („a palavragi") PD, 235. (<fr. *fanfaronner*).

FANFARONIC adj. NPT, 36.

FANFARONIE s. MAE, 18. (<*fanfaron* + suf. *-ie*; cf. şi fr. *fanfaronnerie*).

FANTASIN s. **fantassin** (*pedestraş*) IRV, 142r; **fantassin**, *infanterist*, *pedestraş*, DILB I, 198. (<fr. *fantassin*).

FANTASTĂRIE s. („himeră, idee fantastică”) KFL, V. (Cf. germ. *Phantasterei*).

FANTAZA vb. **fantazi** IEI, 49v; **fantazui, făntăzui** ME, 443; **fantazirui** VD, 119; **fantaza** KCL, 123. (Cf. lat. *phantasiari*, germ. *phantasieren*).

FANTAZIOS adj. **fandasioz** PIU II, 175; **fantazios** BR 1829 II, 37; AML, 32, 33, 37; **fantasios** GC VII, 6r; PBV, 503. (Cf. it. *fantasioso*).

FANTE s. **1.** („figură la cărţile de joc”) **fante** VSN, 383v; GC VII, 5r. **2.** („bărbat uşuratic”) **fant** MCL 1838, 53. (Cf. it. *fante*, germ. *Fant*).

FAR s. (Mar.; fig.) **fáros** DC I, 50v; **pharus** BD II, 184; **far** PIU I, 324; CR 1829, 11; CR 1830, 166, 354; API, 133; IL 1840, 20; RCM, 112; NV, 176; StDR, 287; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **far** (*fînar la port*) IL 1840, 26; **far** (*fanar*) SMR II, 15; **far** (*luminator*) GM 1854, 320. (Cf. gr. φάρος, lat. *pharus*, fr. *phare*, germ. *Pharus*, it. *faro*).

FARĂ s. („gen, soi, neam”) *popor de* **fară** *nemţească* MIR, 310; **fara** *viţei* [de vie] MVV, 23. (<it. *fara*).

FARBĂ s. („vopsea; culoare”) CTT, 238; GLC, 90. (<germ. *Farbe*).

FARETRĂ s. **faretră** (*tulbă*) FTM, 94; **faretră** GC VII, 4v. (Cf. lat. *pharetra*, ngr. φαρέτρα).

FARFARA s. („flecar, palavragiu”) OC I, 28v, 66r; ECG, 30v; GC VII, 5r; PBV, 503. (Cf. ngr. φαρφαρᾶς, tc. *farfara*).

FARFURIE s. **1.** („porţelan; obiect de porţelan”) **farfurie** OC I, 46v, 57v, 68v; GN, 104v, 287r, 292v; DC II, 5v, 25r, 111r; DC IV, 63r, 146v, 269r; HOG, 53; DIP, 12v; AZ, 82r; FC, 13v; HBN, 118; **farfur** CA 1852, 75. **2.** („taler, farfurie”) **farfurie** ME, 200; MG I, 210; POS, 39; CIRA, 212; BFO 1843, 180; DRB, 33. (Cf. ngr. φαρφουρί, tc. *farfuri*, rus. фарфор).

FARINGIAN adj. **farengien** KMA, 372. (<fr. *pharyngien*).

FARISEIC adj. **farisaicesc** HFP, 248; **farizaic** FMIL 1844, 208. (Cf. ngr. φαρισαϊκός, fr. *pharisaïque*, lat. *pharisaicus*).

FARISEISM s. **fariseism** GC VII, 4v; VVP, 151; **farisaism** FL, 22. (Cf. fr. *pharisaïsme*, lat. *pharisaismus*).

FARMACEUTIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **farmacevtíc**, **farmaceutic** GC VII, 5r; **farmaţeutic** (*de spiţerie*) AR

1839, 386; **farmaceutic** AML, 9; PD, 254.

FARMACIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **spiţărie** VEI, 134v; DRB, 218; CMV, 46, 47; **spiţerie** MCI, 11, 12; LVH, 67v; CP II, 58, 60; MCB, 95; MG I, 194; CR 1829, 98; CR 1830, 100, 262; GC VI, 161r; ROB, 139; cuvîntul este frecvent pînă la 1860; **spiţerie, spiţărie** GC VI, 160v; **poticărie** MTM II, 263; **potică** *sau* **spiţerie** CS 1802, 28; **potică** CS 1820, 41; AA, 25; **apotică** CISG, 113; AA, 25; SHI II, 191; **apotecă** CB 1813, 62; BD I, 51; LB, 26; GC I, 75r; FMIL 1844, 352; BZ, 89; **apotecă**, **speţerie** BDL I, 232r; **speţerie** (**apotecă**) CB 1814, 181, 189; **apotecă** (**speţierie**) GLC, XVI; **speţerie, speţierie** ME, 200; **speţerie** CB 1813, 65; BDL IV, 949v; FMIL 1844, 949v; **speţărie** RIP I, 167; **apoticărie** GC I, 75r; **farmacie** *sau* **spiţerie** CR 1830, 99; **farmacie, farmachie** GC VII, 5r; **farmacie** SHI II, 191; PBV, 503; PD, 254; **farmaţie** CMV, 48; **apotecă, apotecărie, farmacie, spiţerie** PD, 74. (Cf. şi lat. *speciaria*, germ. *Spezerei*, ngr. ἀποθήκη, rus. аптека, magh. *patika*, ngr. φαρμακεῖον, it. *farmacia*).

FARMACIST s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **spiţer** OC I, 29v, 84v; LVH, 67v; CP II, 130; MCB, 95; CSM, 11; GIC, 41; MG I, 44; CR 1829, 299; CR 1830, 100, 355; VSC, 90; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **speţier** MDWS, 396; BDL I, 232r; **speţer** BDL IV, 949v; **spiţier** CP II, 67, 130; GIC, 49; TAA, 19; **spiţier, spiţer** GC VI, 160v; **apotecar** *sau* **speţiar** PV, 112; **apotecar, speţier** MDWS, 394; **apotecar** NMSF, f.t., 51; DOA, 27; CB 1813, 62; BDL I, 232r; BD I, 51; PD, 74; **apotecar (spiţer)** BR 1829 I, 32; **poticareş** MTM II, 210, 260, 263, 264; **paticariu** BD II, 163; **apoticarăş** TD III, 355; CB 1813, 65; **apoticar**, *adecă* **spiţier** GC I, 75r; **farmacian**, **farmaceu** GC VII, 5r; **farmacian, apotecar, spiţer** PD, 254; **farmacopeu** R 1858, 2; **farmacier** AML, 7. (Cf. şi lat. *speciarius*, ngr. ἀποθηκάριος, rus. аптекарь, magh. *patikarus*, fr. *pharmacien*).

FARMACOPEE s. **farmacopie** (*lucrare de spiţerie*) PMC I, IX, cf. şi 167; **farmacopie (spiţerie)** Z 1856, nr. 49, 4; **farmacopeu**, *tractat care învaţă meşteşugul d-a face doctoriele* PD, 254. (Cf. ngr. φαρμακοποιΐα, fr. *farmacopée*).

FASCINA vb. NV, 176; PD, 255. (<fr. *fasciner*).

FASCINAŢIE s. **fascinaţie, faştinaţie** [?], **faşinaţie** NV, 176; **fascinaţie** (*încremenire*) SCC II, 218; **fascinaţie** PD, 255. (Cf. fr.

fascination, lat. *fascinatio*, it. *fascinazione*).

FASIE s. (Adm.) **fasiile** *sau mărturisirile* AIC, 31; **fasie** DOB, 8, 9; CIM, 2, 3, 4; MIM, 39; **fasiile**, *adecă spunerile veniturilor* RI, 21; **fasiile** *sau zăciuiala veniturilor* GIA I, 137v, cf. şi 124v; *arătare* (**fasie**) PIM, 4, 6; **fasie** (*arătare*) PIM, 5; *dovediri* (**fasii**) MIM, 21. (Cf. lat. *fassio*, germ. *Fassion*).

FASIONA vb. („a face declaraţie pentru impozit”) **fasionălui** PIM, 6; CIM, 3, 4.

FASIONANT s. („declarant pentru impozit”) CIM, 5.

FASON s. **1.** („fel, chip; croială, model”) **fason** GC VII, 16r; RB, nr. 1, 4; StDR, 287; CEF, 176; R 1857, nr. 23, 4; NPT, 286; PBV, 504. **2.** („mod de comportare, manieră; moft”) **fason** GC VII, 16r; LS, 47, 99; StDR, 287; CEF, 96; C, 162; PBV, 504. (<fr. *façon*).

FASONA vb. LIT, 10, 35, 231; PD, 255. (<fr. *façonner*).

FASONAT adj. R 1857, nr. 18, 4.

FAST s. NV, 177; SMB II, 337; D 1859, 349; PD, 255. (<fr. *faste*).

FASTE s. pl. (Antic. rom.) **fastes** AVP, 9; **faste** PD, 255. (<fr. *fastes*).

FASTIDIA vb. („a cauza neplăcere, dezgust”) NV, 176; PD, 255. (Cf. it. *fastidiare*, lat. *fastidire*).

FASTIDIOS adj. NV, 176; PD, 255. (<fr. *fastidieux*).

FASTUOS s. NV, 177; AVP, 9; PD, 256. (Cf. fr. *fastueux*, lat. *fastuosus*).

FAŞIONABIL adj., s. *soţietate* **faşionable** (*de modă*) AR 1838, 273; **fasionabil** StDR, 287; **faşionabil** RL, 49; **faşionablu** NPT, 361. (<fr. *fashionable*).

FATIDIC adj. RL, 265. (<fr. *fatidique*).

FATIGA vb. („a obosi, a epuiza”) **fatiga** DFL, 68; BDJE, 90; NV, 177; SMB II, 507; VO 1857, 5; PBV, 504; PD, 256; **fatica** BDJE, 139. (Cf. fr. *fatiguer*, lat. *fatigare*, it. *faticare*).

FATIGANT adj. **fatigător** DFL, 9; **fatigant** PD, 256. (Cf. fr. *fatigant* şi *fatiguant*, lat. *fatigator*).

FATIGĂ s. **fatigă** DFL, 24, 25; NV, 177; CA 1853, XXIX; T 1856, nr. 4, 4; PBV, 504; **fatică** BDJE, 128; **fatigaţie, fatigă** PD, 256. (Cf. fr. *fatigue*, lat. *fatiga* şi *fatigatio*, it. *fatica*).

FATUITATE s. NV, 177; PD, 256. (<fr. *fatuité*).

FATUM s. **fatumuri** *sau întîmplări* MIU, 417; *nenorociri* (**fatumuri**) MIM, 15; **fatum** (*soartă*) CNB, 139; **fatum** CTT, 200; GLC, XXXIII; **faturi** (*primejdii*) AR 1830, 138; **fatul**, *decretul soartei* SMR II, 70; **fat** StDR, 287. (Cf. lat. *fatum*, germ. *Fatum*, fr. *fatum*, it. *fato*).

FATUU adj., s. („lăudăros; supărător") **fatu** NV, 177; **fat** StDR, 287; **fatuu** PD, 256. (Cf. lat. *fatuus*, fr. *fat*).

FAŢETĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **faţetă** NV, 177; StDR, 288; PBV, 504; **facetă** PD, 248. (Cf. şi it. *faccetta*).

FAUN s. (Mit.) **faon** PCB, 116; VPA, 5; **faun** GC VII, 1v; CDCE, 221; HBN, 27; DILB I, 199; PD, supl. IX; **Faun, Fauna** BAR I, 145; **faună,** *nălucă, fantasmă* GLC, XXVII. (Cf. lat. *Faunus, Fauna* şi *fauni*, ngr. φαῦνος, germ. *Faun*, fr. *faune*).

FAZAN s. (Ornit.) **fazani** *sau* **fazieni** DC II, 103r; **fazan** DC II, 122r; GIC, 89; MCL 1839, 260; **fazan, fazian** GC VII, 1v; **fezan** VVP, 152; **fazan, fezan** PBV, 502, 506. (Cf. ngr. φαζάνι şi φασιανός, rus. фазан, fr. *faisan*).

FAZĂ s. (Astron.; „etapă") Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **fasis**, *adecă cînd să schimbă luna* MIU, 62; **fazisul** *lunei* AR 1844, 16; **fazele** *lunei* FGE, 7; **fază** SHI, XI, XII; AMIM, XIV; XXV; AF, 201; BIP, 46; pe la 1850 forma era frecventă.

FEBRĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **fevra** (*frigurile*) TMS, 116.

FEBRIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **febril** SMB II, 411; DIB, 219, 492; DCB I, 34.

FEBROS adj. *cazuri* **febroase** WAM, 81. (Cf. fr. *fiévreux*).

FECUND adj. **fecund** DFL, 93, 111; CFZ, 46, 86; DILB III, 217; C, 3; GCB II, 206; AVP, 9; PD, 258; *roditor* (**fecund**) R 1857, nr. 30, 3; **fecond** NV, 178; PIC, 4, 72. (Cf. fr. *fécond*, lat. *fecundus*).

FECUNDANT adj. **fecundător** DFL, 211; **fecundant** FBE, 77r; DILB IV, 199; **fecondant** CA 1862, 47; PD, 258. (Cf. fr. *fécondant*, lat. *fecundator*).

FECUNDANŢĂ s. **fecondanţă** PD, 258. (<fr. *fécondance*).

FEDERA vb. PD, 257. (Cf. fr. *fédérer*, lat. *foederare*).

FEDERALISM s. NV, 178; PD, 257. (fr. *fédéralisme*).

FEDERALIST adj., s. NV, 178; RL, 330, 345; PD, 258. (<fr. *fédéraliste*).

FEDERALIZA vb. **federalisa** NV, 178; PD, 257. (<fr. *fédéraliser*).

FEDERAT adj., s. LB, 254; VVP, 152; LIT, 196; PBV, 605. (Cf. lat. *foederatus*, fr. *fédéré*).

FEE s. („zînă”) BP, 65, 70; NV, 178; StDR, 288; CMI, 171, 198; PD, 258. (<fr. *fée*).

FEERIC adj. AF, 10, 38, 39; ICI, 13; RL, 150; CMI, 134; PIC, 69; INB 1859, 32. (<fr. *féerique*).

FEERIE s. **1.** („farmec, încîntare”) NV, 178; RL, 334; PD, 258. **2.** (Teatru) R 1858, 5. (<fr. *féerie*).

FEIERIE s. („sărbătoare; repaos”) RJ, 353. (<germ. *Feier*).

FELAH s. **felaci**, *adică plugari* AR 1829, 196; **felas** (*ţărani robi*) AR 1832, 406; *săracii* **felah** (*iobagi, robi*) *din Eghipt* FMIL 1844, 198. (Cf. ngr. φελλάχος, fr. *fellah* şi, mai vechi, *félaque* şi *fellach*).

FELCER s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **fălcér** IRF, 102; RA, 53, 54; CR 1830, 64; **felcer** VPP, 325; **felcer** (*subthirurg*) AML, 4, 7.

FELCERIE s. *meşteşugul* **felceriei** BGO 1844, 22.

FELDFEBEL s. („plutonier”) **feldvébel** GC VII, 19r; RO, 16; **féldvebel** CTT, 266; **feldvebel** MCL 1839, 397; **feld-fébel** RO, 25, 26; **feldfebel** BFO 1833, 76; BGO 1844, 157; ROM, 12, 70, 233; RBM, 79; **feld-febel** CA 1859, 72; **feltfebel** BFO 1838, 57; CPO, 18; **fetfebel** ROB2, 630, 633; **fedfebel** ROB2, 633. (Cf. germ. *Feldwebel*, rus. фельдфебель).

FELDMAREŞAL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 60. Cf. şi **feldmarşal** CDG, 25v, 26v, 53v; IEI, 20r, 20v, 60r; NIU, 315v; NB, 24; BPN I, 153; BR 1821, 190; CC, 38; TSVM, 97; GAT, 8; AR 1829, 223; BR 1829 I, 33, 39; forma era frecventă pînă pe la 1850; **feld-marşál** IRF, 63; RA, 45; JNA, 36; BPN II, 176; **féldmarşal** PDJ, 1; **feld-marşal** CIRA, 320; AR 1837, 269; CA 1853, XLIV; **fert-marşal** GN, 161v; **fertmaşal** VAZ, 23v; DC II, 51r; TL, 1r; **fert-marişal** GN, 122; **feldmareşal** VIC, 115r, 117v, 211r; MFV I, 83v; CR 1829, 10; GC IV, 17v; GC VII, 19r; CR 1831, 43; RB, nr. 22, 1; MID I, 188; KDP, 56; RBM, 12; Z 1856, nr. 9, 3; **feld-mareşal** CR 1830, 9; **marşal de cîmp** AR 1829, 155. (Cf. germ. *Feldmarschall*, rus.фельдмаршал, fr. *feld-maréchal*).

FELDMAREŞALESC adj. *treapta* **fertmaşalească** TL, 5v.

FELDMAREŞALIE s. *se lipsi Anibal de* **feldmarşelia** *sa* BPN II, 210.

FELDSPAT s. (Mineral.) **feldspat** PAB, 4; CIN, 342; BIN, 35; CEG, 3, 13, 18; **feld-spat** NV, 178; BIN, 39. (Cf. fr. *feldspath*, germ. *Feldspat*).

FELDSPATIC adj. CEG, 25, 28. (<fr. *feldspathique*).

FELDŢAIGMAISTRU s. („general de artilerie; mareşal") **feldţaigmaister** CSM, 192; CC, 46; **feld-ţaigmaistru** CA 1853, XLV; **feldţaigmaistru** GM 1854, 297. (<germ. *Feldzeugmeister*).

FELICE adj. („fericit") AAR, 52. (<it. *felice*).

FELICITATE s. („fericire") **fericitate** DFL, 123; FMIL 1847, 37, 179; KFL, 72; **felicitate** NV, 178; T 1857, nr. 11, 3; PD, 259; **felicitate**, **fericitate** StDR, 288. (Cf. fr. *félicité*, lat. *felicitas*).

FELICITAŢIE s. („felicitare") **felicitaţie** GC VII, 19r; MCR, 216; RB, 388; DE I, IV, 76; NV, 178; CA 1856, 58; Z 1856, nr. 22, 1; LIT, 121; PBV, 506; PD, 259; **felicitaţiune** GRR, 237; **fericitaţie** VVP, 152. (<fr. *félicitation*).

FELUCĂ s. (Mar.) *unii* **feluca**, *adecă unii luntre* RIC, 226v; **felucă** VAZ, 40v; TB, 168v; AR 1829, 60; GC VII, 19r; NV, 179; StDR, 288; PBV, 506; PD, 259. (Cf. ngr. φελοῦκα, fr. *félouque*).

FEMELĂ s., adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 205. Cf. şi **femelă** MN 1836, 90; MEN II, 101; INB 1857, 10, 43; INB 1859, 12, 38; **femelă, femină** NV, 179; PD, 259. (Cf. şi lat. *femella* şi *femina*).

FENICIAN s., adj. **finichi** RIC, 146v, 179v; **feniţieni** FTU, 6r, 7r, 7v; INB 1857, 34; **finiţeni** SIU, 16r; **finiceni** FIT I, 19r; PIU I, 14; SHI I, 8; **finichieni** SIU, 21r, 50r; **fenichieni** SIU, 53r; **fenichian** ASH, 1; **fenichi** ASH, 1; **fenici** FTM, 27, 63; BR 1829 II, 52; **finici** PIU I, 203; PCP, 31; *corabie* **feneţiască** FTU, 9r, 71r; *cetate* **feniţiască** FTU, 18r; *corabie* **finicească** HET I, 107r; FIT I, 81v; *lance* **feniciască** FTM, 55. (Cf. fr. *Phénicien* şi *phénicien*, it. *fenicio*).

FENIX s. **finícos** RIC, 60; **finic** RIC, 61r; GC VII, 32r; **finix** RIC, 61r; **fínix** OC I, 14v, 72v; MIC, pf.; GCA, 74; DLG, pf. 16; **finíx** GCA, 63; TF, 373; CR 1829, 254; CTT, 224; **fenix** VVP, 152; StDR, 288; CA 1858, 118; PD, 259; **fenix, fenice** PBV, 506; **fenis** BBR, 138. (Cf. gr. φοῖνιξ, lat. *phoenix*, fr. *phénix*, it. *feníce*, germ. *Phönix*).

FENOMEN s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 206. Cf. şi **fenomén**

VIO I, 41v; **fenómenon** GIA I, 147v; MIU, 373; AOS, 121; **fenómena** pl. AOS, 12, 51, 112; **fenómen** GIA II, 46r, 104v; BLM, 175; MIU, 124, 359; AOS, 51; HFP, 119, 137, 138; PIF, 21r; **fenómen** (*ivire*) SIU, 8r; **fenomen** IRV, 169v; MFV I, 26r, 94r; CLV, 26v, 147r; HFP, 137; GC VII, 19r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi it. *fenòmeno*, germ. *Phänomen*).

FENOMENAL adj. DFL, 205; CFZ, 77; PBV, 506; PD, 259. (<fr. *phénoménal*).

FENOMENOLOGIC adj. **fenomenologhic** şi **fenomenologic** CCF, 63. (Cf. germ. *phänomenologisch*, fr. *phénoménologique*).

FERLEGHER s. („editor") **ferlegăr** CL II, 346; GAB, 4; **ferlégher** CL II, 346; DCP, 180; BR 1821, f.t.; LPT, ded.; **ferleghér** CTT, 263. (<germ. *Verleger*).

FERMOAR s. **fermoar** CR 1830, 373; AR 1830, 79; AR 1837, 242; **fermuar** VFD, 31. (<fr. *fermoir*).

FERNAMBUC s. („un soi de lemn adus din America") **fernambuc** CTD II, 222; DCI II, 226; **fernanbuc** PD, 260.

FERTAL s. („sfert, pătrime") *un* **fertal** UB, 1, 15; *un* **fărtali** *de ceas* SIS, 12; *un* **fertai** *de ceas* SIS, 32. (<germ. *Viertel*).

FERTIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 206. Cf. şi **rodos** RIC, 184r; **fertil** *şi* **roditori** CV, 1; **fertil** (*roditor*) SGR II, 132; **fertil** PBV, 508; PIC, 28; INB 1859, 14, 54; BEC, XXXII; PD, 260.

FERTILIZA vb. **fertiliza** BDJE, 56; BP, XIX; INB 1859, 26; **fertilisa** NV, 179; RL, 434; JA, 7; PD, 260. (<fr. *fertiliser*).

FERTILIZAŢIE s. **fertilisaţie** NV, 179; PD, 260. (<fr. *fertilisation*).

FERUGINOS adj. **feruginos** CR 1829, 114; AR 1829, 68; CR 1830, 80; GC VII, 26v; NV, 179; RMS, 91; PFHM I, 41; WAM, 129, 145; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *ferrugineux*, it. *ferruginoso*).

FERVOARE s. **ferboare** DFL, 152; **fervoare** SCC II, 295, 298. (Cf. fr. *ferveur*, lat. *fervor*).

FES s. (Vestim.) **fesuri** (*căciuli*) GSP I, 164; **fes** BFO 1843, 181. (Cf. ngr. φέσι).

FESTĂ s. („sărbătoare, serbare") *îl învita* [...] *la o* **feste** mică CV, 27; **festă** AR 1830, 221; AR 1831, 197; AR 1832, 254; SHI II, 39; **fest** SHI, XIX, XX; FMIL 1847, 30; CA 1854, XXV; CA 1847, 13. (Cf. lat. *festum*, it. *festa*, germ. *Fest,* fr. *fête*).

FESTIN s. LMS, 21, 31; NV, 179; CA 1853, 47, 83; CA 1854, 46; CA 1855, 56; AVP, 9; CA 1859, 107; CA 1861, 62; PD, 261. (Cf. fr. *festin*, it. *festino*).

FESTIVITATE s. TR 1854, 15. (Cf. lat. *festivitas*, fr. *festivité*).

FESTON s. FTP II, 146; BFO 1833, 65; PBV, 508. (<fr. *feston*).

FESTONA vb. PBV, 508. (<fr. *festonner*).

FETIŞ s. *de obşte* **fetişe** *a neamului* SIU, 33v; *de obşte* **fetişă** SIU, 33v; **feticiu** SMR I, 11; **fetici** pl. RL, 227. (Cf. germ. *Fetisch*, fr. *fétiche*, it. *feticcio*).

FETIŞISM s. **fetişmus** [?] SIU, 31r; **fetişism** GG, 146; RIP I, 70; PD, 261. (Cf. germ. *Fetischismus*, fr. *fétichisme*).

FETIŞIST adj., s. GPG2, 108. (<fr. *fétichiste*).

FIACRU s. („trăsură”) **fiacher** GIC, 30; **fiacher** (*droşcă*) AR 1832, 187; **fiacăr** GIC, 50; GC VII, 23v; MPG, 22; FMIL 1840, 250; FMIL 1844, 396; CCP, 126; **fiacăr** (*birjar*) MCL 1838, 205; **fiacrăle** ROI2 III, 125; **fiacru** StDR, 288; NPT, 15; PD, supl. IX. (Cf. germ. *Fiaker*, fr. *fiacre*).

FIASTRU, -Ă s. BDL IV, 1091v; AR 1829, 54; AR 1830, 23; SHI II, 71.

FIDANŢAT, -Ă s. („logodnic, -ă”) BCB, 45, 72; DILB II, 229; DCB I, 15, 49; DCB VI, 68. (<it. *fidanzato*, *-ata*).

FIDEA s. (Alim.) **fideaoa** POS, 194; *fabrică de* **fede** *şi macaroane* AR 1830, 170; **fede** *şi alte aluaturi* BFO 1843, 203; *supă de* **fede** DRB, 2, 19; *budincă de* **fede** DRB, 206; **fedeaoa** DRB, 3, 206, 239. (<ngr. φιδές).

FIDEICOMIS s. (Jur.) **fidocomison** APC, 122r; **fidocomisa** pl. APC, 122r, 123r, 296v; **fidocomis** APC, 122v; **fidei comis** CL II, 123, 126, 223; **fideicomísum** DAP, 31, 149; **fideicomisum** CPI, 98, 245; **fideicomis** SCS, 10; **fidei-comis** CPI, 47, 97; **fideicomis** GC VII, 35r; CPI, 98, anexă 11; PDC, 45; StDR, 289; RL, 338. (Cf. lat. *fideicommissum*, fr. *fidéicommis*).

FIDEICOMISAR s. (Jur.) **fidocomisarios** APC, 309r, 320r; **fidocomisar** APC, 117r, 123r, 320r; **fideicomisar** DAP, 31, 150; SCS, 10; CPI, 99, anexă 11; StDR, 289; RL, 408.

FIDUCIAR s., adj. (Jur.) **fiduţiar** SCS, 10; CPI, anexă 11; *drepturi* **fiduciare** BCD, 63; **fiduciar** PD, 261. (Cf. lat. *fiduciarius*, fr. *fiduciaire*).

FIEF s. NV, 180; DILB I, 199. (<fr. *fief*).

FIERTATE s. („mîndrie”) BDJE, 25; PD, 262. (<fr. *fierté*).

FIGURA vb. **obrăzui** IST, anexa; **figurarisi** MRP, 29; AR 1833, 21; AR 1837, 240, 369; **figuri** BD I, 419; **figura** DCN, 114; GC VII, 30r; FTP I, 25; SGR II, 127; SHI I, 14; AIR II, 285; AIR III, 30; RB, nr. 19, 1, 208; MCL 1838, 19; CCB, 88, 110; DFI II, 13; HP, X, XIV; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *figurer*, germ. *figurieren*).

FIGURAL adj. VDA, 13; WPM, 14. (Cf. it. *figurale*).

FIGURAT adj. [sintaxis] **închipuitori** EBG, 77r; [să se întrebe] *cu cuvinte în propriasca sa înţelegere*, *nu în* **figurască** DCI II, 198; *construţione* **figurată** VOG, 125; **înfigurat** VOG, 104; GRA, 96r; **figurat** BTG, 98v; BDL I, 191v; BD I, 419; EGRM, 28r, 41v; EGR, 102, 124, 126; HFP, 248; SGR I, 56, 75; SGR II, 121; GTN 1836, 70; MN 1836, 72; IL 1840, 104; PEA, 320; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *figuratus*, fr. *figuré*).

FILADĂ s. *500 de* **filăzi** şi alte [...] *cărţi* PCC, 7; **filadă** JA, 29, 30. (<ngr. φυλλάδα şi φυλλάδιον).

FILARMONIC adj. GC I, 95r; RSM, 42v; AV, f.t.; AR 1837, 149; RB, 226; RNA, f.t.; VVP, 153; PBV, 510; AsAL, 5; PD, 263. (Cf. fr. *philharmonique*, it. *filarmonico*).

FILARMONIE s. GC I, 95r; GTN 1836, 46; VVP, 153. (<fr. *philharmonie*).

FILĂ s. **fila** *ce am tipărit-o* PTF, 153r; **filă** GC VII, 32r; AOD, 57; SCMI, XIII. (<ngr. φύλλον).

FILDEŞ s. **1.** („elefant”; vezi şi articolul respectiv) *os de* **fildeş** GN, 46v; AR 1837, 395; LMS, 29; *corn de* **fildeş** HBN, 70; *os de* **fildiş** SPBA, 87; LMS, 29. **2.** („dinte de elefant; ivoriu”) **fildeş** FTU, 9; OC II, 5v; MTT, 99r; GN, 46r, 51v; PTF, 122v; GF, 224r; GIC, 194; MALP, 36; POS, 320; GC VII, 30v; FTP I, 102; EOI, 352; BIN, 293; PBV, 511; CA 1859, 21; **fildiş** FTU, 38v; GIA II, 94v; IRB, 27r; BDL IV, 1093r; CIN, 59; StIN, 87; LMS, 20. (Cf. ngr. φίλδισι, tc. *fildişi*).

FILIALĂ s. **filialuri** OAI, 1; **filial**-*bancuri* SR, 13; **filial** MAR, 61; **filialul** *banc* D 1859, 172. (Cf. germ. *Filiale*, fr. *filiale*).

FILOZOFA vb. **filosofisi** MTT, 145v; DFI II, 17; **filosofi** BLM, 8; MIU, 236; MRP, 6; BD II, 184; PCP, 30; PP, IV; HFP, pf. 2, intr. 21; MF I, 34v, 35r; AsP, XIV; AsFA, XV; MCL 1839,

503; PIA, 6; PBV, 511; **filozofi** MF I, 1r; **filosofa** GC VII, 32r; VO 1857, 15; PD, 263. (Cf. gr. φιλοσοφῶ, lat. *philosophari*, germ. *philosophieren*, fr. *philosopher*).

FILOZOFAL adj. *piatra* **filosofală** BCA, 500; BCI, 18; INB 1859, 131; CA 1861, 85. (<fr. *philosophale*).

FILOZOFIC adj. Cuvîntul este mai vechi în limba română. Semnalăm aici frecvenţa preponderentă pînă spre anul 1840 a formelor în -*esc* şi -*icesc*, în raport cu folosirea sporadică pînă la 1830 a formei în -*ic*. De exemplu, **filosofesc** GF, 101r, 108r, 317v; ZFV II, 112v; PF, f.t.; AZ, 82v; BDL IV, 1093r; MD II, 196v; AOS, 3; MI, VIII; GPF, III; **filosoficesc** CTD II, 204; MTM I, 23, 88; TGR, pf. 1; BLM, 5, 7, 129; MIU, 132; FC, 2r, 2v; BDT, 201r; OMT, 15; BDL IV, 1093v; DCP, pf.; BPN I, 38, 101, 116; LIB, 4; AOS, 4, 13, 43, 51; CRac, 111; SPBA, 75; BR 1821, 30; PCC, 14; CLV, 147r; PCP, 28; GIC, 57, 196; TPE, 6r, 35v; BRD, 93; HFP, ded., 66; CR 1829, 210; forma era frecventă pînă pe la 1840; **filosofic** BDL IV, 1093v; HFP, 1, 369; CR 1830, 91; GPE, 37; RSM, 8v; MF I, 57r; MPE, III; CCF, 8; RB, 399; MCL 1839, 314; VVP, 153; MEN I, 20, 142; DFL, 11; BP, XVI; CGR, 24; CA 1850, 28; PBV, 511; NPT, 355; ASLI, 126; PD, 264; **filosofíc** GC VII, 32r. (Cf. lat. *philosophicus*, gr. φιλοσοφικός, germ. *philosophisch*, fr. *philosophique*, it. *filosofico*).

FIN adj. SPBA, 29, 103; CR 1829, 6; AR 1832, 272; CIRA, 123; RSM, 12r; CIN, 393; KMP, 149; SMA, 229; FMIL 1840, 25, 139, 327; StIN, 5; DE I, 20; BFO 1843, 142; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<fr. *fin*).

FINALITATE s. **finalitate** VM, 146; CEG, 116; **finitate** BMN II, 67. (<fr. *finalité*).

FINE s. **fine** NV, 180; LS, 36; SMB I, 5; ICI, 56; DILB I, 193; SAI, 119; GCB II, 207; AML, 30; PD, 264; **finea** (*fîrşitul*) *cuvintelor* IGR, 221, 222; loc. adv. **în fine** DFL, 4, 23; LS, 11; BMN II, 75; PFHM I, XXIV; CA 1854, XXVIII, 15; CFZ, 5, 27, 75: CA 1855, 17; DILB I, 202; pe la 1855 forma era frecventă; **înfine** CA 1852, XXIX; CA 1853, XXXVI; CA 1859, 39; **în-fine** C, 14; **in fine** BDJE, 37; CA 1852, XXVII; AAR, 83; **în sfîrşit** SPBA, 16, 66; FTP III, 37; FTP IV, 140; MFE, 34; CIRA, 7; CA 1852, 2, 66; RL, 151; **în urmă** CIRA, IV; AsM, 77; AsM2, 179. (Cf. fr. *fin* şi adv. *enfin*, it. *fine* şi loc. adv. *in fine*).

FINIC s. (Bot., „curmal, palmier”) MTT, 22r; HET I, 74r; HET II, 66r; DC I, 86r, 148v; DC II, 185r; FNPB I, 51v; HOG, 49; AZ, 140v; SIN, 3, 7, 13; SPBA, 71; AR 1829, 196; cuvîntul era frecvent pînă la 1860.

FIRMĂ s. (Comerc., Ind.) CL II, 359; RPL, 3; CR 1830, 231; GC VII, 32v; CPI, anexă 11; AR 1834, 88, 129; SR, 11, 25, 36, 38, 41; NPC, 76; MCL 1839, 534, 535; CCB, 7; PDC, 33, 47, 50; JDS II, 442; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Firma*, fr. *firme*).

FIRST s. („prinţ”) **first** LP, 9; JRF, 67; RA, 54; **firşt** LP, 8; IRF, 37, 47, 63. (<germ. *Fürst*).

FISĂ s. (la jocul de cărţi) GC VII, 32v; RL, 391; PBV, 512; NPT, 67.

FISCALITATE s. **fişcalitate** FMIL 1840, 349. (Cf. fr. *fiscalité*).

FISTIC, -Ă s. *alune*, **fisticuri** *şi*... DC III, 168r; **fisticuri** MSR, 101; EOI, 351; **fistic** [arborele], **fistică** [rodul] VVP, 154; **fistic** şi **fustic** PBV, 512, 523; **fîstîci** DRB, 233, 259, 295.

FISTICHIU adj. **vistichiu**, *vezi* **fistichiu** PBV, 69, 512.

FISURĂ s. RMS, 267; AML, 178. (<fr. *fissure*).

FIŞIC s. **fîşicuri** *prin care serbează toate praznicile* GIA II, 22v; *nu mai mănîncă decît* **fişecuri**, *sau şi butincă* VSN, 300r; **fişece** CR 1829, 233; **fişecuri** RO, 18; RB, 258; **fişecul** *de galbeni* MCL 1838, 115; **fişic**, *legătură cu praf ce se pune în puşci* GC VII, 33v; **fişicuri** RO, 29; **făşicuri** AR 1837, 32.

FIXARE s. **fixire** EPD, 399; **fixare** PBV, 510; RF, 32; **fissare** INB 1859, 79.

FIXAŢIE s. **fixaţia** (*statornicirea*) AR 1839, 201; **fixaţie** SIT, 290; PBV, 510; **fissaţie**, **fixaţie** PD, 265. (<fr. *fixation*).

FIXITATE s. **fixitate** PFHM I, 141; **fisitate** GCB II, 207. (<fr. *fixité*).

FIZIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi [geografia] **fisicească** BE, 70r; **fisicesc** ISF, 2; MTM I, 16; OST, 92; RA, 27; BDL IV, 1094v; MPI, 13, 218; SPBA, 6; **fizicesc** BLM, 68; BEM, 80; MIU, 5, 196; OMT, pf.; TD I, 28, 30, 432; GC VII, 23v, 29v; *gheografia* [...] **fisică** DLC, 4; **fisic** PCP, 28; HFP, 22, 138; **fizic** PAFR, 56.

FIZICAL adj. *observaţii* [...] **fizicalice** HPA, 4v, 37r; **fisical**

FMIL 1847, 171; BMN II, 9; WAM, 67. (Cf. germ. *physikalisch*).

FIZICĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207, şi *Împrumut. I*, p. 60. Cf. şi **fisichí** FC, 14v; **fisică** TF, 267; RA, 4; BDL IV, 1094v; MPI, 25; AOS, 96; SPBA, 23; BD II, 184; GIC, 222; PCP, 28; HFP, intr. 12; CR 1830, 91; GC VII, 32v; **fizică** AOS, 31, 54; SPBA, 94, 103; CLV, 147r; DCN, 140; NMP, ded. 3; GC VII, 23v, 29v. (Cf. şi gr. φυσική, germ. *Physik*).

FIZICIAN s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fizicos** AOS, 112, 121, 130; **fisic** BD II, 184; HFP, 147; MF III, 4v, 147v; **fizic** MCB, 103; AR 1829, 226, 233; GC VII, 23v; GPE, 13; AR 1832, 20; MF II, 79r; **fizic** GC VII, 29v; **fizisian** IRV, 32r; CLV, 147r; MFV II, 39v; **fizician** HPA, 41v. (Cf. şi fr. *physicien*).

FIZIOCRAT s. **fiziocrat** RB, 400; **fisiocrat** PD, 266. (<fr. *psysiocrate*).

FIZIOCRATIC adj. **fisiocratic** RB, 376; TR 1854, 321; **fiziocratic** RB, 399. (<fr. *physiocratique*, germ. *physiokratisch*).

FIZIOLOG s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fisiolog** MTT, 27v; ZFV II, 129v; GCA II, 21v; CB 1814, 106; **fiziolog** GC VII, 29v; CCF, 46; AML, 28; **fisiologist** MEN I, 129, 185.

FIZIOLOGIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fisiologhie** DLG, 11; HFP, 200; **fiziologie** GC VII, 29v.

FIZIONOM **1.** Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fisionom, fisiognomon** *şi* **fisiognomist** GC VII, 29v, 32v; **fisionomist** VVP, 154; NPT, 16; D 1859, 406.

FIZIONOMIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fiziognomicesc** TPE, 6r; **fisiognomicesc** HFP, 246; **fisiognomíc** GC VII, 32v; **fizionomic** VVP, 154; **fiziognomic** FMIL 1840, 271.

FIZIONOMIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 207. Cf. şi **fisiognomie** OC I, 48r, 67v; VIC, 66v; GIA I, I, 53v; CBB, 21; SHR, 15; ME, 201; BDL IV, 1094; MFV I, 52r; CCI, 21; CR 1829, 218, 338; GC VII, 33r; FEA, 3; MSR, 28, 45; **fisionómie** VAZ, 3r; TB, 74r, 238v; **fisionomie** TB, 232r; DAB, 138r, 197v; SPBA, 39; VSC, 18; MDP, 16; **fizionomie** CP I, 163; CNB, 112.

FLAGEL s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 208. Cf. şi **flagel** BDJE, 38; NV, 180; LS, 50, 96; BC, 19; AVP, 9; PAD, 9; PD, 266; **flagelă** SMB I, 143; DCB IV, 121; **flaţelă** [?] DILB IV, 199. (Cf. şi fr. *flagelle*).

FLAGELA vb. NV, 181; PD, 266. (<fr. *flageller*).

FLAGELAŢIE s. **flagelaţie** (*lovire*) FDA, 75. (<fr. *flagellation*).

FLAMĂ s. **flamă** CV, 29; PLB, 27; BIF, 11; PFM, 455; BCI, 97; AVP, 9; PD, 266; **flame** (*pară*) CA 1861, 81. (Cf. fr. *flamme*, lat. *flamma*).

FLAMURĂ s. BDL IV, 1094v; CA 1852, 45; CA 1855, 134; CA 1857, 93; R 1857, nr. 2, 1. (<ngr. φλάμπουρο(ν)).

FLANC s. (Milit.) *să lovască pe duşman în* **flangă** (*coaste*) IRV, 21v; **flanc** AIR II, 302; BPA, 57; SRM, 22; SRI, 2; ROM, 6, 13; FAM, 24; RL, 6; NRC, 112, 118; LIT, 119; R 1857, nr. 28, 2; PD, 266; **flanc** (**aripă**) SRM, 10; **flanc** (*coaste*) GM 1854, 324. (Cf. germ. *Flanke*, fr. *flanc*).

FLANCA vb. SMB I, 6. (<fr. *flanquer*).

FLANELĂ s. (Vestim.) **flanelă** GC VII, 62r; SCC I, 133; **flane** BFO 1843, 99; **flanel** FMIL 1844, 59. (Cf. fr. *flanelle*, germ. *Flanell*).

FLATARE s. **coláchie** MTT, 188v, 189v; **colachie** MTT, 188r; FIT II, 19v; PSG, 40r; VIC, 232r. (Cf. ngr. κολακεία).

FLATATOR s. **cólax** MTT, 194v; [om] *de nimica*, [marg.] **cólax** FIT II, 20v; **colax** şi **colac** GC III, 110r; **flatator** PD, 267. (Cf. ngr. κόλαξ, fr. *flatteur*).

FLAUT s. (Muz.) **flaută** FTM, 44, 46; BD I, 422; PSC, 117 r; CMR, 63; FTP I, 106; FTP III, 118; AR 1834, 300; PBV, 512; **flaut** CR 1830, 196; FTP IV, 117; AR 1834, 300; Z 1856, nr. 10, 4; BC, 59. (<it. *flauto*).

FLAUTIST s. GRR, 152; RBM, 14, 15, 20. (<it. *flautista*).

FLEAC s. *cu* **fleacuri** *de acestea* [...] *tot cîştigă ceva* SIM, 230.

FLECAR adj., s. *om* **flecăitori** OMT, 10; **flecar** CMP, 47; MCL 1839, 647; CDCE, 224; RL, 229.

FLEXIBIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 208. Cf. şi **flexibil** GC III, 63r; **flexibel** StIN, 17; SCC II, 239; AML, 158; PD, 267; **flesibil** DFL, 69; **flessibil** DILB IV, 199.

FLEXIBILITATE s. **flexibilitate** CLV, 147r; BIN, 25; PD, 267; **flexibilitate** (*înduplecare*) JA, 101; **flexibitate** GC VII, 63r; **flesibilitate** BG, XVIII; GCB II, 207. (<fr. *flexibilité*).

FLEXIONAR adj. (Gram.) [părţi de cuvînt] **plecătoare** EBG, 26v, 27r, 40v; GRA, 22r; TTE, 2r; **plecate** MGR, 3v; **înduplecă-toare** VOG, 17; **mutăreţe** BTG, 45r; **schimbătoare** SG, 4; MG

II, 143; PGRL I, 22; PGR, 5; **strămutăcioase** SGM, 17; **mutarnice** GRN I, 8, 14; **flexibile** *sau* **aplecative** SGR I, 38; **flexibil** SGR I, 68; **flessibil** BG, 135; CGR, 249. (Cf. lat. *flexibilis*, fr. *flexible*).

FLEXIUNE s. **mutare** IGR, 54, 55; **flessiune** (*îndoire*) RMS, 360; **flexiune** PD, 267. (Cf. lat. *flexio*, fr. *flexion*).

FLORETĂ s. **floret** CR 1830, 234; VVP, 154; AMC, 33; PBV, 514; **floreturi** AMC, 32; **florete** AMC, 33; **fiorete** MBG, 16. (Cf. fr. *fleuret*, it. *fioretto*).

FLORIN s. (Fin.) **florinţi** BE, 67v; PRR, 1; IIE, 13, 18; MDWS, 434; ESI, 10; BFMB, 26v; CMP, 1; IN, 4; CMB, 1; CMO, 1; ISB, 2; MIM, 18, 36; BR 1821, 16; BR 1829 I, pf., 41; SR, 19; PDC, 29; **florint** UB, 12; TF, 206; BD I, 424; GC VII, 67v; **florini** DIP, 12v; CA 1853, XLVIII; **fiurin** GIC, 13; RB, 285; **fiorini** AR 1830, 198; BAR II, 200; SR, 5; AR 1837, 78; AIR II, 230; RB, nr. 4, 4, 285; BFO 1838, 97; FMIL 1844, 53; CA 1847, 73; PDC, 125; **fiorin** GC VII, 29v; VVP, 153; RB, 241; MCL 1838, 96; RL, 283; PBV, 511. (Cf. germ. *Florin*, it. *fiorino*, fr. *florin*, magh. *forint*).

FLUVIAL adj. VVP, 154; T 1856, nr. 1, 3; PD, 268. (Cf. fr. *fluvial*, lat. *fluvialis*).

FOBURG s. GC VII, 42r; AR 1834, 150; AR 1837, 118 bis, 146, 247; CDCE, 17; FGGN, 116; PCI, 49; RL, 240; LIT, 268; PD, supl. IX. (<fr. *faubourg*).

FOILETA vb. DIB, 493, 608. (<fr. *feuilleter*).

FOIŞOR s. *un* **foişor** *cu stîlpii dă marmuri* VIO II, 15v; **foişoare** (*chioşcuri*) GSP I, 164; **foişor** APM, 233; FTM, 255; GIC, 82; AsP, 124, 142; FD I, 13; BGO 1844, 357; SIM, 60.

FOLIANT s. MCL 1839, 633; FMIL 1840, 157, 204. (<germ. *Foliant*).

FOLIO s. *în* **folio** BR 1829 I, 37; FL, 51; AR 1839, 217; FMIL 1840, 293; CN, 51; AsL, 11; PBV, 516; **in folio** GC VII, 35r; RB, 364; SD 1855, 1; **foliu** PD, 268. (Cf. lat. *in folio*, germ. *Folio*, fr. *folio*).

FOND s. Vezi *Împrumut. I*, p. 131. Cf. şi **1.** (Fin., Comerc.) **funduş** FLG, 47; BI, 34; TAI, 9; RPL, 15; RAF, 2, 3; OAI, 1, 3; SR, 5, 6; **fundus** TAI, 18; GMSP, f.t., 25; VPP, f.t., ded.; BR 1821, 167; DGR, ded.; BD I, 449; PTC, f.t.; KIT, ded.; TSI, III; AAM, ded.; MSS, f.t.; VD, V; SR, 13; FMIL 1844, 14, 237, 274; **fondus** TAI,

17; **fund** BI, 7; RAF, 3; TAI, 11, 23; DGR, ded.; StDR, 294; TR 1854, 22; RL, 293; CA 1857, 83; **fondos** AR 1829, 256; SMA, 88; BFO 1843, 74, 104; Prop, 122; CD, 3, 85; AOD, 25; AsE, 7; StDR, 294; SSC, II; CA 1855, 62; RL, 419; CA 1856, 17; **fonduri** (*capital*) CR 1829, 302, 310; AR 1829, 256; **fonduri** (*fonds*) RO, 19; **fond** AR 1829, 170; GC VII, 38v, 48v; BFO 1833, 24; BM, 10; MPG, 3; AR 1837, 114; ROI2 III, 101; RB, nr. 17, 2, 270, 370; FMIL 1840, 354; pe la 1840 forma era frecventă. **2.** („suprafaţă de pămînt") **funduşuri** (*pămînturi*) MIM, 30, cf. şi 14; **fundus** UT, 26; MIM, 10; **fund** UT, 1; **fundii** (*clejile*), **funduri** (*cleşii*) FMIL 1840, 347, 349; **fond** KOS, XXIV. **3.** („conţinut") **fondos** AOD, 78, 184; CA 1855, 22; CA 1861, 15; **fond** BGO 1844, 283; HMV I, 51, 207; MEN I, 97; VN, 32; FMIL 1847, 118; GRR, V, 248; BEC, XXVII, 312; *articole de* **fund** [la un ziar] RL, 67; loc. adv. **în fondos** SCC II, 31; **în fund** LIT, 226. (Cf. lat. *fundus*, germ. *Fonds* pl., fr. *fond* şi *fonds*).

FONETIC adj. *telegraf* **fonetic** Univ 1846, 134; *princep* **fonetic** *şi logic* FMIL 1847, 119, cf. şi 133; *metoda* **fonetică** [de învăţare] BIP, 7; *semănătate* **sunetică** (*la sunet, la litere*) FMIL 1847, 119. (Cf. fr. *phonétique*, germ. *phonetisch*).

FONTANELĂ s. (Anat.) **fontanelă** FMK, 174; HBV, 11; WCP, 135, 137; PAD, 12; **fontanelă**, **fîntîneauă**, **fîntînelă** PMH2, 50; **fontănele** AML, 76. (Cf. fr. *fontanelle*, lat. *fontanella*).

FOR s. (Antic. rom.; ext.) **forum** OTB, 9, 14; DOB, 4; PFBM, 2r, 16v; ESI, 119; PFBA, 614r, 615r, 617r, 618r, 621v; CL I, 37, 54; CCI, 2; AR 1837, 26; ROI2 VIII, 4; CCM, 2; LIT, 23; AVP, 9; **for** APC, 39v; CL I, 54; BD I, 427; TSVM, 20; BRD, II, 85; CRV, 6, 14; ZEV, 3; AV, 30, 69; pe la 1835 forma era frecventă; **foru** *roman* (*piaţu roman*) BAR I, 14; **forul** (*piaţa veche*) GTN 1836, 71 bis; **foruri** *sau iarmaroace* CA 1851, XVI; CA 1852, XL; CA 1853, LVI; **forul** (*piaţa*) CA 1858, 102. (Cf. lat. *forum*, germ. *Forum*, gr. φόρος, fr. *for*).

FORMALISM s. (Filoz.) MF I, 59r, 59v; MF III, 51r. (Cf. germ. *Formalismus*, fr. *formalisme*).

FORMALIST adj. GC VII, 38v; RL, 345; DCB VI, 62; D 1860, 395; PD, 269. (<fr. *formaliste*).

FORMALIZA vb. GC VII, 42r; D 1860, 87. (<fr. *formaliser*).

FORMAT s. CR 1829, 238; CR 1830, 180, 395; AR 1830, 68,

94; GC VII, 38v; GTN 1835, 1; MN 1836, 10; AR 1837, 97; IL 1840, 2; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (<fr. *format*).

FORMATOR adj., s. **formător** BD I, 434; IGE, 240; FMIL 1847, 125; CFZ, 23; **îmformător** StIN, 28; **formator** ELS, 6; PBV, 517. (Cf. lat. *formator*, fr. *formateur*).

FORMĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 209, şi *Împrumut. I*, p. 61. Cf. şi **chip** EBG, 29r, 37r, 42v, 66v; **închipuire** EBG, 30r; **furmă** *sau* **închipuire** EBG, 38r; **furma** *sau* **shima** EBG, 117v; **shimă** GN, 47r; **formă** VEI, 11v, 39r, 115r, 170v; **formă** (**chip**) CRac, 86; **chip**, *adecă* **formă** DLG, 294; **formă** *şî* **furmă**, *vezi* **chip** GC VII, 40r; **chipuri** (*muştre*) CME, 1; *muştre* (**forme**) CML, 5; **forma** (*făptura*) IL 1840, 23.

FORMIDABIL adj. MEN II, 258; NV, 181; LS, 88; SMB II, 478; D 1858, 6; INB 1859, 135; PD, 269. (Cf. fr. *formidable*, lat. *formidabilis*).

FORMULA vb. GC VII, 42r; MEN I, 132; MEN II, 75, 112, 168, 194; DFL, 151, 199; BCD, 178; TR 1854, 67; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *formuler*, germ. *formulieren*).

FORMULAR s. **formular** DCI II, 206, 214; IIE, 20; IIS, 19; IPC, 5; RI, 18, 19; OP, 32v, 34v; DOA, 13, 49; VPP, 123; MIM, 4, 11, 19; AR 1830, 191; GC VII, 38v; FEA, 14; BAR II, 12, 53, 79; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *pilda sau* **formulariul** AIC, 25; *după* **formulariu** (*noima*) *ce s-au aninat la...* CP I, 357. (Cf. germ. *Formular,* fr. *formulaire*).

FORMULARE s. *închipuire* (**formulare**) AIC, 21; *le dă lor aşa* **formulare**, *unde nimica...* OP, 31v. (Cf. germ. *Formulierung*).

FORMULĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 209. Cf. şi **formulă** MIU, 152; MIR, 311; MIM, 1, 8, 16; **formulă** GC VII, 38v; BAR I, 171, 194; BAR II, 79, 88, 164; AR 1834, 164, 178; CRV, 92; pe la 1830 cuvîntul era frecvent.

FORPOST s. (Milit.) IRF, 68; GC VII, 42r; RO, 17; AIR II, 82; BGO 1844, 55; TR 1854, 1; NRC, 3; PBV, 517. (<germ. *Vorposten*).

FORŞPAN s. UB, 20; ORC, 392; VPP, 90; GIC, 24. (<germ. *Vorspann*).

FORŞTADT s. **forştadt** (*oraş afară de cetate*) GSP I, 161. (<germ. *Vorstadt*).

FORŞUS s. *bancul dă* **forşusuri** (*bani înainte*) SR, 50; **forşus** SR, 51, 52. (<germ. *Vorschuss*).

FORT s. (Milit.; „castel, cetate”) RIP I, 129; TR 1854, 44; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 10, 1; LIT, 188; C, 159; PBV, 517; AVP, 9; CEG, 47. (Cf. germ. *Fort*, fr. *fort*).

FORTE adj., adv., s. **fortele** (*omul cel tare, puternic*) CEF, 102; **forte** PIC, 124; BEC, XXIV, XLIII; PD, 269. (Cf. it. *forte*, lat. *fortis*).

FORTEPIAN s. (Muz.) **fortepiano** GC VII, 42r; RB, 264; **fortepian** (*clavir*) IL 1841, 363; **fortepian** BCD, 590; **fortopian** [?] PBM, XXVII. (Cf. fr. *forte-piano*, it. *fortepiano* şi *pianoforte*).

FORTIFICARE s. RL, 10; DILB I, 199; Z 1856, nr. 5, 3; LIT, 293; CA 1857, 14; ASLI, 147, 304; PBV, 517; PIC, 122.

FORTIFICAT adj. CPO, 50; Z 1856, nr. 44, 2; LIT, 289, 303; D 1859, an. II, 5. (Cf. fr. *fortifié*).

FORTIFICATOR adj., s. PD, 270.

FORTUIT adj. DFL, 38, 66; PD, 270. (Cf. fr. *fortuit*, lat. *fortuitus*).

FORTUNAT adj. *ostroavele* **fortunate** (*adecă norocoase*) HOG, 147; **fortunat** NV, 181; DILB I, 199; PD, 270. (Cf. it. *fortunato*, fr. *fortuné*).

FORTUNATIC adj. *trecirea din Franţia la Anglia au fost ostenitoare şi* **fortunatică** AR 1834, 37.

FORTUNĂ s. *serbătoarea* **fortunei**, *adecă a norocului* OST, 36; *noroc sau* **fortună** DO, 38; **fortună** (*noroc*) FTM, 40; AsP, II; AsFA, III; MCL 1838, 23; CA 1854, 116; Z 1856, nr. 8, 1; CA 1858, 108; **fortună** (*soartă*) GGV, 70; **fortună** SPBA, 72, 73; GG, V; SHI II, 52, 244; CA 1847, 3; NV, 181; cuvîntul este frecvent pînă la 1860. (Cf. lat. *fortuna*, it. *fortuna*, fr. *fortune*).

FORŢA vb. **forţia** CV, 28, 34; **sforţa** SIT, 82, 92, 99, 135, 322; BIP, 29, 31; NV, 360; LS, 19, 44, 96, 127; CA 1854, 10; CA 1855, 23; CA 1856, 15; Z 1856, nr. 9, 2; DILB III, 223; D 1860, 85; **forţa** DIB, 532; PD, supl. IX. (Cf. fr. *forcer*, it. *sforzare*).

FORŢAT adj. **sforţat** SHI II, 191; DIB, 203; PIC, 132; **sforţat** (*silit*) PMC I, 145; CEF, 201; **forţat** BCI, 118.

FORŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 209. Cf. şi **forţie** CV, 32; PFM, 406; **forţă** (*silă*) MIR, 16; FDB, 39; FTM, 172; SIC, 67; **forţă** (*năsîlnicie*) FTM, 173; **forţă** SHI II, 43, 58; SIT, 3, 19, 142,

152, 207; NV, 181; StDR, 292; pe la 1850 forma era frecventă; **sforţă** SHI II, 34, 240; LMS, 34; SIT, 39; AF, 68; CA 1854, LIII, 12; RL, 384; DILB I, 212; C, 3; PD, 567; **sforţă** (*silă*) NV, 360.

FOSĂ s. *cu* **fosă**, *adecă cu groapă încungiurate* FDB, 41; **fosă** (*hindic*) AR 1832, 218; **fossa**, *şanţul* AVP, 9; [cetatea] *era întărită cu ziduri şi cu* **fossate** LG, 41; **fossată**, *şanţ* PD, 270. (Cf. lat. *fossa*, it. *fossa* şi *fossato*, fr. *fosse*).

FRAGIL adj. **fraghil** (*fărmători*) CIN, 368; **fragil** NV, 182; NPT, 232; BBR, 101; PD, 270. (Cf. germ. *fragil*, fr. *fragile*, lat. *fragilis*).

FRAGILITATE s. NV, 182; LMB, 146; PD, 270. (<fr. *fragilité*).

FRAGMENTAR adj. **fragmentar** MF II, 1v; CFZ, 20; **fragmentaric** VL, 54r. (Cf. fr. *fragmentaire*, germ. *fragmentarisch*).

FRANC **1.** s („moneda”) **franc** VIC, 160v; BR 1829 I, 49; GC VII, 70v; VVP, 155; StDR, 293; *2* **france** TSVM, 89. **2.** s., adj. („francez”, vechi) **franci** *sau* **frînci** GN, 75r; **frînci** (*franţozi*) IF, 1; **frînci** MDNU, 71; **franchi** *şi alimani* NIU, 176r; **franc** VVP, 155; [limbă] **frîncească** BLM, 10; MDNU, 68; *ţara* **frîncească** MIU, 403. (Cf. fr. *franc*, germ. *Franke*, it. *franco*).

FRANCEZ s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 61. Cf. şi **franţoz** DAB, 128v; HO, 49; LP, 4; IRF, 59; BTG, 6r, 73v; BTGO, 21v; BDL I, 17v; GSP II, 28; RA, 67; AOS, 19; GPF, VI, 374; BDC, 127; AR 1830, 104, 213; GC VII, 71v; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **franţuz** AOS, 4; CR 1830, 398; VL, 52v; HP, 11; **franţez** FC, 40v; SPBA, f.t.; PCC, 11; MCB, 66; OFR, f.t.; DCN, 70; HFP, 59; FTP I, 5, 54; SPV, VI; BAR I, 143; RSM, 8v; TGA, 4; forma era frecventă pînă la 1860; **francez** PCB, 144; KOS, XXVI; R 1857, nr. 24, 4; RAM, 12; NPT, 362; **frances** FMIL 1847, 25; C, 16, 19; D 1858, 6; D 1860, 87, 100. (Cf. ngr. φραντσεζος, it. *francese*, germ. *Franzose*, rus. француз, fr. *français*).

FRANCISCAN adj., s. (Bis.) **franţiscan** DC I, 57v, 84r; DC IV, 265r; VIC, 75v; MIB, 29; GC VII, 72r; **franţişcan** DC IV, 265r; OTB, 10; VIO I, 55r; TF, 414; **franţeşcan** DC IV, 271r; **franchiscan** NIU, 227v; **franciscan** DL, 79; BMN I, 17. (Cf. gr. φραγκισκᾶνος, germ. *Franziskaner*, it. *francescano*, fr. *franciscain*).

FRANCMASON s. **franc-mason** PTF, 4r, 33v; **farmazon** PTF, 9r; **francmason**, *vezi* **farmazon** GC VII, 70v. (Cf. fr. *franc-maçon*,

rus. фармазон).

FRANCMASONERIE s. **franc-masonie** PTF, 15v, 16r, 29v, 34v; **franc-masonerie** PTF, 46r; **francmasonerie** PD, supl. IX. (<fr. *franc-maçonnerie*).

FRANCMASONIC adj. **franc-masonesc** PTF, 18r, 20v, 40v. (Cf. fr. *franc-maçonnique*).

FRANCO adv. (Comerc.) *prenumerant* **franco** (*adecă fără a mai plăti alte cheltuieli*) BR 1829 I, pf.; **franco** AR 1829, 250; GC VII, 70v; AR 1831, 237; AR 1834, 44; MCL 1839, 304; JDS II, 442; StDR, 293; GM 1854, 163; JA, 1; PBV, 518. (Cf. germ. *franko*, fr. *france*, it. *franco*).

FRANJ s. *epoleturi cu* **franjuri** BFO 1843, 418; *perdele cu* **franjuri** CA 1857, 39. (<fr. *frange*).

FRANŢUZESC adj. **franţozesc** VAZ, 1r; VIO I, 55v; VIO II, 9v; PTF, 4r, 33v; LVH, 1r; FNPB I, f.t.; FC, 51v; HO, 52; IRF, 7; TF, 174; TID, 4; BDL I, 137v; MCB, 39; OFR, 42; TSVM, I; BR 1829 I, 47; BDC, 11; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **franţuzesc** OC I, 45r; TB, 61v; PSG, 22r, 83v; VIC, 133r, 202r; GIA I, 7v, 21r; FC, 51v; AZ, f.t.; APC, 176v, 354r, 405v; BTGO, 7v; LP, 7; DCP, pf.; FNB I, f.t.; MALP, 30; FGP, 9; FTP I, 53.

FRANŢUZEŞTE adv. **franţuzeşte** VRM, 82; VIC, 8r, 24r, 133v; **franţozeşte** CPN, 29, 35; DO, 76; MCB, 64; BDC, 91; DTN, f.t.; RB, nr. 5, 4; MCL 1839, 262; VVP, 155; SIM, XI; PBV, 518.

FRANŢUZISM s. **franţozism** FMIL 1847, 170; **franţuzism** RL, 339.

FRANŢUZOAICĂ s. *o* **franţozoaică** CB 1818, 68; *o* **franţoa-ză** GIC, 232.

FRANZELĂ s. **franzolă** PSE, 323; DRB, 224; SCC II, 18; **franzelă** WAM, 26; WCP, 44; PBV, 518. (<ngr. φραντζόλα).

FRAPA vb. PD, supl. X. (<fr. *frapper*).

FRAPANT adj. HMV I, 11; BMN III, 107; INB 1857, 24; BCI, 76; PFM, 419; INB 1859, 95. (Cf. fr. *frappant*, germ. *frappant*).

FRATRICID s., adj. **ucigaş de frate** MTT, 247r; **ucidere de frate** IRV, 19r; **fratucidere** GC VII, 74r; MEN II, 41; **fratucigaş** GC VII, 74r; **frate-ucigaş** CIRA, 16; **fratucid** PCI, 167; VO 1857, 3; **fratricidiu** BMN II, 93; **fratricid** PBV, 518; PD, 271. (Cf. *fratricide*).

FRAUDĂ s. **fraudă** (*înşelătorie*) CEF, 38; **fraudă** BEC, 34, 36, 57, 73; **fraudare** PD, 271. (Cf. fr. *frauder*, lat. *fraudare*).

FRAUDULOS adj. **fraudolos** BEC, 41; **fraudulos** BEC, 109, 407. (<fr. *frauduleux*).

FRAZEOLOG s. **fraseolog** GC VII, 72v. (<fr. *phraséologue*).

FRAZEOLOGIE s. **fraseologie** GC VII, 72v; T 1856, nr. 2, 3; PBV, 518; **frazeologie** RL, 119; **frasologie** R 1858, 194; **frasseologie** PD, 271. (<fr. *phraséologie*).

FRECVENTATIV adj. (Gram.) *verbe* **frecventative** BDL I, 134r; *verburile* **adesetoare** (**frecventative**) DGR, 132; *verburi* **frecventative** SGR I, 101; [verbe] **adesfăptuitoare** PGRL I, 102; [verbe] **poftoritoare** *sau* **frecventative** (*frequentativa*) BG, 111; **frecuentativ** PD, 271. (Cf. lat. *frequentativus*, germ. *frequentativ*, fr. *fréquentatif*).

FRECVENŢĂ s. **frecvenţie** StDR, 293; **frecuenţă** PAD, 200; PD, 272. (Cf. lat. *frequentia*, fr. *fréquence*).

FREGATĂ s. (Mar.) **fergadă** OC I, 118r; **fregată** VIC, 23v; RA, 65; BR 1821, 155; CSM, 16; BR 1829 I, 34, 37; CR 1829, 16; AR 1829, 5, 18; SPT, 117; GC III, 6r; GC VII, 73v; **fergată** CIRA, 265; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. φρεγάδα şi φεργάδα, fr. *frégate*, germ. *Fregatte*, it. *fregata*).

FRET s. *strîmtoarea mării* (**fretul**, *boazul*) SIU, 81v, cf. şi 51v; **fretul** (*strîmtoarea*) CIRA, 324; EGI, 42, 101; GTS, 24r; GRN II, 115; GGV, 74; StDR, 293; LMG, 34, 45. (Cf. fr. *fret*, it. *freto*, lat. *fretum*).

FRIABIL adj. GC VII, 74v; INB 1859, 110; CEG, 18. (Cf. fr. *friable*, lat. *friabilis*).

FRIABILITATE s. HMV II, 215; PD, 272. (Cf. fr. *friabilité*).

FRIGID adj. *apă* **frígidă**, *adecă rece* FDB, 84, cf. şi 108; **frigid** PD, 272. (Cf. lat. *frigidus*, germ. *frigid*, fr. *frigide*).

FRIGIDITATE s. PD, 272. (Cf. fr. *frigidité*, lat. *frigiditas*).

FRIGORIFIC adj. PFHM I, 162, 232. (<fr. *frigorifique*).

FRIZĂ s. (Arhit.) **friză** GC VII, 77r; BC, 63, 89; **friz** VDA, 13. (Cf. fr. *frise*).

FRUGAL adj. *viaţă* **frugală** (*cumpătată*) HMV I, 132; **frugal** NV, 183; StDR, 294; CA 1852, 42; WAM, 166; CA 1857, 102; JA, 7; CA 1859, 122; PD, 273. (Cf. fr. *frugal*, lat. *frugalis*, germ. *frugal*).

FRUGALITATE s. SHI II, 62; HMV I, 88; NV, 183; StDR, 294; AVP, 10; PD, 273. (Cf. lat. *frugalitas*, germ. *Frugalität*, fr. *frugalité*).

FUMA vb. *tiutiun nu* **afumez**? VRM, 48, cf. şi 43; **afuma** (*trăgea ciubuc*) AR 1835, 157; **fuma** (*trăgea*) [ciubuce] AR 1835, 154; *a* **fuma** *sau a trage tabac* SRM, 152, cf. şi 138; **fumă** [„fumează”] PS, 37, SIT, 88; RMS, 113; *să* **fum** *o ţigară* RL, 402; **fumează** PS, 37; **fuma** PD, 274. (Cf. fr. *fumer*).

FUNDĂ s. AS, 23; BP, 104. (Cf. ngr. φοῦντα).

FUNERALII s. pl. **funeralii** StDR, 295; Z 1856, nr. 28, 3; **funeraiuri** LIT, 412; **funeraiu** s.n. PD, 275. (Cf. lat. *funeralia*, fr. *funérailles*).

FURIER s. (Milit., Adm.) **fourir** IPC, 7; **furier** AR 1829, 174; CR 1830, 404. (<fr. *fourrier*).

FURNAL s. **fornal** PFHM I, 43; PFM, 85, 167; **furnal** PFM, 487; PD, supl. X.

FURNIZOR s. **furnissor** DIB, 442; **furnizor** Z 1856, nr. 4, 3; **furnisor** D 1859, 124. (<fr. *fournisseur*).

FUSTANELĂ s. (Vestim.) VVP, 156; PS, 11, 21; ASLI, 147; PBV, 523. (Cf. ngr. φουστανέλλα, fr. *fustanelle*).

FUZIBIL adj. **fusibil** PFHM I, 148; CFZ, 104; BIN, 28; PD, 275. (<fr. *fusible*).

FUZIBILITATE s. **fusibilitate** PD, 275. (<fr. *fusibilité*).

FUZIONA vb. **fusiona** BEC, XLIX; **fuziona** CA 1860, 102. (<fr. *fusionner*).

FUZIONIST adj. *comitet* **fuzionist** GM 1854, 4. (<fr. *fusionniste*).

G

GAJ s. **gaje** sg. [cu litere lat.] FLG, 49; **gaj** (*amanet*) AR 1831, 168; **gaj** HP, 35, 36; StDR, 47; RL, 376, 427; R 1857, nr. 8, 1; PBV, 77; CA 1859, 138; CA 1861, 156; **gagiŭ** FMIL 1847, 140; NV, 189; CA 1855, 132; T 1856, nr. 4, 1; T 1857, nr. 5, 2; C, 3; D 1852 an. II, 52; BEC, XVII, 52, 78, 154; CA 1861, 116; PD, 276; **gagiŭ** *sau ipotecă* CA 1855, 70; **gagiŭ** (*siguranţă*) CEF, 144. (Cf. lat. *gage*, germ. *Gage*, fr. *gage*, it. *gaggio*).

GAJIST adj., s. *creditor* **gagist** BEC, 154, 322. (<fr. *gagiste*).

GAL s. („locuitor al vechii Galii") **gali** *sau chelţi* GN, 74v; **galuşi** pl. HO, 9; **gal** PCP, 31; GC II, 115v. (Cf. lat. *gallus*, ngr. γάλλος, fr. *gal*).

GALACTOFAG adj., s. **galactofaghii** *sau mîncătorii de lapte* CRac, 105; **galactofag** GC II, 115v. (Cf. lat. *galactophagus*, fr. *galactophage*).

GALANTINĂ s. (Culin., „gelatină") **galantină** *de purcel* […], **galantină** *de curcan* DRB, 131, 132. (<fr. *galantine*).

GALAXIE s. (Astron.) **galáxie** RIM, 284; **galaxie** FC, 50r; GC II, 115v. (Cf. gr. γαλαξίας, fr. *galaxie*).

GALENIC adj. (Farm.) **galeníc**, **galenicesc** GC II, 115v. (<fr. *galénique*).

GALERIAN s. („condamnat la galere") CDCE, 181. (<fr. *galérien*).

GALETE s. pl. („gogoşi ale viermilor de mătase") **galete** SEC, 220; MCF, 58; **galete** *sau coconi* TCB, VI. (<lat. *galeta*).

GALIC adj. („privitor la gali, la francezi; francez, franţuzesc") **galicesc** VOG, 136; BRN II, 252; RDS, 1v; BR 1829 II, 7, 18; HFP, 253; BFO 1833, 174; RIP I, 146; HP, 60; **galíc, galian, galicesc** GC II, 115v; **galic** PD, 276. (Cf. ngr. γαλλικός, lat. *gallicus*, fr. *gallique*, germ. *gallisch*).

GALICISM s. („expresie proprie limbii franceze") GC II, 115v; BG, 3; NV, 189; StDR, 48; PBV, 77; PD, 276. (<fr. *gallicisme*).

GALIE s. (Mar.) **gălii** (*corăbii*) BR 1829 I, 33; BR 1829 II, 14; *o* **gălie** *de mare* BDC, 188; *să tragă la* **gălii** pl. BDC, 128. (Cf. lat. *galea* şi *galia*).

GALIMATIAS s. („vorbire sau scriere confuză") **galimatíe** OC I, 114v; **galimatie** GC II, 118r; FL, 54; StDR, 48; **galimatias** GTN 1836, 48; FL, 4, 20; KPA, 66; RL, 186; PD, 276; **galimatias** (*confuzie*) SCC II, 107; CA 1861, 152. (Cf. fr. *galimatias*, germ. *Galimathias*).

GALINACEE s. pl. (Zool.) *paserile* **găinoase** *sau găinele* FMIL 1840, 219; **galinacei** MEN II, 101; **galinacee** BIN, 344; INB 1859, 92. (Cf. fr. *gallinaces*, lat. *gallinaceus*).

GALIOTĂ s. (Mar.) **galiotă** OC I, 118r; **galiote** (*un fel de vase*) CR 1830, 27; **galiote** CIRA, 347; **galioate** FGE, 50. (<fr. *galiote*).

GALOPA vb. PBV, 77. (<fr. *galoper*).

GALOPADĂ s. GC II, 118r; PBV, 77. (<fr. *galopade*).

GALVANIZA vb. (Fiz., Tehn.) GC II, 118r; PBV, 77; PD, 277. (<fr. *galvaniser*).

GALVANIZAT adj. *fier* **galvanizat** R 1858, 112.

GAMĂ s. **1.** (Muz.) GC II, 118v; VVP, 30; DFL, 162; PD, 277. **2.** (Fiz.) PFM, 386. (<fr. *gamme*).

GANG s. **gang**, **-uri**, *poartă* GC II, 118v; **gang** *îngust* MCL 1838, 85, cf. şi 66; VVP, 30. (<germ. *Gang*).

GARDIAN s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 211. Cf. şi **gvardian** VVP, 30; BGO 1840, 206; BGO 1844, 47; **gardian** WAM, 144; DIB, 124, 332, 526, 527; BC, 98; DILB I, 200; VO 1857, 9; D 1860, 85; PD, 277; **guardian** PBV, 86. (Cf. şi lat. *guardianus*, it. *guardiano*).

GARDIST s. **gvardist** OMT, 19; IRV, 30v; GC II, 168v; CIRA, 120; AIR II, 251, 252, 257; AR 1837, 80; SHI II, 152; RB, nr. 30, 3; CN, 24; AMIM, 179; CA 1859, 70; **gardistă** m. KIT, 188; **gardist** BDC, 216; StDR, 49; D 1860, 344; **guardist** PCI, 46.

GARNISEALĂ s. PBV, 78.

GARNISI vb. **garnisi** GC II, 118v; KMP, 46; FMIL 1847, 144; SIT, 251; SSC, 150; SCC I, 237; CA 1857, 39; PBV, 78; PD, 278; **garniza** FMIL 1844, 231; **garnisa** SMB II, 392; **garni** BCB, 23; VO 1857, 9. (Cf. ngr. γαρνίρω, fr. *garnir*, germ. *garnieren*).

GARNIT adj. DILB I, 200.

GASCONADĂ s. GC II, 120v; StDR, 49. (Cf. fr. *gasconnade*, germ. *Gaskonade*).

GATO s. (Culin.) **gato** [franţuzesc, de migdale, de miez de portocală, de orez etc.] DRB, 234, 257, 258, 260, 261. (<fr. *gâteau*).

GAUDENŢĂ s. **gaudinţă** DFL, 114, 117, 203; **gaudenţie** KFL, 72; **gaudenţă** ICI, 32.

GAZ s. (Text.) **gază** GC II, 115r; VVP, 29; BFO 1843, 221; RMS, 66; SCC II, 132; **gaz** MEN I, 6; SIT, 65, 262; NV, 191; DIB, 300; CMI, 171; PBV, 77. (<fr. *gaze*).

GAZELĂ s. (Zool.) *soi de capri pe care le numesc* **gazedli** [?, …], *ochi de* **gazedli** DC III, 56v; **gaţelă** FD I, 26; RB, 234, 247; **gazelă** CIN, 49; VVP, 29; SIT, 247; AF, 44, 174; NV, 191; AAR, 94; BC, 52; BIN, 306; DCB I, 34; PBV, 77; CA 1859, 13; PD, 278. (Cf. fr. *gazelle*, germ. *Gazelle*, it. *gazzella*).

GAZEP s. („mînie, furie”) *m-ar fi avut multă vreme la* **gazep**

VSN, 3r. (<tc. *gazap*).

GAZETĂRIE s. *gazetierie* GC II, 114v.

GAZETĂRIME s. **gazetime** CR 1829, 2; **gazetierime** GC II, 114v.

GAZIFER s. **gazifer**, *apareil spre a desface gazul înflăcărător din aerul atmosferic* NV, 191. (<fr. *gazifère*).

GAZOGEN s. *lampe cu* **gazogen** RL, 113. (<fr. *gazogène*).

GAZON s. MEN II, 171; NV, 191; PD, 278. (<fr. *gazon*).

GAZONA vb. NV, 191. (<fr. *gazonner*).

GAZOS adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 212. Cf. şi **gazos** GC II, 113v; HPA, 39r; VVP, 29; FDA, 82; CFZ, 47; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **aeros** (**gazos**) BMN II, 6; **gazos** (**aeros**, *ca aburii*) BIN, 11; **gazos** *sau aburos* INB 1857, 16; **gazos** (**aeros**) INB 1859, 98; **gazios** JA, 100.

GEAMANTAN s. **geamandan** RMB, 4r, 6v; DAB, 22v, 146v; GC VII, 148r; **giumandan** KPA, 41; **gemăndan** SCC I, 29, 238; *raniţe* (**geamantane**) RO, 264; **geamantan** KMP, 82; MCL 1839, 264; CDCE, 19, 198; RMS, 86; PBV, 603. (Cf. tc. *camadan*, ngr. τζαμαντάνι).

GEAMANTANAŞ s. SRM, 225; SCC I, 155; SCC II, 219.

GELOZI vb. **zaluji** DCN, 100; **jaluzi** FMIL 1844, 119. (Cf. fr. *jalouser*).

GEMĂ s. („piatră preţioasă, bijuterie”) *fruntea adornată cu* **geme** *de aur* BDJE, 139; **geme, gheme** pl. StDR, 304. (Cf. fr. *gemme*, lat. *gemma*).

GEMINAT adj. *îmbinat* (**geminat**, *îndoit*) GRN II, 85. (Cf. lat. *geminatus*, fr. *géminé*).

GENERA vb. **gheneri** BD I, 459, 460; **genera** HMV I, 64. (Cf. germ. *generieren*, lat. *generare*).

GENERAL s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 62. Cf. şi **gheneral** BDT, 208v; TID, 17; IRF, 5, 46; NB, 7; GSP, 35; JNA, 17; KUP, 38r; SIU, 68r; SPBA, 59; BR 1821, 26; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1850; **ghineral** NID I, 65v; **ghinaral** NID I, 96v, 168v, 180r; **ghenăral** BDL IV, 1237r; FNB I, 90; PIU II, 92; MRC, 31, 75; **ghienerar** şi **ghieneral** BDL II, 349r; **ghenerar** IAG, 1; MILR, 17; FLG, 5; IFA, 19v; CB 1813, 83; LP, 10; IRF, 4, 6, 72, 74; GSP I, 143; VPB, 10; NB, 25; GSP II, 72, 170; RA, 28, 69; CDA, 28; BPN I, 113; CR 1829, 4; **ghenerar** şi **generar**

LB, 237; **ghenărar** GSP II, 79; BPN I, 65, 74, 108, 157; OFR, 11, 22; MRC, 150; FTP III, 139; **gheneral** *şî* **general** GC II, 127r; **general** MIR, 110; VMG, 17, 239; PCB, 144; CR 1829, 8; NMP, 32; CR 1830, 325, 427; FTP I, 2; BAR II, 60; MAE, 2; GG, 35, 142; MN 1836, 38; pe la 1835 forma era frecventă; **genăral** BDL IV, 1237r; CR 1829, 140; **generar** FTM, 137; CPM, 34; FL, 68, 85; GT 1838, 4; MID, 73; LG, 54; *un* g**enerale** TR 1854, 3. (Cf. lat. *generalis*, germ. *General*, rus. генерал, fr. *général*, it. *generale*).

GENERALISIM s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 62. Cf. şi **gheneralisim** CB 1807, III; VPB, 16; CLV, 150r; TSVM, 67; GC II, 126v; CIRA, 244; AIR II, 269; RB, 220, 317; BR 1829 I, 48; AR 1831, 74; **gheneralissim** RA, 87; **gheneralissimus** FLG, 6; **gheneralisimus** BR 1829 I, 48; CIRA, 325; AR 1837, 48, 52, 249; **generalisim** CR 1830, 199; StDR, 304; GM 1854, 287; RL, 43; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 9, 3; LIT, 134; PBV, 604. (Cf. germ. *Generalissimus*, rus. генералиссимус, fr. *généralissime*).

GENERALIE s. **gheneralie** ME, 195; VVP, 30; **ghenerălie** NB, 9.

GENERALIME s. **ghenerălime** CR 1829, 191; **gheneralime** CR 1830, 86; AR 1830, 129, 381.

GENETIC adj. **1.** (Filoz.) *definiţia loghicească este* [...] **urzelnică**, *genetica* MF II, 7v, cf. şi 8r. **2.** (Bot.) *părţile* **genetice** *sau fătătoare a plîntelor* PMC II, 200. (Cf. lat. *geneticus*, fr. *génétique*, germ. *genetisch*).

GENETLIAC adj. [poem] *ghenetliacon*, **ghenetliacesc** EBG, 123r, 123v. (Cf. ngr. γενεθλιακός, lat. *genethliacus*, fr. *généthliaque*).

GENITIVAL adj. (Gram.) **ghenetival** SGR I, 89, 195; SGR II, 87.

GENOPLASTIE s. (Chir.) **genoplastia** *sau restauraţia bucelor obrazului* TMO, 259r. (<fr. *génoplastie*).

GENOVEZ s., adj. **ghenovez** GN, 274r; DC II, 229v; VIC, 148v; GCA, 66; GIA I, 5v, 6r; PIU II, 195; AIR I, 92; **ghenoviz** GN, 215r; DIP, 26r; **ghenuvez** DIP, 22r; GSP II, 120; PIU II, 233; **ghenuez** CSM, 75; KCL, 108; **genuvez** AMIM, 33; *o şăică* […] **ghenovească** VIC, 192r. (Cf. ngr. γενοβέζος, it. *genovese*, *germ. Genuese*).

GENTIL adj. („privitor la gintă, la neam”) [nume] **ghentile**

SGR I, 181, 183; *drepturile* […] **gentile**, *naţionale* FMIL 1844, 45; *numele* **gentile** (*ale popoarelor*) BG, 41. (Cf. lat. *gentilis*, fr. *gentil*).

GENTILOM s. **ţintilom** OC I, 9v; MCB, 97; **ţintelom** OC I, 12v; **zantilom** FNPB I, f.t.; **gentilom** CR 1830, 91; GC VII, 150v; MPG, 37; HMN, 3, 12; HBN, 70, 79; KMP, 81; MEN I, 25; BDJE, 4; NV, 186; StDR, 305; pe la 1850 forma era frecventă; **gentilomi** (*nobili*) CDCE, 1; **gintilom** SMB I, 160, 180; DCB IV, 65, 69. (Cf. fr. *gentilhomme*).

GENTLEMAN s. **ghentelmán** (*om fain*) BR 1821, 15; **jentel-man** (*domn*) AR 1832, 347; **gentelmen** (*nobil*) AR 1834, 290; **jantilmen** IVA, 22; **jantlemen** IVA, 23; **gentleman** SCC I, 2, 149; SCC II, 377; R 1857, nr. 2, 4; **gentlman** RL, 16; **gentilman** BC, 70. (Cf. germ. *Gentleman*, fr. *gentleman*, engl. *gentleman*).

GENŢIANĂ s. (Bot.) **ghenţiană** (*gentiana*) StIN, 40; **ghenţia-na** (*fierea pămîntului*) PMC II, 38. (Cf. lat. *gentiana*, germ. *Gentiane*, fr. *gentiane*).

GENUFLEXIUNE s. **genuflexie** CFZ, 183. (<fr. *génuflexion*).

GEODEZIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 212. Cf. şi **geodizic** [?] CR 1829, 212; **geodezic** CR 1830, 202; LOA, 84, 85.

GEODEZIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 212. Cf. şi **gheodézie** LIB, 4; **gheodezie** BD I, 460; LOA, 127; RSM, 11r; TGA, 3; **gheodezie**, **geodezie** GC II, 126r, cf. şi GC VII, 150r; **geodezie** LOA, 72, 84, 120; VVP, 179; PD, 281. (Cf. şi lat. *geodesia*, germ. *Geodäsie*).

GEOGNOZIE s. („geologie”) Vezi *Form. term. şt.,* p. 212. Cf. şi **gheognozie** GC II, 124v; LOA, 127; **geognozie** GC II, 124v, cf. şi GC VII, 150r; PBV, 604; PD, 281; **geonozie** (*născocirea pămîntului*) BMN II, 14; INB 1859, 7; *ştiinţa* **gheognozei** MSP, 1.

GEOGRAF s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 212. Cf. şi **gheograf** VEI, 39r, 41v; NIU, 173v; BD I, 460.

GEOGRAFIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 212. Cf. şi **gheo-graficesc** CDG, 114r; BE, 68r; VIO II, 10r; VIC, 8v, 232v; MILR, 48.

GEOGRAFIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **gheográfie** VEI, 39r, 41r; SIU, 6v, 46r; *gheográfie sau* **scrisoarea pămîntu-lui** NIU, 5v; *o* **scrisoare de pămînt** NIU, 49r; **gheografie** DC II, 217v; ISF, 2; MIU, XI, 67; OST, 27; ME, 195; MIR, 18, 205;

TAI, 12; **geográfie** PCC, 4; CR 1829, 102; CR 1830, 338; **geografie** BDL IV, 1237r; EGR, XXIII; CR 1830, 47; LOA, 72, 118.

GEOMANTIC adj. **gheomantíc** şi **gheomanticesc** GC II, 124v; **geomantíc** GC VII, 150r.

GEOMANŢIE s. **gheomandie** OC I, 48r; **gheomantie** GC II, 124v; **geomanţie** PD, 281. (Cf. gr. γεωμαντεία, fr. *géomancie*).

GEOMETRAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi *proiecţii* **gheometrale** LOA, 77; **geometral** PD, 281.

GEOMETRIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **gheometricesc** VEI, 15r, 16r, 16v, 40r, 65r; MTT, 5r, 117r.

GEOMETRIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **gheometrie** RIC, 88v; VEI, 65r; **gheométrie** VEI, 16r; MTT, 144r.

GEOMETRU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **gheometru** VEI, 13v; *un* **gheometră** MDWS, 396; **gheometra** BD I, 460. (Cf. şi lat. *geometra*).

GEORGIC, -Ă adj., s. (Lit.) [ritm] **bucolicon** *sau* **gheorghicon** EBG, 123r; [ritm] **gheorghicesc** *sau* **bucolicesc** EBG, 123v; *a patra carte* **gheorghicească** [a lui Vergiliu] DC I, 138v; **georgică** NV, 187; **georgice** pl. PD, 282. (Cf. gr. γεωργικός şi γεωργικόν, lat. *georgicus*, fr. *géorgique*).

GEPIZI s. pl. **ghepide** MIR, 68; TSVM, 23; AAM, 37, 46; **ghepidĭ** BDL I, 99r; **ghipizi**, **gepizi** AIR I, 21, 22; **ghepizi** FMIL 1840, 295; **gépede** MDNU, 65; **gepigi** PIU IV, 230; **gepiţi** MID I, 44. (Cf. lat. *gepidae*, germ. *Gepiden*, fr. *Gépides*).

GERANT s. („împuternicit”) **gerant**, *adică vechil* GC VII, 152r; **gerant** StDR, 306; BEC, 55, 68; PD, 282. (<fr. *gérant*).

GERÁNŢIE s. („împuternicire”) BEC, 70, 72. (<fr. *gérance*).

GERMAN s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. şi **aliman** GCA, 73; **aleman** GRN II, 48; **ghermani** *sau nemţi* NIU, 175r, 180r; **gherman** BTGO, 3r; PCP, 31; HMS, 96r; SGR I, 36; RSM, 8v; TGA, 4; MF I, 45v; PBV, 78; **ghermani** (*adecă nemţi*) BDL I, 48r; HFP, intr. 7; **ghérman** DCN, 21; **german** BDL IV, 1237r; MDNU, 90; SHI II, 89; MID I, 44; FMIL 1847, 3; SIM, XV; StDR, 306; PBV, 605. (Cf. ngr. γερμανός, lat. *germanus* şi *alemannus*, *alamannus*, fr. *germain*, germ. *Allemand*).

GERMANIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. şi **ghermanicesc** IEI, 39r; MD II, 105r; GSP II, 52, 171; TPE, 28v; PAGR, 87; PIU I, 211; PIU II, 88; PIU III, 81; GC II 127r; NPC, f.t.; **germa-**

nicesc PBV, 605; **ghermanic** MIR, 167; AR 1837, 53, 243; SHI II, 88, 91, 203; **ghermaníc** GC II, 128r; **germanic** MN 1836, 71; RB, nr. 8, 2; GPG, 13; FMIL 1847, 82; BG, 3; Z 1856, nr. 12, 3; PBV, 605; **ghermănesc** BTGO, 4r; BDL I, 56v; *cuvinte* **alemăneşti** (*nemţeşti*) BRD, 116; BAR I, 88. (Cf. ngr. γερμανικός, lat. *germanicus*, germ. *germanisch*, fr. *germanique*).

GERMANISM s. (Lingv.) **ghermanism** GC II, 128r; **germanism** FL, 61; DL, 85; BG, 13; PBV, 605. (<fr. *germanisme*).

GERMANIZA vb. FMIL 1844, 243, 335; FMIL 1847, 130; KOS, XXVI; RL, 190. (<fr. *germaniser*).

GERUNZIAL adj. (Gram.) **gherundial** SGR II, 91; **gerundial** CGR, 7.

GESTICULATOR s., adj. **ghesteluitor** BD I, 462; **gesticulator** GTN 1836, 50; NV, 188. (Cf. lat. *gesticulator*, fr. *gesticulateur*).

GETIC adj. MDNU, 86. (<lat. *geticus*).

GEŢI s. pl. **gheti** MNC, pf.; **gheţi** GN, 238r; BDL I, 123v; FMIL 1840, 294; **ghete** MIR, 18; **geţi** MN 1836, 2; KOS, XV. (Cf. lat. *Getae*, fr. *Gètes*).

GHERDAN, -Ă s. *un* **ghiordan** *de alamă* PTF, 144v; **ghierdan** GIA II, 71r; **ghiordan** PPT, 6; BP, 104; **ghirdan** SP, 66; **gherdana** *onorifică* CA 1858, 104.

GHERILIST s. **guerilist** TR 1854, 147.

GHERUSIARH s. („preşedinte al senatului”) MTT, 188v. (<ngr. γερουσιαρχής).

GHERUSIE s. („sfatul bătrînilor; senat”) Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. şi **gherúsie** MTT, 104r, 145v, 188v, 199v; GN, 43; **gherusíe** GC II, 126v. (<ngr. γερουσία).

GHIORDUM s. (Joc de cărţi) **ghiurdum**, *brelan* GC II, 130v; **ghiordum** RL, 391. (<tc. *gördüm*).

GHIOZDAN s. **ghizdan** BFO 1843, 155, 281; **ghiozdan** SAI, 117; **ghiosdan** APS, 40. (<tc. *cüzdan*).

GHIPS s. (Mineral.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **ipsos** MD I, 22r; APC, 141v; CISG, 129; SPBA, 92; TSVM, 60; PAIC, 72; AR 1830, 236, 357; CIN, 341, 377, 378; RBT I, 46; ICG, 37; JA, 6, 10; PBV, 150; **ipsos**, **ghips** GC I, 206r; **ghipsos** MN 1836, 49; **ghips** BDL II, 350v; DO, 50; SPBA, 29; LPT, 52; CR 1829, 223; pe la 1830 forma era frecventă; **ghips** INB 1859, 24; PD, 284; **ips** (*gypsum*) StIN, 5.

GHIVIRŢURI s. pl. („condimente”) *diresuri* (**ghivirţuri**) GSP I, 157. (<germ. *Gewürz*).

GILVEA s. („cochetărie”) *cu nazuri şi cu* **gilveli** MAM, 21v. (<tc. *cilve*).

GIMNAST s. („instructor de gimnastică”) **ghimnast** GC II, 133r; **gimnast** NV, 188. (<fr. *gymnaste*).

GIMNAZIAL adj. **ghimnazial** AR 1830, 26; SGR I, III; SGR II, f.t.; RSM, 8r, 9v; TGA, 2; AR 1837, 229; FMIL 1840, 21, 265; **gimnazial** RL, 315; RIT, 24. (Cf. germ. *gymnasial*).

GIMNIC adj. *jocurile* **ghimniceşti**, *adică jocurile luptei* MIU, 422; **ghimnic***, adică gol, cei ce să luptă goli* GC II, 133r; *jocul* **ghimnic** *sau atletic* BAR II, 191; **gimnic** PD, 283. (Cf. lat. *gymnicus*, fr. *gymnique*).

GHIMNICĂ s. („arta exerciţiilor atletice”) **ghimnică** GC II, 133r; **gimnică** AVP, 13. (<fr. *gymnique*).

GIMNOSOFIST s. (Filoz.) **ghimnosofiste** pl. HET II, 65v; **ghimnosofisti** HET II, 66r, 67v; AOS, 81; **ghimnosofist, gimnosofist** GC II, 132r, cf. şi GC VII, 152r; **gimnosofisti** PD, 283. (Cf. gr. γυμνοσοφιστής, lat, *gymnosophista*, fr. *gymnosophiste*).

GIMNOSPERM adj. (Bot.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 213. Cf. şi **ghimnosperm, gimnosperm** GC II, 132r.

GIMNOSPERMIE s. (Bot.) **ghimnospermie** GC II, 132r; **gimnospermie** GC VII, 152r; CIN, 266, cf. şi 301; **gimnospermia** (*cu seminţele goale*) MIN, 175.

GINECEU s. (Antic. gr., „apartamentul femeilor”) *harim*, **ghinecheo** CSM, 200; **ghinecheo** *sau harim* CSM, 220; **ghinecheos**, *adică harim* CSM, 280; **ghineconit**, *harem* GC II, 133v; **gineceu, ginecon** GC VII, 152r, 152v; **ghinecheum** IL 1840, 87; **ginecee** sg. NV, 118; PD, 283; **gineceu** PBV, 605. (Cf. lat. *gynaeceum*, gr. γυναικεῖος, γυναικωνίτης şi γυναικών, fr. *gynécée*).

GIR s. (Comerc.) **gir, giraţă, girată, girata** GC VII, 152v; **gir** SR, 8, 15, 38, 39; BGO 1840, 230; CCB, 35, 152; NV, 189; PDC, 64, 70, 71; StDR, 306; pe la 1850 forma era frecventă; **giro** SR, 8, 36, 39, 42; NPC, 84; **giro, gir** JDS II, 436. (Cf. it. *giro* şi *girata*, germ. *Giro*).

GIRA vb. (Comerc.) **gira** GC VII, 152v; CCB, 35; R 1858, 168; BEC, 11; **girarisi** CPI, 257; PDC, 71; **girui** SR, 36; **gir** (*nu* **girarisesc**) StDR, 306. (Cf. it. *girare*, germ. *girieren*).

GIRANDOLĂ s. **girandolă** (*artifiţie extraordinară*) AR 1837 bis; **girandolă** CMI, 200. (<fr. *girandole*).

GIRAFĂ s. (Zool.) **girafă** PAIC, 71; AR 1829, 175; GC VII, 152v; GG, 169; DILB I, 200; PBV, 606; PD, 284; **girafă** (*girafe*) BIN, 306; **ghirafă** CIN, 50; StIN, 84; **jirafă** VVP, 46; PBV, 132. (Cf. fr. *girafe*, germ. *Giraffe*).

GIRANT s. (Comerc.) **girant** GC VII, 152v; NPC, 78; CCB, 31, 41; PDC, 64, 70; StDR, 306; PBV, 606; BEC, 178; **ghirant** NPC, 84. (Cf. it. *girante*, germ. *Girant*).

GIRATAR s. (Comerc.) **giratar** PDC, 70; **indosat** *sau* **giratar** PDC, 71. (Cf. it. *giratario*, fr. *endossé*).

GIRATORIU adj. *mişcare* **giratorie** PFM, 202, 506. (<fr. *giratoire*).

GIRONDĂ s. („partid politic în revoluţia franceză") RL, 346; PD, 284. (<fr. *gironde*).

GIRUETĂ s. **giruetă**, *sfîrlează de vînt* GC VII, 152v; **giuruetă** *sau sfîrlează de vînt* (*girouette*) BMN II, 190. (<fr. *girouette*).

GIUVAER s. **giuvaer** IRV, 122r; GIC, 174; AR 1829, 180; CR 1831, 4; HAN, 31; MCL 1838, 114; MCL 1839, 447, 733; pe la 1840 forma era frecventă; *sculele* (**giuvaerile**) CR 1830, 418; **giovaer** MSR, 64; **giovaier** LG, 6; **giuvaer** VFD, 26; SP, 70; RL, 127; ASLI, 149. (Cf. ngr. τζοβαΐρι şi τζοβαέρι, tc. *cevahir*).

GIUVAERGERIE s. **giuvaergerie** SSC, 106; **giuvaergie** PBV, 606.

GIUVAERGIU s. MCL 1838, 119; VVP, 180; BFO 1843, 182; CA 1856, 110; INB 1857, 16; PBV, 606. (Cf. ngr. τζοβαερζής, tc. *cevahirci*).

GIUVAERICALE s. pl. **giuvaerica, giuvaericale** GC VII, 152v; **giuvaericale** VSC, 63; RB, 378; VVP, 180; INB 1859, 43; **giuvaerica** PBV, 606. (Cf. ngr. τζοβαερικά, pl. lui τζοβαερικόν).

GLANŢ s. („piele acoperită cu un strat de lac") *pantofi de* **glanz** CA 1856, 57. (<germ. *Glanz*).

GLASAT adj. **glase** PBV, 80. (<fr. *glacé*).

GLASTRĂ s. GC II, 172v; DIB, 197; BC, 20; PBV, 80. (<ngr. γλάστρα).

GLAZURĂ s. **glazură** *sau smalţ* HMV II, 195; **glazură** StDR, 50; PBV, 80. (<germ. *Glasur*).

GLICONIC adj. (Versif.) stihul cu **gliconicesc** EBG, 121v; **gli-**

conicescul *stih* MGR, 135v; *trimembru* **gliconiu** SGR III, 30. (Cf. lat. *glyconicus* şi *glyconius*).

GLIMER s. (Geol., „mică”) CIN, 363; Prop, 255. (<germ. *Glimmer*).

GLIPTICĂ s. („arta de a grava în pietre preţioase”) **gliptícă** GC II, 174r; **glіptică** NV, 191; PD, 284; **glifică** StDR, 50. (Cf. fr. *glyptique*, ngr. γλύφω „a sculpta; a cizela”).

GLIPTOTECĂ s. NV, 192; RL, 122. (<fr. *glyptothèque*).

GLOSA vb. **glosi, glosui** BD I, 466. (Cf. it. *glossare*, fr. *gloser*).

GLOSATOR s. **glosatoriu** BD I, 466. (Cf. lat. *glossator*, fr. *glossateur*).

GLOSĂ a. („comentariu pe marginea unui cuvînt, a unui text”) **glosă** GC II, 174v; NV, 192; PD, 285; **glosie** GM 1854, 171. (<fr. *glose*, lat. *glossa*).

GLOSOFARINGIAN adj. (Anat.) *nervul* **gloso-faringien** KMA, 481; **glosofaringen** PAD, 184. (<fr. *glosso-pharyngien*).

GLOSOSTAFILIN adj. (Anat.) *muşchiul* **gloso-stafilen** KMA, 278; **gloso-stafilin** PAD, 97. (<fr. *glosso-staphylin*).

GLUCINĂ s. (Chim.) PFHM I, 170. (<fr. *glucine*).

GNOMĂ s. („maximă, opinie, sentinţă”) **gnomie** (*socotinţă*) AR 1829, 214; **gnomie** AR 1829, 115; AR 1830, 107; AOD, 39, 106, 304; **gnomă** RL, 431. (Cf. gr. γνώμη, fr. *gnome*).

GNOMOLOGIE s. („discurs sentenţios”) **gnomológhie** ZFV I, 59r; **gnomologie** GC II, 176v. (<ngr. γνωμολογία).

GNOMON s. **gnomonul** *sau arătătoriul soarelui* MIU, 96; **gnómon** GC II, 176v; **gnomon** NV, 193; **gnomon** (*ornic de soare*) CA 1854, 48; **gnom** PD, 285. (Cf. lat. *gnomon*, gr. γνώμον, fr. *gnomon*).

GNOSEOLOGIC adj. (Filoz.) **gnoziologhic**, **gnoziologic** CCF, 34.

GNOSEOLOGIE s. (Filoz.) **gnoziologhie** CCF, 1. (Cf. lat. *gnoseologia*, germ. *Gnoseologie*).

GNOSTIC adj., s. (Filoz., Relig.) AsL, 37; DFL, 182; GLC, 56; PD, 285. (Cf. fr. *gnostique*, germ. *gnostisch* şi *Gnostiker*).

GNOSTICISM s. (Filoz., Relig.) DFL, 170, 183. (<fr. *gnosticisme*).

GOELETĂ s. (Mar.) **goleetă** (*corabie mică*) AR 1829, 46, cf.

şi 71; **goletă** AR 1830, 78; AR 1837, 34; RIP I, 78, 200; CA 1853, L; **gheoletă** CR 1830, 22; **goletă, goeletă** GC II, 143v; **goeletă** SIT, 278, 317; **golietă** (*vas de război*) AR 1838, 175; **goaletă** VVP, 31; **guletă** BGO 1840, 99. (Cf. fr. *goélette* şi, vechi, *goualette*, it. *goletta*).

GOMFOZĂ s. (Anat.) **gonfoză** PAD, 7. (Cf. fr. *gomphose*, it. *gonfosi*).

GONAGRĂ s. (Med.) **gonagră** GC II, 143v; *durere de genunchi* (**gonagră**) PMC I, 38. (<fr. *gonagre*).

GONDOLETĂ s. ADL, 156. (<it. *gondoletta*).

GONOREE s. (Med.) **gonórie**, *sfrinţie* GC II, 143v; **gonoree** PD, 285. (Cf. ngr. γονόρροια, fr. *gonorrhée*).

GORDIAN adj. *nodul* **gordian** CA 1861, 82. (<fr. *noeud gordien*).

GORGON s. („semn temporal în muzica psaltică") **gorgon** PBM, 28, 39; **gorgon** (*grabnic*) PBM, 42. (<gr. γοργόν).

GORGONĂ s. (Mit.) DILB IV, 200; PD, 285. (<fr. *gorgone*).

GOŢI s. pl. **goti** OC I, 119r; OC II, 12v; GN, 42v, 85r; GCA, 76; BDL I, 94v; MDNU, 65, 98; CSM, 332; TSVM, 22; AAM, 20; AIR I, 12; FMIL 1840, 309; **goţi** PIU III, 13; MID I, 44; FMIL 1847, 4; **got**, **goţi** GC II, 145r. (Cf. lat. *Gothi*, ngr. γότθοι, germ. *Goten*, fr. *Goths*).

GRACIL adj. („subţire, slab, delicat") *oameni* […] *cu trupul* **graţiles**, *cu vedeju rîdeţ* CV, 1. (Cf. fr. *gracile*, lat. *gracilis*).

GRADA vb. **gradua**, **grada** GC II, 184r; **gradua** NV, 194; **grada, gradua** PD, 286; **treptelnici** VVP, 145; **treptui** AOD, 51. (Cf. fr. *graduer*, it. *gradare*).

GRADAT adj., adv. Vezi *Form. term. şt.,* p. 215. Cf. şi **1.** („treptat") **treptelnic, treptelnicesc, treptelniceşte** GC VI, 299r; **treptelnicesc, treptelniceşte** VVP, 145; **treptelnic** ROB, 26, 39, 188; LOA, 32; ROI2 IX, 2; EOI, 292; ROM, 236; **treptelnicesc** RBM, 179; **treptelniceşte** ROB, 26; LOA, 116; LO, 4; MN 1836, 31, 43; AML, 136; **graduat** VMP, 299; **gradat** SMA, 178; DFL, 108; AF, 77, 171. **2.** („împărţit în grade") **graduat** GC, 139; FGE, 17. **3.** („titrat al unei facultăţi") **graduat** AR 1837, 56; CDCE, 3; CD, 43. (Cf. şi fr. *gradué*, lat. *gradatus*, it. *gradato*).

GRAF s. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. şi **graf** IEI, 60r, 68v; NIU, 209r, 220r, 315v; DAB, 39v, 226r, 231v; ME, 255; NID I,

88r, 97r; CRac, 4; BR 1821, 15; NZ, 4v; CSM, 15, 18, 29; MCB, 109; GAT, 88; TPE, 9r; MG I, 210; AR 1829, 5, 248; BDC, 212; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *comis* (**graf**) BR 1829 I, 34; **grof** CMS, 5; BI, 11; RA, 3, 45; LB, 246; GC II, 196v; **graf, grof**, *conte* GC II, 183r. (Cf. rus. граф, germ. *Graf*, magh. *gróf*).

GRAFIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 215. Cf. şi **graficesc** MFV I, 46r; **grafíc, graficesc** GC II, 182v; **grafic** PD, 286.

GRAFIE s. („comitat; dregătoria grafului") **grafie** ORC, 276; **grăfie** GC II, 183r; **grofie** LB, 246.

GRAFINĂ s. („contesă, soţia grafului") **grafiţa** *sau* **grafoaea** ESI, 112; **grofoae** ESI, 117; **grăfină** VIC, 35v, 50r, 193v; **grafoică, grafoe, grăfoaică** CRac, 5, 24, 53; **grafină** NZ, 5r, 5v; APP I, 34. (Cf. rus. графиня, germ. *Gräfin*).

GRANULA vb. GC II, 180v; PD, 287. (<fr. *granuler*).

GRANULAT adj. **grăunţat** EOI, 103. (Cf. fr. *granulé*).

GRANULAŢIE s. **granulaţiile** *ficatului* PAD, 110. (<fr. *granulation*).

GRATUITATE s. PD, 287. (<fr. *gratuité*).

GRAŢIA vb. *li s-au* **agraţiat** *viaţa* TR 1854, 6; **graţia** PD, 287. (Cf. lat. *agratiare*, it. *aggraziare*, fr. *gracier*).

GRAŢIOZITATE s. **graţiositate** R 1857, nr. 8, 1; PD, 287. (Cf. fr. *gracieuseté*, lat. *gratiositas*).

GRAVA vb. BDJE, 141; AF, 74; PD, 287. (<fr. *graver*).

GRAVAT adj. *verigă cu margini* **gravate.** (Cf. fr. *gravé*).

GRAVIDĂ adj. *muierile* **îngrecate** AI, 6v, cf. şi CIF, 1; *muierea ce* **va avea în pîntece** AI, 8v; *muierea* **năvarnică** AI, 8v; *muierile cele* **grele** AI, 8v.

GRAVIDITATE s. RMS, 285; PAD, 195; AML, 64. (<fr. *gravidité*).

GRECISM s. *elinism sau* **greţism** EBG, 106v, 107r; **grecism** FMIL 1847, 133. (Cf. lat. *graecismus*, fr. *grécisme*).

GREMIAL adj. **gremialnicii** *maghistri* […], *privileghiaţii* **gremialnici** *maghistri* DOA, 30, 37. (Cf. lat. *gremialis*).

GREMIALIST s. („membru al unui gremiu") **gremialişte** pl. MIM, 6. (Cf. lat. *gremialista*).

GREMIU s. („asociaţie, colegiu") PBV, 83. (Cf. lat. *gremium*, germ. *Gremium*).

GRENADĂ s. (Milit.) **granade**, *adică bumbi de cei mici ce slo-*

bod flacără RDN, 4; *cu* **granaturi** *şi cu racletele ce le purta bată-ria* IRF, 83, 90; **grenadă** (*cumbara*) CR 1829, 134; *bombe şi* **grenade** CR 1829, 320; **grănată** AR 1830, 206; **granată, grenată, grenadă** GC II, 181r, 186v; **grenadă** AR 1837, 22; PD, 288; **grenadă** (*bombă*) AR 1837, 78; *ghiulea sau* **grenadă** FAM, 10; **grenadă** PBV, 82. (Cf. fr. *grenade*, germ. *Granate*, rus. граната).

GRENADIER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 63. Cf. şi **grănatir** IRF, 46; VVP, 32; **granatir** IRF, 57; GSP II, 149; LB, 242; RB, nr. 23, 2; **grenadir** JNA, 57; CR 1830, 310; AR 1837, 338; FL, 82; SRM, 8, 25; SRI, 3; **granatir, grănătir** BDL II, 355v; **granadir** PIU III, 253; AR 1829, 102, 241; CR 1829, 232; CR 1830, 148; CR 1831, 20; AR 1837, 161; RB, nr. 8, 3; PBV, 82; **granadir, granatir, grenadir** GC II, 181r; **granadir, grenadir** StDR, 51, 52; **grenadier** ROM, 12, 174; DIB, 272, 284; PD, 288. (Cf. germ. *Grenadier, Granadier* şi *Granatier*, fr. *grenadier*).

GRANADIERESC adj. *batalionul* **granatieresc** IPC, 6, 7; **grănădiresc** GC II, 181r, 201r.

GRENADIERIE s. *fostul trup de* **granaderie** CR 1830, 199; **grănădirie** GC II, 181r.

GRIF s. („creion de ardezie”) **griful** *cel ascuţit* VPP, 186. (<germ. *Griffel*).

GRIFON s. (Zool.) **gripsor** BDL II, 358v; **grif, grips**, *un vultur mare* GC II, 191v; **grif, gripsor** *sau* **contor** CIN, 73; **gripsor** FD I, 59; **grif** StIN, 92; **grifon, grif**, DILB I, 200. (Cf. lat. *gryphus*, gr. γρύφ, fr. *griffon*, germ. *Contor*).

GRILAJ s. **grilagiu** CA 1857, 46. (<fr. *grillage*).

GRILĂ s. **grilă, grile**, *adică zăbrele dă fier* GC II, 191v; **grilă** GTN 1836, 58; PCI, 17; SMB II, 436; DIB, 277, 374; DILB II, 230; BC, 81. (<fr. *grille*).

GRIMA vb. („a machia”) D 1860, 85. (<fr. *grimer*).

GRIMISI vb. („a face grimase”) **grimisîndu-se** *şi mişcîndu-şi buzile* GRR, 152. (Cf. fr. *grimacer*).

GRIŞ s. (Alim.) **griş** *sau* **criş** GC II, 192; **griş** POS, 194; VVP, 32; PBV, 84; **gris** FMK, 86; **grisă** CIF, 125; DRB, 4, 208, 257. (<germ. *Gries(s)*).

GRIZETĂ s. SIT, 32; StDR, 52. (<fr. *grisette*).

GROBIENIE s. SMA, 26.

GROS, -Ă s. (Comerc., „douăsprezece duzini”) **grosă** BFO

1843, 189; **groş** *sau* **gros** JDS II, 435. (Cf. germ. *Gros,* fr. *grosse*, it. *grossa*).

GRUND s. GC II, 197v. (<germ. *Grund*).

GUARD s. („paznic”) **guard** LS, 52, 54, 109; **gard** DIB, 129, 191, 305; DILB III, 217. (Cf. it. *guardo*, fr. *garde*).

GUBERNIAT s. RA, 35, 43, 48.

GULDEN s. (Monedă) *şasă* **guldénuri** […], **goldenuri** VRM, 172. (Cf. fr. *gulden*, germ. *Gulden*).

GUMILASTIC s. („elastic”) **gumi-elastic** MN 1836, 74; CD, 51; RMS, 173; **gume-elastic** FBE, 106r; **gumă elastică** FMK, 99; **gumi elasticum** *sau cauciuc* CA 1851, 81; **gum-elastic** RMS, 129; **gumelastic** RMS, 245; **gumi-elastic** (*caoutchouc*) BIN, 122; **gumielastic, gumelastic** PBV, 86; **gumielastic** INB 1859, 37; **gumielastic** *sau cautşuc* BBS, 14; **gumi elasticu**[m], **comilastic** PD, 289. (Cf. fr. *gomme élastique*, germ. *Gummielastikum*).

GUMOS adj. („de gumă, cu aspect de gumă”) *hapuri de gumi* (**gumoase**) PMC II, 156; *materie* **gomoasă** JA, 142; **gumos** PD, 289. (Cf. fr. *gommeux*, lat. *gummosus*).

GUTAPERCĂ s. **guta-perşa** CA 1851, 81; **gută-perca** PFM, 278, **gutapercă** PD, 289. (<fr. *gutta-percha*).

GUTĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 216. Cf. şi **gută** BDL II, 366v; GC II, 150v; StDR, 52; BC, 58; *tamla* (**gută**) FMIL 1840, 22, 23; **gută** (*tambla*) FMIL 1847, 221; *dambla* (**gută**, *cataroi*) HMV II, 244.

GUTIERĂ s. (Arhit.) BC, 12. (<fr. *gouttière*).

GUVERNACUL s. (Mar., „cîrmă, cîrmaci”; fig.) **guvernacul** AR 1829, 151; **guvernaclu** DFL, 61; **guvernaliu** BDJE, 104; **guvernaliu, guvernacul** NV, 195; **gubernacul** AVP, 10; **gubernacul, gubernaliu** PD, 290. (Cf. lat. *gubernaculum*, fr. *gouvernail*, it. *governaglio*).

GUVERNAMENTALIST s. (Polit.) D 1859, 171. (<fr. *gouvernementaliste*).

GUVERNAT adj., s. („supus unei administraţii, unui guvern”) DFL, 130; SSC, V, 11. (<fr. *gouverné*).

GUVERNATIV adj. *subt protecţia* **guvernativă** […], *oblăduirea* **guvernativă** *a provinţiii* PDC, 24, 30. (Cf. lat. *gubernativus*).

HABITUAL adj. **abitual** AVP, 1; PD, 4. (<fr. *habituel*).

HABITUS s. **habitul** *lor cel metallic* CIN, 403; *un* **habitus** *apoplectic* […], *au* **habit** *cahectic* AML, 151, 154. (Cf. lat. *habitus*, germ. *Habitus*).

HALAT s. (Vestim.) **halat** GC VII, 89r; CD, 5; BFO 1843, 373; FMIL 1844, 230; VH, 79; RL, 19; *veşmînt de cameră* (**halata**) RMS, 66.

HALĂ s. *construcţia* **halelor** *centrale* R 1857, nr. 40, 4. (<fr. *halle*).

HALCOGRAF s. **halcograf** DCN, 65; GC VII, 89r; AsL, 10; **calcograf** şi **halcograf** NV, 69. (Cf. gr. χαλκογράφος, fr. *chalcographe*).

HALCOGRAFIE s. **halcografie** GC VII, 89r; GTN 1836, 56; MPE, V; RB, nr. 15, 3; AsL, 70; RIP I, 153; **calcografie** SHI II, 247; **calcografie**, **halcografie** NV, 69. (Cf. gr. χαλκογραφία, fr. *chalcographie*).

HALEBARDĂ s. **halebardă** RL, 262; **alebardă** BBR, 93. (<fr. *hallebarde*).

HAMIŞ adj. („viclean; fals”) *cauză* **hameşe** PFBM, 5v, cf. şi 22v; *ţedule* **hamişe** *fac* CME, 3; *ţeduli* **hameşă** RPL, 16. (<magh. *hamis*).

HANSĂ s. (Comerc., „societate de origine germană”) **ansă** CIRA, 210; **anză, hanză** SHI II, 133, 134. (Cf. germ. *Hansa*, fr. *hanse*, it. *hansa*).

HANSEATIC adj. *cetăţi* […] **ansiatice** GN, 123v; **hanseatic** LB, 254; **anseatic** VVP, 8. (Cf. germ. *hanseatisch*, fr. *hanséatique*, it. *hanseatico*).

HARAGMĂ s. (Chir., „incizie”) *luarea de sînge* […] *prin* […] **haragme** PH, 8; AR 1831, 455. (<ngr. χάραγμα).

HARITE s. pl. (Mit.) **harites** DC II, 54v; **harite** SC, 159r, 165r; **hárită**, **hárite** GC VII, 93r. (Cf. lat. *charites*).

HARPIE s. (Mit.) **harpí** GCA, 91; **harpíe** LB, 258; **hárpie** BDL IV, 1113r; **hárpie**, **arpie** GC VII, 93r; **harpie** GLC, XXIV; DILB IV, 200. (Cf. lat. *harpya*, gr. ἅρπυια, fr. *harpie*, it. *arpia*).

HARPON s. **arpun** (*harpon*) BIN, 320; **arpon** PD, 89. (Cf. fr. *harpoon*, germ. *Harpune*, it. *arpone* şi *arpione*).

HARPONIER s. **harpunier** FD I, 30. (Cf. germ. *Harpunier*).

HARPUDER s. („pudră pentru păr”) VPP, 252. (<germ. *Haarpuder*).

HARPUDERISI vb. („a pudra părul”) **harputerisi** TCA, 25.

HASTAT s. **hastati** (*hastati, lînceri*) BAR II, 126, cf. şi 149. (<lat. *hastatus*).

HASTĂ s. **hastă** (*suliţă*) BAR II, 143. (<lat. *hasta*).

HAUBIŢĂ s. (Milit., „obuzier”) IRF, 61; TID, 19; RA, 74. (<germ. *Haubitze*).

HAVARICA s. pl. („scoici”) *stridii şi alte* **havarica** *împietrite* DC I, 46r. (<ngr. χαβαρικά, sg. χαβαρικό).

HĂMIŞIRE s. („falsificare”) **hămişirea** *sau moimăluirea* (*adecă prin făcute ţeduli hameşă*) RPL, 16.

HECTAR s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 216. Cf. şi **ectar** GC I, 143r; FMIL 1847, 96, 98; SSC, 135; RL, 434; JA, 6, 22; PD, 230; **hectar** (*falce*) JA, 6.

HEGEMON s. **eghémonul** *Sicheliei* MTT, 114v; **ighemon** KIT, 334; DCN, 25; GC I, 172r. (Cf. lat. *hegemon*, it. *egèmone*, gr. ἡγεμών).

HEGEMONIE s. **ighemonie** TRT, 2v; GC I, 172r; SHI I, 18; **eghemonie** GIA I, 89v; AMIM, XXIII. (Cf. ἡγεμονία, fr. *hégémonie*, it. *egemonia*).

HELIOCENTRIC adj. **iliocentríc, eliocentríc** GC I, 180r, cf. şi 144v. (Cf. fr. *héliocentrique*).

HELIOGRAFIE s. **eliografie** GF, 102v. (<it. *eliografia*).

HELIOTROP s. **1.** (Bot.) **eliotrop, iliotropion** GC I, 143v, 180r. **2.** (Mineral.) **eliotrop** CIN, 354. (Cf. fr. *héliotrope*, lat. *heliotropion* şi *heliotropium*, ngr. ἡλιοτρόπιό(ον), germ. *Heliotrop*).

HEMATOZĂ s. (Fiziol.) **ematoză** (*sîngeficaţiune*) RSM, 325; **ematoză** PD, 235. (<fr. *hématose*).

HEMOROIC adj., s. (Med.) **emoroic** GC I, 145r; *vasele* […] **emoroice** (*trînzoase*) PMC I, 8; **emoroicii** *sau trînzoşii* PMC I, 95. (Cf. lat. *haemorrhoicus*).

HEPTAMETRU adj., s. (Versif.) [stih] **eptámetron** *acatálecton* EBG, 120r. (<ngr. ἑπτάμετρος, -ον).

HEPTASILAB adj., s. (Versif.) [stih] **eptasílavon** EBG, 121r. (<ngr. ἑπτασύλλαβος, -ον).

HERALD s. **heraúti** *sau crainici* FNC, 167v; **irolde** *sau soli*

MIU, 283; **herold** IRV, 13r; CRac, 51; **erold** AR 1837, 227, 257; HMN, 115; PBV, 128; **erald** DIB, 221; DILB III, 216; AVP, 8. (Cf. fr. *héraut*, germ. *Herold*, lat. *heraldus*).

HERB s. *la poartă este zugrăvit* **erbu**... DC IV, 151r.

HERCULEAN adj. *constituţiuni* **erculeene** RMS, 2; **erculean** DILB III, 216. (<fr. *herculéen*).

HERCULIC adj. *constituţie* **erculică** CA 1854, 81; *o gigantică şi* **herculoasă** *putere* AML, 51. (Cf. germ. *herculisch*).

HERING s. („specie de peşte") **hering** NMSF, 47; SIN, 76; SV, 7; **hăring** LB, 256; *balene şi* **eringhe** GG, 125; **heringhe** pl. GPG2, 21; **heringi** RIP I, 96; **haringă** GC VII, 92v; **haring** VVP, 158. (Cf. germ. *Hering*, fr. *hareng*, lat. *haringus*).

HERMINĂ s. **ermină** CMI, 103; DIB, 218. (<fr. *hermine*).

HERŢOG s. („principe") **herţog** MDWS, 434; HO, 18; TF, 174; IRF, 31; **gherţog** APP I, 26. (Cf. germ. *Herzog,* rus. герцог).

HETEROCLIT adj. (Gram.) **heteroclit** GC I, 155v; PD, 244; [substantive] **abătătoare** PGRL I, 52. (Cf. *hétéroclite*, lat. *heteroclitus*).

HETERODOX adj. (Relig.) TD II, 13, 364. (Cf. germ. *heterodox*).

HEXAMETRIC adj. *stihuri* **exametriceşti** EBG, 123r; *măsură* **exametricească** PP, III. (Cf. gr. ἑξάμετρος).

HEXAMETRU adj., s. (Versif.) [vers] **exámetr** *sau iroicesc* EBG, 118r; **exámetru** *iroicesc* VOG, 141; **exametru** MGR, 136r; GC IV, 44v; SGR III, 21; HGL, 138; FMIL 1844, 203, 366; RL, 430; PD, 219; **exametrul**, *adică* **şesemesornicul** *sau* **şesepedicul** SGR III, 22; **exametr** *şî* **exámetr** GC I, 155v; **esametru** FMIL 1844, 369, cf. şi FMIL 1847, 205. (Cf. gr. ἑξάμετρον, lat. *hexameter* şi *hexametrus*, fr. *hexamètre*, germ. *Hexámeter*).

HIACINT s. **1.** (piatră scumpă") **giacintul** *au* **ghiacintul** GF, 214v; **hyacind** SIN, 29; **hiaţint** GSP II, 160. **2.** („plantă de ornament") **iaţint** AR 1834, 416. (Cf. it. *giacinto*, lat. *hyacinthus*, germ. *Hyazinth* şi *Hyazinthe*, fr. *hyacinthe*).

HIDOS adj. *scheletele* **hidŭoase** BPB, 17; **idos** BBR, 35; PD, 293. (<fr. *hideux*).

HIDRĂ s. (Mit.; fig.) **idră** MAM, 24r; ZFV II, 91v; FNC, 37v; RIM, 118; StIN, 109; NV, 199; PCI, 83; CA 1854, 82; DILB IV, 200; NPT, 127; AVP, 10; CA 1861, 69; PD, 293. (Cf. fr. *hydre*,

lat. *hydra*, it. *idra*).

HIDROCEFALIC adj. SMA, 154.

HIDROFOB adj. **idrofov** GC I, 202v; PD, 293; **idrofob** DILB IV, 200. (Cf. ngr. ὑδροφόβος, fr. *hydrophobe*).

HIDROMANŢIE s. **idromandie** BDL II, 455v; **idromanţie** NV, 199. (Cf. lat. *hydromantia*, fr. *hydromancie*).

HIDROMEL s. **idromer** [?] FMIL 1847, 224; **idromel** NV, 199. (Cf. fr. *hydromel*).

HIDROPAT s. **hidropat** FMIL 1840, 264; **idropat** TR 1855, 12; PBV, 143. (Cf. germ. *Hydropath*, fr. *hydropathe*).

HIDROPATIC adj. TR 1855, 12; PBV, 143; CA 1862, 26. (Cf. germ. *hydropathisch*).

HIDROPATIE s. **hidropatie** FMIL 1840, 264; **idropatie** Univ. 1846, 85; PBV, 143. (Cf. germ. *Hidropathie*, fr. *hydropathie*).

HIENĂ s. (Zool.) **ghien** DC I, 18r; DC II, 122v; **hienă** SIN, 53; AR 1829, 175; CIN, 23; StIN, 76; DILB I, 216; BC, 72; **ienă** BIN, 268. (Cf. lat. *hyaena*, fr. *hyène*, rus. гиен).

HIEROGLIFĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. şi **hieroglifle** SIU, 30r, 32r, 32v; **hieroglife** SIU, 30v, 32, 35r, 48v; **hieroglifi** BR 1829 II, 52; **ieroghif** BDL II, 472v; GC I, 168r; NV, 200; PBV, 144; PD, 294; **ieroglife** AR 1830, 140; SHI II, 7; AF, 50; SCC II, 93; INB 1859, 4; **ieroglifuri** AR 1837, 205; **ieroglifi** DFL, 107; **eroglife** BMN III, 110. (Cf. fr. *hieroglyphe*, germ. *Hieroglyphe*, gr. ἱερογλυφικόν).

HIEROGLIFIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. şi **ieroglificesc** TF, 387; SIU, 31r, 32v; **ieroglificesc, ieroglific** GC I, 168r; **ieroglific** EGR, VI; HFP, 199; FGE, 88; NV, 200; CEF, 16; NPT, 10; PBV, 144; PD, 294; **eroglificesc** CMR, 22; **eroglific** PBM, XV. (Cf. fr. *hieroglyphique*, germ. *hieroglyphisch*, gr. ἱερογλυφικος, lat. *hieroglyphicus*).

HIPERCATALECTIC adj. (Versif.) [stih] **ipercatalecton** *dactilicon* EBG, 120r; [stihuri] **ipercatálecta** EBG, 122r; [stih] *alcmanicesc* **ipercatalicticesc** MGR, 136v. (Cf. gr. ὑπερκατάληκτος, -ον, lat. *hypercatalecticus* şi *hypercatalectus*).

HIPNOTIC adj. **ipnotíc** GC I, 190v; **ipnotic** NV, 234. (<fr. *hypnotique*).

HIPOCRATIC adj. (Med.) [la holeră] *faţa se face* **ipocratică** PH, 4; AR 1830, 430. (<fr. *hyppocratique*).

HIPODROM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. şi *locul unde au fost privelıştea* [teatrul] *şi* **drumul cailor** DC I, 120r, cf. şi 120v; *întroducînd el jocuri publice şi* **casă de alergarea cailor** KIT, 311; **ipodrom** GC I, 190v; CFZ, 143; RL, 246; DILB II, 230; C, 40; **ipodromul** (*circul*) *grecesc* IL 1841, 207. (Cf. ngr. ἱππδρόμιον, fr. *hippodrome*, it. *ippòdromo*).

HIPOPOTAM s. (Zool.) **ippopótami** (*adecă cai de apă*) DC I, 78v; **ipopotam** GF, 284r; HFP, 159; GC I, 190v; GG, 125; RB, nr. 15, 4; FGGN, 139; BMN II, 158; pe la 1850 forma era frecventă; **hipopotam** CIN, 62; StIN, 88; *cai de apă* (**hippopotami**) FGE, 73. (Cf. gr. ἱπποπόταμος, it. *ippopòtamo*, lat. *hippopotamus*, fr. *hippopotame*).

HIRAGRĂ s. (Med.) **hiragră** GC VII, 95v; TIV, 48, 176; PMC I, 138, 170; **cheiragra** (*guta la mîni*) RMS, 277. (Cf. gr. χειράγρα, fr. *chiragre*).

HIRALGIE s. **hiralgie** (*durere de mîni*) PMC II, 194.

HIROGRAF s. **hirograf**, *cel ce scrie cu mîna* GC VII, 95v.

HIROGRAFIE s. **hirografie**, *scriere cu mîna* GC VII, 95v.

HIRONOM s. („gesticulator") GC VII, 95v. (<gr. χειρονόμος).

HIRONOMIE s. („gesticulaţie") **hironomie** OC I, 43v; HET I, 72r; GC VII, 95v; PBV, 528; **hironòmie** RIM, 294. (Cf. gr. χειρονομία).

HLAMIDĂ s. (Vestim.) Vezi *Împrumut. I*, p. 64. Cf. şi **hlamidă (1)** BFI, 34; AMIM, 66; LMS, 39; StDR, 296. (<fr. *chlamide*).

HOMEOPATIC adj. (Med.) **omiopatíc** şi **omiopaticesc** GC I, 233r; **homiopatic** EPD, XXXV. (Cf. gr. ὁμοιοπαθηκός, fr. *homéopathique*).

HOMEOPATIE s. **omiopatie** SMB, 148. (<fr. *homéopathie*).

HOMERIC adj. *stihul cel* **umiricesc** HET I, 78r; **omiricesc** MTT, 111r; AOS, 48; GC I, 233v; **homeric** MID I, 262; VO 1857, 2; D 1860, 365. (Cf. gr. ὁμηρικός, fr. *homérique*, lat. *homericus*).

HORAŢIAN adj. [fîntîni] **horaţiane** BRD, 114.

HOROGRAF s. GC VII, 99r.

HOROGRAFIC adj. **horografíc** GC VII, 99r. (<fr. *chorographique*).

HOROGRAFIE s. **horográfie** GN, 4v; HOG, 120; NID II, 106v; **horografie** GSP I, pf.; GC VII, 99r; RIP I, 2. (Cf. fr. *chorographie*).

HOROSCOP s. **horoscopion** OC I, 47v; *au cercetat şi au aflat* **oroscopiile,** sfera… HFP, 20. (Cf. ngr. ὡροσκόπιον, fr. *horoscope*).

HOTENTOT s. **otentii** *şi cafrenii* GN, 198r; **otentoni** HOG, 146; GSP II, 16; **otentot** PCB, 39; NMP, 7; CFZ, 113. (Cf. it. *ottentotto*, germ. *Hottentotte*, fr. *Hottentot*).

HRISMOS s. („oracol, prorocie") **hrizmusuri** GIA I, 10v, 61r, 87v, 134r; GIA II, 51v; **hrismos** TL, 1r; PCP, 31; PIU, 143; **hrismoase** şi **hrismosuri** HFP, 9, 343. (<gr. χρισμός).

HUGHENOT s. (Relig.) **hygonate** pl. BDC, 127; **hugonot** CIRA, 239; **ughenot** *şî* **hughenot** GC I, 278v, cf. şi GC VII, 101r; **ugonot** HAN, 35; **hughenot** FMIL 1840, 34; SCC I, 229; **Huguenot** MEN II, 22; **ugnot** PD, supl. XV. (Cf. fr. *huguenot*, it. *ugonotto*, germ. *Hugenotte*).

HUNI s. pl. **uni** IEI, 37r; PIU IV, 86. (Cf. it. *Unni*, fr. *Huns*, germ. *Hunne*, lat. *Hunni*).

HUNIC adj. AIR I, 19; SHI II, 88. (Cf. germ. *hunnisch*).

HUSAR s. (Milit.) **hussar** DC II, 51v, 119r; VIC, 44r; LB, 268; KSN, 5; AIR II, 257; RB, nr. 7, 4; FD I, 5; MCL 1839, 431; VVP, 159; HMV I, 118; **ussar** AR 1837, 184. (Cf. magh. *hussar*, germ. *Husar*).

HUSIT s. (Relig.) EGI, 53; FGE, 48. (<fr. *hussite*).

I

IAHT s. (Mar.) **iac** CR 1829, 157, 170; **iaht** CIRA, 247, 301; RL, 39; **yacht** DCB II, 122, 277; **iact** C, 181. (<fr. *yacht*).

IASPIS s. (Geol.) **iasp** MTT, 219r; AR 1837, 192; CEG, 15; **iaspis** GIA I, 120v; GIA II, 11r, 94r; DIP, 32v; CIN, 356; StIN, 9; BIN, 36; **iasp**, **iaspis** şi **jaspă** GC I, 164v; **easp** CA 1855, 95. (Cf. ngr. ἴασπις, fr. *jaspe*, germ. *Jaspis*).

ICONOCLAST adj., s. (Relig.) GC I, 178r; AR 1837, 193; NV, 196; D 1860, 366; PD, 295. (Cf. ngr. εἰκονοκλάστης, fr. *iconoclaste*).

IDEA vb. („a imagina; a concepe") **ideasi** CLV, 23r; **idea** AR 1834, 285; CA 1852, 107; CA 1853, 8; CA 1857, 65, 110. (Cf. ngr. ἰδεάζω, it. *ideare*).

IDEAL adj., s. **1.** adj. **ideal** şi **idealnic** BDL II, 454v; **idealnic** HFP, 65; MF III, 106r; **idealnicesc** FD I, 86; **ideal** GC III, 312v; CIRA, 27; SGR II, 34; MF I, 61r; BM, 9; DAH, 72; KMP, 89; CCF, 52; FL, 11; MCL 1839, 364; VVP, 50; SMR I, 8; API, 33; AsL, 19; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. **2.** s. **ideal** GTN 1836, 24; RB, 375; FL, 50, 65; FMIL 1840, 136, 198; HP, XXIII; SCMI, X; HMV I, 146; HMV II, 168; MEN I, 159; DFL, 150; KFL, 45, 47; FMIL 1847, 145; ASI, pf.2; BIP, 74. (Cf. lat. *idealis*, germ. *ideal* şi *Ideal*, fr. *idéal*).

IDEALISM s. (Filoz.) HFP, 64; VA, 231; GC I, 202r; MF I, 56v, 59r, 61r; MF III, 51r, 103r; EPD, XII; DFL, 155; KFL, 45; NV, 197; StDR, 101; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *idéalisme*, germ. *Idealismus*).

IDEALIST s. GC I, 202r; DFL, 13; StDR, 101; BMN III, 166. (Cf. fr. *idéaliste*, germ. *Idealist*).

IDEALISTIC adj. [filozofia] **idealistică** MF I, 56r; MF III, 99v; DFL, 176; *învăţătură* **idealistică** MF III, 112r; *şcoala* **idealistică** *sau mistică* DFL, 200. (<germ. *idealistisch*).

IDEALITATE s. HP, XXIV; MEN II, 220; BIP, 75. (<fr. *idéalité*).

IDEALIZA vb. **idealiza** BP, XIII; GCB II, 210; **ideala** DFL, 53. (Cf. fr. *idéaliser*).

IDEAT adj. („iscusit, priceput”) AR 1830, 433; CIRA, 165; MN 1836, 1; PTD, 3.

IDEE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 64-65. (Cuvîntul era frecvent în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cînd a putut proveni din ngr. ἰδέα, lat. *idea*, fr. *idée*, it. *idea*, germ. *Idee*).

IDEOLOG s. GC I, 202r; NV, 198; DCB IV, 61. (<fr. *idéologue*).

IDEOLOGIC adj. **ideologic** şi **ideologicesc** GC I, 202r; **ideologic** NV, 198. (<fr. *idéologique*).

IDEOLOGIE s. **ideologie** GC I, 202r; VVP, 50; NV, 197; **ideologhie** MF III, 9v; RL, 295. (Cf. fr. *idéologie*, germ. *Ideologie*).

IDIOPATIC adj. *boală* **idiopatică** FDB, 77, 78; **idiopatíc** GC I, 202r; **idiopatic** EPD, 438. (Cf. fr. *idiopathique*).

IDIOPATIE s. GC I, 202r. (Cf. fr. *idiopathie*).

IDIOSINCRASIE s. VA, 221; JA, 9. (Cf. germ. *Idiosynkratie*, fr. *idiosyncrasie*).

IDIOT s. OC II, 38v; BDL II, 454; API, 30; SIT, 248; NV, 198; StDR, 102; CFZ, 160; RL, 379. (Cf. fr. *idiot*, germ. *Idiot*).

IDOLATRIC adj. **idolatricesc** DC II, 26r, 38r; DC IV, 4v, 19v, 21r, 124r, 171v, 237v; **idololatrec** BDL II, 455r; **idololatric** CIRA, XIII; **idolatric** NV, 198; PBV, 143. (Cf. ngr. εἰδωλολατρικός, fr. *idololâtrique*).

IDOLATRIE s. **idololátrie** GN, 167v, 189v, 295r; GIA II, 80r; RIM, 70; MIU, 39, 116, IX; SIU, 60r, 68r; AOS, 75, 78; SPBA, 97; **idololatrie** SCM, 61; GIA I, 12r, 102r; MTM, 200; TD II, 348, 368; BDL II, 455r; BD I, 495; TPE, 13v; MRC, 212; CMR, 5; GC I, 202v; VFE, 30; CIRA, 12; MN 1836, 71; SHI I, 42; C, 54; **idolatrie** PSG, 43r; FEA, 20; VAA, 7; SHI II, 69; VVP, 50; MEN I, 211; MEN II, 33, 156, 261; CA 1847, 15; pe la 1850 forma era frecventă; **idolatrie, idololatrie** NV, 198. (Cf. ngr. εἰδωλολατρεία, lat. *idololatria*, fr. *idolâtrie*).

IDOLATRIZA vb. **idolatrisi** AIR III, 140; **idolatra** NV, 198; LS, 15; SMB I, 109, 188; DIB, 408; **idolatrisa** LIT, 14. (Cf. fr. *idolâtrer*, it. *idolatrare*).

IDOLATRU s., adj. **idololatru** GN, 135r, 148v, 295r, 319r; DC II, 26v; DC III, 202r; DC IV, 6v, 24r, 114r; GIA I, 95v; GIA II, 18r; RIM, 67, 212; MIU, 166; GCA II, 14v, 47v; SPBA, 90; PIU I, 57; SPB, 72; FTP I, 32; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1850; **idolatru** VIO I, 4v; VIC, 12r; GIA I, 86v; FNC, 127v; VFE, 48; VAA, 6; BM, 11; GTN 1836, 75; SHI, 21, 225; RB, nr.29, 2; VVP, 50; MEN II, 30; FMIL 1847, 183; pe la 1840 forma era frecventă; **idololatr** şi **idolatr** GC I, 202v; **idolatru, idololatru** NV, 198. (Cf. ngr. εἰδωλολάτρις, lat. *idololatris*, fr. *idolâtre*).

IERARHIC adj. **ierarhíc** GC I, 166v; **ierarhic** GCB II, 210; **ierarşic** VVP, 50; PBV, 144. (<fr. *hiérarchique*).

IERARHIE s. **ierárhie** MTT, 44r, 45r; **ierarhie** GC I, 167r; ROB, 190; RSM, 23v; MN 1836, 7; SHI I, 12; VVP, 50; SMR I, 20; NV, 200; GCB II, 210, pe la 1850 forma era frecventă; **ierarşie** FEA, 9; GTN 1835, 3; GTN 1836, 51; NAP, 21; ASI, pf. 2; BCI, II; PBV, 144; PIC, 102; PTP, 70. (<fr. *hiérarchie*).

IEZUIT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. şi **iezuvit** DAB, 194r; MILR, 49; SHR, 36; MIB, 89; TF, 329; GSP I, 155; HFP, 293; AR 1829, 258; SPV, VIII; RB, 388, 395; PDT, 36, 37; **iezuvit, iezuit**, *vezi* **gezuvit** GC I, 166r; **gezuvit** *şî* **gezuit** *şî* **iezuit**

GC VII, 150; **iezuvita** MR, 37; **iesuvită** MIB, 377; **iesuvit** MIB, 150; HFP, 48; CR 1830, 194; **iezuit** MIB, 166; CR 1830, 46, 204, 372; AR 1837, 59; SIT, 98; CA 1854, 43; BC, 21; **iezuita, iezuită** GSP II, 147, 151; **iesuit** ECS, 120; NV, 200; GCB II, 210; PD, 294; **iisuit** PIU III, 190; HFP, 45, 181; DL, 98. (Cf. fr. *jésuite*, germ. *Jezuit*, it. *gesuita*).

IEZUITISM s. **gezuvitism** GC VII, 150r; **iesuitism** MEN I, 135; **iezuitism** EOI, 284; AAR, 31; R 1858, 227. (Cf. it. *gesuitismo*, fr. *jesuitisme*).

IGNOBIL adj. *de jos* (**ignobl**) CNB, 84; *viţiul* **innobil** BDJE, 10; *vorbe* **innobile** EV, XXIX; **nenobil** CA 1854, 6; CFZ, 32, 125; PBV, 279; CA 1859, 5; **ignobil, nenobil** PD, 294. (Cf. fr. *ignoble*, lat. *ignobilis*).

IGNORA vb. KDP, 46; NV, 201; PD, 294. (Cf. fr. *ignorer*, lat. *ignorare*).

ILARITATE s. **ilaritate** DFL, 165; FMIL 1847, 79; NV, 201; RL, 392; DIB, 620; GCB II, 210; PD, 295. (Cf. fr. *ilarité*, lat. *hilaritas*).

ILEGITIM adj. BCD, 309; AVP, 10; BEC, 194; PD, 295. (<fr. *illégitime*).

ILICIT adj. NV, 201; BCD, 323, 330; PD, 295. (Cf. fr. *illicite*, lat. *illicitus*).

ILOGIC adv. **nelogic** SIT, 271; BEC, 15. (Cf. fr. *illogique*).

ILUMINARE s. BMN III, 163; TR 1854, 68; PBV, 145; R 1858, 151; D 1860, 99. (Cf. fr. *illuminer*).

ILUSTRAŢIE s. **ilustrăciune** DFL, 206; **ilustraţie**, **ilustrăciune** StDR, 103; **ilustraţie** NV, 202; R 1857, nr.35, 4; PBV, 146; PD, 296. (Cf. fr. *illustration*, lat. *illustratio*).

ILUSTRISIM adj. („mod de adresare unor înalte personalităţi”) IO, f.t., V, 51; TAI, 17; VA, 287. (Cf. lat. *illustrissimus*, it. *illustrissimo*, fr. *illustrissime*).

IMACULAT adj. D 1860, 97; PD, 297. (Cf. fr. *immaculé*, lat. *immaculatus*).

IMAGINA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi **năluci** VEI, 15v, 16r; **iconi** FNC, 4v, 56r; **închipui** MIU, 67; MPI, 112; CA 1844, 39; **închipului** NIU, 25r, 33v, 103r, 274b; **imaghinarisi** CLV, 50r, 135r; **imaghina** AAM, 53; **imagina** GC I, 180v; FMIL 1844, 403; MEN II, 62, 123, 256; BDJE, 45, 49, 105; BP, VII, 74;

SIT, 95.

IMAGINABIL adj. GC I, 180v; NV, 202; SAP, 205; SCC II, 127; SMB II, 484; PD, 296. (<fr. *imaginable*).

IMAGINAR adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi *linie* **închipuitoare** HOG, 58, 94; **imaginer** GTN 1836, 32; **imaginar** GTN 1836, 49 bis; MEN II, 217; AF, 196, 209; SIT, 252; NV, 202; **imaginariu** DFL, 4; BCD, 350; StDR, 103.

IMAGINATIV adj. **imaginativ** GC I, 180v; *putere* **imaginativă** KFL, 83; AML, 99; *putere* **imaginătoare** AML, 104. (<fr. *imaginatif*).

IMAGINAŢIE s. **nălucire** VEI, 16r, 23r; **întipuire** SIN, 92; CCF, 47; DF I, 6r; **imagineciune** CV, 27; **imaghinaţie** MIP, 196, 198; BDC, 9; CIRA, 305; MF III, 104v; SHI I, 37, 38; SHI II, 129; PRA, 42; CFG, 15; **imaghinaţie** (*închipuire*) CTT, 35, 72; **imaghinaţia** (*închipuirea duhului*) AR 1837, 33; **imaginaţie** CR 1829, 75; CR 1830, 16, 340; AR 1830, 116; GC I, 180v; MCR, 54; GPE, 3; FTP I, 9, 52; FEA, 11; GG, 1, 64; GTN 1836, 25, 40, 49 bis; MN 1836, 54; pe la 1835 forma era frecventă; **imaginaţie** (*închipuire*) AR 1832, 115; HMV I, 22; CA 1854, 24; **imaginaţia** (*fierberea duhului*) MFE, 41; **imaginaţie** (*cugetare*) CIRA, VIII; **imajinaţie** FTP IV, 112, 119; **imaginăciune** DFL, 23, 110, 179; CEG, 7; **imaginaţie, imaginăciune** StDR, 103; **imaginaţione** KFL, 67; **imaginaţiune** LS, 15, 38; GRR, 2, 39; BMN I, 20, 42; DILB I, 201; GCB II, 210; T 1856, nr.2, 2; INB 1857, 2, 13, 35, 37; INB 1859, 24, 55; D 1860, 88, 365; AML, 97; **imaginaţiune** (*închipuire*) CEF, 81. (Cf. lat. *imaginatio*, fr. *imagination*, germ. *Imagination*).

IMAGINE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi **închipuire** EBG, 15v; GF, 50r; **icoană** MAS, 120; IN, 4; BR 1829 I, pf.; FTP III, 1; CIRA, 314, XII; AsP, 3; KMP, 158; VVP, 51; IL 1840, 2; EP I, 5; CN, 43; BCD, 72; CA 1851, 5; **stampă** CIN, 1; **chip** FL, 2; **imagină** CV, 38; BP, 62; CFZ, 165; PTP, 106; INB 1857, 41; INB 1859, 54; **imagine** MID I, 73; DFL, 13, 23, 183; BP, X; CDR, 1; BCD, 246; PCI, 126; ICI, 55; LIT, 29, 46, 110, 236; pe la 1855 forma era frecventă; **imagiŭ** SIT, 68, 74, 139, 354; BMN II, 18; INB 1859, 10; **imagin** BCP, 126, 127.

IMANENT adj. CCF, 77, 92; PD, 297. (Cf. lat. *immanens*, fr.

immanent).

IMATERIAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi **nematerialnic** VEI, 16v; MTT, 251r; BE, 32r, 39r; GIA I, 117v; GIA II, 51r; RIM, 65, 144; AOS, 41; TPE, 12v, notă; LB, 432; MFV I, 24v; DLG, pf.19, 11, 192; PCP, 27; VMG, 194; HFP, intr.6, 73, 202; MF III, 19v; **nematerial** VMG, 194; MEN I, 96, 175; INB 1859, 54; **imaterial** CA 1844, 40; DFL, 36, 136; BMN II, 207; CFZ, 79, 82; PD, 297.

IMATERIALITATE s. **nematerialitate** HFP, 126, 202; VM, 26; CFZ, 79; **imaterialitate** DFL, 190; NV, 203; AVP, 10; PD, 297. (Cf. fr. *immatérialité*).

IMBECIL adj. **imbesil** GC I, 180v; **imbecil** NV, 202; CEF, 9; D 1859, 406; INB 1859, 123; PD, 297; **imbecile** sg. AVP, 10. (Cf. fr. *imbécile*, lat. *imbecillus*).

IMBECILITATE s. **imbesilitate** GC I, 180v; **imbecilitate** NV, 203; CEF, 182; CEF, 113; AVP, 10; PD, 296. (Cf. fr. *imbécillité*, lat. *imbecillitas*).

IMBOLD s. **bold** PMV, f.t.; FTM, 170; PAM, 7; LB, 61; VD, IX; FL, 23; VN, 4; RL, 261.

IMEDIAT adj. **nemijlocit** BTGO, 40r; OGD, 11; **nemijlocit** (**imediat**) FMIL 1840, 194; **imediat** GTN 1835, 17; BPA, 23; MEN II, 41; KFL, 147; SIT, 154; NV, 203; StDR, 103; SMB I, 25; CFZ, 45, 59, 80, 94; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **imeziat** DFL, 11, 34; CDR, 13; BCD, 582. (Cf. fr. *immédiat*, lat. *immediatus*).

IMEMORIAL adj. NV, 203; SCC II, 347; INB 1857, 6; GCB II, 210; CA 1861, 76; PD, 297. (<fr. *immémorial*).

IMENS adj. **imens** DFL, 136, 213; BP, 25; NV, 203; BMN II, 141; BMN III, 114; SMB I, 47; SMB II, 418; DILB I, 201; Z 1856, nr.50, 4; BIN, 24, 75; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **îmmenz** INB 1857, 3; **imenz** INB 1859, 30. (Cf. fr. *immense*, lat. *immensus*).

IMENSITATE s. **imensitate** DFL, 136; BDJE, 38; NV, 203; CFZ, 30, 99, 169; DILB I, 201; GCB II, 210; **imenzitate** INB 1859, 99. (<fr. *immensité*).

IMIGRA vb. **imigra** SHI I, 9, 10; SHI II, 87; **inmigra** CA 1852, 47; CA 1854, 79. (Cf. fr. *immigrer*, lat. *immigrare*).

IMIGRAT s., adj. **imigraţi** *sau bejenari* AR 1830, 192; **îmmigrat** FMIL 1840, 336.

IMIGRAŢIE s. **imigraţie** (*bejenie*) AR 1830, 192; **imigraţie** SHI II, 88. (<fr. *immigration*).

IMITA vb. **imita** BDT, 21r, 178v; EGRM, 25v; MCB, 166; DCN, 101, 104; EGR, 134; PAIC, 59; PCB, 98, 123; PSC, 118r; MALP, 129; GC I, 180v; FTP I, 10, 20; FTP II, 174; GPE, 14; MFE, 2; MBE, 11; FEA, 7, 69; pe la 1830 forma era frecventă; **imita** (*urma*) NMP, 9; FDA, 51; CA 1858, 11; **imitarisi** (*urma*) BGV, 38v; **imitarisi** CLV, 135r; MFV I, 27v; MFV II, 49r. (Cf. fr. *imiter*, lat. *imitari*).

IMITARE s. **imitarisire** BGV, 38v; MFV II, 101v; **imitare** PCC, 1; NMP, 3; PAIC, 59; FGP, 19; GC I, 180v; FTP I, 30, 184; FL, 45; VVP, 51; pe la 1840 forma era frecventă.

IMITAT adj. **imitat** EGRM, 25v; CMR, 73; SGR II, 114; HP, XXI; **imitarisit** AR 1837, 129; **imitat** (*copiarisit*) AR 1837, 393.

IMITATIV adj. [declinare] **următoare** EBG, 38r; **imitativ**, *adecă scornit după asămănarea...* BDT, 38r; **imitativ** MCR, 142; MN 1836, 90; DFL, 108; GRR, 150, 248; CA 1857, 123; D 1860, 366. (Cf. lat. *imitativus,* fr. *imitatif*).

IMITATOR s., adj. **imitător** DCN, 86, 139; VVP, 51; PBM, XXVI; PBV, 146; **imitator** GT 1838, 7; FMIL 1840, 251; NV, 203; CA 1851, 22; CA 1853, 86; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **imitareţ** FMIL 1844, 243. (Cf. fr. *imitateur*, germ. *Imitator*).

IMITAŢIE s. **imitaţie** AR 1830, 142; GC I, 181r; SGR I, 15; SGR II, 76; SGR III, 50; MCR, 58; GTN 1836, 34; AsP, 17; AR 1837, 215; SHI I, 39; CIN, 18; FL, 5, 12; GRN I, 189; VVP, 51; DL, 6; pe la 1840 cuvîntul era frecvent, **imităciune** DFL, 107; **imitaţie**, **imităciune** StDR, 103; **imitaţiune** GRR, 51; DILB I, 201; INB 1859, 57. (Cf. fr. *imitation*, lat. *imitatio*).

IMN s. (Lit., Muz.) **imn** BDL II, 461r; MFV II, 115r; CR 1830, 299, 362; AR 1830, 376; CMR, 90, 97; LME, 58; GPE, 48; GC I, 180v; FTP I, 101; FTP III, 55, 127; AsP, 65; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **imnos** *naţional* AR 1834, 251; **hymn** BD I, 493; **hymn** şi **imn** ECS, 1; **himn** GT 1838, 17. (Cf. lat. *hymnus*, fr. *hymne*, gr. ὕμνος).

IMOBIL adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi **nemişcător** IE, 140; MML, 21v, 40v; RJ, 87; APC, 50r; CP I, 58; FLG, 9; PIM, 1; DAP, 29; LC, 5, 48; UT, 21; CR 1830, 67; ROB, 2, 165; BFO 1833, 77; LOA, 2, 38, 89; CPI, 39; SR, 15; ROI III, 4; BFO

1838, 64; FMIL 1840, 349; BGO 1840, 11; CCB, f.t., 4, 52; calcul era frecvent pînă la 1860; **neumblător** LSM, 32, 54; MTM II, 87, 88; BEM, 329; TD II, 171; **stătător** PFBA, 656r; FLG, 9; **imobil** SCC I, 107; CFZ, 48, 76, 116; CMI, 35; BIN, 402; AVP, 10; BEC, 22, 377, 381, 391; PD, 298; **nemobil** INB 1857, 35; **nemişcabil** GRR, 261.

IMOBILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 220. Cf. şi **imobilitate** KDP, 17; SMB I, 160; CFZ, 116.

IMOBILIZA vb. **imobilisa** NV, 203; **imobiliza** CFZ, 111. (<fr. *immobiliser*).

IMORAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 331. Cf. şi **nemoralic** VCL, 40v. (Cf. germ. *immoralisch*).

IMORTAL adj. *flori* **imortele** *sau nemuritoare* AR 1837, 171, cf. şi 226; **imortal** (*nemuritor*) GLC, 111; **imortal** AF, 41, 45, 148, 170; SIT, 347; NV, 204; AAR, 32; PIC, 23; AVP, 10; PD, 298; **nemortal** AML, 108. (Cf. fr. *immortel*, lat. *immortalis*).

IMORTALITATE s. **imortalitate** GC I, 181r; DFL, 147, 149; KFL, 74; BMN III, 113; RL, 120, 175; LIT, 253; PD, 298; **nemuritorime** MF I, 54r; MF II, 22r, 87v; MF III, 16r, 16v; **nemortalitate** BMN I, 103; SCC II, 97, 117; INB 1859, 111. (Cf. fr. *immortalité*, lat. *immortalitas*).

IMORTALIZA vb. GTN 1836, 48; NV, 204; PIC, 39. (<fr. *immortaliser*).

IMPACIENT adj. **impaţient** LS, 78; PD, 298; **impacient** BCB, 72. (Cf. fr. *impatient,* lat. *impatiens*).

IMPACIENŢĂ s. **impaţienţă** NV, 204; AVP, 10; PD, 299; **impaciinţă** SMB I, 9, 19, 29, 111, 120; **impaţiinţă** CEF, 77; **impacienţă** DILB I, 201; NPT, 234. (Cf. fr. *impatience*, lat. *impatientia*).

IMPARDONABIL adj. NV, 204; BMN II, 74. (<fr. *impardonnable*).

IMPARŢIAL adj. **nepărtelnic** CP I, 157, 176, 254; **nepărtinitor** DL, 6; **impartiale** sg. IO, 56; **imparcial** SIT, 100; **imparţial** AF, 192; SIT, 104; StDR, 104; C, 4, 14; R 1857, nr.8, 3; BEC, 16; PD, 298. (Cf. lat. *impartialis*, fr. *impartial*).

IMPARŢIALITATE s. **nepărtelnicie** CP I, 204; **imparţialitate** IO, 57; StDR, 104; C, 137; D 1859, 146, 364; BEC, 143, 294; PD, 298; **împarţialitate** BCI, 144. (Cf. lat. *impartialitas*, fr. *impartialité*).

IMPASIBIL adj. NV, 204; CFZ, 68; DIB, 8; PD, 298. (Cf. fr. *impassible*, lat. *impassibilis*).

IMPASIBILITATE s. DFL, 114, 119; NV, 204; LS, 101. (Cf. fr. *impassibilité*, lat. *impassibilitas*).

IMPECABIL adj. DFL, 146. (Cf. fr. *impeccable*, lat. *impecabilis*).

IMPENETRABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **impenetrabil** DFL, 12; PD, 299; **nepătrunzibil** CA 1850, 20; RL, 373.

IMPERATOR s. („împărat"). Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. şi **împerátor** GN, 126v, 230v; VOG, 3; **împerator** IEI, 10v; SHI II, 83, 189; MID I, 15; **împărátor** VOG, 3; VIO I, 71v; TGR, pf.2; **împărator** CC, 41; DFL, 181; **impărátor** DC I, 30v, 76r; **imperatór** SLP, 2; **imperator** IEI, 10v, 86v; BRD, 104; GG, 136; SHI II, 190; MID I, 44; FMIL 1847, 34; BCD, 413; CA 1850, 3; CA 1852, XVIII; RBM, 13; forma era frecventă pînă la 1860; **imperatore** CEF, 13; **imperător** LG, 46. (Cf. lat. *imperator*, it. *imperatore*).

IMPERATRIŢĂ s. („împărăteasă") Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. şi **imperatriţă** SAT, f.t., IE, ded., 86; IEI, 2v; OPI, 1v; KDP, 56. (Cf. lat. *imperatrix*, fr. *impératrice,* it. *imperatrice*).

IMPERCEPTIBIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **nepriceput** DF I, 2v; **imperceptibil** SMB I, 183; PD, 299.

IMPERFECŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **nesăvîrşire** BEM, 260; **imperfecţie**, *adică nedăsăvîrşire* GC V, 53r; **imperfecţie** GTN 1835, 19; GG, 29; CFZ, 169, 175; AML, 29; **neperfecţie** MEN II, 185; CA 1848, 33; CA 1854, 36; CFZ, 115; **imperfecţiune** DFL, 141; CEF, 3; INB 1857, 20; GCB II, 211; INB 1859, 54; BEC, 23.

IMPERIAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. şi **împărial** VIO I, 71v; **împerial** SHI II, 169, 173, 176; **imperial** CR 1830, 229; AR 1834, 164; AR 1837, 20, 229; MCL 1838, 150; BFO 1843, 235; MID I, 60; pe la 1845 forma era frecventă; **imperatorial** SHI II, 175. (Cf. lat. *imperialis*, fr. *impérial*, it. *imperiale*).

IMPERIOS adj. **împerios** CV, 33; **imperios** DFL, 25; NV, 205; LS, 103; SMB I, 6; DILB I, 201; Z 1856, nr.3, 3; GCB II, 211; RF, 6; PD, 299. (Cf. fr. *impérieux*, lat. *imperiosus*).

IMPERIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 65. Cf. şi **impiriu** IEI, 7v;

emperee IEI, 79r; **imperion** TPE, 22v; **imperie** NID I, 67v, 83r; PIU III, 122, 126; AR 1829, 60; AR 1830, 17, 97, 228; CIRA, 1; AR 1837, 86; SHI I, 9, 11, 12, 42; KMP, 53; PMG, 26; SMA, 11; IL 1840, 3; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **împerie** AR 1829, 59, 257; AR 1830, 80; SGR II, 155; TGA, 2; SHI I, 3, 4, 18; FGE, 58; **imperiu** CR 1829, 38, 51, 73, 160, 200; CR 1830, 375, 407; GC I, 180v; CR 1831, 3; GG, 136; MN 1836, 8; RB, nr.6, 1; GPG, 42; FMIL 1844, 409; MID I, 15, 37; DFL, 63; pe la 1845 forma era frecventă; **împeriu** CR 1829, 203; RIP I, 59, 108. (Cf. lat. *imperium*, germ. *Imperium*, it. *imperio*, înv. şi *impero*, fr. *empire*).

IMPERMEABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **nepătrunzător** HPA, 42r; **nepermeabil** R 1858, 251; **impermeabil** (*nepătrunzător*) INB 1859, 114; **impermeabil** PD, 300.

IMPERSONALITATE s. DFL, 32; CFZ, 39. (<fr. *impersonnalité*).

IMPERTINENT adj. GC I, 180v; AR 1839, 252; BDJE, 64, 84; NV, 205; CA 1850, 29; LS, 102, 126; StDR, 104; CA 1853, XVIII; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *impertinent*, lat. *impertinens*).

IMPERTINENŢĂ s. **impertinenţă** GC I, 180v; PBV, 146; INB 1859, 12; PD, 300; **impertinenţe** (*obrăznicii*) KMP, 83; **impertinenţiile** (*defăimările*) AR 1834, 300; **impertinenţie** StDR, 104; **impertinenţă, impertininţă** NV, 205; **impertininţă** DCB II, 278; **împertininţă** DCB IV, 147. (<fr. *impertinence*).

IMPETUOS adj. **împetuos** SGR III, 10; **impetuos** NV, 205; StDR, 104; PFM, 115; C, 171; AVP, 10; PD, 300. (Cf. fr. *impétueux*, lat. *impetuosus*).

IMPETUOZITATE s. **impetuositate** NV, 205; CEF, 190; PFM, 8, 115; PD, 300; **impetuozitate** R 1857, nr.28, 3. (<fr. *impétuosité*).

IMPIEGAT s. (Adm.) **împiegat** şi **impiegat** GC I, 325r, cf. şi 180v; **impiegat** AR 1837, 162, 169; CCB, 218; DIB, 635; D 1859 an.II, 12; **împiegat** CCB, 43; SMB I, 6; DIB, 578; BC, 21; SPB, 292; D 1860, 88; BEC, 15; **împegat** JA, 25. (<it. *impiegato*).

IMPIETATE s. NV, 205; SMB I, 82; LIT, 10, 25, 31, 332; AVP, 11; PD, 300. (Cf. fr. *impiété*, lat. *impietas*).

IMPIU, -IE adj. FMIL 1844, 327; DFL, 140; NV, 205; LIT,

309; CA 1861, 55; PD, 300. (Cf. it. *impie*, adj., s.).

IMPLACABIL adj. SMB I, 136; CEF, 243; BCI, 99; CA 1861, 26; PD, 300. (Cf. fr. *implacable*, lat. *implacabilis*).

IMPLANTA vb. **împlînta** FMIL 1847, 43. (<fr. *implanter*).

IMPLICA vb. DFL, 5, 45, 145; NV, 205; BCD, 312; CFZ, 46, 50, 127, 153; Z 1856, nr.2, 1; BEC, 2; PD, 301. (Cf. fr. *impliquer*, lat. *implicare*).

IMPLICAT adj. AVP, 11.

IMPLICAŢIE s. NV, 205; PD, 301. (Cf. fr. *implication*, lat. *implicatio*).

IMPLICIT adj. [propoziţii] **împlicite** *au împletite* EGRM, 27v; EGR, 139; **împlicit** PBM, 50; **implicit** PGR, 108; CGR, 144; PTP, 16; PD, 300. (Cf. fr. *implicite*, lat. *implicitus*).

IMPLORA vb. **împlîri** CV, 33; **implîra** CV, 34; **implora** MEN II, 44, 64; BDJE, 73; NV, 205; DILB I, 201; PD, 301. (Cf. fr. *implorer,* lat. *implorare*).

IMPLORANT adj. SMB I, 149. (<fr. *implorant*).

IMPONDERABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi *fluidurile* **imponderabile** (*nesupuse cîntărirei*) LOA, 81; **imponderabil** StDR, 105; JA, 99, 120; PD, 301.

IMPOPULAR adj. **impopolar** GC V, 111r, cf. şi GC I, 180v; **impopolar** (*neiubit de popor*) AR 1835, 162; **impopular** PD, 301. (<fr. *impopulaire*).

IMPOPULAT adj. AMG, 18.

IMPOPULAŢIE s. BD I, 551; HMV I, 128, 153. (<lat. *impopulatio*).

IMPOSTURĂ s. BDJE, 52; NV, 206; PD, 302. (Cf. fr. *imposture*, lat. *impostura*).

IMPOTENT adj. **impotent** AVP, 11; AML, 63; PD, 302; **impotint** AML, 61. (Cf. fr. *impotent*, lat. *impotens*).

IMPOTENŢĂ s. **neputinţa împreunării** EPD, 286; **impotenţă** AML, 54, 61; PD, 302; **impotinţă** AML, 61, 63. (Cf. fr. *impotence*, lat. *impotentia*).

IMPOZANT adj. **impozan** CBD, 18; **impozant** AF, 143, 180; RL, 131; BCI, 127; CA 1858, 53; D 1860, 97; CA 1861, 127; CA 1862, 66; **impozint** D 1858, 42; **impozinte** sg. D 1859, 123; **impozant, imposant** StDR, 104; **imposant** MID I, 268; SIT, 122, 250; BIP, 84; BMN II, 207; BIF, 4; SMB I, 45, 70, 145; CEF, 29;

GCB II, 211; LIT, 164; PD, 301. (Cf. fr. *imposant*, germ. *imposant*).

IMPOZIT s. **porţie** IF, 1; *sîntem datori a da* **daţiile** *noastre* VPP, 284; **dăjdiile** *directe* RB, 392; **imposit** GCB II, 211; VO 1857, 12; AVP, 11; BEC, XLVI; D 1860, 409; CA 1862, 33; PD, 302; **impozit** RF, 5, 13; CA 1861, 68. (Cf. lat. *impositum*, germ. *Impost*, fr. *impôt*).

IMPRACTICABIL adj. **nepracticabil** RMS, 291; SCC II, 309; Z 1856, nr.19, 1; GCB II, 221; **impracticabil** PD, 302. (<fr. *impraticable*).

IMPRECAŢIE s. **imprecaţie** MCR, 188; NV, 206; SCC II, 312; APS, 13; PD, 302; **imprecaţiune** GRR, 101, 136; LIT, 70; APS, 95. (Cf. fr. *imprécation*, lat. *imprecatio*).

IMPRESAR s. GM 1857, 41; D 1860, 191. (Cf. fr. *impresario*, it. *impresario*).

IMPRIMA vb. *le avea* **tiposite** *în minte* GAP, 4v; **împrima** DFL, 69; **imprima** DFL, 70, 175; StDR, 105; CFZ, 25, 53; ICI, 51; NRC, VII; GCB II, 211; D 1859, an. II, 12; APS, 80; PD, 302. (Cf. ngr. τυπώνω, fr. *imprimer*).

IMPRIMAT adj. RCM, 240; C, 20; R 1857, nr.11, 4; PIC, 35, 112. (Cf. fr. *imprimé*).

IMPRIMERIE s. GG, 21; BIF, 19; ICI, 2; GCB II, 211; PD, 302. (<fr. *imprimerie*).

IMPROBABIL adj. **improbabil** GC V, 277r, cf. şi GC I, 181r; KFL, 92; PD, 303; **neprobabil** MF II, 62r. (<fr. *improbable*).

IMPROBABILITATE s. **neprobabilitate** MF II, 62v. (<fr. *improbabilité*).

IMPROMPT adj., s. *nu se lăsa la capricia* **inpromtului** GPE, 45; **imprompt** MPG, 26; BP, 61; PD, 303; **impromt** BP, 59; **impromptiu** StDR, 106. (Cf. fr. *impromptu*, it. *impronto*).

IMPROVIZA vb. *el* **inprovede** GPE, 44; *să* **improvize** GTN 1836, 50; **improviza** AR 1837, 351; RB, nr.31, 4; MID I, 268; NV, 207; GM 1852, 34; SCC II, 175; RL, 104; AsT, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **împroviza** SCC II, 226; **inproviza** AsT, I; **înproviza** RL, 414; **improvisa, improviza** StDR, 105; **improvisa** BP, XIII; PIC, 22; VO 1857, 8; PD, 303. (<fr. *improviser*).

IMPROVIZAT adj. **inprovizat** (*necugetat*) GPE, 60; **împrovizat** CD, VIII; FMIL 1847, 17; R 1857, nr.12, 2; **improvizat** AIS,

82; BP, 205; NV, 207; SCC I, 304; Z 1856, nr.4, 1; RL, 248; ASLI, 313; **improvisat** DIB, 233; DILB I, 201; SPB, 134.

IMPROVIZATOR s. **inprovizatriţă** CR 1830, 354; **inprovizator** GPE, 44; GTN 1836, 28; **improvizator** GTN 1836, 28; AR 1837, 78; AR 1838, 158; NV, 207; PBV, 146; **improvizător** ASLI, 302; **improvisator** DIB, 347; DILB I, 201; ASLI, 279; PD, 303. (<fr. *improvisateur*).

IMPROVIZAŢIE s. **improvizaţie** AR 1837, 131; RB, 207; SIT, 28, 43, 193; NV, 207; RL, 157; PBV, 146; ASLI, 300, 302; **improvisaţie** PD, 303. (<fr. *improvisation*).

IMPRUDENT adj. SIT, 259; NV, 207; RL, 196; LIT, 319; BEC, 219; PD, 303. (Cf. fr. *imprudent*, lat. *imprudens*).

IMPRUDENŢĂ s. **imprudinţă, imprudenţă** NV, 207; **imprudinţă** SMB I, 125, 310; BEC, 229; **imprudenţă** CFZ, 173; LIT, 239; BC, 97; C, 113; AVP, 11; PD, 303; **imprudenţie** SCC I, 12; **împrudenţă** VO 1857, 13; **neprudenţă** AsAL, 22. (Cf. fr. *imprudence*, lat. *imprudentia*).

IMPUDENT adj., s. **impudinte** (*neruşinat*) CEF, 107; **impudent** AVP, 11. (Cf. lat. *impudens*, it. *impudente*, fr. *impudent*).

IMPUDENŢĂ s. SCC I, 11; **impudenţă**, *impudoare* PD, 303. (Cf. lat. *impudentia*, it. *impudenza*, fr. *impudence*).

IMPULS s. **impulzuri** SMA, 31; **impuls** IVA, 36; HP, XIII; AMIM, XXX; DFL, 132, 190; BCD, 119, 245; SSC, 152; Z 1856, nr.22, 1; CA 1857, 58; **impuls** (*plecare*) CA 1852, XXVIII; **împuls** StDR, 106. (Cf. lat. *impulsus*, germ. *Impuls*).

IMPULSIE s. **impulsie** GC I, 181r; FMIL 1844, 265; MEN I, 151; MEN II, 78; SIT, 204; SSC, 114; CFZ, 68; RL, 131, 246; Z 1856, nr.22, 1; C, 4; D 1858, 3; BEC, XXII; CA 1862, 45; PD, 303; **împulzie** AR 1837, 294; SSC, 158; **împulzie, împulsie** StDR, 106; **impulsiune** RMS, 290, 322; DILB IV, 200; LIT, 252, 297; BCI, 90; C, 12; JA, 4; PFM, 310, 413; GCB II, 211; DCB IV, 53; PCI, 29; BEC, XI; **impulsiune** (*îndemnare*) BMN I, 63; INB 1859, 57; **împulziune** StDR, 106. (Cf. fr. *impulsion*, lat. *impulsio*).

IMPULSIV adj. GC I, 181r. (<fr. *impulsif*).

IMPUNĂTOR adj. **impuitor** CA 1856, 62; LIT, 263; **impunător** Z 1856, nr.8, 3.

IMPUNE vb. **înpune** CR 1830, 31; **împune** MEN I, 125, 278; MID I, 69, 120; MEN II, 257, 285, 291; DFL, 81; KDP, 49; NV,

236; StDR, 106; CA 1854, 107; SCC I, 299; SCC II, 178; **impune** FMIL 1844, 316; DFL, 5, 34; SIT, ded. 3, 49, 103, 257; BCD, 60, 188; CA 1851, 116; LS, 11, 25; CA 1854, 25, 42; CFZ, 5, 53; CA 1855, 69, 154; CMI, 206; CEF, 18; pe la 1855 forma era frecventă; **imposa** SIT, 143. (Cf. lat. *imponere*, fr. *imposer*).

IMPUNERE s. **imposare** SIT, 132; **împusăciune** BCD, 595; **împunere** StDR, 106; **impunere** CEF, 34; BEC, 100, 102; D 1860, 389.

IMPUR adj. **necurat** *sau amestecat* EBG, 119v; **impur** VL, 45v; SIT, 329; CFZ, 177; AVP, 11; BCI, 13; PD, 303; *necurate sau* **impure** INB 1859, 146. (Cf. fr. *impur*, lat. *impurus*).

IMPURITATE s. **nepuritate** GRR, 146; **impuritate** PD, 303. (Cf. fr. *impureté*, lat. *impuritas*).

IMPUS adj. **împus** MEN II, 285; **impus** BDJE, 74; CA 1852, 96; CA 1855, 17; RL, 53; DILB III, 218; C, 4; D 1860, 86. (Cf. fr. *imposé*).

IMPUTA vb. **împuta** PTF, 10v; PV, 1788; LSM, 49; BEM, 158; BTGO, 14r; CP I, 11, 258; DOA, 50; FDB, 73; LIB, 3; GAB, 128; BPN I, 82; DCN, 2; GC I, 345v; FTP I, 15; FTP III, 158; SIC, 54; MBE, 38; CPI, 218; ECS, 77; AsP, 134; FMIL 1844; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **înputa** CA 1850, 101; CA 1861, 26; **imputa** BLM, 199; FMIL 1844, 316; MID I, 79; DFL, 66, 143; SIT, 265; NV, 207; DIB, 256; CFZ, 85; LIT, 12, 27, 75, 212; C, 20; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *imputer*, lat. *imputare*).

IMPUTABIL adj. DFL, 65; CFZ, 173. (<fr. *imputable*).

IMPUTARE s. **împutare** PV, 102; MIU, 236; CIRA, 25; CPI, anexă 13; AIR I, 86; DE I, 251; PIA, 19, 132; BDJE, 44; KDP, 84; CCP, 95; forma era frecventă pînă la 1860; **înputare** CA 1854, 30; **imputare** LIT, 392; D 1860, 281.

IMPUTAŢIE s. **împutăciune** BEM, 158; DFL, 193; BCD, 74; **imputaţie** NV, 207; PD, 304. (Cf. lat. *imputatio*, fr. *imputation*).

IMUABIL adj. **imutabil** DFL, 138, 152, 209; **imuabil** PD, 298. (<fr. *immuable*).

IMUABILITATE s. **imutabilitate** DFL, 152. (<fr. *immuabilité*).

IMUNITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **imunitate** BCD, 350, 516; Z 1856, nr.4, 3, nr.35, 2; C, 5; BEC, XLVI; PD, 298.

INACCESIBIL adj. **neapropiet** AR 1837, 271; **inacesibile** sg. CDR, III; **inacesibil, inaccesibil** NV, 207; **inacesibil** LS, 26; PD, 304; **neacesibil**, **neaccesibil** NV, 276; **neaccesibil** PEG, 227; **neaccesibile** sg. BCI, 115. (Cf. fr. *inaccessible*, lat. *inaccesibilis*).

INACTIV adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **inactiv** DFL, 81, 144, 171, 184 bis; **neactiv** NV, 276; GCB II, 220; PBV, 270; AML, 100.

INACTIVITATE s. **neactivitate** MN 1836, 8; EPD, 391; NV, 276; CA 1851, 94; LS, 67; CPO, 32; WAM, 108; LIT, 60; PBV, 270; AML, 153; **nelucrare** APB, 30; **inactivitate** DFL, 138, 173; NV, 208; PD, 304. (<fr. *inactivité*).

INALIENABIL adj. **înalienabil, neînstrăinabil** FMIL 1844, 148; **nealienabil** CA 1861, 53; **inalienabil** BEC, 24. (<fr. *inaliénable*).

INALIENABILITATE s. RL, 338; BEC, 28. (<fr. *inaliénabilité*).

INAMOVIBIL adj. GC I, 183r; NV, 208; PD, 305. (<fr. *inamovible*).

INAMOVIBILITATE s. GC I, 183r; KDP, 28; D 1860, 161, 351. (<fr. *inamovibilité*).

INANIMAT adj. **neînsufleţit** SG, 25; DLG, 51; BG, 35; **nensufleţit** SGR I, 32; PGRL I, 26; **inanimat** DFL, 65; BEC, 52; **neanimat** CFZ, 120. (<fr. *inanimé*).

INAPLICABIL adj. **neaplicabil** T 1856, nr.1, 2; GCB II, 220; VMP, 110. (<fr. *inapplicable*).

INAPRECIABIL adj. **inapreţiabil** DFL, 188. (<fr. *inappréciable*).

INAPT adj. **inepţi** SIM, XIV, 122. (<fr. *inapte*).

INATACABIL adj. **neatacabil** BP, VII; SIT, 46; PFHM I, 108; BEC, 338; **inatacabile** sg. AVP, 11. (<fr. *inattaquable*).

INAUGURA vb. **inaugura** BDL II, 461v; AR 1837, 244 bis; StDR, 106; RL, 257; Z 1856, nr.4, 1; LIT, 111; C, 18; R 1857, nr.15, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **înaugura** CA 1853, XIX; RL, 261. (Cf. lat. *inaugurare*, fr. *inaugurer*).

INAUGURARE s. **inaugurare, înaugurare** BDL II, 461v; **inaugurare** FMIL 1847, 205; NV, 208; StDR, 106; CA 1860, 95; CA 1861, 137; **înaugurare** RL, 251.

INAUGURAŢIE s. **inauguraţie** (*solenelă aşăzare*) AR 1834,

97; **inauguraţie** (*sfinţire*) AR 1835, 170; AR 1837, 235; **inaugu-raţie** NV, 208; StDR, 106; PD, 305; **înauguraţie** AR 1834, 308; AR 1837, 229; AsE, 6. (Cf. fr. *inauguration*, lat. *inauguratio*).

INCALCULABIL adj. **incalculabil** MID I, 271; PD, 313; **ne-calculabil** SIT, 49; SSC, 96; T 1856, nr.4, 2; BCI, 33; CA 1861, 67. (<fr. *incalculable*).

INCANTAŢIE s. **incantaţiune** DILB IV, 201. (<fr. *incanta-tion*).

INCARNA vb. **incarna** MEN II, 253; BP, VI, XII; NV, 209; **încarna** BP, VI, XX; DILB, 201; PBV, 579. (Cf. fr. *incarner*, lat. *incarnare*).

INCARNAT adj. **incarnat** FilDA, 153; NV, 209; AAR, 100; SSC, 166; PBV, 148; **încarnat** FMIL 1844, 199; StDR, 110; **în-cărnat** SCC II, 14.

INCARNAŢIE s. **incarnaţie** PCI, 14; StDR, 111; SCC II, 250; **încarnaţie** PBV, 579. (<fr. *incarnation*).

INCAŞI s. pl. **incasi** GIA II, 11r, 12r; **incazi** PIU IV, 216. (<fr. *incas*).

INCENDIA vb. **incendia** NV, 208; GM 1852, 49; CA 1854, 13; LIT, 120, 303; PD, 305; **încendia** CA 1857, 24. (<fr. *in-cendier*).

INCENDIAR adj. **incendiar** NV, 208; GM 1852, 63; AsPR, 55; CA 1854; LIT, 49; APS, 53, 81; D 1860, 281; *materii* **incen-diere** GM 1854, 401; **incendial** AVP, 11. (<fr. *incendiaire*).

INCENDIATOR s. LIT, 87, 237.

INCENDIU s. **incendie** (*aprindere*) AR 1832, 189; **incendiu** Univ 1845, 18; BDJE, 106; NV, 208; BCA, 504; AsPR, 56; CA 1855, 44; DILB I, 201; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **incend** CA 1858, 8. (Cf. fr. *incendie*, it. *incendio,* lat. *incendium*).

INCEST s. MEN II, 162; NV, 208; StDR, 118; DILB I, 201; PD, 305. (Cf. fr. *inceste*, lat. *incestus*).

INCESTUOS adj. **incestios** BCD, 115; **incestuos** StDR, 118. (Cf. lat. *incestuosus*, fr. *incestueux*).

INCHIET adj. („agitat, neliniştit”) *firea cea* **încvietă** CV, 30. (Cf. fr. *inquiet*, lat. *inquietus*).

INCHIETUDINE s. **încvieciune** CV, 29; **inchietudine** BDJE, 31; SIT, 136, 140, 156, 205; PD, 314; **incuietudine**, **incuietudă** NV, 213. (Cf. fr. *inquiétude*, lat. *inquietudo*).

INCHIZITOR s. **incvizitor** DC IV, 134v, 137v, 138r, 265r; MCL 1838, 159; BMN I, 36; PBV, 148; **incuizitor** şi **închizător** GC I, 184v; **incuizitor** MEN I, 283; LS, 8; PBV, 148; **inchizitor** VVP, 51; BDJE, 12. (Cf. lat. *inquisitor*, fr. *inquisiteur*, it. *incuisitore*).

INCHIZIŢIE s. **ingviziţie** DC IV, 133v; **incviziţie** DC IV, 134r, 136r, 143r; PV, 96; MIB, 307; RA, 8, 9; SPBA, 12, 17, 82, 88; AR 1829, 232; CR 1830, 95; SIC, 47; BAR II, 38; AR 1837, 368 ter; SHI II, 191, 196; MCL 1838, 158; forma era folosită sporadic pînă spre 1860; **încviziţie** RJ, 401; **incviziţie, încviziciune** StDR, 111; **ingviziţioane** pl. NIU, 226r; **incviziţion** BR 1829 I, 41; **encviziţie** SPV, 148; **inchiziţionă** DIP, 41v; PIU IV, 38, 46; **inchiziţie** BGV, 84r; HAN, 15; VVP, 51; Prop, 204; BDJE, 58; **incuiziţie, incuiziţione** GC I, 184v; **incuiziţie** RB, 211; RIP I, 152; MEN I, 283; NV, 213; PCI, 5; LS, 16, 85; BEC, XLIX; **inchiziţie, incuiziţie** PD, 314; **încuiziţie** RIP I, 128; **incviziţiune** BMN I, 35; **incuiziţiune** SMB I, 96; DILB II, 230; INB 1859, 169; **inchiziţiune** GCB II, 213. (Cf. lat. *inquisitio*, germ. *Inquisition*, fr. *inquisition*, it. *incuisizione*).

INCIDENT s. NV, 209; SMB I, 157; RL, 63; C, 6, 19; VO 1857, 11; AVP, 11; R 1858, 56; CA 1859, 108; BEC, 432; D 1860, 161; PD, 305. (Cf. fr. *incident*, lat. *incidens*).

INCIDENTĂ adj. (Gram.) **încedentă** EGRM, 26v, 27r; EGR, 135; *propoziţie* **încedentă** *sau vîrîtoare* GRN II, 72; **incedentă** FGP, 142; CFZ, 108; **incidentă** PGR, 82; CGR, 146; MGP, 77; PTP, 12; PD, 305. (Cf. fr. *incident*, it. *incident*)

INCIDENTAL adj. (Gram.) *apoziţie au zicere* **încidentală** SGR I, 17; **încidentală** *isplicătivă* SGR II, 136; [propoziţii] **incidentale** *sau complinitoare* SGR II, 134. (<fr. *incidentel*).

INCIDENŢĂ s. (Geom.) **incidenţă** GC I, 190r; NV, 209; PD, 305; **incidinţă** PEG, 150, 164; **incidencie** PFM, 419. (Cf. fr. *incidence*, it. *incidenza*).

INCIZIE s. **incisie** TMO, 98v, 145v; PD, 306; **incesiuni** (*tăieturi*) WCP, 145. (Cf. fr. *incision*, lat. *incisio*).

INCLUSIV adj., adv. **incluziv** GC I, 184v; SGR I, IV; RSM, 9r, 9v; TGA, 1; AsG, 189; AsE, 11; CCP, 121; StDR, 111; CPO, 69; RL, 80; PBV, 148; RIT, 11; VMP, 184; **încluziv** AsAl, 54; **inclusiv** LOA, 71 bis, 112; ELS, 46; CCB, 58; BGO 1844, 407;

FMIL 1844, 369; BEC, 439; RF, 37; PD, 314; **inclusiv**, **incluziv** NV, 209. (Cf. fr. *inclusif*, germ. *inklusive*).

INCOATIV adj. (Gram.) *verbe* **inhoative**, *adecă începăreţe* BTG, 73r; **inhoativ** BDL I, 134r; SGR I, 229; StDR, 118; **înhoativ** SGR I, 230; **încoativ** SGR I, 101; **incoativ** HGL, 87; [verbe] **începătoare** *sau* **incoative** (*inchoativa*) BG, 110; [verbe] **începătoare** PGRL I, 102. (Cf. lat. *inchoativus*, fr. *inchoatif*).

INCOERENT adj. **necoerint** GCB II, 221; **incoherent** PFM, 347. (<fr. *incohérent*).

INCOERENŢĂ s. **incoheranţă** LIT, 100. (<fr. *incohérence*).

INCOGNITO adv. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. şi **în cognito** (*teptil*) AR 1829, 43; **incognito** (*teptil*) AR 1832, 27; AR 1837, 138 bis; AR 1838, 198; IL 1840, 40; **incognito** (*pe ascuns*) AR 1837, 240; **incognito** (*necunoscut*) AR 1839, 187; **incognito** AR 1837, 148; AR 1844, 20; **in cognito** StDR, 111; **inconito** GC I, 183r; NV, 211; PBV, 148. (Cf. fr. *incognito*, it. *incognito*).

INCOMBUSTIBIL adj. **incombustibil** NV, 209; R 1857, nr. 23, 4; JA, 107; **necombustibil** NV, 276; BIN, 461. (<fr. *incombustible*).

INCOMENSURABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi *rădăcină* **incomenzurablă** AsM2, 169; **incomensurabil** DILB I, 202; PD, 329; **nemăsurabil** CA 1852, 46; SCC I, 131; INB 1859, 2.

INCOMOD adj. **incomod** GC III, 118r, cf. şi GC I, 183v; NV, 210; CEF, 1; WCP, 7; AsAL, 19; **încomode** (*supărătoare*) CEF, 228; **necomod** NV, 276. (Cf. fr. *incommode*, lat. *incommodus*).

INCOMODA vb. CDCE, 50; NV, 210; LS, 19, 43, 96, 114. (<fr. *incommoder*).

INCOMODITATE s. **incomoditate** GC III, 118r; NV, 210; **necomoditate** SHI I, 31; NV, 276; CA 1856, III; CA 1862, 107. (<fr. *incommodité*).

INCOMPARABIL adj. **neasămănător** EBG, 31v, 32v; **neasămănat** NIU, 272v; **neasemănabil** FMIL 1844, 212; **incomparabil** GC III, 119r, cf. şi GC I, 183v; BDJE, 181; NV, 210; **necomparabil** BDJE, 7; NV, 276; SCC II, 293; DILB I, 205; C, 4, 23; R 1857, nr.35, 3; CEG, 5. (Cf. fr. *incomparable*, lat. *incomparabilis*).

INCOMPATIBIL adj. **incompatibil** DFL, 72; NV, 210; C, 4;

BEC, XXXV; RF, 28; **necompatibil** NV, 277; PFHM I, XXX, 28; D 1860, 97. (<fr. *incompatible*).

INCOMPATIBILITATE s. **incompatibilitate** DFL, 171; NV, 210; **necompatibilitate** NV, 276. (<fr. *incompatibilité*).

INCOMPETENT adj. **incompetent** NV, 210; **incompetinte** sg. R 1858, 1; BEC, 432; **necompetent** NV, 277. (<fr. *incompétent*).

INCOMPETENŢĂ s. **necompetenţie** BFO 1843, 73; **incompetinţă** BEC, 432. (<fr. *incompetence*).

INCOMPLET adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **nesăvîrşitor** ME, 54; **nedeplin** AsA, 66r; **necomplect** BFO 1833, 63; AR 1835, 28; ROI2 II, 8; NV, 277; CA 1852, 107; PFHM I, I; GCB II, 221; DCB IV, 68; **necomplet** BP, XIV; CGR, 13, 142; BIP, 27; SSC, 56, 121; CFZ, 20, 61; INB 1859, 90; **incomplet** DFL, 14, 137; BMN I, 97; FMIM, 171; INB 1859, 111; **încomplet** DFL, 34; **incomplect** BMN I, 79; SMB I, 117; SMB II, 435; INB 1859, 68; BEC, 2, 49, 80; PD, 314.

INCOMPLEX adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi (Gram.) [subiect] **necomplex** PGR, 78; *propoziţie* **necomplexă** PGR, 82; CGR, 142.

INCONSECVENT adj. **neconsecvent** PIA, 16; FMIL 1844, 156; CA 1853, 98; **neconsecuent** NV, 277; D 1859, 151; **inconsecuent** NV, 211; AML, 21; **inconsecuint** BEC, 74. (Cf. fr. *inconséquent*, lat. *inconsequens*).

INCONSECVENŢĂ s. **neconsecvenţie** MF I, 103v; FL, 63; **neconsecvenţă** CA 1850, 63; SCC II, 164; CA 1855, 152; **neconsecvenţiune** GRR, 50; **neconsecuinţă** BDJE, 66; NV, 277; GCB II, 221; D 1860, 281; **inconsecinţă** DFL, 63, 203; **inconsecuinţă** NV, 211; LIT, 71, 107, 301; BEC, 368; **inconsecvenţă** BMN II, 142. (Cf. lat. *inconsequentia*, fr. *inconséquence*).

INCONSOLABIL adj. **neconsolabil** SIT, 134; NV, 277; **inconsolabil** NV, 211. (<fr. *inconsolable*).

INCONSTANT adj. *vreme* **inconstantă** CV, 13, 14; **inconstant** NV, 211; SMB I, 232; INB 1857, 33; **neconstant** NV, 277; DCB I, 38; INB 1859, 101. (<fr. *inconstant*).

INCONSTANŢĂ s. **inconstanţă** BDJE, 175; NV, 211; CEF, 80; INB 1857, 33; PD, 314; **neconstanţă** NV, 277; DCB I, 38. (<fr. *inconstance*).

INCONTESTABIL adj. **incontestabil** DFL, 7, 25, 57; NV, 211;

BCD, 378; SCC, IV; CEF, 77; CA 1856, 76; BCI, 169; BEC, XIX; AML, 64; CA 1861, 51, 54; PD, 314; **incontestabile** sg. AVP, 11; **necontestabil** NV, 277; BIF, 4; CFZ, 123; RL, 111, 174, 187; BC, IV; VO 1857, 13; C, 6; WCP, 224; GCB II, 221; R 1858, 262; D 1859, an. II, 12. (<fr. *incontestable*).

INCONTESTABILITATE s. **incontestabilitate** NV, 211; AVP, 11; **necontestabilitate** NV, 277. (<fr. *incontestabilité*).

INCONVENIENT s. **inconvenient** NV, 211; BEC, XVIII, 40, 118, 222, 259; D 1860, 396; RF, 5, 7; PD, 315; *un* **inconveniente** PFM, 471, 498; **neconvenient** NV, 277. (Cf. fr. *inconvénient*, it. *inconveniente*).

INCONVENIENŢĂ s. **inconvenienţie** MIA, 20; **inconveniinţă** BIF, 7; **inconvenienţă** INB 1857, 16; PD, 315; **neconvenienţă** INB 1859, 160. (Cf. germ. *Inconvenienz*, it. *inconvenienza*).

INCORECT adj. **incorect** NV, 212; **necorect** NV, 277; GRR, 226; BIF, 20. (<fr. *incorrect*).

INCORECŢIE s. **incorecţie** NV, 212; PD, 315; **necorecţie** NV, 277. (<fr. *incorrection*).

INCORIGIBIL adj. **incorigibil** NV, 212; CFZ, 130; PD, 315; **încorigibil** BCI, 190; **necorigibil** NV, 277; SCC II, 31. (<fr. *incorrigible*).

INCORIGIBILITATE s. **incorigibilitate** NV, 212; **necorigibilitate** NV, 277.

INCORPORAL adj. DFL, 74; BCD, 245, 379, 484. (<fr. *incorporel*).

INCORUPTIBIL adj. **incoruptibil** NV, 212; PD, 315; **incoruptibile** sg. AVP, 11; **necoruptibil** NV, 277; SCC II, 374; CA 1861, 46. (Cf. fr. *incorruptible*, lat. *incorruptibilis*).

INCORUPTIBILITATE s. **incoruptibilitate** NV, 212; **necoruptibilitate** NV, 277. (<fr. *incorruptibilité*).

INCREDIBIL adj. **incredibil** DFL, 24; **incredibile** sg. AVP, 11; **încredibil** BMN III, 98; BIN, 320; **necrezibil** SCC, VIII; **necredibil** INB 1859, 39, 163; **încroiabil** BMN II, 54. (Cf. lat. *incredibilis*, fr. *incroyable*, it. *incredibile*).

INCREDUL adj. **necredul** MEN II, 290; NV, 277; **incredul** NV, 212; VO 1857, 5; PD, 315. (<fr. *incrédul*).

INCREDULITATE s. **necredulitate** MEN II, 112, 235, 291; NV, 277; SCC II, 35, 129, 159; **incredulitate** KFL, 90; NV, 212;

PLB, 27. (<fr. *incrédulité*).

INCRIMINA vb. NV, 213; LIT, 254; C, 18; DCB VI, 81; APS, 23; PD, 315. (<fr. *incriminer*).

INCRIMINAŢIE s. **criminaţie** NV, 109; PD, 381; **incriminaţie** NV, 212. (<fr. *incrimination*).

INCRUSTA vb. **încrusta** NIS, 15, 16; FDB, 80; PAM, 23; HMV I, 73; BIN, 75; **incrusta** SIT, 3; NV, 213; StDR, 111; SMB I, 29; LIT, 87; PD, 315. (Cf. lat. *incrustare*, fr. *incruster*).

INCRUSTAŢIE s. **incrustaţie** NV, 213; StDR, 111; PFHM I, 84; **încrustaţie** BIN, 70. (<fr. *incrustation*).

INCULPA vb. **înculpa** SHI II, 68, 71; LMS, 10; CA 1854, 22; **inculpa** NV, 213; PD, 315. (Cf. fr. *inculper*, lat. *inculpare*).

INCULPARE s. **inculpare** KFL, V; StDR, 111; AVP, 11; **înculpare** R 1857, nr.40, 3.

INCULPAT s. **pîrîşul mic** LSM, 8, 26, 106; **împricinat** KDP, 28; **înculpat** GRR, 202; RL, 409; **inculpat** (*învinovăţit*) WCP, 12.

INCULT adj. **necult** MF II, 72v; **incult** EP II, 157; BP, VIII; BCD, 414; C, 25; AVP, 11; D 1860, 97; PD, 315. (Cf. fr. *inculte*, lat. *incultus*).

INCULTURĂ s. **necultură** FL, 1. (<fr. *inculture*).

INCURABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **nevindecabil** VN, 23; AsPR, 6; CA 1854, 75.

INCURIE s. SMB I, 48; AVP, 11. (Cf. fr. *incurie*, lat. *incuria*).

INCURSIUNE s. **încurse** pl. MIP, 27, 40, 128; MIB, 9; AAM, 16, 39; MID I, 21; CA 1857, 10; **incurse** MID I, 44; **încurs** MID I, 330, 333; **încursuri** FMIL 1847, 26, 35; **încurături** FMIL 1847, 35; **încurgere** BRD, 81; BR 1829 II, 24; TAA, 8; AR 1837, 94; SHI I, 4, 11; SHI II, 67, 87; FMIL 1840, 23; HMV I, 110; AMIM, 9; CA 1847, 22; CA 1851, 36, 38; SSC, 79; **încursie** AAM, 58, 69; SGR I, 19; SGR II, 159; SHI I, 4; SHI II, 25, 63, 110, 217; FMIL 1847, 112; StDR, 112; CA 1852, XXVI; CA 1854, 95; CA 1861, 28; **incursie** GG, 134, 233; FMIL 1844, 5, 307, 359 bis; FMIL 1857, 55; CA 1857, 18; PD, 316; **incursiune** VO 1857, 8; **încursiune** INB 1859, 144. (Cf. lat. *incursio*, fr. *incursion*).

INCURSOR s. **încursător** SHI II, 259; **încursetor** AMIM, X.

INDECENT adj. **indecent, indecinte** sg. NV, 213; **indecent** AVP, 11; **nedecent** NV, 278. (Cf. fr. *indécent*, lat. *indecens*).

INDECENŢĂ s. **indecinţă, indecenţă** NV, 213; **indecinţă** PD, 306; **nedecinţă** NV, 278. (Cf. fr. *indécence*, lat. *indecentia*).

INDECIS adj. **indecis** NV, 214; SMB I, 127; CEF, 100; **nedecis** NV, 278. (<fr. *indécis*).

INDECLINABIL adj. (Gram.) **nedeclinător** DGR, 33, 146; PGR, 64; BG, 64; î**ndeclinabil** SGR II, 5; **nedeclinabil** HGL, 24; BG, 9; MGP, 22; **nemutabil** (**nedeclinabil**) BG, 114; **nedeclinabil** (**nemutabil**) BG, 115. (Cf. lat. *indeclinabilis*, fr. *indéclinable*).

INDEFINIBIL adj. **nedefinibil** SIT, 7; **indefinibil** SIT, 354; **indefinibil** CFZ, 33, 39. (Cf. it. *indefinibile*).

INDEFINIT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi (Gram.) [articol, adjectiv, pronume] **nehotărîtor** TGR, 8; **nehătărîtor** (**indefinit**) DGR, 79, cf. şi 68; **nehotărîtor** *sau* **indefinitiv** PGR, 20; **îndefinit** SGR I, 25, 69; **indefinit** SGR I, 74; **nehotărît** *sau* **indefinit** BG, 58; **indefinit** CDR, 4; PD, 306; **nedefinit** CGR, 102; **îndefinitiv** SGR I, 28, 77; **indefinitiv** PGRL I, 20; PGR, 19, 25. Vezi şi *Împrumut. II*, p. 378, NEDEFINIT.

INDEMNIZA vb. **indemnisa** NV, 213; StDR, 108; BEC, 140; PD, 306; **indemnisi** Agr II, 230. (<fr. *indemniser*).

INDEMNIZARE s. **indemnisare** RL, 295; BEC, 87, 88; **indemnizare** APS, 54.

INDEMNIZAŢIE s. **indemnizaţie** RJ, 61; PV, 62; GC I, 190r; AR 1832, 257; LO, 24; GTN 1836, 30; BGO 1844, 268, 344; AMIM, XXVIII, SIT, 292; StDR, 108; Z 1856, nr.3, 1, nr.31, 1; C, 155; RF, 27; **indemnisaţie** RJ, 351; **îndemnisaţie** RJ, 225, 293; **îndemnizaţie** RJ, 293; PV, 73; CR 1829, 241; AR 1829, 158; **indamnizaţie** LO, 23, 24; BGO 1844, 128, 213, 216; **endamnizaţie** BGO 1840, 10, 66, 244. (Cf. germ. *Indemnisation*, fr. *indemnisation*).

INDEMONSTRABIL adj. *propoziţie* **nedovedelnică** [...] *seau* **indemonstrabilă** MF II, 50r; **nedovedelnic** MF II, 51; MF III, 46v, 47r, 60v; **nedemonstrabil** MF II, 50v; *verităţi* **indemustrabile** DFL, 176. (Cf. lat. *indemonstrabilis*, fr. *indémonstrable*).

INDEPENDENT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. şi **independent** CLV, 135v; GC I, 190r; GG, 133, 171; AR 1837, 30; SHI I, 12; GPG, 42; MID I, 119; BP, XIII; NV, 214; BCD, 51; CA 1851, 29; StDR, 108; pe la 1850 forma era frecventă; **indipendent** CA 1852, 60; NRC, 221; **independant** FTP IV, 151; **independent** CR 1830, 361; **independinte** sg, DFL, 6, 34, 61, 120; KFL, V; C,

116; D 1860, 86; BCD, 410, 508; **independint** C, 12, 14, 21; GCB II, 211; BEC, XLII; D 1860, 101; **nedependent** NV, 279; PFM, 310; **nespînzurat** VIC, 14r; LVH, 41v; AsA, 34r; **neaninat** GIA I, 19v, 28r; **independant** (**neatîrnat** *sau nesupus*) CR 1829, 285; **independant** (**neatîrnat**) CR 1830, 192; **independent** (**ne-atîrnat**) FGGN, 132; **neatîrnat** (**indipendent**) R 1858, 149; **ne-atîrnat** AR 1829, 7; AR 1830, 99; MF III, 77v; SHI I, 12; RB, nr. 2, 3, 151; BIP, 68; VMP, 16, 83; **neatîrnător** CR 1830, 74; FMIL 1844, 26. (Cf. lat. *independens*, germ. *independent*, fr. *indépen-dant*, it. *indipendente*).

INDEPENDENŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. şi **indepen-denţie** MFV II, 20r; CIRA, 77; GG, 59; AsLM, 2; KFL, X; StDR, 108; CA 1851, 37, 62; CA 1853, 41, 66; GM 1854, 320; CA 1855, 132; CA 1861, 36; **independenţie** (*neatîrnare*) AR 1830, 468; AR 1831, 58; CIRA, IX; AR 1834, 91, 394; AR 1837, 124; **independenţă** GC I, 190r; FMIL 1844, 399; BPA, 36; MID I, 5, 188; LS, 52, 132; CA 1855, 113, 120; RL, 153; Z 1856, nr.3, 3, nr.5, 1, nr.15, 2; LIT, 178; CA 1861, 59; **independenţă** (*neatîrna-re*) CR 1830, 30, 232; **neatîrnare** (*independenţă*) CR 1830, 128; **independenţă** KMP, 153; **independanţă** TR 1854, 8; **indepen-dinţă** DFL, 24; NV, 214; SCC I, 154; TR 1854, 10, 64; SD 1855, 3; RL, 230, 273; DILB I, 202; Z 1856, nr.15, 2; LIT, 100, 163, 165; C, 3, 5, 14; R 1857, nr.2, 2, nr.3, 3; GCB II, 211; D 1858, 16; APS, 16; BEC, XXVI; D 1860, 98, 191; **independenţă, indepen-dinţă** PD, 306; **îndependinţă** DFL, 135; **nedependinţă** NV, 279; **nespînzurare** IEI, 61r; **neatîrnare** SIU, 75r; CR 1829, 317; AR 1829, 179; AR 1830, 99; AIR I, 114; AR 1837, 388; FL, 69; RB, nr.9, 3, 318; FMIL 1840, 22; FMIL 1844, 339; KDP, 9, 11; BCP, 104, 116. (Cf. lat. *independentia*, germ. *Independenz*, fr. *indépen-dance*, it. *indipendenza*).

INDESTRUCTIBIL adj. **indestructibil** NV, 214; BCI, 89; **ne-destructibil** NV, 279; SMB I, 227. (<fr. *indestructible*).

INDESTRUCTIBILITATE s. **indestructibilitate** NV, 214; BCI, 89; **nedestructibilitate** NV, 279. (<fr. *indestructibilité*).

INDEX s. **index** SCM, pf.; SIA, 1, 2; GC I, 189r; PFM, 325, 480; PD, 306; **index** (*arătător*) CNB, 132; PEA, 77; CA 1851; **arătariu** (**index**) RIP I, 339; **index, indece** NV, 214; **index, in-dice**, *arătător* StDR, 108; **îndes** VSC, 114, 116. (Cf. lat. *index*,

germ. *Index*, fr. *index*).

INDIAN adj., s. **indian** GN, 298v; DC IV, 4v; GIA I, 44v, 50r; GCA II, 16v; DIP, 14v; AOS, 81; SPBA, 90; POC, 4v; HFP, 12; BFI, 1; VVP, 51; PBV, 147; BEC, XLIX; **indicesc** HET I, 88r; DZ, 107; BD II, 211; **indienesc** GN, 169r; CB 1816, 55; CR 1831, 36; VVP, 51; PBV, 147; **indianicesc** SIU, 51v; **indic** FMIL 1847, 118; LG, 120; LMG, 106; **indiesc** VH, 4. (Cf. fr. *indien*, it. *indiano*, germ. *indisch*).

INDICA vb. **indica** (*însămna*) AsAL, 29; **indica** DFL, 29, 62, 89, 94; KFL, IX; BCD, 9; PIC, 47; CEG, 51; PD, 307; **îndica** DFL, 199. (Cf. fr. *indiquer*, lat. *indicare*).

INDICAT adj. CD, 9; WCP, 133; BEC, 96.

INDICATOR adj., s. **indicator** NV, 214; BMN II, 53; BCI, 163; **indicătorie** AVP, 11. (<fr. *indicateur*).

INDICE s. **indice** SIC, 91; SGR II, VII; CEF, 131, 174; PFM, 389, 445, 448; AVP, 11; PBV, 147; **indece** SGR I, 222; **arătător** HMV II, 308. (Cf. fr. *indice*, it. *indice*, lat. *index*). Vezi şi INDEX.

INDICIU s. **indiciu** NV, 214; Z 1856, nr.5, 2; PD, 306; *semn* (**indiciu**) R 1857, nr.30, 3. (<lat. *indicium*).

INDIFERENT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 39. Cf. şi **adiáfor** PTF, 104r; VIC, 68v; GIA I, 39v; MIB, 35; BDL I, 197v; AOS, 60; DCN, 34; TVM, 539; HFP, 36, 133, 259, 264; NMP, 1; AR 1829, 163; AR 1830, 72; CMR, 4; CBD, 28; GC I, 125r; SPV, 53, 144, 151; APP II, 39; AsL, 44; BZ, 17; PD, supl.I; **adiaforos** (*neutru*) MFV II, 131v; **îndiferent** FDB, 102; **indiferens** MPI, 119, 155, 163; **indiferent** EGR, XV; GC I, 190r; GG, 239; BM, 30; DL, 27; DE I, 313; FMK, 39; VL, 70r; FMIL 1844, 58, 66, 383; HMV I, 119; MID I, 204; PME, V; BP, XVI; pe la 1845 forma era frecventă; **adiafora** (**indiferente**) HFP, 266; **indiferant** FTP IV, 149; **indiferinte** sg. DFL, 24, 55; CGR, VII; BCD, 331; D 1860, 395; **îndiferinte** sg. DFL 120; **nediferent** FMIL 1844, 206; **indiferint** SCC I, 128; SCC II, 292; SMB I, 102; RL, 273, 281; CEF, 207; DIB, 199; GCB II, 211; DCB IV, 62; BEC, XXII, XXXV; VMP, 276. (Cf. gr. αδιάφορος, lat. *indifferens*, fr. *indifferent*, germ. *indifferent*, it. *indifferente*).

INDIFERENTISM s. **indiferentism** VA, 233; MF III, 111r, 112v; NV, 215; **indiferentizm** AsL, 44. (Cf. germ. *Indifferentismus*, fr. *indifférentisme*).

INDIFERENŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 39. Cf. şi **adiaforie** AZ, 151v; IFA, 22r; BDL I, 197v; GEG, 49; AR 1830, 368; MRC, 30; AsL, 44; BGO 1844, 394; BZ, 17; **îndiferenţie** CV, 27, 30; AR 1835, 86; **indiferenţie** CV, 35; MPI, 222; CIRA, 429; AsFA, VIII; AR 1837, 159, 312, 370 ter; **indiferenţie, îndeferire** StDR, 109; **indiferire** BCP, 146; **indiferenţă** GC I, 190r; KMP, 121; RCM, 116; SIT, 158; PCI, 168; CFZ, 31; LIT, 18, 53; PBV, 147; CA 1861, 86; PD, 306; **indiferinţă** DE I, 313; DFL, 24, 26, 114; BDJE, 28; SIT, 72, 76, 115; NV, 215; LS, 146; CA 1853, 25; SCC II, 178; SMB I, 111; RL, 402; DILB I, 202; BIN, 10; C, 10; D 1860, 289; AML, 106. (Cf. gr. ἀδιαφορία, lat. *indifferentia*, fr. *indifférence*, germ. *Indifferenz*).

INDIGEN adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **indighen** BDL I, 112r; IRV, 29r; **indigen** GC I, 190r; MEN II, 131; BMN II, 129; SSC, 109; WAM, 43; RL, 112; T 1856, nr.2, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **îndigen** StDR, 109; **pămîntean** VVP, 117. (Cf. şi lat. *indigenus*, germ. *indigen*).

INDIGENAT s. **îndegenat** (*împămintenire*) AR 1832, 118; **indighenat** ROI2 IX, 1, 14; **indigenat** StDR, 109; CA 1853, 47; CA 1859, 106; CA 1861, 63. (Cf. fr. *indigénat*, germ. *Indigenat*).

INDIGENŢĂ s. **indiginţă** DFL, 14, 25, 109, 116, 149; **indigenţă, indiginţă** NV, 215; **indiginţe** (*trebuinţe*) BCD, 245; **indigenţă** BP, XIII; BCD, 7; PD, 307. (Cf. fr. *indigence*, lat. *indigentia*).

INDIGESTIBIL adj. **indigestibil** NV, 215; PMC II, 193; INB 1857, 44; **nedigestibil** NV, 279.

INDIGNA vb. NV, 215; JA, 19; RL, 395; D 1860, 395; PD, 307. (Cf. fr. *indigner*, lat. *indignari*).

INDIGNARE s. SMB I, 53, 92, 102; SMB II, 443; LIT, 70, 333; RL, 210; DILB I, 202.

INDIGNAT adj. **îndignat** CV, 32; SMB I, 294; LIT, 337; GCB II, 211.

INDIGNAŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. şi **indignaţie** AR 1832, 90; AR 1837, 41; AR 1840, 35; MEN II, 146; NV, 215; RL, 195; D 1860, 291; PD, 307; **indignaţie, indignăciune** StDR, 109; **indignaţiune** AVP, 11. (Cf. fr. *indignation*, lat. *indignatio*).

INDIGO s. **indigo** DC III, 102v, 123r; **indigo** DC IV, 13r, 288v; SV, 7; PCB, 91; CR 1831, 23; AR 1832, 16; GG, 62; AR

1837, 148; AR 1839, 262; StIN, 51; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **indigos** AR 1835, 41; **indigou** PFM, 447. (Cf. fr. *indigo*, germ. *Indigo*).

INDIRECT adj., adv. [cădere] **nedreaptă** EBG, 29r; *complinire* **nedreaptă** EGRM, 29v; EGR, 87; FGP, 134; PTP, 7; *regimine* **nedrept** CGR, 83; **nedirept** BG, 215; *o vei arăta* **indirecte** *sau curmezişiŭ* BLM, 152; *contribuţii* **nedrepte** (**indirecte**) CR 1829, 24; **laturalnică** *sau* **indirectă** *demonstraţie* MF II, 54r; *dovedirea cea* **indirectă** MF II, 118v; *venituri* **indirecte** (**lăturalnice**) ROI2 III, 1; *venit* **lăturalnic** ROI2 III, 3; *dări* **indirecte** *sau* **lăturalnice** ROI2 III, 14; *demonstrăciune* **indireaptă** DFL, 63, cf. şi 72; **indirept** VN, 29; **inderept** CDR, 95; **indirect** CR 1829, 310; GC I, 191r; PGL, 63; RB, 384, 398; PGRL II, 25; IVA, 15; HGL, 123; CD, 88; BFO 1843, 116; PGR, 109; NV, 215; pe la 1845 forma era frecventă; **îndirect** AR 1830, 506; **nedirect** NV, 279. (Cf. fr. *indirect*, lat. *indirectus*, germ. *indirekt*).

INDISCRET adj. **indiscret** GC I, 190r; BDJE, 168; SIT, 47, 74; NV, 216; StDR, 109; BCP, 81; SCC I, 8; SMB I, 118; DIB, 449; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **nediscret** NV, 279. (<fr. *indiscret*).

INDISCREŢIE s. **indiscretie** GC I, 190r; MCL 1839, 276; NV, 216; SCC II, 21; R 1858, 235; PD, 308; **indiscreţie, indiscreciune** StDR, 109; **îndiscreţie** AR 1831, 152; **nediscreţie** NV, 279; **indiscreţiune** SMB I, 163; BIF, 13; DIB, 304; LIT, 376; VO 1857, 15. (Cf. fr. *indiscrétion*, lat. *indiscretio*).

INDISOLUBIL adj. **indisolubil** NV, 216; INB 1859, 38; PD, 308; **indisolubile** sg. AVP, 11; **nedisolubil** NV, 279; CFZ, 65. (Cf. fr. *indissoluble*, lat. *indissolubilis*).

INDISPENSABIL adj. **indispensabil** DFL, 93; NV, 216; SSC, X, 72; SMB I, 145, 188; WAM, 21; C, 14, 162; JA, 146; GCB II, 212; BEC, 183, 213; PD, 308; **indispensabile** sg. PFM, 488; AVP, 11; **nedispensabil** NV, 279. (<fr. *indispensable*).

INDISPOZIŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **indispoşiţie** BDJE, 102; NV, 216; PD, 308; **indispoziţie** SCC I, 234, 239; LIT, 223; PAD, 200; **nedisposiţie** NV, 279.

INDISPUNE vb. SMB I, 124. (<fr. *indisposer*).

INDISPUS adj. **nedispozat** (*fără voie bună*) PMC I, 53; **indispus** PD, 308.

INDISTINCT adj., adv. **indistinct** DFL, 112; PD, 308; **nedistinct** SCC II, 117. (<fr. *indistinct*).

INDIVID s. **individuuri** (*persoane*) DOA, 29; **individuum** MIM, 34; RPV, 8; **individuuri** FBE, 69v, 89r; VL, 58r; **individuri** DOA, 22, 28, 30; GC I, 189r; FMIL 1840, 175, 319; VL, 7r, 10r; MAR, 92; **îndividuri** SGR II, 11; **individuŭ** FBE, 78v; DFL, 40, 94; KDP, 88; **individ** DCN, 93, 139; EGR, 10; VA, 12; GC I, 189r; GG, 227; TIV, III; GT 1838, 7; FMIL 1840, 377; SMR II, 19; VL, 5r, 6v; MEN I, 71; MEN II, 101; pe la 1845 forma era frecventă; **endivid** BFI, 3; **individue** pl.n. AR 1830, 188; CIN, 17; SMR I, 22; VL, 6v; CA 1844, 43, 48; DFL, 40; KFL, VII; KDP, 104; BG, 16; VO 1857, 5; **individe** pl.n. EGRM, 21r; GC I, 189r; PPT, 5; SMR I, 97; AMIM, I; CA 1848, 63; CDR, II; BCD, 5; SSC, 6; CPO, 67; SMB I, 31; CFZ, 22; RL, 359; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **indivizi** MEN II, 172; KOS, XVI; C, 167; CA 1859, 4; BEC, XXV, 15, 105; D 1860, 86; CA 1861, 2. (Cf. lat. *individuum*, germ. *Individuum*, fr. *individu*).

INDIVIDUAL adj. *birnici* **singuriţi** PIM, 4; *să se înveţă* [...] *pe recruţi* **singuratic** (*cîte unul*) SRI, 35, cf. şi 74, 135; **individual** VMG, 205; GC I, 189r; VA, 38; SR, 25; FL, 5; GT 1838, 7, 18, 20; SMR II, 10; VL, 6v, 13r; CA 1844, 42; FMIL 1844, 157; BPA, 12; MEN II, 32; VCL, 70r; VM, 26; DFL, 4, 33, 104; pe la 1845 forma era frecventă; *slobozenia* **individuală** (*personală*) AR 1832, 11; **individuel** TAA, 26; VM, 38; AML, 110. (Cf. germ. *individuell*, fr. *individuel*).

INDIVIDUALISM s. NV, 216; RL, 382. (<fr. *individualisme*).

INDIVIDUALIST adj. RL, 339. (<fr. *individualiste*).

INDIVIDUALITATE s. **individualitate** GC I, 189r; FL, 10, 12; MAR, 91; EOI, 201; HMV II, 202; VM, 37; CGR, XIII; CA 1853, 25; CFZ, 6, 28; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **individualitate** (**inşime**) FMIL 1844, 67; **individualitate** (**inşie**) FMIL 1844, 329; **individualitate** *sau* **înşie** HMV I, 84; **individualitate, personime** *cuvinită însului* StDR, 109. (Cf. fr. *individualité*, germ. *Individualität*).

INDIVIDUALIZA s. **individuala** DFL, 118; **individua** BCD, 279; **individualisa** NV, 216; PD, 308; **individualiza** CFZ, 19, 28; PBV, 147. (Cf. fr. *individualiser*, it. *individuare*).

INDIVIDUALIZAŢIE s. **individualisaţie** NV, 216; **individu-**

alizaţie CFZ, 44. (<fr. *individualisation*).

INDIVIZIBIL adj. **nedespărţitor** EBG, 11r; **indivisibl** GC I, 189r; **indivisibil** BEC, 330; PD, 308; **indivizibil** DFL, 21, 87, 198; CFZ, 20, 78, 83; **nedespărţibil** BCD, 542; SD 1855, 2. (Cf. lat. *indivisibilis*, fr. *indivisible*).

INDIVIZIBILITATE s. **indivisibilitate** GC I, 189r; **indivizibilitate** CFZ, 78, 83. (<fr. *indivisibilité*).

INDIVIZIUNE s. **indivisiune** BEC, 47. (<fr. *indivision*).

INDOLENT adj., s. CD, 110; NV, 217; AVP, 11; PD, 308. (Cf. fr. *indolent*, germ. *indolent*, lat. *indolens*).

INDOLENŢĂ s. **indolenţă** GC I, 191r; FMIL 1847, 238; SIT, 99; RL, 113; CEF, 43; PD, 308; **indolenţie** FL, 46; GLC, XVIII; **indolinţă**, **indolenţă** NV, 217. (Cf. fr. *indolence*, lat. *indolentia*).

INDORSA vb. (Comerc.) **indorsălui** NPC, 81.

INDORSAŢIE s. SR, 38; NPC, 81.

INDUBITABIL adj. **neîndoielnic** POC, 36v; MF I, 51r; MF II, 5r; **indubitabil** KFL, 92; PD, 309. (Cf. fr. *indubitable*, lat. *indubitabilis*).

INDUCE vb. **înduce** CA 1847, 6; StDR, 110; **induce** NV, 217; CFZ, 98; GCB II, 212; CA 1861, 40. (Cf. lat. *inducere*, fr. *induire*).

INDUCERE s. GRR, 45; RL, 260; GCB II, 212.

INDUCTIV adj. CFZ, 56; RL, 303, 387; LG, IV; CA 1862, 55. (<fr. *inductif*).

INDUCŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 221. Cf. şi **înducere** *seau* **inductione** [cu lit. lat.] MF I, 193r; **inducţie** CR 1831, 14; GC I, 189r; MF I, 202r; VL, 50r, 77r; VCL, 74v, 75r, 78r; StDR, 110; CFZ, 96, 98, 104; CA 1862, 49, 62; PD, 309; **inducsie** CPO, 82; **inducţiune** DFL, 5, 45, 91; RMS, 20; GCB II, 212. (Cf. şi germ. *Induktion*).

INDUSTRIAL adj. **industrialnic** UB, 6, 7, 17; MIA, 4; **industrial** LOA, 73, 76, 87, 121; MN 1836, 1; RB, 367, 376; AsE, 20; FMIL 1847, 49, 57, 95; IFM, 5; SIT, 2, 29, 263; BIP, 65, 68; NV, 217; PDC, XVIII, XX, 95; StDR; pe la 1850 forma era frecventă; **industriel** BIP, 65, 70. (Cf. germ. *industriell*, fr. *industriel*).

INDUSTRIAŞ s. **industriaş** ROB, 197; C, 145; D 1858, 7; **industrier** BFO 1833, 198; ROI2 III, 13, 24; **industriar** TR 1855, 52; **industriel** RL, 358; **îndustrietor** RIP I, 63. (Cf. fr. *industriel*, it. *industriale*, germ. *Industrielle*).

INDUSTRIE s. **industria** *sau strădania* MIU, 49; **industrie** MIU, 59, 273; FLG, 23; MPI, 26; SPBA, 55, 88; SFT, 5; BRD, 18; CR 1829, 12, 40, 68, 278; AR 1829, 216; AR 1830, 90; GC I, 189r, 190r; ROB, 27, 101, 108; CIRA, 22, 76, VII; LOA, 31, 85; pe la 1830 forma era frecventă; **îndustrie** AR 1829, 47; CR 1830, 365; AR 1830, 5, 115, 198; AR 1837, 94; SHI I, 19; StIN, 65; RIP I, 52; **endustrie** BFI, 6, 35. (Cf. lat. *industria*, germ. *Industrie*, fr. *industrie*).

INDUSTRIOS adj. **industrios** SPBA, 88; VMG, 280; AR 1831, 28; SGR I, IX, CIRA, 208; GG, 8, 228; MN 1836, 49; SHI I, 8; SHI II, 21, 134; RB, 384; MCL 1839, 507; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **îndustrios** AR 1830, 192; SGR I, 32. (Cf. fr. *industrieux*, lat. *industriosus*).

INECHITABIL adj. **inecitabil** C, 20. (Cf. fr. *inéquitable*).

INECHITATE s. **inichitate** LIT, 264, 409. (Cf. fr. *iniquité*).

INEFABIL adj. NV, 217; D 1860, 191. (<fr. *ineffable*).

INEGAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **inegal** FBE, 81r; MID I, 119; DFL, 146; SIT, 246; BCD, 396, 468; KOS, XX; pe la 1850 forma era frecventă; **neegal** NV, 279; BCP, 97; **ne-ecual** INB 1859, 34, 108; **nedeopotrivă** GRR, 239.

INEGALITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **neegali-tate** CCF, 29; FMIL 1847, 189, 199; NV, 280; GCB II, 221; **ine-galitate** DFL, 23, 145, 146, 147; NV, 218; KOS, XI; DILB I, 202; CA 1861, 45; PD, 309.

INERENT adj. **inerinte** sg. DFL, 44, 132, 197; **înerinte** sg. DFL, 164; **inerint** GCB II, 212; **inerent** NV, 218; BCI, 30. (Cf. fr. *inhérent*, lat. *inhaerent*).

INERENŢĂ s. **inerenţă, inerinţă** NV, 218. (<fr. *inhérence*).

INERT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **inert** StDR, 110; SSC, 2; CFZ, 73, 167; DIB, 582; DILB IV, 201; CA 1861, 140.

INERŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **inerţie** DFL, 27, 67, 72, 144; CGR, 8; SD 1855, 3; JA, 102; D 1860, 395; PD, 309.

INESTIMABIL adj. **nepreţuit** YNM, 94; **inestimabil** NV, 218; PD, 309; **neestimabil** NV, 280. (<fr. *inestimable*).

INEVITABIL adj. **neîncungiurat** SIU, 37r; **inevitabil** DFL, 181; C, 25; PD, 309. (Cf. fr. *inévitable*, lat. *inevitabilis*).

INEXACT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **inexact** GC I, 183r; **neexact** CGR, 91; **neesact** CFZ, 130; BEC, 171.

INEXACTITATE s. **neesacteţă** CA 1847, 9. (Cf. it. *inesattezza*).

INEXACTITUDINE s. **neesactitudine** SSC, 12; **neexactitudă** RL, 92. (<fr. *inexactitude*).

INEXECUTABIL adj. **inesecutabil** NV, 218; **neesecutabile** sg. TR 1854, 62; **neesecutabil** NV, 280. (<fr. *inexécutable*).

INEXISTENŢĂ s. **nefiinţă** LB, 424; n**efire** LB, 425; **neestinţă** MF III, 96r; **neegzistenţie** CCF, 41; **neexistinţă** FMIL 1844, 201; **inesistinţă** NV, 219; **neesistinţă** NV, 280; **neesistenţă** BCD, 61. (Cf. germ. *Inexistenz*, fr. *inexistence*).

INEXORABIL adj. **neexorabile** sg. TR 1854, 145. (Cf. fr. *inexorable*, lat. *inexorabilis*).

INEXPLICABIL adj. **inesplicabil** DFL, 138; NV, 219; BMN II, 107; SMB I, 181; CFZ, 181; PFM, 501; **înesplicabil** BMN I, 74; **neesplicabil** BDJE, 66; NV, 280; BG, 9; BMN II, 87, 180; SCC II, 193; INB 1857, 35; INB 1859, 66; **neesplicabile** sg. D 1860, 399; **neexplicabil** CA 1859, 52; **inexplicabil** BMN I, 74. (Cf. fr. *inexplicable*, lat. *inexplicabilis*).

INEXPRIMABIL adj. **neesprimabil** SIT, 54; NV, 280; BMN II, 180; SCC I, 113; SCC II, 164, 293, 387; **inesprimabil** NV, 219; **inexprimabil** PD, 309. (<fr. *inexprimable*).

INEXPUGNABIL adj. *citadelă* **inespumnabilă** BDJE, 34. (Cf. fr. *inexpugnable*).

INFAILIBIL adj. **infalibil** DFL, 57, 64; AML, 114; **infailibil** D 1860, 97; **infaibil** PD, 310. (Cf. lat. *infallibilis*, fr. *infaillible*).

INFAILIBILITATE s. **infailibilitate** D 1860, 97; **infaibilitate** şi **infailibilitate** PD, 310. (<fr. *infaillibilité*).

INFAMATOR adj. **infaimator** CA 1859, 93. (Cf. it. *infamatorio*).

INFANTE, -Ă s. **infant** MIU, V; CC, 46; AR 1829, 166; CR 1830, 334; GC I, 189r; AR 1835, 52; AR 1837, 38, 92; HMN, 3, 99; RB, 222; RIP I, 154; StDR, 118; PBV, 149; **infantă** GC I, 189r; AR 1835, 65; CDCE, 173; AR 1844, 14; TR 1854, 9; **infante** m. AR 1829, 62; AR 1830, 369; BCD, 130; **infant, infante** NV, 219. (Cf. sp. *infante*, it. *infante*, fr. *infant*).

INFANTERIE s. (Milit.) **infantărie** IPC, 9; **infanteríe** IRF,

49, 60, 61; RO, 21, 38; **infanterie** CR 1829, 218; AR 1829, 43; CR 1830, 158, 230, 306; AR 1830, 28, 59; GC I, 190r; CR 1831, 25; RO, 18; EGI, 55; GG, 142; pe la 1835 forma era frecventă; **înfanterie** AR 1829, 14; **efanterie** BFO 1843, 14; **pihotă** CR 1830, 273; **pezestrime** RO, 5; **pedestrime** RO, 8, 18. (Cf. germ. *Infanterie*, fr. *infanterie*, it. *infanteria*, rus. пехота).

INFANTERIST s. (Milit.) IRF, 62; StDR, 118; TR 1854, 11; PBV, 149. (Cf. germ. *Infanterist*).

INFANTICID s. BCI, 120. (<fr. *infanticide*).

INFATIGABIL adj. **infatigabil** NV, 219; BMN II, 83; BIF, 10; PD, 310; **infatigabile** sg. AVP, 11; **nefatigabil** NV, 280; CFZ, 86. (Cf. fr. *infatigable*, lat. *infatigabilis*).

INFATIGABILITATE s. **infatigabilitate** NV, 219; **nefatigabilitate** NV, 280.

INFECT adj. **înfect** VPP, 328; **infect** NV, 220. (<fr. *infect*).

INFECTAT adj. FMIL 1847, 114; BP, 211; AVP, 11; PD, 310.

INFERIOR adj. SHI II, 110; KMA, 16; MID I, 23; DFL, 141; NV, 220; PFHM I, 131; SCC I, 222; CFZ, 56, 127; RL, 293; CEF, 65; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *inférieur*, lat. *inferior*).

INFERIORITATE s. MEN I, 61; DFL, 127, 146; SIT, 235; AGI, 25; NV, 220; SSC, VIII, 61; RMS, 320; KOS, XII; SCC I, 258; CFZ, 57, 128; RL, 71; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *infériorité*).

INFERN s. *dedesubt* (**infern**) BAR II, 219; **infern** CA 1847, 16; FMIL 1847, 115; BDJE, 81; BPB, 19; LMS, 23; SIT, 124; NV, 220; LS, 17; StDR, 118; BMN III, 52; SSC II, 250; ICI, 56; RL, 352; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *infernus*, it. *inferno*).

INFERNAL adj. **infernal** GC I, 189r; AR 1835, 96; VAA, 19; ECS, 79; AS, 74; AR 1837, 78; AIR III, 106; DL, 49; RCM, 40; FMIL 1844, 110, 265, 327; MEN II, 244, 297; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **iadnic** VVP, 49. (Cf. fr. *infernal*, lat. *infernalis*).

INFESTA vb. LS, 52; PD, 310. (<fr. *infester*).

INFILTRA vb. **înfiltra** HPA, 39v; **infiltra** RMS, 248; WCP, 92; PD, 311. (<fr. *infiltrer*).

INFILTRAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **infiltraţie** GC I, 189r; PD, 311; **înfiltraţie** HPA, 37v, 38r, 38v.

INFINIT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **nesfîrşit** TD I, 94; AOS, 62; **infinit** GC I, 190r; VL, 60r, 75v; DFL, 4, 15, 46, 61, 133, KFL, IX; AF, 139; BP, XI, XIV; AAR, 99; CFZ, 27, 169; pe la 1850 forma era frecventă; **nefinit** NV, 280; GRR, 85, 115, 163; INB 1859, 54; **nemărginit** CFZ, 1, 21.

INFINITATE s. **nesăvîrşire** GF, 43r; GCA, 104; **infinitate** DFL, 99, 100; NV, 220; CFZ, 82; BCI, 76; INB 1859, 31; PD, 311; **nefinitate** NV, 280. (Cf. fr. *infinité*, it. *infinita*, lat. *infinitas*).

INFINITIVAL adj. (Gram.) [substantiv] SGR II, 67; CGR, 248.

INFIRM adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **înferma**, *adecă bolnava vită* FDB, 80; **infirm** (*bolnav*) CNB, 6, 24; **infirm** AVP, 11; PD, 311. (Cf. şi lat. *infirmus*, it. *infermo*).

INFIRMERIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **infirmerie** RSM, 35v; **înfirmerie** DIB, 504.

INFIRMITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **infirmitate** DFL, 181; BP, XIX; CFZ, 35, 57, 110; SCC II, 287; SMB II, 338; DIB, 326; AML, 38, 162; PD, 311. (Cf. şi lat. *infirmitas*).

INFLAMA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **înflamma** CV, 26; **înflama** CA 1848, 84; **inflama** CA 1848, 84; PBV, 149; AML, 52, 120, 155.

INFLAMABIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **aprinzător** PV, 134; PIU II, 49; **arzător** CR 1829, 267; **arzibil** SMR I, 107; AsL, 59; StDR, 17; **imflemabil** CA 1856, 44; **inflammabil** PD, 311.

INFLAMABILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 222. Cf. şi **arzibilime** SMR I, 104.

INFLAMAT adj. **înflammat** CV, 35; **înflămat** FDB, 72.

INFLEXIBIL adj. **inflesibil** NV, 221; LS, 97; C, 7; **înflesibil** C, 7; **neflesibil** NV, 280; DILB IV, 203; *cuvinte* **nemutabile** IGR, 14. (Cf. fr. *inflexible*, lat. *inflexibilis*).

INFLEXIBILITATE s. **inflesibilitate** NV, 221; **inflexibilitate** RL, 394; **neflesibilitate** NV, 280. (<fr. *inflexibilité*).

INFLEXIUNE s. **inflecţie** GC I, 189r; **inflesiune** NV, 221; **inflexie** PD, 311; **neflesiune** NV, 280. (Cf. fr. *inflexion*, lat. *inflexio*).

INFLUENT adj. **influent** FMIL 1847, 88; RL, 426; **înfluent** FMIL 1847, 237; **influint** BIF, 3; GCB II, 213. (<fr. *influent*).

INFLUENŢA vb. **înrîuri** CIRA, 7; BFO 1833, 141; RSM, 6r; MF II, 33v, 85v; MF III, 37v; AsP, II; AR 1837, 55; FMIL 1847,

37, 130; CA 1851, 16; CA 1852, 5; SSC, 130; KOS, XVIII; **înrîura** AR 1837, 11, 248; GRR, 179; **influerisi** MFV I, 51r, 51v; **influa** GPG, III; MEN I, 69; MEN II, 197; BMN II, 115; CFZ, 12, 149; BCI, 125, 158; PTP, 63; INB 1859, 138; CEG, 53; BEC, XXII; **influi** EP I, 55; DFL, 28; KFL, VI, VII; AVP, 11; **influa, influi** NV, 222; **influenţa** BP, XIII; RL, 366; LIT, 253; PBV, 149; **influinţa** SIT, 98; NV, 221; TR 1854, 62; **influenţa**, **influinţa** PD, 311. (Cf. fr. *influer* şi *influencer*, lat. *influere*, it. *influire* şi *influenzare*).

INFLUENŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 223. Cf. şi **influx** TAO, 77; **influx** MF III, 146r; FMIL 1840, 121; CFZ, 79; **influs** DFL, 76; RMS, 330; **înflus** LMG, 48; **influenţie** *sau* **vărsare** MFV I, 23v; **influenţie** MFV I, 52v; CLV, 135v; CPI, 153, anexă 4; AR 1837, 245 bis; ROI2 III, 111; **înfluenţie** AR 1830, 134; **enfluenţie** TPE, 35v, nota 152; **influenţă** (*pornire*) CR 1829, 220, 226; **influenţă** CR 1829, 314; CMR, 41, 101; MRC, 3; GC I, 190r; LOA, 69, 77, 81; GTN 1835, 17; AIR I, XXI, XXIII, 36, 49, 71; MN 1836, 23, 32, 43, 51; SHI II, 180; KMP, 117, 118; RB, nr. 10, 3, nr. 11, 2, nr. 31, 4; GT 1838, 7; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **înfluenţă** HFP, 215; GT 1838, 7; **influinţă** CR 1830, 135, 419; FMIL 1840, 22, 27, 349; VL, 78v; FMIL 1844, 35, 199, 322, 379; MEN I, IV, 17; MID I, 118, 194; DFL, 6, 31, 112; EP I, 50; BDJE, 153; SIT, 8, 97; AF, 3, 6; BP, VII, X, XVI; BIP, 17, 38, 263; forma era frecventă pînă la 1860; **înfluinţă** RIP I, 3; FMIL 1840, 22; FMIL 1844, 243; DFL, 123; FMIL 1847, 36, 130; KDP, 97; **încurgere** MPI, pf., 80; UT, 30; BDC, 116; **incurgere** FMIL 1844, 260; **vărsare** MFV I, 78r; **înrîurire** SPBA, 106; POC, 14r; AR 1830, 157; SHI I, 1; AR 1837, 390; SHI II, 114; HP, XIX, XXIII; VMP, 2; **înrîurare** TAA, 18, 32; **înrîurinţă** SCC II, 362. (Cf. lat. *influxus* şi *influentia*, fr. *influence*, it. *influenza*).

INFORM adj. DFL, 179; NV, 222; BCB, 90; BIN, 1; PD, 312. (Cf. fr. *informe*, lat. *informis*).

INFORMATIV adj. **informativ** FMIL 1844, 146. (<fr. *informatif*).

INFORMATOR s. **informător** SIM, 152; RL, 277. (Cf. fr. *informateur*, germ. *Informator*).

INFORTUNAT adj., s. („nenorocit”) **infortunat** SIT, 67, 134,

248; NV, 222; PLB, 27; ICI, 16, 88, 97; APS, 91; PD, 312; **nefortunat** PD, 312. (Cf. fr. *infortuné*, it. *infortunato*).

INFORTUNĂ s. („nenoroc, nenorocire”) **infortună** BDJE, 137; PS, 13; BP, 180, 184; NV, 222; **nefortună** NV, 280. (<fr. *infortune*).

INFRACŢIUNE s. **infracţie** CFZ, 150, 180; PD, 312; **infracţie** (*spărtură în putere*) CA 1861, 68. (Cf. fr. *infraction*, lat. *infractio*).

INFRUCTUOS adj. **infructuos** DFL, 75; NV, 222; **nefructuos** NV, 281. (Cf. fr. *infructueux*, lat. *infructuosus*).

INGENIOS adj. **ingenios** EGR, XIV; CR 1829, 37; CR 1830, 148; GC I, 189r; FTP III, 34; FAE, 4; MAE, 5; MN 1836, 61; ECS, 83; AR 1837, 133; SHI II, 59, 150; RBT II, 3; DE I, 13, 46; IVA, 12; pe la 1840 forma era frecventă; **îngenios** CIRA, XIV; SHI I, 40; **injenios** ASLI, 294. (Cf. fr. *ingénieux*, lat. *ingeniosus*).

INGENIOZITATE s. **ingeniositate** NV, 223; AVP, 12; PD, 312. (<fr. *ingéniosité*).

INGENUU, -UĂ adj. BCD, 207, 211; SMB II, 376, 525. (Cf. fr. *ingénu*, lat. *ingenuus*).

INGENUITATE s. **îngenuitate** CV, 27; **îngenuitate** (*nevinovăţie*) GPE, 9; **inghenuitate** OMT, 78; AR 1837, 327; **ingenuitate** PD, 312. (Cf. lat. *ingenuitas*, germ. *Ingenuität*, fr. *ingénuité*).

INGINER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66. Cf. şi **inginir** NB, 22; GMSP, 14; **inginer** NB, 21; CR 1829, 121; CR 1830, 271; AR 1830, 33, 127, 356; CBD, 92; GC I, 188v; CR 1831, 29; SPV, IX; ROB, 105, 185; CIRA, 242; LOA, 67, 84, 100; RSM, 27r; pe la 1835 forma era frecventă; **engener** POC, 30r; **ingener** AIR II, 325. (Cf. fr. *ingénieur*, germ. *Ingenieur*, it. *ingegnere*).

INGINERESC adj. CR 1831, 45; BFO 1833, 147; AR 1837, 6; ROI 2 III, 129, 134; RB, 286; FMIL 1847, 83; ROB2, 548, 648, 649; pe la 1845 cuvîntul era frecvent.

INGINERIE s. **gheodézia** *sau* **ingeneria** *cîmpului* LIB, 4; **inginerie** NB, 6; CR 1829, 62, 184, 290; AR 1829, 171, 174; AR 1830, 83, 106; RSM, 13v; AR 1837, 2, 184, 315; pe la 1835 forma era frecventă; **inginărie** LOA, 100; **ingenerlîc** CR 1830, 272; **inginerlîc** PBV, 150. (Cf. lat. *geodaesia*).

INGRAT adj., s. **ingrat** CV, 37; GTN 1836, 41; CDCE, 113, RCM, IV, 204; AR 1844, 4, 16; FMIL 1844, 63; SCMI, 54, 56, 57; MEN I, 41; BDJE, 59; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **îngrat**

StDR, 108. (Cf. fr. *ingrat*, lat. *ingratus*).

INGRATITUDINE s. **ingratitudine** SIT, 149, 173, 228, 322; LS, 5, 125, 133; SMB I, 379; CFZ, 34; CA 1855, 155; LIT, 91, 257, 298, 371; PIC, 78; APS, 52; D 1860, 398; PD, 312; **îngratitudine** BC, 29; **ingratitudă, ingratitudine** NV, 223; **ingratitudă** AAR, 46. (Cf. fr. *ingratitude*, lat. *ingratitudo*).

INHIBA vb. (Jur.) **inhibălui** PFBM, 26r, 26v, 35r. (Cf. lat. *inhibere*, fr. *inhiber*).

INHIBIŢIE s. (Jur.) **inhibiţie** BD I, 546. (<lat. *inhibitio*).

INIŢIA vb. GC I, 183v; MEN II, 316; DFL, 176; FMIL 1847, 238; SIT, 91, 324; NV, 224; SSC, III, 69; SCC II, 269; RMS, 14; SMB I, 18; SD 1855, 2; RL, 31; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *initier*, lat. *initiare*).

INIŢIAL, -Ă **1.** adj. **începător** BE, 6r; GF, 8v; SGR I, 22; NRC, 211, 214, 215; **iniţial** MN 1836, 13; GRN II, 98; EP II, 30, 38; DL, 82; IGE, 2; NV, 223; DILB I, 202; PD, 313; **inicial** VMP, 234. **2.** s. („litera cu care începe un cuvînt”) **iniţială** AR 1843, 370; RMS, 83; SAP, 195. (Cf. fr. *initial*, lat. *initialis*).

INIŢIAT adj. **iniţiat** DFL, 145, 179; BDJE, 4, 158; AF, 10, 200; NV, 223; DILB IV, 201; PD, 313; **iniciat** LIT, 76. (Cf. fr. *initié*, lat. *initiatus*).

INIŢIATIVĂ s. **iniţiativă** SIT, 208; NV, 223; SMB I, 74; RL, 277; Z 1856, nr.5, 1; T 1856, nr.1, 2; LIT, 175, 395; C, 6, 18, 145, 146; R 1857, nr.9, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **iniciativă** GM 1854, 79; RL, 397; Z 1856, nr.3, 2, 3; CA 1861, 77. (<fr. *initiative*).

INIŢIAŢIE s. GC I, 183v; NV, 233; BC, 49; PD, 313. (<fr. *initiation*).

INJURIE s. **injură** NV, 224; **înjurie** StDR, 110; **injurie** LS, 12, 50; CA 1854, 42; SMB I, 299; ICI, 138; CA 1855, 150; RL, 65; C, 20; BEC, 274; D 1860, 281; PD, 313; **ingiurie** SCC II, 301; SSC, 139; CA 1854, 18; RL, 183; AVP, 12; **îngiurie** SCC II, 305, 383. (Cf. fr. *injure*, lat. *injuria*, germ. *Injurie*, it. *injure*).

INJURIOS adj. NV, 224; RL, 197; C, 21; D 1860, 281; PD, 313. (Cf. fr. *injurieux*, lat. *injuriosus*).

INNUMERABIL adj. DFL, 85, 109. (Cf. fr. *innombrable*, lat. *innumerabilis*).

IN-OCTAVO loc. adj. („formatul unei coli de hîrtie, al unei

cărţi”) *foi* **în octav** CTD II, 220; **în octav** CR 1829, 6, 238; AR 1834, 88; MCL 1838, 16; T 1856, nr.1, 1; **în octavă** CR 1830, 362; **in octavo** GC I, 185r; GTN 1836, 112; AR 1837, 114; FMIL 1840, 62; NV, 291; StDR, 112; **în octavo** MN 1836, 10; FMIL 1840, 16. (Cf. lat. *in octavo*, fr. *in-octavo*).

INOFENSIV adj., adv. **inofensiv** NV, 224; SMB II, 386; CFZ, 159; C, 137; PD, 316; **neofensiv** NV, 281. (<fr. *inoffensif*).

INOVA vb. NV, 224; RMS, 112. (<fr. *innover*).

INOVAŢIE s. **inovaţie** LOA, 90; GTN 1836, 49 bis, 51; KDP, 21; BIP, 43; NV, 224; SSC, 104; RL, 52, 138; C, 4; JA, 101, 102; PD, 316; **înovaţie** StDR, 112; **inovaţiune** RMS, 27; SMB I, 39. (Cf. fr. *innovation*, lat. *innovatio*).

INSCRIPŢIE s. **scriptură** RIC, 228v; DC I, 162v; **scrisoare** SIU, 6r; **înscripţie** MILR, 44, 46, 49, 53, 65; SHR, 21; AR 1829, 56; GC VI, 138r; BAR II, 199; MCL 1838, 35; StDR, 112; PBV, 590; **inscripţie** NID II, 106v; MIR, 15, 168, 322; RA, 47; KIT, 324; EGR, VII; BRD, 115; CR 1829, 5, 199, 254; AR 1829, 111, 141; BR 1829 II, 36; CR 1830, 57 bis, 196, 389; AR 1830, 59; GC I, 186r; pe la 1830 forma era frecventă; **inşcripţie** MIM, 9, 12; **inscripsie** IRV, 175v, 190r; MFV I, 57r; **enscripţie** NMP, 5; SPV, 51, 52, 215; **inscripciune** MF III, 169r; MID I, 19; BG, 212; INB 1859, 134; **înscripciune** RIP I, 166; LG, 123; **inscripţiune** TR 1854, 118; LIT, 252; C, 22; DILB I, 202; PIC, 75, 87; **înscris** CR 1830, 63; AR 1834, 155; AR 1837, 236; FMIL 1847, 21, 41; AsAL, 26; **inscris** CIRA, 232; AR 1834, 223; AR 1837, 86, 107, 330; HMV I, 76; CA 1851, 118; **înscriere** AR 1844, 18; **inscriere** GLC, 102; ASLI, 142, 151; **inscript** WAM, 82. (Cf. lat. *inscriptio* şi *inscriptus*, fr. *inscription*, germ. *Inschrift*).

INSENSIBIL adj. **nesimţitor, nesimţibil** FMIL 1844, 59; HMV II, 19, 240; SIT, 297; SCC I, 58; SCC II, 200; **insensibil** DFL, 12, 52; PFM, 428; PD, 317. (Cf. fr. *insensible*, lat. *insensibilis*).

INSENSIBILITATE s. **nesimţibilitate** SCC II, 125. (Cf. fr. *insensibilité*).

INSERA vb. **insera** Z 1856, nr.3, 2; C, 7; INB 1859, 4; D 1860, 284; RF, 17; PD, 317; **insira** R 1858, 21; **însera** RF, 40. (Cf. fr. *insérer*, lat. *inserare*).

INSERŢIE s. **inserţie** (*insertio*) BIN, 128; *lipire* (**inserţie**) BIN, 133; **inserţie** PD, 317; **inserţiune** (*lipire*) BBS, 17. (Cf. fr.

insertion, lat. *insertio*).

INSIGNĂ s. **insignii** AR 1829, 97, 110; AR 1834, 51; SHI II, 119; AMIM, 175; Z 1856, nr. 8, 3; CA 1859, 65; CA 1861, 106; **insignii** (*semne*) AR 1834, 112; **însignii** (*semne*) CR 1829, 170; AR 1829, 108; **incignii** StDR, 112; **insigne** (*semne*) CR 1830, 378; **semne** (*insignia*) BAR I, 62; **insămne** (*insignia*) BAR II, 31, 37, cf. şi 32, 215; **însămne** (*insignia*) BAR II, 24; **insemne** MID I, 50; **insign, însemn** PD, 317. (Cf. lat. *insigne*, *-is*, pl. *insignia*, fr. *insigne*, germ. *Insignien*).

INSINUA vb. **însinălui** DOA, 48; **însinua** (*vîrî*) FTM, 82; **însinua** MID I, 77; CA 1850, 56; SMB I, 7; CA 1854, 82; **insinua** NV, 225; CA 1854, 17; LIT, 264; PD, 317; **insînua** LIT, 352; **însînui** GC VI, 99v; CMR, 95; FTP II, 6; SIT, 159; C, 54; D 1860, 101; **însinui** CR 1831, 16; C, 18; **insinui** BP, IV. (Cf. lat. *insinuare*, it. *insinuare*, fr. *insinuer*).

INSINUANT adj. **însinuant** DE, V. (<fr. *insinuant*).

INSINUAŢIE s. **însînuaţie** MCR, 94; **însinuaţie** MCR, 86; StDR, 112; **insinuaţie** AR 1839, 175; SIT, 203; NV, 225; CA 1856, 9; PD, 317; **insinuaţiune** D 1860, 97. (Cf. fr. *insinuation*, lat. *insinuatio*).

INSISTA vb. *a* **insiste** *spre...* DFL, 39; **insista** NV, 226; SMB I, 32; AVP, 12; BEC, IX; PD, 317. (Cf. fr. *insister*, lat. *insistere*).

INSOLENT adj. **insolint** DFL, 168; SMB I, 89; **insolent** NV, 226; CEF, 51; LIT, 229; BEC, 380; PD, 318. (Cf. fr. *insolent*, lat. *insolens*).

INSOLENŢĂ s. **insolenţă, insolinţă**, NV, 226; **insolenţă** (*obrăznicie*) CEF, 5, 165; AVP, 12; APS, 55, 71; PD, 318; **insolinţă** SMB I, 38; SMB II, 358, 410; GCB II, 213, 213. (Cf. fr. *insolence*, lat. *insolentia*).

INSOLVABIL adj. **nesolvabil** BCA, 18; **insolvabil** RL, 394; BEC, 71; PD, 318. (<fr. *insolvable*).

INSOLVABILITATE s. BEC, 265, 316. (< *insolvabilité*).

INSPECTA vb. **inspecta** GC I, 183r; NV, 226; RBT I, 26; ROM, 20; StDR, 112; NRC, 226; C, 6; CEG, 61; D 1860, 91; PD, 318; **inspectui** RSM, 32v; SRM, 226. (Cf. fr. *inspecter*, lat. *inspectare*).

INSPECTOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 132. Cf. şi **inspector** GIA II, 16v; **inşpector** HO, 133; FLG, 3; TCB, VI; FD I, 70; **inşpec-**

tór BI, 1; **inspectór** BI, 12; GMSP, 3; ROB, 87; **enspector** SBM, 13; **inspector** MIB, 328; TAI, 7; NB, 6; GMSP, f.t.; VPP, pf., 53; DGR, ded.; MCF, 13; SFT, 1; PP, X; CR 1829, 52, 294; CR 1830, 21; GC I, 183r; ROB, 118; LOA, 89, 94; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. lat. *inspector*, germ. *Inspecteur*, fr. *inspecteur*).

INSPECTOARE s. **inspectriţă** VVP, 51; BIP, 34, 36; **inspectrice** pl. D 1860, 91. (Cf. fr. *inspectrice*).

INSPECTORESC adj. **inspectoresc** CR 1830, 297; **inspecturicesc** BFO 1833, 76; **inspectoricesc** SRM, 162, 204, 224; ROM, 21; FAM, 145.

INSPECTORIE s. („inspectorat") RB, nr.8, 1, nr.14, 1; BFO 1838, 129; BGO 1840, 52, 110; PBV, 148.

INSPECŢIE s. **inspecţie** DOA, 21, 24; VPP, 115, 361; MIM, 48; AR 1830, 114; GC I, 183r; TAA, f.t.; LOA, 90; BFO 1833, 199; RSM, 16r, 23v, 30r; MN 1836, 84; pe la 1835 forma era frecventă; **inspecţia** *sau* **epistasia** *arsenalului* CR 1829, 218; AR 1829, 132; **inspecsie** BGO 1840, 2, 29; **inspepciune** StDR, 113; **inspecţiune** SIM, XII; CEF, 5; Z 1856, nr.15, 1. (Cf. lat. *inspectio*, germ. *Inspektion*, fr. *inspection*).

INSPIRA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi (Psih., Arte, Lit.; fig.) **înspira** CV, 28, 34; SHI II, 201; PS, 48; BC, 42; PIC, 125; **inspira** GC I, 185v; CDCE, III; FMIL 1844, 313, 328; SCMI, X; FMIL 1847, 107; BDJE, 32; PS, 55; AF, 43, 48, 69; SIT, 38; BF, X, 7, 130; BIP, 84; NV, 226; PCI, 15, 137; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi lat. *inspirare*). Vezi şi INSUFLA.

INSPIRARE s. AF, 18; CMI, 65, 74, 166; ICI, 10, 81; GCB II, 213; PBV, 148.

INSPIRAT adj. LS, 67.

INSPIRAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi (Psih., Arte, Lit.; fig.) **inspiraţie** LOA, 80; DFI II, 52; AR 1844, 16; FMIL 1844, 319, 372; MEN II, 9; FMIL 1847, 184; BDJE, 38, 87; ASI, pf.3; AF, 193; BPB, pf.; NV, 226; StDR, 113; pe la 1850 forma era frecventă; **înspiraţie** CA 1853, XLII; **înspirăciune** DFL, 33, 143, 155; StDR, 113; SPB, 294; **inspiraţiune** BMN II, 74; GRR, 238, 248; LS, 108; LIT, 360; INB 1859, 107. Vezi şi INSUFLARE.

INSUFLA vb. **însufla** OC I, 8v, 25v, 41r; OC II, 5v, 10v;

FTU, 6r, 8v, 13v, 18v, 33r, 34r; ECG, 50v, 67r; IPT, 116; IE, 142; MTT, 68v, 233v, 257r; ZFV I, 5v; PSG, 7r, 33r; DIP, 16r; PTF, 35v, 161r; PV, 138; VIC, 8r, 100v, 153v, 241r; LVH, 7r, 66r, 89r; GCA, 39; CV, 28; GIA I, 10v, 29r, 54r, 57r, 83v, 93r; MAS, 87; FTM, 42; AOS, 114; CRac, 17; TSVM, 11; NMP, 4, 15; CR 1829, 126; AR 1829, 127; GC I, 353r; forma era frecventă pînă la 1860; **sufla** OC I, 50v; FTU, 3v; HET I, 4r; TRT, 2r; PSG, 33r; FNPB I, 57v, 123v; FNPB II, 35v, 47r, 52v, 108v; **insufla** BD I, 559; MN 1836, 2; SMB I, 221; D 1858, 1. (Cf. gr. ἐμπνέω, lat. *inspirare*, fr. *insuffler*, it. *insufflare*). Vezi şi INSPIRA.

INSUFLARE s. **însuflare** ZFV II, 90v; FNPB II, 85r; GIA I, 15r; TAA, 32; TIV, 21; APB, 31; VVP, 176; FMIL 1844, 203; PBV, 591; **suflare** FNPB I, 117v; **insuflare** BD I, 559.

INSUFLAT adj. **însuflat** CDG, 27r; PIU I, 3; GG, 20; MF I, 55r; FL, 17, 18; CA 1855, 16; **insuflat** BD I, 559.

INSTABIL adj. **nestătător** CV, 12; **instabil** PD, 319. (Cf. fr. *instable*, lat. *instabilis*).

INSTABILITATE s. **nestetorie** CV, 29; **nestabilitate** SCC I, 90; T 1856, nr.1, 1; **instabilitate** CFZ, 146; GCB II, 213. (Cf. fr. *instabilité*, lat. *instabilitas*).

INSTALA vb. („a aşeza în funcţie”) **instala** BD I, 588; GC I, 185r; BIP, 15, 53; StDR, 113; TR 1854, 15; Z 1856, nr.18, 2; CA 1852, 108; PD, 319; **înstăla** SGR I, VII. (Cf. fr. *installer*, lat. *installare*).

INSTALAŢIE s. („instalare în funcţie”) **instelaţie** BZI, 1; BI, 12; **instalaţie** BI, 11, 14; MIR, 338; MIB, 132, 248; BD I, 559; AR 1829, 135; AR 1830, 546; GC I, 185r; AR 1834, 375; AIR III, 106, 114; BIP, 73; StDR, 113; RL, 59; PD, 319. (Cf. lat. *installa-tio*, germ. *Installation*, fr. *installation*).

INSTAURAŢIE s. C, 4. (<fr. *instauration*).

INSTIGATOR s. **întărîtător** CISG, 73; **instigator** LIT, 163, 360; DILB IV, 201; **înstigator** LIT, 209. (Cf. fr. *instigateur*, lat. *instigator*).

INSTILA vb. *se va* **înstila**, *adecă picura oleu de...* FDB, 54. (Cf. lat. *instillare*, it. *instillare*).

INSTINCT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi **instinct** CV, 29; ISF, 1; IO, 3, 92; GC I, 185r; GPE, 21; CTT, 71; BM, 43; GTN 1836, 51; AR 1837, 274 bis; APP I, ded. 1; RB, 223; FMIL

1840, 154, 156; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **enstenct** POC, 9v, 10r, 29r, 29v, 31r.

INSTINCTIV adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi GC I, 185r; MEN I, 166, 234; DFL, 32; SIT, 287; SCC I, 140, 268; SMB I, 184; CFZ, 67.

INSTITUI vb. **institua** MEN II, 260; NV, 227; SSC II, 203; RL, 182; LIT, 331; NPT, 341; RAM, 1; BEC, XLIX; CA 1860, 108; CA 1861, 109; **institui** BDJE, 97; BCD, 10, 191, 196; DILB IV, 201; SPB, 285, 291, 292; AVP, 12; **înstitui** MAA, 113; **institua, institui** PD, 319. (Cf. lat. *instituere*, germ. *instituieren*, fr. *instituer*).

INSTITUT s. **1.** (Jur., „legiurire") **institutele** [lui Iustinian] APC, 120r, 181r; **înstetute** APC, 14v. **2.** (Ped., Tehn., Adm., „instituţie") **institut** DOA, 21, 46; TAI, 30, 33, 58; LP, 6; RA, 27, 29, 36; GMSP, f.t., 16; MPI, 1; VPP, 350; DGR, 209; BD I, 559; GIC, 195, 221; LPT, 81; CR 1829, 37, 150, 261; AR 1829, 62, 77; BR 1829 I, 41; CR 1830, 168, 236, 434; AR 1830, 319, 356, 375; GC I, 185r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **inştitutum** OAI, 2, 3; **inştitut** GMSP, 17; SIU, 48r; BR 1829 I, 45; SR, 18, 36; FD I, 22; **înstitut** RIP I, 66. (Cf. lat. *institutum*, germ. *Institut*, fr. *institut*).

INSTITUTOR, -OARE s. (Ped.) **institutor** GC I, 185r; AR 1832, 130; RSM, 22v; NV, 227; CFZ, 177; BCI, 119; PD, 319; **institutriţă** R 1857, nr.16, 4; **institutrice** pl. CA 1862, 60; **institutoare** CA 1862, 67. (Cf. fr. *instituteur*, *-trice*, lat. *institutor*).

INSTITUŢIE s. **instituţie** DAP, pf. 5, 15; IRV, 2v, 35r; AR 1829, 43; GC I, 184v; CR 1831, 54; ROB, 194; MF II, 101r; MN 1836, 1, 6; AR 1837, 222; SHI I, 9, 51; SHI II, 153; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **instituţie** (*aşezămînt*) CR 1829, 275; AR 1829, 85, 157, 205; AR 1834, 284; **instituţii** *sau întemeieri* AR 1830, 38; **instituţiune** BCD, 413, 503; LIT, 255; C, 13; VO 1857, 4; GCB II, 213; BEC, XXVIII, 14, 93; D 1860, 85. (Cf. lat. *institutio*, fr. *institution*, germ. *Institution*).

INSTRUCTIV adj. **instructiv** CR 1830, 340; GPE, 6; AR 1837, 157; AsR, 10; BFO 1843, 218; BIP, 28; NV, 227; BCD, 247; GRR, 240; pe la 1850 forma era frecventă; **instructif** BIP, 45. (<fr. *instructif*).

INSTRUCTOR s. (Ped., Milit., Jur.) **instructor** AR 1830, 200;

GC I, 185r; FL, 27; NV, 227; RL, 107; PD, 320; **instructori** (*învăţători ostenești*) AR 1834, 64; **instructori** (*învăţători*) [militari] GM 1852, 42; **instructor** (*jude*) DILB III, 219; **înstructor** NRC, III; **învăţător** [militar] SRI, 28, 179, 292; ROM, 20, 34, 148; RBM, 18; NRC, 12, 18, 26, 90, 148. (Cf. fr. *instructeur*, lat. *instructor*, germ. *Instruktor*).

INSTRUCŢIE s. (Ped., Adm., Milit.) **înştrucţie** OIC, 5; **inştrucţie** DCI II, 300; IEP, 1; AIC, 5; IPS, f.t.; IRF, 26; MIM, 1; FD I, 50; SR, 28; RPV, 6; **instrucţie** PFBA, 616v; MIM, 281; MIA, 21; TAI, 8, 15; RA, 3; SPBA, 16, 88; BD I, 559; CCI, 70; CR 1829, 94, 144, 181, 256; AR 1829, 13, 60, 99, 155; CR 1830, 31, 65, 336, 376; AR 1830, 100, 188; GC I, 183; pe la 1830 forma era frecventă; **înstrucţie** AR 1830, 372; FMIL 1844, 148; **instrucsie** TCM, 52; **enstrucţie** SPV, 125; **instrucciune** BG, XX; **instrucţiune** BCD, 81; GRR, 255; TR 1854, 2; C, 13; GCB II, 213; D 1858, 3; PIC, 125; BEC, 97; D 1860, 86, 87; RF, 40; AML, 173. (Cf. lat. *instructio*, germ. *Instruktion*, fr. *instruction*).

INSTRUI vb. NV, 227; LS, 107, 133; SMB I, 116; C, 140; PD, 320. (<fr. *instruire*).

INSTRUMENT s. (Muz., Fiz., Tehn.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 224, şi *Împrumut. I,* p. 57, 66. Cf. şi *unelte* (**ergalii**) DCP, 14; **inştrument** DSM2, 20; FNB, 42; GLC, XXXIII; **înştrument** CP I, 69, 152; **inştrumentum** OAI, 1; SR, 33; **instrument** DAB, 273v; AAS, 10v; AEG, 146v, 147v; BDL II, 468r; SPBA, 56, 91; CCI, 21, 46, 47, 69; VSC, 92; FTP I, 142, 235, 242; PBM, XXVII, XXIX; **strument** AOS, 74; **strumînt** SIM, 194; **instrument** VEI, 61r; NID II, 14r, 77v; ME, 702; MIB, 59, 61; TF, 419; GSP II, 164; SIU, 28v, 51r; GAB, 140; VPP, 50, 213, 227; BPN II, 300; SPBA, 91; PAM, 4; DGR, 172; BD I, 559; GIC, 48, 194; PP, I; EGR, XXV, 108; PAIC, 15; CR 1829, 100, 205; AR 1829, 137, 141, 176; CR 1830, 19, 68; AR 1830, 82, 144, 357; GC I, 67r, 183v; pe la 1830 forma era frecventă; **înstrument** IFA, 144r; **enstrument** SPV, 59; **instruminte** pl. FMIL 1847, 171; SIM, 202.

INSTRUMENTAL adj. (Muz.) GC I, 183v; AR 1830, 220 bis, 376; AR 1832, 272; AR 1833, 15; AR 1835, 131; ELS, 16; AR 1837, 78; PBM, 32; WPM, 1, 35; NV, 227; StDR, 113; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *instrumental*, germ. *instrumental*).

INSUBORDONAŢIE s. **insubordinaţie** GC I, 185r; GC VI,

82v; NV, 227; PD, 320; **însubordinaţie** (*nesupunere*) AR 1835, 183; **însubordinaţie** StDR, 114; **nesubordinaţie** NV, 282; SCC II, 45; CA 1858, 15. (Cf. fr. *insubordination*, germ. *Insubordination*).

INSUFICIENT adj. **insufiţient** VL, 66v; CFZ, 172; **insuficiint** DFL, 81; **insuficient** PD, 320. (Cf. fr. *insuffisant*, lat. *insufficiens*, germ. *insuffizient*).

INSUFICIENŢĂ s. **neajunsie** BTG, 19v, 20v; **insuficiinţă** DFL, 137, 181; PD, 320. (Cf. lat. *insufficientia*, fr. *insuffisance*).

INSULAR adj. **ostroviot** GIA I, 10v; **ostroviat** [?, probabil greşeală de copist] GIA I, 14v, 15r, 19r, 41r; **ostrovan** GCA, 3; **ostroveni** DIP, 10v, 30v; **ostrovenesc** DIP, 11v; **insulan** MIU, 289; CB 1816, 57; CR 1830, 8; AR 1830, 70; GG, 177; IL 1840, 55; **inzulan** GSP II, 121; **insular** GC I, 185r; KMP, 124; RIP I, 86; BDJE, 150; StDR, 114; PBV, 148; PD, 320. (Cf. fr. *insulaire*, lat. *insularis*, it. *isolano*).

INSULTA vb. **insulta** GC I, 185r; AMC, 20; PIA, 19; MID I, 254; SIT, 119, 200; AF, 168; NV, 227; LS, 12, 18; CPO, 35; GRR, 132; SCC I, 22; pe la 1850 forma era frecventă; **insulta** (*ne-cinsti*) AR 1834, 215; **însulta** StDR, 114; **ensiultarisi** AFH, 46. (<fr. *insulter*).

INSULTĂ s. **insultă** SIT, 311; NV, 228; StDR, 114; SCC II, 301; SMB I, 99; DIB, 276, 336; RL, 197; LIT, 70, 80, 242, 363; pe la 1855 forma era frecventă; **insult** SIT, 272; CA 1854, 93, 110; CFZ, 7; AML, 107. (<fr. *insulte*).

INSULTĂTOR adj. SIT, 288; GRR, 226; SCC II, 267; Z 1856, nr.40, 2; DCB IV, 39.

INSUPORTABIL adj. **nesuferitor** FMIL 1840, 236; **nesupor-tabil** SMB I, 50; INB 1859, 64, 98, 160, 169; **nesuportabile** sg. BCI, 11; INB 1859, 169; **insuportabil** BCI, 120; PD, 321. (Cf. fr. *insupportable*, it. *insopportabile*).

INTACT adj., adv. EP II, 144; BC, III, AVP, 12; D 1860, 101; BEC, 356; PD, 321. (Cf. fr. *intact*, lat. *intactus*).

INTANGIBIL adj. *o realitate* **neatinsibilă** PFM, 18. (Cf. fr. *intangible*).

INTEGRAL adj. **integral** LOA, 72, 85, 120; RSM, 11r; NV, 228; PFHM I, XIX; BEC, 364; PD, 321; **integrar** BCD, 63, 64; **întreg** R 1857, nr.28, 1. (<fr. *intégral*).

INTEGRANT adj. **întregitor** AR 1829, 211; AR 1830, 362,

365; **integrant** DFL, 15; NV, 228; PFHM I, 235; LIT, 242. (<fr. *integrant*).

INTEGRITATE s. **întregime** TD I, 45; LB, 320; AR 1829, 50; CR 1830, 60; CR 1831, 3; **integritate** CD, 12; VCL, 77v; DFL, 105, 209; KDP, 57; NV, 228; SCC I, V; GM 1854, 2; Z 1856, nr.3, 3, nr.9, 4; LIT, 63, 359; pe la 1855 forma era frecventă; **intregitate** TR 1854, 1; **întregitate** TR 1854, 12. (Cf. lat. *integritas*, fr. *intégrité*).

INTEGRU adj. **întegru** DFL, 167; **integru** NV, 228; BIN, 73; AVP, 12; PD, 321. (<fr. *intègre*).

INTELECT s. **înţeles** MPI, 97, 98; **intelect** MPI, 16, 110, 114; VVP, 33; DO, 73; LPT, 72; GC I, 185v; VL, 3r; **intelect** (*raţie*) VL, 2r; **minte** EOI, 205; **mintea** *sau* **intelectul** KFL, 61; **înţelegere** CCF, 43; MEN I, 164; VMP, 44. (Cf. lat. *intellectus*, germ. *Intellekt*, fr. *intellect*).

INTELECTUAL adj. **intelectualicesc** MPI, 180; **intelectual** MPI, 190; GC I, 185v; LOA, 93; RSM, 18r; MN 1836, 75; DL, 4; FMIL 1840, 193; SMR I, 3; EOI, 233; HP, XXVIII; FMIL 1844, 282, 313; BPA, 5; HMV I, 152; MEN I, 85, 129, 139; MID I, 197; DFL, 3, 11, 211; pe la 1845 forma era frecventă; **întelectual** MPI, 11; DFL, 162; BIP, 21; **înţelesual** CGR, 26, 65; SSC, II, 1; SCC I, 238; SCC II, 3, 384; **înţelesual** *sau* **întelectual** CGR, 27; **înţeleptual** R 1857, nr.3, 2, nr.29, 2; INB 1859, 125; **înţelegător** MPI, 106; AOS, 18, 73; MFV I, 90v; CLV, 22v; PCP, 25; VMG, 81, 194; LOA, 69 bis; RSM, 6r; MCR, 52; PPT, 30; MF III, 21v; RBT I, 1; MEN I, 138, 161, 185; EPD, XXXVII; CA 1862, 55. (Cf. lat. *intellectualis*, fr. *intellectuel*, germ. *intellectuell*).

INTELECTUALITATE s. KFL, 61; PBV, 148. (<fr. *intellectualité*).

INTELIGIBIL adj. **inteligibl** GC I, 185v; **inteligibil** NV, 228; CFZ, 30, 38; PD, 321; **înţeligibil** DFL, 18, 19, 198; R 1858, supl. la nr.40; **înţelegibil** BG, VI, XVIII; **înţelisibil** VMP, 21. (Cf. fr. *intelligible*, lat. *intelligibilis*).

INTELIGIBILITATE s. DFL, 19. (<fr. *intelligibilité*).

INTEMPERANT adj., s. **intemperant** CFZ, 173; **intemperantele** (*neînfrînatul sau necumpătatul*) CEF, 105. (Cf. fr. *intempérant*, it. *intemperante*).

INTEMPERANŢĂ s. **intemperanţă**, **intemperinţă** NV, 228;

intemperanţă CEF, 42; PD, 321; **netemperanţă**, **netemperinţă** NV, 282. (Cf. fr. *intempérance*, it. *intemperanza*).

INTEMPESTIV adj. **intimpestiv** AVP, 12; **intempestiv** PD, 321. (Cf. fr. *intempestif*, lat. *intempestivus*).

INTENDENT s. (Adm.) *super*-**intendent** [Bis.] TID, 6; **intendent** KMP, 2, 4; SMB I, 250; R 1857, nr.8, 2; GCB II, 214; CA 1858, 51, 52; DCB III, 110; DCB IV, 25; BEC, XVI; D 1860, 91; **întendent** DCB IV, 70; **intendant** AR 1832, 214; AR 1837, 6; KMP, 32, 37; RB, 200, 350; IL 1840, 23; CD, 16; NV, 229; CGR, 207; CA 1851, V; StDR, 114; R 1857, nr.8, 2; BEC, 27; **intendante** sg. TR 1854, 79; **intandant** RB, 396. (Cf. lat. *intendens*, it. *intendente*, fr. *intendant*).

INTENDENŢĂ s. (Adm.) **intendenţie** AR 1829, 116; AR 1837, 176; **intendanţă** CD, 17; NV, 229; **intendanţă**, **intendenţă** PD, 322. (Cf. fr. *intendance*, it. *intendenza*).

INTERCALA vb. **întrecăla** SGR I, 6; **întricăla** SGR II, 40; **intercala** BAR II, 181; DFL, 106; NV, 229; JA, 90; CEG, 73; **întercala** (*adăogi*) CA 1857, 71. (Cf. fr. (*s*')*intercaler*, lat. *intercalare*).

INTERCALAR adj. *veniturile* **intercalarĭ** DOB, 7; *încasaţia veniturilor* **întercalares** *a bunumurilor* DOB, 8; *veniturile* **intercalares** DOB, 8; **intercaler** GC I, 185r; **intercalariŭ** AR 1829, 253; BAR II, 180; SHI, XVII; **intercalar** GLC, XXVIII. (Cf. lat. *intercalaris*, fr. *intercalaire*).

INTERCALAT adj. **întricălat** SGR II, 131; **întrecălat** CA 1847, 5; **intercalat** AVP, 12; **întercalat** CEG, 59.

INTERCALAŢIE s. **intercalaţie** GC I, 185r, 187r; BAR II, 181; SHI, XXIV; PD, 322; **intercălaţie**, **întrecălare** StDR, 115. (Cf. fr. *intercalalation*, lat. *intercalatio*).

INTERES s. Vezi *Împrumut. I*, p. 66-67. Cf. şi **interes** IE, 42; OST, 33; OPA, 83; DAB, 251v, 255r; OMT, ded.; BI, 7, 8; GRA, 100r; ICD, 12; TD II, 223, 225, 226; IFA, 108v, 183r; TAI, 59; MIA, 9, 10; TF, 259; DAP, 45, 167; IRF, 15, 50; SCS, 3; VSI, 1r; VSN, 301r; RA, 12; forma era frecventă pînă la 1860; **enteres** AZ, 2v, 9v, 34r, 53r, 151r; DAB, 100r, 165v, 225v; NIU, 308v; NID I, 77v; NID III, 14v; MRP, 27; MCB, 61, 90, 93, 108, 132; POC, 23r, 38v; TPE, 5v, 7v, 8r, 17r, 19r, 30r; NMP, 16; GC I, 149r, 188r; SPV, II, 10, 117, 139, 194; BFI, 33; EAM, 103;

înteres IRB, 7v; TD II, 224; CL II, 406; BDL IV, 1213v; BRD, 105; BR 1829 II, 42; AR 1830, 157; BG, XXIX. (Cf. fr. *intérêt*, it. *interesse*, germ. *Interesse*).

INTERESA vb. **interesi** ME, 384; AOS, 65; MGD, 11v; AR 1830, 93, 127; SPV, 144; SHI I, 40; **înteresi** BDL IV, 1213r; **interesirui** TF, 183; **interesarisi** VSI, 23r; VSN, 383v; KUP, 47v; GIC, 114; AOD, 29; MMP, 276; **interesălui** SR, 51, 52; **înteresui** AR 1837, 253; **interesa** IRV, 46r, 97r; CBD, 50, 73; GC I, 188r; GPE, 27; FTP I, 53, 211; MFE, 43; FEA, 23; GTN 1835, 18; MGP, 23; AIR I, V, 100, 132; pe la 1835 forma era frecventă. (Cf. fr. (*s'*)*intéresser*, it. *interessare*, germ. *interessieren*).

INTERESANT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. şi **interesător** DAB, 138r; IRV, 2r; EGR, IX; CR 1830, 327, 371; AR 1830, 25 bis; FL, 55; FMIL 1840, 182, 206; MEN I, 67; **interesitor** IRV, 171r; **enteresant** AZ, 37v, 82v; NMP, ded. 2; AR 1829, 103; **interesant** IRF, 36; VSI, 25r; VPP, 128; BPN I, 4; BPN II, 310; MPI, 22, 176; BP 1821, 40; CR 1829, 15; AR 1829, 98; CR 1830, 338; AR 1830, 43, 358, 361, 375; TCM, V; pe la 1830 forma era frecventă; **înteresant** CR 1829, 185, 262; AR 1829, 52; AR 1830, 127; HPA, 14r; DFL, 115; **interesat** AZ, 88r, 119v, 144r; GSP I, 157; SPBA, 1; HMS, 99r, 100v; FTP IV, 109; CTT, 56; **înteresat** MTF, 5v; **enteresat** CR 1830, 163. (Cf. fr. *interessant*, germ. *interessant*, it. *interessante*).

INTERESARE s. **interesire** ME, 208; **interesuire** AR 1837, 109; **interesare** PBV, 148.

INTERESAT adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. şi **interesat** BDT, 61v; ME, 313; IFA, 133r; DAP, pf.18; PM, 1; FTM, 84, 275; GIC, 63; RDS, 64r; AR 1829, 39; MRC, 25; MVS, 15v, 51v; FTP I, 147; **înteresat** CP I, 172, 318, 320; GAB, 31; BR 1829 I, 23; **enteresat** MRP, 27; BFI, 9. (Cf. fr. *intéressé*, it. *interessato*).

INTERESAŢIE s. **interesaţie** CV, 38; OMT, 13; ME, 197; **interesanţie** MIA, 5. (<lat. *interessatio*).

INTERFERENŢĂ s. **înterferenţie** StFE, 85; **interferenţă** BMN III, 13. (<fr. *interférence*).

INTERIMAR adj. **interimal** BR 1829 II, 57; PDC, 65; CA 1857, 79; **interimar** DCB I, 82; PD, 322. (Cf. fr. *intérimaire*).

INTERIOR adj. **interior** GC I, 183r; ROB, 50; AsG, 65, 108; DFL, 151; SIT, 110, 155, 158, 343; NV, 229; SCC II, 300; pe la

1850 forma era frecventă; **năuntrelnică** *putere sufletească* CA 1855, 2. (Cf. fr. *intérieur*, lat. *interior*).

INTERIOR s. **interior** SIT, 33, 90; PFHM I, 159; BMN III, 41; SMB I, 8, 47; PFM, 267; INB 1857, 4; PIC, 42; **înterior** INB 1857, 8. (Cf. fr. *intérieur*).

INTERLOCUTOR s. **interlocutor** (*acela cu care vorbeşte*) GPE, 40; **interlocutor** NV, 229; AVP, 12. (<fr. *interlocuteur*).

INTERMEDIAR adj., s. **intermediar** MN 1836, 46; PGL, 6; PEA, 203; NV, 229; BCD, 30; PEG, 151; CFZ, 59, 92; LIT, 108; INB 1857, 42; CEG, 91; PD, 323; **intermedier** FBE, 77v; BIP, 70; LIT, 239; RIT, 6; **intermeziar** DILB IV, 201; CEG, 4; BEC, VIII, XI; **intermeziariu, -ie** DFL, 13; FGF, 53; **intermediariu**, **-ie** PFHM I, 43, 140, 146; PFM, 408; C, 190; **intermediu**, **-ie** PET, 70; SAP, 182, 205; CFZ, 103. (Cf. fr. *intermédiaire*, it. *intermediario*, lat. *intermedius*).

INTERMEDIU s. **intermediu, intermed**, NV, 229; **intermediu** CFZ, 106; **întermezire** R 1858, 223. (Cf. fr. *intermède*, it. *intermedio*).

INTERMINABIL adj. NV, 230; SMB II, 358. (<fr. *interminable*).

INTERN adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi **extern, intern** GC I, 149r; **intern** RSM, 32r; CCF, 65; AsG, 24; RB, nr. 7, 4; GPG, 53; VL, 77v; BFO 1843, 409; FMIL 1844, 366, 402; DFL, 4; pe la 1845 forma era frecventă; **intern** (**din lăuntru**) BG, IV; **din lontru** SIU, 41r, 41v; FTM, 102; TR 1854, 24; **din lăuntru** SIU, 53r; PIU I, 218; AR 1829, 247; CIRA, 410; RB, 249; FMIL 1847, 4, 53; PDC, VIII; KOS, XXIX; TR 1854, 5; RL, 268; **din năuntru** GM 1854, 78; JA, 47; R 1857, nr.1, 3; D 1859, 127; CA 1862, 22; **din întru** T 1857, nr.83, 1; **din untru** BEC, XXXVIII; **înlăuntre** *tulburări* CIRA, 15; **înlăuntrice** *revoluţii* CIRA, 17; *războaie* **lăuntrice** AMIM, 54; *unei vieţi* **năuntrice** CA 1855, 30; *revoluţii* [...] **dinuntrice** GM 1857, 42; **lăuntral** SCC II, 118, 175. (Cf. şi lat. *internus*, it. *interno*, germ. *intern*).

INTERNAT s. NV, 230; StDR, 116; RL, 315; PD, 323. (Cf. fr. *internat*, germ. *Internat*).

INTERNAŢIONAL adj. **internaţional** CA 1853, 41; BMN I, 17; RL, 266, 280; Z 1856, nr.3, 2, nr.5, 1, nr.27, 2; INB 1857, 40; R 1857, nr.31, 2; BCI, 22; INB 1859, 26, 122; RIT, 27; PD, 323;

internaţiunal Z 1856, nr.13, 4. (<fr. *international*).

INTERNUNŢIU s. (Diplom.) **internunţium** VIC, 95v; **internunţiu** (*solul*) CR 1830, 334; **internunţiu** AR 1830, 209; NV, 230; StDR, 116; GM 1854, 2; T 1856, nr.4, 3; Z 1856, nr.1, 4, nr.15, 2; **internunciu** GC I, 185v. (Cf. lat. *internuntius*, it. *internunzio*).

INTERPELA vb. (Jur., Adm.) SMB I, 228; C, 19; R 1857, nr. 1, 1; D 1860, 284; PD, 323. (Cf. fr. *interpeller*, lat. *interpellare*).

INTERPELARE s. SMB II, 404; C, 32; R 1857, nr. 2, 4; DILB III, 218.

INTERPELAŢIE s. **interpelaţie** SIT, 48; StDR, 116; GM 1854, 80; **interpelaţiune** Z 1856, nr. 26, 2. (Cf. fr. *interpellation*, lat. *interpellatio*).

INTERPOLAT adj. [scriere] **interpolată** MF II, 104r.

INTERPOLAŢIE s. GC I, 187r. (<fr. *interpolation*).

INTERPRET s. **interprete** sg. DFL, 192; VO 1857, 8; AVP, 12; PD, 323; **interpret** BDJE, 169; NV, 230; CA 1851, 93; SMB II, 441; CFZ, 129; DILB III, 218; GCB II, 214; DCB IV, 69; BEC, 141. (Cf. fr. *interpréte*, it. *interprete*, lat. *interpres*).

INTERPRETA vb. **interpreta** DFL, 161, 197; NV, 230; BCD, 25, 89, 90; PFHM I, 90; SMB I, 105, 195; CFZ, 86; Z 1856, nr.9, 2; PIC, 79; INB 1859, 20; CA 1861, 73; PD, 323; **înterpreta** BCD, 90. (Cf. fr. *interpréter*, lat. *interpretari*).

INTERPRETARE s. BCD, 90; SMB I, 110; RL, 268; Z 1856, nr. 3, 3, nr. 7, 3; C, 6, 20; BEC, 169.

INTERPRETATIV adj. BCD, 25. (<fr. *interprétatif*).

INTERPRETATOR adj., s. **interpretator** BCD, 33; **interpretor** DILB I, 202. (Cf. fr. *interprétateur*, lat. *interpretator*).

INTERPRETAŢIE s. **înterpretaţie** AIC, 25; MF II, 106r; SAP, 120; **interpretaţie** CLV, 135v; BDJE, 21; NV, 230; BCD, 26, 33; GM 1854, 395; CFZ, 120; Z 1856, nr.4, 3, nr.12, 3; BEC, 157; PD, 323; **interpretăciune** DFL, 82, 138, 205; **interpretaţiune** AVP, 12; BEC, 77. (Cf. lat. *interpretatio*, germ. *Interpretation*, fr. *interprétation*).

INTERPUNCŢIE s. (Punct.) **interpunţie** SPP, 9; **interpuncţie** ME, 638; VA 286; CGR, 215; MGP, 106; StDR, 116; **înterpuncţie** CGR, 220; **întrepuncciune** BG, 202, 203. (Cf. lat. *interpunctio*, germ. *Interpunktion*).

INTERPUNE vb. **intărponălui** PFBM, 24v; **întrepune** GC V,

148r; SGR I, 15; VVP, 177; PGRL I, 8; IGR, 38, 40, 132, 148; StDR, 116; **enterpune** PGRL I, 114; **interpune** PFHM I, 20, 228; GCB II, 214. (Cf. lat. *interponere*, fr. *interposer*).

INTERREGN s. **interregime** BAR II, 55; **interregn** (*între domnie*) AR 1834, 144; **interegn** SHI II, 166, 171; MID I, 191; AMIM, 129; PD, 323; **interreg** DFL, 158; **interemn** LIT, 236, 332, 400; **interrenium** AVP, 12. (Cf. lat. *interregnum*, fr. *inter-régne*, it. *interregnio*).

INTERVAL s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 224. Cf. şi **interval** GC I, 184v; GPE, 9; FMIL 1840, 260; FBE, 74r; HMV I, 55; MID I, 17; SRM, 224; MEN II, 66; WPM, 46, 47; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **înterval** DFL, 95; ROM, 198.

INTIM adj. **intim** AR 1837, 132; SMR I, 9; DFL, 21; FMIL 1847, 140; SIT, 93, 239, 336; BP, XIV; KDP, 51; BG, X; LS, 53, 70; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **întim** BMN II, 76. (Cf. fr. *intim*, lat. *intimus*).

INTIMAT s. (Adm., „poruncă”) MIM, 43; GT 1838, 5; FMIL 1840, 345; BDC, XIV, 127. (Cf. lat. *intimatus*).

INTIMIDA vb. NV, 231; LS, 132; PD, 325. (<fr. *intimider*).

INTIMIDAŢIE s. **intimidaţie** NV, 231; **intimidaţiune** D 1860, 101. (<fr. *intimidation*).

INTIMITATE s. MID I, 204; SIT, 81, 130, 194, 318; SCC II, 333; SMB I, 193; LIT, 58; AVP, 12; PBV, 149; PIC, 37; BEC, 104. (<fr. *intimité*).

INTITULA vb. **întitlui** PTF, 12v; **titula** MIB, 92; GC VI, 249r; FTP I, 5; PGRL II, 56; **întitula** AR 1829, 166; GC VI, 249r; CIRA, 5; BM, 5; AIR I, 20, 39, 58, 177; SHI I, 11; SHI II, 14, 17; AMIM, 222; BDJE, 83; CA 1851, 61; CA 1852, XXV; PD, 330; **intitula** AR 1844, 16; StDR, 116; CA 1855, 132; CA 1861, 75; PD, 325; **titlui** CA 1861, 61, 122. (Cf. fr. *intituler*, lat. *intitulare* şi *titulare*).

INTITULAT adj. **titulat** CR 1830, 335; FMIL 1844, 55, 205; FMIL 1847, 234; **întitulat** MFV I, 123r; CR 1829, 156, 246; AR 1830, 142; SPV, 41; SGR I, III; AR 1834, 99; GTN 1835, 12; MCR, 175; GTN 1836, 93; ECS, 7; AR 1837, 9; SHI II, 2; DL, 81; forma continuă să fie relativ frecventă pînă la 1860; **intitulat** CR 1830, 345; MCR, 173, 188; MN 1836, 52, 66; MV, 3; MEN I, 140; SCC I, 104; CA 1854, 55; RL, 74; R 1857, nr.5, 4; ASLI,

294; CA 1860, 107; D 1860, 416.

INTITULAŢIE s. **întitulaţie** RBM, V; AML, 20; PD, 330. (<fr. *intitulation*).

INTOLERABIL adj. **intolerabil** NV, 231; SMB I, 11; PD, 325; **netolerabil** NV, 282. (<fr. *intolérable*).

INTOLERANT adj. **intolerant** GC I, 185v; GC VI, 255v; DFL, 200; NV, 231; **netolerant** FEA, 5; SIT, 260. (<fr. *intolérant*).

INTOLERANŢĂ s. **netoleranţie** SPBA, 12; GM 1854, 241; RL, 30; **netoleranţă** MEN II, 266; NV, 282; CA 1854, 17; AVP, 12; **intoleranţă** NV, 231; BMN II, 120; CA 1854, 17; AVP, 12; PD, 325; **intolerenţă** LS, 126; **intoleraţie** BMN II, 76. (<fr. *intolérance*).

INTONA vb. (Muz., Fon.) **întona** GC VI, 255v; FMIL 1844, 29; PBM, XXV; LMS, 21; BP, 139; CGR, 22; AAR, 61; SCC I, 41; forma continuă să fie relativ frecventă pînă la 1860; **întoni** SGR I, 15; SGR III, 1, 10; FMIL 1840, 76; **intona** DILB II, 230. (Cf. fr. *entonner*, it. *intonare*, lat. *intonare*).

INTONAŢIE s. **intonaţie** GTN 1836, 50; NV, 231; BIP, 57; StDR, 116; PD, 325; **întonaţie** CGR, 239, 243; GRR, 152; PD, 330. (<fr. *intonation*).

INTRADUCTIBIL adj. *gioc de cuvinte* **netraduisibil** SCC I, 153. (Cf. fr. *intraduisible*).

INTRANSMISIBIL adj. *drepturi* **intransmisibile** BCD, 75. (<fr. *intransmissible*).

INTRATABIL adj. **intractabil** GC I, 189r, GC VI, 296r. (<lat. *intractabilis*).

INTREPID adj. DFL, 140; NV, 231; SMB I, 18. (Cf. fr. *intrépide*, lat. *intrepidus*).

INTREPIDITATE s. NV, 231; SMB I, 126; AVP, 12. (<fr. *intrépidité*).

INTRINSEC adj. **întrî́nsec** (**din lăuntru**) HFP, 82, cf. şi 83; *preţul* **din lăuntru** [al monedei] CPI, anexă 6; **întrînsec** BGO 1844, 324; CFZ, 139; BEC, VIII, 171; **întrinsec** GRN I, 189; **întrinsăc** FMIL 1847, 51; **întrinsic, intrinsic** MCR, 17; **intrinsic** AsE, 12; **intrînsec** PDC, 49; BRA, 85; CFZ, 88, 137; **intrensec** CFZ, 73; **intrinsec** DFL, 117, 135; CA 1853, 104; NV, 231; **intrinzec, intrinsec** StDR, 117; **intrinsec, entrensec** PD, 325; **întrusec**

R 1859, nr.3, 3. (Cf. lat. *intrinsecus*, fr. *intrinséque*, it. *intrinseco* şi, inv., dial., *intrinsico*).

INTRODUCE vb. **întroduce** CV, 36; IO, 29; BDT, 2v; CL II, 14; TAI, 5; TF, 284; BTG, 22r; VPP, 42, 83, 234; MPI, 20; KIT, 247, 311; TSVM, 61, 63; LPT, 81; BRD, 19, 78; AR 1829, 115; HFP, pf.6; BR 1829 I, 4, 18; BR 1829 II, 5; MBV, 43, 46; CR 1830, 326; AR 1830, 361; MRC, 4; BDC, 7, 70; LOA, 49; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **a da înăuntru** RJ, 43; **întroduce (aduce înăuntru)** AR 1830, 477; CR 1831, 35; AR 1831, 94; AR 1837, 154; **aduce înăuntru** FD I, 66; **întroducălui** DU, 2; MIM, 18, 55; **întruduce** BTGO, 36r; BDL I, 43v; TVM, 5; EGR, XXIII, CR 1829, 100; CR 1830, 68, 169, 404; ROB, 37; ECS, 20; FMIL 1840, 126, 253, 325; FMIL 1844, 63; FMIL 1847, 170; RMS, 231; **întraduce** PCC, 15; MCB, 71; PCP, 37, 40; VMG, 5; PCB, 144; BR 1829 I, 25; HFP, 8, 49, 188; PBM, I, XXXII; **introduce** MCR, 94; GG, 63; FMIL 1844, 85; MEN I, 66; DFL, 42; NV, 231; PD, 235. (Cf. lat. *introducere,* germ. *introduzieren*, fr. *introduire*).

INTRODUCERE s. **întroducere** CTD II, 66; DCI II, 78, 204; IIS, 4; CL I, 1; TAI, 3; BDL I, 43r; VPP, 177; PAM, 1; CR 1829, 194; AR 1829, 114, 119; HFP, intr.1, 364; NMP, 1; BDC, 17; MRC, 121; SGM, 3; BFO 1833, 75; LOA, 76; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1855; **dare înlontru** RJ, 51; **aducere înăuntru** MIM, 21; FD I, 46; **întrare** RIG, 3r; PA, 3; OP, 5r; TMS, 7; BGV, 12r; **întruducere** CP I, 1; MP, 95; BDL I, 138v; SPBA, 1; TVM, 1; CR 1829, 134; CR 1831, 20; GPE, 1; LOA, 69 bis, 101; HPA, 28v; AIR III, 81; PBM, 92; **întroducere** VMG, 52; BR 1829 I, 37; **introducere** MPI, 1, 50, 202; VM, 3; BCD, 167; RBM, 12; NRC, 120; PBV, 149; PD, 325; **intruducere** RMS, 24.

INTRODUCĂTOR adj., s. **întroducător** AR 1829, 174; HFP, ded., intr. 19; PCI, 18, 19; **întroductor** DFL, 183 bis; **introductor** NV, 232; **introducător** PCI, 16. (Cf. fr. *introducteur*, lat. *introductor*).

INTRODUCTIV adj. *discurs* **introductiv** MID I, 15. (<fr. *introductif*).

INTRODUCŢIE s. **întroducciune** CV, 2; **întroducţie** MIM, 44; HFP, 346; MPM, I, 56; ROM, 5; AML, 17, 20; **introducţie** RAIC, 3; GG, 65; MCL 1839, 481; DL, 1; CDCE, IV; CD, 87; AGI, pf.;

NV, 232; BCD, 11; StDR, 117; PFHM I, III; CFZ, 14; RL, 87, 257; C, 4; PBV, 149; **intruducţie** BCA, 7; RMS, 22; **introducţiune** DFL, 100; BEC, V, 1; AML, 64; **introducţione** KFL, 3; **intruducţiune** RMS, 22, 140. (Cf. lat. *introductio*, fr. *introduction*).

INUMAN adj. **neuman** MF II, 102v; **neomenos** MF III, 43r. (Cf. lat. *inhumanus*, fr. *inhumain*).

INUMANITATE s. **neomenitate** FMIL 1844, 396. (Cf. lat. *inhumanitas*, fr. *inhumanité*).

INUNDA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 224. Cf. şi **înunda** CV, 34; CR 1830, 26; AR 1830, 96; FMIL 1844, 378; MID I, 17; FMIL 1847, 70; PCI, 61; SCC I, 41; JA, 53, 54; CA 1862, 51; **inunda** BP, 118; SIT, 348; PIC, 17; WAM, 103; CFZ, 58; RL, 121; CMI, 50, 173; LIT, 150; DILB II, 230; JA, 170; PD, 326; **inonda** FMIL 1847, 144; SIT, 270; SCC I, 277; CA 1856, 87; **innunda** AAR, 72, 94.

INUNDARE s. **înundare** CR 1829, 230; GT 1838, 6, 11; FMIL 1844, 191, 378; R 1858, 154; **inundare** Z 1856, nr.6, 2; **inondare** LIT, 99, 266; *aluviunile seau* **esundările** *gurilor Dunărei* TR 1854, 136.

INUNDAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 224. Cf. şi **inondaţie** GC I, 187r; PCI, 8; **inondaţiune** INB 1859, 140; **inundăciune** MID I, 44; **inundaţie** CFZ, 172; PD, 326.

INUTIL adj. **inutil** DFL, 77; KFL, VI; NV, 232; SMB I, 197; SMB II, 524; BEC, 243; PD, 326; **inutile** sg. AVP, 12. (Cf. fr. *inutile*, lat. *inutilis*).

INUTILITATE s. DFL, 126, 189; NV, 232; JA, 117. (Cf. fr. *inutilité*, lat. *inutilitas*).

INUZITAT adj. **neusitat** CCG, 11; AVP, 15; **inusitat** AVP, 12; PD, 326. (Cf. lat. *inusitatus*, fr. *inusité*).

INVALID adj., s. **invalid** RD, 7, 8; GSP I, 42; OAI, 1, 2; BDL II, 461r; CR 1830, 393; AR 1830, 71, 106; GC I, 185v; GC II, 7v; CIRA, 285; FD I, 22; AR 1837, 45, 141, 226; KMP, 54; RB, nr.11, 3; CD, 57; pe la 1840 forma era frecventă; **invalid** BDT, 3v; RIP I, 206; **învalit** CL II, 157; **invalit** GIC, 27, 195; CR 1830, 236; **invaliduşi** FLG, 42, cf. şi 48. (Cf. lat. *invalidus*, germ. *Invalide*, fr. *invalide*).

INVALIDITATE s. BCD, 313. (<fr. *invalidité*).

INVARIABIL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 224. Cf. şi **invaria-**

bil GC I, 185v; GC II, 11v; EP II, 131; DFL, 87, 207; CFZ, 76, 94, 135; PD, 326; **invariabile** sg. CDR, 1, 90, 91; AVP, 12; **nevariabil** MGP, 66, 67; SCC I, 182; INB 1859, 5.

INVARIABILITATE s. DFL, 40, 132; NV, 232. (<fr. *invariabilité*).

INVARIETATE s. DFL, 12, 121.

INVAZIE s. **invazie** (*intrare înarmată*) AR 1834, 147; **invazie** (*năvălire*) AR 1834, 348; **învazie** SHI II, 194; **invazie** StDR, 107; CA 1855, 127; Z 1856, nr.5, 4; BC, 62; **invasie** StDR, 107; CA 1857, 24; R 1857, nr. 1, 4; NPT, 307; R 1857, nr. 3, 3; D 1859, 154; CA 1861, 18, 78; PD, 326; **invasiune** NV, 232; StDR, 107; C, 21, 125; GCB II, 214; R 1858, 154; PIC, 31; BEC, XL; D 1860, 90; **invaziune** BMN III, 186; LIT, 113, 162; BCI, 95; INB 1859, 15. (Cf. fr. *invasion*, lat. *invasio*).

INVECTIVĂ s. MID I, 46; BDJE, 86; NV, 232; StDR, 107; GRR, 3; SD 1855, 2; RL, 186; LIT, 69, 396; PD, 326. (<fr. *invective*).

INVENTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 225. Cf. şi **inventa** MID I, 79; PBM, 95; MEN II, 186, 216, 252, 256; DFL, 88, 134; FMIL 1847, 114; BDJE, 48; BP, 211; LMS, 23; SIT, ded. 4, 246; BCD, 520; pe la 1850 forma era frecventă; **înventa** BC, 44; R 1857, nr.28, 2.

INVENTAR s. (Cont.) **inventarium** PFBM, 3r; LSM, 46, 49, 80; CL II, 130; NPC, 6; **înventarium** CL I, 89, 90, 91; CL II, 204, 389; **înventar** CL I, 91; CL II, 204; AR 1834, 66; **inventar** GSP II, 156; RSM, 20v, 31r; NPC, 88; CCB, 4, 104, 105; Prop, 108; AsE, 6; ICG, 246; IFM, 10; BIP, 62; PDC, 100; StDR, 107, pe la 1850 forma era frecventă; **inventar** (*catagrafie*) AR 1834, 412; CCB, 63. (Cf. lat. *inventarium*, fr. *inventaire*).

INVENTATOR s. **inventator** (*iscoditor*) AR 1840, 331; **inventator** BDJE, 105; PAR, 7, 161; BMN II, 150; GM 1854, 307; CFZ, 109; BIF, 3; AML, 48; **inventător** PBM, 102; *se pretindea* **inventoriŭ** *al calcului diferenţial* DFL, 206; **inventor** BCA, 65; RL, 230; **inventator, inventor** NV, 232. (Cf. fr. *inventeur*, lat. *inventor*).

INVENTIV adj. *duh* **aflător** PIU I, 135; **invenţios** SGR I, IX; **inventiv** SMB I, 7; AVP, 12. (Cf. fr. *inventif*).

INVENŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 225, şi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. şi **invenţie** SGR II, pf.; SHI, XI; SHI II, 244; AR 1837,

235, 317; CDCE, 238; pe la 1840 forma era frecventă; **envanţie** MCL 1838, 175; **invenţiune** DFL, 189; GRR, 8, 267; LIT, 69, 151; GCB II, 214; Z 1856, nr.10, 4; BEC, XXIV; **aflarea** *prafului de puşcă* CA 1844, 1.

INVERS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 225. Cf. şi *relaţie* **întoarsă** VL, 7r; *dilema* **întoarsă** VL, 39v; *orînduială* **întoarsă** RBM, 23; **invers** PGR, 92; AF, 114; BCD, 176, 223; NRC, 94, 108; PTP, 14; PD, 326.

INVESTIGA vb. *a*-**nvestiga** MBV, 29, cf. şi 32; **investiga, învestiga** AML, 85. (Cf. lat. *investigare*, it. *investigare*).

INVESTIGAŢIE s. **învestigaţie** OTB, 5; RPL, 15; MIM, 56; AML, 86; **investigaţie** MIM, 40, 50; CFZ, 87, 109; AML, 8; PD, 326. (Cf. lat. *investigatio*, fr. *investigation*).

INVESTIŢIE s. (Fin.) *sumele cele* **îmbrăcate** (**investituri**) MIM, 9; **învestiţie** RL, 337. (Cf. germ. *Investition*).

INVIDIA vb. MBV, 27; BDJE, 83; SMB I, 38, 154; CA 1855, 124; DILB I, 202; GCB II, 215; CA 1858, 85. (Cf. lat. *invidere*, it. *invidiare*).

INVIDIABIL adj. **invidiabile** sg. AVP, 12. (Cf. it. *invidiabile*).

INVIDIE s. **invidie** IO, XVI, 41; KIT, 27, 310, 360; PSC, 117v, 118r; FMIL 1844, 158; MEN II, 146; BDJE, 7; GLC, XXXIV; CA 1848, 19; SIM, 46; NV, 233; spre anul 1850 cuvîntul era frecvent; *pizma au* **învădirea** SIC, 56, cf. şi 66; **învidie, învădire** StDR, 107, cf. şi 108. (Cf. lat. *invidia*, it. *invidia*).

INVIDIOS adj., s. **invidios** MID I, 78; NV, 233; LIT, 56; PIC, 78; PD, 327; **invidiitor** (*pizmaş*) CA 1858, 117. (Cf. lat. *invidiosus*, it. *invidioso*).

INVINCIBIL adj. **invincibil, învincibil**, DFL, 65, 127; **invincibil** CA 1861, 104, 120; PD, 327; **invincibile** sg. AVP, 12; *cetăţi* **neînvincibile** CA 1855, 112. (Cf. fr. *invincible*, lat. *invincibilis*).

INVIOLABIL adj. **inviolabil** NV, 233; BCD, 519; StDR, 108; AVP, 12; D 1858, 3; RIT, 13; PD, 327; **neviolabil** NV, 283; D 1859 an. II, 19. (Cf. fr. *inviolable*, lat. *inviolabilis*).

INVIOLABILITATE s. **inviolabilitate** NV, 233; AVP, 12; D 1859, 126; CA 1861, 116; **înviolabilitate** C, 25; **neviolabilitate** NV, 283; D 1860, 97. (<fr. *inviolabilité*).

INVITA vb. **învita** OV, 27; IO, XIV; BEM, 408; VPP, 123; CNB, 8; IRV, 46v; DLG, pf.6; PP, VII; BRD, 67; PCB, 157; CR

1829, 255; AR 1829, 224; CR 1830, 26; AR 1830, 100, 204, 372; GC I, 327r; FTP IV, 187; FEA, 13; forma era frecventă pînă spre 1860; **învitarisi** AR 1834, 145; **invita** CR 1829, 19, 309; GC I, 184v; MCL 1838, 37; DE I, 47; HMV I, 204; MID I, 266; MEN II, 178; SIT, 38, 39, 89; AF, 178; SIM, VII, 187; NV, 233; PCI, 8, 96; LS, 84; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *invitare*, fr. *inviter*).

INVITAŢIE s. **invi**[**t**]**aţie** DOA, 38; **invitaţie** GC I, 184v; MBE, 28; AR 1834, 238; RB, nr.32, 4, 368; MCL 1838, 28, 39, 84; DE I, 46; CD, 60; SIT, 114; BIP, 59; NV, 233; StDR, 108; pe la 1850 forma era frecventă; **învitaţie** AR 1837, 200; PME, 10; PD, 327. (Cf. lat. *invitatio*, fr. *invitation*).

INVIZIBIL adj. **invizibil** GC I, 185v; GC II, 35r; DFL, 183 bis; AF, 86; NV, 233; BMN III, 215; INB 1857, 4, 36; BIN, 11; BCI, 157; **invizibile** sg. AVP, 12; **învizibil** VO 1857, 14; **invisibil** BMN III, 99; PFM, 490; D 1859, an. II, 12; PD, 327; **nevizibil** NV, 283; INB 1859, 26, 36, 98; **nevăzibil** SCC II, 314, 334; **nevidibil** CA 1862, 47. (Cf. fr. *invisible*, lat. *invisibilis*).

INVIZIBILITATE s. **invizibilitate** NV, 233; **nevizibilitate** NV, 283. (<fr. *invisibilité*).

INVOCA vb. **învoca** SHI II, 63; MEN II, 169; CA 1854, 94; RL, 338; BC, 63; **invoca** MEN II, 192, 203, 244, 282; NV, 233; StDR, 108; GRR, III; PCI, 76; BCB, 80; CA 1854, 75; Z 1856, nr. 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *invoquer*, lat. *invocare*).

INVOCAŢIE s. GC I, 185v; AsL, 26; RCM, 226; PMC II, 196; StDR, 108; BPB, 117; CA 1853, XXIX; Z 1856, nr.4, 1; PD, 327. (Cf. fr. *invocation*, lat. *invocatio*).

INVOLUNTAR adj. **nevolonter** CV, 29; **involuntar** DFL, 25, 56, 57, 103; DIB, 582; GCB II, 215; DILB III, 219; AML, 90; PD, 327; **involuntarii** CEF, 190, 192; **nevoluntar** CFZ, 62; AML, 88; *esclamaţie* **nevoluntarie** D 1860, 396; **involontar** BDJE, 177; SMB I, 78; SAS, 24; C, 13; **învolontar** FDA, 25; *crimă* **involontarie** LS, 136; *alusiune* **involontarie** SMB I, 190; *mişcări* **involontarii** LIT, 301. (Cf. fr. *involontaire*, lat. *involuntarius*).

INVULNERABIL adj. **nevulnerabil** HMV I, 16; NV, 283; DILB IV, 203; **invulnerabil** NV, 233; **nevătămabil** GRR, 237. (Cf. lat. *invulnerabilis*, fr. *invulnérable*).

INVULNERABILITATE s. **invulnerabilitate** NV, 233; **nevulnerabilitate** NV, 283. (<fr. *invulnérabilité*).

IPOCHIMEN, -Ă s. Vezi *Împrumut. I*, p. 67. Cf. şi APC, 98v; CISG, 91; AOS, 55, 98, 99, 101, 107; CIF, 56; GC I, 191v; NFI, 138; AR 1833, 2; AR 1834, 65; ROI VI, 6. (<gr. ὑποκείμενον).

IPOCRIT **1.** s. **ipócrit** DC II, 43r; **ipocrit, ipohrit** BDL II, 463; **hipocrită** m. BD I, 493; LB, 262; **ipocrit** LB, 326; EGR, 126; CRV, 75; GTN 1835, 18; VAA, 69; YNM, 47; PIA, 12; SCMI, 118; MEN I, 162. **2.** adj. **ipocriticesc** (*făţarnic*) MFV II, 178v; **ipocriticesc** HFP, 248; **ipocrit** (*făţarnic*) BCV, 22r; BG, 205; CEF, 22; **ipocrit** MCB, 117; POC, 17r; HFP, 254; GC I, 190v; YNM, 104; AsP, 91; APB, 53; API, XII, 183; pe la 1840 cuvîntul era frecvent (Cf. gr. ὑποκριτής şi ὑποκριτικός, lat. *hypocrita*, germ. *Hypokrit*, fr. *hypocrite*).

IPOCRIZIE s. **ipócrisis** OC II, 40r; **ipocrisis** (*făţărnicie*) BGV, 69r; **ipocris** LB, 326; EGRM, 44r; **ipocritié** ECG, 40v; **ipocrisie** DC II, 108r, 206r, 212r; DC III, 5r; **ipocrísie, ipohrísie** BDL II, 463r; **hipocrisie** BD I, 493; **ipocrisie** HFP, 228, 233, 254; GC I, 190v; VFE, 79; MCR, 36; AIR II, 42; HAN, 64; APB, 12, 17; VVP, 52; API, 45; FMIL 1844, 396; MEN II, 58; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **ipocrisie** (*făţărnicie*) MCL 1839, 609; CEF, 17, 151; **ipocrizie** (*făţărie*) MFV I, 43v; **ipocrizie**, *făţărnicie* MFV II, 90v; **ipocrizie** SMA, 220; D 1860, 101. (Cf. gr. ὑπόκρισις, lat. *hypocrisia*, germ. *Hypokrisie*, fr. *hypocrisie*).

IPOSTATIC adj. **ipostatnic** VEI, 11r; **ipostatic** TD I, 284, 287; DLG, 3; GC I, 192r; **ipostaticesc** ME, 328; CLV, 148v; MFV I, 120v; DLG, 186; **hypostatic** BD I, 493. (Cf. gr. ὑποστατικός, lat. *hypostaticus*, fr. *hypostatique*).

IPOSTAZĂ s. **ipostas** MTT, 160v; MT, 7; CLV, 50v, 148v; MFV II, 112r; CDP, 73; DLG, 21, 46, 49, 84, 108, 187, 295; PCP, 26; HFP, intr.10; GC I, 192r; **hipostas** BD I, 493; **ipostasă** PD, 328. (Cf. gr. ὑπόστασις, lat. *hypostasis*, fr. *hyostase*).

IPOTECA vb. RB, 322; CCB, 2; NV, 234; BCD, 23, 331; RL, 294; Z 1856, nr.7, 2; BEC, 22, 106; PD, 328. (Cf. fr. *hypothequer*).

IPOTECAR s., adj. **ipotecariŭ** BDL II, 463v; **hipotecariu** BD I, 493; **ipotecar** şi **ipotecaş** GC I, 190v; **ipotecar** CCB, 75, 87, 92; *creditor* **ipotecar** BEC, 322; *legislaţie* **ipotecarie** SSC, 100;

siguranţie **ipotecarie** CA 1854, 56. (Cf. lat. *hypothecarius*, fr. *hypothécaire*).

IPOTECĂ s. (Comerc.) **ipótică** APC, 56r, 94r, 119r; **ipótecă** APC, 201v, 244r, 273r; **hipotecă** FLG, 33; CL II, 63, 70; BD I, 493; GT 1838, 15; **ipotíchi** DAP, 49; **ipotichĭ** (*amanet*) AR 1829, 39; **ipotichi** CPI, 74, 76; **ipotícă** HFP, 178, 179; **ipotică** CPI, 39, 52, 133; CA 1853, 42; **ipotecă** BDL II, 463v, 464r; AR 1830, 221, 493; GC I, 190v; ROB, 76; GT 1839, 9; CCB, 53, 72; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. ὑποθήκη, lat. *hypotheca,* it. *ipoteca*, germ. *Hypothek*, fr. *hypothéque*).

IPOTETIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. şi **ipoteticesc** HFP, 109; GC I, 190v; **ipotetíc** BDL II, 464r; **ipotetic** EGRM, 20v; EGR, 71, 162; MF I, 147v, 148r; VVP, 52; VL, 15r; VCL, 29v, 30r, 30v; DFL, 4; KFL, 178; CDR, 35; NV, 234; PFHM I, 99; CFZ, 53; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **hipotetic** VL, 34r, 38v, 42v. (Cf. gr. ὑποθετικός, lat. *hypotheticus*, germ. *hypothetisch*, fr. *hypothétique*).

IPOTEZĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. şi **ipotés** GF, 23v; RA, 4; BDL II, 463v, 464r; AOS, 85, 133; EGRM, 28r, 37v; EGR, 140; HFP, 58, 63, 64; GC I, 190v; SVC, 86; MN 1836, 2; GRN II, 39; SAP, 99; PEG, 15; **ipotes** (*supoziţie*) HFP, 131; **ipotes** *sau supoziţie* MCR, 184; **ipotesuri** (*sau tahminuri*) AOS, 10; **ipótesis** WGT, 159r; AOS, 100; GC I, 190v; **ipotésis**, *adică tahminuri* AOS, 50; **ipotesis** MF II, 59v; PBV, 150; **ipotezis** MF I, 148r; **ipotez** CLV, 19v, 148v; FAE, 36; MF I, 50v; MF II, 59r, 59v, 92r, 92v; TIV, 135; PGL, 6, 20; VVP, 52; IVA, 38; **ipotis** MIR, 15, 16; MIB, 19; **hipotes** BD I, 493; VA, 145, 236, 277; PFM, 501; **hipotezuri** AR 1830, 7; **hipoteză** VL, 69v; **hipoteze** sg. VL, 70r; **ipotésie** HFP, 137, 138, 158, 215; **ipotesă** (*supuinţă*) BDL I, 63v; **ipotesă** HFP, intr.20; GC I, 190v; SVC, 72; CA 1844, 33; HMV II, 171; FMIL 1847, 117; NV, 234; PAR, 44; SAP, 104; BMN I, 8; LIT, 407; INB 1859, 8; PTP, 17; BEC, 80, 83, 197, 272; AML, 81; PD, 328; **ipotese** sg. KFL, 92; SMB I, 7; DILB I, 203; GCB II, 215; **ipoteză** AR 1837, 210; AsAl, 118; RB, nr.28, 3; AR 1840, 129; PEA, 47; FMIL 1844, 314; HMV I, 28; AF, 110; StFE, 140; FDA, 85; BMN I, 5; CFZ, 40, 53, 81, 131; RL, 120; pe la 1855 forma era frecventă; **ipoteze** sg. DFL, 73; CFZ, 44. (Cf. gr. ὑπόθεσις, lat. *hypothesis*, it. *ipotesi*, germ.

Hypothese, fr. *hypothèse*).

IRAŢIONABIL s. **neraţionabil** SAP, 145; BCI, 9; **iraţionabil** CEF, 171; **desraţionablu** R 1857, nr.28, 4; **nerezonabil** VMP, 297. (Cf. fr. *irraisonnable*, lat. *irrationabilis*).

IRAŢIONAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 225. Cf. şi **necuvîntător** FC, 45r; BG, 182; MGP, 95; **iraţional** GC I, 191r; DFL, 55; PD, 329; **neraţional** GC V, 291v; MF I, 124r; MF II, 61r; CFZ, 65, 83; D 1858, 3.

IRAŢIONALITATE s. PEA, 128. (<fr. *irrationalité*).

IREALIZABIL adj. **irealizabil** DFL, 175; **nerealisabil** LIT, 6. (Cf. fr. *irréalisable*).

IREDUCTIBIL adj. **ireductibil** DFL, 29; **nereductibil** PAR, 70. (Cf. fr. *irréductible*).

IREMEDIABIL adj. CEF, 113. (<fr. *irrémédiable*).

IREPARABIL adj. **nereparabil** BG, XXX; CA 1861, 49; VMP, 311; **ireparabil** SIT, 158; BCD, 313; C, 111. (Cf. fr. *irréparable*, lat. *irreparabilis*).

IRESPIRABIL adj. **nerespirabil** PFHM I, 66; **irespirabil** WCP, 315. (Cf. fr. *irrespirable*, germ. *irrespirabel*, lat. *irrespirabilis*).

IRESPONSABIL adj. **nerespunzabil** SCC II, 27; **neresponsabil** CFZ, 135; D 1860, 97; **nerespunsabil** SCC II, 186, 379. (<fr. *irresponsable*).

IREVOCABIL adj. **nerevocabil** MEN II, 286; **irevocabil** BDJE, 108; LIT, 254; BEC, 271; PD, 329. (Cf. fr. *irrévocable*, lat. *irrevocabilis*).

IREVOCABILITATE s. LIT, 8. (<fr. *irrévocabilité*).

IREZISTIBIL adj. **irezistibil** DFL, 34, 63; CFZ, 176; **iresistibil** SCC II, 285; SMB I, 137; RL, 187, 303; T 1856, nr.4, 4; R 1857, nr.15, 4; **neresistibil** DIB, 574; INB 1857, 3; DILB III, 220; INB 1859, 70, 118, 168; **nerezistibil** Z 1856, nr.5, 3. (<fr. *irrésistible*).

IRUPE vb. **irupe** Z 1856, nr.31, 3. (Cf. lat. *irrumpere*).

ISTERIC adj., s. (Med.) **istericos** GC I, 199r; PBV, 153; **ghisteric** VFD, 107; **histeric** SMA, 103; **isteric** VVP, 53; FMK, 92; EPD, 298; PBV, 152; AML, 86. (Cf. gr. ὑστερικός, fr. *hystérique*, rus. гистерик).

ISTERIE s. (Med.) **isterie** AR 1830, 190; VVP, 53; MAR, 107; HMV II, 229; RMS, 286; PBV, 152; R 1857, nr.3, 4; AML,

152, 165; CA 1862, 20; **histeria** (*Hysterie*) SMA, 15; **isterism** EPD, 181; PMC I, 161. (Cf. fr. *hystérie*, germ. *Hysterie*, gr. ὑστε-ρισμός).

ISTORIOGRAF s. MIR, 83; AAM, 49; GC I, 199v; CIRA, 223; BFO 1833, 141; AR 1835, 64; AR 1837, 24, 192v; SHI I, 2, 22; SHI II, 228; PMG, 16, 32; FMIL 1840, 61; IL 1840, 69; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *historiographus*, fr. *historio-graphe*).

ISTORIOGRAFIE s. **istoriográfie** POS, 59.

ISTORISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 68. Cf. şi **istorisi** ME, 385; SIU, 14r, 81r; AOS, 30; NZ, 35r; EGRM, 35r; HFP, 13; GC I, 199r; MVS, 46r; pe la 1830 forma era frecventă; **istoria** CA 1853, 27; CA 1854, 74, 106; RL, 18. (Cf. gr. ἱστορῶ, germ. *historisieren*, it. *istoriare*, fr. *historier*).

ITALIC adj. **italic** BDL I, 80v; MN 1836, 2; SHI II, 55; FMIL 1847, 163; RL, 47; CMI, 135; LG, 111; **italicesc** HFP, 15. (Cf. lat. *italicus*, fr. *italique*).

ITALIENISM s. **italienism** FMIL 1847, 170; RL, 339; **italia-nism** RL, 102. (Cf. fr. *italianisme*, it. *italianismo*).

ITALIENIST adj. EP I, 12.

ITINERAR s., adj. **itinerariu** MIB, 179;StDR, 119; DIB IV, 63; PD, 329; **intenerariile** *şi hărţile* GCG, 13; *o* **itenerarie** *a lumei* GGV; **itinerar** BIP, 40; NV, 236; CA 1856, 81; *harta* **itenerară** (*drumeaţă*) GM 1854, 176. (Cf. lat. *itinerarium* şi *itinerarius*, fr. *itinéraire*).

IUDAIC adj. **iudaicesc** HFP, 8, 344; NPC, 77; **iudeicesc** GLC, 2. (Cf. fr. *judaïque*, lat. *judaicus*).

IUDAISM s. **iudaism** PAGR, 9; HFP, 340; GC I, 170; EGI, 53; SHI II, 70, 93; FGE, 48; **judaism** MEN II, 255; PD, 331. (Cf. fr. *judaïsme*, lat. *judaismus*).

IUS s. (Jur., „drept") **iuşul** *uricaş* RRI, 1; *drepturile sau* **iuşu-rile** RCI, 3; **iuş** AIC, 3, 17; LSM, 90, 91, 92, 94; PFBM, 10v; TD I, 46; DOA, 35; UT, 21; **ius** DOB, 8; UT, 22, 23; MIM, 18; *a în-văţa acia* **giurele** CV, 26; **giură** IO, VIII, 24, 88; AR 1829, 142; *filozofie*, **iură** *sau alte ştiinţe* MALP, 27; **iură** NMP, ded. 3; AR 1844, 18. (Cf. lat. *jus*, *-uris* şi *jura*, it. *giure*).

IUNCHER s. (Milit., „cadet") **iuncăr** CR 1830, 129; GC I, 207r; RO, 7, 13, 21; BFO 1833, 210; AIR II, 325; RB, nr.29, 1;

VVP, 53; FMIL 1840, 384; BGO 1844, 150, 309; PBV, 153. (Cf. germ. *Junker*).

IVORIU s. **avoriu** (*ori oase de fili*) HOG, 44; **avorio** GSP II, 14; **avorion** (*fildiş*) IRV, 161v; **avoriu** CA 1858, 102; **ivoar** BP, 196; BCP, 36; **ivoriu** DILB I, 203; DILB III, 219; DCB I, 25, 104; DCB IV, 25; D 1859 an. II, 11; PD, 329. (Cf. it. *avorio*, fr. *ivoire*).

IZOLA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 226. Cf. şi **izola** GC I, 185v, 193r; AF, 211; StDR, 102; CA 1853, 72; PBV, 145; **isola** FMIL 1840, 196; MID I, 204; MEN II, 105, 258; BEC, VI; PD, 329.

IZOLAMENT s. **isolement** BCI, 125. (<fr. *isolement*).

IZOLANT adj. PFM, 274. (<fr. *isolant*).

IZOLARE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 226. Cf. şi **isolare** SIT, 268; GCB II, 215; LIT, 91; **izolare** RL, 260, 272; Z 1856, nr.17, 3; BCI, 13, 113; PBV, 145.

IZOLAT adj. **izolată** (*mărginită*) AR 1835, 23; **singuratic** SR, 53; VM, 143; **izolată (singuratică)** AR 1844, 19; **izolat** CD, 24, 107; FBE, 74r; FMIL 1844, 327; SMR I, 86; DFL, 43, 93; CFZ, 21, 43; RL, 168; pe la 1855 forma era frecventă; **isolat** FL, 42; FMIL 1840, 196; FMIL 1844, 25; MEN II, 108, 227; FMIL 1847, 126; BP, XVII; LMS, 37; NV, 235; StDR, 119; forma era frecventă pînă la 1860. (Cf. fr. *isolé*, it. *isolato*).

IZOLATOR adj., s. **isolator** BMN III, 68; PFM, 273; **izolator** PBV, 145. (<fr. *isolateur*).

IZOLAŢIE s. **izolaţie** GC I, 172v; StDR, 102; CFZ, 76; PBV, 145; **izolaţiune** BCI, 117; **isolaţie** SHI II, 9; BP, XVII. (<fr. *isolation*).

Î

ÎMBĂLSĂMA vb. **bălsămi** DC I, 67r; GIA II, 52v, 63r; DAB, 121r; **balzami** MIU, 57; **balzamirui** OMT, 56; **balsamirui** OMT, 57; BR 1829 II, 53; **balsamiri** KIT, 104; **învalsamui** AR 1837, 168; **îmbălzama** AR 1837, 261; **înbalsama** CA 1853, 68; **înbălsămi** INB 1857, 12; **îmbalsama** PBV, 557. (Cf. germ. *balsamieren*, it. *imbalsamare*, fr. *embaumer*).

ÎMBĂLSĂMARE s. **învalsamuire** AR 1837, 168; **îmbalsa-**

mare PBV, 557.

ÎMBĂLSĂMAT adj., s. **bălsămuit** DC I, 40r; GCA II, 14r; DAB, 124r; **balsamuit** HOG, 138; GSP II, 10; **balsamurit** CDA, 154; **îmbalsamit** MEN II, 65.

ÎMBIBA vb. *magnetizmul animal de care sînt* **îmbăute** *toate fiinţele vieţuitoare* GM 1853, 131; **imbibate** *cu apă* PFM, 364; **imbiba** PD, 297. (Cf. fr. *imbiber*, lat. *imbibere*).

ÎMBIBAŢIE s. **imbibiţiune** PFM, 363, 365; **imbibiţie** PD, 297. (Cf. fr. *imbibition*).

ÎMBRILANTAT adj. **îmbrilantat** AsF, 122; **înbrilantat** CA 1854, 124.

ÎMPILA vb. **împila** FTP III, 16; TIV, 30; CCP, 15; KOS, XXIX.

ÎMPILARE s. **împilare** MRC, 42; NPT, 316; **impilare** RL, 67.

ÎMPILAT adj. **împilat** FMIL 1847, 178; SCC II, 383.

ÎMPOSESUI vb. („a lua în posesie”) **împosesui** RL, 284; **împosesa** C, 4.

ÎMPOSESARE s. **înposesare** (*luare în stăpînire*) CA 1861, 19.

ÎNCADRA vb. **încadra** ROM, 180; **încădra** SCC II, 91; **ancadra** CMI, 166. (<fr. *encadrer*).

ÎNCADRARE s. DILB, 201.

ÎNCADRAT adj. SIT, 87; RL, 99; DILB I, 201.

ÎNCARCERA vb. **incarcera** NV, 209; PD, 314; **încarcera** Z 1856, nr. 34, 4. (<fr. *incarcérer*).

ÎNCARCERAŢIE s. **incarceraţie** NV, 209; PD, 314. (<fr. *incarcération*).

ÎNCARTIRUI vb. **cvartirui** CR 1830, 253, 371; BFO 1833, 88; CPL, 72 bis; **cfartirui** GC III, 271r; **încvartirui** AIR II, 151; **încvartira**, **încuartira** PBV, 579, 583.

ÎNCARTIRUIRE s. **cfartiruire** CR 1829, 64; **cvartiruire** AR 1829, 259; CR 1831, 4; BFO 1833, 38; CPL, 71 bis; **încvartiruire** GRR, 273; **încuartirare** TR 1854, 103; PBV, 583.

ÎNCARTIRUIT adj., s. **cvartirant** CR 1830, 249; CR 1831, 3; BFO 1833, 88, 203; **încuartirat** PBV, 584.

ÎNCONTRA vb. *nu se* **încontrează** (*împotriveşte*) SGM, 143; *nu puteau să* **ste încontră** BAR II, 144.

ÎNCONTRARE s. **încontrirea** (*sfada*) AAM, 47; **încontrire** AAM, 65.

ÎNDOCTRINA vb. **îndoctrina** BDJE, 17; NV, 236; **indoctrina** NV, 217. (Cf. fr. *endoctriner*).

ÎNFEUDA vb. **infeuda** NV, 220. (<fr. *inféoder*).

ÎNFEUDAŢIE s. **infeudaţie** NV, 220. (<fr. *inféodation*).

ÎNFIORABIL adj. FMIL 1847, 92, 172.

ÎNHUMA vb. FDB, 114, 115, 116. (<lat. *inhumare*).

ÎNMAGAZINARE s. **înmagaziere** ROB, 5; **înmagazuire** AR 1837, 125; **înmagazînuire** ROI2 VI, 5, 8.

ÎNMOBILA vb. **înmobila** AR 1844, 16.

ÎNMOBILARE s. **înmobilare** SCC I, 269.

ÎNNĂSCUT adj. **înnăscut** IO, 8; HFP, 73; BP, XIV; SCC II, 36; CFZ, 27; **înnat** (**înnăscut**) HFP, 58. (Cf. lat. *innatus*, fr. *inné*).

ÎNORNA vb. SCC I, 30.

ÎNORNARE s. CA 1855, 67, 73.

ÎNREGIMENTA vb. KOS, XXVIII; LIT, 52; RL, 217. (<fr. *enrégimenter*).

ÎNROTULA vb. (Jur.) **înrotului** RJ, 37, 47, 233.

ÎNROTULAŢIE s. RJ, 39, 129, 227.

ÎNSEMN s. („semn, insignă”) **însăgnii** (*semne*) AR 1830, 464; **însemn** NV, 236; **insemn** FMIL 1847, 224. (Cf. fr. *insigne*).

ÎNSUFLEŢI vb. **însufleţi** FTU, 33r; MTT, 163r; PSG, 26v; PTF, 18v, 171; FNPB I, 23r; GCA I, 22, 84; GCA II, 48v; AZ, 39v; MPI, 123; MN 1836, 71; AR 1837, 106; PFM, 3; **însufleţa** CR 1829, 263; AR 1829, 202; GG, 49; MN 1836, 1; FMIL 1844, 159; CA 1844, 44; CA 1859, 17.

ÎNSUFLEȚIRE s. GCA, 67; FMIL 1844, 282; HMV I, 41; FMIL 1847, 75, 151; ADL, 166.

ÎNSUFLEŢIT adj. **sufleţit** BTG, 9r; **însufleţit** MG II, 53; AR 1837, 393; CD, V.

ÎNSUFLEŢITOR adj. AIR I, XVIII; FMIL 1844, 2.

ÎNSUMA vb. GC I, 353r; ROB, 41; ROB2, 591, 596, 621, 645; PBV, 590.

ÎNSUMARE s. PBV, 590.

ÎNTABULA vb. („a înregistra”) **întăbulălui** DOB, 5; **întabului** CIM, 2; CL II, 57, 58, 60, 309; **întăbului** CL II, 64; **întabularisi** BFO 1843, 6, 7. (<germ. *intabulieren*).

ÎNTABULARE s. **întabuluire** BFO 1846, 46.

ÎNTABULAŢIE s. CL II, 57, 310. (<germ. *Intabulation*).

ÎNTREDESCHIDE vb. **întredischide** SCC I, 219; **întredeschide** DIB, 218. (Cf. fr. *entrouvrir*).

ÎNTREDESCHIS adj. **întredeschis** LMS, 38, 40; CA 1852, 4; GRR, 106; CA 1853, 10; BC, 63; DCB I, 13, 20; **întredischis** SCC II, 53, 153.

ÎNTRONA vb. **întroni** CR 1830, 408; SHI II, 51, 102; **întroniza** DFL, 210; **întrona** StDR, 117; CA 1852, XXXIII; D 1860, 97.

ÎNTRONARE s. **întronire** SGR II, 138; **întronare** RB, nr. 29, 2; KDP, 15; RL, 119; CA 1856, X; **întronizare** DFL, 27.

ÎNTRONAȚIE s. StDR, 117.

ÎNVESTI vb. **îmbrăca** AR 1829, 170; AR 1830, 47; **învesti** FBE, 68r; APR, glos. V; MID I, 268; AF, 178; SIT, 215; BCD, 139; CA 1854, 92; CA 1855, 33; CA 1856, 2; DILB I, 202; CA 1858, 43; PD, 330; **învesta** BPA, 75; **investi** FMIL 1847, 146; SIT, 65; LIT, 177, 240; CA 1857, 41; AVP, 12; GCB II, 214; CA 1859, 13; D 1860, 393; CA 1861, 69; **investi** BCD, 52. (Cf. fr. *investir*, lat. *investire*).

ÎNVESTITURĂ s. **investitură** AR 1834, 145, 201; CA 1857, 85; D 1859, 407; CA 1861, 110; PD, 327; **învestitură** AR 1829, 39; CR 1831, 22; StDR, 107; CA 1855, 7; **îmvestitură** SHI II, 208. (Cf. fr. *investiture*).

J

JABOU s. (Vestim.) **jabotul** *său cel alb* DIB, 219. (<fr. *jabot*).

JALONA vb. PEG, 171. (<fr. *jalonner*).

JALONIER s. **jalonier** SRM, 25; RBM, 19; **jaloner** SRM, 169; SRI, 11, 15; FAM, 145. (Cf. fr. *jalonneur*).

JAPONEZ s., adj. **iaponitean** IE, 29; **iaponez** GN, 316r, 317v; DIP, 8r, 11r, 24v; HFP, 279; RB, 395; AR 1845, 37; **iapon** DC IV, 268v; DIP, 15v; MIU, 181; **iaponean** şi **giaponean** HOG, 50; **giaponean** HOG, 164; **iaponian** GLC, 12. (Cf. fr. *japonais*, it. *giapponese*).

JELER s. **jiler** RI, 15; **jeler** LSM, 13; UT, 3; MIM, 32; **jăler** MIM, 7, 8, 32. (<magh. *zsellér*).

JELERESC adj. *funduş* **jăleresc** MIM, 11.

JONGLERIE s. *dovezi spre paza cinstei* **ionglóriei** GIA II,

110v. (Cf. fr. *jonglerie*).

JOVIAL adj. **iovial** FMIL 1840, 127; SIM, 123, 148; **jovial** NV, 237; StDR, 98. (Cf. germ. *iovial*, fr. *jovial*).

JOVIALITATE s. NV, 237; StDR, 98. (<fr. *jovialité*).

JUNTĂ s. **iuntă** AR 1834, 234; GT 1838, 1; **juntă** NV, 237; StDR, 98; **giuntă** LS, 107, 109. (Cf. germ. *Junta*, fr. *junte*, it. *giunta*).

L

LABIRINT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. şi **lavírint** AOS, 6; SPBA, 19; **lavirint** BDT, 184r; PIU I, 144; NMP, 16; AR 1830, 84; GC III, 276r; MMP, 16; **laberint** FTU, 42v; SIU, 24r; SHI II, 4; CA 1858, 98; **labirint**, **lavirint** BDL II, 560r; **labirint** GCA, 75; SIU, 71v; GAB, 125; FTM, 47, 120; BD I, 600; LB, 340; EGRM, 40r; MCB, 51, 168; EGR, 113; BR 1829 II, ded., 47; BDC, IV; VA, 185; SPV, 38; FTP I, 184; pe la 1830 forma era frecventă; **labirinturi** *sau zidiri rătăcere* AR 1829, 203; **labirent** BM, 36; KMP, 58; KMA, 468; BDJE, 82; AF, 48; AAR, 83. (Cf. gr. λαβύρινθος, lat. *labyrinthus*, fr. *labyrinthe*, it. *labirinto*, germ. *Labyrinth*).

LABIRINTIC adj. CR 1830, 110; AR 1830, 186. (<fr. *labyrinthique*).

LABORIOS adj. SMR I, 28; DFL, 51; NV, 238; StDR, 158; CA 1851, 99; SSC, IX; BCB, 76; CFZ, 141, 171; RL, 372; Z 1856, nr. 16, 3, nr. 44, 2; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *laborieux*, lat. *laboriosus*).

LACONIC adj. Vezi *Împrumut. II*, p. 348. Cf. şi **laconicesc** MTT, 106v; VIC, 132r; **laconic** BD I, 601.

LACONICEŞTE adj. MTT, 106v; MIU, 236.

LACRIMATORIU s. (Antic. rom.) **lacrimatorii** CA 1855, 114; CA 1858, 110; **lacremătoriu** DILB IV, 21. (Cf. fr. *lacrymatoire*, it. *lacrimatorio*).

LACTAŢIE s. („alăptare") **laptaţiune**, *dare de ţîţă* RMS, 313; **laptaţie** PAD, 81; **lactaţie** PD, 388. (<fr. *lactation*).

LACTEU, -EE adj. **1.** (Astron.) *calea* **lăpţie** SIC, 77; **lacteea** *sau calea traiană* GG, 72; *calea* **lacteea** Univ 1845, 9; *calea* **lac-**

tee PD, 388. **2.** („care are legătură cu laptele”) **lacteu** PD, 388. (Cf. fr. *lacté*, *lactée*).

LACUNĂ s. FBE, 68r; MID I, 252; BDJE, 181; NV, 239; BCA, 376; StDR, 158; LIT, 30; BEC, 49, 269; BBS, 5. (Cf. fr. *lacune*, lat. *lacuna*).

LACUSTRU adj. **lăcustru** CEG, 86, 87; **lacustru** PD, 388. (<fr. *lacustre*).

LADI s. („doamnă, domnişoară”) **ladi** AIM, 3r, 4r, 15r; HMN, 78, 103; BDJE, 141; NV, 239; StDR, 158; RL, 49; **ledi** FL, 16. (Cf. fr. *lady*, germ. *Lady*, engl. *lady*).

LAGĂR s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. şi **loagăr** IRF, 45, 47, 63; BR 1829 I, 18; **logăr** BPN I, 88; BPN II, 207; **lagher** BPN I, 75; KIT, 259; SRM, 170; VH, 37; CA 1852, 80; **lagăr** FNC, 31v; GSP II, 89; BPN I, 76; KIT, 266; CR 1829, 33; AS, 60; RB, 398; MCL 1838, 168, 173; HMV I, 106; AMIM, 52; SRM, 170, 176; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. germ. *Lager*, magh. *láger*, rus. лагер).

LAGENĂ s. („vas de argilă sau de sticlă, pentru lichide”). BDZ, 20; MVV, 78. (Cf. lat. *lagena*. it. *lagena*).

LAGUNĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 229. Cf. şi **lagună** GC III, 274v; SHI II, 182; NV, 239; ADL, 148, 156; AsPR, 15; CA 1854, 84; CMI, 131, 190; Z 1856, nr. 13, 4; DILB I, 203; PBV, 216; PD, 388.

LAIC adj. BD I, 602; GC III, 271v; NV, 239; StDR, 158; GCB II, 216; CA 1855, 71; PBV, 216; PD, 388. (Cf. lat. *laicus*, fr. *laïque*).

LAMÁ s. (Relig.) *preoţi sau* **lamali** [la budişti] AZ, 84v; **lama**, **lamale** GC III, 279r; **lama** PD, 388. (<fr. *lama*).

LAMĂ s. (Zool.) **lama** AR 1834, 191; CIN, 54; IL 1840, 1; BIN, 305; PD, 388. (Cf. fr. *lama*, germ. *Lama*).

LAMELAR adj. *testură* **lamelară** [la o rocă] CEG, 15. (<fr. *lamellaire*).

LAMELOS adj. PFHM I, 40, 169, 216; BIN, 37. (<fr. *lamelleux*).

LAMENT s. („lamentaţie”) AF, 32, 51; CMI, 15, 202. (Cf. fr. *lamento*, it. *lamento*).

LAMENTARE s. AVP, 13.

LAMINAR adj. CEG, 27, 31. (<fr. *laminaire*).

LAMINĂ s. („foaie, strat subţire; lamă, placă") MVV, 65, 77; NV, 239; BCA, 396; RMS, 130, 158; PAD, 11; AML, 177, 178; PD, 388. (Cf. lat. *lamina*, it. *lamina*).

LAMPADĂ s. **1.** (Meteor.) **lampada** *ori candila* GF, 159v. **2.** („torţă; lampă") **lîmpadă** (*lămpaş*) SIF, 13; **lampadă** MVV, 95; **lampadă**, **lămpadă** BDL II, 561r, 590r. (Cf. lat. *lampada*, gr. λαμπάδα).

LAMPAS s. (Milit., Vestim.) **lampasuri** BFO 1843, 418. (Cf. rus. лампас).

LAMPĂ s. **lampe** (*poponeţe*) AR 1830, 420; **lampă** GC III, 281r; SPV, 59, 168; PSE, 367; StDR, 159; BMN II, 88; PFHM I, 70, 235; BIN, 30; PFM, 6; WCP, 25; PBV, 217. (Cf. ngr. λάμπα, fr. *lampe*, germ. *Lampe*).

LAMPION s. RL, 267. (<fr. *lampion*).

LAMPIST s. („cel care lucrează lămpi") GC III, 279v. (<fr. *lampiste*).

LANCASTERIAN adj. (Did.) *şcoală* **lancasteriană** (*de alilodidactică*) CR 1829, 302; *metodul* **lancasterian** MN 1836, 92; *metodul* **lancastric** LOA, 71 bis; RSM, 8r, 21r; MN 1836, 84; *shoala* **lancastrică** RSM, 8r; *citire pă tablele* **lancastrice** MN 1836, 69; *clase* **lancastrice** FMIL 1840, 377; *metodul* **lancasteric** LOA, 75, cf. şi 95; *tablele* **lancasterice** BGO 1844, 188; *prof. de* **lancastru** TGA, 3.

LANDOU s. („trăsură") **landau** NPT, 34. (<fr. *landau*).

LAPIDA vb. NV, 239; CA 1853, XVII, XXV; CA 1854, XXXIII. (Cf. fr. *lapider*, lat. *lapidare*).

LAPIDAR **1.** adj. *stil* **lapidar** AR 1835, 108; *inscripţiune* **lapidarie** LIT, 252. **2.** („lucrător care taie şi şlefuieşte pietre preţioase") PFHM I, 40. (Cf. fr. *lapidaire*, lat. *lapidarius*).

LAPON adj., s. **laponean** OC I, 43v; **laponez** GN, 36r; HPA, 6v; RB, nr. 2, 4; **lapon** FC, 34v; POC, 22r. (Cf. fr. *lapon* şi *Lapon*, it. *lappone*).

LARI s. pl. (Antic. rom., „zeii casnici") **lares** MMF, pf.; **lar** GC III, 282r; **lari** PCB, 117; CMR, 65; CRV, 64, 113; StDR, 159; **larii** (*lares*) BAR I, 129. (Cf. lat. *lar*, *lares*, fr. *lare*, *lares*).

LARMĂ s. APM, 223; DOA, 31; CB 1813, 48; IM, 7; FDB, 115; BDL II, 562v; BPN I, 145; VPP, 15; SPBA, 91; BR 1821, 91; BRI, 61, 194; GC III, 283v; AR 1834, 288, 410; AV, 59;

KMP, 137; RIP I, 205; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *larma*, magh. *lárma*, germ. *Lärm*).

LASCIV adj. HMV I, 77; FMIL 1844, 301; VN, 17; NV, 240. (Cf. lat. *lascivus*, fr. *lascif*).

LASCIVITATE s. **lascivie**, **lascivitate** NV, 240. (Cf. lat. *lascivia*, it. *lascivia*, fr. *lasciveté* şi *lascivité*).

LASITUDINE s. („oboseală”) **lasitudă**, **lasitudine** NV, 240; **lasitudine** GCB II, 216. (Cf. fr. *lassitude*, lat. *lassitudo*).

LATERAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 229. Cf. şi *cele* **de alături** *rude* MML, 28r; *linia* **delaturi** MTM II, 103; **läturelnic** SCS, 5; **lăturalnic** CIRA, 50; CPI, 8, 148; SHI II, 198; KPA, 3; DL, 18, 37; CD, 24; ROB2, 567; GRR, 96; **lateral** TAA, 30; MN 1836, 6; VVP, 70; HMV II, 53; CA 1848, 33; LS, 68, 72; SSC, 78; AML, 76; **laturalnic** MF I, 170r, 171r; PBV, 217; **latural** GC III, 82; **lăturaş** CPI, 115; CCM, 54; PBM, 82; **lătural** AMIM, 107; FDA, 24; VMP, 319; **lateral**, **lătural** NV, 240; **lateral**, **lătural**, **lăturaş** StDR, 159; **lateral**, **lăturaş** PD, 389. (Cf. şi germ. *lateral*).

LATIN adj., s. **latin** VOG, 4; VIO I, 4r; GCA, 42; FNC, 53r; PIU II, 213; GC III, 285r; VVP, 70; GPG2, 55; **lătin** BDL II, 592r. (Cf. lat. *latinus*, it. *latino*, fr. *latin*).

LATINESC adj. **latinesc** MTT, 20v; FNPB I, 68r, 112r; TF, 109; FNB I, 142; GC III, 285r; VVP, 70; **lătinesc** GIA II, 22r; LVH, 7r; BTG, 1v, 23v; BDL II, 591v, 592r; FL, 56.

LATINIZARE s. FMIL 1847, 44, 101; PBV, 217.

LATINIZAŢIE s. NV, 240. (<fr. *latinisation*).

LAUR s. („dafin; glorie, cinstire, laudă”) *cunună de* **lavre** FNC, 22v, 24v; **laură** (*cunună de vitejie*) SHR, 7; *cunună de lurben* (**laură**) RA, 76; **laură** (*dafină*) ICC, IV; *încoronat cu* **laură** BAR I, 119; **laură** GC III, 272v; AS, 25; StDR, 159; PBV, 218; **laur** SV, 8; CR 1829, 97; PLB, 28; CMI, 13, 168; DILB I, 203; PBV, 217; PD, 390; *împodobit cu* **laure** (*dafin*) *verde* CR 1830, 302; **laure** sg. NV, 240; **laure** pl. CR 1829, 38; GC III, 272v; CA 1856, 53; Z 1856, nr. 1, 1; CA 1859, 21; **lauri** LS, 55; RL, 55. (Cf. lat. *laurus* şi *laura*, gr. λαύρα, it. *lauro*).

LAVAJ s. (Tehn.) **lavagiu** BIN, 30. (<fr. *lavage*).

LAVANDĂ s. (Bot.) **lavandulă**, **lavendulă** LB, 346; **lavandă**, **lavantă**, **levandă** GC III, 276r; **lavandă** VVP, 70; BCA, 210;

lavendă BIN, 176; **lavendă**, **lavendulă** PBV, 216. (Cf. lat. *lavandula* şi *lavendula*, ngr. λαβάντα şi λεβάντα, fr. *lavande*, germ. *Lavendel*).

LAVOAR s. **lavoarele** (*lighenele*) CA 1855, 71; **lavoar** PD, 390. (<fr. *lavoir*).

LAZARET s. **lazaret** CRR, 5v; IRF, 60; PC, 5; AR 1829, 120; AR 1830, 75; GC III, 276r; ROB, 125; BAR II, 163; AR 1834, 50; AR 1837, 88; SRM, 231; HMV II, 82; VN, VIII; BDJE, 178; PBV, 216; **lazaret** (*carantină*) AR 1837, 147; **lăzăret** FDB, 29; PH, 1; PSE, 180. (Cf. germ. *Lazarett*, fr. *lazaret*).

LĂNCIER s. (Milit.) **lăncier**, **lăncer** GC III, 279v; **lăncier** AR 1837, 338; **lansier** AR 1837, 325; **lanţier** RB, nr. 23, 2; **lăncer** PD, 390. (Cf. fr. *lancier*).

LECTICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 69. Cf. şi **leftícă** CRac, 38, 42; **leftică** CIRA, 271; CA 1856, 80; **lectícă**, **leftícă** BDL II, 566r, 569v; **leftícă** *sau* **leptică** LB, 346; **lectícă** SPBA, 95; AVP, 13; **lectică** BD I, 615; FMIL 1844, 24. (Cf. lat. *lectica*, fr. *lectica*).

LECŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 72 şi 140. Cf. şi **lecţie** OMT, 81; OP, 58v; MPI, 217; VPP, 234; AR 1829, 226; SGM, 152; CIRA, 246; GG, X; MBG, 7, 16; ELS, 10; MSR, 41; MF II, 107r; AsFA, II; GTN 1836, 31; pe la 1835 forma era frecventă; **lecţii** *sau învăţături* VPP, 124; **lecţie** (*învăţătură*) AR 1832, 155; **lecţie**, **lecciune** StDR, 160; **lecţioane** (*învăţături*) PAGR, 66; **matemă** ME, 272; LIB, 3; **mateme** (**leţii**) BG, XII; **matimă** MI, VIII; AR 1832, 248; AAR, 67; **lecţie** (**matimă**) CIRA, 396; AR 1832, 139; AsFA, VII; **leţie** PCC, 5; PCP, 45; PAIC, 20; PAFR, 11; PIF, 22; HFP, 316; CR 1829, 120; CBD, 17; FGP, 24; VSC, 29; SPV, 20, 133; FTP I, 7; FTP II, 108; MFE, 43; PAMR, 1; GR, 40; ELS, 28; GTN 1836, 47; VVP, 120; CDCE, 170; EP II, 72; JDS I, 18; MEN I, 12; PBM, XXXI; AF, 205; BIP, 17, 20, 21; SIM, 200; BRA, VIII; **leţie**, **lecţie** GC III, 299r, 303v; **lecsie** DTN, 8; FMIL 1844, 116; **lecţiune** BMN II, 180; SMB I, 122, 132; TR 1854, 116; LIT, 85, 344; BCI, 194; INB 1857, 23, 40; PTP, 106; DCB IV, 24; INB 1859, 15; D 1860, 389; VMP, 158. (Cf. lat. *lectio*, germ. *Lektion*, it. *lezione*, fr. *leçon*, ngr. μάθημα).

LEGAT[1] s. (Jur.) *aceste* **legáta** *sînt dar, iar nu datorie* MML, 32r; **legáta** *sau daniile cele prin diată* DAP, 164; **legatum** *adică danie după moarte* DAP, 25; **legatum** (*danie*) CPI, 46, 87, 99;

legatum SCC II, 386; **legaton** LC, 22; **legat** LC, 22, 77, 78; BD I, 617; BR 1829 I, 41; CR 1829, 149; GC III, 292v; ROB, 177, 194; CPI, 47, 99, 100; CRV, 114; AR 1837, 142; BGO 1840, 32; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *legatum*, germ. *Legat*, it. *legato*).

LEGAT[2] s. **1.** („împuternicit al papei") CV, 33; NID II, 14v, 20v, 31r; SHI II, 148; HMN, 81; KCL, 133; RIP I, 278; EOI, 260; MID I, 57; NV, 241; CA 1851, 34; StDR, 160. **2.** („sol, ambasador") AIM, 18v; BAR I, 54; HMN, 50; AMIM, 26. **3.** (Ist. rom.) BAR II, 151; CA 1858, 92. (Cf. lat. *legatus*, germ. *Legat*, fr. *légat*).

LEGATA vb. („a face legat, a lăsa prin testament") **legatui** AR 1832, 320; **legatisi** CPI, 126; **legatarisi** CPI, 141.

LEGATAR s. (Jur.) CL II, 139, 142; DAP, 166; LC, 22, 79; BD I, 619; GC III, 292v; CPI, 74, 101; DCB IV, 257. (Cf. lat. *legatarius*, germ. *Legatar*, fr. *légataire*).

LEGATOR s. (Jur.) BD I, 619, 620; CPI, 74, 100, 101. (Cf. lat. *legator*).

LEGENDĂ s. **1.** („inscripţie pe o medalie, pe o monedă") **leghendă** CR 1829, 242; AR 1829, 156; **legendă** StDR, 160; PD, 390. **2.** (Mit., Lit.) **legendă** BP, VII; NV, 241; StDR, 160; BCP, 70; CA 1853, 114; ADL, 235; SCC II, 312; RL, 36; DILB II, 230; PD, 390, supl. XII. (Cf. lat. *legenda*, fr. *légende*).

LEGHE s. **leghi** pl. GN, 10v, 11r; GF, 150r; HOG, 9; FC, 12v, 37v; **legă** GF, 150r; FC, 12v, 37v; StDR, 160; SSC, 13; DILB III, 219; *un* **leghiŭ** HOG, 125; **leghe** pl. SSC, 13; RL, 13. (Cf. it. *lega*).

LEGIONAR adj., s. (Antic. rom.) **leghionariu** BD I, 621; *cavaleria* **leghională** BAR II, 115; *cavaleria* **legionarie** BAR II, 124; **leghioner** BAR II, 119; **leghionar** BAR II, 121. (Cf. lat. *legionarius*, germ. *Legionär*).

LEGISLATIV adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 134. Cf. şi *putere* **dătătoare de lege** MIU, 226; *putere* **aducătoare de legi** CR 1830, 211; *trup* **dătător de lege** FMIL 1840, 199; *senat* **legiuitor** CR 1829, 152; *corposul* **legiuitor** CR 1830, 52; *adunare* **legiuitoare** BFO 1843, 113; *decreturi* **legiuitoare** SHI II, 153; *putere* **leghislativă** *sau* **legiuitoare** AR 1829, 150; **leghislativ** CPI, pf. 1; AR 1834, 131; **legislativ** CR 1829, 238; AR 1830, 372; GC III, 296v;

MN 1836, 72; FL, 82; FMIL 1840, 203; RIP I, 71; MEN I, 3, 74; SIT, 218; NV, 241; pe la 1845 forma era frecventă; **legiuitiv** FMIL 1844, 205; FMIL 1847, 39, 68. (Cf. lat. *legislativus*, germ. *legislativ*, fr. *législatif*).

LEGISLATOR s. (Jur.) **puitor de lege** RIC, 65r; **pravilodatel** FNC, 108v; **pravilodatnic** FNC, 108v, 121v; **dătător de lege** MIU, 17, 205; **legiuitor** PCC, 10; MFV II, 44v; PIU I, 135, 155; API, 18; AMIM, 2; MEN I, 8; BP, V; **legedătător** CIRA, 254; CPI, anexă 1; AsLM, 2; CA 1859, 27; **leghislator** FTP I, 36; SMR II, 3; **legislator** BR 1829 II, 53; MRC, 93; SHI I, 47; PMG, 1; FMIL 1840, 264; HMV II, 145; MEN I, 147, 278; BIP, 66; NV, 241; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. lat. *legislator*, fr. *législateur*, rus. правилодатель.)

LEGISLATURĂ s. (Jur.) **legislatură** MFV I, 137v; GC III, 296v; AR 1832, 274; AR 1834, 41; ROI2 IX, 13; SIT, 146; NV, 241; StDR, 160; KOS, X; SCC I, 104; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **leghislatură** AR 1834, 132. (Cf. fr. *législature*, germ. *Legislatur*).

LEGISLAŢIE s. (Jur.) **nomotesie** FNC, 151v; GC IV, 211r; **leghislaţie** CP I, 2; CL I, pf. 2; AR 1837, 316; **legiuire** LC, f.t.; MCL 1838, 156; SCC II, 375; **legislaţie** GC III, 296v; AR 1832, 69; AIR II, 285; IVA, 17; FMIL 1844, 26; MID I, 4; EPD, X; MEN I, 2, 26, 62; FMIL 1847, 58, 82; ROB2, 656; NV, 241; StDR, 160; pe la 1850 forma era frecventă; **legislaţiune** TR 1854, 75; GCB II, 216; C, 4; INB 1859, 15, 123; PTP, 63. (Cf. lat. *legislatio*, germ. *Legislation*, fr. *législation*, ngr. νομοθεσία).

LEGIST s. (Jur.) **prăvilaş** POS, 75; **legist** (**nomicos**) AR 1830, 141; **legist** (**pravilist**) ROI2 VIII, 7; **legist** GC III, 296v; AR 1837, 115; SHI II, 5, 152; DFL, 193; MEN II, 16; BDJE, 12; NV, 241; StDR, 161; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *légiste*, ngr. νομικός).

LEGIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **1.** (Antic. rom.; Milit.) **leghioane** pl. MILR, 10; RA, 76; BRI, 31, 69; IRV, 155r; KIT, 309; AAM, 16; BRD, 110; BR 1829 II, 22; BAR I, 80; AR 1837, 24; MCL 1839, 220; **leghionuri** MRC, 152; **leghione** pl. BDL I, 80v; BRD, 68; **leghion** MILR, 64; SHR, 6; MIR, 24; BPN II, 209; BRI, 30; KIT, 318; CSM, 258; LB, 348; MCL 1839, 220; **leghioanea** (*ceata, reghimentul*) BAR II, 117, cf. şi 134; **leghioa-**

nă AR 1837, 4, 213; StDR, 160; **leghionă** AR 1837, 32, 181; **legheoane** pl. NID II, 20r; BRI, 30; SIC, 35; SHI II, 81; **legheonuri** MRC, 20; **legheonă** AsP, 162; **legheon** PIU IV, 221; MRC, 17; **legion** CR 1830, 212; RB, nr. 16, 1; VVP, 71; FMIL 1847, 74; CA 1852, 45; **legion**, **legheon** GC III, 297v; **legioane** pl. LME, 67; BAR II, 118; AIR I, 21; MN 1836, 2; MCL 1839, 362; BPA, 13, 36; ASI, 6; BPB, 89; BMN II, 85; RL, 424; CMI, 180; LIT, 288; CA 1857, 10; CA 1860, 101; **legioni** pl. MID I, 260, 270; **legioane** sg. BAR II, 122; **legione** sg. BAR II, 115; **legioană** MV, 240; StDR, 160; CA 1852, 102; CFZ, 162; JA, 46; **legionă** CA 1855, 119; CA 1858, 93; **legeoane** pl. APR, 71; AMIM, IX; **legeonă** AVP, 13; **lejioane** pl. ASLI, 304; **legiune** MID I, 19, 44; NV, 241; Z 1856, nr. 3, 4; DILB II, 230. **2.** („ordin, distincţie”) **legion** *d'onore* CR 1829, 61; **legion** *d'oneor* RB, 148; **legheon** *de onor* AR 1829, 60; **leghionă** *d'onor* AR 1837, 370 bis; **leghion** *de onor* (*de cinste*) FL, 84; **leghionă** *de onor* CA 1855, 53; **legiune** *de onoare* Z 1856, nr. 8, 3; VO 1857, 12. **3.** („număr mare, mulţime”) **legheoane** *de îngeri* GAB, 49, 158; *o* **legioană** *de fantome* SCC II, 315; **legioane** [de lăcuste] JA, 129. (Cf. lat. *legio*, germ. *Legion*, fr. *légion*, it. *legione*).

LEMATIC adj. *silogismi* **lematici** VCL, 52r.

LEMĂ s. (Mat., Log.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 230. Cf. şi **lema**, *greceşte, adică luare* BLM, 88; **lemă** MF II, 51v; VL, 69v; StDR, 160; PD, 391. (Cf. şi lat. *lemma*, germ. *Lemma*).

LENJ s. („lenjerie”) **lenj** CD, 97, 105.

LENT adj. BDJE, 153; NV, 242; GCB II, 216; CA 1862, 83; PD, 391. (Cf. fr. *lent*, lat. *lentus*, it. *lento*).

LENTĂ[1] s. (Med.) GC III, 301v; MN 1836, 91; EAM, 148; HMV II, 15; EPD, 250.

LENTĂ[2] s. („bandă, cordon, de care se acaţă medaliile, decoraţiile”; Vestim.) GG, 141; SRM, 195; StDR, 160; RL, 394.

LEONIN adj. (Versif.) *stihul cel* **leonicesc** EBG, 122r, cf. şi 118r; *exametrii* **leonini** FMIL 1844, 366. (Cf. lat. *leoninus*, fr. *léonin*).

LEOPARD s. (Zool.) **leopard** OF, 9; DC II, 122r, 172r; GIA II, 105r; FNC, 49r; ME, 192; TMS, 94; BDL II, 567v; LB, 350; MG I, 51; FEA, 30; GG, 169; CIN, 25; IL 1840, 12; pe la 1840 forma era frecventă; **leopardo** GF, 285v; **leopardos** GCA, 55.

(Cf. lat. *leopardus*, germ. *Leopard*, it. *leopardo*, fr. *léopard*).

LEPTOLOGIE s. („subtilitate, minuţie”) **leptologhie** HFP, 32, 175; **leptologie** GC III, 303r. (Cf. gr. λεπτολογία).

LEST s. (Mar.) **list** AR 1837, 96; **lest** CA 1852, 94. (<fr. *lest*).

LETARGIC adj. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 230. Cf. şi **letarghic**, **letarghicesc** BD I, 626; **litargíc** GC III, 320r; **letarghic** AR 1837, 387 bis; **letargic** RB, nr. 26, 4. (Cf. şi lat. *lethargicus*, germ. *lethargisch*, ngr. ληθαργικός).

LETARGIE s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 230. Cf. şi **litarghie** GIA I, 142v; **letharghie** BD I, 626; **litarghie**, **litargie**, **letargie** GC III, 303v, 320r; **litargie** FEA, 94; AMIM, 179; **letargie** RB, nr. 25, 3; DL, 42; BDJE, 145; AF, 10, 180; KDP, 99; pe la 1850 forma era frecventă; **letarg** BD I, 626; AF, 47; **litargiu** CA 1858, 68.

LETIŢIE s. („bucurie”) **leteţă** DFL, 25; **letiţie** PD, 391. (Cf. it. *letizia*, lat. *laetitia*).

LEUCOFLEGMATIC adj. (Med.) *constituţiune* **leoco-flegmatică** WAM, 149; **leucoflegmatic** WMM, 59.

LEUCOFLEGMAZIE s. (Med.) **levcoflegmatie** GC III, 292r; **lefcoflegmasie** EPD, 408. (Cf. gr. λευκοφλεγματία, fr. *leucophlegmasie*).

LEUCOREE s. (Med.) **curgerea albă** (*leucorrhaea*) PAM, 30; **poală albă** (*alboria*) PMC II, 38. (Cf. lat. *leucorrhaea*, fr. *leucorrhée*).

LEUCOREIC adj. (Med.) *flux* **leucoroic** CR 1830, 80. (Cf. it. *leucorroico*).

LEVIER s. (Mecan.) D 1859, an. II, 11; CA 1861, 70. (<fr. *levier*).

LEVITATE s. („uşurinţă”) DFL, 152. (<lat. *levitas*).

LEZMAJESTATE s. **vătămarea măririi** (*laesa majestas*) PV, 24; **lez maesté** BGV, 99v; **lez-majeste** (*călcare de criminal asupra Domnitorului*) AR 1834, 151; **lez-maiestate** (*jignire driturilor suverane*) AR 1837, 367; **lesa maiestate** TR 1854, 3, 103. (Cf. lat. [crimen] *laesae majestatis*, fr. *lèse-majesté*).

LIANĂ s. (Bot.) SPBA, 91; CPI, 24; SIT, 332; DCB V, 45. (<fr. *liane*).

LIBAŢIE s. **1.** (Antic.) **libaţie** GC III, 320r; StDR, 161; LMS, 27; PD, 391; **libaţie** (*jărtvă*) AR 1839, 21; **libaţie**, **libaţiune** NV,

242; **libaţiune** (*băutură*) BMN III, 204; **libaţiune** DILB II, 231; AVP, 13. **2.** („băutură, chef") **libaţie** KMP, 94. (Cf. fr. *libation*, lat. *libatio*).

LIBELULĂ s. (Zool.) CIN, 194; StIN, 125; CEG, 109. (<fr. *libellule*).

LIBERTIN s., adj. **1.** (Antic. rom.) **libertin** BAR I, 40, 41, 50; BAR II, 176; PD, 392; **libertini** (*robi sloboziţi*) BCD, 221, cf. şi 226. **2.** („desfrînat") **libertin** HMV I, 77; MEN II, 58; MMP, 196; BDJE, 17; NV, 243; DILB, 203; GCB II, 216; PD, 392; **libertini** (*desfrînaţi*) RMS, 342. (Cf. lat. *libertinus*, fr. *libertin*).

LIBERTINAJ s. („desfrîu") **libertinagiu** MEN, 138; CA 1847, 16; NV, 244; BCI, 11; PD, 392. (Cf. fr. *libertinage*, it. *libertinaggio*).

LICHID adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 230. Cf. şi (Fon.) [consoane] **curgătoare** BPR, 57; **limpedea** *r* SGR III, 44; *consonantele* **licuide** (**curgătoare**) GRN II, 86; **licuide** *sau* **curgătoare** HGL, 2; [consoane] **molioase** CCG, 84; *consoanele* **licuide** *sau* **licvide** PD, 393.

LICHIDA vb. (Jur., Comerc.) **izbrăni** LC, 30; **licvida** CA 1855, 22; **izbrăni** (**licuida**) BEC, 359; **licuida** RF, 7, 20; PD, 393; **lichida** BEC, 263. (<fr. *liquider*).

LICHIDARE s. **izbrănire** DAP, 68, 178; LC, 30, 102; ROI2 VIII, 36; **licvidare** RIT, 18; **licuidare** BEC, XVII; RD, 4, 5, 20, 37.

LICHIDAŢIE s. (Fin., Comerc.) **licvidaţie** (*încheiere de socoteală*) AR 1829, 39; **licvidaţii** (*lămuriri de socotele*) AR 1830, 184; **licvidaţie** BFO 1833, 126, 153; CPI, 42; SR, 31; StDR, 162, 256; **lichidaţii** (*desfacere de socoteli*) CR 1830, 101; **licuidaţie** BEC, 84, 89, 138; PD, 393; **lichidaţie** BEC, 314. (Cf. fr. *liquidation*, germ. *Liquidation*).

LICIT adj. (Jur.) NV, 244; BCD, 310; BEC, 47; PD, 393. (<fr. *licite*).

LICITA vb. (Comerc.) **liţitălui** FLG, 16, 18; **licitelui** BD I, 629; **liţita** StDR, 163; **licita** RL, 394. (Cf. lat. *licitari*, fr. *liciter*).

LICITARE s. RL, 294.

LICITATOR s. (Comerc.) PD, 393. (<fr. *licitatoire*).

LICITAŢIE s. (Comerc.) Vezi *Împrumut. I*, p. 132 şi 133. Cf. şi **liţitaţie** CP I, 337; CL II, 32, 41, 134; DAP, 44; CPI, 40, 262; BFO

1833, 54; SR, 54; BFO 1838, 86; BFO 1843, 34; BGO 1844, 58; AOD, 123; MEN II, 45; CA 1847, 28; forma continuă să fie frecventă pînă pe la 1850; **licitaţie** BD I, 629; CD, 14; FMIL 1847, 47; NV, 244; SCC II, 338; RL, 401; LIT, 6, 146, 153; D 1860, 284; RF, 22; PD, 393; **lecităciune** (*mezat*) BCD, 381; **licitaţiune** D 1860, 88. (Cf. lat. *licitatio*, germ. *Lizitation*, fr. *licitation*).

LICORN s. („animal fabulos") **monocher** DC IV, 221r, 225v; **licornă** GCA, 63; **licorn** DILB IV, 202. (Cf. gr. μονόκερως, fr. *licorne*).

LICOROS adj. *fluide* **licvoroase** StFE, 55, cf. şi 40. (<fr. *liquoreux*).

LICTOR s. (Antic. rom.) Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **lictor** BD I, 629; IRV, 20r, 46r; BR 1829 II, 3; BAR II, 28; CRV, 2, 17; VVP, 72; AV, 18, 25, 69; NV, 244; DILB I, 203; LIT, 200; AVP, 13; PD, 393; **lictor** (*slujitor public*) FMIL 1840, 71. (Cf. fr. *licteur*, lat. *lictor*).

LIENITĂ s. (Med.) **lienitidă**, *adică boală de splină* FDB, 57; **lienita** *sau boala de splină* FDB, 62.

LIGĂ s. **ligă** TPE, 23v, 33r; AsF, 103, 137; StDR, 162; RL, 432; LIT, 412; GCB II, 216; BEC, XLVI, 43; **liga** (*asociaţia*) GM 1852, 64. (Cf. fr. *ligue*, it. *liga*).

LIGNIT s. **lemnit** CIN, 399, 400, 401; CEG, 44; **lignit** SMR I, 36; BIN, 62; **lignit** (*cărbune de pămînt*) CA 1858, 22. (<fr. *lignite*).

LILIACEE s. pl. (Bot.) **liliuri** SIN, 5, 7, 19; *plantele* **liliacioase** BIN, 108; **liliacee** BIN, 165; BBS, 212. (Cf. lat. *liliaceus* sg., fr. *liliacées*).

LILIE s. (Bot.) **liliu** SV, 7; SIN, 19; **liliu** (*crin*) FTM, 124; **lilie** BDL II, 572v; LB, 352; PBV, 222. (Cf. lat. *lilium*, germ. *Lilie*).

LIMAX s. (Zool.) **lumaca** (*melciul*) HPP, 148; **limacă** MVV, 39; **limax** CIN, 227. (Cf. lat. *limax*, it. *lumaca*).

LIMITA vb. **limitelui** BD I, 630; **limita** DFL, 79; CFZ, 27; BEC, 100, 356; PD, 393; **hotărî** SIU, 50v; **mărgini** DFL, 13; BCD, 70; RF, 6. (Cf. fr. *limiter*, lat. *limitare*).

LIMITARE s. **mărginire** BCD, 70; Z 1856, nr. 30, 4; **limitare** Z 1856, nr. 2, 1.

LIMITAT adj. *minte* **hotărîtă** PTF, 3r; *hrană* **mărginită** YNM, 85; *vreme* **mărginită** CCP, 76; CPO, 17; **mărginit** VM, 25; BCD, 365; Z 1856, nr. 5, 1; **limitat** BD I, 630; DFL, 20; Z

1856, nr. 19, 1; PFM, 486; BEC, L, 68, 271. (Cf. fr. *limité*, lat. *limitatus*).

LIMITATIV adj. VL, 13v; VCL, 28v; BEC, 5, 149, 439. (<fr. *limitatif*).

LIMITAŢIE s. **limitaţie** BD I, 630; Z 1856, nr. 12, 3; PD, 393; **limitaţie** *sau* **mărginire** CGR, 220. (Cf. lat. *limitatio*, fr. *limitation*).

LIMITĂ s. **hotar** AR 1829, 261; MF I, 53r; PAR, 24; **margine** DFL, 181; CFZ, 2; **limită** DFL, 20; CFZ, 7, 27; DILB I, 203; PFM, 373, 482; GCB II, 216; C, 3; BEC, 28; D 1860, 417; RF, 13, 25; PD, 393. (<fr. *limite*).

LIMITROF adj. **limitrof** BD I, 630; NV, 245; T 1856, nr. 4, 2; PD, 393; *locuri* **limitroficeşti** IRV, 35r. (Cf. fr. *limitrophe*, lat. *limitrophus*).

LIMON s. **limon** DILB I, 203; **limon** (*noroi*) BIN, 85. (<fr. *limon*).

LIMONADĂ s. **lemonadă** MDWS, 384; LB, 350; GIC, 70; TIV, 62; SMA, 91; VVP, 71; CA 1851, 104; **limonadă** OC I, 73; MDWS, 406; CIF, 25; PAFR, 23; TVM, al. 504; FD I, 28; RB, nr. 5, 4, 368; DL, 87; AMC, 2; VFD, 41; pe la 1840 forma era frecventă; **lemonadă**, **limonadă** GC III, 297v, 308r, 353v. (Cf. ngr. λειμονάδα şi λεμονάδα, germ. *Limonade*, fr. *limonade*).

LIMONADIERĂ s. SMB I, 21. (<fr. *limonadière*).

LIMONIT s. (Mineral.) CEG, 45. (<fr. *limonite*).

LIMONITOS adj. *nisip* **limonitos** CEG, 16.

LIMONIU adj. *postav* **limoniu** MSR, 50; *culoare* **lemonie** AML, 136.

LIMOS adj., s. („loc mlăştinos”) *lacuri, bălţi şi* **limoase** LMG, 23. Vezi LIMON.

LIMPIDITATE s. **limpeditate** RMS, 126. (<fr. *limpidité*).

LINEAL[1] adj. **1.** (Geneal.) **linial** GC III, 313v; **lineal** PD, 394. **2.** („referitor la linii”) *desen* **lineal** LOA, 76; FMIL 1847, 193; CA 1848, 69; *desen* **linial** LOA, 71 bis, 77; MN 1836, 70; AR 1837, 246; FMIL 1847, 82; ROB2, 656; *perspectivă* **linială** VDA, 21; *labirinte* **liniale** PIC, 74. (Cf. fr. *lineal*, lat. *linealis*, it. *lineale*). Vezi şi LINIAR.

LINEAL[2] s. („linie, riglă”) **linealul** (*îndreptariul*) AsG, 5, cf. şi 4; **lineal** StDR, 162; **liniar** AsG, 41. (Cf. germ. *Lineal*).

LINGOU s. **lengot**, *bucată de metal* AsAl, II; *un* **lengot** (*o bucată*) *de aur curat* AsAl, 110; **lingot** NV, 245. (<fr. *lingot*).

LINIA vb. **leniisi** VPP, 189; **linea** BD I, 631; **linia** LB, 355; GC III, 312v, 314r; PBV, 223. (Cf. lat. *lineare*, germ. *lin*(*i*)*ieren*).

LINIAMENT s. **lineament** BAR I, 33; FMIL 1844, 397; **liniament** CD, VII; GLC, IX, XXX; TR 1854, 2, 101 bis; CEF, 16; **liniamînt** VMP, 185. (Cf. lat. *lineamentum*, fr. *linéament*).

LINIAR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 230-231. Cf. şi **liniar** GC III, 313v; PD, 394; *desen* **liniar** AsE, 5; *desen* **lenear** AR 1837, 317; *desemn* **liniar** BIP, 49, 59. Vezi şi LINEAL[1].

LINIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 231, şi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **1. gramă** (*sau* **linie**) VEI, 13v; *din* **grame** (*adică din linii*) VEI, 16r; **grame** VEI, 94r; **linie** VEI, 41r. **2.** (Geneal.) **linia** *familiei* MIC, pf.; **linia** (*spiţa*) *dintăi* CL II, 172; **linea** *sau spiţa suitoare şi pogorîtoare* RJ, 145; *rudenie în* **linia** *oablă* MTM II, 103; *rudenia în* **lenia** *cea oablă* PFBA, 632v; **linee** *suitoare* CP I, 80. **3.** (Ortogr., Punct., „linia de unire, de pauză şi de dialog”) **împreunătoarea** *sau* **unitoarea** EBG, 21r; **căutarea** MGR, 116r; **trăsuri** (*linii*) CTD II, 20; **împreunătoare** BPR, 21, 73; **linea** *se pune cînd să leagă doauă ziceri* VOD, 102; **semnul împreunării** DO, 30; **unitoarea** MG III, 159; **trăsura unirii** EGR, 158; **tresura de unire** FGP, 14; **trăsura de unire** GR, 82; **despărţitoriul** *sau* **legătoriul** PGRL I, 14; **trăsura** PTP, 32. **4.** (Milit.) **linie** *de infanterie* IRF, 61; **linie** *de şanţuri* BPN I, 77; *corabie de* **linie** AR 1829, 18; cf. şi 5; *trupele de* **linie** AR 1837, 171; *corăbii de* **linee** RIP I, 78; **linie** *de operaţie* FMIL 1844, 307. **5.** („limită, hotar, graniţă”) **linie** (*cordon*) IMC, 1; **linia** *demarcaţiei* AR 1830, 99; **linia** *sănătăţii* ROB, 115; **linia** *carantinei* BFO 1833, 2; **linea** art. BAR I, 11; **6.** („riglă”) **lenie** MPI, 30, 73; **linie** LB, 354; GC III, 312v; VVP, 72. (Cf. şi gr. γραμμή).

LINIERE s. **linuire** AEG, 49r; **lineere** BD I, 631; **liniare** PBV, 223.

LINŢOLIU s. („giulgiu”) **lenţoliu** PS, 18; **linţoliu** NV, 245. (Cf. fr. *linceul*, it. *lenzuole*, lat. *linteolum*).

LINX s. (Zool.) **lince** GF, 285v; **linx** SV, 8; SIN, 54; GC III, 317r; **lenx** POC, 9r; **lings** DILB IV, 202. (Cf. lat. *lynx*, fr. *lynx*, it. *lince*).

LIRĂ[1] s. (Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **liră** FGS, 7v,

36r, 37r; BDL II, 577v; FTM, 42; MCB, 45; CMR, 63; CR 1830, 302; GC III, 317v; FTP III, 143; FEA, 93; BAR I, 119; AR 1837, 218; API, 84; HP, 81; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **lira** (*alăuta*) CIRA, 335; **liră** (*instrument ca o alăută*) IL 1840, 59. (Cf. ngr. λήρα, lat. *lyra*, fr. *lyre*, it. *lira*).

LIRĂ[2] s. („monedă”) GPF, 407; CR 1830, 7; JDS II, 438; StDR, 162. (Cf. it. *lira*, fr. *lire*, germ. *Lira*).

LISTĂ s. **listul** *morților* MIU, 423; **liştă** RPL, 3, 7, 8; **list**, **listă** GC III, 317v, 318r; **listă** BD I, 634; CR 1829, 278; CR 1830, 283; ROB, 24; LOA, 92; LO, 9; RSM, 17v; ELS, 11; SR, 36, 37, 38; ROI2 III, 8; AR 1837, 54, 388; RB, 151; BGO 1840, 22; CCB, 57, 133; CGF, 126; pe la 1840 forma era frecventă; **listă** *civilă* RB, nr. 3, 2, 358; SIT, 45; KDP, 22; **listă** *ţivilă* Z 1856, nr. 9, 3. (Cf. fr. *liste*, lat. *lista*, germ. *Liste*).

LITIERĂ s. DILB I, 203; LIT, 224, 237, 336; PD, 394. (<fr. *litière*).

LITOGRAF s. CR 1829, 257; GC III, 320r; VVP, 73; NV, 246; StDR, 163. (<fr. *lithographe*).

LITOGRAFIA vb. **litografisi** CPI, pf. 3; **litografia** MP, 59; NV, 246; PD, 394; **litografi** AR 1829, 175; AsLM, 8; StDR, 163. (Cf. ngr. λιθογραφῶ, fr. *lithographier*).

LITOGRAFIAT adj. **litografit** AR 1829, 207; MN 1836, 67; AR 1837, 272 bis; CIN, 1; GM 1852, 34; CA 1853, 129; **litografisit** AR 1837, 9, 110, 275; APP I, f.t.; CIN, 1, 472.

LITOGRAFIC adj. CR 1829, 37; AR 1829, 141; VVP, 73; NV, 246; Z 1856, nr. 50, 4; BIN, 39; R 1857, nr. 39, 4; CA 1859, 86; PD, 394; **litografíc** GC III, 320r. (<fr. *lithographique*).

LITOGRAFIE s. **litográfie** CR 1829, 40; **litografie** CR 1829, 37, 282; AR 1830, 48, 357; GC III, 320r; CIRA, XV; CPI, pf. 3; RB, nr. 15, 3; VVP, 73; NV, 246; StDR, 163; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *lithographie*).

LITORAL adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 231. Cf. şi **litorale** s. sg. OIC, 1, 2, 3, 4; **litoral** AR 1829, 69; CR 1830, 11; TR 1854, 19; T 1856, nr. 1, 3; C, 6, 15; **ţărmural** Z 1856, nr. 2, 2, nr. 30, 4. (Cf. şi it. *litorale*, înv. *littorale*).

LITOTĂ s. (Ret.) **litotă** GC III, 319v; **litotită** GRR, 101, 125. (Cf. fr. *litote*, lat. *litotes*, *-etos*).

LIVID adj. NV, 246; ICI, 112; PIC, 132. (<fr. *livide*).

LIVIDITATE s. NV, 246. (<fr. *lividité*).

LIVRĂ s. **1.** („monedă”) **livră** DIP, 11v, 28v; DC IV, 16r; MIU, 80; GSP II, 154; BR 1829 I, 50; CR 1829, 216; AR 1837, 93; RB, nr. 28, 3; StDR, 162; DIB, 226, 284, 466; R 1857, nr. 29, 3; PD, 395. **2.** („unitate de măsură pentru greutăţi”) **libră** FDB, 76; BAR II, 203; StDR, 161; **livră** GC III, 305v; FAE, 60; AR 1837, 232; BDJE, 112; DILB I, 203; Z 1856, nr. 16, 3. (Cf. lat. *libra*, germ. *Livre*, fr. *livre*).

LIVREA s. **livre** AR 1829, 75; AR 1834, 385; RB, 208; RL, 99; **livree** sg. MBG, 7; **livree** (*straie*) AR 1837, 88; **livrea** GC III, 305v; KUB, 43; KSN, 53; KMP, 60; MCL 1838, 85; SCMI, 24; NV, 246; StDR, 162; PD, 395; **livrei** *şi găteli* KMP, 103; *în* **livrei** *scumpă* VFD, 112; **livrele** CA 1854, 129; RL, 413. (<fr. *livrée*).

LIZIBIL adj. *scrie curat şi* **cetibil** VMP, 116; **lisibil** PD, 394. (<fr. *lisible*).

LOCAL adj., adv. **1.** („în partea locului, de loc, pe loc”) *lăcuitorii* **de loc** CDG, 48r; *oameni* **de loc** NIU, 234v; **local** IIS, 19; SFT, 1; CR 1829, 112; PH, 7; CR 1830, 411; AR 1830, 97, 158, 506; GC III, 325v; TAA, 7; BFO 1833, 128; CPI, 121; AIR I, 28, 32; GG, 109; MN 1836, 43; pe la 1835 forma era frecventă; **local**, **localnic** StDR, 164; **localnic** IPS, 10; TAI, 28; DOA, 11; VPP, 69, 123; DO, 93; DGR, ded.; SBM, 6; RO, 14; BFO 1833, 61, 134; MF II, 106r; ROI2 III, 104; DAH, 72; SHI II, 121; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. **2.** (Gram.) [adverbe] **locale** SGR II, 117; IGR, 120; **de loc** MGP, 66; [pronume] **locale** CGR, 62. (Cf. lat. *localis*, germ. *lokal*, fr. *local*).

LOCAL s. **1.** („clădire, edificiu”) AR 1837, 150; BGO 1840, 205; AsE, 4; BIP, 56, 69; CA 1851, 118; SCC II, 208; CA 1854, 28; RL, 2; DILB I, 204; D 1860, 87, 99. **2.** („loc, teren”) CD, 19; BGO 1840, 76; GCB II, 217. (Cf. fr. *local*, germ. *Lokal*).

LOCALIZA vb. **localiza** DFL, 25; **localisa** PD, 396. (<fr. *localiser*).

LOCALIZARE s. **localisare** GCB II, 217.

LOCALIZAŢIE s. **localizăciune** DFL, 183 bis; **localisaţiune** RMS, 227. (<fr. *localisation*).

LOCALITATE s. **1.** („aşezare omenească, sat, oraş”) **localita** BFO 1833, 159; ROI2 III, 35; **localitet** SR, 28; **localitate** SMA, 82; BGO 1840, 195; BFO 1843, 115; MEN I, 146; ROB2, 599;

BIP, 40; FDA, 16; CA 1854, 67; RL, 45; DILB I, 204; BC, IV; CA 1857, 57; PD, 396. **2.** („poziţie, mediu, însuşire a locului") **localitate** GC III, 325v; BMN II, 3; GCB II, 217. (Cf. fr. *localité*, it. *localita*, germ. *Lokalität*).

LOCANTĂ s. **locantă** GIC, 127, 128; CPH, 10; FDA, 180; **locandă** (**tractir**) AR 1839, 249; **locandă**, **locantă** NV, 246; **locandă** SIT, 87; CA 1850, 79; RL, 35; BC, 51, 79; DCB II, 128; D 1859, 318; PD, 396. (Cf. ngr. λοκάντα, it. *locanda*, rus. трактир).

LOCANTIER s. **locandier** CA 1850, 77; RL, 35; **locantier** CA 1859, 77; **locandist** DCB II, 280; DCB III, 14. (Cf. ngr. λοκαντιέρης, it. *locandiere*).

LOCATAR s. **locatar** (*chiriaş*) BCA, 500; **locatar** SMB I, 5; **locator**, glosat *chiriaş* DIB, 374. (<fr. *locataire*).

LOCOMOTIV, -Ă Vezi *Form. term. şt.*, p. 231. Cf. şi **1.** adj. **locomotiv, -ă** GC III, 325v; RB, nr. 20, 4; DFL, 29; NV, 246; StDR, 164; PD, 396; **locomotiv** (*mişcător din loc*) AR 1839, 165; *maşini* **locumotive** CA 1861, 140. **2.** s. **locomotivă** AR 1841, 324; SCC II, 59; SSC, 100; GM 1854, 4; JA, 109; D 1859, 172; *un* **locomotiv** *trage*… CA 1856, 41. (Cf. şi fr. *locomotif*, germ. *Lokomotive*).

LOCOMOŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 231. Cf. şi **locomoţie** GC III, 325v; RL, 88; **locomociune** R 1858, 34.

LOCOTENENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **1.** (Milit.) **laitnant** LP, 15; BR 1821, 4; CC, 48; PSC, 121v; PDP, 98r; BR 1829 II, 59; AR 1837, 112; **laitenant** (*hotnogiŭ*) NB, 7; **laitenant** IRF, 75; CSM, 191; FMIL 1840, 242; **leitenant** CR 1829, 109; AR 1829, 9, 174; AR 1830, 202; GC III, 290v; KSN, 5; HAN, 10; HMN, 96; MCL 1839, 244, 651; MID I, 189, 193, 203; StDR, 160; **leitenant** (**parucic**) CR 1830, 192; SCC II, 390; CA 1859, 33, 80; APS, 6; **leitinant** BFO 1838, 57; **leitnant** CIRA, 3; AR 1837, 285 bis; **liotenant** CR 1829, 29; **lietenant** CR 1829, 41; AR 1834, 180; GG, 143; AR 1837, 347; VVP, 72; RCM, 168; **leoitenant** FTP I, 2; **lietenant**, **liutenant** GC III, 305v; **lieutenant** HP, XXVI; StDR, 162; **locotenent** (**porucic**) CLV, 144r; *ceauş sau* **locotenent** BPA, 18; **locotenant** CA 1857, 17, 24; INB 1859, 32; **locoţiitor** CR 1831, 20, 30; **locuţininte** TR 1854, 135. **2.** („cel care ţine locul") **loculţineţ** CV, 21; **locumtenent** KIT, 236, 269,

322; **locumtenens** CC, 43; **locotenend** IRV, 130v; **locuţiitor** TSVM, 14, 56, 75; GAT, 9; BAR II, 67; GG, 34, 61; RB, nr. 3, 3, nr. 24, 2; GM 1857, 37; **locoţiitor** PCB, 71, 161; CR 1829, 154; NMP, 31; CR 1830, 102, 333; SPV, X; CIRA, 55, 106; AR 1833, 25; LOA, 91; RSM, 36v; AIR I, 124; AIR II, 290; AR 1837, 172, 315; RB, nr. 4, 3, nr. 12, 2, 218; MCL 1838, 5; KCL, 49; FMIL 1840, 404; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **locoţiitor** (*locumtenens*) CA 1856, 94; **ţiitorul locului** AR 1832, 29; **locţiner** BAR II, 151; **locţiitor** BAR II, 70; EOI, 274; LG, 90; **locotenent**, **locţiitor** GC III, 329r; **liiutenant** VHP, 141; **locotenent** FMK, 2; MID I, 268; SCC II, 238; CA 1854, 81; **locoteninte** LIT, 30, 398; **locotenente** LIT, 45; **locotinent** CA 1861, 114; **leitenant**, **locoţiitor** PD, 391. (Cf. germ. *Leutnant*, rus. лейтенант, fr. *lieutenant*, it. *locotenente*, lat. *locumtenens*).

LOCOTENENŢĂ s. (Adm.) **locţiitorime** BAR II, 71; **locotenenţă** Z 1856, nr. 11, 4; D 1859, 113, 134; *caimacamie* (**locotenenţă**) Z 1856, nr. 44, 3. (Cf. lat. *locumtenentia*, it. *locotenenza*).

LOCUMTENENŢIAL adj. (Adm.) **locumtenenţial** DOB, 2, 4, 5; BRD, 11; BDC, XIV; **locumtenenţiale** MIR, f.t.; DOA, 25; TMS, 5; RA, 106; GMSP, 25; VPP, ded. (<lat. *locumtenentialis*).

LOGOGRAF s. („scriitor în proză") **logograf** VOG, 134; GC III, 323v; **logograf** (*scriitor*) CNB, 7. (Cf. ngr. λογογράφος, it. *logografo*, fr. *logographe*).

LOGOGRIF s. **1.** (Lit.) **logogrif** GC III, 323r; CA 1847, 70; NV, 247; StDR, 164; **logogrifuri** CA 1850, 103; **logogrifă** RL, 87. **2.** („cel care scrie logogrife") **logogrif** GC II, 191v. (Cf. fr. *logogriphe*, it. *logogrifo*).

LOHII s. pl. (Med.) **lochile** TVM, 372; **lohiile** CIF, 81; FMK, 113; FMIM, 173; **lohie** (*spurc*) WCP, 229. (Cf. ngr. λόχια (τα), it. *lochi*, fr. *lochies*).

LONGEVITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 31. Cf. şi **longevitate**, **longivitate**, **lungivitate** GC III, 329r, 346r; **longevitate** PD, 396; **longevitate** (*lungime de viaţă*) VI 1857, 14; **lungăvieţuire** INB 1857, 37. (Cf. fr. *longévité*, it. *longevità*).

LONGOBARZI s. pl. **longobardi** CSM, 333; MDNU, 66; AAM, 37; **longobarzi** PIU IV, 230; AIR I, 22; MID I, 44; FMIL 1847, 38.

LORD s. **lord** (*grof*) MDWS, 432; **lord** BDT, 198v; SPBA,

15, 91; BR 1821, 162; GPF, 409; CR 1829, 39; AR 1829, 51; CR 1831, 35; GC III, 329v; FEA, 103; **lord** (*boier*) BR 1829 I, 162; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **milord** TB, 65r, 170v; AIM, 2r, 12v; AAS, 3v, 4r, 5v, 39v; SPBA, 91; POC, 1r; GIC, 90; GPF, 409; AR 1829, 51; CR 1830, 122; GC IV, 57v; pe la 1830 cuvîntul era de asemenea frecvent. (Cf. fr. *lord* şi *milord*, germ. *Lord,* engl. *lord*).

LORICĂ s. („armură”) NV, 404; PIC, 40. (Cf. lat. *lorica*, it. *lorica*).

LORNIETĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 231. Cf. şi **lornietă**, **lornetă** GC III, 329v; **lornetă** AsF, 88; VFD, 50; SCC II, 209; DIB, 141; VO 1857, 2; NPT, 286; PD, 396; *binoclu* (**lornetă**) SCC I, 248; **lorgnete** R 1857, nr. 36, 4.

LORNION s. **lornoane** R 1857, nr. 36, 4; **lornioane** VO 1857, 2; D 1860, 100; **lornion** CA 1862, 118; **lorneon** PD, 396. (<fr. *lorgnon*).

LOSTĂRIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi („restaurant; hotel”) **lostărie** RMB, 16v; DAB, 59v, 140v, 158v; GIC, 69, 74; **lostărie** (*casă de găzdăluit*) MFV I, 134r. (<ngr. λοσταρία).

LOSTĂRIER s. („birtaş; hotelier”) DAB, 174r, 203r. (<ngr. λοσταριέρης).

LOT s. („măsură de greutate”) **lot** DCI II, 226; VAC, 32; ME, 675; GSP II, 145; TCB, VI; FM, 3; FMIL 1844, 333; CA 1848, 86; **loţi** DCI II, 226; CS 1802, 28; FBN, 30; **loturi** CTD II, 222; CA 1848, 87; CA 1855, 159. (<germ. *Lot*).

LOTUS s. (Bot.) **lotus** (*un fel de nufăr*) GGV, 95; **lotus** DILB IV, 202; CA 1859, 16. (Cf. fr. *lotus*, lat. *lotus*).

LOŢIONA vb. RMS, 207, 248. (fr. *lotionner*).

LOZ s. **soarte**, **sorţi** RPL, 12, 13; **loz** FMIL 1840, 175. (<germ. *Los*).

LOZINCĂ s. („parolă”) GC III, 325r; CPO, 28, 50. (<germ. *Losung*).

LUBRIC adj. („lasciv”) PD, 397. (<fr. *lubrique*).

LUBRICITATE s. **lubricitate** RMS, 337; **lubrucitate** [?] CEF, 93. (<fr. *lubricité*).

LUCERNĂ s. („un fel de lampă, felinar”) PFM, 105; AVP, 14. (Cf. it. *lucerna*, lat. *lucerna*).

LUCID adj. („lucios, luminos; conştient”) GC, 6, 74; BDJE,

11; NV, 247; BCD, 155; StFE, 93; PD, 397. (Cf. fr. *lucide*, lat. *lucidus*).

LUCIDITATE s. („luminozitate; limpezime, claritate”) NV, 247; D 1860, 281; PD, 397. (Cf. fr. *lucidité*, lat. *luciditas*).

LUCRATIV adj. („care aduce cîştig”) KDP, 38; SSC, 11; KOS, XIV; LIT, 228; C, 7. (<fr. *lucratif*).

LUGUBRU adj. **lugubăr** CV, 38; **luguber**, **lugubru** NV, 248; **lugubru** BC, 77; ICI, 45, 134; AVP, 14; CA 1857, 111; PIC, 9; PD, 397. (Cf. fr. *lugubre*, lat. *lugubris*).

LUNAR adj. („propriu lunii”) **lunesc** BD I, 650; **lunar** GC III, 344v; BAR II, 181; GG, 79, 93; SHI, XV; VVP, 74; GLC, 39; NV, 248; BMN II, 91; CA 1856, IV; LIT, 90. (Cf. fr. *lunaire*, lat. *lunaris*).

LUNETĂ s. GC III, 344v; AF, 50, 196; NV, 248; PEG, 183; PFM, 474; R 1857, nr. 33, 4; DCB IV, 25; PD, 397. (<fr. *lunette*).

LUPANAR s. **lupănar** (*casă de votrie*) GLC, 72; **lupanar** DILB I, 204. (<fr. *lupanar*).

LUPĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 231-232. Cf. şi **glaja cea mă-ritoare** HPP, 20; **lupă** MEN I, 193; SIT, ded. 2; CA 1848, 31.

LUSTRĂ s. („lampă de iluminat, cu braţe”) **lustri** pl. AR 1837, 42; LIT, 223; **lustruri** AR 1837, 223. (<fr. *lustre*).

LUSTRIN s. (Text.) *materii numite* **lustrine** BFO 1843, 190. (Cf. fr. *lustrine*, germ. *Lustrin*).

LUSTRU[1] s. („luciu, strălucire”). Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi BDL II, 586v; FTP IV, 88; GC III, 343r; AIR I, 41; AS, 30; VVP, 74; FMIL 1840, 103; HP, 68; HMV I, 63; MEN I, 77; FMIL 1847, 65; CA 1851, 23; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *lustre*, lat. *lustrum*, it. *lustro*).

LUSTRU[2] s. (Antic. rom., „perioadă cinci ani”) **lustrum** BD I, 656; **lustru** PIU II, 11; BAR II, 9; CA 1854, XX; DILB II, 231; **lustră** GC III, 350v; **lustre** CA 1854, XX; **lustri** VO 1857, 9. (Cf. lat. *lustrum*, fr. *lustre*).

LUSTRUI vb. **lustra**, **lustrui** BDL II, 586v; GC III, 343r, 350v; **lustra** CA 1850, 81; **lustrui** SPB, 231. (Cf. lat. *lustrare*, fr. *lustrer*).

LUSTRUIT adj. **lustrat** SMB I, 26; BIN, 126.

LUTERAN s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **luteran** OCF, 4; TD I, 443; MIB, 48; BR 1821, 156, 162; SPBA, 18; KIT,

30; CSM, 51; LB, 364; PIU III, 113; PIU IV, 18; PAGR, 10; GC III, 351r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **liuteran** SG, 90; **lute-rean** VVP, 74; **luterian** NV, 248; **luternănesc** GSP I, 16; GSP II, 32; CC, 50; **luteranesc** BDC, 127.

LUTERANISM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 70. Cf. şi **luterănie** MIB, 60; **luterizm** PIU IV, 17, 112; **luteranizm** PIU IV, 107; **lu-teranism** GC III, 350v; EGI, 53; SHI II, 121; FGE, 48; VVP, 74; PD, 397. (Cf. fr. *luthéranisme*).

LUTRĂ s. (Zool.) **lutra** (*loutre*, *Otter*) BIN, 261. (Cf. fr. *loutre*, lat. *lutra*).

LUXURIANT adj. **lusuriant** DILB IV, 202; **luxuriant** PD, 397. (Cf. fr. *luxuriant*, it. *lussuriante*).

LUXURIE s. HFP, 230; SHI II, 5; PD, 397. (Cf. lat. *luxuria*, it. *lussuria*).

LUXURIOS adj. **luxurios** SIC, 60; SGR II, 150, 152; SHI I, 51; SHI II, 11; HMV I, 17, 128; StDR, 164; CEF, 105; CA 1857, 5; PD, 397; **luxuros** RL, 168. (Cf. lat. *luxuriosus*, fr. *luxurieux*).

M

MACAROANĂ s. (Culin.) **macaroane** AR 1830, 170; GC IV, 8v; BFO 1843, 141; DRB, 2, 3, 202, 272; NPT, 260; **macaroană** PBV, 255. (Cf. ngr. μακαρόνια (τὰ), fr. *macaroni*).

MACARONIC adj. (Versif.) **macaroníc** GC IV, 9r; **macaro-nic** PD, 400. (<fr. *macaronique*).

MACERAŢIE s. **maceraţiune** RMS, 160. (<fr. *macération*).

MACHIVELIC adj. **machiavelíc**, **machiavelicesc** GC IV, 9r; *sistema* [...] **mahiavelică** (*înşălătoare*) AR 1837, 63; **machiavelic** SMR I, 117; KDP, 89; NV, 248; NPT, 292; PD, 400. (Cf. fr. *ma-chiavélique,* it. *machiavellico*).

MACHIAVELISM s. **mahiavelism** HFP, 53; CA 1851, 53; CA 1857, 114; **mahiavelizm** CA 1853, 43; **machiavelism** GC IV, 9r; NV, 248; CA 1850, 67; StDR, 166; AAR, 31; R 1858, 227; PD, 401. (Cf. fr. *machiavélisme*, it. *machiavellismo*).

MACHIAVELIST s. **mahiavelist** HFP, 53; **machiavelist** GC IV, 9r; NV, 248; PD, 401. (<fr. *machiavéliste*).

MACRA s. (Ortogr., Versif.) **macra**, *dungă lungă* EBG, 15v, cf. şi 19v; GRA, 10v; **macra** GAP, 45v. (<ngr. μακρά).

MACROB s. **macrovii** (*cei cu viaţă îndelungată*) HFP, 239. (Cf. ngr. μακρόβιος, fr. *macrobe*).

MACROCOSM s. *lumea* [...], *organismul cel mare* (**macrocosmul**) BMN II, 3; **macrocosm** PD, 401. (<fr. *macrocosme*).

MACULA vb. („a păta, a murdări") **maculi** BD II, 3; **macula** NV, 249; LS, 63, 115; SMB II, 525; AVP, 14; PD, 402. (Cf. lat. *maculare*, fr. *maculer*).

MACULATOR **1**. adj. („care pătează") PD, 402. **2.** s. („caiet de însemmnări, de ciorne" BD II, 3; PD, 402. (Cf. lat. *maculatorium*).

MACULATURĂ s. („pată; hîrtie de calitate proastă sau murdară") NV, 249; StDR, 166; PBV, 235; PD, 402. (Cf. fr. *maculature*, germ. *Makulatur*).

MADERĂ s. („vin de Madera") DRB, 294; GM 1854, 237. (<fr. *madère*).

MADONĂ s. **1**. („Maica Domnului şi pictura sau sculptura care o reprezintă"; fig.) **madonă** GC IV, 32r; BPB, 72; AAR, 50; CA 1854, 94; RL, 37; PD, 398; **madoană** NV, 249; StDR, 165. **2**. („doamna mea") **madoană** StDR, 165. (Cf. fr. *madone*, it. *madonna*).

MADRAS s. („ţesătură de mătase şi bumbac") **madras** VVP, 75; **madrasă** SCC II, 203. (<fr. *madras*).

MADRIGAL s. (Lit., Muz.) **madrigală** GC IV, 32r; **madrigal** GPE, 48; MPG, 24, 25; MPE, II; DE I, 14, 314; NV, 249; StDR, 166; RL, 127; DIB, 256; PD, 398; **madrigal** (*compliment în versuri*) RL, 40. (Cf. fr. *madrigal*, germ. *Madrigal*, it. *madrigale*).

MAESTRU s. **1**. („maistru, meşter") **maistri** DC IV, 265r; **maestru** SPBA, 13, 76, 91; **maiestru** BD II, 6; CMI, 163. **2**. („artist sau scriitor care excelează în arta sa; şef, conducător"; fig.); **maestrul** *ţărămoniei* CDG, 40r; **măiestru** LB, 369; BAR I, 91; VVP, 83; **maestru** MEN I, 6; AAR, 3; RL, 123; CMI, 126; LIT, 29, 221; GCB II, 217. **3**. (Comerc.) **maestru** NPC, 1; PDC, 29; BEC, 34; **maestru** *sau catastihul cel mare* JDS II, 438 (Cf. it. *maestro*, fr. *maestro*, germ. *Maestro*).

MAGAZIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. şi **magazie** NIU, 298v; NID II, 44r; CISG, 113; SPBA, 57, MFV I, 35r, 61v; CSM, 63; OFR, 93; GIC, 215; PIU IV, 63; POS, 31; CR 1829, 299; AR

1829, 175; CR 1830, 13; AR 1830, 357; GC IV, 6r; pe la 1830 forma era frecventă; **magaza** CIRA, 353; BFO 1833, 38, 75; AR 1837, 52, 218 bis; ROI2 V, 4; CMV, 43. (Cf. ngr. μαγαζί, tc. *mağaza*).

MAGAZIN s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. şi **1**. („magazie, depozit, prăvălie”) **magazin** RDN, 5; CP II, 110; FLG, 10; CL II, 55; LP, 7; IRF, 10, 39, 41; GSP I, 162; VPB, 12; CB 1816, 61; BDL III, 597r; TSVM, 13; AR 1829, 106, 119; AR 1830, 36; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **măgăzin** DOA, 39; FTM, 78; MBV, 26; BR 1829 II, RIP I, 78. **2**. („stup sistematic”) **magaţin** TCA, VII, 47. **3**. („publicaţia periodică”) **măgăzin** FL, 9, 32; **magazin** MID I, f.t.; StDR, 165. (Cf. lat. *magazinum*, germ. *Magazin*, fr. *magasin*, it. *magazzino*).

MAGAZINAJ s. **magazinagiŭ** GC IV, 5v; **magazinaş** NPC, 71. (Cf. fr. *magasinage*, it. *magazzinaggio*).

MAGAZINER s. **magazier** CR 1830, 313; GC IV, 6r; VVP, BPA, 82; ROB2, 649, 653; *jigniceri sau* **magazieri** BPA, 22; *captinarm* (**magazier**) ROB2, 630; **magazioner** AR 1832, 140; **magaziner** NPC, 7; VO 1857, 2. (Cf. fr. *magasinier*, germ. *Magaziner*).

MAGISTRATUAL adj. (Adm.) **maghistratualicesc** MIU, 250; **maghistratualnic** DOA, 24, 26; BAR I, 51; **maghistratual** BRI, f.t.; BD II, 5; ICC, 10; BR 1829 I, 21; BAR I, 51, 237; BS, 1r; FMIL 1844, 153. (Cf. lat. *magistratualis*).

MAGNET s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 232. Cf. şi **magnit** OC I, 46v; GN, 306v; MTT, 3r, 38r; DC II, 36r; VIO I, 58v; GCA, 16, 28, 48; **mágnet** VEI, 77v; **magnet** MTT, 162v; CDG, 29r; DC III, 32v; GCA I, 5r.

MAGNETIZAT adj. **magnetuit** AR 1837, 266; **magnetisit** GC IV, 5r; RBT I, 32; **magnetisat** BDJE, 81.

MAGNEZIAN adj. *calcaruri* **magneziene** CEG, 72. (<fr. *magnésien*).

MAGNEZIC adj. *silicat* **magnezic** CEG, 28. (<fr. *magnésique*).

MAGNEZIE s. **magnesie** SIN, 28, 31, 35; CIF, 141; EAM, 26; FBE, 99v; EPD, 500; NV, 250; TCC, 17r; PD, 399; **magnisie** POS, 215; **magnezie** AR 1830, 189; VA, 11; PAB, 7; AR 1837, 300; ROI2 VI, 18; CIN, 347, 391; FDA, 113; SSC, 33; PBV, 234;

CA 1862, 24; **magnizie** AR 1830, 189. (Cf. lat. *magnesia*, fr. *magnésie*, ngr. μαγνέζια şi μαγνησία).

MAGNEZIU s. **magneziu** *sau mangan* FMIL 1840, 123. (Cf. germ. *Magnesium*, fr. *magnésium*).

MAGNEZIT s. **magnezit** CIN, 365; **magnezitul** (*spuma de mare*) CEG, 32. (Cf. germ. *Magnesit*, fr. *magnésite*).

MAHOMEDAN adj., s. *lăcuitorii sînt* **moameţi** GN, 299r; **moametean** TRT, 6v; DIP, 20v; **moameteni** CDG, 7r; DIP, 15r; CSM, 22; TPE, 28v; **moamiteni** GN, 297r; CDG, 25v; DIP, 6r; **moametan** VIO I, 4v; 5v, 11r, 13v, 14r; PIU I, 23; HFP, 11, 100; AR 1829, 237; CR 1830, 152; SHI II, 93, 123; **moameticesc** VIO I, 4r; **muameteni** DC II, 44r, 158v; DC IV, 21r, 23r, 83r, 114r, 124r; **muamiteni** DC III, 127r, 185v; **muametesc** DC IV, 78r; **muametenesc** DC II, 37v; DC IV, 58v, 104r; **muamitenesc** DC III, 185v; **mehmeteni** GN, 189v, 299r, 302r; **mahmeteni** GN, 185v; **mohametean** OC I, 54v; **mahometeni** OC II, 21r; PTR, 1; PI, 1, PI, 1; **muhametani** HOG, 33; GSP II, 22; **muhamiteni** HOG, 34; **muhameticesc** NIU, 49v, 295r; **muhametenesc** NIU, 182r; **muhametinesc** NIU, 223r, 248r, 249r; **mahometanicesc** OMT, 7; **mahometan** SPBA, 89; BR 1821, 163; PAGR, 10; AIR II, 46; RB, nr. 6, 1, 210; VVP, 76; VL, 53r; **mahomedan** LB, 368; MF I, 41r; **maometean** GC IV, 6r; **moametan** AR 1837, 234; ASI, 23; **mohamedan** FMIL 1844, 34; PBV, 239; **mohametan**, **mahumedan** GLC, XVIII, 32. (Cf. gr. μωαμεθανικός, it. *maomettano*, fr. *mahometan*, germ. *Mohammedaner* şi *mohammedanisch*).

MAHOMEDANISM s. **moametismos** DIP, 5v; **moametism** VIO I, 44v; **muhamedanism** TD I, 84; **mahometism** PAGR, 10; EGI, 53; VVP, 76; DL, 19; PBV, 239; **moametizm** PIU IV, 196; **maometism** GC IV, 5v; **moametanism** AR 1829, 237; GG, 146; SHI II, 93, 93; **mahometanismós** TPE, 5v; **mahometanism** FMIL 1844, 353; **maomedanism** LMG, 103. (Cf. gr. μωαμεθανισμός, germ. *Mohammedanismus*, fr. *mahométanisme* şi *mahométisme*, it. *maomettanismo*).

MAIESTATE s. Vezi *Împrumut. I,* p. 71. Cf. şi **1**. („titlu dat unui suveran; autoritate, mărie”; fig.) **maiestat** CP I, 47; **maiestate** SEC, 150; CP I, 49; TAI, 8; MIA, 20; MPI, 5; DO, 7; DGR, ded., 15; ILT, 3; BD II, 6; BRD, 92; MSS, 4; MBV, 38, 45; BR 1829 I, 32, 33; AR 1829, 5; BAR II, 11; pe la 1835 cuvîntul era

frecvent; **magestate** GC IV, 32r; **majestate** GRN II, 18; NV, 250; PD, 400. **2**. („grandoare, măreţie, prestanţă, solemnitate”) **maiestate** BDL III, 598r; FTM, 94; BD II, 6; BRD, 11; AR 1830, 220 bis; FTP II, 124; BAR I, 135; AR 1837, 218; **majestate** AR 1837; 173; GPG2, 5; INB 1859, 30; **magistate** EOI, 156. (Cf. lat. *majestas*, germ. *Majestät*, fr. *majesté*, it. înv. *magestate*).

MAIESTUOS adj. **maiestos** FTM, 4, 9, 32, 41; AR 1830, 87; AR 1832, 119; PS, 58; LMS, 26, 38; SIT, 255; PCI, 86, 126; CA 1852, 22, 101; CA 1853, 10; SCC II, 92, 293; forma era frecventă pînă la 1860; **maiestuos** BDL III, 598r; BD II, 6; CA 1847, 49; BCP, 81; CA 1855, 139; **maiestos**, **maiestuos** StDR, 166; **magestuos** GC IV, 32r; SCC I, 214; **magestios** CA 1852, 4; **majestuos** NV, 250; PD, 400; **majestos** INB 1857, 33; INB 1859, 21, 22; **maiestaticesc** SIU, 48v; TCA, 11; **maiestetic** CR 1830, 238; **maiestatic** BAR II, 193; **majestatic** BMN II, 61. (Cf. it. *maestozo*, fr. *majestueux*, germ. *majestätisch*).

MAIOR s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I,* p. 71. Cf. şi **maior** CDG, 52r; IRF, 21, 55, 65; RA, 27; JNA, 17; KUP, 1v, 3r, 16r; BDL III, 598v; AR 1829, 9, 10, 26; CR 1829, 188; CIRA, 279; BAR I, 229; RO, 7; GG, 142; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **maior** *sau* **magior** *şî* **major** GC IV, 4r; **máior** ESI, 109; **major** CR 1829, 83, 127, 140; CR 1830, 404; **major**, **maior** StDR, 166. (Cf. germ. *Major*, rus. майор, fr. *major*).

MAIOREN adj. („major”) **maioren** BAR I, 184; FMIL 1840, 60; SIM, 234; StDR, 166; **maiorin** CA 1853, XLIII; **maioren** (*vîrsnic*) BCD, 94; *vîrstnici* (**maioreni**) AML, 28. (Cf. germ. *majorenn*, lat. *maiorennis*).

MAIORENITATE s. („majorat”) **maiorinita** (*vîrstnicie*) AR 1832, 328. (<germ. *Majorennität*).

MAIER s. (Adm., „primar”) **mer** GC IV, 35; **mair** MN 1836, 22; MEN II, 120; NV, 250; DIB, 6; PD, 400. (<fr. *maire*).

MAIREASĂ s. („soţie de primar”) NV, 250. (<fr. *mairesse*).

MAIRIE s. (Adm., „primărie”) **mairie** NV, 250; PLB, 28; PD, 400; **merie** T 1857, nr. 11, 3.

MAIS s. (Bot.) **mais** (*păpuşoi*) AR 1829, 44; AR 1835, 41; AR 1837; 197; FGGN, 148. (Cf. fr. *mais*, germ. *Mais*).

MAISTRU s. **1**. („meşter, meseriaş”) **maistor** DCM, 192; ESI, 27, 28; HO, 53; OCE, pf.; DOA, 4; TF, 197; MPI, 123; VPP, pf.;

LPT, 104; CTT, 31, 146; **mastor** HPP, 72; FTM, 77; **mastur** FTM, 224; **maister** DOA, 5; AA, 10; ASH, 22; FMIL 1847, 124; **maistăr** GSP II, 156; **maistru** SIT, 110; StDR, 166; RL, 107; CA 1861, 88. **2**. („artist, maestru”) **maistor** CTT, 59; **maistri** AR 1837; 70; CA 1855, 112; **maister** PBM, XXIII; PIC, 124, 125. **3**. („titlu ierarhic în anumite organizaţii militare, politice, religioase”) **maistru** DC I, 137v; CA 1850, 39. **4.** („persoană care instruieşte pe cineva”) **maistăr** FBN, 52; BPN I, 106; **maister** BIP, 79; **maister** (*învăţă-tor*) RMS, 341. (Cf. germ. *Meister*, scr. *majstor*, ngr. μάστορας, μάστορης).

MAJORDOM s. (Adm.) **maiorul domei** SHI II, 157; **major-dom** NV, 250; PD, 400; **maiordom** SMB I, 78, 127; GM 1854, 217. (Cf. fr. *majordome*, germ. *Majordom*).

MAJUSCULĂ adj., s. **maiusculă** SGR I, 3, 222; StDR, 166; **majusculă** NV, 251; PD, 400. (Cf. fr. *majuscule*, lat. *maiuscula*).

MALADIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 232. Cf. şi **malatie** BDJE, 102; AVP, 14; **maladie** LS, 38; SMB I, 110; ICI, 113; AVP, 14; PD, 402. (Cf. it. *malattia* şi *malatia*, fr. *maladie*).

MALADIV adj. **maladiv** SIT, 93; NV, 251; SMB II, 352; PD, 402; **malativă**, *bolnăvicioasă* AVP, 14. (<fr. *malatif*, cf. it. *ma-lattia*).

MALAHIT s. (Mineral.) **malahit** CIN, 416, 418; **malahită** AR 1837, 223; **malahit** (*malachite*) BIN, 51. (Cf. germ. *Malachit*, fr. *malachite*).

MALAXA vb. *a* **malaxa** (*a frământa*) CEF, 136. (<fr. *mala-xer*).

MALEDICŢIE s. **maledicţie** GC IV, 9v; NV, 251; SCC II, 345; ICI, 138; PD, 402; **maledicţiune** DILB III, 219; AVP, 14. (<fr. *malédiction*).

MALEOL s. („butaş”) **malléol** *adecă ciocănuţ* [...], **malléol** (*ciocănel*) MVV, 12; **maleol** BCA, 267. (Cf. lat. *malleolus*, it. *malleolo*).

MALEOLAR adj. (Anat.) *ligamentul* **maleoler** KMA, 153. (<fr. *malléolaire*).

MALEZICE vb. *ne detestăm şi ne* **malezicem** DFL, 66.

MALIŢIE s. **malicie** SMB I, 60, 188; **maliţie** CEF, 41; PD, 402. (Cf. fr. *malice*, it. *malizia*, lat. *malitia*).

MALIŢIOS TF, 280; AML, 85, 93, 101; **malicios** BDJE, 68;

SMB I, 60, 159, 191. (Cf. lat. *malitiosus*, germ. *maliziös,* fr. *malicieux*).

MALŢ s. **malţ** FMIL 1844, 55; BCA, 614. (<germ. *Malz*).

MALVACEE s. pl. (Bot.) **malvaceele** (*nalbele*) BIN, 188. (<fr. *malvacées*).

MAMAR adj. (Anat.) *tumori* **mamale** TCC, 64r; **mamer** PAD, 158. (Cf. fr. *mammaire*, it. *mammali*).

MAMELON s. (Georg.) LIT, 297; CEG, 39. (<fr. *mamelon*).

MAMELUC s. **mămăluc** IRF, 13, 52; **mamaluc** GSP II, 6; BPN II, 336; PIU III, 221; PIU IV, 138; **mameluc** TSVM, 14; AR 1829, 196; GC IV, 12r; AR 1837, 95; RB, 339; AR 1843, 365; PD, 403. (Cf. lat. *mammalucus*, germ. *Mameluk*, fr. *mamelouk*).

MAMILAR adj. („în formă de mamelon") **mamiler** KMA, 103, 478. (<fr. *mamillaire*).

MAMUT s. (Paleont.) AR 1830, 357; AR 1834, 88; CIN, 468; AR 1837, 178; FL, 20; StDR, 167; BMN II, 17; BIN, 293; DCB IV, 131; CEG, 88; INB 1859, 10. (Cf. fr. *mammouth*, germ. *Mammut*).

MANDARIN s. („înalt funcţionar în vechea China") **mandarin** IE, 119; MIU, 78; AZ, 1v, 32v; MCB, 10; VMG, 7; AR 1830, 166; GC IV, 12; AR 1831, 61; AsF, 89; StDR, 167; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **manderin** GSP I, 166; BPN I, 56. (Cf. fr. *mandarin*, germ. *Mandarin*).

MANDANELĂ s. („bandă, la masa de biliard") GC IV, 12v; VVP, 76; PEG, 159; PBV, 236.

MANDAT s. **1**. (Jur.., Comerc., Adm.) **mandat** SCS, 5; GC IV, 12v; KDP, 24; NV, 251; StDR, 167; CA 1853, XX; SCC I, 299; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **mandat** (*poruncă*) BRD, 84; IGR, 208; **vechilat** *sau* **mandat** BCD, 363. (Cf. fr. *mandat*, germ. *Mandat*).

MANDATAR s. („împuternicit, delegat") GC IV, 12v; RL, 330; VO 1857, 7, 13; C, 13; SPB, 275; CA 1862, 128. (Cf. fr. *mandataire*, lat. *mandatarius*).

MANDATOR s. **mandatoriul** *este acela care dă altuia o putere...* SCS, 6; **mandátor**, **mandatofor** GC IV, 13r; **mandator** DIB, 578; R 1857, nr. 2, 2; BEC, 7; PD, 403. (Cf. lat. *mandator*, it. *mandatore*, ngr. μαντατοφόρος).

MANDRIL s. (Zool.) **mandril** (*soi de maimuţă*) CIN, 20;

mandril StIN, 74. (Cf. germ. *Mandrill*, fr. *mandrill*).

MANECHIN s. NV, 252; ASLI, 149; PD, 404. (<fr. *mannequin*).

MANEVRA vb. **1**. (Milit.) **manevrui** IRF, 36, 45; AR 1837, 102; **manevri** IRF, 40; **manovra** NV, 252; **manevra** GM 1854, 308; RL, 131; CA 1856, 86; PD, 405. **2**. („despre nave, maşini, a executa anumite mişcări") **manevri** AR 1829, 126; **manovra** NV, 252; **manevra** TR 1854, 181; LIT, 151; PD, 405. **3**. („a folosi mijloace îndemînatice pentru a atinge scopul propus") **manevra** SCC I, VII; PD, 405. **4**. („a mînui o armă") **manevra** PCI, 183, 185; CA 1859, 71. (Cf. germ. *manövrieren*, fr. *manoeuvrer*, it. *manovrare*).

MANEVRAŢIE s. (Milt.) NB, 37.

MANEVRĂ s. **1**. (Milit.) **manevre** pl. IRF, 45; NB, 25; AR 1829, 171; CR 1830, 264; AR 1830, 533; BAR II, 165; AR 1834, 210; NAP, 14; RB, nr. 18,3, 218; CA 1850, 67; ROM, 177; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **manevrele** (*mişcările oştineşti*) AR 1832, 65; **manevre** (*mustre*) *militare* AR 1837, 111; **manevruri** IRF, 45; CR 1829, 155; **manoevruri** IRV, 69v, 156r; **manevru** AR 1833, 20; **manevră** GC IV, 12r; AR 1837, 156; FMIL 1840, 48; StDR, 167; PD, 405; **manevră** (*muştră*) AR 1834, 147; **manevr** AR 1837, 142; **manovru** NV, 252. **2.** (Nav.) **manevre** BPN II, 193; AR 1829, 115; SD 1855, 3; **manevrurile** (*mişcările*) *ce barca* [...] *făcea* CR 1829, 113; **manevruri** CR 1829, 197; SPV, 173; **manevră** MRC, 37; GC IV, 12r; LIT, 151; **manovru** NV, 252; **maniovră** SCC I, 222. **3**. („maşinaţie, viclenie, tertip") **manevră** AR 1830, 479; RB, nr. 7,3; nr. 10, 1; NPC, XVI; VN, 10; StDR, 167; CA 1862, 72. (Cf. fr. *manoeuvre*, germ. *Manöver*, rus. манёвр, it. *manovra*).

MANGAN s. (Chim.) **mangan** VA, 11; CIN, 404, 444, 448, 450; StIN, 14. (<germ. *Mangan*).

MANGANAT s. (Chim.) PFHM I, 96. (<fr. *manganate*).

MANGANEZ s. („mangan") **magganez** PH, 6; AR 1830, 434; **maganez** PH, 6; AR 1830, 434; **manganez** PH, 6; TAA, 19; **manganes** PFHM I, 4; BIN, 56. (Cf. fr. *manganèse*, it. *manganese*, ngr. μαγγανήσιον).

MANGANIC adj. CEG, 41, 78. (fr. *manganique*).

MANI s. pl. (Antic. rom.) *zeii* **mani** BAR I, 128; **manile** (*du-*

hul) *lui Esop* AsFA, XX; **mane** StDR, 167. (Cf. lat. *manes*, fr. *mânes*).

MANIA vb. **1**. („a mînui") SIT, 103, 225; NV, 251; RL, 382; GCB II, 217; R 1857, nr. 29, 4; PIC, 34. **2**. („a conduce, a dirija") NV, 251; CEF, 117; GCB II, 217. (<fr. *manier*).

MANIABIL adj. NV, 251. (<fr. *maniable*).

MANIAC adj., s. (Med.) **maniac** NV, 251; BIF, 12; PBV, 236; PD, 403; **manios** AML, 102, 103. (Cf. fr. *maniaque*, it. *maniaco*).

MANIARE s. RL, 130; GCB II, 217.

MANIERIST adj., s. PD, 404. (<fr. *maniériste*).

MANIHEISM s. (Filoz., Relig.) **manihaismós** HFP, 11; **manihaism** HFP, 36; **maniheism** DFL, 137, 183. (Cf. ngr. μανιχαϊσμός, fr. *manichéisme*).

MANIHEU s. *eresul* **maniheilor** APC, 405r. (<ngr. μανιχαῖος).

MANIOC s. (Bot.) **manioc** GIA I, 43; SPV, 69; **manioc, manioca** GC IV, 12r. (Cf. fr. *manioc*, it. *manioca*).

MANIPUL s. (Antic. rom., „subunitate militară" BAR II, 134, 142, 148, 166. (<lat. *manipulus*).

MANIPULA vb. RMS, 139, 585; PBV, 236; PD, 404. (<fr. *manipuler*).

MANIPULANT s. FMIL 1844, 148, 168. (<germ. *Manipulant*).

MANIPULARE s. PBV, 236; R 1858, 23.

MANIPULATOR s. („instrument cu care se manipulează") D 1859, an II, 11; PD, 404. (<fr. *manipulateur*).

MANIPULAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 232. Cf. şi **manipulaţie** MIM, 43; AR 1830, 205; SR, 26; FL, 4; FMIL 1844, 146, 330; RL, 90; WCP, 157; PBV, 236; PD, 404.

MANIŞCĂ s. (Vestim.) MPG, 13; VFD, 62. (<rus. манищка).

MANOMETRIC adj. *vasul* **manometric** PFM, 181. (<fr. *manométrique*).

MANOMETRU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **manometr**, **manoscop** GC IV, 12r; **manometrul** *cu două braţe* PFM, 80; **manometru**, **manoscop** PD, 405. (Cf. şi fr. *manoscope*).

MANOPERĂ s. **1**. („maşinaţie, uneltire; procedeu, metodă") BCB, 10; SMB I, 41; VO 1857, 4; BEC, 414; D 1860, 91, 101. **2**. („mişcare, lucrare, acţionare cu mîna, manevră"; Nav., Milit.)

DIB, 272; DILB IV, 202; DCB I, 7, 10; DCB II, 73; PD, 405. (Cf. lat. *manopera*, fr. *manoeuvre*, it. *manovra*).

MANSARDĂ s. **manzardă** CD, 33; **mansardă** DIB, 227; R 1857, nr. 30, 2. (Cf. fr. *mansarde*, germ. *Mansarde*).

MANŞETĂ s. (Vestim.) **manjetă** MG I, 158; **mangetă**, **mangeturi, mangete** GC IV, 10v; **mangetă**, **mangetură** PBV, 236. (Cf. fr. *manchette*, germ. *Manschette*, rus. манжета).

MANTĂ s. (Vestim., „mantie”) **mant** FTM, 9, 262; **mantă** FTM, 92; CR 1830, 162; BM, 48; AS, 19, 32; RNA, 3; KMP, 139; BPA, 11; BDJE, 139; ASI, 9; BP, 214; AF, 32; PS, 1; CMI, 69, 74, 194; SAI, 81; PIC, 79; BBR, 22. (Cf. fr. *mante*, it. *manto*).

MANTELĂ s. (Vestim.) **mantel** PAFR, 24; FL, 31; VVP, 76; DFL, 159; SIM, 16; TR 1854, 156; PD, 405; **mantelă** GC IV, 10v; RO, 28; AsP, 40; RB, 279; MCL 1838, 44; MAR, 37; SMR I, 121; FMIL 1847, 114; BP, 104; AF, 27; SIT, 65, 203; SIM, 126; RMS, 66; pe la 1850 forma era frecventă; **mantele** pl. CR 1830, 151; TAA, 29; MCL 1839, 402; **mantilă** GC IV, 12r; BDJE, 141; BP, 118, 196; StDR, 168; GM 1854, 120; CMI, 114; BC, 51. (Cf. germ. *Mentel*, it. *mantello* şi *mantella*, fr. *mantille*).

MANTELETĂ s. *un* **mantalet** *scurt* GIA II, 13v; **manteletă** DIB, 533. (Cf. fr. *mantelet*, it. *mantelleta*).

MANUDUCERE s. **ducere de mînă** DMA, f.t.; DMC, f.t.; ICD, 10; **ducere de mînă** *sau povăţuire* DAE, f.t.; **manuducere** OMT, ded.; BDC, 164; CTT, 169; SIM, XIV, 52; **manuducere**, **mînoducere** StDR, 168. (Cf. lat. *manuducere* şi *manuductio*).

MANUDUCTOR s., adj. („povăţuitor, îndrumător”) **manuductor** *pentru învăţătorii sholasticeşti* MPI, f.t.; **manuductor** DO, 73; **manuductor** (*povăţuitor*) LPT, 71; *îndreptării cei* **manuducătoare** *a învăţetoriului* DO, 38; **manuducător** BDC, 94; *o compunere* **mîno-ducătoare** CIN, 1; *cel mai* bun **mînŭ-ductoriŭ** *pentru orice profesor* CDR, II. (<lat. *manuductor*).

MANUFACT s. („obiect manufacturat”) **manufact** DGR, 58; BDC, 170; RB, 392; BG, 35; 44; **manufapt** PSC, 118r; RL, 271. (Cf. lat. *manufactus*, germ. *Manufakt*).

MANUFACTOR s. („producător de obiecte manufacturate”) DSM, 17; DSM2, 19; TG, 29; Prop, 82; BCD, 256; SCC I, 16; Z 1856, nr. 7, 2; BEC, XVI.

MANUFACTORIE s. („atelierul, localul unde se produc

obiecte manufacturate") SCC, 16, 158, 168.

MANUFACTUAR adj. *industrie* **manufactuară** SSC, XI, 72, 79; *centrurile* **manufactuarie** SSC, 98.

MANUFACTURA vb. SSC, 110. (<fr. *manufacturer*).

MANUFACTURAT adj. *producte* **manufacturate** MN 1836, 67, cf. şi 56; Z 1856, nr. 13, 3; SSC, 98. (Cf. fr. *manufacturé*).

MANUFACTURĂ s. **lucruri de mîini** (**mînă**) IEI, 9v, 34; **manifaturi** DC IV, 205r; AR 1830, 197; **manufactură** ISF, 2; ISI, 23; DOA, 37; GSP I, 12; MPI, 26; VPP, 336, 337; KIT, 390; MFV II, 43v; CR 1829, 200; AR 1829, 115; AR 1830, 375 BDC, 170; CPI, 100; CTT, 144; EGI, 48; VDA, 6; pe la 1835 forma era frecventă; **manifatură**, **manufactură** GC IV, 156v; **manufácturi** AA, 10; CR 1829, 69; ROB, 102; **manufăptură** AR 1829, 48; AR 1830, 356; CIRA, 245; ROI2 VI, 20; SHI II, 191; IL 1840, 83; RIP I, 122; IVA, 3; ICG, 192; CA 1852, 96; CA 1854, 65; CA 1855, 96; CA 1856, 72; Z 1856, nr. 21, 4; VMP, 190; **manofactură** SPV, XV; **mînofăpturi** SHI II, 6, 22; **mînufăpturi** AR 1829, 47; **mînu-făpturi** RSM, 11v; CIRA, 116, 191; AR 1837, 10; BFO 1838, 108; **mînufăptură** SSC, 8; **manufăcturi** AR 1829, 258; CA 1856, 11; **mînăfăpturi** RIP I, 64; FMIL 1844, 95; **mînă-făptură** AsE, 12; **manifacturi** BR 1829 II, 52; CIRA, 27; **manifactură** BGO 1840, 239; SMR II, 28; **manufaturi** AR 1830, 51; **manifăpturi** AR 1830, 166; **manufaptură** CPI, 218; **manufapturi** AR 1837, 201; FMIL 1840, 270; CA 1858, 31; **manufactură**, **mînufăptură** StDR, 168. (Cf. lat. *manufactura*, germ. *Manufaktur*, fr. *manufacture*, it. *manifattura*, *manifatto* şi *manofatto*).

MANUFACTURIAL adj. *industrie* **manufacturială** MN 1836, 66; IVA, 10; AR 1845, 145; RL, 32; *producte* **manufacturiale** MID I, 198; *industrie* **manufacturală** FMIL 1847, 52; *plăsmuire* **manufacturale** CA 1858, 31; *industrie* **manufapturală** RL, 257, 271.

MANUFACTURIER s. **manufacturier** NV, 252; CA 1856, 12, 13; **manufacturar** PD, 405. (Cf. fr. *manufacturier*).

MANUFACTURIST s. **manufacturist** GC IV, 156v; RB, 384, 399; HMV I, 122; **manufăpturist** AR 1835, 98. (Cf. germ. *Manufakturist*).

MANUMISIE s. **manumisie** PTB, 3; CFZ, 155, 158; **manumişie** DOB, 7. (<lat. *manumissio*).

MARABU s. **marabui** (*călugări maometani*) AR 1835, 20; **marabu** (*căpetenie de preoţi*) AR 1837, 190; **marabu** (*preot*) AR 1837, 194 bis; **marabut** (*sfînt*) *musulman* FMIL 1840, 13; **marabut**, *schit musulman* CA 1861, 53. (<fr. *marabout*).

MARBRAT adj. („cu aspect de marmură") *carnea lor puţin* **marbrată** IVA, 39. (<fr. *marbré*).

MARCA vb. („a aplica un semn caracteristic"; fig.) **înmarca** GC I, 340v; **marca** NV, 253; VO 1857, 3; R 1857, nr. 15, 4; PBV, 237; PD, 406. (<fr. *marquer*).

MARCAL adj. *congregaţia* **marcalicească** MIM, 44; *congregaţiile* **marcale** FMIL 1847, 45. (<lat. *marcalis*).

MARCĂ[1] s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. şi **1**. („semn distinctiv; trăsătură specifică") **marca**, *adecă pecete* CDG, 14r; **marcă** GC IV, 19v; SGR II, pf.; CPI, 29; BFO 1843, 292; JDS II, 438; NV, 253; StDR, 169; CA 1855, 67; PD, 407; **mărci** GC IV, 19v. **2**. („stemă, blazon") **marcă** TSVM, 78; AR 1829, 199; CR 1830, 301; CR 1831, 54; SGR II, 154; GG, 141; PMG, 23; AIR III, 40; CA 1848, 59; GPG2, 37; **marce** AR 1830, 100; SHI II, 135; **marce** *seau steme* SHI II, 78. (Cf. fr. *marque*, ngr. μάρκα, germ. *Marke*).

MARCĂ[2] s. **1**. („măsură de greutate monetară") **marcă** SIA, 47; StIN, 18; JDS II, 438; **marc** GC IV, 20r; NPC, 129; **marcuri** GC IV, 20r; NPC, 128. **2**. („monedă") **marcuri** MIU, 290; **marcă** GIC, 203; MCL 1838, 148; JDS II, 438. (Cf. germ. *Mark,* it. *marco*).

MARCHIZ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. şi **marchez** DAB, 178v; MCB, 109; PIU III, 105; AR 1829, 38; TCM, 7; AR 1830, 216; GC IV, 19v; AR 1837, 306; RCM, 168; BS, 64v; MID II, 197; **marcviz** NIU, 297r; **marchiz** CR 1829, 56; AR 1839, 131; MPG, 36; AR 1837, 289; MCL 1839, 359; FMIL 1840, 22; MEN I, 25; NV, 253; StDR, 168; DCB IV, 42; PD, 407; **marchişi** RIP I, 155. (Cf. ngr. μαρκέσιος, μαρκίζος, μαρκίσιος, it. *marchese*, fr. *marquis*, germ. *Marquis*).

MARCHIZAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71. Cf. şi **1.** („domeniul unui marchiz") **marchisat** BDC, 198; PD, 407; **marchizat** CDCE, 52; StDR, 168; PD, 407. **2**. („rangul de marchiz") **marchezie** GC IV, 19v; **marchisat** NV, 253; PD, 407; **marchizat** StDR, 168. (<fr. *marquisat*).

MARCHIZĂ s. **1**. („soţie de marchiz”) **marchesă** DAB, 178v; MMP, 100, 102; **marcheză** DAB, 180r; FC, 5r, 15r; CB 1818, 21; MBG, 32; MSR, 112; RB, 152; FMIL 1840, 126; NPT, 250; **marchiză** MBG, 2, 15, 59; RB, nr. 27, 4, 153; MCL 1839, 585; CA 1852; **marchisă** SIT, 228; **2**. (Constr.) **marcheză** (*învelişul dinaintea portalului*) R 1858, 27; **marchiză** (*cort cu mai multe camere*) CA 1862, 35. (Cf. ngr. μαρκέζα, it. *marchesa*, fr. *maequise*, germ. *Marquise* şi *Markise*).

MARECAGIOS adj. („mlăştinos”) *ţările* **marecagioase** PFHM I, 63; *locurile băltoase* (**marecagioase**) BIN, 219. (<fr. *marécageux*).

MAREŞAL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 71-72. Cf. şi („preşedintele unui corp nobiliar în Polonia şi Rusia feudală”; Milit.) **marşal** NID II, 57r; IRF, 7, 21, 60; NB, 31; MCB, 141; PIU I, 269, 275, 305; AR 1829, 10, 102; CR 1829, 211, 238; AR 1830, 370; AR 1833, 17; AR 1837, 2, 56; FL, 85; forma continuă să fie folosită, sporadic, pînă la 1860; **mareşal** BDL III, 600r; OFR, 17; CR 1829, 15, 97; CR 1830, 324, 339, 404; GC IV, 17v; CR 1831, 7; KMP, 90; AR 1837, 379; HAN, 35; VHP, XI; pe la 1840 forma era frecventă; **mareşal, marşal** StDR, 168. (Cf. germ. *Marschall*, rus. маршал, fr. *maréchal*).

MARGRAF s. **marc graf** NIU, 203v; **marcă graf** NIU, 217v, 234v; **marhgraf** PIU IV, 86; **margraf** GC II, 182v; GC IV, 20r; SR, 5; PD, 406; **margrav** NV, 253. (Cf. germ. *Markgraf*, fr. *margrave*).

MARGRAFAT s. **marhgrafat** PIU IV, 85; **margraviat** PD, 406. (Cf. fr. *margraviat*).

MARIN adj. Vezi *Form term. şt.*, p. 233. Cf. şi **marin** SPV, 56; BR 1829 II, 14; AR 1830, 144; GC IV, 17v; AR 1837, 192 bis; MCL 1838, 164; VVP, 76; FGE, 2; CN, 22; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; *armie* **marenă** MRC, 37. (Cf. fr. *marin*, germ. *marin*, lat. *marinus*).

MARINAT adj. (Culin.) **marinat** TAA, 11; PBV, 237; **mărinat** DRB, 76; SIM, 58; (Cf. ngr. μαρινᾶτος, fr. *mariné*).

MARINATĂ s. (Culin.) **marinaturi** CR 1830, 140; AR 1830, 219; **marinată** MAR, 2; GC IV, 17v; CDCE 15; PBV, 237; **marinat** DRB, 76, 87; **marinadă**, **marinade** pl. RMS, 38, 40. (Cf. ngr. μαρινάτο(ν), fr. *marinade*).

MARIONETĂ s. (Teatru) GC IV, 17v; FMIL 1840, 327; StDR, 168; PD, 406. (Cf. fr. *marionette*, germ. *Marionette*).

MARITIM adj. Vezi *Form. term. şt*., p. 233. Cf. şi **1**. („privitor la mare”) **marităm** GC IV, 17v; **maritim** MN 1836, 6; SIT, 356; MGP, 96; CA 1854, XXX, 73; TR 1854, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. **2**. („privitor la marină”) **maritim** BGO 1840, 189; GM 1854, 209; Z 1856, nr. 5, 1; AVP, 14; PD, 406.

MARMORAT adj. *talpa acestei case e* **marmorată** BAR I, 32. (Cf. lat. *marmoratus*).

MARMOTĂ s. (Zool.) **marmotă** CIN, 35; StIN, 80; BIN, 282; **marmoţii** (*un fel de urşi*) PMC I, 116. (Cf. germ. *Marmotte*, fr. *marmotte*).

MARMURĂ s. **marmură** OC I, 85v; OC II, 7r; GN, 46v; 107r, 219r; MTT, 27v; FTU, 9r; GIA I, 89r bis, 94r; GF, 212v; FNPB I, 22v; DAB, 89v; FNB, 27; GIC, 193; GC IV, 19v; VPA, 28; forma era frecventă pînă la 1860; **marmure** sg. FTU, 9r, 12r; GF, 212v; HOG, 34, 170; SHR, 15; GSP I, 23; FDB, 99; FTM, 41; LB, 378; LG, 80; **marmoră** FNPB I, 14r; MIU, 203; SIS, 27; GSP I, 23; CRac, 56; AR 1837, 217; StIN, 5; SSC, 32; NPT, 248; CEG, 36; **marmor** DO, 50; CRac, 52; LPT, 52; CIN, 374; FMIL 1847, 156; **marmore** sg. PAM, 2; LB, 378; BAR I, 30; FMIL 1840, 137. (Cf. lat. *marmor*, germ. *Marmor*, it. *marmore*).

MAROCHIN s. **1**. („piele fină de capră sau de oaie”) **marochin** CR 1830, 373; AR 1831, 217; CD, 86; BFO 1843, 161; NV, 253; BCB, 24; DIB, 142; C, 154; PBV, 237; PD, 407; **marochină** SSC, 106; SCC I, 223; **marochinuri** INB 1859, 115. **2**. („obiecte lucrate în marochin”) **marochin**, **marochinuri**, **marochine** GC IV, 17v. (<fr. *maroquin*).

MAROTĂ s. („sceptru de bufon”) **marotă** (*păpuşă*) CMR, 95; **marotă** GC IV, 17v. (<fr. *marotte*).

MASUPIALE s. pl., adj. (Zool.) **marsupialia** (*purtătoare d-un sac*) BIN, 251; *animalele* **pungoasă** (*marsupialia*) MIN, 33; *animalele* **purtătoare de pungă** (*marsupialia*) INB 1859, 82; *animale* **marsupiale** CEG, 77; **marsupiale** PD, 407. (Cf. lat. *marsupialia*, fr. *marsupial*, *marsupiaux*).

MARŞ, -Ă **1.** s. (Milit.; „deplasare, drum”; fig.) Vezi *Împrumut. I*, 72. Cf. şi **marş** GIA II, 85v; IRF, 39, 67; GSP II, 77; RA, 73; CB 1818, 69; BPN II, 177, 206, 268; CR 1829, 254; LME, 68;

GC IV, 24v; AR 1831, 124; FTP II, 177; CIRA, 240, 352; BAR II, 165; AR 1834, 128; AIR I, 92; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **marş** (*mersul oştenilor*) BDL III, 601v; **marşul** (*mergerea*) AR 1832, 38; *ostenelile* **marşului** (*călătoriii*) AR 1835, 47; **marşă** AsM, 183, 203; AR 1837, 181, 381; SMR I, 10; BFO 1843, 114; AOD, 9, 123, 176; SRM, 27, 181; KDP, 72; StDR, 169; GM 1854, 4; CA 1855, 17; RL, 213, 372; Z 1856, nr. 1, 4, nr. 6, 3; JA, 179; NPT, 137; RIT, 19; CA 1861, 95. **2**. (Muz., Lit.) **marş** BDT, 22v; AR 1829, 75; MALP, 41; CR 1830, 109, 205; AR 1830, 203; RNA, 1; KCL, 15, 64; WPM, 23; RBM, 11; StDR, 169; AAR, 68; RL, 112; CMI, 13; ASLI, 395; SPB 257; **marşă** AR 1835, 33; SRM, 212; **marşe** pl. AR 1837, 331. **3**. interj. **marş** GC IV, 24v; KPA, 42. (Cf. fr. *marche*, germ. *Marsch*).

MARŞANDĂ s. („modistă") GC IV, 24v; MPG, 13, 34; MN 1836, 48; RB, nr. 27, 4; SIM, 59; CA 1848, 55; RL, 410; PBV, 238; PIC, 33; AML, 45, 46. (<fr. *marchande*).

MARŞANDĂRIE s. („magazin cu articole de modă") **marşendărie** FMIL 1844, 230.

MARŞRUT s. („itinerar, traseu") **marşărută** IPC, 13; **marşerut** AR 1830, 97; **marşrut** GC IV, 24v; DTN, 81; **marşrută** CA 1848, 97; **marş-rută** RL, 10. (Cf. germ. *Marschroute*, fr. *marche-route*).

MARTIR s. **martir** (*mucenic*) BGV, 23v; AR 1830, 496; **martir** AR 1830, 26; CIRA, 56; AR 1842, 141; AsL, 40; SCMI, 20; MEN II, 145; BP, 215; LMS, 14; NV, 253; StDR, 169; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *martyr*).

MARTIRIU s. **martirism** MEN II, 207; RL, 155; **martiriu** NV, 253; PD, 407; **martiruri** AAR, **2**. (Cf. lat. *martyrium*, fr. *martyre*).

MARTIRIZA vb. NV, 253, BC, 71; SPB, 98; PD, 407. (<fr. *martyriser*).

MARTIRIZARE s. SCC II, 178; **martirizaţie** Z 1856, nr. 3, 4.

MARTIROLOGIU s. **martirolog** GC IV, 22r; **martirologiu** PD, 408. (Cf. fr. *martyrologe*, lat. *martyrologium*).

MARŢIAL adj. **1**. („viteaz, războinic; solemn, grav, impunător") **marţial** BR 1829 II, 30; CR 1830, 298; NV, 253; BCB, 41; CA 1853, 46; RL, 131; Z 1856, nr. 2, 3; C, 28; PBV, 237; PIC, 5; CA 1858, 113; PD, 408; **marţial** (*oştenesc*) AR 1830, 419;

marţial (*veteaz*) AR 1834, 240; **marţial** (*războinic*) AR 1837, 306. **2.** (Jur.) *comisie* **marţială** CR 1830, 203; *lege* **marţială** (*adecă oştenească*) AR 1831, 89. **3**. (Farm.) *sare* **marţială** PMC II, 5. (Cf. lat. *martialis*, fr. *martial*).

MASACRA vb. **masacra** (*ucide*) AR 1830, 489, 508; **masacra** CA 1851, 37; INB 1857, 44; PD, 408. (<fr. *massacrer*).

MASACRAT adj. AVP, 14.

MASACRU s. **masacru** (*ucidere*) AR 1830, 453, 508; **masacru** StDR, 169. (<fr. *massacre*).

MASĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **1**. („totalitatea elementelor care alcătuiesc un corp; cantitate, colectivitate") **masă** MIU, 58, 97; MIA, 17; AR 1834, 322; AR 1837, 210, 300; FMIL 1840, 198; FGE, 7, 94; FGGN, 6; FMIL 1844, 333, 397; FMIL, 1847, 41, 73, 171; NV, 254; CA 1850, 14, 66; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **masă** (*compoziţie*) LMA, 135. **2**. (Jur., Comerc.) **masă** CL II, 155; AR 1830, 146; SR, 32, 41, 49; JDS II, 438; NV, 254; StDR, 169; **masa** *creditorilor* CCB, 53, 56, 214; BCD, 359; CCP, 110; BEC, 333, 334. (Cf. şi germ. *Masse*).

MASCÁ vb. („a pune mască; a ascunde, a acoperi") **înmăsca** GC IV, 27v; **măsca** DL, 83; **măscui** MEN I, 69; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 9, 1; **mascui** GM 1852, 57; **masca** NV, 253; PBV, 238; PD, 408. (<fr. *masquer*).

MASCARADĂ s. **1**. („petrecere, bal la care participanţii sînt mascaţi; grup de oameni mascaţi") **mascarat** DC II, 49v; DC IV, 148r, 165v; **mascaradă** GC IV, 26v; MBG, 67, 87; AR 1837, 72; FD I, 40; SRM, 148; NV, 253; PBV, 238; PD, 408; **mascheradă** AR 1834, 100. **2**. („mască, om mascat") **mascaradă** GC IV, 26v. (Cf. fr. *mascarade*, germ. *Maskerade*).

MASCAT adj. **mascherat** FTM, 69; **masche** CR 1829, 38; RB, 253; AsF, 86; **mascat** AR 1830, 97; BDJE, 176; BMN I, 21; RL, 414; CA 1858, 125; DCB III, 37; D 1860, 96; **mascat**, **mascuit** StDR, 169; **mascuit** AR 1834, 51; AR 1837, 71, 85; CA 1855, 3; **măscuit** DTN, 47; HAN, 48; HP, XXVII; AsF, 87; CA 1848, 61; GRR, 124, 277; **măscat** DAH, pf. 3; DL, 83; **maschit** EOI, 237. (Vezi *masca*; cf. şi it. *mascherato*, fr. *masqué*).

MASCĂ s. **muţună** OC I, 8r, 13r, 47r; GIA I, 127r; GIA II, 54r; **obrăzar** TPE, 16r, 21r; **mască** (**măscară**) PV, 143; **máscără** FC, 60r; **máşcără** BPN I, 93; **mască** MIU, 397; BDL III, 601v;

MCB, 123, 147; GPF, 145; GIC, 55; VMG, 24; DCN, 46; EGR, XXVIII; RDS, 62v; CR 1829, 129; HFP, 116, 254, 299; CMR, 62; AR 1830, 370; GC IV, 26v; TAA, 8; pe la 1830 forma era frecventă; **mască (obrăzar)** AR 1831, 24; **maşce** pl. AAS, 25r; **masce** (**obrăzare**) BGV, 36v; **masce** (**obrăzaruri**) MFV II, 86r; **masce** AR 1837, 71; AsF, 88; CA 1854, 132; RL, 414; **maşci, masche** GPF, 163; **masche** BR 1829 II, 49; HFP, 22; **măsci** GC IV, 26v; CDCE, 145; **larvă** LB, 343; BRD, 57; FL, 22, 47; StDR, 159; PBV, 217; **larve** *sau* **obrăzare** AR 1821, 195; **larvă** (*făţărie*) BR 1829 II, 41; **larvă** (**mască**) FL, 42. (Cf. ngr. μουτζοῦνα, lat. *mascara* şi *larva*, germ. *Maske* şi *Larve*, fr. *masque*, it. *mascara*, magh. *maszkara*).

MASCUL Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **1**. **mascul** BD II, 27; MEN II, 101; INB 1859, 12; AVP, 14; PD, 408. **2.** adj. *flori* **mascule** FBE, 78r, 87r; MIN, 140; INB 1859, 38.

MASETER s. (Anat.) *muşchiul* **maseterul** KMA, 185; **maseterul** *sau* **masticatorul** *este pătrat* PAD, 50. (Cf. fr. *masséter* şi *masticateur*).

MASIV[1] adj. Vezi *Form term.şt.,*p. 233. Cf. şi **masiv** GC IV, 24v; SGR II, XII; AR 1838, 268; MCL 1838, 21, 86, 88; MCL 1839, 227, 348; AF, 178; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **masif** CA 1862, 78. (Cf. şi germ. *massiv*).

MASIV[2] s. **1**. („un obiect, un corp în întreaga lui mărime şi greutate”) **masiv** TIV, 17, 171. **2**. („grup compact de arbori”) **masiv** DILB II, 231. **3**. (Geogr.) **masivul** *din năuntru a Carpaţilor* […], **masivul** *Transilvaniei* CA 1861, 30, 32. (Cf. fr. *massif*, germ. *Massiv*).

MASTIC s. **1**. („răşină de lentisc, sacîz”) **mastihă**, **mastih** DC I, 88v, 153v; **mastihă** GC IV, 29r; **mastic** StDR, 169; DILB I, 204; *sacîz* (**mastica)** PMC II, 29; **mastix** CA 1855, 160. **2**. („pastă de lipit, nivelat; chit”) **mastic** StDR, 169; CA 1856, 96; JA, 92. (Cf. ngr. μαστίχα şi μαστίχη, fr. *mastic*, lat. *mastix*, germ. *Mastik*, it. *mastica*).

MASTODONT s. (Paleont.) **mastodon** CIN, 468; BMN II, 17; INB 1859, 10; **mastodont** NV, 254; BIN, 293; DCB IV, 131; CEG, 86, 88; PD, 409. (Cf. germ. *Mastodon*, fr. *mastodonte*).

MAŞINA vb. („a face intrigi, a unelti”) **maşina** GC IV, 32r; **machina** SMB I, 125; PD, 401. (Cf. fr. *machiner*, it. *machinare*).

MAŞINAL adj., adv. **maşinal**, **maşinalicesc** GC IV, 32r; **maşinal** SCC II, 163; RL 129; **machinal**, **mahinal** NV, 248; **machinal** DCB III, 115; PD, 401. (<fr. *machinal*).

MAŞINALICEŞTE adv. **maşinaliceşte** GC IV, 32r; SIT, 305; LS, 14, 103; CA 1852, 68; SCC II, 173; **mahinaliceşte** DL 46; NPT, 132; **machinaliceşte** DIB, 340, 397.

MAŞINAŢIE s. („intrigă, uneltire") **maşinaţie** MID I, 262; CA 1853, 56; SCC II, 229; RL, 156; **mahinaţie** CA 1854, XXVII; C, 149; NPT, 333; **machinaţie** C, 1; **machinaţiune** LS, 81; SMB I, 228. (Cf. fr. *machination*, lat. *machinatio*).

MAŞINĂ s. (Tehn.; fig.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 233. Cf. şi **mahíni** OC I, 86r; **mahínuri** OC I, 118r; **mahine** OC II, 5v; **máhină** PTF, 150r; VIC, 226r, 234r; GCA, pf. 1,8; GIA I, 93, 100v; GIA II, 72; AZ, 21v, 71r, 85r; FLG, 45; BDL III, 603v; **mahínă** GCA II, 12r; MIU, 61, 209, 434; GSP II, 62; MPI, 14; **mahină** PSG, 83r IRV, 109r; BGV, 31r; MFV I, 21r; CLV, 25r; BR 1829 II, 15, 24; BAR II, 144, 169; MF II, 98v; MF III, 108r; MEN I, 5, 8, 144; **mihanie** NZ, 34v; **mihani** CLV, 50v; **machină** DC IV, 166r; BDJE, 53; AF, 165; BIP, 49, 250; BRA, 41, 149; DILB I, 204; BC, 27; LIT, 47, 134, 143, 160; DCB I, 197; PD, 401; **machină, mahină** NV, 248; **máchină** HFP, 50, 86; **maşină** SHR, 13; BPN I, 135; CS 1820, 5; MFV II, 114r; MCB, 133, 168; GIC, 220; PIU III, 202; DCN, 51, 139; VMG, 130; EGR, 163; NMP, 19; CR 1829, 212; AR 1830, 177; GC IV, 31r; MRC, 13; FTP I, 207; FTP III, 117, 127; BAR II, 133; CTT, 89; pe la 1830 forma era frecventă; **măşină** CB 1816, 61; FTM, 248. (Cf. şi ngr. μηχανή).

MAŞINĂRIE s. (Tehn.; fig.) **maşinărie** VDA, 9; FMIL 1847, 78; JA, 45; PBV, 239; **maşinerie** IL 1841, 139; LMA, 38, 41. (Cf. fr. *machinerie*, germ. *Maschinerie*).

MAŞINISM s. (Tehn.) **machinism** NV, 248; PD, 401. (<fr. *machinisme*).

MAŞINIST s. (Tehn.; fig.) **maşinist** GC IV, 32r; ELS, 30; AR 1837, 385; PME, 29; StDR, 171; PBV, 239; R 1858, 28; CA 1859, 76; **mahinist** AR 1837, 397; **machinist**, **mahinist** NV, 249; **machinist** PD, 401. (<fr. *machiniste*).

MAT adj. NV, 254; DIB, 264, 584; R 1857, nr. 23, 4; PBV, 238. (<fr. *mat*).

MATADOR s. AR 1830, 7; AsF, 122, 137; IL 1840, 29; NV, 254; StDR, 169; CA 1861, 132. (Cf. fr. *matador*, germ. *Matador*).

MATEMATIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **matematicesc** EBG, 124r; BE, 70r; TGR, pf. 1; BLM, 5; MIU, 61; OMT, 38; SHR, 18; VPP, 142; GIC, 48; GC IV, 28v; MF I, 77r; VVP, 76; RL, 204; **matimaticesc** VEI, 96r; GN, 48r; HGT, 3; SIU 46, FC, 51v; DLG, 129, 141; VMG, 184; NMP, 17; HFP, 51, 192; BR 1829 II, 24; CR 1830, 272; BAR I, 100; **matematec**, **matematicesc** BDL III, 602r; **matematic** MN 1836, 51; NV, 255; StDR, 170. (Cf. şi lat. *mathematicus*).

MATEMATICĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi *învăţătura* **matematichii** EBG, 125r; **matematică** DMC, 184; VIC, 19v, 122v; RIM, 14; DCP, pf.; BDL III, 602; KIT, 109; CLV, 137r; MG I, 37; EGR, XXVI; BR 1829 I, 38; SPV, IX; GC IV, 28v; pe la 1830 forma era frecventă; **matimatică** MTT, 228v; GN, 60r, 185r; 234v, 307r; DC II, 71; DC III, 3v, 307r; POC, 30r; CSM, 23; DLG, 12; LOA, 72, 100.

MATEMATICEŞTE adv. **matematiceşte** BDL III, 602v; VVP, 76; AF, 121; ATI, 6; RL, 180; PBV, 238; **matimaticeşte** ASS, 2v.

MATEMATICIAN s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **matimatec** VEI, 50r; GN, 36r; 46v; 182r; **matimatic** VEI, 60v, 95v; ECG, 9v, 10r, 15r; BR 1829 II, 24; **matemáticos** GCA II, 54r; **matematicós** CTT, 154; **matematíc** BLM, 5, 84; **matematic** RIM, 5; BLM, 6; MIU, 94; MCB, 103; GC IV, 28v; GIC, 223; SGR II, 132; MCL 1838, 174; VVP, 76; AsL, 10; pe la 1840 forma era frecventă; **matematic** BDL III, 602r; PIU I, 267; **matematisian** CLV, 4r, 137v; MFV I, 94r.

MATERIAL[1] s. **1**. („bun, produs”) **material** DC I, 10r; HM, 7; AR 1830, 50; CPL, 69; GG, 12; CA 1856, 14. **2**. („materie, substanţă”) **material** DC I, 14, 146r; DC IV, 239v; CP II, 60; GIC, 230; AR 1829, 14; CIN, 39; SMA, 177. **3**. („totalitatea obiectelor specifice unui anumit domeniu de activitate”) **material** PV, 91; DC III, 84r; DOA, 24; SIU, 67v, 81v; AR 1829, 127; AR 1830, 89, 106; LOA, 93, 102; RSM, 31r; AR 1837, 81; RB, nr. 5, 3, 386; BGO 1840, 282; CGR, 9; Z 1856, nr. 22, 4; **materialii** pl. CL II, 51; **materialia** pl. lat. DOA, 25. **4**. („materie primă sau semifabricată din care se fac diverse bunuri”) **material** ISI, 7; CP II, 97; GIC, 138; CR 1829, 169; AR 1830, 209; BDC, 81; BAR I, 30;

ROB, 22; CIRA, 213; BFO 1833, 48; MCR, 79; GG, 186; AS FA, XVII; AR 1837, 273 bis; PMG, 17; MSP, 3; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **materiel** BEC, 7. **5.** („informaţii şi date necesare pentru elaborarea unei lucrări literare, ştiinţifice etc.") **material** TF, 295; AIR I, XIV; ROI 2 IV, 7, V, 4; CGR, 4; BG, VIII; GRR, 245; FMIL 1840, 98; FMIL 1844, 20; ROB 2, 612; C, 16; **mate-riel** RL, 396. (Cf. lat. *materialis*, germ. *Material*, fr. *matériel*, it. *materiale*).

MATERIAL^2 adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 233. Cf. şi **1.** (Filoz.; „alcătuit din materie; concret, real, palpabil") **materialnic** VEI, 11r, 12r, 16v, 20r, 27v; BEM, 68; MIU, 68, 181; SIU, 31r; CLV, 148; MFV I, 35r; VMG, 181; HFP, 204; SIC, 26; CPI, 50; MF, 102v; MF II, 18r; APP I, 38; **material**, **materielnic** GC IV, 28v; **material** CMR, 34; MF I, 19r, 19v; MN 1836, 30; VVP, 76; PGRL I, 20; VL, 34r, 49r, 49v; RCM, 120; FMIL 1844, 367; MEN I, 104, 269; HMV I, 174; PGR, 75; pe la 1845 forma era frecventă. **2**. („care ţine de aspectul economic, în special de mij-loacele financiare de existenţă") **materialnic** SIU, 31v; TPE, 12v, 25v; CR 1830, 231; BFO 1833, 135, 200; ROI2 III, 16; AR 1837, 28; **material** VMG, 164; CR 1830, 47; CPL, 26; LOA, 92, 99; AR 1834, 139; RSM, 17v, 26r; MPE, V; ROI2 III, 136; AR 1837, 44; MCL 1839, 519; MEN I, 56; PME, 2; **materiale** sg. TR 1854, 64. **3**. (Gram.) [substantiv, adjectiv] **material** EGRM, 1r, 4v; GC IV, 28v; SGR I, 182; GCG, 113; EP II; HGL, 6; CGR, 20; BG, 15. (Cf. lat. *materialis*, germ. *materiell*, fr. *matériel*, it. *materiale*).

MATERIALISM s. **1**. (Filoz.) VA, 225; GC IV, 29r; MF I, 58v, 59r; MF III, 95v; VVP, 76; MEN I, 104; DFL, 183, 206; KFL, 46; NV, 254; StDR, 169; CFZ, 49; PBV, 238; PD, 409. **2**. („interes exagerat pentru plăceri şi bunuri materiale") MEN II, 255; CA 1848, 61; CFZ, 26; CEF, 128; RL, 53; C, 4; D 1858, 3. (Cf. germ. *Materialismus*, fr. *matérialisme*).

MATERIALIST s., adj. **1**. („industriaş; negustor") **materialis-tă** DCI II, 224; **materialisti** (*băcani*) HMV II, 58; **materialist** FMIL 1847, 196. **2**. (Filoz.) **materialist** DAB, 38v; GC IV, 29r; MF III, 95r; YNM, 12; VVP, 76; SMR II, 6; HMV I, 172; MEN I, 190; DFL, 68; NV, 254; CFZ, 82; RL, 257; PBV, 238; PD, 409. **3**. („persoană preocupată în mod exagerat de probleme practice, ma-teriale") **materialist** BMN II, 71. (Cf. lat. *materialista*, germ.

Materialist, fr. *matérialiste*).

MATERIALITATE s. (Filoz.) **materialitate** GC IV, 29r; PIA, 6; NV, 254; CFZ, 79, 180; PD, 409; **materialitate**, **materielime** StDR, 170. (<fr. *matérialité*).

MATERIALIZA vb. **materialisi** EOI, 155; **materialisa** MEN I, 15; NV, 254; BC, II, DCB IV, 69; D 1858, 1; PD, 409; **materializa** SCC II, 45; PBV, 238. (Cf. germ. *materialisieren*, fr. *matérialiser*).

MATERIE s. Vezi *Form. term, şt.*, p. 234. Cf. şi **1**. (Filoz.; „corp, element privit din punctul de vedere al compoziţiei lui; substanţă") EBG, 32r; FIT II, 75r; OC I, 8v; VEI, 29v; OPB, 8; NMSF, 13, 21; FC, 9v; TD I, 27, 92; TD II, 53, 92, 94, 248, 326; FGS, 45v; CP II, 110; NIS, 7; BPN I, 20; SPBA, 82, 92; BRI, 69; BRI, 69; NZ, 33r; CSM, 80; MFV I, 25v; CLV, 137v; POC, 26r; DLG, 103; GPF, 372; PIU II, 49; PCB, 35; POS, 58; HFP, 81; spre 1830 cuvîntul era frecvent. **2**. („puroi") ME, 121; CB 1814, 166; FDB, 70; BR 1821, 142; GC IV, 28v, 29r; AML, 181. **3**. („produs din care se confecţionează diverse bunuri") IE, 225, 233, 234; DCM, 240; BLM, 94; MIU, 54; APC, 128r, 128v; DAP, 84; LC, 27; MCB, 53; PIU I, 54; GC IV, 28v; CCB, 20. **4**. („material textil, ţesătură, stofă") DC I, 145v; LVH, 17r; GAP, 116v; AZ, 79v; DOA, 21; IFA, 178r; 179r, 181v; SIU, 43v, 54r, 54v; SG, 106; SPBA, 23; CSM, 317; CR 1829, 57, 258. **5**. („obiectul, conţinutul unei opere sau al unei operaţii a spiritului") MOC, pf.; OC I, 84r; MAF, pf.; SF, 1; RIM, 14, 72; BLM, 96; OST, XV; MIU, VII; PFBA, 633r; CP I, 1; IM, 75; IM, 75; CL II, 391; VPP, 227; BPN I, ded.; SPBA, 16; POS, 179; AR 1829, 45; MTF, 2v. **6**. („motiv, chestiune, subiect") IE, 183, 185; ZFV I, 57v; LVH, 25v, 79v; BEM, 154, 281; MIU, 72; APM, pf.; CP I, 146, 178; BDT, 217r; OMT, 2; FTM, 53; PAGR, 59; NZ, 36r; CLV, 22r; CSM, 124; EGT, 72r; AR 1829, 244. **7.** (Did.) RS, 28; OP, 16r; RS 2, 28; MPI, 168, 169; VPP, 78; BIP, 17.

MATERNITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 234. Cf. şi **1.** („stare, calitate de mamă, sarcină; instinct matern") **maternitate** MEN II, 219; BDJE, 175; PD, 409; **maternitate, mămime, măicime** StDR, 170. **2.** („aşezămînt, spital în care nasc femeile") **maternitate** SMM, 1; CA 1855, 138; LG, 30. (Cf. şi germ. *Maternität*).

MATRICID s., adj. **1**. („cel care şi-a ucis mama”) **matricid** GC IV, 29v; NV, 255; PBV, 239; PD, 410; **matricida** AVP, 14. **2**. („crima uciderii de mamă”) **matricidie** GC IV, 29v; **mamuciderea** (*matricidium*) BAR II, 101. (Cf. fr. *matricide*, lat. *matricida* şi *matricidium*).

MATRICOLĂ s., adj. **matrică** RCI, 10; CP I, 28, 139; **metrică** CP I, 27; CPI, 23; **matriculă** BD II, 30; StDR, 170; **matrecule** pl. BCI, 158; **matricul** PD, 410; *reghistru* **matricul** LOA, 92; *reghistru* **matricul** (*matcă*) LOA, 107; *catalog* **matricul** RSM, 19r. (Cf. lat. *matricula*, *matrica* şi *metrice*, fr. *matricule*).

MATRIŢĂ s. („model, formă, tipar”) **matîrcă** PV, 38; CP I, 70; **matîrcă**, **matrică** BDL III, 603r, 603v; **matriţă**, **matrică** GC IV, 29v; **matriţă** VVP, 76; PBV, 239; **matrice** D 1860, 97; **matrice** (*calup*) CA 1861, 151. (Cf. lat. *matrica* şi *matrix*, fr. *matrice*, germ. *Matritze*, it. *matrice*).

MATUR adj. *mai* **mátoră** *socotinţă* CP I, 35; **matur** MVV, 22; MFV II, 36v; MFE, 41; DFL, 23; BDJE, 35; PMC II, 192; StDR, 171; SMB I, 29; CFZ, 175; CEF, 124; BIN, 243; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **mátur** şi **mátor** LB, 381; GC IV, 28v; **mator** CRV, 110; GTN 1835, 9; FMIL 1844, 183; HMV II, 13; BDJE, 94, 139; BP, XV; SIM, 225; BCD, 203; SMB I, 32; **mator**, **matur** NV, 255; **matori** (*copţi*) CA 1857, 11. (Cf. lat. *maturus*, it. *maturo* şi sinonimul vechi rom. *mator*).

MATURATIV adj. (Med.) *cataplasmă cocătoare* (**maturativă**) PMC I, 19. (<fr. *maturatif*).

MATURAŢIE s. **maturaţie** (*coacere*) WMM, 132; **maturaţie** PD, 410; **maturaţiune** BBS, 23. (<fr. *maturation*).

MATURITATE s. Vezi *Form term. şt.*, p. 234. Cf. şi MN 1836, 39; BRA, 101; LS, 24, 64; SCC II, 98, 384; CFZ, 175; GCB II, 218; Z 1856, nr. 23, 3; T 1856, nr. 3, 4; LIT, 295; pe la 1855 forma era frecventă; **matoritate** FMIL 1844, 285; BCD, 118, 158; BCA, 129; LIT, 311, 321. (Cf. şi vechiul rom. *mator*, la MATUR).

MATURIZA vb. **maturi** DFL, 30; INB 1859, 23.

MAXILĂ s. (Anat.) **maxile** (*fălci*) INB 1857, 20; **maxilă** PD, 401. (Cf. fr. *maxille*, lat. *maxilla*).

MAUR s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 72. Cf. şi **maur** SHI I, 15; SHI II, 187, 188; DFL, 189; GLC, 85; NV, 270; SCC I, 244; **mor**

VVP, 81; RL, 20; PBV, 252. (Cf. lat. *maurus*, gr. μαῦρος, fr. *maure*).

MAURESC adj. **moresc** VVP, 81; NV, 270; **mauric** AsL, 5; SIT, 346. (Cf. fr. *mauresque*, it. *moresco*, germ. *maurisch*).

MĂRŞĂLUI vb. (Milit.) IRF, 45.

MĂRŞUI vb. (Milit.) **marşui** BAR II, 161.

MĂRŞUIRE s. (Milit.) **mărşuire** BAR II, 160, 165.

MĂSURABIL adj. GC IV, 142r. (Cf. fr. *mesurable*).

MECENAT s. **mechenat** MTT, 150r; **meţenat** BDT, 8r; BR 1829 I, 42, 44; BAR I, III, VIII, 233; **mecenat** CR 1829, 158; SHI, ded. VI; FL, 40; CA 1848, 66; BG, ded., III; PD, 411; **mecena**, **mecenat** NV, 255. (Cf. fr. *mécénat* şi *mécène*, it. *mecenate*).

MEDALIE s. **metalie** RA, 93; **medalie** SPBA, 83; CR 1829, 78, 193; AR 1829, 154; CR 1830, 39; GC IV, 45r; CIRA, 232; KGO, 34; MN 1836, 94; AR 1837, 235; MCL 1839, 508; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **medaluri** GIC, 194; CIRA, 217; FD I, 118; **medale** DFL, 106; **medalii** AR 1830, 358; RB, nr. 19, 2; MCL 1839, 447; Z 1856, nr. 15, 4; D 1859, 284; **medalie** (*monetă cinstitoare*) AR 1830, 560; **medală** (*o monedă mare care se dă în sămn de răsplătire*) AR 1832, 244; **medail** FTP II, 183; **medaile** (*căvălării*) AR 1830, 358; **medaile** (*feli de monedă*) AR 1834, 322; **medaile** (*monede*) *cinstitoare* AR 1837, 168; **medailă** AIR II, 284; AR 1837, 23, 107; CA 1858, 113. (Cf. gr. μετάλλιον şi μετάλλια, fr. *médaille*, germ. *Medaille,* it. *medaglia*, rus. медаль).

MEDALION s. **medalion** AR 1831, 142; GC IV, 45r; AR 1834, 104; KMP, 158; NV, 256; SCC II, 187; CA 1857, 110; PD, 411; *rotunzimi* (**medailone**) BAR II, 142; *braţare de aur cu* **medalione** *antice* CA 1853, 44. (Cf. fr. *médaillon*, germ. *Medaillon*, it. *medaglione*).

MEDALIST s. GC IV, 45r; NV, 256; PD, 411. (<fr. *médailliste*).

MEDIAL adj. OST, ded.; NV, 256. (Cf. lat. *medialis*, fr. *médial*).

MEDIAR adj. *eclectismul e un termin* **meziariŭ** DFL, 89; **mediar** NV, 256.

MEDIASTIN s. (Anat.) KMA, 311; PAD, 143. (<fr. *médiastin*).

MEDIAT adj. **mediat** VL, 27v; KFL, 61, 147; NV, 256; CFZ,

67, 95, 149; TMO, 8v; **mediat**, **meziat** PD, 411. (Cf. fr. *médiat*, it. *mediato*, germ. *mediat*).

MEDIATIZA vb. **mediatisa** PD, 411. (<fr. *médiatiser*).

MEDIATOR s., adj. Vezi *Împrumut. I,* p. 72. Cf. şi **meziator**, **meziatrice** DFL, 76, 215; **mediator** BP, XX; NV, 256; CFZ, 79; **mediator**, **meziator** PD, 411. (Cf. lat. *mediator*, fr. *médiateur*).

MEDIAŢIE s. **mediaţie** NV, 256; **mediaţie**, **meziaţie** PD, 411. (Cf. fr. *médiation*, lat. *mediatio*).

MEDICAŢIE s. **medicaţiune** RMS, 185, 198. (<fr. *médication*).

MEDIC s. Vezi *Form term. şt.*, p. 234. Cf. şi **medicus** OMT, 5; BR 1821, 28, 195; **medecuş** OMT, 102; **medic** OMT, 102; GC IV, 45v; *doctor* (**medic**) BR 1829 II, 11.

MEDICO-LEGAL adj. **medicolegal** PAD, 1; **medico-legal** AML, 3. (<fr. *médico-legal*).

MEDITATOR s. MEN I, 268.

MEDITERAN adj. *limanurile* **mediteraneşti** MIU, 108; **mediteran** GC IV, 45v; PBV, 240. (<fr. *mediterrané*).

MEDUZĂ s. (Zool., Mit.) **medusă** GC IV, 45v; BIN, 14, 458; **meduză** MN 1836, 35. (<fr. *méduse*).

MEGARIC adj. (Filoz.) *eresul* **megaricesc** HFP, 26, cf. şi 23; *şcoala* **megarică** DFL, 170. (Cf. gr. μεγαρικός, fr. *mégarique*, lat. *megaricus*).

MEGATERIU s. (Paleont.) CIN, 469; CEG, 114. (Cf. lat. *megatherium*, germ. *Megatherium*, fr. *mégathérium*).

MELASĂ s. **melasa**, *adecă zăharul cel líhod* BDZ, 25; **melasă** (*un fel de mied de zahar*) CR 1838, 12; **melase** IL 1840, 14; **melasă** JA, 22. (Cf. germ. *Melasse*, fr. *mélasse*, it. *melassa*).

MELISĂ s. (Bot.) **mélisa** FNC, 84v; **mélisă** GC IV, 34v; **melisă** (*mătăciună*) PSE, 21; PMC II, 99; **melisă** BCA, 211. (Cf. lat. *melissa*, ngr. μέλισσα, fr. *mélisse*).

MELODIA vb. („a cînta”) **melodia** FMIL 1844, 176; PBM, 84, 85, 89; **melodi** PBM, XX.

MELODIC adj. **melodíc** GC IV, 36r; **melodic** PBM, 2, 161; **melodicesc** APP I, 65. (<fr. *mélodique*).

MELODICEŞTE adv. CLV, 137v.

MELODRAMĂ s. **melodramă** GC IV, 35v; DTN, f.t.; DAH, 84; NV, 257; StDR, 172; PBV, 241; PD, 414; **melodram** VVP,

77. (<fr.*mélodrame*).

MELOMAN adj. DCB VI, 16; PD, 414. (<fr. *mélomane*).

MELOMANIE s. GC IV, 35v; PD, 414. (<fr. *mélomanie*).

MELOS s. („melodie") MI, VI, XIV. (<gr. μέλος).

MEMBRANĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 235. Cf. şi **1**. („pergament") **membrană** VEI, 114v; GIC, 186; **membrană** CR 1829, 121; CR 1830, 44; FEA, 19; SHI II, 173; MID I, 130; **membrană**, **memvrană** GC IV, 35v. **2**. (Anat., Tehn.) **menbrană** DC IV, 70r; **membrană** CLV, 137v, 146v; PCB, 44; CR 1830, 153; AR 1830, 433; FBE, 66v; CA 1844, 47; PBV, 241; AML, 35, 50, 146, 177; PD, 414. (Cf. şi ngr. μεμβράνα).

MEMBRANOS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 235. Cf. şi **membrenos** CLV, 147r; **membrănos** FBE, 67r; **membranos** PBV, 241.

MEMBRU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 235, şi *Împrumut. I*, p. 73. Cf. şi **1**. („persoană care face parte dintr-o grupare sau organizaţie socială, culturală, politică etc.") **mădulările** *senatului* MIU, 226; **mădular** DSM 2, 24; CP I, 27; CP II, 29; LP, 13; OFR, 55; PIU I, VI; PIU III, 218; BR 1829 I, 38; CR 1829, 3, 99; AR 1829, 35, 51, 110; MTF, 2v; RO, 52; cuvîntul continuă să fie frecvent pînă spre 1860; **soţ** CP II, 25; CL I, 10; CL II, 349; HPP, 1; *ale soţietăţii* **membruri** (**mădulari**) DOA, 30; **membru** FMIL 1844, 105; MEN II, 229; CA 1851, IV; SCC I, 286; SCC II, 140; GM 1854, 3; DIB, 139, 289; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. **2**. (Log., Ret., Gram.) **mădulare** sg. BLM, 116; **mădulări** BLM, 72, 116; MG III, 137; **membruri** MF I, 163v, 164r, 191v, 214r; VL, 38r, 61r, 61v; GRR, 156.

MEMENTO s. („carnet sau foaie în care se fac însemnări") BRA, 10. (<fr. *mémento*).

MEMORANDUM s. **memorand** RL, 266. D 1859, 259; **memorandum** Z 1856, nr. 10, 3; R 1857, nr. 32, 3. (Cf. germ. *Memorandum*, fr. *memorandum*).

MEMORATOR s. *să le înscriem numele în* **amintetorul** *meu* AsPR, 11. (Cf. fr. *mémorateur*).

MEMORIZAŢIE s. („memorizare") FMIL 1847, 192. (<fr. *mémorisation*).

MENADĂ s. (Mit.) **menadele** *sau bacantele* CMR, 93; **menadă** GC IV, 35v. (<fr. *ménade*).

MENAJ s. **menaj** BFO 1843, 394; CD, 36, 98; AsE, 24; RL, 328; **menaj**, **menagiu** StDR, 172; **menagiu** SIT, 3, 195, 200, 201, 208; NV, 258; BEC, 22; PD, 415. (fr. *ménage*, germ. *Menage*).

MENAJA vb. **menagea** SIT, 145; NV, 258; LS, 15, 102; LIT, 80, 268; BEC, 67; **menagia** LS, 116; LIT, 58; AVP, 14; D 1860, 86; **menagia** LS, 116; LIT, 58; AVP, 14; D 1860, 86; **menaja**, **menagea** PD, 415; **menajarisi** NPT, 234. (Cf. fr. *ménajer*, germ. *menagieren*).

MENAJAT adj. *o umilinţă* **menageată** *cu destulă delicateţă* SIT, 130; *era totdauna* **menageat** DCB IV, 68.

MENAJERĂ s. MEN II, 314; LIT, 219; DCB I, 37. (<fr. *ménagère*).

MENAJERIE s. **menagerie** *sau adunare de fiară vii sălbatice* AR 1829, 16; **menagerie** GC IV, 36r; MCL 1839, 632; BMN I, 91; CA 1856, 48, 63; DILB I, 204; PD, 415; **menajerie** AR 1829, 203; AR 1832, 244; AR 1834, 114; IL 1840, 19; StDR, 172; **menajărie** HMV I, 76. (Cf. fr. *ménagerie*, germ. *Menagerie*).

MENINGITĂ s. (Med.) **meningitis** WMM, 169. (<germ. *Meningitis*).

MENISC s. **1**. („bijuterie în formă de semilună") **minisc** GC IV, 59v. **2**. (Fiz.) **menisc** PFM, 357, 450, 451. (<fr. *ménisque*).

MENONIT s. (Relig.) **menonitean** BR 1821, 162; **menonit** EGI, 53; FGE, 48; FGGN, 50. (Cf. germ. *Mennonit*, fr. *mennonite*).

MENORAGIE s. (Fiziol.) **menoraghie** EPD, 271; **minoragie** PMC I, 108. (Cf. germ. *Menorrhagie*, fr. *ménorragie*, gr. μηνορραγία).

MENOSTAZĂ s. (Fiziol.) **menostas** R 1857, nr. 3, 4. (<fr. *ménostase*).

MENSTRUAL adj., s. **1**. („lunar") **menstrual** PMC I, 24; FGF, 101. **2**. („*referitor la menstruaţie*") **menstrual** PMC I, 24; WAM, 81, 125; **menstrualele** s. pl. PMC I, 11, 15. (Cf. lat. *menstrualis*, fr. *menstruel*).

MENSUAL adj. BDJE, 86; BCA, 142; PFM, 478; RIT, 19, 22; RF, 20. (Cf. fr. *mensuel*, lat. *mensualis*).

MENTOR s. GC IV, 35v; BIF, ded.; KPA, 10; AsF, 73, 137; SRI, 25; NV, 259; StDR, 172; CA 1852, 52; PD, 415. (Cf. fr. *mentor*, germ. *Mentor*, lat. *mentor*).

MENŢIONA vb. **manţiona** C, 3; **menţiona** BEC, 14, 18, 84, 91, 125; RF, 36. (<fr. *mentionner*).

MENŢIONAT adj. **manţionat** T 1856, nr. 1, 2.

MENŢIUNE s. **1**. („semnalare”) **menţie** KOS, XX; RL, 182. **2**. („distincţie onorifică”) **menţie** NPT, 341. (Cf. lat. *mentio*, fr. *mention*).

MENUET s. AR 1834, 300; MBG, 14; CA 1859, 36. (<fr. *menuet*).

MEPRIZA vb. **meprisa** AAR, 49, 82; PD, 415; **mepriza** WPM, pf. 3; INB 1859, 132. (<fr. *mépriser*).

MEPRIZABIL adj. **meprizabil** BCI, 45; **meprisabil** PD, 45. (<fr. *méprisable*).

MERCANTIL adj. *cetăţi* **mercantile** BRD, 92; *sholi* **mercantile** *sau de neguţitorie* AR 1829, 196; **mercantil** BRD, 97; CIRA, 332; SR, 14; SHI II, 36, 177; RB, 376, 382; CD, 58; NV, 259; StDR, 173; GM 1854, 206; LG, 92; JA, 146; PBV, 241; PD, 416; **mercantile** sg. AVP, 14. (Cf. fr. *mercantile*, it. *mercantile*).

MERCENAR s. **simbraş** RIC, 258v, 259r, 260r; **mercenar** (*năimit*) SHI II, 149; **mercenar** SHI II, SIT, 261, 306; NV, 259; LS, 61; SSC, 172; CA 1853, 57; CA 1857, 11; BBR, 38; PD, 415. (Cf. lat. *mercenarius*, fr. *mercenaire*).

MERINOS s.,adj. AR 1829, 56; GC IV, 35v; RSM, 33v; RB, 347; Fil DA II, 82; CER, 65v; BIN, 312; JA, 22; CA 1858, 25. (<fr. *mérinos*).

MERITORIAL adj. (Jur.) *hotărîre* **meritorialicească** *sau temeielnică* PFBA, 664v. (Cf. lat. *meritorialis*).

MERITORIU adj. NV, 259; CFZ, 180; PD, 416. (Cf. lat. *meritorius*, fr. *méritoire*).

MERITOS adj. *caracterul său* **meritos** DFL, 117; *calităţi* **meritoase** KFL, III.

MESAGER s. GC IV, 39v; NV, 259; SMB I, 28; SCC II, 147; DILB I, 204; LIT, 338; PD, 417. (<fr. *messager*).

MESAGERIE s. **1.** („îndeletnicire, funcţie a mesagerului”) GC IV, 39v; NV, 259; PD, 416. **2**. („local unde se expediază diverse pachete sau bagaje”) NV, 259; Z 1856, nr. 17, 4; PD, 416. (<fr. *messagerie*).

MESAJ s. **mesagiu** NV, 259; LIT, 148; R 1857, nr. 4, 1; RAM, 5; D 1859, 397; D 1860, 95; CA 1861, 113, 124; PD, 417.

(Cf. fr. *message*, it. *messaggio*).

MESCHIN adj. NV, 259; R 1857, nr. 15, 4; JA, 175; D 1860, 101; PD, 416. (<fr. *mesquin*).

MESCHINĂRIE s. NV, 259; PD, 416. (<fr. *mesquinerie*).

MESMERISM s. BMN III, 103; PD, 416. (<fr. *mesmérisme*).

METAFIZIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. şi **metafizicesc** BLM, 124; SPBA, 7, 8; CLV, 138r; MFV II, 122v; TPE, 11v; HFP, 15, 113; VG, 36; MF I, 70v; VVP, 77; **metafizic** AR 1829, 203; EP II, 31; RCM, 8; Prop, 209; MEN I, 185; CA 1854, XXVI; NPT, 223; PD, 417; **metafizic**, **metafizicesc** GC IV, 45r. (Cf. lat. *metaphysicus*, gr. μεταφυσικός, germ. *metaphysich*, fr. *métaphysique*).

METAFIZICĂ s. (Filoz., fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. şi **metafisichí** DAB, 188r; **metafizică** SIU, 46r; VPP, 84; BDL III, 607v; BPN I, 148; PAM, 16; MCB, 34; MFV I, 36v; CLV, 137v; HFP, 28; GC IV, 45r; VA, 231; VSC, 2; GPE; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. gr. μεταφυσική, lat. *metaphysica*, it. *metafisica*, germ. *Metaphysik*, fr. *métaphysique*).

METAFIZICEŞTE adv. **metafiziceşte** BLM, 124; PBV, 242; **metafisiceşte** PCP, 27; VVP, 77.

METAFIZICIAN s. **metafizisian** CLV, 4r, 138r; **metafizic** HFP, 113; MF III, 6r; VVP, 77; MEN I, 42; AF, 206; NV, 260; CA 1861, 140. (Cf. fr. *métaphysicien*, lat. *metaphysicus*).

METAFRAZĂ s. („traducere”) **metafrasis** *şi* **metafrasă** GC IV, 44r; **metafrasă** NV, 260; PD, 417. (Cf. gr. μετάφρασις, fr. *métaphrase*).

METALEPSĂ s. (Ret.) **metalepsis** RIM, 182; **metalepsă** PD, 418. (Cf. lat. *metalepsis*, fr. *métalepse*).

METAMORFOZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 122. Cf. şi **metamorfosi** BGV, 21v; MFV I, 14v; CLV, 138r; TAA, 17; MCL 1839, 233; **metamorfoza** SPBA, 92; CA 1851, 17; SCC I, 162; PBV, 242; **metamorfosa** MEN I, 168; MEN II, 222; NV, 261; PD, 419; **metamorfa** GC VII, 42r. (Cf. gr. μεταμορφῶ, fr. *métamorfoser*).

METAMORFOZARE s. **metamorfosire** MFV I, 66v; AR 1830, 198; **metamorfozare** BMN I, 60; PBV, 242.

METAMORFOZAT adj. **metamorfosit** MCL 1839, 234; **metamorfozat** CA 1854, 93; **metamorfosat** CEG, 67.

METAMORFOZĂ s. (Mit., Zool., fig.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 236. Cf. şi **metamórfosis** PTF, 146r; **metamórfoză** SPBA, 5, 92; **metamorphosis** BD II, 44; **metamorfosis** *şî* **metamorfosă** GC IV, 45r; **metamorfosă** HFP, 167; FTP III, 171; BIP, 83; NV, 260; LS, 113; DILB IV, 201; D 1860, 281; PD, 419; **metamorfosă** (*schimbare*) HMV I, 37, 71; BMN I, 94; INB 1859, 89; BBS, 27, 241; **metamorfoză** GPE, 38; MCL 1838, 122; VVP, 77; CA 1848, 34; **metamorfoză** (*schimbare*) AR 1839, 189; MCL 1839, 502; SMR I, 39; CA 1858, 26; **metamorfoză** (*prefacere*) CA 1848, 3; **metamorfosie** FMIL 1840, 288; **metamorfos** MEN I, 187; CA 1853, XXXIV. (Cf. şi μεταμόρφωσις).

METASTATIC adj. (Med.) FDB, 77; WAM, 30, 64. (Cf. fr. *métastatique*).

METASTAZĂ s. (Med.) **metastasă** GC IV, 44r; NV, 261; PD, 419; *strămutarea* (**metastasul**) PMC I, 122, cf. şi 75; **metastasi** AML, 151. (Cf. fr. *métastase*, ngr. μετάστασις).

METATARSIAN s. (Anat.) **metatarsien** KMA, 89. (<fr. *metatarsien*).

METATEZĂ s. (Fon.) **metatesă** GC IV, 44r; PD, 419; **metateză** IGE, 274. (<fr. *métathèse*).

METEMPSIHOZĂ s. (Relig., Filoz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 138. Cf. şi **mutarea sufletelor** MIU, 179; **nemernicirea sufletelor** SIU, 37v; **metempsíhosis** AOS, 78, 80; HFP, 19; **metempsihosis** BMN III, 189; AVP, 14; **metempsihosă** GC IV, 45r; StDR, 173; **metempsicoză** VVP, 77; DFL, 161; BC, 48; CMI, 175; **metempsicozie**, **metempsihozie** CA 1848, 68, 69; **metempsicosă** NV, 261; NPT, 78; PD, 419. (Cf. gr. μετεμψύχωσις, fr. *métempsyc(h)ose*, germ. *Metempsychose*, it. *metempsicosi*).

METEOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 236. Cf. şi **metéora** pl. VEI, 21r, 25r, 25v, 97r; CISG, 150; DCP, 120; **metéori** SPBA, 82; **metéore** HFP, 21; RBT I, 28, 30; **meteor** BDL III, 607v; CRac, 87, 88; CR 1829, 145; GC IV, 43v; HPA, 13v; BM, 83; ECS, 60; AR 1837, 147, 297; VVP, 77; pe la 1840 forma era frecventă; **meteoră** GC IV, 45r; AR 1837, 95; **meteoară** AR 1837, 300; **meteori** CISG, 149; AR 1832, 20; SGR I, 135; VO 1857, 1; **meteore** MFV I, 65v; CA 1854, 9; C, 24; INB 1857, 51; **meteoruri** CR 1830, 85. (Cf. şi gr. μετέωρα).

METEORIC adj. Vezi *Form. term şt.*, p. 237. Cf. şi **meteoríc**

şi **meteoricesc** GC IV, 44r; **meteoric** SGR I, 101; HPA, 11r; SHI I, 41; SHI II, 90; **meteoricesc** FMIL 1840, 255.

METIS adj., s. (Antrop., Zool.) Vezi *Împrumut. I*, p. 73. Cf. şi **metis** AR 1830, 197; RMS, 29; R 1857, nr. 24, 3; **mestiţi** GG, 174; CIN, 17; FGF, 53; **mestici** FGE, 82; **mestiţe** FilDA II, 81. (Cf. fr. *métis*, it. *mestizzo* şi *meticcio*, lat. *mixticius*).

METODIC adj., adv. **metodicesc** CLV, 139v; VMG, 262; ROB, 100, ROI2 IX, 10; PSE, 373; **metodic** PCC, 6, 12; CR 1830, 337; GPE, 37; SGR I, 18; MF I, 65r; VVP, 77; VL, 54r; FMIL 1844, 123, 301; BPA, 54; MEN II, 13; PBM, I; pe la 1845 forma era frecventă; **metodíc**, **metodicesc** GC IV, 45r. (Cf. ngr. μεθοδικός, lat. *methodicus*, fr. *méthodique*, germ. *methodisch*).

METODICĂ s. (Did.) **metodica**, *adecă modul învăţăturei* TAI, 11; **metodica** *sau* **metodologhia** MPI, 167; **metodologhia** *sau* **metodica** MF II, 3v, cf. şi 4r; **metodică** GSP I, 46; VPP, pf., MPI, pf.; DLC, 4; MF II, 1r; VL, 3v, 4r, 54r; RL, 315. (Cf. germ. *Methodik* şi *Methodologie*).

METODICEŞTE adv. BD II, 44; MFV II, 170v; GC IV, 45r; MF II, 4r; SIT, 26.

METODISM s. (Relig.) SCC II, 225; PD, 420. (<fr. *méthodisme*).

METODIST s. adj. (Relig.) BR 1821, 162; GC IV, 45r; EGI, 53; VVP, 77; FGE, 48; FGGN, 50; SCC I, 268; SCC II, 124; PD, 240; (Cf. germ. *Methodist*, fr. *méthodiste*).

METONIMIE s. (Ret.) GC IV, 45r; SGR II, 18; VVP, 78; PD, 421. (<fr. *métonymie*).

METOPĂ s. (Arhit.) **metopă** GC IV, 42r; **metope** sg. VDA, 13, 15. (Cf. fr. *métope*, it. *metope* şi *metopa*, germ. *Metope*).

METRIC adj. **1**. (Versif.) **metricesc** EBG, 123r; **metríc**, **metricesc** GC IV, 44v; **metric** FL, 5; VVP, 78; PD, 421. **2**. *sistemul* **metric** BCA, 628. (Cf. ngr. μετρικός, fr. *métrique*, germ. *metrisch*).

METRICĂ s. (Versif.) **metrícă** GC IV, 44v; **metrică** PD, 421. (Cf. fr. *métrique*, ngr. μετρική).

METRU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 237. Cf. şi (Versif.) **metru** BDT, 26v; GC IV, 45r; SGR III, 8, 15; MN 1836, 4; FMIL 1844, 203, 349, 366; PD, 421. (Cf. şi lat. *metrum*).

MICĂ s. (Mineral.) SV, 9; SIN, 31; SMR I, 36; StIN, 7; CA

1858, 24; BIN, 35, 37; CEG, 13. (Cf. germ. *Mika*, fr. *mica*).

MICMAC s. („naz; uneltire, intrigă; mişmaş”) GC IV, 57r; GTN 1836, 92; AR 1837, 43; VVP, 78. (Cf. fr. *micmac*, germ. *Mischmasch*).

MIDIE s. (Zool.) **midie** GF, 314r; GC IV, 74v; BFO 1843, 139; **midii** HOG, 163; GSP II, 38. (<ngr. μύδυ).

MIGMĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 238. Cf. şi GIA I, 96r; IFA, 184r.

MIGRARE s. **migrare** (*mutare dintr-un loc într-altul*) KIT, 26, cf. şi 62; **migrare** FMIL 1844, 239.

MILIARD s. **miliard** GC IV, 48v, RB, nr. 20, 3; SSC, 78; CA 1856, 37; PD, 423; **miliardă** BAR II, 203; PBV, 245; **miliarde** pl. MEN II, 62; CA 1851, 89; SSC, 75. (Cf. fr. *milliard*, germ. *Milliarde*).

MILIONAR s. **milionar** GC IV, 57v; VVP, 78; BC, 33; **milioner** FD I, 82; MCL 1839, 640; FMIL 1844, 283; VO 1857, 14. (Cf. fr. *millionnaire*, germ. *Millionär).*

MILITA vb. AIR II, 283; FMIL 1840, 348; NV, 262; AVP, 14; PD, 422. (Cf. lat. *militare*, fr. *militer*).

MILITANT adj., s. *teologia* **militante** DFL, 148; **militant** NV, 262; CA 1857, 14. (Cf. fr. *militant*, germ. *militant*).

MILITAR[1] s. Vezi *Împrumut. I*, p. 133. Cf. şi **militar** FLG, 3; CL I, 79; MIB, 114; BDL III, 612v; MPI, 79; BR 1821, 161; LB, 392; CPM, 24; BRD, 94; CR 1829, 260; BR 1829 I, 18; CR 1830, 261; GC IV, 57v; SPV, XIII; ROB, 24; RO, 54; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **militar** (*cătană*) HO, 52; MPI, 80; BRD, 74, **militariu** BD II, 47; **militer** AR 1830, 132. (Cf. lat. *militaris*, fr. *militaire*, germ. *Militär*).

MILITAR[2] adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 133. Cf. şi **milităresc** OST, XIV; RDN, 10; OCF, 1; DSM, 54; CP II, 81; CB 1807, XXXVIII; OMT, 5; FLG, 7; PIM, 7; CAB, 4; CL II, 120; MIR, 52; MIA, 5; DOA, 39; TF, 327; IRF, 71; NB, 6; GSP I, 49; CB 1816, 61; VPP, 293; FTM, 270; BDL III, 621v; BPN I, 113; TGm2, 31r; CS 1820, 5; forma continuă să fie frecventă, şi în Moldova şi Ţara Românească, pînă pe la 1840; **militeresc** OST, ded.; CP II, 154; MPI, 62, 79, 81; CIRA, 8; **militaricesc** FLG, 7; **milităricesc** GIC, 166; **militar** EGT, 40r; CR 1830, 201; AR 1830, 358; FTP II, 190; CIRA, 26; BAR II, 70; AR 1834, 64; MN

1836, 71; AIR III, 31; MCL 1838, 24; FGE, 59; pe la 1840 forma era frecventă; **militariu** BAR II, 152. (Cf. lat. *militaris*, germ. *militärisch*, fr. *militaire*).

MILITĂREŞTE adv. BDL III, 613r; BD II, 47; VVP, 78; MID I, 20; CA 1858, 64.

MILITĂRI vb. BD II, 47; BAR II, 119, 121. (Cf. lat. *militare).*

MILITĂRIE s. MIB, 114; CB 1814, 4; CB 1815, 2; FTM, 151; BDL III, 613r; BD II, 47.

MILIŢIE s. **miliţie** OCF, 3; FTM, 280; BDL III, 613r; BD II, 49; AR 1829, 131; BR 1829 II, 63; GC IV, 57v; ROB, 116; RO, 5; BAR II, 108; BFO 1833, 38; GG, 140; MN 1836, 7; DAH, pf. 2; AIR III, 33; AR 1837, 341; VVP, 78; MCL 1839, 424; FMIL 1840, 348; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **miliţie** (*oştire*) IRV, 127v; CR 1829, 107; **miliţie** (*oaste*) BRD, 95; **miliţíe** CR 1829, 214; *catane sau slujitorii de scuteală* (**miliţia**) BPA, 14; **miliţiile** *boierilor* BPA, 53. (Cf. lat. *militia*, rus. милиция).

MILORD s. Vezi *Împrumut. I*, p. 73. Cf. şi FC, 29r; SPBA, 91; GIC, 89, 90; GPF, 409; CR 1830, 122; AR 1829, 51; GC IV, 57v; AR 1834, 90; AR 1837, 257; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (<fr. *milord*) .

MIM,-Ă s. **1**. (Antic. gr. şi rom.; „gen de comedie”) **mim** BDL III, 614r; **mim**, **mimă** BD II, 49; **mimă** GC IV, 59v; PD, 423. **2**. („actor de mimuri”) **mim** GC IV, 59v; GTN 1836, 50; DILB I, 204; PBV, 245. (Cf. lat. *mimus* şi *mima*, gr. μῦμος, fr. *mime*).

MIMA vb. **1**. („a imita”) **mimisi** GC IV, 59v. **2**. („a exprima ceva prin gesturi”) **mima** VVP, 79. (<fr. *mimer*).

MIMIC adj. **mimicesc** BD II, 49; **mimíc** GC IV, 59v; **mimic** FMIL 1847, 128; NV, 262; PBV, 245; PD, 423. (Cf. fr. *mimique*, lat. *mimicus*, germ. *mimisch*).

MIMICĂ s. **mimică**, *adecă semne* AR 1830, 375; **mimică**, *meşteşugul mimului* GC IV, 59v; **mimica** (*vorba muţilor*) FL 16; **mimica** sau *gesticulaţia* CGR, 244; **mimică** IL 1840, 104; NV, 262; StDR, 174; CA 1851, 93; PBV, 245; PD, 423. (Cf. fr. *mimique*, germ. *Mimík*).

MIMICEŞTE adv. ZEV, 103.

MINA vb. („a distruge pe încetul; a slăbi”) LIT, 226; C, 20. (<fr. *miner*).

MINĂ s. („fizionomie”) **mină** MIU, 242; GC IV, 61v; AR

1844, 5; BDJE, 27; StDR, 175; SCC I, 154; SCC II, 228; RL, 197; **mină** (*faţă*) CEF, 79; CA 1862, 26. (<fr. *mine*).

MINER s. **1**. (Milit.) **miner** RD, 3; RB, 364; Z 1856, nr. 9, 3; CA 1862, 35. **2.** („lucrător în mină") **mineri** (*salgăi*) AR 1835, 4; **minieri** (*băiaşi*) SMR I, 48; **minieri** (*săpători de miniere*) BMN II, 212; **minior** (*săpători*) FMIL 1847, 49; **minor** DIB, 231; **minar** GC IV, 61v; NV, 262; PD, 423; **mineri** pl. SSC, 159. (Cf. germ. *Miner*, fr. *mineur*).

MINIM adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 238. Cf. şi **miním** GC IV, 59v; **minim** GM 1854, 375; AVP, 14; PD, 425. (Cf. fr. *minime*, lat. *minimus*). Cf. şi MINIMUM.

MINIMUM s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 238. Cf. şi VVP, 79; BIP, 85; NV, 263; RL, 272; Z 1856, nr. 3, 3; AVP, 14; PBV, 246; RF, 23; PD, 425. (Cf. fr. *minimum*, lat. *minimum*).

MINOREN adj., s. („minor, nevîrstnic") RCI, 2, 4; PV, 71; LSM, 46; MTM II, 64; CL I, 8; BDL III, 614v; MPI, 135; BCD, 94, 515. (Cf. germ. *minorenn*, lat. *minorennis*).

MINORENIE s. BDL III, 614v.

MINORIT s. (Bis.) **minorite** pl. MIB, 25, 30; **minorită** MIB, 27. (Cf. lat. *minorita*, it. *minorita*).

MINOTAUR s. (Mit.) **minotavr** GC IV, 59v; **minotaur** BD II, 50; BAR II, 143; NV, 263; PD, 425. (Cf. gr. μινώταυρος, lat. *minotaurus*, fr. *minotaure*).

MINTAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 238. Cf. şi **mintal** GC IV, 61v, 64v; SAP, 74; LIT, 381; APS, 36; **mental** FMIL 1844, 245. (Cf. fr. *mental*, lat. *mentalis*, germ. *mental*).

MINUSCUL, -Ă adj., s. SGR I, 3, 222; PD, 425. (Cf. fr. *minuscule*, lat. *minusculus*).

MINUŢIE s. GC IV, 61v; NV, 263; PD, 425. (<fr. *minutie*).

MINUŢIOS adj. CA 1854, 52; EV, 50; DFL, 81; BDJE, 7; NV, 263; DIB, 442; DCB IV, 23; PD, 425. (<fr. *minutieux*).

MIOLOGIE s. **miologhia** (μυωλογία) *sau învăţătura despre muşchi sau carne* TAO, 58; **miologie** GC IV, 52r; KMA, 160, PAD, 46; PD, 426; **miologie** (*cunoaşterea muşchilor*) PMC I, 195. (Cf. fr. *myologie*, gr. μυωλογία, germ. *Myologie*).

MIOP s., adj. **miop**, **miops** GC IV, 52r; **miopi** (*scurţi în vedere*) VA, 182; **miop** AR 1834, 58; DFL, 111; PFM, 467, 470; PD, 426; **miops** StDR, 175; BMN III, 25. (Cf. fr. *myope*, gr. μύωψ,

lat. *myops*).

MIOPIE s. **miopia**, *adică scurtă vedere* MD I, 64r; **miopie** GC IV, 52r; PD, 426. (Cf. gr. μυωπία, fr. *myopie*).

MIRABIL adj. HMV, 22, 166; FMIL 1847, 125, 196; GLC, XXI; CA 1859, 118. (Cf. lat. *mirabilis*).

MIRACOL s. **miracul** NV, 263; StDR, 175; CA 1854, XL; DILB I, 204; BIN, 9; AVP, 15; INB 1857, 24; INB 1859, 94; PD, 426; **miracol** BP, XV; CFZ, 80; **miracole** sg. AVP, 15. (Cf. fr. *miracle,* lat. *miraculum,* it. *miracolo*).

MIRACULOS adj. SHI II, 129; MCL 1839, 351; FMIL 1840, 327; DFL, 33, 105; BDJE, 38; NV, 263; BMN III, 90; SCC I, 269; T 1856, nr. 3, 1; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *miraculeux*, lat. *miraculosus*).

MIRAJ s. **miraj** CR 1829, 234; **miragiu** NV, 263; BMN III, 33; PD, 426. (Cf. fr. *mirage*, it. *miraggio*).

MIRĂ s. (Geogr., „grad”) IE, 4; GN, 11r; CISG, 117; GC IV, 70v. (Cf. ngr. μοῖρα, fr. *mire*).

MIRMIDON s. GC IV, 70v; BDJE, 64; NV, 264; PD, 427. (<fr. *myrmidon*).

MISIONAR s. **misioner** DC II, 99r; DC IV, 6r, 7r, 24r, 59r; NID I, 39r; NID II, 20v, 23r; AR 1829, 138; MCL 1838, 1; AR 1844, 14; FMIL 1844, 328; **misionar** GIA I, 27v; GIA II, 17r; MIR, 214; MIB, 30; GSP I, 141, 168; AR 1830, 523; GC IV, 70v; SPV, 95; EGI, 53; GG, 18; AIR I, 51, 160; AR 1835, 11; MN 1836, 10; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **misionar** (*propovednic*) GIA II, 112r; **misionari** *sau trimişi propovednici* MIU, 10. (Cf. fr. *missionnaire*, it. *missionario*, germ. *Missionar* şi *Missionär*).

MISIUNE s. **misie** IO, 52; MIB, 31; CR 1829, 156; GC IV, 70v; FMIL 1844, 313; FMIL 1847, 61; BP, XXII, 4, 66; AF, 5; KDP, 50; BIP, 25, 46; PCI, 124; ROM, 173; CPO, 61; forma era frecventă pînă la 1860; **misie** (*solie*) CR 1829, 196; **misie** (*trimitere*) AR 1829, 193; CR 1830, 416; **misie** (*însărcinare*) GM 1854, 171; **misioni** pl. AR 1830, 134; **misionă** (*solie*) AR 1831, 133; **misioane** (*solie*) AR 1834, 72; *o nouă* **misioane** AR 1837, 145; **misioană** AR 1837, 157; **misione** sg. AR 1837, 20; **misiune** BPA, 49; DFL, 195; PS, 55; SIT, 192, 311; CDR, II; NV, 264; PCI, 83, 136; GRR, 269; SSC, IV; BMN I, 103; SCC II, 300, 366; TR

1854, 3; ICI, 40, 69, 149; CFZ, 161; pe la 1850 forma era frecventă; **misie, misiune, misioană** StDR, 175. (Cf. lat. *mission,* fr. *mission, germ. Mission)*.

MISTER s. **misteriu** SCM, 75; VIO II, 12v; SIF, 147; HFP, 140; AR 1844, 6; DFL, 64; BCD, 509; CA 1850, 48, 50; BMN II, 30; CA 1854, 75; AsPR, 1; **misterii** SCM, 7; RS, 8; RS2, 8; AR 1834, 58; RNA, pf.; PIA, VIII, 18; CA 1847, 15, 21; CA 1852, XXIX; GRR, 137; BMN I, 4; SCC II, 314; CA 1854, 67; CFZ, 14; **mistirie** DC III, 200r; TSI, 8; **mistirion** (*taină*) AR 1832, 58; **mistiriu** BDL III, 619v; **mistirii** TSI, 8; **misterium** TD I, 19, 20, 266; TD II, 120, 264; TD III, 59, 305; **misterion** TD I, 265; TD II, 134, 258, 265; **misterie** BD II, 78; PRA, 42; **mister** BM, 84; GTN 1836, 99; RNA, 23; APR, 23; PSE, 4; FMIL 1847, 140; BDJE, 6; ASI, 79; PS, 43; BP, XI, 33; LMS, 16, 20; NV, 264; LS, 63; pe la 1850 forma era frecventă; **mister**, **misterie** StDR, 175; **misteruri** CR 1829, 226; LME, 48, 101; GPE, 14; ECS, 53; PB, 117; GRR, 116, 238; **mistere** VAA, 30; AF, 10, 110; ICI, 25; RL, 423; CMI, 26; D 1858, 2. (Cf. lat. *mysterium*, gr. μυστήριον, fr. *mystère*, it. *mistero*).

MISTERIC adj. **mistericesc** BD II, 78; **misteric** SGR II, 157; SHI II, 7; BPB, 82. (Cf. lat. *mystericus*).

MISTERIOS adj. **misterios** PIF, 23r; HFP, intr. 20; GC IV, 70v; BM, 49; GTN 1836, 90; MN 1836, 64; KMP, 33; SMA, 225; HP, XXIII; FMIL 1844, 114; FMIL 1847, 8; BDJE, 39, 143; ASI, 43; AF, 26, 146; LSM, 24, 25, 38; SIT, 5, 256; NV, 264; PCI, 104; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **misterioz** FMIL 1840, 17. (Cf. fr. *mystérieux*, it. *misteroso*).

MISTIC adj., s. **mistichi** *sau tăinuiţi* NIU, 228v; **misticesc** TD III, 211; **mistic** HFP, 18, 167; AR 1829, 199; MCL 1839, 351; HMV I, 11; DFL 134, 148; FMIL 1847, 8, 49, 181; BDJE, 39; PS, 56; AF, 138; NV, 264; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **mistíc** GC IV, 70v. (Cf. lat. *mysticus*, gr. μυστικός, fr. *mystique*).

MISTICISM s. **misticism** HFP,, 69; FMIL 1840, 271; DFL, 155; FMIL 1847, 49, 75, 191; NV, 264; PMC I, VII; CFZ, 26; PD, 428; **misticizm** PSE, 4. (Cf. fr. *mysticisme*, germ. *Mystizismus*).

MISTIFICA vb. NV, 265; RL, 428; PD, 428. (Cf. fr. *mystifier*, it. *mistificare*).

MISTIFICAT adj. SCCI, 133; DCB IV, 33.

MISTIFICATOR s. NV, 265; PD, 428. (<fr. *mystificateur*).

MISTIFICAŢIE s. AR 1841, 101; NV, 265; RL, 348; PD, 429. (<fr. *mystification*).

MITOLOG s. GC IV, 73r; SPV, 19; FTP I, 244, 252; PBV, 248. (<fr. *mythologue*).

MITOLOGICEŞTE adv. **mitologhiceşte** SPV, 23; MF I, 31v; **mitologiceşte** PBV, 248.

MIXT adj. [gen, stih] **amestecat** EBG, 30v, 122v; *fracţii* **amestecate** PA, 54; **mixtul** *sfat milităresc* OCF, 3; **mixt** GC IV, 57r; AR 1831, 204; SGR III, 16; MP, 18, 65; MEN I, 17, 136; CGR, 37; KDP, 34; BIP, 54; NV, 262; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *frăcciune* **mixtă** (**amestecată**) LM, 163; [scară] **mictă** [?] (**amestecată**) PBM, 124, 125; *condiţiuni* **miste** BCD, 344; **mist, amestecat** GCB II, 219. (Cf. lat. *mixtus*, fr. *mixte*).

MIZANTROP s. **misántropos** OC I, 9v, 34v; **misántrop** GC IV, 70v; **misantróp** MIU, 170; PAM, 35; **misantrop** BDL III, 619r; GPE, 50; MFE, 3; KMP, 10, 110; VVP, 79; FMIL 1840, 304; EOI, 150; MMP, 144; FMIL 1847, 93; SIT; 35; NV, 264; PMC I, 182; pe la 1850 forma era frecventă; **mizantrop** HP, 5. (Cf. gr. μισάνθρωπος, fr. *misanthrope*).

MIZANTROPIE s. **misantropie** OC I, 52v; BDL III, 619r; GC IV, 70v; SIC, 56; DAH, 40; KMP, 10,73; VVP, 79; NV, 264; LS, 96; pe la 1850 forma era frecventă; **misantropie** (*ură de omenire*); **mizantropie** CA 1861, 91; **urîre de oameni** KUP, f.t., 39r. (Cf. gr. μισανθρωπία, fr. *misanthropie*).

MIZER adj. s. **meser** v. **miser** BDL III, 605v; **meser** (sărac) SIC, 67; **meser** AsP, 58, 162; CA 1850, 6, 13; CA 1851, 8; StDR, 173; CA 1852, XXIV; **meser** *seau* **mizerabil** AsF, 137; **miser** BDL III, 619r; CNB, 7; ICI, 71; CA 1858, 1; APS, 19; BBR, 83; **mizer** AsPR, 10; CA 1854, 85; CA 1856, 5, 6; Z 1856, nr. 7, 2; CA 1860, 1. (Cf. lat. *miser*, it. *misero*).

MIZERABIL adj., s. **mizerabili** (*mişăi*) [peiorativ]AR 1832, 118; **mizerabil** SHI I, 12; SHI II, 125; MCL 1839, 367; SMR I, 38; AsL, 12; AsL, 119; DFL, 150; SIT, 55; StDR, 174; pe la 1850 forma era frecventă; **mizerabile** sg. CPI, 163, anexă 6; **miserabil** (*ticălos*) [fără sens peiorativ] AR 1839, 54; **miserabil** FMIL 1844, 50; BDJE, 26, 134; SIT, 83; GLC, XIV; NV, 264; PCI, 36,

42; LS, 49, 51; forma era frecventă pînă la 1860; **miserabil**, **miser** PD, 427. (Cf. fr. *misérable*, it. *miserabile*).

MIZERICORDIE s. **misericordie** MID I, 51; SIT, 235, 317; NV, 264; LS, 68; SCC II, 184; LIT, 256; DILB I, 204; BCI, 94; PD, 428; **mizericordie** GRR, 214; SCC I, 174; JA, 129. (Cf. fr. *miséricorde*, it. *misericordia*).

MIZERICORDIOS adj. **misericordios** NV, 264; SCC I, 190; SCC II, 185, 383; LIT, 281, SPB, 225, PD, 428. (Cf. fr. *miséricordieux*, it. *misericordioso*).

MIZERIE s. **miserie** BDL III, 619r; BDJE, 119; SIT, ded. 1, 100, 297; SIM, 84; NV, 264; CA 1850, 13, 20; AAR, 84; KOS, XX; ICI, 55; RL, 404; LIT, 57; forma era frecventă pînă la 1860; **mizerie** GC IV, 54v; GG, 52, 177, 243; DFL, 127, 204; SIT, 57; PS, 16; GRR, 225; CFZ, 159; CA 1855, 5; BC, 31; INB 1857, 22, 50; BCI, 185; **mizerie** (*sărăcie*) CA 1853, 11; **mizerie** (*ticăloşie*) CA 1853, 18; CA 1856, 4. (Cf. lat. *miseria*, fr. *misère*, it. *miseria*).

MOBIL s. DFL, 115, 201; AF, 47; CFZ, 68, 72, 138, 152; RL, 434; R 1857, nr. 1, 4. (<fr. *mobile*).

MOBIL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 239. Cf. şi **mişcător** IE, 140; MML, 21v, 22r; RRI, 1; RJ, 269; PV, 83; MIU, 26; APC, 50r; TD II, 166; NID II, 171v; CIM, 1; DAP, 29; LC, 5, 48; CDP, 162; AR 1829, 214; CR 1830, 179; cuvîntul continuă să fie frecvent pînă la 1860; **umblător** LSM, 32, 54; BEM, 328; **móbil** GC IV, 96v; **mobil** CR 1831, 54; GG, 98; RMS, 291; RL, 259; INB 1857, 35; PBV, 249; GCB II, 219; BEC, 22; AML, 157; PD, 430. (Cf. şi germ. *mobil*).

MOBILA vb. **mobilarisi**, **mobila** GC IV, 96v; **mobilarisi** KUB, 42; AR 1837, 197; **mobila** PCB, 10; LOA, 73, 111; BM, 34; ECS, 6; RB, 280; MCL 1839, 641; MEN I, 273; BP, XX; NPT, 66; PBV, 249; **înmobila** BFO 1843, 211. (Cf. fr. *meubler* şi înv. *emmeubler*, it. *mobiliare*).

MOBILARE s. **mobilarisire** RSM, 14r; AR 1837, 242; **mobilare** MN 1836, 42; RB, 282; SCC I, 2; SCC II, 311; ASLI, 307; PBV, 249; **emobilare** FMIL 1844, 231; **amobilare** SIT, 64.

MOBILAT adj. **mobilit** CV, 36; **mobilarisit** DTN, 1; AR 1838, 325; **mobilat** GIC, 192; MFE, 37; AR 1837, 206; RB, 231; FMIL 1844, 39; AIS, 5; SIT, 2; NC, 3; pe la 1850 forma era frecventă; **îmobilat** FMIL 1844, 173.

MOBILĂ s. **mobile** pl. MCB, 98, 143; BR 1829 I, 50; PAFR, 22; FTP I, 90, 181; MFE, 14; FEA, 14; SIC, 60; BAR II, 201; LOA, 94, 102; RSM, 31r; DTN, 39; GG, 220; forma era frecventă pînă la 1860; **mobiluri** TAA, 19; AR 1837, 392; **mobilii** (*acareturi*) FL, 30; *alte* **mobilii** *de casă* FL, 35; **mobilii** *de casă* FMIL 1840, 167, cf. şi 402; **mobelĭ** pl. VFD, 50; **mobilă** MCB, 168; GC IV, 96v; VVP, 80; FMIL 1840, 251; MEN I, 77; PBV, 249; CA 1859, 84; **mobil** MG I, 31; HAN, 36; DL, 97. (Cf. ngr. μόμπιλο, pl. μόμπιλα, fr. *meuble*, germ. *Möbel*, it. *mobilia*).

MOBILIAR adj. (Fin.) *credet* **mobiliar** VO 1857, 3; *vînzările obiectelor* **mobiliere** RF, 16; **mobiliar** PD, 430. (Cf. fr. *mobilier*, it. *mobiliare*).

MOBILITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 239. Cf. şi **pornire** *au* **clătire** GF, 49v; **pornire** GF, 50r; **clătire** GF, 52v, 105v, 255v; DF I, 38v; **mişcare** SIF, 16, 135; VA, 190, 191; DF I, 15v, 16r, 17r; StFE, 17; **mobilitate** GC IV, 96v; LIT, 100; GCB II, JA, 27, 35; PBV, 249; AML, 168; PD, 430. (Cf. şi it. *mobilità*).

MOBILIZA vb. *contingentul* [...] *se* **mobilizează** (*se aduce în stare de rezbel*) GM 1854, 400, cf. şi 306; **mobiliza** PBV, 249; **mobilisa** PD, 430. (<fr. *mobiliser*).

MOBILIZARE s. **mobilizarea** *armiei* GM 1854, 79; **mobilisare** TR 1855, 25; **mobilizare** PBV, 249.

MODAL adj. (Filoz., Gram.) *cînd hotărîm modul* [...], *atunci aceste spuneri filosofii le cheamă* **modeşti** BLM, 78; [adverbe] **de mod** MGP, 66; *azicăminte* **modale** IGR, 120; **modal** PD, 430. (Cf. germ. *modal*, fr. *modal*, it. *modale*).

MODĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 74. Cf. şi **modă** AZ, 80v; RMB, 8r, 45v; VSI, 326v; GSP I, 75; NIU, 282v; BDL I, 111v; BDL III, 623v; FTM, 33; BPN I, 103; BPN II, 330; CNB, 117; PAM, 14; BR 1821, 171 bis; PAGR, 73; MCB, 120, 131; LB, 397; LPT, pf.; DCN, 139; MGD, 21v; PIF, 4v; CR 1829, 22; AR 1829, 15, 65; HFP, pf. 4; AR 1830, 11; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **mod** MCB, 39; **moadă** EP I, 46; CA 1852, 107. (Cf. fr. *mode*, ngr. μόδα, germ. *Mode*, it. *moda*).

MODEL adj., s. *o* **modelă** *sau pildă* MIU, 165; *moşie* **modelă** RSM, 14v; RB, 386; *şcoală* **modelă** SHI II, 136; **modelă** MIU, 204; FD I, 67; IFM, f.t.; RL, 316; CA 1856, 48; **model** SPBA, 13, 92; TCA, 55; MCB, 166; RBV, 5r; NMP, ded. 2, 3; AR 1830,

358; GC IV, 98v; FTP I, 12; FTP II, 175; SPV, IV; GPE, 5; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **model** (*pildă*) AR 1835, 85; **modeluri** (*izvoade*) CR 1829, 148, 269; GPE, 48. (Cf. fr. *modèle*, germ. *Modell*, it. *modello*).

MODELA vb. GC IV, 99r; IVA, 6; NV, 266; DILB IV, 202; PFM, 345; GCB II, 219; JA, 4; PBV, 249; D 1860, 97; BEC, VIII; PD, 430. (Cf. fr. *modeler*, it. *modellare*).

MODELAT adj. **modeluit** AR 1837, 164; **modelat** AVP, 15.

MODELATOR s. **modelător** IVA, 7; **modelator** PBV, 249. (Cf. fr. *modeleur*, it. *modellatore*).

MODERA vb. GC IV, 96v; SGR II, 147; MBG, 26; EOI, 68; SCMI, 13, 39; SIT, 257; BIP, 57; NV, 266; SMB I, 231; C, 15; PBV, 249; PD, supl. XIII. (<fr. *modérer*).

MODERAT adj., s. **moderat** CV, 1; HFP, 65, 219; AR 1837, 294, 358; AR 1844, 8; DFL, 190; VN, 24; BDJE, 48; SIT, 67; KDP, 4; NV, 266; PCI, 80; CA 1851, 91; StDR, 175; pe la 1850 era frecvent; *preţ* **măsurat** AR 1829, 235; **moderat** (*cumpănit*) CR 1831, 41; **moderat** (*stîmpărat*) GRN II, 117; GLC, 25. (Cf. fr. *modéré*; vezi şi MODERA).

MODERATOR s., adj. *o putere publică* **moderatrice** DFL, 201; **moderator** NV, 266; Z 1856, nr. 14, 4; LIT, 38; GCB II, 219; BCI, 70; PD, supl. XVIII. (Cf. fr. *modérateur*, *-trice*, lat. *moderator*).

MODERAŢIE s. **moderaţie** MIU, 327, XXIV; AR 1829, 58; AR 1830, 103, 514; GC IV, 96v; SIC, 67; SHI II, 61; DE I, 314; EPD, 384; SIT, 98, 99, 151; KDP, 4; NV, 266; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **moderaţie**, **moderăciune** StDR, 175; **moderaţie** (*cumpătare*) AR 1831, 181; **moderaţie** (*cumpenire*) CIRA, 342; AR 1834, 119; **moderaţiune** TR 1854, 1; CEF, 42; C, 21; VO 1857, 7. (Cf. fr. *modération*, lat. *moderatio*).

MODERN adj. CR 1829, 219, 220; AR 1829, 227; CR 1830, 201; GC IV, 96v; CIRA, 7; SGR I, VII, 39; SGR III, 38; RSM, 14r; GTN 1836, 35; MN 1836, 64; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *moderne*, lat. *modernus*, germ. *modern*).

MODEST adj. BDL III, 633r; FTM, 231; MFV I, 57v; MFV II, 12v; MALP, 55; MSS, 5; GC IV, 96v; FTP II, 10; AsP, 162; AS, 27; MCL 1838, 38; FMIL 1840, 99; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **modest** (*zmerit*) MFV I, 140; **modest** (*sfios*) FL, 50. (Cf.

fr. *modest*, lat. *modestus*).

MODESTIE s. **modéstie** MIU, 411, 439; DOA, 45; BDL III, 623r; MPI, 32, 34, 161; DCN, 25, 139; **modéstie** (*omenie*) FTM, 7; **modestie** CV, 27; IRV, 12r, 27v; MFV I, 101r, 110r; CIRA, 384; MF II, 43r; MN 1836, 54; AR 1837, 232; KMP, 49; MCL 1838, 38; KPA, 44; DE I, 314; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *modestia*, fr. *modestie*, it. *modestia*).

MODIC adj. **modica** *sumă* BIP, 38; **modic** NV, 266; PD, 431. (Cf. fr. *modique*, lat. *modicus*).

MODIFICA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 239. Cf. şi **modifica** AR 1830, 114; GPE, 12; SHI II, 204; FBE, 76r; CA 1844, 40; AR 1844, 16; FMIL 1844, 322; HMV I, 34; BPA, 53; MEN II, 34, 68, 98, 172; PGR, 116; DFL, 20, 66; pe la 1845 forma era frecventă; **modifica** (*a preface oarece*) AR 1832, 44; **modifica** (*schimba*) FMIL 1840, 113; *se* **modificez** EOI, 139; *să se* **modificeze** MEN I, 148; *să* **modificeşte** VM, 89; **modifiţează** EPD, XXXVII, 430; **modefica** IVA, 29; BFO 1843, 22; PFM, 411; **modifia**, **modifica** GC IV, 96v, 99r; **modifia** IGE, 210, 337; INB 1857, 26; BCI, 126. (Cf. şi germ. *modifizieren*).

MODIFICARE s. **modifiere**, **modificare** GC IV, 99r; **modificare** DFL, 20; BCD, 115, 161; CFZ, 1, 25, 32, 48; SD 1855, 1; RL, 267, 409; JA, 5; GCB II, 219; PBV, 250; RF, 3; VMP, 77.

MODIFICAT adj. **modifiat**, **modificat** GC IV, 90r; **modificat** ROB 2, 668; StDR, 176.

MODIFICATIV adj., s. (Gram.) [predicat] *urmat d-o complinire au d-un* **modificativ** FGP, 139, cf. şi 140; adverbia [...] **modificativă** (*arătătoare modului făptuirei*); **modificativul** *sau adverbiile hotărîtoare făptuirei verbului* SGR II, 120, 128; *un* [...] **modificativ** (*adică adjectiv, participie sau adverbie*) PGR, 87; **modificativ** CGR, 35, 205; MGP, 104; PD, supl. XIII; *complinire* **modificativă** PTP, 6, 14. (Cf. fr. *modificatif*, lat. *modificativus*).

MODIFICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt., p. 239.* Cf. şi **modificaţie** TF, 336; AR 1830, 285; FGP, 140; CMR, 17; SGR I, 45, 195; MN 1836, 51; AR 1837, 262; BGO 1840, 148; CCB, 221, 230; EP I, 9; KMA, 13; IGE, 197; BGO 1844, 153; MEN I, 194; MEN II, 111; WPM, 24; forma era frecventă pînă la 1860; **modificaţie** (*schimbare de formă*) HFP, 59; **modificaţie** (*prefacere*) AR 1832, 100, 351; AR 1839, 215; **modificaţii** (*schimbări*) HMV

I, 3; **modificăciune** BCD, 434; **modificaţie**, **modificăciune** StDR, 176; **modificaţiune** BMN II, 29, 157; Z 1856, nr. 7, 4; PTP, 13; BBS, 26. (Cf. şi germ. *Modifikation*).

MODIST, -Ă **modist** MCB, 39, 125; DCN, 139; PBV, 250; GC IV, 96v, 98v; RB, 280; NV, 266; StDR, 175; PD, 431; **modistă** GC IV, 98v; DTN, 17, 50; MCL 1838, 155; AMC, f.t., 1; ASLI, 150; PBV, 250; *rochia* [...] *de la şireata* **modistică** VFD, 24. (Cf. fr. *modist, -e*, germ. *Modist, -in*).

MODULA vb. (Muz.) AF, 204; NV, 266; BCP, 123; CMI, 178; PD, 431. (< fr. *moduler*).

MODULAŢIE s. (Muz.) **modulaţie** GTN 1836, 36; WPM, 8, 39; NV, 266; StDR, 176; PD, 431; **modulăciune** CDR, 12; **modulaţiune** BMN II, 180; DIB, 546. (Cf. fr. *modulation*, lat. *modulatio*, germ. *Modulation*).

MONADĂ s. (Filoz.) EBG, 28v; APC, 139r, BDL III, 626v; HFP, 61; GC IV, 88r; DFL, 161, 206; CFZ, 82; MIN, 128; PD, 432. (Cf. gr. μονάς, lat. *monas*, *-adis*, fr. *monade*, germ. *Monade*).

MONADOLOGIE s. **monadologhie** HFP, 60.

MONARH s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. şi **monarh** AZ, 11r; IRB, 29v; BDT, 198v, 196r; DSM 2, 9; NID I, 73r; NID II, 19v; SHR, 63; ME, 256, ATB, 2; TID, 6; IRF, 26, 99; RA, 14; BDL I, 44r; BDL III, 626v; MPI, 5; SPBA, 4, 5; pe la 1820 forma era frecventă; **monarc** FTM, 32, 50, 251; MRC, 129; GG, 137; NV, 267; ADL, 152; BEC, XXXIII. (Cf. ngr. μονάρχης, lat. *monarcha*, fr. *monarque,* germ. *Monarch*).

MONARHIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. şi **monarşesc** IEI, 85r; **monarhicesc** BDT, 202r, 204r; ME, 316; ATB, 2; RA, 16; SIU, 63r; MPI, 34; VMG, 250; POC, 34v; GC IV, 85r; CIRA, 104; **monarhicesc** BD II, 64; **monarhic** BDT, 188r, 218v, 232v; VMG, 249; NMP, 2; CR 1829, 43; AR 1829, 39; CR 1830, 51; AR 1830, 37, 99, 167; GC IV, 85r; CIRA, IX, XII, 67; EGI, 54; SHI II, 29; FMIL 1840, 36; DL, 89; pe la 1840 forma era frecventă; **monarşicesc** PVB, 143; PBV, 251; **monarşíc** POC, 34r; **monarşic** FTP I, 86; VVP, 81; PBV, 251; INB 1859, 172. (Cf. ngr. μοναρχηκός, fr. *monarchique*, germ. *monarchisch*).

MONARHICEŞTE adv. GIA II, 16v; OMT, 7; ME, 316; GC IV, 85v.

MONARHIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. şi IEI, 16r, 50r;

CMP, 1; AZ, 60r; DSM 2, 8; BDT, 188v; NID I, 88v; CISG, 153; MIA, 3; RA, 13; SIU, 71r; DO, 58; TSVM, 54; EGRM, 45v; LPT, 77; VMG, 249; TPE, 24r; PIU I, 161; BRD, 86; POC, 34v; CR 1829, 270; AR 1829, 159; GC IV, 85v; pe la 1830 forma era frecventă; **monárhie** BDT, 191v; CMA, 1; OAI, 1; BDL III, 626v; LPT, 58; PIU I, 148, 234, 339; NFI, 350; **monárchie** CMS, 1; **monarchie** BD II, 64; R 1857, nr. 35, 3; **monarşie** NIU, 297v; EGR, 164; CR 1829, 34, 124, 125; CR 1830, 31; MRC, 9, 30, 72; GC IV, 85v; FTP I, 91; T 1856, nr. 1, 2; BCI, 32; PBV, 251; **mo-nárşie** CR 1829, 124. (Cf. gr. μοναρχία, lat. *monarchia*, germ. *Monarchie*, fr. *monarchie*, it. *monarchia*).

MONEDĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. şi **monetă** PA, 37; CP I, 75; CP II, 50; ME, 163, 272; RA, 13, 61, 93; SIU, 6r, 53v; BDL III, 627r; SPBA, 95; BD II, 64; BGV, 55r; GIC, 19, 26; GPE, 160; AR 1829, 43, 152; AR 1830, 198; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **monedă** RMB, 67v; APC, 108r, 113r, 375v; NID II, 87v, 120v; CISG, 131, 132; DAP, 40; LC, 86; NZ, 45v; IRV, 34v; BGV, 53v; CDP, 78; MCB, 108; CCI, 22, 64, 74; GIC, 48; PIU II, 175; PIU IV, 73; DCN, 65; PCB, 72; CR 1829, 1; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. ngr. μονέδα, it. *moneta*).

MONETAR **1**. s. („cel ce face monede") **monedar** GC IV, 88r; **monetar** CIRA, 214; NV, 267; PBV, 251. **2**. adj. („privitor la monede") **monedar**, *ceea ce se atinge de monede* GC IV, 88r; *raporturile* **monetare** SSC, VI; *reforma sistemului* **monetariŭ** Z 1856, nr. 40, 3; *dificultăţile* **monetare** R 1857, nr. 23, 3. (Cf. fr. *monétaire*, it. *monetario*).

MONETĂRIE s. **monetărie** ME, 198; BDL III, 627r; StDR, 176; **monetărie** (**tarapana**) AR 1830, 310; **moneterie** (**tarapana**) AR 1831, 236; **tarapana** CR 1830, 390; AR 1830, 28; **monedărie**, **taraphana** GC IV, 88r. (Cf. tc. *tarabhāne*).

MONOGRAFIE s. GC IV, 86r; R 1857, nr. 2, 3; PBV, 251. (<fr. *monographie*).

MONOGRAMĂ s. MIU, 75; GC IV, 86r; PD, 434. (<fr. *monogramme*).

MONOPOL s. (Comerc.) **monopolium** TD II, 233; **monopolie** BDL III, 627r; AR 1829, 190; *protimisuri* (**monopolii**) CIRA, 211, cf. şi 286; **monopol** CR 1829, 57; AR 1829, 119, 252; GC IV, 88r; MN 1836, 38; RB, 321, 372, 383, 284; GT 1838, 16;

VVP, 81; FMIL 1840, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **monopol** (*privileghie*) AR 1832, 56; **monopole** (*drit de a neguţa singur*) AR 1834, 244; **monópol** ROB, 102. (Cf. lat. *monopolium*, germ. *Monopol*, fr. *monopole*).

MONOPOLIZA vb. **monopola** AR 1834, 15; **monopolisa** NV, 268; LIT, 3; **monopolisa**, **monopola** PD, 435. (Cf. fr. *monopoliser*).

MONSTRU s. **monstru** (*arătătură*) FTM, 51; *arătările* (**monstrile**, τέρατα) MFV I, 45r; **monstre** (*arătări*) MFV II, 135v; **monstru** BDL III, 627v; SPBA, 93; CR 1829, 110, 265; AR 1829, 32, 36; GC IV, 88r; CMR, 78; FTP III, 188; AR 1832, 271; CIRA, X, 34; MF III, 16v; AsP, 18; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **monstru** (*manină*) AR 1830, 490; AsP, 14; **monstruri** (*minunăţii*) SHI II, 7; *năluce* (**monstre**) SIM, 63. (Cf. lat. *monstrum*, germ. *Monstrum*, fr. *monstre*, gr. τέρας (τό)).

MONSTRUOS adj. **monstruoz** SPBA, 11; CLV, 138v, 147v; CR 1830, 315; **monstruos** SPBA, 93; CR 1829, 265; AIR I, 5; GTN 1836, 48; RB, 279; API, 23; Prop, 204; MEN II, 299; ASI, 14; EV, XLIII; BP, 23; AF, 200; PCI, 128; pe la 1850 forma era frecventă; **monstros** CMR, 78; SHI II, 59; HMV I, 10; DFL, 135; PS, 43. (Cf. fr. *montrueux*, lat. *monstruosus*, germ. *monströs*).

MONSTRUOZITATE s. MN 1836, 96; MEN II, 32; NV, 269; SCC II, 32, 190; RL, 241, 389; LIT, 68; R 1857, nr. 4, 1; NPT, 320; BCI, 92; PBV, 252; PAD, 195; D 1860, 398; PD, 436. (<fr. *monstruosité*).

MONUMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. şi **monument** MIR, 312; CB 1816, 61; SIU, 30v, 48r; BDL I, 87v; SPBA, 19, 93; MCB, 168; TSVM, 21; BRD, 40; PSC, 118r; CR 1829, 13, 15, 60, 238; AR 1829, 22, 227; POS, 16; AR 1830, 357; GC IV, 88r; GPE, 24; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **monumenturi** (*pomeniri*) IRV, 53r; **monumenturi** (*zidiri de pomenire*) AR 1829, 23; AsFA, XI; **monument** (*semn de pomenire*) CR 1830, 385; AR 1830, 385; AR 1830, 25; **monoment** MCB, 26, 50; PCB, 72, 79; CR 1830, 11; CIRA, 205; YNM, 134; MF III, 169r; MPE, 97; **monumînt** MIR, 324, 335; MIB, pf., 123; RA, 47, 48; RIP I, 123, 161; **monuminte** BC, 6; SPB, 96, 260. (Cf. lat. *monumentum* şi *monomentum*, germ. *Monument*, fr. *monument*).

MONUMENTAL adj. **mormîntal** GC IV, 94r; FEA, 106; API,

138; FMIL 1844, 318; BP, 169; AF, 180; LMS, 31; ADL, 182; CA 1854, 16; C, 15; PIC, 79; **mormîntalnic** CRV, 113; *stîlp* **monumental** (*aducător aminte*) GLC, 71; CA 1855, 135; BIN, 44; PD, 437. (Cf. fr. *monumental*, it. *monumentale*, germ. *monumental*).

MORAL[1] adj. Vezi *Împrumut. I,* p. 75. Cf. şi **moralicesc** CS 1802, 11; TD I, 284, 374; TD II, 149, 250; TD III, 31; OMT, f.t., pf.; IM, f.t.; PMV, f.t., 46, 221; RA, 15; SIU, 25v, 32r; AOS, 59, 77, 128; VPP, 171; AA, pf. 2; NZ, 32r; CLV, 41r; LB, 134; CDP, 6, 144, 187; LPT, ded., VMG, 3,4; DCN, 100, 101, 114; POC, 11r; CR 1829, 25, 103, 210; CR 1830, 264; GC IV, 88r; forma era frecventă pînă la 1860; **moralicesc** *sau* **de nărav** OST, 92; *firea omului* **năravnic** (**moralicesc**) HFP, 226; *teologhie* **moralicească** PFBA, 619r; *învăţătură* **moralicească** TF, pf.; GSP II, BPN I, 58, 99; PBN II, 306; ASH, pf.; CLV, 138r; GPF, 319; *persoană* **moralicească** SCS, 6; CPI, 7, 49, 241, anexă 6; *lege* **moralicească** MPI, 312; PAGR, f.t.; MALP, 16; **moraliceşti** *sentenţii* PCC, 13; *filosofie* **moralicească** MFV I, 4r; *ştiinţă* **moralicească** VMG, 3; CR 1829, 103; AR 1837, 53; **moralnic** IPS, 11; RA, 5; HFP, 253; PDP, 98v; AR 1829, 1, 9; AR 1830, 194, BDC, 89; VD, 20; SGR I, IX; SGR II, 10; BFO 1833, 200; MF I, 143v, 144r; SHI, ded. VI; EP II, 37; AR 1837, 28; VM, 157; VCL, 28r; *învăţăturile* **moralnice**, *adecă a năravurilor* DOA, 5; *învăţătură* **moralnică** VPP, 172; CRac, 88; HFP, pf. 13, 342; BDC, 47; *persoană* **moralnică** CL II, 2; **moralnice** *sentenţii* TMS, f.t.; *filosofie* **moralnică** PCP, 28; HFP, 45; *itica*, *adecă filosofia* **moralnică** HFP, 4; **moralnic** HFP, pf. 11; CR 1829, 261; AR 1829, 1, 150, 177; SIC, 68; SGR II, 10; SGR III, 20; CIRA, 13, 117, 229; RSM, 6r, 6v; MF II, 47r; SHI, ded. VI; SHI II, 32, 68, 98, 136; VCL, 32r, 40v, 64r; VM, 69, 71, 118, 155, 163; **moralíc** GC IV, 88r; **moral** CL III, 38; CB 1818, 20; VPP, 18; MPI, 11; SPBA, 9, 48, 93, 99; BR 1821, 172; MCB, 132, 168; CLV, 138r; LPT, 42; VMG, 4, 6; DCN, ded. 2; POC, 7r; PAIC, 73; PSC, 118v; CR 1829, 276; BR 1829 I, 37, 43; GPE, 19; SPV, pf. 2; FEA, 23; LOA, 92; CPL, 60; CIRA, X, 84; BAR II, 158; CTT, 21, 170; AR 1834, 139; RSM, 17v, 26r; BM, 8; MF I, 189r; MF II, 74r; GTN 1835, 2; pe la 1835 forma era frecventă; **morala** (*buna*) *a lor purtare* BR 1829 I, 19; *virtos sau* **moral** BDC, 82; *viaţa* **morală** (*a năravurilor*) PPT, 1; *teologhie*

morală MIB, 245; *învăţătură* **morală** TAI, 5, 11; TF, pf., 370; VPP, 33, 155; VMG, 43; BDC, 76; LOA, 112; *filosofie* **morală** DO, 76; LPT, 74; VMG, f. t.; FTP I, 20; MEN I, 148; *teologhia* **morale** MIB, 274; *filosofia* **morale** *sau a năravurilor* HFP, pf., 9, cf. şi 29, 197; *răul* [...] *năravnic* (**morale**) HFP, 258; *a voastră moarte* **morale** MEN II, 8; *aprobare* **morale** […], *filosofia* **morale** D 1860, 284, 289. (Cf. germ. *moralisch*, fr. *moral*, it. *morale*).

MORAL[2] s. („dispoziţie sufletească, tărie de caracter") GCA, 94; MPI, 17; VSC, 98; KMP, 113; NRC, 1; NPT, 38; PD, 438. (Cf. fr. *moral*, germ. *Moral).*

MORALĂ s. **1**. (" ansamblul normelor şi disciplina ştiinţifică ce se ocupă cu buna convieţuire în societate") Vezi *Împrumut. I,* p. 75. Cf. şi **moral** OMT, pf.; BDT, 183r, MPI, 19; BPN I, 15, 100; AOS, 78, 96; SPBA, 4, 93; BR 1821, 4; PCC, 1; BGV, 30v; MCB, 4, 34, 168; GIC, 222; LPT, 65; TSVM, 88; VMG, 53; DCN, 101, 117; POC, 1r; 15r; RDS, 36v, 83v; NMP, 20; HFP, intr. 12, 23, 197; AR 1829, 52; AR 1830, 375; GC IV, 85v; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **moral** (*bunele obiceiuri*) BDL III, 628r; **moral**, *adecă năravuri bune* BPN I, 35; CRac, 7; *itichí sau* **moral** AOS, 52; **moral** (*itică*) IRV, 11v; **moral** *sau* **moraliş** LB, 400; **moral** (*năravuri*) PPT, 25; *tractat de* **moral** PIA, I; **moral** (*fapte bune*) FMIL 1844, 208; **moraliş** TD I, 386; TD III, 443; **morală** MCL 1839, 558; VVP, 81; MEN I, 19; DFL, 7, 113; BP, IV, VI; SIT, ded. 1, 103; NV, 269; BCD, 11, 108; GRR, 209; SCC II, 31, 383; CFZ, 12, 134; LIT, 24; JA, 71; SPB, 271; D 1858, 22; PIC, 126; BEC, 47; PD, 437; **moral**, **morală** StDR, 177; *tratat de* **morală** CA 1852, XXVII; **morale** CCG, 96. **2**. („dojană, mustrare; concluzie moralizatoare cuprinsă într-o scriere") **moral** TF, pf.; DTN, 94; API, 21; **morală** GRR, 279; BCP, 19. (Cf. lat. *moralis*, germ. *Moral,* fr. *morale*).

MORALICEŞTE adv. TD I, 94, 432; TD II, 7; TD III, 31; MPI, 15, 39; VMG, 149; AR 1829, 1; BDC, 59; GC IV, 88r; CPI, 110; RB, nr. 7, 3; GT 1838, 3; FMIL 1844, 66; MEN I, 286; BPA, 85; SIT, 226; BIP, 76; cuvîntul era frecvent pînă la 1860.

MORALIST s. adj. **moralist** OC II, 44r; SPBA, 9, 93; MFV I, 148v; VMG, 366; DCN, 91; HFP, 66; GC IV, 85v; GPE, 59; MN 1836, 64; ELS, 1; KMP, 52; KCL, 9; VVP, 81; API, 198; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **moralistă** s.m. BD II, 65. (Cf. fr. *mo-*

raliste, lat. *moralista*).

MORALITATE s. **moralitaşul** (*năravurile*) DOA, 10; **moralitet** GSP I, 183; FD I, 86; **moralitatea**, *adecă bunele năravuri* CP I, 4; **moralitate** CL I, 11, 20; CL II, 191; PMV, 46; CB 1816, 57; VPP, 74, 86, 155, 156; MPI, 96, 165; DGR, 178; KIT, 247; CLV, 41r, 138r; MCB, 28, 168; VMG, 57, 69; TSI VI; BR 1829 I, 19; HFP, 68; MSS, 9; BDC, VIII, 4, 205; GC IV, 88r; pe la 1830 forma era frecventă; **moralita** AR 1834, 286. (Cf. lat. *moralitas*, germ. *Moralität*, fr. *moralité*, it. *moralità*).

MORALIZA vb. **moralisi** BDT, 139r, 211v; MPI, 144; **moraliza** GC IV, 88r; MEN I, 2, 115; NV, 269; RL, 26; PBV, 252; D 1860, 395; PD, 438. (Cf. germ. *moralisieren*, fr. *moraliser*).

MORALIZARE s. **moralisire** BDT, 140v; MPI, 220; **moralizare** CFZ, 163; PBV, 252.

MORALIZAŢIE s. **moralisaţie** MEN I, 3; NV, 269; PD, 438. (<fr. *moralisation*).

MORAVURI s. pl. **năravuri** MIU, XII, LB, 439; VMG, 53; TSI, 15; FTP III, 50; CA 1852, 74; *filosofia cuvîntului şi a* **năravurilor** HFP, f.t.; *cel cu* **mores** (*nărav*) *îndărătnic* TF, 359; **moravuri** SHI I, 20; SHI II, 9, 46; SMR I, 14; CA 1852, XVIII; GRR, 3, 12, 96, 246; KOS, XVI, XVII, GM 1854, 90; CA 1855, 14; pe la 1855 forma era frecventă; **moravuri** (*obiceiuri*) NV, 270; **morave** RL, 396; **măravuri** RSM, 229, 340; **morav** PD, 438; **morsuri** (*obiceiuri*) NV, 269; **mors** 439. (Cf. lat. *mores*, fr. *moeurs*, adaptate după *năravuri*).

MORB s. (Med.; fig.) **morb** FDB, 66, 81; DFL, 25, 67, 146; KFL, 213; SIM, 179; PD, 438; **morbus** AVP, 15. (Cf. lat. *morbus*, it. *morbo*).

MORBITATE s. **morbitate** DFL, 141, 143; FGF, 109; AVP, 15; **morbiciune** PMC I, VIII, 180; CA 1855, 74.

MORBOS adj. **morbos** FDB, 74; BG, XVII, 216; PD, 438; **morbos** (*bolnav*) BCD, 350; BBS, 233. (Cf. lat. *morbosus*, it. *morbose*).

MORTAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 240. Cf. şi **mortal** GC IV, 92r; FMIL 1844, 379; BDJE, 103; BP, 185; SIT, 296; CA 1848, 44; NV, 270; LS, 86; SCC I, 194, 231; SCC II, 26, 277; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **mortual** SIT, 14, 118, 202. (Cf. şi lat. *mortalis*, it. *mortale*).

MORTALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 240. Cf. și GC IV, 92r; GTN 1836, 81; BGO 1840, 30; PIA, 6; AR 1844, 12; FMIL 1844, 376; HMV I, 92; pe la 1845 cuvîntul era frecvent.

MORTIER s. (Milit.) **mortiar** CR 1829, 136; CR 1830, 138; **mortarĭ** (*tunuri de aruncat bombe*) AR 1829, 29, cf. și 70; *9 tunuri, 2* **mortarie** AR 1830, 214; **mortier** GM 1854, 400; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 14, 4. (Cf. fr. *mortier*, it. *mortalo*).

MORTIFER adj. BR 1821, 61; PMC I, 65; PD, 439. (Cf. lat. *mortiferus* și *mortifer*, it. *mortifero*, fr. *mortifère*).

MORTUAR adj. NV, 270; RL, 237; DILB I, 205; BC, 19; GM 1857, 54; PD, 440. (Cf. fr. *mortuaire*, it. *mortuario*).

MOSTRĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **mustră** BD II, 75; SR, 31; HMV II, 277; MID I, 39; **muştrii** (*modele*) RL, 227; **mostră** BPN I, 135; BPN II, 223; PSC, 120r; GC IV, 95; MCL 1839, 396; JDS II, 438; BDJE, 81; PFHM I, 26; VO 1857, 11; PBV, 253. (Cf. ngr. μόστρα, it. *mostra*, germ. *Muster*).

MOZAIC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 75. Cf. și **mosaíchi** DC I, 44v, 88r; **mozaic** GIC, 138, 194; CR 1830, 424; AR 1830, 84; GC IV, 82r; MSR, 95; RB, 149; FL, 18; MCL 1839, 508; CA 1848, 22; StDR, 176; SCC I, III; CMI, 199; PBV, 250; NPT, 42; ASLI, 149; **mozaică** AR 1837, 273 bis; VVP, 80; **mosaic** FMIL 1847, 108; NV, 270; BC, 82; LIT, 21; PD, 440. (Cf. ngr. μωσαϊκός, fr. *mosaïque*, it. *mosaico*, germ. *Mosaik*).

MULATRU, -Ă s. **mulatru** DC IV, 266v; GIA II, 89r; SCC I, 4; PD, 441; **mulatră** SCC I, 4, 15; **mulatresă** SCC II, 221, 376; **mulat** AR 1831, 163; CIN, 17; FGE, 82; IL 1841, 74; **mulată** CIN, 17. (Cf. fr. *mulâtre*, it. *mullato, germ. Mulatte*).

MULTIPLICITATE s. GC IV, 110v; DFL, 72, 142; KFL, 139; NV, 271; CFZ, 77; BCI, 156. (Cf. fr. *multiplicité*, lat. *multiplicitas*).

MULTITUDINE s. PFM, 267, 489. (Cf. *multitude*, lat. *multitudo*).

MUMIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. și **múmii** GSP II, 10; **mumie** GIC, 26; BR 1829 II, 53; AR 1830, 126; GC IV, 114r; VSC, 58; AR 1834, 85; GG, 10; AR 1837, 161, 168; SHI II, 6, 7; RB, 239; MCL 1839, 296; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **mumiile** (*împietriții*) Univ 1845, 368; **momie** AR 1831; MEN II, 253; NV, 267; PD, 432. (Cf. ngr. μούμια, lat. *mumia*, germ. *Mu-*

mie, fr. *momie*).

MUND s. („lume” DFL, 1, 11, 13; BP, XIX; SIT, 152; NV, 405; ICI, 52, 68; PD, supl. XIV. (<lat. *mundus*).

MUNICIPAL adj., s. **munițipal** AR 1831, 172; BFO 1833, 130, 151; AR 1837, 208; ROI 2 III, 17, 96, IV, 3; **municipal** CR 1830, 199; GC IV, 112v; KDP, 33; NV, 271; BIP, 36, 61; BCD, 81, 243; StDR, 178; RL, 14; DIB, 187, pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. germ. *munizipal*, fr. *municipal*, it. *municipale*).

MUNICIPALITATE s. **munițipalitate** AR 1830, 488; CR 1831, 41; AR 1832, 44; AR 1837, 54, 288; CD, 31; **munițipalita** AR 1831, 182; AR 1834, 142; AR 1837, 29; ROI 2 III, 96, 144; AOD, 23; **municipalita** CA 1851, XII; **municipalitate** GC IV, 112v; ROB, 95; AR 1832, 248; ROB2, 595; NV, 271; BCD, 354; CA 1851, XI; StDR, 178; GRR, 239; SSC, 106; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. germ. *Munizipalität*, fr. *municipalité*, it. *municipalita*).

MUNICIPIU s. FMIL 1847, 13; GCB II, 220; LG, 80; CA 1858, 91; PD, 442. (Cf. lat. *municipium*, fr. *minicipe*).

MUNIFICENȚĂ s. **munificență**, **munificință** NV, 271; **munificență** BCD, 300; LS, 34; CA 1861, 110; PD, 442. (<fr. *munificence*).

MUNIȚIE s. **munițion** FLG, 38; **muniție** IRF, 66; CR 1829, 18, 20; BR 1829 II, 10; CR 1830, 89, 136, 372; GC IV, 112v; MRC, 200; AIR II, 235; RB, nr. 31, 1, 317; MCL 1838, 204; CCB, 119, 188; pe la 1840 forma era frecventă; **muniție**, **municiune** StDR, 178; **munițiune** TR 1854, 76; Z 1856, nr. 6, 4; BZ, 51; **amuniție** AR 1829, 18, 29; AR 1831, 129; AR 1832, 306; CIRA, 124, 190; BFO 1833, 63; LO, 13; MN 1836, 11; AR 1837, 22, 78, 307; RB, nr. 9, 2, 138, 354, 355; BGO 1840, 285; forma era frecventă pînă la 1860; **amuniție**, **amuniciune** StDR, 13; **amunițiune** BZ, 51; **amoniție** CR 1830, 375; AR 1830, 17; BFO 1838, 19; SRM, 65, 139, 190, 197. (Cf. germ. *Munition*, lat. *munitio*, fr. *munition*, rus. амуниция).

MURMUR s. **murmururi** PSG, 39v; **murmuríe** FTM, 7; SPBA, 93; PRA, 42; **murmură** EGRM, 36v; GC IV, 117v; SPV, 3, 33, 102; FEA, 101, 109; AR 1834, 99; MPE, III; MCL 1839, 512; DL, 42; API, 92; HP, XXIV, 43; forma era frecventă pînă spre anul 1860; *murmurare* (**murmur**) VA, 203; **murmur** APB,

31; API, 10, 87. (Cf. fr. *murmure*, lat. *murmur*, it. *mormorio*).

MURMURA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. şi **murmurisi** GC IV, 116v; **murmura** SPBA, 93; GC IV, 116v; AR 1837, 182; RB, 331, 395; LMS, 13, 20, 22, 38; BPB, 11, 73; SIM, 26, 201; NV, 272; PCI, 19; pe la 1850 forma era frecventă; **mormura** AR 1835, 158; **murmui** GC IV, 116v; AIR II, 28; BP, 135. (Cf. fr. *murmurer*, lat. *murmurare*, it. *mormorare*).

MURMURARE s. **murmurisire** VIC, 112r, 221r; GIA I, 51r; **murmurisîre** RDS, 12r, 39v; **murmurare** PTF, 172v; VA, 203; AIR I, 139, 173; SCC I, 231; PBV, 256.

MUSCHETĂ s. (Milit.) *dare de foc cu tunurile şi cu* **muschetele** TID, 18; **muschetă** GC IV, 119v. (Cf. germ. *Muskete*, fr. *mousquet*).

MUSELINĂ s. (Text.) **museline** (*un fel de pînză de bumbac*) *de India* CR 1830, 373; **museline** [în notă: *o pînză de bumbac*] SPV, 98; **muselin** GC IV, 118v; BFO 1843, 162, 171; **muselină** AR 1837, 336; PS, 34; RMS, 173; SCC I, 40, 202, 204; SCC II, 132; DIB, 265; **muţelină** VVP, 82; **musulin** RIP I, 216; **musulină** BDJE, 5. (Cf. fr. *musseline*, it. *mussolino* şi *mussolina*).

MUSTRĂ s. (Milit., „instrucţie, defilare, prezentarea armelor; trecere în revistă a trupei”) Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. şi **mustră** RN, 103v; CB 1816, 59; BRI, 64; BD I, 170; BD II, 75; GIC, 27, 190; GPF, 121; CR 1829, 86; AR 1829, 248; CR 1830, 60 bis, 204, 280, 368; GC IV, 122v; BDC, 90, 211; FTP II, 113; BAR II, 230; forma era frecventă pînă spre anul 1850; **razvod** (*adecă* **mustră**) CR 1830, 293; **mustra** (*cercetarea oştenească*) AR 1832, 65; **mustră** (*cercetarea oştilor*) CIRA, 309; **muştră** RB, nr. 8, 4; VVP, 43, 101.

MUŞCHETAR s. **muşchetar** GC IV, 119v; PD, 442; **muschetir** SRI, 3, 5, 9; **muscheter** RBM, 158; **muşcheter** RBM, 158; **muschetir** SRI, 3, 5, 9. (Cf. fr. *mousquetaire*, rus. мушкетер).

MUŞTRULUI vb. Vezi *Împrumut. I,* p. 76. Cf. şi **mustrului** TID, 12; NB, 10, 31; GC IV, 122v; RL 136; CA 1858, 83; **mustrui** AR 1830, 204; **muştrui** AR 1830, 206. (Cf. germ. *mustern*).

MUTABIL adj. **mutabil** SGR I, 41; EP I, 60; BCA, 391; IGR, 131; PD, 443; **mutabile** sg. AVP, 15. (Cf. lat. *mutabilis*, fr. *mutable*).

MUTAŢIE s. **mutaţie** TAO, 72; VL, 65r; AML, 178; **mută-**

ciune DFL, 70. (Cf. lat. *mutatio*, fr. *mutation*).

MUTILA vb. DFL, 77; NV, 272; PD, 443. (Cf. fr. *mutiler*, lat. *mutilare*).

MUTILAT adj. CA 1857, 26; AVP, 13.

MUTILAŢIE s. **mutilăciune** DFL, 67; **mutilaţie** NV, 272; PD, 443; **mutilaţie**, **mutilăciune** StDR, 179. (Cf. lat. *mutilatio*, fr. *mutilation*).

MUTUALITATE s. GC IV, 125r. (<fr. *mutualité*).

MUZĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. şi **musă** RIC, 404; FGS, 15r; BDT, 2v, 7v, 50r; BDL I, 13v; BDL III, 640r; BDR, 2v, 3r; FTM, 45; DCP, pf.; MRP, 2; SPBA, 1; CDP, 178; DLG, pf.6; PP, X, XI; PDP, 120r; MSS, 10; BR 1829 II, ded.; SSB, 7; BDC, IV, 12; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **muză**, **musă** GC IV, 108r; **muză** APM, 300; OMT, 85; BAE, 1, 16; GMSP, 13, 20; BDL III, 632v; BRI, 30, 55; PCC, 16; MCB, 42; SO, 1; VMG, 268; DCN, 112; TSI, VII; PCB, 114, 161; SC, 159r; PSC, 117r, 118v, 121r; CR 1829, 42, 46; SSB, 3; NMP, ded. 3; MBV, 47; AR 1830, 116; CMR, 61; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. gr. μοῦσα, lat. *musa*, it. *musa*, germ. *Muse*).

MUZEU s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 240. Cf. şi **muzeum** SPBA, 17, 79; AR 1837, 70, 327 bis; VVP, 81; **muzeu** DCN, 64, 139; PIF, 26v; CR 1829, 58, 269; CR 1830, 132, 390; AR 1830, 214; GC IV, 108r; CMR, 7; SPV, VI; RSM, 11v; pe la 1835 forma era frecventă; **museu** MRP, 1; SPBA, 92, 93; BD II, 73; PDP, 120r; RIP I, 206; MEN I, 150; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **muzeĭ** AR 1834, 101. (Cf. şi germ. *Museum*, it. *museo*, rus. музей).

MUZICAL adj. Vezi *Împrumut. I*, 76. Cf. şi **musicesc** VEI, 111r; FGS, 16v; PMV, 102; MRP, pf., 1; BD II, 73; NZ, 41r; LB, 409; DLG, 12, 191; PP, I; PCB, 140; CTT, 59, 220; **muzicesc** PMV, 102; IRV, 208r; DCN, 101; CR 1829, 257; GC IV, 106v, VA, 198; FL, 10; PBM, VII, 71; **musical** BR 1829 I, 28; VD, 118; BAR II, 141; AR 1833, 16; FMIL 1844, 68; MEN I, 73; MEN II, 69; **muzical** AR 1829, 175; CR 1830, 302, GC IV, 106v, 108r; VA, 198; AR 1832, 272; SGR II, 152; AR 1834, 111; AIR II, 272; AR 1837, 48, 55; SHI I, 38, SS, 12; GT 1838, 17; RB, 264; VVP, 81; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. gr. μουσικός, lat. *musicus* şi *musicalis*, fr. *musical*, germ. *musikalisch*, it. *musicale*).

MUZICANT s. adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 76. Cf. şi **muzicant** MDWS, 397; AZ, 173r, 169r; DAB, 128r, 158v, 177r; IFA, 15v, 187r; GSP I, 193; IRV, 163v; BGV, 31r, CLV, 138v; MCB, 160; CSM, 298; TSVM, 77; VMG, 287; DCN, 85; CR 1829, 237; AR 1829, 144, 248; CR 1830, 332; CBD, 15; GC IV, 106v; pe la 1830 forma era frecventă; **musicant** BR 1821, 115; CSM, 131, 151, 154, 298; FMIL 1840, 264; PTP, 45; **zicător** AZ, 88r; **muzicúş** HO, 74; **muzican** GSP II, 165; **musican** BPN II, 300; **muzicanşi** pl. AA, pf. 1; **musicaş** BD II, 73; LB, 409; **múzic** PDP, 103r; BAR I, 213. (Cf. ngr. μουζικάντες, germ. *Musikant*, it. *musicante*, lat. *musicus*).

MUZICĂ s. Vezi *Împrumut. I,* pl. 76. Cf. şi **muzichie** DAB, 273v; **musichie** NID II, 187r, CISG, 108; BR 1821, 170 bis; MI, f.t.; MT, f.t.; KIT, 109; CSM, 3, 22, 131, 146, 150, 154; DLG, 96, 97, 159; AR 1830, 357; BFO 1833, 216; TGA, 4; **muzică** VEI, 95r, 115v; AZ, 77v, 79v, 173v; DAB, 20v, 27r, 128v; HO, 38; FGS, 16r; IFA, 17r, 155v, 183v, 190v; GSP II; 9; BDL III, 632v; SIU, 47v; DCP, 4; VVP, 227; AA, pf. 1; MRP, pf.; SPBA, 27; pe la 1820 forma era frecventă; **muzícă** NID II, 98v; CL II, 347; IRF, 78; CB 1818, 58, 59; SPBA, 31; PAM, 35; **musică** BDT, 7v, 22r; ME, 702; GSP II, 95; RA, 3; BDL III, 639r; SIU, 28v, 79r; BPN I, 7, 131; BD II, 73; LB, 409; GIC, 222; BR 1829 II, 15; HFP, 17, 205; forma era folosită sporadic pînă la 1860; **musícă** TF, 307. (Cf. gr. μουσική, lat. *musica*, it. *musica*, fr. *musique*, germ. *Musik*).

MUZICIAN s. **musicos** MRP, 62; DLG, 97; PP, f.t.; **muzic** ECG, 4v; AA, pf. 1; DCN, 85; HFP, 303; SHI II, 6; SMR I, 8; PBM, VI, X, XX, XXIV, 16; DFL, 154; BP, XII; CA 1854, XLVI; RL, 37, 112; **music** FMIL 1840, 264; BP, XIX, XXI; BIP, 20; SMB I, 167; **musician** DILB I, 205. (Cf. ngr. μουσικός, lat. *musicus*, fr. *musicien*).

Coordonator de colecţie: Bogdan Mihai Mandache
Redactor de carte: Valeriu Stancu
Corectură: Mariana Stancu
Tehnoredactare: Cezar Baciu

Tiparul: S.C. PANFILIUS S.R.L.
Iaşi, str. Lascăr Catargi nr. 72, tel. 0232/211309